Google

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

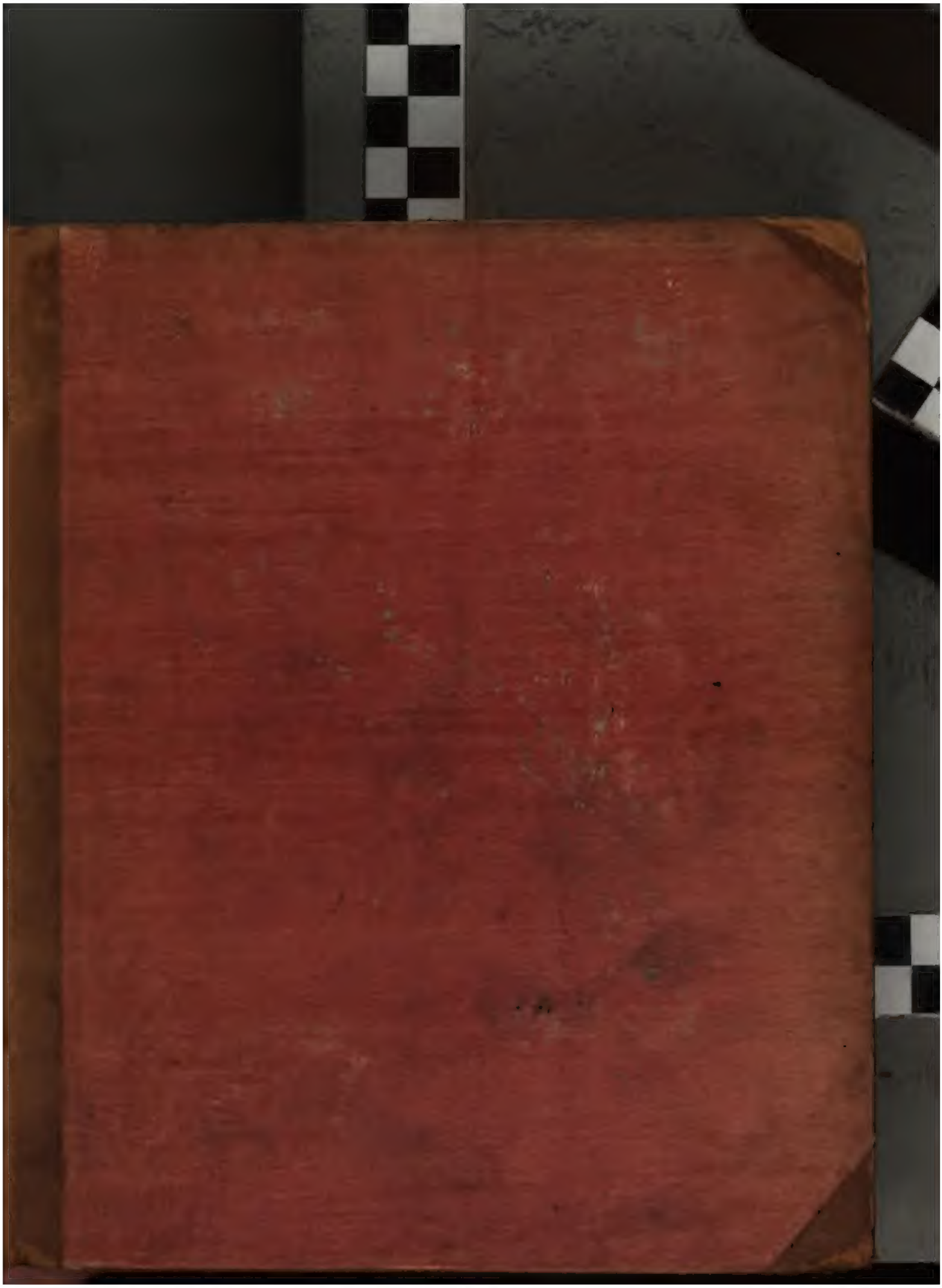

[redacted]

Gerhard Schønings

Norges Riiges Historie,

Anden Deel,

indeholdende

Riigets Historie,

under

Kong Harald Haarfagers,

og hans tvende Sønners,

Ericks og Hagens

Regiering,

fra Aar 863 til 963.

Trykt i Sorøe 1773.

Bekoſtet af Heineck Mumme og Faber paa Børſen i Kiøbenhavn.

246. f. 297.

Til

Arve-Prints Frederik.

Deres Kongelig Høihed,

Naadigſte Arve-Prints og Herre!

Det er ingenlunde høie Tanker om mit Arbeides Værdie, der have beſtemt denne Deel af min Norſke Hiſtorie for Deres Kongelige Høihed, men det er en oprigtig Følelſe af Pligt og af Taknemmelighed, paa det Folkes Vegne, hvis Hiſtorie jeg ſkriver. Deres Kongelige Høihed har, i ſaa mange, ſaa vigtige Poſter, viiſt de ſtørſte Prøver paa Hans naadigſte og kiærligſte Sinde-

lav

lav mod den Norske Nation; Han har værdiget den sin Beskyttelse; Han har beæret det i Norge oprettede lærde Selskab med sit Præsidio; og Han har, ved mange andre Velgiærninger, forbundet sig Nationens Hiærter og Tilbøielighed. Saa store, saa udmærkede Naades Beviisninger, skulde de dæ ei fortiene en udmærket, en offentlig Tak? eller tør jeg vel frygte for, at Deres Kongelige Høihed ei skulde kaste et naadigt Øie til dette Folkes Historie, for endnu nøiere at kiende denne brave Nation, i sin forige Tilstand, dens ældre Tænkemaade, dens Tilbøieligheder, dens Bedrivter, og de Personer især, der med saa megen Berømmelse have ført Scepteret over den, de Konger og Regente, fra hvilke Deres Kongelige Høihed kan regne sin Herkomst, saavel paa Fædrene, som

Gerhard Schønings

Norges Riiges Historie,

Anden Deel,

indeholdende

Riigets Historie,

under

Kong Harald Haarfagers,

og hans twende Sønners,

Ericks og Hagens

Regiering,

fra Aar 863 til 963.

Trykt i Sorøe 1773.

Bekoſtet af Heineck Mumme og Faber paa Børſen i Kiøbenhavn.

24. f. 297.

Til

Arve-Prints Frederik.

res Kongelig Høihed,

Naadigſte Arve-Prints og Herre!

Det er ingenlunde høie Tanker om mit Ar-
beides Værdie, der have beſtemt denne

lav mod den Norske Nation; Han har verdiget den sin Beskyttelse; Han har beæret det i Norge oprettede lærde Sælskab med sit Præsidio; og Han har, ved mange andre Velgiærninger, forbundet sig Nationens Hiærter og Tilbøielighed. Saa store, saa udmærkede Naades Beviisninger, skulde de dog ei fortiene en udmærket, en offentlig Tak? eller tør jeg vel frygte for, at Deres Kongelige Høihed ei skulde kaste et naadigt Øie til dette Folkets Historie, for endnu nøiere at kiende denne brave Nation, i sin forige Tilstand, dens ældre Skiæbnaade, dens Tilbøieligheder, dens Bedrivter, og de Personer især, der med saa megen Berømmelse have ført Scepteret over den, de Konger og Regente, fra hvilke Deres Kongelige Høihed kan regne sin Herkomst, saavel paa Fædrene, som

Modrene Side? Lægger jeg hertil den høist berømmelige Flid, som Deres Kongelige Høihed har anvendt paa Fædrenelandets Historie, den Indsigt, Han deri har forhvervet sig, den Opmærksomhed, Han lægger til alt det, der kan tiene til dens Forbedring: bliver mit Haab endnu større, at Deres Kongelige Høihed skal værdige dette Skrivt et naadigt Øiekast, og dets Forfatter Sin høie Beskyttelse. Jeg er

Deres Kongelige Høiheds,

Naadigste Arve-Printses og Herres

Sorøe
d. 24de April 1773.

underdanigste Tiener
G. Schøning.

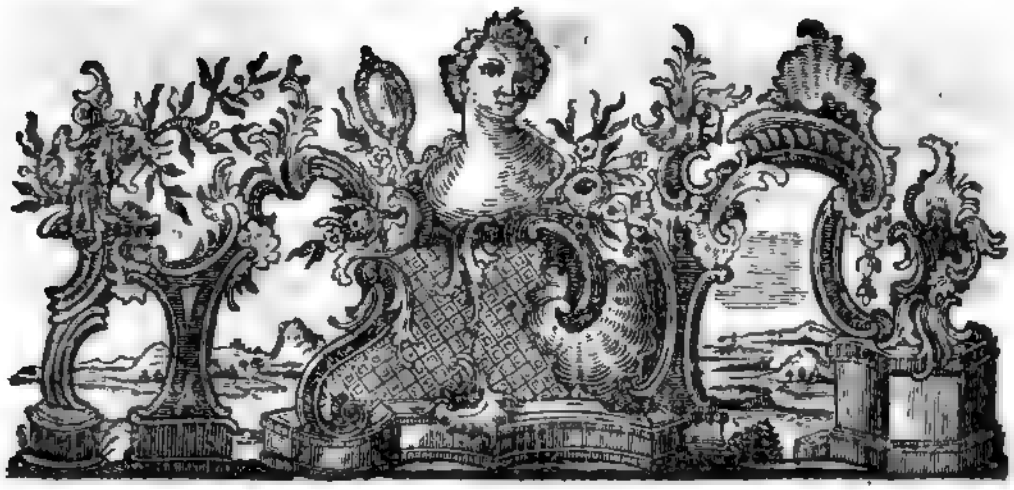

Fortale.

Om denne Deel af min Norſke Hiſtorie, ſom nu træder for Lyſet, har jeg i Almindelighed ei andet at erindre, end hvad tilforn er blevet anfort i Fortalen til den forſte Deel, i Henſigt til Hiſtoriens Indretning, dens Nytte, dens Troeværdighed, dens Indflydelſe i andre Landes Hiſtorier, med videre.

Denne Deel af den Norſke Hiſtorie indeholder kun 3 Kongers Regierings Tiid, eller en Tiid af hundrede Aar. Mange ville derfor maaſkee giore ſig de Tanker, at den er bleven opfyldt med en Hob, enten uvedkommende, eller alt for ſpecielle Ting, ſom ei bor have Sted i et Riiges almindelige Hiſtorie; en Feil, hvilken her ſaa meget meere kunde befrygtes, jo meere almindelig den er blandt ſeenere Tiiders Hiſtorie-Skrivere.

Det

Fortale.

Det har været min Agt, mit Øiemærke, at vagte mig for den; jeg har stedse havt i Erindring, at jeg skrev, ei en Provinces, en Stads, en enkelt Persons, men et Riiges Historie; jeg har derfor stræbet at bruge al fornøden Skiønsomhed, i at giøre et behørigt Valg, blandt de forekommende Tildragelser, at udelukke alle uvedkommende Ting, og at fatte alting saa kort, som meest mueligt var, med faae Ord: at anvende al den Fliid, man skylder Publikum og sine Læsere: men jeg har tilliige troet mig forbunden til, ei at forbigaae noget, som kunde sætte Tingene i det rette Lys, viise deres Aarsager, deres Sammenhæng, deres Virkninger og Følger, kort: skaffe Historien sit rette Liv, og sin sande Nytte. Har jeg feilet i noget, er det skeet af Misforstand, af Vanvare, ei af Mangel paa Fliid og Eftertanke.

Den Norske Historie, ret behandlet, troer jeg, at kunne blive ligesaa fornøielig, ligesaa interessant og nyttig, som nogen anden. Muelig kan den ei overalt opviise saa store, saa glimrende Scener, som endeel andre Landes Historier: men det prægtige i Historien udgiør ei altiid det væsentlige deri, det nyttige, det lærerige, det, hvoraf man skal kiende Menneskет, lære at indsee dets Genie, dets Feil, dets Tilbøielighеder, tilliige med desse Tings Aarsager og Følger. Smaae men sammenhængende Tildragelser, fremsatte i deres rette Beskaffenhed og i Forening med det heele, kunne ofte ligesaa vel, ofte bedre tilveiebringe dette, end det store og det prægtige i Historien. Endeel af det prægtige, det glimrende, har dog den Norske Historie at opviise,

viise, ogsaa i den Tids Periode, som i denne Deel af Historien afhandles. Lykke for Norge, for Norden, for heele Europa, at den ei har meere, ingen Alexander, ingen Cæsar, ingen Muhamed, ingen Cingischan og Tamerlan, eller andre saadanne, der have forhvervet sig et stort Navn i Historien, ved at ødelægge det Menneskelige Kiøn.

For Resten har jeg denne Gang intet viidere at erindre, end at give mine kiære Landsmænd den velmeente Paamindelse, noget bedre at studere Forfædrene, end hidindtil er skeet. Ei i deres Laster; ei i et stivt og uboieligt, tildeels følesløst Gemytte; ei i Ting, der ikke passe sig paa vore Tiider, vore Sæder, eller vor nu værende Forfatning: men i en tarvelig Levemaade, i Tapperhed, i et høit Mod, i Kiærlighed til Fædrenelandet, i at lægge Vind paa allehaande Legems Øvelser, i en ædel Tænkemaade, og i en Opførsel, der passer sig paa vore eegne Lande, paa den Himmel-Egn, under hvilken vi leve, der kan characterisere os, som en Nation, som en Original, og ei giøre os til en broget Copie af andre Nationer, som vi en Tiid lang have giort os Umage for at blive.

Til den Ende har jeg i denne Deel af Historien giort en Begyndelse med at opfylde det Løfte, der skeede i Fortalen til den 1ste Deel, nemlig efterhaanden at fremstille for mine Læsere vore Forfædre, ei alleene i Feldten, i Krigs- eller Stats-Sager, men ogsaa i deres Handteringer, deres Sæder, deres Huus-Væsen, deres Religion, deres Øvelser og Tænkemaade. En-

deel af desse Ting har jeg, hvor Leilighed dertil gaves, anført i nærværende Deel af Historien, saasom noget, henhørende til Forfædrenes Agerdyrkning, deres Fiskerier, deres Handel og Kiøbmandskab, deres Love, deres Stats-Forfatning, deres Hexerier eller Troldoms-Kunster: men meere udførlig, om deres Thinge- og Rettergangs-Sager, om deres Thing-Steder, om deres Templer og Guds-Dyrkelse, om deres Eenekampe, om deres Vaaben, om deres Begravelser, m. m. Resten skal i de følgende Deele af Historien anføres, og det saaledes, at det meeste deraf kan blive afhandlet, førend den hedenske Tiids Periode er til Ende.

Til denne Deel af Historien var det mit Forsæt, at føie et nyt udførligt Kart, over Norge i de midlere Tider. Men da Hans Majestet, **Kongen**, allernaadigst har behaget at skienke mig en Sum Penge, til en Reise giennem Norge, en for mig høist skatterlig Naade, der viiser en nye Prøve, saavel paa Hans Majestets Kiærlighed for den Norske Nation, som paa Hans priisværdige Omsorg for Videnskabernes Forfremmelse: saa har jeg anseet det for best, at opsætte bemeldte Karts Forfærdigelse, til bemeldte Reise er endt, der vil sætte mig i Stand, saavel til at giøre Kartet saa meget meere fuldstændigt, som til at opnaae, i andre Ting, min Hensigt, med den Norske Histories Udarbeidelse.

Den

Den
Norske Historie
Anden Deel.

Indeholdende

Rigets Historie

under

Kong Harald Haarfager

og hans twende Sønner

Erik Blodøxe og Hagen Adelstens-Foster.

Indledning.

Det har været en næſten blandt alle Folk i de ældſte Tider vedtagen Meening, at ingen ſtor eller betydelig Forandring kunde ſkee, uden mærkelige Forevarſler, og ingen frem for de fleeſte andre mærkværdig Perſon træde frem paa Skue-Pladſen, med mindre Scenen blev aabnet ved een eller fleere overordentlige Tildragelſer, der maatte forkynde denne Perſons tilkommende Høihed eller Anſeelſe. En Cyrus ſkulde opammes af en Tiſpe, fordi han blev den, der ſtiftede det ſtore Perſiſke Monarkie; dette Monarkie kuldkaſtede en Alexander den Store: han maatte derfor være avlet af en Gud, under en Drages Skikkelſe, og hans Moder advares derom ved en Drøm; en Seleucus giør ſig navnkundig ved ſine Bedrivter og Seiervindinger, han ſtifter det Syriſke Rige, efter Alexanders Død: Apollo maae derfor være hans Fader, og en Drøm,

Forvarſler ved Harald Haarfagers Fødſel.

en Ring, funden i hans Moders Seng, et Tegn paa hans Laar bære Vidne derom; Rom faaer Herredømmet næſten over den heele bekiændte Verden: en Romulus ſkal derfor bringes af Tibers-Strømmen til en Ulvinde, og denne blive Amme for det ſiden ſaa mægtige Romerſke Folks og det ſtore Roms Stifter. Ligeſom Aſien, Grækerland og Rom, paa ſamme Maade omtrent tænkte vor Norden i den Sag. Blandt dens mærkværdigſte Tildragelſer fortiener viſt nok den Norſke Eenevolds Regierings Stiftelſe at ſtaae fremſt i Spidſen, i Henſigt til dens Aarſag, dens Følger, dens Omſtændigheder; og hvorfor ſkulde da den Perſon, ſom Forſynet havde udſeet til at ſpille denne betydelige Rolle, ei udmærkes blandt den ſtore Regenternes Hob, ved meere end naturlige eller ved overordentlige Hændelſer? hans Fødſel leedſages af Drømme og Forevarſler? hans Opdragelſe ſkee hos andre, end ſædvanlige Mennesker, ligeſom Achillis hos den Centaurus Chiron? Dette maatte, efter de Tiiders Tænkemaade, nødvendig ſkee. Vi have i den første Deel af vor Hiſtorie kortelig erindret a), at den Perſon, vi her meene, nemlig den berømte Harald Haarfagers, Fødſel er bleven mærkværdig ved foregaaende Drømme, og særdeles betydende Drømme, hvilke ſigtede baade til ham og til hans talrige Efterkommere. Paa den eene Side ſkal hans Fader, Kong Halfdan, have drømt, at han ſaae ſig ſelv beprydet med det deiligſte Haar, nedhængende i mangfoldige Lokker, af forſkiellig Størrelſe og Anſeende: nogle naaede lige ned til Jorden, eller til midt paa Skinnebeenet, eller til Knæerne; andre rækkede kun ned til Hoftene eller til Skuldrene; viſſe begyndte først at ſpire ud; alle vare de af adſkillige Slags Farver, men blandt dem alle tilhobe een beſynderlig mærk-

a) See dens 6te. Kap. §. 31. pag. 730.

mærkværdig af sin Storrelse, sin Deilighed og Glands b). En ei mindre mærkværdig Drøm havde hans Dronning Ragnhild, frugtsommelig med Prints Harald. En Torn-Qvist, syntes det hende, at hun tog i sin Have, og satte den i sin Særk; denne Qvist voxte imellem hendes Hænder c), den rak omsider ned til Jorden, og den fæstede der Rødder. Saasnart var dette ei skeet, førend den skiød sin Top høit i Veiret, og blev til et meget tykt og tillige saa høit Træe, at hun kunde neppe see derover. Træets Stamme syntes hende at være nederst rød som Blod, den middelste Deel af en smuk grøn Farve, men de øverste Grene sneehvide d); blandt Træets Qvister syntes nogle at sidde høit oppe paa Træet, endeel andre, som fremfor de øvrige vare store og anseelige, noget længere ned, og desse Greene at udstrække sig saa vidt, at de rakte, ei alleene ud over heele Norge, men ogsaa til andre Lande. Desse Drømme, fornemmelig Kong Halfdans e), kunde ei andet end tiltrække sig alles Opmærksomhed, især forømtalte f) Thorleif den Viises; og hvilken anden Udtydning kunde man vel giøre derover, end denne: at dérved betegnedes den Prints, som skulde fødes, denne Printses Afkom, og denne Afkoms store Talrighed, samt vidt udstrakte Herredømme, lad være endeel af dem vilde blive meere, andre mindre mægtige og anseelige? g).

b) See Snorro i Kong Halfdan Svartes Saga. Kap. 7de. Den sidstomtalte Lykke har man villet hentyde paa Kong Oluf den Hellige. Sandt nok, han kom i størst Udraab for sin Helligshed; han blev Norges Skyts-Helgen og Patron: men for Resten har mueligt en stor Deel af de Norske Konger fortient den Udtydning bedre end han.

c) Saadan Drøm omtrent skal Astyages have havt om sin Dotter-Søn Cyrus. See *Justini* Historiarum Lib. I. cap. 4. 2.

d) I den Danske Oversættelse af Snorro lægges her til: og skuggede over alt Norge. pag. 37.

e) See Snorro paa nysanførte Sted. Kap. 7de. pag. 70.

f) See den Norske Hist. Iste Deel. Kap. 6. §. 31. p. 431. og §. 32. p. 439.

g) See Snorro i Halfdan Svartes Saga. Kap. 6 og 7. pag. 69 og 70.

Det overordentlige ved hans Opdragelse.

Man skal da af desse Drømme have kunnet spaae sig i Forveien den siden saa mægtige Harald Haarfagers, den Norske Eenevolds Regierings Stifters, tilkommende Høihed og Anseelse. Men dermed var det ei nok; i hans Barndom, og i hans Opdragelse, maatte tilliige forefalde noget overordentligt, noget meere, end hvad da ei var usædvanligt blandt de unge Printser, nemlig, at han i en Hast blev meget stor og anseelig, derhos forstandig og vel dreeven i alle Slags Legems Øvelser h). Dette var ei usædvanligt; i Haralds Ungdom maatte forefalde noget meere end ordentligt; og dette overordentlige have de Gamle saa vel indprentet i Hukommelsen, at de siden have kundet optegne det til Efterkommernes Erindring; til hvis Fornøielse det her maae være mig tilladt at indføre følgende Hoved-Indhold deraf, og det paa den Maade, at i Fortællingen indbefattes og foreenes de 2de derom forekommende Beretninger i), som i visse Omstændigheder synes at viige fra hinanden, uden Tvil af den Aarsag, at man her, som paa saa mange andre Steder, har mænget tvende adskilte Tildragelser sammen, eller forbyttet dem med hinanden. Det hendte sig engang, saa fortælle de Gamle, da Kong Halfdan var i et Jule-Giæstebud paa Hadeland, og havde allereede i en talrig Forsamling sat sig til Taffels, at alt hvad som paa Bordet var af Mad og Drikke, med hvad ellers til Giæstebudet var tillavet, blev borte paa eengang, uden at man saae eller vidste, hvo saadant havde giort. For at faae Oplysning herom, forsøgte Kong Halfdan adskillige Midler, men forgieves. Endelig adspurte han derom en Fin, som var i hans Hof, bekiændt af sine Kunster

h) Saa siger Snorro om Harald paa nyeanførte Sted. Kap. 7. pag. 71.
i) Den eene forekommer hos Snorro paa bemeldte Sted. Kap. 8. pag. 71. den anden i den haandskrevne Þattr Halfdanar-Svarta: men dennes Fortælling er meere fuldstændig end hins.

ster og sin Kundskab i adskillige Ting. Da denne ei kunde eller ei vilde aabenbare Giernings-Manden, lod Kongen ham paa adskillige Maader pine, for paa den Maade at afpresse ham Sandheden k). I denne Nød tog den ængstede Fin sin Tilflugt til den unge Prints Harald; og denne, efterat have forgieves anholdet hos sin Fader om Fins Befrielse, satte ham selv paa frie Fod, men tog Flugten tilliige med ham, uden Tvil, for at undgaae sin Faders Vrede eller Straf. De havde en lang Vei at reise, forend de komme til en Høvdings eller en Fyrstes Hiem, just den samme, der havde spillet Kong Halfdan forommalte Puds, og denne Høvding holdt da et stort Giæstebud. Denne tog ei alleene vel imod dem, men beholdt dem ogsaa hos sig Vinteren over, indtil følgende Foraar, da han lod den unge Prints reise hiem igien til sin Fader l), med Forsikkring, at han engang skulde blive Eenevolds-Konge over heele Norge. Det skeede formodentlig ei heller uden Foræringer, efter de Tiiders Maade; af Fin især fik den unge Prints et Sax-Sværd eller kort Sværd, giort af det ypperligste Staal. Efter Haralds Hiemkomst maae det egentlig være skeet, som Snorro om-

mel-

k) Jeg troer, at Fin, som her ei er en Nations Navn, men Mands Navn, tilforn gængs her i Norden, har virkelig været den, som har practiceret bort, hvad som til Kong Halfdans Jule-Giæstebud var tillavet, ei da det var allereede kommet paa Bordet (i den Omstændighed kan man let have feilet, eller den er saa sat, for at gisre Tingen desmeere forunderlig) men nys forend det skulde bruges; og heri, troer jeg, at han har giort eet med siden omtalte Høvding. Begge have mueligt været af samme Familie, og Finn især, uden Tvil, nedstammet fra den Finn eller Bergfinn, en Prints af Jotisk Herkomst, som i de ældre Tider besad de ved Dofre-Fiæld beliggende Landstrækninger. See den Norske Histories 1ste Deel, Kap. 3. §. 4. pag. 150, og §. 7. pag. 158.

l) Snorro beretter, at dette skeede efterat Kong Halfdan var død, loc. cit. pag. 72. men heri har han forbyttet denne Tildragelse med følgende, hvorom han intet melder.

melder m); nemlig, at han var kun lidet ydet af sin Fader, men derimod saa meget meere af sin Moder; og denne Koldsindighed paa hans Faders Side blev siden meget forøget, i Anledning af en nye, ei mindre forunderlig Tildragelse, end den forrige, en Tildragelse, der var af samme Beskaffenhed omtrent, som den, Herodot fortæller os at være skeet med en af de gamle Egyptiske Konger, ved Navn Rhampsinitus n). Tildragelsen var denne: Kong Halfdan eiede et meget riigt og vel forsynet Guld-Huus o) eller Skat-Kammer; af dette blev efterhaanden savnet en stor Deel af de der samlede og forvarede Skatte; ingen vidste, hvo heri var Aarsag; og dette satte Kongen saavel i megen Bekymring, som i Begierlighed efter at faae Giernings-Manden fat, hvilken alle Omstændigheder udviiste at besidde ei mindre Storke, end Mod og Dristighed. For heri at naae sit Diemærke, udtænkte Kongen dette Middel: I Skat-Kammeret lod han giøre adskillige saa kunstige Indretninger, at hvo, som kom der ind, maatte blive der fangen; han lod sig desuden, af det seieste Jærn eller stærkeste Staal, smidde endeel store Lænker eller Fiædre; og dertil føiede han endeel meget stærke Baand, sammensnoede af Blye. Herved naaede Kongen hvad han sigtede til. En Morgen tidlig bragte man ham det Budskab, at en stor, tyk, høi og før Jotun eller Jette sad fangen i Skat-Kammeret. Kongen lod strax bemeldte Lænker og Baand frembringe: men det kostede megen Møie, førend man kunde faae dem vor Jotun paalagde, som giorde en fortvivlet

m) See anførte Sted, Kap. 7. pag. 71.

n) See Herodoti Euterpe eller Historiarum, Lib. 2 §. 121. Man kunde af denne Lighed tage Anledning til at troe, at Forfatteren af Þattr Halfdanar-Svarta haver laant denne Historie af Herodot. Men saadant er ei at formode: bemeldte Græske Historie-Skriver har været alt for ubekiændt i Norden dertil; og desuden er i begges Fortælling Ulighed i de fleeste Ting.

o) Saa kalder bemeldte Þattr det.

tvivlet Modstand, saa at ei mindre end 60 Personer, som man beretter, maatte kaste sig over ham, inden saadant kunde skee. Den fangne Jotun gav derpaa, efter Tilspørgsel, tilkiende for Kongen, at han heed Dofre, og boede i eller paa det Fiæld, som siden har faaet Navn efter ham; han negtede ei heller, at han jo var den, som havde berøvet Kongens Skat-Kammer: men han bad nu tilliige om Fred og Livet, med Tilbud at skaffe alt det borttagne tilbage. Dette blev ham gandske afslaaet, af den heftig fortørnede Kong Halfdan, som tvertimod forsikkrede, at han strax vilde lade stevne Ting p), og ham der domme til den skammeligste Død, forbydende tilliige, under Livs Straf, alle og enhver, at give den fangne Dofre Mad, eller giøre ham nogen andet Slags Hiælp. Intet syntes derfor vissere for Dofre end Døden: men han undgik den dog imod Formodning. Kort efterat foromtalte var skeet, kommer den unge q) Prints Harald hiem; han faaer der den heele Sag at viide; og han begiver sig strax hen til den bundne Dofre, den samme saa kaldte Høfding, der tilforn havde ladet bortsnappe Kong Halfdans Jule-Kost, men siden beværtet Prints Harald en heel Vinter over. Denne unge Prints, rørt af Medynk, men tilliige forvisset om, at ved Forbønner intet var at udrette hos den fortørnede Konge, hug da med bemeldte sit Sax-Sværd Baandene over, og fik tilliige Lænkerne sønderbrudte. Derved slap Dofre løs, takkede Harald for sin Befrielse, og tog Flugten. Denne derimod fortiente kun slet Tak hos sin Fader for den Dofre beviiste Tieneste. Saa snart han fik viide

p) See hvad om denne Sag er anmærket i denne Histories 1ste Deel. Kap. 3. §. 25. pag. 200. og Kap. 5. §. 14. pag. 305.

q) Þattr Halfdanar Svarta siger, at han var da kun 5 Aar gammel: men uden al Tvil er dette en Feiltagelse, og hans da værende Alder forbyttet med den, han havde, da han befriede Finn.

de hvad Harald havde giort, blev han derover yderst forbittret, og endskiønt han bar saa megen Ømhed for sin Søn, at han, efter sin Trusel, ei straffede ham paa Livet, saa drev han ham dog bort fra sit Hof, med det strængeste Forbud, at giøre ham den allermindste Hiælp. Den fordrevne Prints tog da sin Tilflugt til Dofre: men han farer tilsidst vild fra den rette Vei, og vanker omkring, 5 Nætter efter hinanden, over Skove og Marke, næsten ganske vansmægtig af Hunger og Tørst. I denne Tilstand findes ham endelig af Dofre, som fornøiet over at kunne giøre Printsen Vederlag for den tilforn beviiste Tieneste, bringer ham paa sine Arme hiem til sin Heller r), hvor han nogen Tiid opfostrer ham med megen Ømhyggelighed, og imidlertid tilliige underviiser ham, ei alleene i allehaande Forsigtigheds og Viisdoms Regler, men ogsaa i de da brugelige Kunster og Legems Øvelser, hvori Harald ei mindre tiltog, end i Sterke og Vært. Dette vedvarede, indtil Tidende indløb om Kong Halfdans foromtalte uformodentlige Dødsfald s), da Dofre lod ham reise hiem, for at sætte sig i Besiddelse af sit fædrene Riige.

Anmærkninger derover.

Saadanne omtrent ere de Gamles Beretninger om den siden saa meget navnkundige Harald, den Norske Enevolds-Regierings Stifter, om hans Fødsel, hans Ungdom, og Opdragelse. At noget deri synes at smage af Fabler, det behøver man ei at erindre; det maae nødvendig skee, saavel i desse, som endeel andre de Gamles Fortællinger, i hvilke endeel

r) I saadan en skal Dofre have boet, og den beskrives temmelig udførlig i den saa kaldte Kialnesinga-Saga eller Saga af Bua Andridssyne, Kap. 13 og 14. Vi have ogsaa paa andre Steder erindret, at det var ei usædvanligt, saavel i Norge og Island, som i andre Lande, i de ældste Tider at beboe saadanne Hellere. See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse. Kap. 3. §. 21. pag. 166, og Kap. 6. § 1. pag. 208. samt den Norske Histories 1ste Deel. Kap. 1ste, §. 18. pag. 27 not. (n).

s) See nysanførte Historie, Kap. 6. §. 33. pag. 436.

Omstændigheder ere glemte eller udeladte, endeel ogsaa tillagde eller dreiede hen til det forunderlige, for at give Historien, som man meente, desto meere Liv og Anseelse. Jeg paatager mig derfor ikke at forklare, eller at foreene desse Omstændigheder med hinanden indbyrdes eller med Hoved-Sagen selv. Men er denne derfor en pur Fabel? det troer jeg neppe; og jeg meener, ingen bør troe det. Saa meget er vist, at den her omtalte Dofre ogsaa forekommer i andre vore gamle Sager eller Efterretninger; at det bekiendte Dofre-Fiæld bærer Navnet af en Dofre, som maae have levet i de seenere Tider, eftersom dette Fiæld i de ældre førte et andet Navn t); at Harald Haarfager har fort Tilnavn af Dofre-Fostre, fordi han af Dofre for en Tid er bleven opfostret; og at hos vore gamle Skribenter eller andre ei forekommer nogen anden Underretning om vor Haralds Ungdom eller Opdragelse, striidig med ovenanførte. Jeg seer derfor ingen tilstrækkelig Aarsag, hvorfor man skulde kalde Sagen selv i Tvil, eller ei tilstaae: at Dofre virkelig har været til; at han har været en Biærgboer, som mange andre i de ældste Tider; at han ventelig har regnet sin Herkomst fra de gamle Biærgboere, de Joter; at han længst har vedliigeholdt sine Forfædres Skikke og Tænkemaade, nemlig blandt andre denne, at boe i Hellere, og at nære sig; naar Jagten og Fiskeriet ei vilde slaae til, da paa andres, især den Othinske Families og hans Folges samt Efterkommeres Bekostning; at den unge Prints Harald for en Tiid er hos denne Dofre bleven opdragen, i Anledning af et mellem ham og hans Fader opkommet Uvenskab, hvortil Dofre havde været den nærmeste Aarsag, dog mueligt med hans Moders Dronning Ragnhilds og andre Paarørendes Vidende eller Samtykke. Jeg lægger endnu dette til, som i det mindste forekommer mig ei iriimeligt,

t) See sammesteds, Kap. 3die. §. 7. pag. 158. og 503.

meligt, nemlig at Dofre og Fin, som boende paa Dofre-Fiæld eller de Gamles Verma, have nedstammet fra den gamle Jotun Thorer i Verma, eller fra hans Son Finn, gemeenligen kaldet Berg-Finn u); at Dofre derover har tilegnet sig en Deel af Gudbrandsdalen, som havde været hans Forfædres v); og at ved den Leilighed, eller i Anledning af Kong Halfdans Kriig med de Gudbrandsdalske x), har et Slags Fiendskab reist sig mellem ham og Dofre, under hvilket denne kan have giort et Forliis, hvilket han, i Mangel af anden Evne, har søgt ved Underfundigheder at erstatte. Men dette maae være nok, for at viise det usædvanlige og overordentlige i den Persons Fodsel og Opdragelse, som siden blev det Norske Monarkies Stifter, og for at giøre Læseren opmærksom paa denne store Tildragelse eller Forandring i vor Norden. Nu vende vi os til Historien selv.

Det Norske Monarkies Opretning og Tilstand under Kong Harald Haarfager.

§. 1.

Tilstanden i Norge, da Harald Haarfager tiltraadde Regieringen.

Kong Halfdan den Svarte havde ei alleene oprettet den Ynglingske Families forfaldne Sager i Norge, ved paa nye at sætte sig i Besiddelse af de Lande, som bemeldte Familie tilforn havde eiet, men han havde ogsaa, ved sin Tapperhed, ved sine Erobringer og ved lykkelige Tilfælde, saa anseelig udviidet Familiens Eiendomme, at den besad, ved

u) See ovenanførte Sted. Kap. 3die. §. 4 pag. 150, §. 7. pag. 158.
v) See nysanførte Sted. § 7. pag. 158. og Kap. 6. §. 27. pag. 419. De Gudbrandsdalske Regenter selv nedstammede paa mødrene Side fra den Jotiske Familie paa Verma eller Dofre-Fiæld.
x) See bemeldte Sted. Kap. 6. §. 28. pag. 421.

ved hans Død, de fleeste, beste og fornemste Deele af det nu værende Sondenfiældske, foruden endeel Districter Nordenfiælds y); og alle desse vidtloftige Besiddelser havde han, ved viise Love, Anordninger og andre Anstalter, søgt at sætte i en god og varig Forfatning, grundet paa Undersaatternes Yndest og Kiærlighed z). Man tager derfor ei feil, om man anseer Kong Halfdan for at have lagt Grunden til den store Bygning, som hans Son siden opførte. Denne var vel ei meere end 10 Aar gammel, da han efter sin Faders Død tiltraadde Regieringen over bemeldte hans efterladte Lande, over Hringarike, Vestfold, Romeriige og Vingulmark især a), med fleere tilhørende Distrieter: men efter de Tiiders Forfatning og Opdragelse havde han dog allerede naaet omtrent den Modenhed, som kunde giøre ham bequem til store Foretagender: „ han var da meget større, stærkere „ og deiligere, end alle andre (forstaae af hans Alder), der„ hos forstandig, ferm og stor i sine Forretninger," siger Snorro om ham b); og desuden vare Omstændighederne den Tiid i Norge saadanne, at de kunde lættelig af sig selv indbyde en ærekiær Prints, til der at giøre Erobringer, eller at underlægge sig det heele Land, allerhelst, naar han dertil af andre blev opmuntret, af en Foster-Fader, af en Døfre især, som de Gamle, ei uden megen Riimelighed, bevidne c). De tilforn saa mægtige Nordenfiældske, de Hordelandske især og Rogalandske Konger, som en Tiidlang havde tilliige besiddet den største Deel af det Sondenfiældske d), vare ei meere

y) See sammesteds. §. 29 pag. 423.
z) Ogsaa dette sammesteds § 33. pag. 436.
a) Saa sigrr den saa kaldte Upphaf rikis Haralds Harfagra, strax i Begyndelsen.
b) See hans Haralds Saga ens Harfagra, Kap. 1. pag 73.
c) See foranførte Þattr Halfdanar Svarta, med Slutningen.
d) See den Norske Histories 1ste Deel. Kap. 5te. §. 20. pag. 338.

i deres forrige Flor og Anseelse, men deres tilforn samlede vidtloftige Besiddelser deels adspreedte, deels deelte mellem adskillige Forster, af deres eller af de ældre Konge-Familier. Paa den anden Side var de Uplandske Kongers Magt bleven svækket, deels ved Landenes Deeling mellem deres Afkom, deels ved de Ynglingske Printsers Erobringer, deels ved den en Tid lang i Norge mægtige Lodbrokske Familie, hvis Anseelse dog strax igien efterhaanden der aftog, ved det de, tilliige med fleere Nordiske Printser, sær i Danmark og Norge, synes meere at have drevet paa udenlandske Toge og Soeroverier, end giort sig Umage for at vedliigeholde eller udvide deres Magt hiemme. Dette tilliige med indbyrdes Kriige mellem de Printser, som sadde hiemme, svækkede anseeligt de Nordiske Staters indvortes Magt; det banede en Kong Gorm i Danmark, en Kong Erik i Sverrig, Veien til den Eenevolds Magt, som de, hver i sit Riige, erhvervede sig; og desse Naboe-Forsters, tilliige med de Franske og Engelske Kongers Exempler, vare Opmuntringer nok for en striidbar og ærgierrig Prints til at forsøge det samme i Norge. Hvo veed, om vor foromtalte Kong Halfdan den Svarte selv ei har underhaanden arbeidet paa noget saadant? De Spaadomme, som endeel vore gamle Skribenter bevidne e), at foromtalte Dofre har giort Harald i hans Ungdom, mens hans Fader endnu levede, om at blive Eenevolds-Konge i Norge, de Opmuntringer, han dertil skal have givet bemeldte Prints ved sidste Afskeed, give Anledning til at troe det. I det mindste havde nysbenævnte Konge giort sig og sin Magt saa anseelig i Norge, at til saadant Foretagende var ingen bedre i Stand, end som han, hvis en alt for tiidlig Død ei havde bortrykket ham: Han besad alle

e) See Snorro i Halfdan Svartes Saga, Kap. 7. pag. 71. og Þattr Halfdanar Svarta.

alle dertil fornødne Egenskaber og Midler, Tapperhed, Forstand, Undersaatternes Ynde og Kierlighed, et riigt Skat-Kammer, samlet maaskee til den Ende, en vel øvet Krigsmagt; han havde allereede sat sig i Besiddelse af de fleeste Sønden-fiældske Districter; han havde desuden fæstet fast Fod i det Norden-fiældske, just i det Riige, hvorfra den Frithiofiske Familie havde tilforn udbreedt sine Erobringer næsten over heele Norge; dette kunde naturligviis bringe ham paa de Tanker og det Forsæt, for det første at sætte sig i Besiddelse af hvad bemeldte Frithiofiske saavelsom den Gardiske Familie tilforn havde eiet; og til dette vare Omstændighederne ham saa meget meere følelige, som de fleeste da værende Norske Helte og Forster havde faaet meere Smag, end nogensinde tilforn, paa at giøre Erobringer udenlands, saasom i Engelland, Skotland, men i Irland især, heller end at udvide deres Magt indenlands, og som ved de Tider ingen Første fandtes i Norge, der var i Stand til at sætte sig imod Kong Halfdans Magt og Foretagender, naar man undtager de foromtalte f) Alfheimiske Printser, uden Tvil understøttede af Naboe-Riiget Sverrig, og af de Svenske Konger, med hvilke de vare besvogrede.

§. 2.

Med desse Printser havde derfor Kong Halfdan ført adskillige Krige; desse vedvarede endnu, da han dødde; og de bleve følgelig arvelige til hans Søn, den unge Kong Haralds. Endskiønt denne Prints, hans faa og unge Aar uagtede, kunde med Rette ansees for fuldvoxen, i Betragtning af hans Høide, hans Styrke og Førlighed, at jeg skal bruge en af vore gamle Skribenters Udtryk g): saa havde han dog endnu ikke naaet sin myndige Alder eller de Aar, i hvilke vore

K. Haralds og Guttorms første Krige med Naboe-Printserne. Ao. 863.

f) See den Norske Histories 1ste Deel, Kap. 6te. §§. 26. 29. 32.
g) See Upphaf rikis Haralds Harfagra ved Begyndelsen.

vore gamle Nordiſke Printſer, efter da værende Forfatning eller Vedtægter, pleiede ſelv at tiltræde Regieringen h). Denne maatte derover, i Haralds Sted, for det første føres af en anden; og dertil fandtes ingen meere ſkikket eller nærmere berettiget, end den unge Konges Morbroder, den foromtalte Hringariſke Prints Guttorm i), da 16 Aar gammel k), men tapper, forſtandig og udruſtet med andre til saa vigtig en Tieneſte fornødne Egenſkaber l). Af ham blev Regieringen for det første forvaltet; han var tilliige Forſtander for det Kongelige Hof (Hofmarſkalk, eller ſom de Gamle kaldte det, Hirdſtiore m), Hofſtyrer), ſamt desuden Anfører for de Kongelige Huus-Tropper n). At deſſe Anſtalter vare fornødne, viiſte Udfaldet; og det varede efter Kong Halfdans Død ei længe, førend den nye Riigs-Forſtander fik Leilighed til at viiſe Prøver paa ſin Duelighed. Harald var ung, hans Faders Erobringer nye, og ei fuldkommen ſtadfæſtede. Deſſe Omſtændigheder tænkte nu de Printſer at føre ſig til Nytte, ſom af Kong Halfdan vare tilforn ſtødte fra deres

h) See denne Hiſtories 1ſte Deel. Kap. 6. §. 26. not. (y). Den myndige Alder var gierne 12 Aar; dog finder man Printſer, ſom ei have tiltraadt Regieringen førend de vare 18 Aar, ſom Halfdan Svarte, og Hiorolf.

i) See 1ſte Deel, Kap. 6. § 31. pag. 429.

k) Saa ſiger Þattr Halfdanar Svarta, Kap. 8.

l) Upphaf rikis Haralds Harfagra tillægge ham de Egenſkaber, ſom vi af Snorro have anført om Prints Harald. See foregaaende not. (h): men jeg har heri helſt villet følge Snorro; mueligt kan Bersammelſen have tilkommet eller paſſet ſig paa dem begge.

m) See den Norſke Hirdſkraa eller Hof-Lov, udgiven af Dolmer, Kap. 5te. pag. 46.

n) Hans Forretning og Myndighed lignede altſaa den, ſom de ſaa kaldte *Majores domus* havde i Frankriig. Det er ogſaa ei at tvile paa, at jo Frankerne have bragt mange af deres Stats- og andre Indretninger med ſig fra Norden. De Nordiſke Huus- eller Hof-Tropper vare ei uliige de Romerſke *Prætorianæ*, i Henſeende til deres Diemeed og Indretning.

deres Lande. Blandt dem var Kong Gandalf i Alfheim at anſee ſom den fornemmeſte og mægtigſte o); næſt ham Haugne og Frode, Konger paa Heedemarken, Sønner af foromtalte Kong Eyſtein p): men foruden dem fik man tilliige at beſtille med en anden Kong Haugne kaldet Karaſon q). Sidſtbemeldte bemægtigede ſig en ſtor Deel af Hringarike, medens de andre angreebe Kong Haralds Lande, hver paa ſin Kant; og alle deſſe gave nu den tappre Guttorm paa eengang nok at forrette. Først vendte han ſig mod den farligſte af deſſe Fiender, mod Kong Gandalf, ſom ei fornøiet med at have bemægtiget ſig, fornemmelig heele Vingulmark, ſom det gamle Tviſtens Æble mellem ham og den Ynglingſke Familie, ſatte ſig nu for at angribe Kong Haralds Lande paa hin Side Follo-Fiorden, for didhen at trække hans og Prinds Guttorms Opmærkſomhed, imens de andre forbenævnte Printſer ſkaffede dem at beſtille paa Uplandene. Til den Ende lod han ſin Søn Hake med 300 vel bevæbnede Mænd tage Veien til Lands giennem Dalene (oven omkring Follo-Fiorden r), formodentlig for enten at forene ſig med de Uplandſke Forſter, eller uforvarendes at overfalde Kong Harald; og imidlertid lod han hiemme hos ſig s) udruſte

o) See om ham denne Hiſtories 1ſte Deel, Kap. 6te, pag. 411. 417. 431.
p) See nysanførte Sted. §. 26. og 28.
q) Denne Haugne er ganſke ubekiendt, hvor han har været Konge, og af hvilken Familie. Rimeligſt maae han henføres til den Hringariſke, eller maaſkee rettere til den Heedemarkiſke Konge-Familie, hvilket Navnet Kare giver Anledning til at formode.
r) Hit ofra um Dali neccura, ſiger Snorro i Saga Haralds ens Harfagra, Kap. 1.; hit ofra um Dalir, heder det i Upphaf rikis Haralds Harfagra. Kap. 3.
s) Nysbenævnte Skrivt ſiger, at Gandalf ſad da paa Uplandene med ſin Krigsmagt: men det kan ei være; det maae være en Skrivefeil: Upplondum nemlig er ſat for Londom, ſom ſtaaer hos Snorro.

udruſte en Flode, for med den at gaae over Florden til Veſtfold. Men den hurtige Guttorm giorde alle deſſe ſtore Anſlag til intet. Saa ſnart Tidende om bemeldte Fienders Foretagender var indløbet, ſamler han ſin Krigsmagt ſammen, tager den unge Kong Harald paa Toget med ſig, og vender ſig forſt mod Hake. Ham træffer han i en Dal, ſiden kaldet Hakedal t), og angriiber ham der med den Eftertryk, at Hake ſelv blev nedlagt med den ſtørſte Deel af ſin Armee, og Reſten adſpreedt. Derpaa tager han ſtrax Veien til Veſtfold, hvorhen Kong Gandalf ſelv var imidlertiid ankommen med ſin Flode. Men Guttorm, modig af ſin forrige Lykke og Seier, tager der ſaaledes imod ham, at han i en Træfning miſter den ſtørſte Deel af ſine Tropper, og maae med uforrettet Sag tage Flugten tilbage til ſit Riige, ſamt taale, at Kong Harald, efter denne dobbelte Seier, paa nye fratog ham alle tilforn omtviſtede Lande, liige indtil
Ao. 865. Raum-Elven u).

§. 3.

Kong Harald fatter det Forſæt at underlægge ſig Norge.

Dette var det forſte Skrit, ſom Kong Harald giorde til hans paafulgte mange Erobringer, og vidt udſtrakte Herredomme. En ſaa-hældig Begyndelſe kunde give 2de ſaa tappre og ærgierrige Printſer, ſom Harald og Guttorm, Mod nok til de driſtigſte Foretagender, allerhelſt hvis derpaa alleree i Forveien var tænkt, ſom er høiſt riimeligt; og var det ei tilforn, ſkeede det dog kort efter bemeldte Tildragelſer,

Forſte Anledning dertil.

ved følgende Anledning. Paa Uplandene var ved de Tiider en ung Jomfrue, ved Navn Ragna, af en ſaa ugemeen Deilighed, at hun derover fik Tilnavn af den Fagre v). Denne

t) Den ligger paa Nedre-Romerrige, og er nu meeſt bekiendt af ſit Jærn-Værk.
u) See Snorro paa anførte Sted, Kap. 2. pag. 75., men han har forbyttet denne Tildragelſe med en ſeenere, efter Gandalfs Død.
v) See den ſaa kaldte Fagurſkinna hos *Torfæum*. Hiſtor. Norveg. Par. 2. Lib. 1. cap. 2.

Denne Jomfrue besad ogsaa store Riigdomme, i det hun eiede næsten den heele Province Toten, heele Districtet Land, tilliige med den heele saa kaldte Eynbygd x); desuden var hun af Kongelig Herkomst. Hendes Fader Adils y) var født af Thora, en Dotter af Kong Eystein og af Dronning Astrid, hvilken Astrids Fader var Kong Adils den Svarte z). Af denne Jomfrues store Deilighed var den unge Kong Harald bleven indtagen; hun var omtrent af samme Alder, som han, og Harald aabenbarede hende sin Kierlighed under et Juule-Giæstebud paa Hadeland; men fik et langt andet Svar, end han havde formodet sig. „ Jeg „ vilde gierne, sagde hun, forend jeg kan begynde at fatte „ Kierlighed til dig, dog viide, om Gandalfs Sonner, el„ ler Du, skulle arve Nereid den Viise, eders Paarørende„ (faae Uplandene og Alfheim at regiere over, som den mægtige foromtalte Nere Jarl tilforn havde besiddet a). Denne Bebreidelse smærtede Kong Harald; han blev heftig vred, og lod sig forlyde med, at saadant Svar fortiente, at han skulde giøre hende til sin Frille, i Stedet for at vælge hende, som han havde tænkt, til sin ægte Hustrue. Men hun svarte ham ganske koldsindig: han handlede best deri, at han vendte sin Vrede mod de mange Smaa-Konger, af hvilke

x) Jeg veed ei hvad ved denne Gebygd meenes: om Gier i Gudbrandsdalen; om den store Øe i Mjøsen? Det sidste er maaskee riimeligst.

y) Hos Torfæus synes her nogle Ord at være udelukte, men Meeningen at være, som jeg den her har anført.

z) Torfæi Formodning er uden Tvil rigtig, at desse Ragnas Forfædre have været Konger paa Toten; jeg troer, ogsaa over en Deel af Hadeland eller Heedemarken.

a) Saaledes meener jeg at Ragnas Ord rettest bør forstaaes. Om Nere eller Nereid den Viise see ellers denne Histories 1ste Deel. Kap. 7de. § 7. pag. 456. Men paa hvilken Maade, saavel Kong Harald, som Gandulfs Sønner have nedstammet fra ham, om Ordene saa skulle forstaaes, det veed jeg ei at forklare.

heele Landet vär fuldt. „ Hvad mig angaaer, lägde hun „ til, er det saa langt fra, jeg agter at blive nogens Frille, „ at jeg ei engang vil gifte mig med nogen af dem, som nu „ regiere i Norge, men saadant maatte skee med den, som „ turde knække Halsen paa bemeldte Smaa-Konger, og un„ derlægge sig det heele Land. „ Dette mandige Svar opvakte den unge Konges Eftertanke; han begreeb, at den deilige Ragna havde sagt sandt; og han giorde derfor det høitiidelige Løfte, stadfæstet med en Eed, ingen i Norge at ægte, uden (eller forend) Ragna; for hendes Skyld at undertvinge sig Norge, med alle dette Lands Smaa-Konger og Indbyggere, og ingen Gud fremdeles at ville dyrke, uden den alleene, som havde dannet Solen og den heele Verdens Bygning b), den Gud, ved hvis Hiælp han troede sig at kunne i en Hast blive mægtiger end alle andre Norske Konger, og udrette bemeldte vigtige Foretagende, hvortil ham ei fattedes Lyst og Villie nok; „ kunde jeg kun giøre mig Haab om et „ bestandigt Liv, som Gudernes, lagde han til, skulde jeg „ ei lade af, forend jeg havde underlagt mig den heele Ver„ den. „ For at viise sin Høiagtelse for Ragna og for Kiønnet, udgav Kong Harald tilliige strax en nye Lov, hvorved han, under Straf af Landflygtighed, eller i dets Sted, af en høi Penge-Mulct, forbød al Vold og Overlast mod Fruentimmeret, samt tilliige befalede, at de Qvindes Personer af frie Stand, som dreeve Ukydskhed, skulde bringes til Hoffet, og der til Straf arbeide som Slavinder, indtil de

b) At dette ei er Digt, sees af den Tale, som Kong Oluf Tryggvesøn holdt til Thrønderne, hvor just sigtes til hvad man her finder fortaalt. See Ol. Trygguasons Saga, 2den Deel, Kap. 25. pag. 105. b. Der fattes og ei Exempler paa fleere i Hedenskabet, der havde samme Troe, som K Harald. Thorkell Mane f. e. Lavmand paa Island lod sig, da han skulde døe, bringe ud i det klare Solskin, og befalede sig i dens Hender, som havde skabt Solen. See nysanførte Sted. Kap. 6. pag. 13. b.

de kiobte sig frie med 3 Mark Solv. Dette Kong Haralds Løfte, den imellem ham og den unge Ragna holdte Samtale især, optog den tilstædeværende Prints Guttorm med tilbørlig Berømmelse, forsikrede de omkringstaaende, at af tvende saa unge Personer, som ei vare ældre end 12 Aar, skulde vel neppe saa forstandig og viisdomsfuld Tale være hørt, som af Kong Harald og Ragna nylig var holdt; han forbandt sig tilliige ved et høitideligt Løfte, ei alleene at staae sin Konge bie, i hans berømmelige Foretagende, saa længe han levede, men ogsaa til at dørke den samme Gud, som Kong Harald havde lovet Dørkelse; og for dette sit Løfte, for den heri som i andre Ting udviiste Nidkierhed, blev han, endnu samme Dag, af den unge Kong Harald, beæret med Hertugs Titel, samt det heele District ham foræret, som Skolld tilforn havde eiet c), kaldet i de Tider Odinsaler d), hvortil han endnu lagde endeel fleere Lande, beliggende deels hos den Fiord, som da førte Navn af Saltviik, men siden blev kaldet Oslye (uden Tvil Oslo) deels langs Søesiden, indtil Svinesund, hvilket District da heedte Saltstrand e).

§. 4.

Saaledes fortæller den saa kaldte Fagurskinna os denne mærkværdige Tildragelse, om hvilken det, til Sagens videre Oplysning, maae være os tilladt at giøre endeel Anmærkninger. Torfæus meener f), at nysanførte Tildra- Anmærkninger over det foregaaende.

c) Her meenes uden Tvil den Kong Skolld, som boede paa Vaurno; hvorom i denne Histories 1ste Deel. Kap. 6. §. 7 pag. 368.; hvilken Konge har altsaa besiddet en Deel af Romeriige og Vingulmark.

d) Dette Navn, saavel som Navnet Skolld, giver den Formodning, at denne Konge har været een af Othins Efterkommere, og af den Danske Konge-Familie: men det er og kun en blot Formodning.

e) Uden Tvil har Saltviik og Saltstrand faaet Navn af de der drevne Saltbrænderier, hvilke vare den Tiid og længe tilforn brugelige her i Norden.

f) See hans Historia Norveg. Par. 2. Lib. 1. cap. 2. pag. 4. og 6.

gelse er den samme, som af andre fortælles at være skeet mellem Kong Harald og den Hordelandske Princesse Gyda: men vist nok stikke i de Gamles Fortællinger twende ganske adskilte Tildragelser, skeede paa adskilte Tider og Steder, hvilke man, i Anledning af visse hinanden liignende Omstændigheder, har her, som paa saa mange andre Steder, forbyttet og mænget i hinanden. Dette viiser Fortællingernes Forskiellighed. Fagurskinna mælder intet om det fra Kong Harald sendte Gesandtskab, som de andre fortælle; intet om hans Løfte, ei at klippe sit Haar, førend han havde underlagt sig heele Norge; her er desuden Forskiællighed i Personers, i Steders Navne, og i andre Omstændigheder. Ragna, som havde hiemme sondenfiælds, kunde ei med nogen Fore sige, at Landet var fuldt af Smaa-Konger, hvis Tildragelsen var skeet paa den Tid, til hvilken Snorro henfører Historien med Gyda, da alle de Sondenfiældske Konger vare ryddede af Veien; i Stedet for visse Stokker af Romeriige og Vingulmark, som Fagurskinna beretter at Kong Harald tildeelte Prints Guttorm, havde denne uden al Tvil faaet Hringarike, sin Fæderne Arv og Eiendeel, dersom foromtalte Haugne Karason, og de andre Uplandske Konger da havde været nedlagde, som Snorro beretter; og havde, efter sammes Beretning, Kong Gandalf i Alfheim da været død, havde Kong Harald vist nok strax sat sig i Besiddelse af heele Alfheim, indtil Goth-Elven, og overdraget samme til Guttorm, som siden fik de Lande at forestaae, i det Sted, at hans Erobringer nu ei ginge længer end til Raum-Elven eller til Svinesund g). Jeg troer derfor sikkert, at Skribenternes Beretninger ere at forstaae om adskilte Tider, Steder, Personer, og Tildragelser. Det kommer mig ogsaa riime-

g) See Snorro i Haralds Saga Harfagra, Kap. 2. p. 75., og Torfæus paa nysanførte Sted, Kap. 1. pag. 3.

riimeligt for, at den unge Kong Harald, under bemeldte Hoftiideligheder paa Hadeland, som Fagurskinna omtaler, har selv, som da 12 Aar gammel, tiltrædet Regieringen, og ved den Leilighed bœret sin Morbroder, Prints Guttorm, med Titel af Hertug, et Ære-Navn, og en Værdighed, som man ei finder at have tilforn været brugelig i Norge, og som efter den Tiid var der meget rar, saa at denne Guttorm, Hertug Skule, Baglernes Anforer Philip, Kong Magnus Lagabœter, mens han endnu var Prints, og nysbenœvnte Konges yngre Prints Hagen, forend han blev Konge, ere de eeneste, som der have fort bemeldte Titel. Jarls Titel bemœrkede der omtrent det samme, som Hertugs, var der meere brugelig, og omtrent af samme Anseelse eller Myndighed; hvorover man ogsaa finder Hertug og Jarl brugt som eet og samme Navn i den Norske Hirdskraa h). I de seenere Tiider, da Hertugs Titel blev meere giængs her i Norden, giordes dog den Forskiæl imellem Hertug og Jarl, at Hertugs Titel blev næsten aldrig given nogen, uden Printserne af Kongeligt Blod, Jarls Titel derimod ogsaa andre. For Resten var stor Forskiæl mellem den i de seenere Tilder brugelige Hertugs Titel, og den, som nu blev Prints Guttorm tillagt: hin var en blot Ære-Titel; denne derimod betydde noget virkeligt, nemlig det nye Embede, som blev bemeldte Guttorm tillagt, da ham blev overdragen den overste Anforers Bestilling, ei alleene over de Kongelige Huus-Tropper, men ogsaa, som jeg troer, over den heele Armee, hvormed Kong Harald tænkte at udfore sit store Forehavende. Dette har mueligt været just det, som bragte Naboe-Printserne i Harnisk, og gav Anledning til foromtalte Krige, hvilke følgelig ei skulde have begyndt, forend 2de Aar efter Kong Half-

h) See Snorro paa nysanforte Sted, Kap. 1. pag. 74.

Halfdans Død. Men deri kunne vi intet med Vished faſtſætte, og vende os derfor igien til vor Hiſtorie.

§ 5.

K. Harald fortſætter ſine Erobringer Sønden-fields.

Rygtet om forbemeldte den mægtige Gandalfs mislingede Forſøg mod Kong Harald, ſatte forbenævnte Uplandſke, uden Tvil med ham allierede Printſer i ſtor Forlegenhed, fornemmelig Kong Eyſteins Sønner paa Heedemarken, hvilke kunde giøre ſig den Regning, at Turen nu vilde komme til dem. De ſendte derfor ſtrax Bud til Hangne Karaſon, ſamt til Gudbrand, Herſe i Gudbrandsdalen, hvilken ſidſtnævnte havde tilforn været paa Partiet mod Kong Halfdan i), og indbøde dem til en Stævne eller Sammenkomſt paa Hringisaker (paa Heedemarken k), for at raadſlaae om felles Beſte: men dette blev til deres felles Undergang. De tvende tappre og aarvaagne Printſer, Kong Harald og Hertug Guttorm, ſaa ſnart de finge Tidender om bemeldte Sammenkomſt, vendte ſtrax deres Vaaben mod Heedemarken, dog ei giennem de alfare Veie, men marſcherede didhen over langt derfra beliggende Marke og Skove, i Forſæt, uformodentlig at overrumple deres Fiender; hvilket lykkedes dem. Efterat have trukket til ſig underveis en anſeelig Forſtærkning, og faaet de forſamlede Uplandſke Kongers Opholdsſted ret udſpeidet, begave de ſig til bemeldte Hringisaker, hvor de ved Midnats Tider ankomme, uden at man blev dem vaer, førend de med deres Krigsfolk havde omringet

i) See denne Hiſtories 1ſte Deel, Kap. 6. §. 26. 27. pag. 421.

k) Hringisaker eller Ringsager har uden Tvil ſit Navn efter een af de gamle Heedemarkiſke Konger. Stedet er eet af de meeſt bekiendte Sondenfields, og har een af de ſmukkeſte grundmurede Landsbye-Kirker i Norge. Den har tilforn havt et Slags Collegium Canonicorum; og ſeer man der endnu en meget kunſtig og prægtig Alter-Tavle, ſom giør andre af ſit Slags her i Norden fortrinnet ſtridigt.

omringet de Huuſe, hvori Haugne Karaſon og Gudbrand Herſe ſove, og ſat Ild derpaa. De tvende Kong Eyſteins Sonner, eller de Heedemarkiſke Konger, finge vel ſaa megen Tiid, at de komme ud paa aaben Mark med deres Krigsfolk, og ſatte ſig til Modværge: men de bleve dog ſlagne og nedlagde. Efterat man paa denne Maade havde faaet deſſe fire foreenede Printſer ryddede af Veien, faldt det Kong Harald og Hertug Guttorm ei meere ſaa ſærdeles vanſkeligt, at underlægge ſig deres Riiger eller de Lande, de tilforn havde bemægtiget ſig, ſaaſom Hringarike, Heedemarken, Gudbrandsdalen, Hadeland, Thotn, Romeritge, tilliige med den nordre Deel af Vingulsmarken. Men endnu var den Alfheimiſke Konge Gandalf tilbage; denne forſvarte ſig en Tiid lang; Kong Harald og Hertug Guttorm maatte holde med ham adſkillige Træfninger: men endelig omkom Kong Gandalf ſelv i den ſidſte; og derved fik Kong Harald Leilighed til at underlægge ſig heele Viigen og Alfheim, liige indtil Goth-Elven 1). Ao. 866.

§. 6.

Ved deſſe Seierbindinger blev Kong Harald ſat i Beſiddelſe næſten af det heele Sondenfiældſke, liige indtil det ſtore Dofre-Fiæld. Lykken havde hidindtil viiſt ſig ſaalig, den eene Seier rækket den anden Haanden: og hvad var da meere naturligt, end at hans Erobre-Lyſt derved maatte tiltage? Sondenfiælds var nu intet videre at forrette; man maatte derfor vende ſine Vaaben mod det Nordenfiældſke, mod det Throndſ- Han angriber det Nordenfiældſke.

1) Saa ſtaaer i Upphaf rikis Haralds Harfagra, Kap. 2., hos Snorro derimod-Raum-Elf. Det forſte maae være det rigtigſte, da Gandalf, hvis Lande derved tilfalde Kong Harald, beſad Alfheim indtil Goth-Elven; det andet derimod vedkommer en ældre Tildragelſe, ſom tilforn er erindret.

Tilstanden i det Trondhiemske for og ved de Tider.

Throndhiemske især, hvor da værende Omstændigheder selv spaaede ham i Forveien et lykkeligt Udfald. Det Throndhiemske synes næsten bestandig at have været deelt mellem mange smaa Konger: saa var det i Norrs, saaledes ogsaa i Harald Haarfagers første Regierings Tiid. Dette lættede for begge de Erobringer, de der giorde. Hins Son Thrand fik det Throndhiemske: men hans Familie mistede det. Thrands, Gorrs, Raums og Othins Familie, om ei Gards tilliige, synes derefter vexelviis at have der bekriiget og fordreevet hinanden, eller deelt Landene mellem sig. Derover er dette Lands Historie i de ældre Tiider bleven næsten meest ubekiændt og usammenhængende. I de seenere Tiider finde vi at Kong Randver af den Vidfadmiske, i Danmark og Sverrig saa mægtige Familie, har besvogret sig med Kongerne i Norge, det er, med Kongerne paa Helgeland og i Throndhiem m); mueligt har Kong Harald Hyldetand faaet sin Dronning, som i Historien er ubekiændt, fra de samme Kanter, og hans Son, Thrand den Gamle, derover arvet visse Districter i det Throndhiemske n). Vi have ogsaa i den foregaaende Deel af vor Historie o) seet en Eystein, en Son af Sigurd Orm i Øie, eller maaskee rettere af Sigurd Ring p), uden Tvil af samme Aarsag at være bleven Konge

m) At ved Norge hos de Gamle ofte er forstaaet Throndhiem eller Halogaland især, have vi beviist i den foregaaende Deel. pag. 120. 379. 403. 489. Hertil kan endnu lagges et Beviis af Oluf Tryggvasøns Saga. 2 Deel. Kap. 22. pag. 95., hvor Thrønderne siges at have sendt Tingbud omkring i Herredet, og stævnede sammen Thegn og Træll um allan Norveg, d. e. heele Thrøndelagen.

n) See Sagubrot om Bravalla Slaget. p. 18. Endnu een Søn havde Kong Harald Hyldetand ved Navn Hræreк Slængebaand, der ogsaa har fæstet Boepæl i det Throndhiemske. Landnama 5 Deel. Kap. 1. p. 149.

o) See Kap. 7de. §. 17. pag. 487.

p) Vi see, at Forfatteren af den saa kaldte Sagan af Halfdane Eysteinssyne, Kap. 1., har forbyttet desse 2de Personer med hinanden. Efter Tiids-Regningen kan det best passe sig paa Sigurd Ring.

Konge i Norøygie q), det er i Throndhiem, og der saa mægtig, at han ei alleene havde tilliige Halogaland samt Finmarken i Besiddelse, men undertvang sig ogsaa Garderike (rettere Holmgaard). Alt dette efterlod han til sin Son, den tappre Halfdan: men siden blev det igien adspreedt. Hans eene Son, Thorer Hiort, blev Konge paa Halogaland; den anden Eystein, med Tilnavn Glumru, Konge i Throndhiem; og under ham, eller hans Afkom, maae de Throndhiemske Districter være paa nye deelte mellem adskillige Smaa-Konger, som de vare, da Kong Harald i Følge med Hertug Guttorm angreeb det Nordenfiældske.

§. 7.

Da bemeldte Printser havde besluttet at giøre et Krigs- Ao. 867.
tog didhen, og forsynet sig med den dertil fornødne Krigsmagt, toge de Veien over Uplandene, giennem Gudbrandsdalen, og vildere over det store Dofre-Fiæld til det Throndhiemske. Saa snart de vare komne over bemeldte Fiæld, begyndte de strax at øve Fiendtligheder, med Drab, Rov og Brand, mod alle dem, som satte sig til Modværge, eller ei vilde give sig under deres Lydighed. Herover toge nogle af Landets Indbyggere deres Tilflugt til øde Marker og Skove, andre Flugten ned til Orkedal eller Gulardal; men endeel søgte, ved at underkaste sig Overmagten, Fred og Sikkerhed, som ogsaa blev dem tilstaaet. Paa denne Maade foer Kong Harald afsted, giennem de Districter eller Bygdelave, Opdal, Medaldal eller Meldal og Renneboe, uden nogensteds at finde Modstand, indtil han kom ned til Orkedal. Der havde Indbyggerne samlet sig til Modværge,

q) Saa kalder bemeldte Forfatter det, uden Tvil i den Tanke, at Navnet skulde bemærke Norrs Eiendom. For saa vidt er dette rigtigt, at Norrs egentlige Rige og Eie var Throndhiem. See 1ste Deel, Kap. 2. § 22. not. k), og Kap. 3. §. 3. p. 148., men Navnet Norveg er dog ældre end Norr.

under Anførsel af een r) eller fleere Konger. Der kom det derover til en Træfning, den første, som Kong Harald holdt Nordenfiælds, og den faldt ud til hans Fordeel. De Orkedalske bleve slagne, mange af deres Folk nedlagde, og Grytting-Konge selv fangen, hvilken derefter gik Kong Harald til Haande, som det heeder, eller blev hans Mand, og svor ham Troskabs-Eed. Han nedlagde ventelig den forrige Konge-Titel, lod sig noie med Navn af Jarl, saaledes som det i lige Tilfælde var skeet med mange andre i de ældre Tider, og fik sine Lande til Leen af Kong Harald; til hvilken de andre Indbyggere i Orkdæla-Fylke maatte liigeledes aflægge Troskabs-Eed, og bleve alle hans Mænd. Hvori denne usædvanlig stærke Forpligtelse, denne almindelige Leen-Forbindtlighed har for Resten bestaaet, som blev alle Undersaatter her og siden paa fleere Steder i det Nordenfiældske paalagt, derom giver Snorro viidere Oplysning, naar han saa siger s):

Han indtager Orkedal.

Nye Stats-Indretninger.

„ Kong Harald indførte det som en Lov paa alle de Steder,
„ som han vandt under sig, (forstaae ved Magt og Sværdslag) at ham skulde tilhøre al Odel, og Indbyggerne betale ham deraf Landskyld, de maatte være riige eller fattige. Over hvert Fylke satte han en Jarl, deels for at
„ domme Folket efter Landets Love, deels for at oppebære
„ og indsamle de Kongen tilhørende Bøder og Landskylder.
„ Desse Jarler tillagde han den tredie Deel af de Kongelige
„ Indkomster i Skatter og Landskylder, til deres Underholdning

r) Snorro kalder ham Grytingur Kongur eller Kong Gryting: men jeg tror, dette er ei hans rette Navn, men et Navn, man har givet ham, efter den Gaard, han paaboede: thi Orkedals Præstegaard fører Navn af Gryte; deraf Gryte- eller Gryting-Konge. Upphaf rikis Haralds Harfagra, som Torfæus anfører under Navn af *Codex Flateyenſis*, en Bog, hvori bemeldte saa kaldte Upphaf blandt fleere er indført, nævner ingen ved Navn, men siger kun: *Konga þa, er þar belldu rike*; hvoraf sees, at der have været fleere, end een Konge.

s) See anførte Sted, Kap. 6. pag. 77.

„ ning og andre Udgivter, hvorimod hver af dem skulde være
„ forbunden til at holde 60 bevæbnede Mænd, til Kongens
„ Tieneste t) og giøre ham samt hans Hofstat aarlig et Giæ-
„ stebud u). Han fastsatte desuden, at hver Jarl skulde
„ have under sig fire Herser eller fleere, men hver Herse
„ Forleeninger af 20 Markers Indkomster, for hvilke han
„ til Kongens Tieneste skulde paa egen Bekostning holde 20
„ Mænd. Ved at forhøie (paa bemeldte Maade) Skatterne,
„ og ved at formeere sine Indtægter af Landskyldene, hav-
„ de ellers Kong Harald skaffet sig Formue, til saaledes at
„ forøge Jarlernes Magt og Indkomster, at samme var an-
„ seeligere, end de Smaa-Kongers tilforn. „ Saavidt Snorro; hvis Fortælling giver os et fordeelagtigt Begreeb om den unge Kong Haralds og Hertug Gutterms Stats- eller Regiere-Kunst. Ved at behandle dem saa haardt, som med Sværdet maatte undertvinges, dem derimod lemfældigere, som godvillig overgave sig, forøgede Kong Harald paa den eene Side de Kongelige Indkomster, som til hans store Foretagende var fornødent, og paa den anden giorde han sig sine Erobringer lættere. Ved at giøre Jarlernes Magt og Indkomster større end de Smaa-Kongers tilforn havde været, kunde man vente, at mange af sidstbemeldte skulde ombytte den lidet betydende Konge-Titel med en vel ringere dog meere fordeelagtig, eller undsee sig ved et Navn, en Værdighed, der ved Jarlernes saa meget større Magt og Riigdom var kommen i Foragt.

§. 8.

Kong Harald faaer en Bundsfor-

Desse, efter de Tiiders Forfatning, kloge og vel indrettede Maximer, giorde ogsaa deres gode Virkning. Saasnart

t) Den Danske Oversættelse sætter kun 40 Mænd: men det er urigtigt, som Torfæus har anmærket. Hist. Norv. Par. 2. pag. 7.

u) Den sidste Omstændighed tillægger Upphaf rikis Haralds Harfagra, Kap. 4.

rant i Hakon Jarl fra Halogaland

snart Rygtet derom udspreedde sig over det Throndhiemske, indfunde mange af de fornemste og mægtigste Mænd i Landet sig hos Kong Harald, som godvilligen erkiændte ham for Konge, og bleve hans Mænd, til betydelig Lættelse i hans Forehavende. Men den mægtigste og betydeligste blandt dem alle, som sloge sig til Haralds Partie, var en Hakon Jarl Griotgardsson, fra Yrjom eller Orelandet, der nedstammede fra de gamle Helgelandske Konger af Othins Familie, men var nu tilliige Jarl over Halogaland v), hvorfra han bragte med sig, Kong Harald til Hiælp, en anseelig Krigsmagt, bestaaende af Haleygir eller Helgelænder x). Denne Omstændighed er meget betydelig, og fortiener her nærmere at oplyses, som noget, der har stor Indflydelse i Sammenhængen, saavel af nærværende, som følgende Historie. Nysbenævnte Hakon nedstammede fra Othin eller hans Søn Seming, som det gamle Slægte-Register Haleygiatall viiser y). Seming havde nedsat sig paa Halogaland z); og uagtet hans og Efterkommeres Magt var der i Begyndelsen kun liden og meget indskrænket a), blev dog Familien i følgende Tider meget mægtig, saa den frembragte anseelige Konger, som ei alleene synes at have havt det meeste af Halogaland under sig, men besadde desuden Lande uden for Norge aa), fornemmelig norden omkring den Botniske Bugt, samt tilliige i nu værende nordlige Rusland, ved det hvide Hav, eller i det gamle Holmgaard b). Men de foromtalte

v) See *Torfæi* Historia Norveg. Par. 2. Lib. 1. cap. 3. pag. 7.
x) See nysanførte Upphaf rikis Haralds Harfagra, Kap. 5.
y) See Afhandlingen om den gamle Tiids-Regning, 3die Tabell, 4de col. n. 25. 26.
z) See denne Histories 1ste Deel, Kap. 2. §. 11.
a) See nysanførte Sted, §. 12 og 13.
aa) See sammesteds, Kap. 3. §. 28. 29.
b) See dette ogsaa sammesteds, Kap. 5. §. 28. og Kap. 7. §. 13. pag. 475. not. (i).

talte mægtige Nordenfiældſke Konger, paa Rogaland og Hordaland, ſynes at have ſvækket bemeldte Helgelandſke Printſers Magt, ligeſom de fleeſte andre Kongers nordenfiælds; de ſtriidbare Halfs-Kiæmper iſær have kuldkaſtet deres forrige Vælde c); og endelig have foromtalte Throndhiemſke Konger, Eyſtein og hans Søn Halfdan, faaet deres Lande i Beſiddelſe. Ved deſſe Forandringer har da den Semingſke Familie paa Halogaland miſt der ſin forrige Anſeelſe og Værdighed; den er, ſom mange fleere, bleven nedſat fra Konge-Thronen til Jarlernes Sæde; og i den Stand finder man een af vor Hakons Forfædre, nemlig Harald, at have været, ſom givtede ſig med en Signy af den Nordmorſke Konge-Familie, og var Jarl over Rummedalen d), ventelig over den Deel deraf, ſom blev regnet til det gamle Halogaland, omtrent ved de Tiider, da foromtalte Eyſtein var bleven Konge over Throndhiem, Halogaland og Findmarken, formodentlig ved Hiælp af den da i Norden mægtige Sigurdſke Familie; ſom af underſtaaende Genealogiſke Tabell kan ſees e). Denne Familie havde, fra Ivar Vidfadmes Tiider af, været en affagt Fiende af den Ynglingſke, fra hvilken Kong Harald nedſtammede; den havde, ved nys-

omtalte

c) See herom anførte Sted, Kap. 5. §. 28. pag. 333.

d) See Torfæi Hiſtor. Norveg. Par 1. Lib. 5. Append. pag. 255., ſammenliiget med vor Afhandling om Tiids-Regningen. 3die Tabell.

e)

682. Harald.	683. Sigurd Ring. 716. Regner.		
721. Herlaug.	774. Sigurd.	689. Sigurd.	
754. Herlaug.	792. Aſlaug.	716. Eyſtein.	
737. Grlygaard.	810. Sigurd.	749 Halfdan.	
720. Haken Jarl.	832. Ragnhild.	782. Eyſtein Glumru.	
753. Aſa, givt med Harald Haarfager.	853. Harald Haarfag.	815. Rognvald Møre Jarl *).	

*) See denne Hiſtories 1ſte Deel. Kap. 7. §. 23.

omtalte Erobringer i Throndhiem og paa Halogaland, ogsaa der fornærmet den Semingske Families Rettigheder: og hvad Under da, at Kong Harald og Hakon Jarl giorde felles Sag imod den? Heraf oplyses adskillige Omstændigheder i Kong Haralds Historie, og i hans Erobring af det Throndhiemske med de øvrige der norden for beliggende Lande. Hakon Jarl indfinder sig hos Kong Harald, saasnart han var kommen over Dofre-Fiæld, med en mægtig Krigsmagt, bestaaende af Helgelandske Tropper, som han holdt samlet hos Ørelandet; han gior dette af egen Drivt; og man finder ei, at han paa samme Maade, som andre, har givet sig under Kong Haralds Lydighed. Skulde man da ei kunne ansee det for høist riimeligt, at desse twende Printser, som vare begge af Asernes Æt, som havde begge felles Fiender, som dreeves begge af felles Interesse, Harald til at undervinge sig det Throndhiemske, Hakon til at faae, om ei alt, dog noget af sine Forfædres Besiddelser tilbage, have allereede, forend Harald aabnede Krigstoget til det Throndhiemske, indgaaet Forbund med hinanden, og Hakon Jarl i Følge deraf indfundet sig med en mægtig Krigsmagt og Flode hos Ørelandet, som ligger just for Indløbet til Throndhiems Fiord, i Hensigt, enten at understotte Kong Harald med den ham manglende Flode, hvilken i de Tilders Krige var uomgiængelig fornøden, helst paa saadanne Steder, som det Nordenfiældske er, eller ogsaa tilliige for at afskiære de Throndhiemske Konger al Hiælp og Undsætning fra de uden for Throndhiems Fiord beliggende Steder? Jeg meener, alt dette er saa meget meere riimeligt, som man ingensteds finder, enten at Kong Harald har giort noget Krigstog til Halogaland, eller at Haleigerne ere med Magt twungne til at erkiænde ham for Konge; og dog besad han Halogaland, Finmark med øvrige Districter, liige til Gandviiken eller det

Hvide-

Hvide-Had f): alt dette maae han følgelig have faaet ved Forbund, ved Foreening, og ved Fordrage, oprettede mellem ham og bemeldte Hakon Jarl Griotgardsson.

§. 9.

Denne havde, som tilforn er berettet, tilbragt Kong Harald en anseelig Deel Hiælpe-Tropper. Af desse understøttet tog bemeldte Konge sig nu for at fortsætte sine Erobringer, og vendte sig i det Diemærke mod den nærmest til Orkedalen grændsende Dal- og Bygde-Strækning Gaulardal eller Guldal, beliggende jævnsides og østen for hin Orkedal. Der havde 2de Konger, den eene regierende over Gauldæla-, den anden over tilgrændsende Strinda-Fylke, foreenet deres Krigsmagt, for at forsvare sig med felles Kræfter: men de vare dertil alt for svage; den paafulgte Træfning faldt ud til deres Vanhæld, og de mistede deri baade Liv og Riger, hvilke Seierherrerne deelte sig imellem, paa den Maade, at Guldalen beholdt Kong Harald for sig selv, men overdrog derimod Strinden til Hakon Jarl, som et Jarlsdomme. Efter desse Erobringer kom nu Turen til næstgrændsende Stioradal. Denne Provints havde samme Skiæbne, som næst foromtalte: den der regiærende Konge blev i en Træfning overvunden, og nedlagt. Saaledes fik Kong Harald den eene Konge ryddet af Veien efter den anden, og den eene Provints efter den anden sig underlagt, ved at angriibe hver for sig, hvilket giorde ham Seieren lættere. Dette indsaae Ind-Thrønderne g), og de fire der regierende Konger, den eene over Skaun, den anden over Væradal, den tredie over Sparbyggia-Fylke, den fierde over Eyna-Fylke.

K. Harald bemægtiger sig Gaulardal og Strinda-Fylke.

Stioradal

og Indre Throndelagen.

Desse

f) See Forsøg til Norges gamle Geographie §. 31. pag. 67. not. (e).
g) Hvad man har forstaaet ved Ind-Thrønder, see Historiens 1ste Deel, Kap. 3. §. 19. pag. 187. not. (i).

Desse foreenede derfor deres Krigsmagt; og denne syntes dem da saa betydelig, at de ansaae det for en Skam at oppebie Fiendens Ankomst, hvorover de ginge Kong Harald under Øinene. Men Udfaldet svarede ei til deres Mood og Forventning. I den paafulgte Træfning bleve de slagne, nogle af dem omkomme i Slaget, andre reddede sig med Flugten, og deres Undersaatte maatte underkaste sig samme Seier-Herrens Love, som de andre tilforn overvundne Printsers. Saa mange som ansaae dette for nedrigt, men sig selv tilliige alt for afmægtige, til at giøre Modstand, forlode deres Fædreneland og Eiendeele, begave sig ud paa Søeroverie, eller satte sig ned paa Øerne i Vester-Havet; hvorom viidere siden: men de fleeste toge deres Tilflugt til Jamte- og Helsingland, som af deres Landsmænd tilforn vare blevne beboede h). Overalt maatte Kong Harald holde i det mindste 4 til 5 i) andre sige 8 k) til 10 Træfninger l), hvori otte Konger omkomme, forend han fik sig heele Throndelagen underlagt; saa længe giorde de tappre Thronder Modstand, for at forsvare deres Frihed.

§. 10.

Han faaer Nummedalen. No. 869.

Den mod Norden nærmest til Throndelagen grændsende Provints er Nummedalen; og denne skulde det nu følgelig giælde. I den første Deel af vor Historie, have vi kortelig betragtet dette Lands Historie indtil Kong Indgiald, som blev

h) See Snorro i Saga Haralds Haarfagra, Kap. 20. pag. 95. og denne Histories 1ste Deel, Kap. 3. § 20. pag. 139.
i) Saa siger Upphaf rikis Haralds.
k) Otte siger Snorro paa anførte Sted, Kap 7. pag. 77., eller flere.
l) 10 sætter den Danske Oversættelse af Heimskringla. Dette saa uliige Tal beroer uden Tvil derpaa, at her ere tvende Tildragelser mængede i hinanden, nemlig dette Krigstog, vi nu omtale, med et andet, som Kong Harald nogen Tiid derefter foretog sig, ogsaa mod det Throndhiemske; hvorom viidere siden.

blev dræbt af Thorer Halegg m), ei ret længe for de Tider, vi her omtale, ved Aar 834 omtrent n); Vi have ogsaa i det foregaaende erindret, at en af Hakon Jarls nærmeste Forfædre, nemlig hans Farfars Farfader Harald, var Jarl i Rummedalen; og fra denne Harald eller fra bemeldte Ingialds Familie have uden Tvil de tvende Konger havt deres Herkomst, som i Harald Haarfagers Tiid regierede over Rummedalen. Jeg skulde helst troe, at de nedstammede fra Harald: dette synes den eenes Navn at tilkiændegive, som var Herlaug, et Navn, som Haralds baade Søn og Sønneson førte; og jeg bestyrkes i denne Meening af deres sære Opførsel, og den Maade hvorpaa de ginge de da forefaldende store Stats-Forandringer i Møde, hvilken af de Gamle beskrives os saaledes o). Ved de Tider, da Kong Harald, paa foranførte Maade, undertvang sig det Throndhiemske, regierede tvende Brødre over Rummedalen, Herlaug og Hrollaug. Desse havde i tree Aar ladet arbeide paa at opføre en stor Høi af Steene, Kalk og Træe; og med dette Arbeide vare de blevne færdige, da dem bragtes den Tidende, at Kong Harald, efterat have bemægtiget sig heele Throndelagen, var allereede under Veis, i Forsæt at angriibe og underlægge sig deres Lande. Herlaug, som alt for vel indsaae deres Kræfters Svaghed, til heri at kunne giøre Hinder, men besad et alt for høit Hierte, til at kunne underkaste sig et fremmet Herskab, lod da strax bringe ind i den opkastede Høi en stor Mængde Mad og Drikke, steeg derpaa ned i Høien, i Selskab med 12 andre, og lod den derpaa tilkaste. Hans yngre Broder Hrollaug greeb derimod sin Sag an paa en anden Maade. Paa den Høi, hvor Kongerne

m) See det 7de Kap. §. 22. pag. 501.
n) See *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 1. Lib. 7. cap. 10. pag. 340. in Schemate Stemmatum.
o) See Snorro paa anførte Sted, Kap. 8.

pleiede at have deres Sæde, lod han tilbereede sig en Throne, med tvende Sæder, et høier, eller det saa kaldte Høie-Sæde, og et lavet. Derefter gaaer han selv op paa Høien, sætter sig der først i det Høie-Sæde, som Konge, men lader siden lægge et Hynde paa det lavere Sæde eller For-Skammelen, vælter sig derefter af Konge-Sædet ned paa det lavere, og giver sig dermed selv Titel af Jarl. Efterat have forrettet denne Ceremonie, reiser han Kong Harald selv i Mode, saadant var nu ei meere hans Høihed imod, fortæller ham sin heele Adfærd, overlader ham sit Riige, og tilbyder sig at blive hans Mand. Harald, ei lidet indtagen af denne Adfærd og Hrollaugs kiække Mood, stadfæstede da høitideelig og med nye Ceremonier hvad hin havde giort: han bandt selv et Sværd ved hans Side, fæstede et Skiold til hans Hals eller Axel, erklærede ham dermed for sin Jarl, leedde ham derpaa til det Høie-Sæde (Jarls-Sædet nemlig) som han lod ham bestiige, og overlod ham dermed Naumdæla-Fylke, over hvilket han satte nu Hrollaug til Jarl oo). En Tildragelse, der er saa mærkværdig, at den fortiener endeel Anmærkninger. Først og fornemmelig viiser den os de Gamles Omgang med at fornedre dem til Jarler, hvilke tilforn vare Konger; hvorom ofte tilforn er erindret. Den giver os dernæst en smuk Afridsning paa de gamle, mueligt fra de ældste Tider af brugelige Ceremonier ved ens Ophoielse til Jarl, hvoraf man seer, at de have omtrent været de samme, som længe derefter vare brugelige i Norge p). Man seer desuden af de Gamles Fortælling om denne Tildragelse Anledning til at kunne nogenledes fastsætte den Tiid, som Kong Harald denne Gang har anvendt paa Throndelagens

oo) See Snorro paa anførte Sted; Upphaf rikis Haralds; *Torfæi* Histor. Norveg: Par. 2. Lib. 1. cap. 4. pag. 8.

p) See den Norske Hirdskraa, Kap. 19. pag. 100., udgiven af Dalmer.

gens Erobring. Det er riimeligt, at de Nummedalſke Konger have foretaget ſig bemeldte Hoi-Arbeide, da Kong Haralds Ankomſt til Throndhiem og hans Forſæt rygtedes; tree Aar bleve anvendte paa Arbeidet; tree Aar maae da Kong Harald have brugt til at undertvinge ſig det Throndhiemſke; og Nummedalens Erobring maae følgelig være ſkeet 869. omtrent. Hrollaug var ellers den eeneſte Konge i hele Norge, ſom gav ſig frievillig under Kong Haralds Lydighed, hvorved han giorde ſine Underſaatte en dobbelt Tieneſte: han befriede dem derved fra Krig; han conſerverte dem deres Odelsgods. Skal man for Reſten troe en endnu giængs Sagn blandt Indbyggerne paa Øen Lekkøi, Lokka eller Lokøi, beliggende i de nordlige Kanter af Nummedalen, ſaa have foromtalte tvende Konger der havt deres Boepæl. Man veed at fortælle, at paa denne Ø har tilforn boet tvende Konger; at en Kiæmpe der har havt ſit Hiem, navnlig Herlo; at denne har ladet ſig giøre en Jord-Hoi; at han har ſat ſig i den, for at undgaae den Chriſtne Religion, og at han har opholdt ſig der i 7 Aar. Omſtændigheder, ſom i de fleeſte Ting ſtemme noie overeens med Skribenternes Beretning, og kunne derfor tiene til at beſtorke den.

§. 11.

K. Haralds Giftermaal med Aſa.

Men vi komme til vor Hiſtorie igien, og Kong Haralds viidere Foretagender, for at opnaae ſit ſtore Hiemærke. Eſterat have paa bemeldte Maade underlagt ſig Nummedalen, vendte han tilbage til Throndhiem, hvor han ei alleene opholdt ſig følgende Vinter over, men for at ſtadfæſte end viidere ſit Forbund og ſit Venſkab med den mægtige Hakon Jarl, giftede ſig med hans Dotter Aſa q), og avlede med

q) Den ſaa kaldte Floamanna-Saga beretter, Kap. 1., at Kong Harald fik Hakon Jarls Dotter til agte, da han blev Konge over Norge.

hende en Søn, hvilken Hertug Guttorm overøste med Vand, og kaldte med sit eget Navn, siden knæsatte eller antog for sin egen Søn, og førte med sig til Viigen, hvor han lod ham opdrage r). Forømtalte Ragna maae da have været død, eller Omstændighederne i andre Maader saaledes have forandret sig, at Kong Harald ei meere ansaae sig bunden til sit forrige Løfte; Asa blev derover hans første Dronning; og Hakon Jarl den, som efterdags stod i størst Anseelse hos Kongen s). Men under desse Giftermaals-Forretninger glemte dog Harald ei sine Krigs-Sager eller sin Hovedhensigt, at drive sine Erobringer immer viidere. Uden en tilstrækkelig Søemagt kunde de endnu tilbageværende Nordenfældske Lande ei erobres. For dermed at blive forsynet, lod Kong Harald da i Throndhiem en Flode udruste, og især bygge for sig selv et nyt stort Lang- eller Krigs-Skib, af saadanne, som man kaldte Drager t), udstafferet paa det prægtigste. Saasnart Foraaret kom, lod han denne sin Flode bemande, og især sit eget nyebygte Skib besætte med sine Hoffolk, sine Huus-Tropper, og saa kaldte Bærsærker, bestaaende af de tapperste, stærkeste, meest forsøgte og forvovneste

Hans Udrustninger.

Ao. 870.

At henføre dette Giftermaal til den Tid, da Harald havde bemægtiget sig heele Norge, gaaer ei an. Her maae da ved Norge atter være meent det Throndhiemske især.

r) See Snorro, Kap. 21. pag 97. Desse Omstændigheder giøre, at man maae henføre Haralds Giftermaal med Asa til den Tid da han første Gang var i Throndhiem, da han nemlig havde Hertug Guttorm med sig: denne blev siden Statholder over Viigen, og man finder ham ei oftere at have været i Throndhiem, end eengang, da Harald giorde sit første Tog didhen.

s) See Snorro paa anførte Sted. Kap. 9. pag. 80.

t) De bleve saa kaldte af deres Skikkelse. Desse Skibe vare længere end andre, Forstavnen bygt, som et Drage-Hoved, Bagstavnen i Skikkelse af en Drage-Stiert, begge meget høie, især Bagstavnen. Det er mærkværdigt, at desse Skibe have saa meget lignet dem, som endnu bruges i China, Japan og paa endeel Steder i Ost-Indien. Men herom meere ved anden Leilighed.

vovneſte Kiæmper, ſom da vare at finde. Kong Harald beſad alle de Egenſkaber, ſom fordredes af en Regent, der i de Tider tænkte at blive Erobrer, mægtig og anſeelig. Han var viis og forſtandig, driſtig, men tilliige forſigtig; i Omgang var han, fornemmelig i ſine unge Aar, beleven og lyſtig, venlig mod ſine Jævnlige, ærbødig mod de Gamle, og derover meget elſket af ſine Underſaatte; i Opforſel var han prægtig, hans Hofſtat anſeelig, og hans Hof ſom en Skole for gode Sæder u), ſaa han deri overgik alle fremfarne Konger v); iſær var han meget gavmild, en Egenſkab, ſom i de Tider fornemmelig baade gavnede og zirede en Regent; ſine Kiæmper og Bærſærker holdt han meget godt, beviiſte dem megen Ære, og aflagde dem med anſeelige Foræringer x). Alle ſøgte derfor hans Hof og Tieneſte: men Mængden af de didhen ſøgende gav ham Leilighed til at bruge Valg; og han antog derfor ingen i ſin Tieneſte, uden dem, ſom i Stærke og Driſtighed, i Mandighed og Mod, i Haardførhed og alle Slags Øvelſer bare Priiſen for andre y). De mange Lande, ſom han deels beſad, deels efterhaanden erobrede, gave ham ogſaa den beſte Leilighed til at udſøge ſig de dæl-

Egenſkaber.

Hofſtat, Kiæmper og Bærſerker.

digſte

u) See den Danſke Overſættelſe af Snorro. pag. 44.
v) See den ſaa kaldte Norna-Geſts Saga, Kap. 9. pag. 144. b. i Ol. Tryggvaſons Saga. edit. Schallhol. Par. I.
x) See Uppkaf rikis Haralds Harfagra, Kap. 1., og det der anførte den gamle Skalds Piodulf hin Hvinverſkes Vers, hvoraf følgende her kan fortiene at anføres:

„ Sine Garper gav
„ Guldet det røde
„ Den viiſe Høvding,
„ Og mange Ringe,
„ Blanke Brynier,
„ Og hvaſſe Sværde,
„ Skolde malede
„ Og vel udſtafferede.

y) See bemeldte Overſættelſe paa anførte Sted.

digſte og dueligſte Krigsmænd. Deſſe Karler havde Ulfſkinds-Pelſer over deres Brynier, uden Tvil, for at ſee deſto forfærdeligere ud; de bleve derover kaldte Ulfhedner z); og de vare, af foranførte Aarſager, Kongen ſærdeles troe og hengivne, villige, frimodige, og driſtige i paakommende vanſkelige Tilfælder, da de tiente den øvrige Krigshær til en Værn, og satte ſig i Gabet for de andre. At have en tilſtrækkelig Hob af ſaadanne Karle om ſig, derpaa beroede Krigens Lykke meget i de Tider, og med dem bemandede nu Kong Harald ſit nyebygte Skib, ſaaledes, at de ſtærkeſte og haandfasteſte Kiæmper ſtode i Forſtavnen, hvor det fornemmelig galt, og hvor Kongens Fane blev opſat. De bleve derover kaldte Stavnboere (Stafnbuar) eller Stavnbevarere: men næſt dem ſtode de øvrige Kiæmper eller Bærſærke, i det ſaa kaldte Araſn, det Rum, ſom var imellem Stavnen og Øverummet a).

§. 12.

Nye Uroeligheder Sondenfields og paa de Svenſke Grændſer.

Foruden dette, ſaa vel bemandede Skib, at det kunde anſees for næſten uovervindeligt; havde Kong Harald i ſin Flode mange ſtore Skibe; ſamt en ſtor Krigsmagt og mange af de mægtigſte og anſeeligſte Mænd i ſit Følge; og dermed, ſiger Snorro b) og andre vore gamle Skribente, at han gik los paa de Moriſke Konger. Men her ſeer jeg mig forbunden til at viige fra Ordenen i deres Fortælling, hvori de have forbyttet et Kong Haralds ſeenere Tog fra Throndhiem med det ſom her omtales; hvorom viidere ſiden. Jeg vil troe,

z) Saa kalder den gamle Norſke Skalld Audun Illſkellda dem i Upphaf rikis Haralds Harfagra, Kap. 1.

a) See Snorro, Kap. 9. pag. 80. Det var den Tiid Skik, ſiger han paa et andet Sted, Kap. 11. pag. 84., „at naar man ſloges til „ Søes, bandt man Skibene ſammen, og fegtede om Stavnene, „ eller fra Forſtavnene. „ Her galt det derfor fornemmelig.

b) See foranførte Sted, Kap. 10. pag. 81., men han anfører ſtrax foran en Omſtændighed, ſom er derimod, hvorom viidere ſiden.

tro, at Kong Harald, efter forbeſtrevne Erobringer, mueligt endnu ſorend han fik Nummedalen, har med bemelte Udruſtninger, om de ei hore til ſeenere Tiider, ſigtet paa Morenes ſamt de ovrige Nordenfiældſke Landes-Erobring, og dette Tog været i alles Munde at ſkulle gaae didhen. Men Omſtændighederne Sondenfiælds udkrævede Haralds Nærværelſe. I Sverrig regierede den Tiid Kong Erik Emundſen, ſom nedſtammede fra Sigurd Hring, igiennem liigeſaa mange Leed, ſom Harald Haarfager, men var dog en god Deel ældre end denne c). Vi have tilforn ſeet, at bemeldte Sigurd Hring havde ſat ſig i Beſiddelſe af viſſe Provincer i Norge, ſaaſom Vingulmark, Romeritige, for en Deel, et Stokke af Veſtfold, og at han tilliige en Tiid lang havde havt Alfheim under ſig d), i Anledning deraf, at han deels nedſtammede fra viſſe Norſke Printſer, deels havde ſelv beſvogret ſig med Kongerne i Alfheim. Men alle deſſe Lande, ſom tilforn havde været i den Ynglingſke Families Eie e), naar man undtager Alfheim, vare Sigurds Efterkommere igien fratagne, efter en kort Beſiddelſe, deels af forbenævnte Landes forrige Eiere eller deres Efterkommere, deels af de Ynglingſke Forſter, deels af de tilforn mægtige Alfheimſke Konger, ſaa at den Sigurdſke Familie havde ikke det mindſte tilbage i Norge, allerhelſt, efterat Vermeland, ſom havde givet ſig under de Svenſke Konger, var dem af Kong Halfdan Svarte igien fratagen f). Men imidlertiid havde bemeldte Familie atter begyndt at opſvinge ſig til en nye

De verende Tilſtand i Sverrig.

c) See Afhandlingen om den gamle Nordiſke Hiſtories Tiids-Regning, Kap. 3. §. 13. pag. 90.
d) See vor Hiſtories 1ſte Deel. Kap. 6. §. 8. p. 372. 377. §. 10. p. 385. §. 13. p. 394. §. 17. p. 397. not. (z). p. 402. not. (g).
e) See nysanførte Sted, §. 4. pag. 361. §. 6. pag. 366. §. 18. pag. 396.
f) See dette ogſaa ſammeſteds, Kap. 6. §. 32. p. 432.

nye og endnu anseeligere Magt i Norden, end den forrige var: Gorm den Gamle af denne Familie havde i Danmark underkuet de Smaa-Konger, og underlagt sig det heele Riige; forbenævnte Erik Emundsen havde giort det samme i Sverrig, og derved oprettet Eenevolds-Regieringen der i Riiget. Men den Ynglingske Familie i Norge, som havde saa megen Rettighed til Thronen i Sverrig, større og langt ældre, end den Sigurdske, havde ved samme Tiid begyndt at svinge sig i Veiret; og dette kunde ei andet, end giøre Kong Erik i Sverrig opmærksom, allerhelst, efterat Halfdan Svarte havde bemægtiget sig Værmeland; den unge Haralds store Erobringer, mange Seiervindinger, og lykkelige Fremgang, i det begyndte store Anlæg, maatte ogsaa opvække Eftertanke. Efterat Kong Erik i Sverrig havde derfor underlagt sig alle de Lande, som Sigurd Hring havde eier i Sverrig, begyndte han at henvende sine Tanker til de Provincer, som bemeldte hans Stamme-Fader en Tid lang havde besiddet i Norge, i Forsæt at tilegne sig samme. Til den Ende synes han ei alleene underhaanden at have, ved alle forefaldende Leiligheder, understottet de Alfheimiske Konger, sine Paarotende, i deres Krige med Kong Halfdan Svarte g) og hans Son Kong Harald, samt efter Halfdans Død at have paa nye sat sig i Besiddelse af Værmeland gg); men Kong Haralds og Hertug Guttorms foromtalte Krigstog og lange Fraværelse i det Nordenfiældske, fire Aar efter hinanden h), i hvilken Tiid de ei komme til det Soudenfiældske, eller til Viigen i), gav ogsaa Kong Erik en ynskelig Leilighed, til at udføre foromtalte sit Forsæt. Han bemægtiger sig ei alleene Alfheim eller nu-værende Bahus-Leen, fra Goth-Elven

g) See dette paa nysanførte Sted.
gg) See Snorro i Haralds Saga, Kap. 14.
h) Saa siger Snorro paa nysanførte Sted.

Elven af indtil Svinesund, over hvilket Land han satte en ved Navn Rane, kaldet hin Gautski, til Jarl eller Statholder k), men foruden Værmeland og de saa kaldte Marker l), hvilke fra Norrs Tider af havde tilhørt Norge m), tilegner han sig ogsaa alt hvad som laae der Vesten for indtil Havet, som noget, der tilhørte Vest-Gothland, oppebær deraf de sædvanlige Skatter, og lader sig desuden forlyde med, ei at skulle nedlægge Sverdet, førend han havde sat sig i Besiddelse af alle de Lande i Viigen, som Sigurd Hring eller Regner Lodbrok der havde eiet, nemlig Romeriige, en Deel af Vestfold indtil Græmnar, og Vingulmark mm); af hvilke Lande endeel havde ogsaa allereede givet sig under den Svenske Konges Lydighed, enten af Frygt og tvungne dertil, eller af Misfornøielse over Kong Haralds Regiering, under hvilken de for en stor Deel vare bragte ved Sværdet n).

§. 13.

Saasnart Rygtet om alt dette kom Kong Harald for Øren, ansaae han det ei for raadeligt at opholde sig længere Nordenfiælds. Sin Sviger-Fader Hakon Jarl lod han derfor blive efter sig i det Throndhiemske, for at forsvare de erobrede Lande, eller for at fortsætte de begyndte Erobringer efter Formue: men selv gaaer han med sin Flode til Viigen,

i) Ogsaa dette hos Snorro sammesteds.

k) Olof Dalin meener i hans Swea Rikes Historia 1 Del. Kap. 18. §. 15. not. (n). at efter denne Hrane er Alfheim kaldet Ranarike. Det kan maaskee saa være: men jeg skulde dog helst troe, at Navnet er langt ældre; og at Jornandis *Raguaricii* sigte paa Indbyggerne af dette Land.

l) De indbefattede omtrent hvad man nu kalder Dalsland i Sverrig.

m) Norr underlagde sig alt hvad som ligger vesten for Væneren indtil Goth-Elven og Havet, siger Fundin Noregur.

mm) Over alle desse Lande tilligge gior Dalin bemeldte Hrane til Statholder, men det er en Feiltagelse, som af Snorros egen Fortælling let kan sees.

n) See Snorro paa anførte Sted. Kap. 14. pag. 87.

og lægger for det første ind til Tønsberg, som da allereede var Kiøbstæd, og følgelig maae anseés for en af de allerældste Kiøbstæder, ei alleene i Norge, men ogsaa i heele Norden o). Her blev han noiere underrettet om Tilstanden paa de Kanter, om den Svenske Konges Foretagende og Trusler især, hvilke han strax med sit sædvanlige Mood og Tapperhed gik i Møde. Det varede ei heller længe, førend han bragte alle Ting i den forrige Skik. De omkring Follo-Fiorden boende Bønder lod han stævne til Tings, tiltalede dem for Forræderie imod sig, og paastod vedbørlig Straf. Nogle lagde da deres Uskyldighed for Dagen, og bleve friekiendte; andre maatte betale anseelige Penge-Bøder; endeel bleve endnu haardere afstraffede. Efterat have hendreevet Sommeren med desse Forretninger i bemeldte Fylke, vendte han sig mod Høsten til Romerige; foer der frem paa samme Maade, og bragte alle der værende Indbyggere igien til Lydighed: men saaer mod Vinteren viide, at Kong Erik i Sverrig var kommen til Værmeland, for at oppebære Skat af Almuen oo), og at han reiste der i Landet med sin Hofstat omkring til Giæstebude. Efter da værende Forfatning her i Norden, tillaae Kongerne visse Gaarde eller Godse i hver Province, hvilke tilhørte Kronen, og bleve visse Personer med de Vilkaar overdragne, at de af Indkomsterne skulde underholde Kongen, hans Hofstat og Følge, naar han til visse Tider, gierne hvert 3die Aar, reiste om i Landet, i Rigets Forretninger. Desse Forleeninger bleve derover kaldte Veitzler, Giæstebude, eller Giæstebuds-Forleeninger p), til Forskiel

o) See Snorro sammesteds.

oo) Saa staaer i den Danske Oversættelse af Snorro. pag. 47.

p) Det er meget rimmeligt, at af Veitzler har Ordet *Vassalus*, *Vassus* sin rette Oprindelse, efter *Spelmanni* Meening i Archæologia. See *Verelii* Lexicon. pag. 287. Tingen selv tilliige med dens Navn er, saavel som meget andet, kommen fra Norden til det sydlige Europa.

skiæl fra de eegentlig saa kaldte Leene, hvilke bestode i Bestyrelsen og Indkomsternes Hævelse af heele Districter, Fylker eller Provincer, hvoraf skulde holdes et vist Antal Krigsfolk til Kongens og Rigets Tieneste. Man finder derfor i vore gamle Beretninger ofte giort Forskiæl mellem Veitzlor og Leen: „Han havde, heeder det om Harek paa Thiotta, „ tilforn havt eene alle Forleeninger paa Halogaland, nogle „ i Veitzlor, andre i Leen q). „ Saadanne Giæstebude for Kongerne vare dog ei alleene paalagde dem, som havde bemeldte Veitzlor; de fulgte, i det mindste undertiiden, ogsaa Leenene r); Jarler, Herser og andre Leensmænd burde liigeledes imodtage Kongerne med Giæstebude; og de anrettedes dem desuden ofte af andre mægtige og fornemme Mænd, som vilde bevitise Kongerne nogen Høflighed, eller paa den Maade sætte sig i deres Gunst: men for saadanne faldt desliige Høitiideligheder temmelig kostbare. Det var ei nok at tractere Kongen med hans heele Hofstat og Følge, een eller fleere Dage, men ved Bortreisen skulde han ogsaa afslægges med anstændige Foræringer. Til saadanne Giæstebude, som hidindtil ere omtalte, var det at Kong Erik nu reiste omkring i Værmeland. Saasnart Kong Haråld faaer det at viide, betænker han sig ei længe, men beslutter paa samme Maade at giøre en Tur giennem Værmeland, ventelig for ved den Leilighed at komme i Kast med sin Medbeiler; og til den Ende lader han Vedkommende der i Landet tilsige, at tilbave de sædvanlige Giæstebude mod Kongens Ankomst. I Værmeland boede den Tiid en gammel Bonde (Odels- eller Adels-

q) See Snorro i Olafs Helga Saga, Kap. 132. pag. 597.

r) See den foregaaende §. 7. om Kong Haralds nye Stats-Indretninger. Gik noget Giæstebud for Kongen hos den, som havde Veitzlor, forbi, naar Kongen enten ikke kom, eller blev indbuden af andre, havde Kongen Ret til at oppebære Penge i Stedet for Giæstebuds-Omkostningerne.

mand) ved Navn Aki eller Aage, den riigeſte Mand i heele Værmeland, ſom tilforn havde været Kong Halfdan Svartes Mand (Leensmand, Vaſall). Denne, for enten ei at ſtode nogen af Kongerne for Hovedet, eller for deri at ſøge et Slags Ære, lod ei alleene indbyde Kong Harald til et Giæſtebud, men ogſaa Kong Erik til ſamme Tiid og Sted. Begge lovte at komme. Til at modtage tvende ſaa fornemme Giæſter med deres tallriige Sælſkab, udfordredes ſtore Tilbereedelſer, iſær rummelige Huuſe og Spiiſe-Sale. Foruden ſin ſtore gamle Spiiſe-Stue, lod Ake derfor bygge ſig en nye, noget mindre end hin, ſamme udſtaffere paa det beſte, og den iſær behænge med nye Tapeter, men den ældre Stue med gamle. Efter begge Kongers Ankomſt til Giæſtebudet, leedſager Ake Kong Erik med ſit Folge ind i den gamle Stue, men anviiſer Kong Harald og hans Hofſtat Plads i den nye. Efter Stuerne vare der for dem alle øvrige Ting indrettede, ſaaſom Kar, Drikke-Horn med viidere, paa begge Steder vel prægtige, forgyldte, reene og polerede, men gamle paa den gamle Konges, nye paa den unge Konges Bord. Begge bleve paa det beſte tracterede i nogle Dage, dog uden at Kongerne ſaae hinanden eller talede ſammen; ingen af dem ſaae ſig ei heller Leilighed til at angriibe den anden, efterſom hverken Kong Harald eller Kong Erik vidſte, hvorvidt man kunde troe Indbyggerne i Landet s). Man holdt ſig derfor paa begge Siider rolig, ſaa længe Giæſtebudet varede. Men da det var til Ende, og alting færdigt til begge Kongers Afreiſe, ſtillede Ake ſin Søn, ved Navn Obbe, da 12 Aar gammel, for Kong Harald, ſatte ham i Kongens Tieneſte, og aflagde Kongen med anſeelige For-

Ake i Værmeland tracterer paa eengang baade den Norſke og Svenſke Konge.

s) Saa ſtaaer i nysbemeldte Danſke Overſættelſe, pag. 47. Vitterlig har Giæſte-Retten, der var saa hellig blandt de Gamle, givet meeſt dertil, at man paa begge Siider holdt ſig ſtille.

Foræringer. Med liige Foræringer vendte derpaa Ake sig til Kong Erik, som han fandt færdig at stiige til Hest, derhos suur og alvorlig. Akes heele Omgang havde han faaet at viide af visse Oretudere, som udlagde alting til det verste r), og derfor viiste Kong Erik sig koldsindig og liigegyldig mod Akes Foræringer. Ikke desto mindre fulgte dog Ake ham et Stykke paa Veien, der laae igiennem en Skov, gaaende ved Siiden af Kongens Hest, da Kongen endelig tiltalede ham saaledes: „ Hvoraf den Forskiæl, Ake, mellem mig „ og Kong Harald, at du lod ham af alle Ting faae det be„ ste? veed Du ikke, at Du er min Mand? Jeg troer „ ikke, Konge, svarte Ake, at noget i mit Giæstebud har „ manglet enten Eder eller Eders Mænd; at jeg lod Kong „ Harald faae alting nyt, Eder derimod gammelt, det gior„ de jeg af den Aarsag, at Harald er i sin blomstrende Al„ der, I derimod gammel. Du erindrede mig om, lagde „ han til, at jeg er Din Mand: men dette veed jeg ligesaa „ vel, at Du er min Mand. „ Dette driftige Svar opirrede saaledes den tilforn fortørnede Konge, at han trak sit Sværd, gav dermed Ake sit Banesaar, og reed sin Vei. Kong Harald, saasnart dette rygtedes, steeg vel strax til Hest med sit heele Folge, for at sætte efter Kong Erik; man reed afsted med den Hurtighed, at begge Partier singe hinanden at see; begge giorde da sit beste, det eene for at undrende, det andet, for at indhente de Flygtige: men endelig naaede Kong Erik den Skov, som ligger mellem Værmeland og Gothland. Kong Harald vendte da tilbage til Værmeland, hvor han lod onibringe alle Kong Eriks Mænd, som der vare at finde, lagde derpaa det heele Land under sig, og begav sig saa tilbage til Romeriige.

K. Harald underlægger sig Værmeland.

§. 14.

r) Denne Omstændighed lægges til i den Danske Oversættelse, pag. 47.

§. 14.

Ao. 871. Men der opholdt han sig ei længe. Det var Kong Harald ei nok, at have saaledes viist Kong Erik Veien hiem igien til Sverrig: men alle de Lande, han havde tilegnet sig i Norge, maatte tages tilbage. Til den Ende begav Kong Harald sig endnu samme Vinter til Tunsberg, hvor hans Flode laae. Denne lod han strax sætte i behørig Stand, drog derpaa med den øster ud over Floden til Vingulmark, og bragte dette Land paa nye til Lydighed, uden Tvil paa samme Maade, som om Vestfold og Romerige tilforn er meldt. Men endnu var Alfheim tilbage; og der fandt Kong Harald længst Modstand. For at holde Gotherne bestandig varme, eller udmatte dem, holdt han Søen med sin Flode den heele Vinter igiennem; og giorde idelig Anfald paa Narike u). Gotherne maatte derover bestandig være i Vaaben, og holde deres Folk samlede overalt i Landet. Om Foraaret, saasnart Jisen løsnede, rammede de Pæle ned i Goth-Elven, for at hindre Kong Harald fra at gaae der op med sin Flode: men desse Anstalter nyttede dem kun lidet. Kong Harald gik op i Elven, saa langt han kunde komme, med sine Skibe; desse lagde han siden hos de nedrammede Pæle; og derpaa udplyndrede og afbrændte han Landet paa begge Siider af Elven. Da Gotherne vilde afværge dette, og rykkede an med deres heele Krigsmagt, kom det til en Træfning, hvori mange bleve slagne, men Gotherne dreevne paa Flugt. Denne Seier aabnede Kong Harald Veien ind i Gothland selv, som for en stor Deel blev udplyndret. Efterat have deelt sin Krigsmagt i tvende Hobe, oversvømmede han dermed Landet paa begge Siider af Elven; og dette gav Anledning til idelige Træfninger, hvilke for den største Deel udfulde til Kong Haralds Fordeel. Endelig naaede han fuld-

Han bringer Vingulmark igien til Lydighed.

Han angriber Gotherne med Krig.

u) See Snorro i Haralds Saga Harfagra, Kap. 16. pag. 90.

fuldkommen sit Biemærke: Gothernes Anforer og Kong Eriks Jarl i Alfheim, Hrane, omkom selv i en Træfning; og dette giorde Ende paa Krigen. Efter deres Anforers Forliis, maatte Gotherne taale, at Kong Harald, foruden Værmeland, underlagde sig alle, norden for Elven, samt vesten for Væneren beliggende Lande v), det er, heele Alfheim, eller nu værende Bahus-Leen, samt heele Dalsland, eller alt hvad Norr i de ældre Tider paa de Kanter havde indtaget for sig, sine Eftermænd, og Riiget Norge. Alt dette, som følgelig fra meget gamle Tider af havde tilhørt de Norske Konger, bragte nu Kong Harald tilbage til sine retmessige Eiere, og foiede tilliige Anstalter, som kunde sætte det i Sikkerhed for Fremtiiden. Til den Ende indromte han nu sin Morbroder, den tappre Hertug Guttorm, hans fædrene Riige, Hringariket. Desuden tillagde han ham ei alleene Vestfold, Agder, med alle de Lande, som Kong Halfdan Svarte tilforn havde besiddet vv), men han satte ham tilliige til Statholder over bemeldte nylig undertvungne, samt for fiendtligt Anfald meest udsatte Lande, lod ham opslaae sin Residents i Tunsberg, og gav under hans Anforsel en Krigsmagt og Flode, som kunde ansees for tilstrækkelig nok til at opnaae bemeldte Biemærke.

Han bemægtiger sig alle Lande vesten for Væneren.

§. 15.

Den ovrige Krigsmagt beholdt Kong Harald for sig selv, og tog med den Veien til Uplandene, hvor han opholdt sig en Tiid lang, ventelig for at sætte Sagerne der paa en meere-fast Fod, eller for at dæmpe visse smaae Uroeligheder, som der havde yttret sig. Længe kan han der ei have opholdt sig, da nye Uroeligheder Nordenfiælds giorde hans Nærværelse

K. Haralds Giftermaal med Snæfrid.

v) Saaledes siger Snorre paa nyssanforte Sted, Kap. 18. pag. 92.
vv) See-Figla, Kap 25.

relſe der fornoden. Men imidlertid troer jeg, at man rett. teſt til denne Tiid maae henfore hvad de Gamle fortælle os om Kong Haralds Giftermaal med Snæfrid, Svaſes Dotter x). Bemeldte Konge var overmaade meget hengiven til
No. 872. Kiønnet. Under hans Reiſer omkring paa Uplandene, for at holde Ting, kom han engang til Gaarden Tofteim y) eller Tofte, beliggende under Dofre-Fiæld, for der at holde Juule-Giæſtebud. Under den anden Side af Bakken, et langt derfra z), boede en Finn, ved Navn Svaſe; denne havde Kongen lovet et Beſog; og i Følge deraf indfandt ſig nu Svaſe, Aftenen for Juul, for at indbyde Kongen til Giæſt hos ſig. Nogle raadde til dette, andre fra; endelig lod Kongen ſig overtale; han fulgte Svaſe hiem til hans Huus, og der bliver han, ved Ankomſten, imodtagen af Svaſes Dotter, Snæfrid, et fortreffelig deiligt Fruentimmer, ſom til Velkomſt rækker Kongen et Horn eller et Sølv-Kar a), fuldſkiænket af Miød, hvormed hun drak ham til. Kongen tager derimod og tilliige fat paa Snæfrids Haand, men finder ſig i det ſamme indtagen af en ſaa hæftig og brændende Kiærlighed til bemeldte Skionhed, at den uden Opſættelſe maatte fyldeſtgiøres; men dette vilde Svaſe ei tilſtæde, med mindre Kongen fæſtede hende ſig til Huſtrue, efter Loven. At tage dette længe i Betænkning, vilde Haralds heftige Kiærlighed ei tillade; hun bliver ſtrax erklæret for hans Ægte-Dronning, og Kongen ſaaledes fængſlet af hendes Kiærlighed, at han forglemte alle ſine Regierings-Sager, for at forneie

x) See Snorro paa anførte Sted, Kap 25. pag 101.
y) Saaledes heeder Gaardens Navn i den Danſke Overſættelſe af Snorro, pag. 50. Maaſkee har Navnet i gamle Dage været Toftheim.
z) Den Danſke Overſættelſe ſiger, at han boede norden ved et Bierg paa Hedemarken: men det kan ei være; Fortællingen i det Svenſke Oplag af Snorro er og ganſke derimod.
a) Saa kalder den Danſke Overſættelſe det.

fornoie sig med sin Snæfrid, og kunde ei engang efter hendes Død blive denne sin Kiærlighed qvit. Efterat Kong Harald havde avlet med hende fire Sønner, Sigurd Rise, Gudrod Liome eller den Deilige, Halfdan Haleg eller den Hoibeenede, og Rangvalld Rettilbein, doer vel Snæfrid: men hendes Deilighed bliver dog uforandret, Hun var ei anderledes at anfee end en Sovende, og saaledes ansaae Kongen hende især, som næsten bestandig blev siddende hos hendes Seng, ei uden inderlig Sorg over, at hun ei meere vilde opvogne, hvilken Sorg han udtrykte i et Vers, kaldet Snæfridar-Drapa b). Dette vedvarede i tree Aar efter hinanden, til Undersaatternes største Bedrovelse. Endelig slutter man, at et Slags Hexerie maatte være der under; og for at raade Bod derpaa, betiener man sig af foromtalte Thorleif den Vilse, eller efter andres Beretning, af en anden ansees lig Mand, Eigill Ullsærk c). Denne begiver sig til Kongen, roser hans Kiærlighed for sin sovende Dronning, men erindrer derhos, at hun ei burde, som en gemeen Qvinde, stedse ligge paa det samme, men man maatte ombytte de kostbare Purpur-Klæder, hun var ifort, med andre, samt omvexle de Duun- og Silke-Puder, hun laae paa, med nye og reene. I dette Forslag samtykte strax Kongen: men da man havde assort Snæfrid hendes Klæder, fremkom strax en utaalelig Stank, og hendes Liig vrimlede af Orme og Maddiker. Man hastede derfor afsted dermed til et Baal; det henfaldt i Aske; og Kongens Kiærlighed forsvandt. Saaledes fortælle de Gamle os denne Tildragelse med Snæfrid. At i de an-

b) Dette fortælles i *Patrr Hauks Habrokar*, som staaer i Flatøyar-Bok. Bemeldte Patrr anforer den 1ste Strophe af dette Kong Haralds Vers.

c) Saa staaer i anforte Saga Hauks Habrokar i Flatøyar-Bok: men dette kan neppe være rigtigt, hvis denne Eigill Ullsærk er den samme, som levede under Kong Hakon Adelsteins-Foster.

forte Omstændigheder meget forekommer af det overdrevne, indbildte forunderlige, og fabelagtige tildeels, er vel en rigtig Sag: men tilliige en Følge, eller lutter Slutninger af denne falske Sætning: Snæfrids Fader, Svase, var en Finn; Finnerne kunne, ved deres Hexerier, frembringe de forunderligste Ting: altsaa var Kong Haralds hæftige Kiærlighed til Snæfrid lutter Virkning af Hexerie, ligesom fortælles om Keiser Carl den Store, om Kong Valdemar Atterdag, og hans Tove, endog ved vore oplyste Tider om Churførst Johan Georg 4de i Saxen. Men var Svase en Finn? Jeg troer net. Jeg vil ei længe opholde mig dermed, at Fortællingen næsten i alle Omstændigheder ei passer sig paa en Finn, ei heller til den Foragt, i hvilken denne Nation har stedse staaet blandt de Norske, hvilke anse det for foragteligt, og som den største Skam, at gives med en Fin; skulde man da vel have tilladt, at en Finne-Pige blev Dronning, eller om det skeede, at hendes Børn bleve anseete for Printser, finge Deel i Riget, og endelig Konge-Kronen, som siden skeede? Men jeg har fornemmelig følgende herimod at erindre: 1) Forer det Kapitel hos Snorro, i hvilket bemeldte Tildragelse fortælles, denne Titel: Om Svase Jotun eller Jote; som er noget ganske andet, end en Finn. 2) Kalder Thorleif den Viise, Snæfrid, Kono Kynstora, en høibaaren Dame, fød af stor Ætt; hvilket ei passer sig paa en ringe Finne-Pige. 3) Finder man, at hendes Sønner have, som i det følgende skal viises, tilegnet sig Provincen Romsdal, hvilken i de ældre Tider havde tilhørt Printser af Jøternes Ætt, af Jøter, som boede paa Dofre-Fiæld d).

Betænkninger om Snæfrids Herkomst.

4) Nav-

d) See denne Histories 1ste Deel. Kap. 3. §. 4. pag. 150. Mueligt har Svase nedstammet fra den her omtalte Finn, og er deraf bleven kaldet Svase-Finn eller Finn-Svase, ligesom Alf, fordi han blev opfostret hos Finn, fik Navn af Finn-Alf. See sammesteds §. 8. pag. 161.

4) Navnene selv, saasom Svase, der maaskee, ikke uden en liden Skrive-Feil forandret, er det samme som Svase, Jotuns Navn norden fra Dofre e); Snæfrid, et Qvindenavn af Snær, en af Stammefædrene for den seenere Jotiske Familie i Norge f); Tilnavnet Riise, det samme, som Jotun eller Jote, hvilket en af Snæfrids Sønner førte, peege alle hen paa hendes Jotiske Herkomst, og viise, at Svase maae have været en af de gamle overblevne Joter. Men hvorfra da den Feiltagelse, at kalde ham en Finn? Anledningen dertil er let at begriibe. Da vore gamle Sagar eller Beretninger bleve i Pennen forfattede, fandtes ikke meere saadanne Biærgboere, som man kaldte Joter, eller man ansaae dem for Trolle: derimod fandtes Finner, der, ligesom hine Joter tilforn, vare berygtede for Hexerie og Troldoms-Kunster, der havde indtaget hine Joters forrige Boepæle, der flakkede omkring paa Biærgene, ligesom de, og nærede sig af Jagt, Fiskerie og Fædrivt, paa samme Maade, som Joterne. Hvor let heraf Anledning til at forbytte begge med hinanden, og til at troe, at den, som levede paa godt Finsk, maatte selv være Finn? paa samme Maade omtrent, som naar Forfatteren af det gamle Skrivt Rimbeigla siger om Jul. Cæsar, at han førte Krig med Franker og Saxer; eller naar man kalder en Engelsmand en Britter, eller en Franskmand en Gallier.

§. 16.

Saaledes troer jeg da, at de Gamles Beretninger om Snæfrids Herkomst bør forstaaes; hvilke Beretninger ere desuden af Skribenterne sammentrukne under eet, skiønt de- De Throndhiemske falde fra Kong Harald.

e) See nysanførte Sted, Kap. 2. §. 18. a. pag. 103 §. 20. pag. 114. Kap 6. §. 24.

f) See sammesteds, Kap. 2. §. 20. og 1ste Stamme-Tabell i Afhandlingen om den gamle Tidsregning.

angaae adskilte Tider og Steder, som læt kan sluttes; de ere ogsaa overdreevne, af bemeldte Aarsager, saavel i fleere Omstændigheder, som fornemmlig i den, at Kong Harald, mens han havde hende til ægte, ganske forsomte sine Regierings-Sager. Dette troer jeg at være rigtigt, i Hensigt til hans store Diemærke og Hoved-Hensigt, nemlig at undertvinge sig heele Norge; dette har han en Tiid lang sat til Side; derom bør bemeldte Forsømmelse egentlig forstaaes: men den have de Gamle udstrakt ogsaa til andre Ting. Efter Tilbagekomsten fra Toget mod Gotherne, drog Harald, som tilforn er berettet, med sin Krigsmagt over Uplandene, og derfra videre til Throndhiem. Der opholdt han sig meget længe, sige vore gamle Skribente g). Dog var, efter samme Skribenters Vidnesbyrd h), hans store Plan, at undertvinge sig heele Norge, langt fra ei udført. Vigtige Forretninger, betydelige Forhindringer, eller begge Deele, maae altsaa der have været ham i Veien; og vi ville see, hvori samme kunne have bestaaet. Den gamle Skalld Hornklofe, som i et Vers, kaldet Geirudrapa, har besiunget Kong Haralds Bedrivter, bevidner i), at forend han giorde sit Skibstog til Nordmør, holdt han paa Uppdals Skov hos Orknadal en Træfning: men med hvem, eller af hvilken Anledning, derom meldes intet. At en nye Opstand skulde være skeet paa de Kanter, under Kong Haralds første Tog i det Throndhiemske, hvortil Snorro henfører det, da desse Steder vare nylig undertvungne, da Seier-Herren stod endnu de overvundne med Sværdet over Hovedet, er ingenlunde rimeligt; hvorfor Historiens rette Sammenhæng maae blive

g) See Snorro i Haralds Saga Harfagra, Kap. 18. pag. 92.
h) De bevidne, af det store Slag i Hafursfiord, som endelig giorde Harald til Eenevolds-Herre, stod først efter hans Tilbagekomst til Throndhiem. Snorro sammesteds, Kap. 19.
i) See Snorro, Kap. 11. pag. 80.

blive denne. Vi have tilforn berettet ii), at da Kong Halfdan Svarte havde faaet, ved Arv efter sin Son, Sogn tilliige med en Deel af Fiordafylke, har han sat Atle paa Gaulom k) til Jarl over begge Provincer; og dette Embede beholdt han fremdeeles efter Halfdans Død, under hans Son Kong Harald: men denne havde, af een og anden Aarsag, Anledning til at være misfornøiet med Atles alt for myndige og egenraadige Opførsel. Af Sogn skal han aldrig have betalt Skat l); og desuden indtraf et andet Tilfælde, som paatrak ham Kong Haralds Uvenskab. Efter dennes foromtalte nye Stats-Forfatning, var Atle Jarl med de andre forbunden til at giøre Kongen aarlig et Giæstebud m). Formedelst adskillige meere nagtpaaliggende Forretniger, havde Kongen i de fire Aar, da han første Gang opholdt sig i det Throndhiemske, ei havt Leilighed til selv personlig at indfinde sig til Atle Jarls aarlige Giæstebud, eller maaskee han ei skiottede derom; men han sendte i sit Sted endeel af sine Hofmænd didhen, for at modtage Giæstebudet. Desse, mueligt af Forsæt, og for at giøre Jarlen Fortræd, indfunde sig ei alleene med et talrigere Følge, end sædvanligt eller fastsat var; i Stedet for 60, komme de 100de Mænd stærke n): men de udøvede desuden mange Uordentligheder, naar de bleve beskiænkede. Efterat dette havde varet ved i 3 Aar efter

Anledning dertil.

Handel med Atle, Jarl i Sogn og i Fiordene.

ii) See denne Histories 1ste Deel; Kap. 6 §. 29. pag. 424.

k) Atles Fader Hundolf var en Sviger-Fader af Kong Harald i Sogn og tilliige Jarl over Fiordafylke; følgelig maae dette District, i det mindste for en Deel, da have hørt til Sogn. See nysanførte Sted, pag. 423.

l) See Landnama-Saga in Append. pag. 177. Denne Atle er det uden al Tvil, som har paa Gulom udgivet en Lov, før om Leding, indført i den gamle Gulathings-Lov. See Pauses Samling af de gamle Norske Love. Tom. 1: pag. 243.

m) See foregaaende §. 7. og Upphaf rikis Haralds Harfagra, hvoraf efterfølgende er tagen, som ei findes hos Snorro.

n) See *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 2. Lib. 1. cap. 8. pag. 15.

efter hinanden, kunde den gamle og myndige Atle ei længer forbeie saadan Omgang eller Tort. Da de Kongelige Giæster derfor det 4de Aar, eller den 4de Sommer o), indfundt sig til det sædvanlige Giæstebud, modtog han dem saa mandstærk, at han dreev dem alle paa Dør, sigende derhos, at saadanne Karle vilde han ei længer fordrage hos sig: enten maatte Kongen selv komme til Giæstebudet, eller i dets Sted modtage Penge. Med denne Beskeed komme de Udsendte tilbage til Throndhiem, hvor Kongen da var i et Giæstebud hos Hakon Jarl paa Hlade; og man kan let forestille sig, at Atle Jarls Opførsel blev der afskildret med de heftigste Farver. Den snedige Hakon Jarl, som mærkede, hvor forbittret Kong Harald blev derover, betiener sig da strax af Leilighed en; han udbeder sig af Kongen Statholderskabet over Sogn og Fiordafylke, under samme Vilkaar, paa hvilke det var Atle Jarl overdraget; og dette tilstaaes ham af Kong Harald. Denne tager derpaa med sin Flode Veien til det Sondenfieldske, som tilforn er bereitet, og lader Hakon Jarl blive efter sig i Throndhiem, for at forsvare det Nordenfieldske. Men endnu samme Aar p) samler Hakon til sig en Krigsmagt af Thrønder og Haleiger, begiver sig dermed til Sogn eller Fiordafylke, og sender Atle Jarl det Budskab, at han skulde fratræde Statholderskabet over Sogn, og begive sig til sit Jarlsdomme paa Gaulom (over Fiordafylke for en Deel) som han tilforn havde havt q), beraabende sig paa

o) Saa siger bemeldte Upphaf Rikis Haralds.

p) Ogsaa dette sammesteds. Snorro fortæller Sagen, ligesom Hakon Jarl fulgte Kongen til Fiordafylke paa Reisen til det Sondenfieldske, og blev da sat til Jarl over bemeldte Folke. Det kan mueligt være, at Hakon har fulgt didhen, og at Atle ei vilde viige; hvorfor han maatte drage tilbage til Throndhiem, for at forsyne sig med Tropper.

q) See Upphaf Rikis ꝛc. og Snorro paa anførte Sted, Kap. 13. pag. 86. Det har da egentlig været Statholderskabet over Sogn, hvorom Tretten reiste sig.

paa bemeldte Kong Haralds Afstaaelse. I dette vilde Atle ei finde sig; han svarer, at Sigmafylke saavel som Gaulom vilde han beholde, indtil han havde selv personlig talt med Kong Harald; og herom trættede nu begge Jarler saa længe med hinanden, indtil Sagen med Sværdet maatte afgiøres. De mødte hinanden i Stafanes-Vog i Fialafylke, hvor det kom til en hidsig Træfning, som kostede begge desse mægtige Jarler Livet. Hakon Jarl omkom i Slaget selv, med nogle andre af hans Mænd: men Atle blev saaledes saaret, at man maatte bringe ham af Striiden, som ventelig dermed fik Ende, til Den Atle-Ey, hvor han døde og blev begraven.

Slag mellem ham og Hakon Jarl, hvori begge omkomme.

§. 17.

Man kan let slutte, at denne Tildragelse maae have havt stor Indflydelse paa Sagerne Nordenfjælds. De i Throndhiem nys erobrede Provincer bleve ved Hakons Død blottede fra det fornødne Forsvar; Kong Harald selv var langt fraværende; han havde just da faaet med sin mægtige Naboe, Kong Erik i Sverrig, at bestille; hans Tilbagekomst til Throndhiem syntes derfor ganske uvis; og hvad var da meere naturligt, end at saa stive Karle, som Thronderne, der vare undertvungne med Sværdet, og skilte ved deres gamle Rettigheder, saae sig omkring efter deres forrige Frihed, og søgte at betiene sig af bemeldte fordeelagtige Omstændigheder? Især synes Indbyggerne af Örkedalen, med tilgrændsende Districter, at have sat sig i Frihed; de have, efter indløben Tidende, om Kong Haralds Ankomst fra det Sondenfjældske over Dofre-Fjæld, gaaet ham til Updals-Skov i Møde, med en mægtig Krigsmagt, bestaaende mueligt af samtlige Ut Thrønddernes Krigsfolk, om ei af fleere; og derover kom det der til foromtalte, meget hidsige og blodige Træfning, hvori man endog brugte Rytterie, hvilket i de

Følgerne deraf.

Thrønderne sætte sig igien i Frihed.

Tiider var, meget rart r). Men Lykken var her atter Kong Harald gunstig, og han gik af Slaget som Seierherre. At Kong Harald, efter denne Seier, har paa nye underlagt sig alle Throndhiemske Districter; at endeel Træfninger da ere holdte, og nogle af de Konger ved den Leilighed nedlagde, som Skribenterne have alle henført til Haralds første Tog, er høist riimeligt. Man finder deri Grund for Skribenternes uliige Beretninger, om Antallet paa bemeldte Træfninger og Konger; det oftanførte Skrivt, kaldet Upphaf Rikis Haralds Harfagra, taler paa tvende adskilte Steder s) om Throndhiems Undertvingelse, først for, siden efter Hakon Jarls Død; og det melder paa det sidste Sted især, at Kong Harald da underlagde sig Throndhiem og det heele faste Land t), deels med deres Samtykke og gode Villie, som tilforn havde været Eiere deraf, deels ved store Foræringer, deels ved List og kloge Overlæg, deels ved Frygt eller Trusler, men ogsaa deels ved Krige og Træfninger; og alt dette, siger vor Forfatter, gik læt og behændigt for sig, deels formedelst Kong Haralds egen Hurtighed, deels formedelst hans og Kiæmpers Tapperhed og Mood. Dette er vist nok rigtigt: men naar han bringer Dofre tilliige ind i Leegen, som den, der skiont usynlig, var tilstede i alle Træfninger, og giorde Haralds Fiender den største Afbræk, fortiener han kun at udlees; lad være, han heri taler efter de Gamles Meening, at alt

De undertvinges paa nye.

r) See Hornkloses Vers hos Snorro paa nysanførte Sted, Kap. 13. pag 86.

s) I det 4de først, siden i det 5te Kapitel. Paa det første Sted er hans Fortælling overeensstemmende med Snorros; den paa det andet Sted er derfor en ganske nye og anden Fortælling, om noget, som Snorro ei har.

t) Forstaae det Throndhiemske, ei heele Norge: thi endnu har Forfatteren ei talt om Kong Haralds Erobring af Øerne og Øe-Kysterne uden for Throndhiem; derom begynder han først at fortælle i det efterfølgende.

alt usædvanlig stort og overordentligt maatte have sine skiulte Aarsager, sine usynlige Driive-Fiædre, og hver stor Mand sine mægtige Fylgior, sine Skyts- og Hiælpe-Aander. Foruden bemeldte nye Krigstoge i det Throndhiemske, maae Kong Harald endogsaa have giort et saadant anden Gang til Nummedalen. Den i mange Ting udførlige og troeværdige Eigla beretter, at da Kong Harald reiste paa sit Tog til Nummedalen, havde foromtalte Herlaugs Hoi allereede i 6 Aar været tillukt u). Under Kong Haralds første Tog til Nummedalen blev Herlaugs Hoi lukt, som vi tilforn have seet v); et seenere maae her altsaa være meent, skeet 6 Aar efter det første; og da det første gik for sig, efter vor Regning, ved Aar 869 omtrent, saa maae det seenere henhøre til Aar 875; og samme, ligesom det første, have vedvaret i 3 til 4 Aar, eftersom det begyndte, efter vor Regning 872; atter en nye Anledning for Skribenterne at mænge 2de Krigstoge, som begge varede liige længe, sammen med hinanden. Og denne Sammenblanding har født en endnu betydeligere Vildfarelse af sig, som har saa stor Indflydelse i Tiids-Regningen, at den her bør anmærkes. Sagen er denne: Fra Aar 867, da det første Throndhiemske Tog begyndte, til Aar 875, eller 876, da det sidste endtes, er en Tiid af 10 Aar omtrent. 10 Aar berette vore gamle Skribente eenstemmig at Kong Harald har anvendt paa at underkuve sig Norge. Efter vor Regning kommer dette accurat ud, og alting passer sig meget vel sammen, naar man her ei lader sig forføre, som alle vore, baade gamle og nye Skribente have giort, af det tvetydige Ord Norge, men anseer det for at bemærke det Throndhiemske og Halogaland især, som vi tilforn have bevist ved bemeldte Ord af de Gamle ofte at

Anledning til Vildfarelse i Tids-Regningen i K. Haralds Historie.

u) See *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 2. Lib. 1. cap. 7. pag. 15.
v) See foregaaende §. 10.

være forstaaet. Dette Norge, men intet andet, er det, paa hvis fuldkomne Erobring Kong Harald har anvendt 10 Aar, det mellemkommende Tog til Gothland og mod Kong Erik i Sverrig iberegnet, hvorpaa 2de Aar omtrent bleve anvendte, som sees af det foregaaende: thi saa kommer Regningen rigtig ud: 4 Aar bleve anvendte paa det første Throndhiemske Tog, 4 Aar paa det andet, og 2 Aar paa det Svenske. Hvor betydelig denne Anmærkning er, og hvor stor Forandring den vil giøre i den tilforn brugelige Tiids-Regning, indseer nok enhver. Men herom viidere i det efterfølgende. Vi komme til vor Historie igien.

§. 18.

K. Harald sidder en lang Tid stille i Throndhiem.

Efterat Kong Harald havde undertvunget sig mesbenævnte Norge, ansaae han mueligt sit første Løfte opfyldt, som maaskee ei heller strakte sig viidere, eller ogsaa maae andre Omstændigheder, især hans foromtalte Kiærlighed til Dronning Snæfrid, have hindret ham fra at tænke paa flere Erobringer. Han slog sig derfor i en lang Tiid x) til Rolighed i Throndhiem, hvilket Land han siden kaldte sit rette og egentlige Hjem y), og hvor han nu satte sin Boepæl, ei alleene paa det gamle Steinkiær, et af de ældste Markeds- og Handels-Steder i Norge, hvor Norrs, Thrands og andre gamle Throndhiemske Kongers Bolig har uden Tvil været, men fornemmelig paa det gamle Konge- og Jarls-Sæde Hladoim eller Hlade, hvor Hakon Jarl, og uden Tvil for ham de gamle Konger over Strind, tilforn havde boet, og hvor eet af de største og prægtigste Afguds-Templer i Norge var bygget. Paa dette Sted lod Kong Harald for sig opbygge

x) Saa siger Snorro paa anførte Sted, Kap. 18. pag. 92.

y) See Snorro, Kap. 9. pag. 80. Dette bestærker de Gamles Beretning, at Throndhiem har faaet sit Navn deraf, at Thrand, Norrs Søn, der opslog sit Hjem.

bygge en stor Hoved-Gaard z), en Kongelig Boepæl eller Residents, saadan, som Leire var i Danmark, Upsala i Sverrig; og der begyndte nu hans Familie anseelig at formeeres, ved adskillige Printser, som bleve ham fodde af hans Dronning Asa, saasom Halfdan, kaldet den Svarte, Halfdan, med Tilnavn den Hvite, som vare Tvillinger, og Sigfrod a). At de fire Sønner, som Dronning Snæfrid fodde Kong Harald, ere komne til Verden, ved samme Tider omtrent; at bemeldte Dronning derpaa er ham fradød; og at han siden i tree Aar har sørget over hendes Død, er efter foranførte Omstændigheder det riimeligste og antageligste. Kong Harald maae altsaa denne Gang have opholdt sig i det mindste otte, om ei 9 til 10 Aar i Throndhiem. Indskrænke vi Tilden paa det allerknappeste; sætte vi, at Snæfrid blev strax frugtsommelig efter hendes Giftermaal med Kongen, Aar 872, at hun siden har født lutter Printser, uden Princesser imellem, at hun har født en Prints hvert Aar, at hun strax efter den sidstes Fødsel er død, hvilket alt kan være mueligt; og føie vi dertil de tree Aar, i hvilke Kong Harald sørgede over hendes alt for hastige Dødsfald: saa gaaer alt dette dog ud til Aar 879 eller 880. Saa længe blev Harald rolig i det Throndhiemske: men da den afdøde Dronnings Snæfrids Liig var sidstbemeldte Aar begravet, som tilforn er berettet, gav en nye Tildragelse ham Anledning til at optage igien de Vaaben, han en Tid lang havde nedlagt. Kong Harald var meget hengiven til Kiønnet, som ofte er erindret; og han maatte derfor, efterat Sorgen over Snæfrids Død

Ao. 876.

Hans Børn med Dronning Asa.

Ao. 877.

z) Saa kalder Snorro det, Kap 9. pag 80.

a) See Snorro, Kap. 18 pag. 92. Flateyar-Bok eller Oluf Tryggvasons Saga, trykt i Skallholt, 1ste Deel. pag. 3. b. sætter Sigurd for Sigfrod, og nævner ei Guttorm, Kong Haralds ældste Søn med Asa, hvilket sidste kommer deraf, at Guttorm var født en remmelig Tid for de andre.

var til Ende, nødvendig see sig om en anden i den Afdødes Sted. Hos en riig Bonde, eller fornem Adelsmand, i Valdres blev den Tiid opfostret en Jomfrue eller Princesse, berømt af sin store Deilighed, men stolt tilliige og hofmodig. Hun var en Dotter af Kong Erik paa Hordaland b); hvilken vore gamle Slægte-Registere giøre til en Søn af Vatnar, fordum Konge paa bemeldte Hordaland c), af den Halfdanske eller Hringarikiske Konge-Familie d). At denne Kong Erik har nedstammet fra bemeldte Familie, er troeligt, allerhelst, da Navnet Erik har været giængs blandt de af denne Familie paa Hordaland fordum regierende Konger e): men en Søn af den Vatnar kan han dog ei have været, til hvilken bemeldte Slægte-Registere henføre ham: vel mueligt, af en langt yngere Vatnar, som har oprettet Familiens forfaldne Sager paa Hordaland, og uden Tvil tilliige sat den paa nye i Besiddelse af Valdres, hvilket Land havde tilforn i lang Tiid været de Hordalandske Kongers Eiendom, og synes nu at være kommen tilbage igien til sine gamle Eiermænd, eftersom Kong Erik der lod sin Dotter opdrage, ved Navn Gyda. Rygtet om denne Princesses Deilighed var kommet Kong Harald for Ørne; han beslutter derfor at tage hende til Dronning f), i sin Snæfrids Sted; og han sender i det

Kong Harald forlanger Gyda til ægte.

b) See Snorro, Kap. 3. pag. 75. og Upphaf Rikis Haralds, Kap. 3. Et gammelt haandskrevet Exemplar af Heimskringla, som Torfæus har kaldet Thomas-Skinna, siger, at Erik var Konge paa Halogaland; men det er nok en Skrive-Feil, lad være Torfæus har villet anse dette for rettest.

c) See Fundin Noregur, pag. 11., og *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 1. Lib. 5. pag. 257.

d) See denne Histories 1ste Deel, Kap. 4. §. 16. pag. 249. Kap. 5. §. 2. pag. 276. §. 6. pag. 283. §. 9. pag. 290.

e) See nysanførte Steder i den 1ste Deel af denne Historie, samt den tilføiede 1ste Tabell, 8de Pille.

f) Snorro siger paa nysanførte Sted Frille: men dette er uden Tvil laant af foranførte Tildragelse med Ragna, som Harald truede at tage sig til Frille.

idet Erinde et Gesandtskab til hende. Gesandterne reise afsted, Aa. 880.
de frembringe deres Erinde for Gyda, og giøre sig om intet mindre Tanker, end om Afslag. De blive derover ei lidet bestyrtede, da de af benævnte Princesse faae denne Erklæring: „Jeg vil ikke, sagde hun, spilde min Jomfruedom Han faaer
„ saa ilde, at jeg skulde gifte mig med en Konge, der er Afslag.
„ mindre mægtig, end de andre nu værende Konger i Nor-
„ den, i Sverrig og Danmark g). Det undrer mig meget,
„ lagde hun til, at her i Norge ei findes nogen Konge, som
„ vil tilegne sig Eenevolds-Herredømmet over heele Norge,
„ ligesom Kong Gorm har giort i Danmark, Kong Erik
„ i Sverrig.„ Forgieves forestillede Gesandterne hende Kong Harald, som en allereede saa mægtig Første, at hun kunde meget vel dermed være fornøiet; de saae sig ei heller for den Gang i Stand til at bortføre hende med Magt; og de maatte derfor lade sig nøie med at spørge, hvad Svar de skulde bringe deres Konge. „Hils Kong Harald, svarte
„ den stolte Gyda, at jeg, eene og alleene under det Vil-
„ kaar vil give mit Samtykke til at blive hans Ægte-Hu-
„ strue h), at han for min Skyld underlægger sig heele Nor-
„ ge, og regierer over dette Riige, med samme Frihed,
„ Rettighed og Magt, som Kong Erik over Sverrig, eller
„ Kong Gorm over Danmark: da, og ei før, synes mig,
„ at han kan fortiene Navn af Over-Konge, eller et heelt
„ Folkes Regent i).„

§. 19.

g) Snorro lader hende her sige, at hun ei vilde foreene sig med den Konge, som kun havde nogle Fylker at regiere over: men dette var foromtalte Ragnas Svar, hvilket her ved Forbyttelse er blevet Gyda tillagt.

h) Eigin Kona heeder det hos Snorro selv, Kap. 3 pag. 76., eller rette og lovlige Hustrue. Her tales ikke det mindste om nogen Frille, hverken i dette Svar, som Gyda her giver, ei heller i det forrige.

i) *Þiod-Kongur*, en Konge, som regierer over et heelt Folk, ei over visse Deele og Fylker alleene. Spørsmaal for Resten, om under desse Tildragelser,

§. 19.

Hans andet Løfte at undertvinge sig heele Norge.

Dette Svar bringe Gesandterne tilbage til Kong Harald; de forestille ham, hvor stolt, dristig og uforstandig dem var blevet svaret; og de lægge til, at denne Opførsel havde velfortient, at Kongen skulde udsende endeel Tropper, for at bortføre hende med Magt. Men Harald vognede herved ligesom op af en Sovn; han forsikkrede, at Gyda havde ved sit Svar ei fortient hans Vrede eller Hævn, tvertimod var han hende for dette Svar megen Tak skyldig. „ Hun „ har, lagde han til, paamindet mig om det, som jeg nu „ hoilig forundrer mig over, at jeg ei tilforn er selv falden „ paa. Nu gior jeg derfor det høitidelige Løfte, og det „ svær jeg ved den Gud, som har skabt mig og regierer alle „ Ting, at jeg fra denne Tiid af ei skal lade klippe eller „ kiæmme mit Haar, forend jeg er bleven heele Norge „ raadig, med alle dertil hørende Skatter, Landskylder og „ al Kongelig Vælde. Enten skal dette skee, eller jeg skal „ lade mit Liv derved. „ Saa mandigt et Løfte giorde nu Kong Harald anden Gang k) om heele Norges Undertvingelse, og han stadfæstede det ved en Eed, som ingen Christen skulde undsee sig ved at giøre; ei fordi han, saavidt man veed, havde faaet nogen Kundskab om den Christne Religion, skiønt saadant ei heller er uriimeligt, men fordi han indsaae Uriimeligheden af de hedenske Afguders Dorkelse og den almindelig giængse Overtroe. Ei mindre mærkværdigt er det, at Kong Harald, under bemeldte Tildragelse og Løfte, tog fat

dragelser, saavel med Ragna, som med Gyda, ei have stukket visse Stats-Intrigver, og om visse, der kiendte Kong Haralds Sindelav, ei have betient sig af benævnte Fruentimmere for at drive deres Hensigter igiennem?

k) Dette siger Upphaf Rikis Haralds Harfagra udtrykkelig, Kap. 6., og at det skeede i Throndhiem. Vor Sætning er følgelig fuldkommen rigtig, at Harald 2de Gange har giort dette Løfte, først Sondensfialds, siden i Throndhiem.

fat paa sit Haar. Dette skeede ei uden Aarsag. Et langt gualt Haar blev, i de Tider, ansеet for en af de Prydelser, hvormed det eene Kion fornemmelig kunde indtage det andet; man anvendte derfor megen Flid, paa at kiæmme, pynte og klippe sit Haar; og jo større Haar, jo meere fornemt. Hos de gamle Franker, som havde deres Herkomst her fra Norden, blev derfor et langt uafklippet Haar ansеet for en Kongelig Prydelse, som den Kongelige Families Zier og Kiændetegn. De lode derfor Haaret, fra Vuggen af, frit voxe; man kiæmmede det idelig; man besmurte det med adskillig Slags Salve, ventelig for at befordre dets Vext; og man lod det hænge i Lokker ned over Skuldrene og over Panden tilliige, dog saaledes, at det deelte sig til begge Sider af Ansigtet l). I vor Norden anvendte man ei mindre Flid paa Haarets Prydelse, og et deiligt Haar blev der ei mindre ansеet; men fremfor alle andres skal Kong Haralds Haar der have været det prægtigste. „ Hans Haar, siger en vis gammel Skri- „ bent m), kunde allerbest, i Hensigt til dets deilige Farve, „ liignes med Silke eller forarbeidet Guld; det hængte ned „ i Lokker, saa lange, at han bandt dem sammen under sit „ Belte i adskillige Knuder; og saa vidt bekiændt var over „ alle Nordiske Lande, kom ingen, hverken Mands-Persons „ eller Fruentimmers Haar op imod hans. Til dette hans „ Haar svarede hans Legems Deilighed, hans Vext og „ Sterke, hans Mood og Dristighed, hans Gavmildhed, „ hans Hurtighed og Forstand. „ Med saadant Haar brammede vor Harald; det ansaae han uden Tvil for sin fornemste

Langt Haar en Prydelse.

l) See Excerpta ex *Agathiæ* Historia, in Historia Gothorum, Vandalorum &c. ab *H. Grotio.* pag. 532.

m) Forfatteren nemlig, til det ofte anførte Skrift, Upphaf Rikis Haralds Harfagra. Kap. 1ste.

nemste Prydelse; og ved at see det forsømt, vilde han holde sit Løftes Fuldbyrdelse i bestandig Erindring, eller forekomme, at det ei oftere, som forrige Gang, skulde glemmes eller opsættes.

§. 20.

K. Harald undertvinger sig Nordmør og Romsdal.

Her var da en dobbelt Driive-Fiæder for Kong Harald, at faae sit giorte Løfte om heele Norges Undertvingelse, saa vidt, som da kaldtes Norge, mod Østen til de saa kaldte Marker (eller Væneren) mod Norden til Havet n), saasnart skee kunde, og uden Opsættelse opfyldt: alle Lande i bemeldte Norge, som endnu ikke erkiændte ham for Overherre, skulde undertvinges; alle, som vilde sætte sig derimod, behandles som Fiender. Hertil behovedes store Udrustninger, en anseelig Krigsmagt, en anseelig, vel udrustet og bemandet Flode især, da Krigen herefter maatte føres til Soes; og med alt dette kunde Kong Harald ingensteds blive bedre forsynet, end i Throndhiem, hvor ogsaa foromtalte store Tilberedelser
Ao. 881. til den Ende skeede o). Med bemeldte sit store nyebygte Skib, der var bemandet med en Skare af de udvalteste og tapperste Kiæmper, færdige til at undertvinge sig heele Norden, med en Flode, bestaaende for Resten af mange store Skibe, og i et Følge af en stor Mængde de mægtigste og anseeligste Mænd i sit Riige, gaaer da Kong Harald til Nordmør, som det nu først skulde giælde. Dette Land havde i forrige Tiider været samme Skiæbne underkastet, som de andre smaa Norske Kongeriiger, at falde, nu i een, nu i en anden Families Eie. Fra den Gardiske kom det i den Halfdanske eller Hringarikiske, fra denne i den Frithiofiske, fra den Frithiofiske, nu i den Gardiske, nu igien i den Halfdanske

Tilstanden der ved de Tider.

Families

n) Saa siger nysbenævnte Forfatter, Kap. 6te.
o) See den foregaaende §. 11. i dette Kapitel.

Families Besiddelse p); og da Kong Harald foretog sig bemeldte Tog didhen, regierte der en Konge, ved Navn Hunthiof, som uden Tvil nedstammede fra foromtalte, den fordum ei mindre striidbare end mægtige Frithiofiske Familie. Kong Hunthiof var ogsaa selv en duelig Krigsmand, længe øvet ved Soeroverie q); og hans Son Saulve, med Tilnavn Klofe r), gav ham deri intet efter. Hvad tilforn er sagt om Nordmør, kan ogsaa gielde om Naboe-Districtet, Romsdal, i Hensigt til dets Tilstand i de ældre Tider. Gorrs Familie havde der faaet Øerne, Gards det faste Land; men sidstbemeldte blev Gards Familie frataget af Raums Descendenter, giennem Jotunbiørn fra Dofre s), som var af Joternes Ætt paa sin mødrene Side; og fra ham nedstammede Ketill Raum, den riige og mægtige Herse i Raumsdal, der muelig var beslægtet med foromtalte Jotun Dofre, muelig giennem Snæfrid besvogret med Kong Harald selv; hvorover Ketill holdt denne Konges Partie, og stod hos ham i stort Venskab. Det samme giørde en ei mindre formuende, men langt meere bekiændt Mand, nemlig Rognvalld t), een af de mægtigste, anseeligste, samt tillige viseste Mænd paa de Kanter; hvorover han da gemeenlig blev kaldet den Riige eller Mægtige, samt den Raadsnillde, men er siden bleven meere bekiændt under det Navn, Rognvalld Møre-Jarl u). Denne Mand har saa stor Indfly-

Rognvalld, Møre-Jarls Herkomst og Familie.

p) See denne Histories 1ste Deel, Kap. 5te. §. 32. pag. 344. og den tilføiede 1ste Tabel.
q) Snorro kalder dem Hermenn mikler, Kap. 10. pag. 82.
r) Der havde, af Gards Familie, tilforn været Konger paa Nordmør af det Navn Solve. See denne Histories 1ste Deel. 1ste Tabel. Muelig har denne Saulve og været af den Familie paa mødrene Side, eller ved Svogerskab.
s) See denne Histories 1ste Deel, Kap. 7de. §. 23. pag. 505.
t) Sigla kalder ham uretteelig Hroalld.
u) See Snorro paa nysanførte Sted.

delse, ei alleene i den Norske, men ogsaa i den Franske, Engelske, samt fleere Landes Historier og Konge-Familier, at hans Herkomst bor ei, ved denne Leilighed, forbigaaes uberort. Vore gamle Slægte-Registere opregne hans Forfædre fra Heiter, en af Gorrs tree Sonner, hvilke synes saaledes at have deelet de Norske Øer under sig, at benævnte Heiter fik, paa sin Part, alle sonden for Throndhiems Minne, eller den Throndhiemske Fiords Aabning, liige indtil Stat, beliggende Øer; Beiter alle dem, som laae der norden for: men Geiter alle øvrige fra Stat indtil Lindesnes, og videre. At vor Rognvald har nedstammet fra Gorr og bemeldte Heiter, er vel rigtigt; det have vi ingen Aarsag til at negte: men saa er det ei mindre vist, at hans Slægte-Register er eet af de ufuldstændigste, vi endnu have tilovers. Fra Gorr indtil Rognvald opregnes kun 7 Leed; og hvo seer da ikke, hvor mange her maae fattes? Formodentlig har man beholdt i Erindring kun de Personer, som havde i Familien giort sig meest berømte, eller ved hvilke Familien er gaaen over i andre Familier. I bemeldte Rognvalds Slægte-Register sættes hans Fader at have været Ivar, Uplændinga-Jarl, hans Fader Eystein Glumru: men denne Eystein have vi tilforn seet v) som Konge over Throndhiem, efter hans Fader Halfdan og Farfader Eystein, der siges at have været en Søn af Sigurd Orm i Øie, eller rettere af Sigurd Hring. Her faae vi adskillige af de manglende Leed, mellem Eystein Glumru og bemeldte Ivar. Denne bliver ei Eysteins Fader, men vel een af hans fornemste Stammefædre, der paa nye har bragt Heiters Familie i Anseelse, ved at forene den med den da mægtige Sigurdske Familie, fornemmelig ved at faae Kong Sigurd Hrings Søster eller Dotter til

v) See foregaaende §. 8de og angaaende Rognvalds Slægte-Register, Landnama-Saga, 4de Deel, 8de Kap. pag. 138.

til ægte. Derved fandt hans Søn Eystein Anledning til at bemægtige sig Throndhiem, med fleere Lande nordenfiælds, blandt dem mueligt Romsdal og Morene; og paa denne Maade har altsaa vor Rognvalld nedstammet fra de ældste og fornemste Konge-Familier i Norden, paa hans Fædrene Siide, fra den Gorriske, eller seenere Jotiske Konge-Ætt, paa mødrene, fra den Sigurdske Familie, og fra Aserne selv, fra hvilke begge Familier Kong Harald liigeledes kunde regne sin Herkomst; og for denne har det altsaa, ved saadan eller andre Anledninger, ei været vanskeligt at trække den mægtige Ragnvalld, bemeldte Ketill Raun, og fleere af Familien x) paa sit Partie, dreevne mueligt tilliige af private Fordringer, eller af et Slags Fiendskab til de paa Morene og i Romsdal da værende Regenter.

§. 21.

I bemeldte Romsdal regierede ved de Tider en Konge, ved Navn Naukve, uvist af hvilken Familie, men nær beslægtet med foromtalte Konge paa Nordmør, som havde hans Dotter til ægte. Det var i en dobbelt Henseende naturligt, at desse tvende Konger nu giorde felles Sag og foreenede deres Kræfter mod en felles Fiende. De samle derfor paa begge Siider deres Folk sammen, og bringe derved en anseelig Krigsmagt tilveie, hvormed de gaae deres Fiende i Møde. Ham træffe de under Solskiæl y), endeel Øer, beliggende norden for den nu værende Kiøbstæd, Christiansund, tilforn Lille-Fosen, paa Nordmør; og der kommer det imellem begge Partier til et af de meest haardnakkede Søe-

Tilstanden i Romsdal samme Tid.

Første Søeslag hos Solskiæl.

x) At det gamle Islandske Skrivt Fliotsdæla aiør Rognvald til en Søn af Ketill Raum, er vel en Feiltagelse. Nær beslægtede kan man dog heraf slutte at de maae have været, Rognvalld veitelig en Sviger-Dotter- eller Søster-Søn af Ketill.

y) Edda i de saa kaldte Kenningar, under Titelen Eiar, kalder den Sølskol.

slage, hvori de foreenede Konger, efter den gamle Skallds, Thorbiørn Hornklofes Vidnesbyrd, sigtede til det yderste, og vilde heller omkomme, end see sig skikte ved deres Riiger og Frihed. De dodde derfor med Sværdet i Haanden, men Saulve undkom. Efter denne Seier underlagde Kong Harald sig baade Nordmor og Romsdal, og opholdt sig der Sommeren over, hvilken han bortdreev med at sætte alting i tilborlig Skik, i disse nye erobrede Lande, især med at fastsætte Lovene og domme vedkommende imellem. Ei mindre omhyggelig var han for desse Landes Sikkerhed for Fremtiden, hvilken han betroede til foromtalte Raugnvalld. Ham satte Kongen til Hovding eller Jarl baade over Nordmor og Romsdal, forsynede ham tilliige med en Krigsmagt, samt med en Flode, som kunde ansees tilstrækkelig, eller mægtig nok, til at sætte bemeldte Lande i Sikkerhed mod fiendtlige Angreebe. Desse Anstalter vare hoist fornødne: man vidste, hvilken Fiende man havde at bestille med, i den tappre Saulve, af hvilken man kunde, inden soie Tiid, vente sig et Besøg; og man feilede ikke i denne Regning. Efterat Kong Harald havde samme Høst begivet sig tilbage til Throndhiem, hvor han forblev følgende Vinter, varede det ei længe, forend Saulve angreeb Nordmor med en Flode, og skaffede Raugnvalld nok at bestille. Efter de gamle, ret til gavns hærdede, Vikingers Maneer, holdt han med sine Soerover-Skibe Soen, den heele Vinter, giorde bestandig Anfald paa Kysterne af Nordmor, slog ihiel af Kong Haralds Mænd saa mange, han kunde overkomme, og plyndrede hos de ovrige af dem, men opholdt sig imellemstunder paa Sundmør, hos sin Frænde, den der regierende Konge Arnvid, der synes at have været af den gamle Gardiske Familie z), fra hvilken foromtalte Naukve og Saulve, som hans Forvante, da formodentlig

K. Harald rusker sig mod Sundmor.

z) See den 1ste Deel af denne Historie, Kap. 5te. §. 31. pag. 343.

modentlig ogsaa have nedstammet. Imidlertiid giorde Kong Harald alle fornødne Anstalter i Throndhiem, til et nyt Tog, og samlede følgende Foraar en stor Krigsmagt, i Forsæt at angriibe Sunnmør. Rygtet derom kom strax Arnvid og Saulve for Øren; de forsømte derfor intet, som kunde tiene til deres Forsvar; og deri havde de saa meget større Fremgang, som mange strømmede hen til dem, af Fiendskab til Kong Harald, og af Begierlighed efter Hævn. Herover kom en anseelig Krigsmagt og Flode sammen til deres Tieneste. Men Saulve, som tilforn havde erfaret Kong Haralds Tapperhed, og prøvet Styrke med hans Kiæmper, saa han vidste hvad som udfordredes, til at holde de Karle Stangen, end sige, afvinde dem Priisen, var dermed ei endnu fornøiet, men saae sig om efter videre Hiælp. Over det til Sunnmør vestgrændsende District Fiordafylke, regierede den Tiid en Konge, ved Navn Audbiørn, uden Tvil en Descendent af den der i de ældste Tider regierende Gardiske Familie a), hvilken følgelig maae nu paa nye, i de seenere Tider, have fundet Leilighed, til at sætte sig igien i sine forrige Besiddelser, saavel i Fiordafylke, som paa fleere Steder Nordenfiælds. Til denne Audbiørn forfoiede sig Saulve, med Anmodning, at giøre felles Sag med sig og Kong Arnvid, mod en Fiende, som var deres, og vist nok vilde blive hans. „ Her er, „ sagde han til bemeldte Audbiørn, ingen anden Redning for „ os tilhobe, end at vi med samlede Kræfter angriibe Kong „ Harald; ere vi eenige, saa besidde vi Styrke nok, til at „ binde an med ham; og saa maae Skiæbnen i det øvrige „ raade for Udfaldet: giøre vi ei det, staaer intet andet for „ os tilbage, end blive Trælle, eller boie Halsen under „ Haralds Aag, hvilket er uanstændigt for Mænd, der „ bære ei ringere Titel og Æres-Navn, end han. I det „ mindste,

Anstalter imod ham.

a) Ere nydanførte Sted, Kap. 7. §. 19. pag. 495.

„ mindſte, lagde han til, udvalte min Fader heller at dee
„ i Krigen, ſom Konge, end at underkaſte ſig. „ Deſſe
Foreſtillinger befunde Audbiorns Venner, med hvilke han i
den Sag raadførte ſig, at være grundige; de raadde ham
derfor til Forbundet med Saulve b); og Audbiorn lovte at
indfinde ſig hos de andre foreenede, med ſin heele Krigsmagt.
Denne lod han derfor ſtrax ſamle; han befallede tillige ſine
Leensmænd i Riiget, at de med deres Underhavende ſkulde
indfinde ſig under den Kongelige Fane; og deri blev han ad-
lydet af alle, een alleene undtagen, nemlig Ulf, gemeenlig
kaldet Qvældulf, ſom nedſtammede fra den berømte Hrafn-
niſtinſke Familie i Nummedalen. Denne undſlog ſig for at
komme, under Forevending, at Loven vel forbandt ham til
at forſvare ſin egen Konge, hvis han i ſit Land eller Riige
blev angreeben, men ikke en fremmet Konge, ikke Kongen
paa More, allerhelſt mod Kong Harald, der var ei mindre
lykkelig, end tapper, ſaa mod ham ingen Fremgang, og
ingen Seier kunde ventes. Kvældulf har altſaa i Forveien
indſeet Følgerne af ſin Konges Foretagende, eller villet raa-
de ham derfra: men Audbiorn blev ved ſit Forſæt, og begav
ſig med ſin Flode til Sunnmør. Efterat begge Konger og
Saulve havde der foreenet deres Krigsmagt, ſyntes de der-
ved at være ſatte i fuldkommen Stand, til at byde Kong Ha-
rald Spidſen. At oppebie Fiendens Ankomſt, anſaae de
Foreenede nu for uanſtændigt; de ginge ham derfor i Møde,
liige til foromtalte Solſkiæl, hvor begge fiendtlige Floder
lagde an mod hinanden, Stavn mod Stavn, efter den da
brugelige Maade, Skib mod Skib, Kong Haralds ifær
mod Kong Arnvids. Striiden var overmaade heftig; man
figtede paa begge Siider af alle Kræfter; alle Seener bleve
anſpendte, her for Liv, Riige, Frihed, hiſt for Seier,
Bytte

Kongerne paa Sundmør og i Kiordafylke foreene ſig imod ham.

Andet Søeſlag hos Solſkiæl.

b) See *Torfæi* Hiſtor. Norveg. Par. 2. Lib. 1. cap. 6. pag. 11.

Bytte og det øverste Herredømme. Kong Harald, siger den gamle Skald, Hornklofe, maatte længe kiæmpe mod de stive Karle (Arnvid, Solve, Audbiørn);

„ Sværdene klingede i Striiden;
„ Blodet randt af Saarene;
„ De Kiæmper bleve deraf røde;
„ De fnyste, de raabte af Vrede;
„ Hist segnede de Døende. „

Man var derfor længe uvis, hvis Seieren skulde blive. Endelig blev Kong Harald utaalmodig over Fiendens langvarige og haardnakkede Modstand; han sprang forbitret frem i Forstavnen, hvor hans Kiæmper stode; hans Ankomst satte der alting i Fyr og Flamme; og alle grebe sig saaledes an, at saa mange, som kiæmpede i Forstavnen paa Arnvids Skib, enten bleve dræbte, eller maatte viige tilbage indtil Mast- eller Seil-Rummet. Dette giorde, at Lykken og Seieren erklærede sig for Kong Harald. Han besteeg ved den Leilighed Kong Arnvids Skib, hvor alle maatte flye, som vilde redde Livet: men Arnvid selv kiæmpede til det yderste. Han omkom derfor i Slaget; samme Skiæbne havde ogsaa hans Bundsforvant, Kong Audbiørn: men Solve fandt atter Leilighed til at undkomme; han hendreev siden al sin Tiid med Seeroverie, og tilfoiede dermed Kong Harald stor Skade, hvilken vel i dette Slag gik af med Seieren, men maatte for Resten betale den temmelig dyrt; thi foruden mange andre mistede han tvende af sine Svoger-Brødre, Griotgard og Herlaug, Hakon Jarls Sønner, samt fire andre Jarler, Asgaut og Asbiørn c), Harald og Tiorfe d).

§. 22.

c) Desse 2de alleene nævner Snorro, Kap. 11te. pag. 84.
d) Dette 2de sidstnævnte anfører Eigla. See Torfæi Hist. Norv. Par. 2. Lib. 1. cap. 6. pag. 11.

§. 22.

K. Harald erobrer Sunnmør.

Frugten af denne Kong Haralds Seier var Sundmors Erobring. Forend han blev fuldkommen færdig dermed, var Sommeren forloben, og det leed allereede langt ud paa Hosten. Man raadde derover Kongen fra at drage sonder ud om Stat, som han havde i Sinde, for paa dette Tog tilliige at underlægge sig Fiordafylke. Dette opsatte han nu til en anden Gang, betroede Statholderskabet over Sundmor til foromtalte Rognvald, som derved blev Jarl, saavel over begge Morene, som Romedal, og drog tilbage til Throndhiem, hvor han atter forblev følgende Vinter. Rognvalld Jarl opholdt sig imidlertiid paa Sunnmor, for desbedre at kunne beskytte de nye erobrede Lande, og for at være des nærmere hos Fiordafylke, hvor den afdode Kong Audbiorns Broder, Vemund e), med Tilnavn Kamban f), havde tiltraad Regieringen efter hins Dod: men hans Regiering varede kun kort. Om Vinteren, næst efterat bemeldte var skeet, havde denne Kong Vemund, uden Tvil under sin Reise omkring i Riiget, anordnet et Giæstebud for sig, paa Naustdal i Nordfiord, hvortil han ogsaa indfandt sig, men med et stærkt og tallriigt Følge, eftersom Stedet ligger ei langt fra Grændserne af Sunnmor, hvor Rognvalld Jarl da holdt Hof, omringet af en stor Skare Huus-Troppper og andre Krigsfolk ff). Denne har uden Tvil i Forveien faaet Underretning om Kong Vemunds Ankomst til bemeldte

Kong Vemund i Fiordene dræbes af Rognvalld Jarl.

e) Navnet Vemund var brugeligt i Gards Familie. See denne Histories 1ste Deel, Kap. 4de §. 3. pag. 210. Dette giver atter et Slags Formodning, at denne Vemund og hans Broder Audbiorn have været af samme Familie.

f) Dette Tilnavn gives ham i Upphaf Rikis Haralds.

ff) Man meener, at Rognvalld har boet paa Gidskje paa Sundmor. See Hr. H Stroms Beskrivelse over Sundmor. 2 Part. Kap. 1. pag. 40. Det kan være, at han der imellemstunder har havt sit Tilhold: men at det har været hans bestandige Boepæl, tviler jeg paa.

bemeldte Naustdal g); han fatter derfor det Forsæt, at overrumple ham under Giæstebudet; gaaer til den Ende med en tilstrækkelig Krigsmagt over det indre Eide (uden Tvil det Eide, som er mellem Dalsfiord paa Sunnmør og Eidsfiord paa den Nordfiordske Side h); og overfalder Kong Vemund saa uforvarendes, at denne selv med 90 Mænd blev indebrændt. Paa denne Maade begyndte og endte denne Konge sin Regiering næsten paa samme Tiid. Hvorvidt hans egne Undersaatte, især de Fornemste iblandt dem, have hiulpet til at befordre hans Undergang, er vanskeligt at fastsætte: men dog give adskillige Omstændigheder tilkiende, at nogle af dem maae have været blandt deres Tal, som Kong Harald havde vidst, ved Foræringer og Løfter, at bringe paa sit Partie. Vi have tilforn seet, at den mægtige Qvældulf, Kong Audbiorns Leensmand i), undslog sig ved at følge sin Konge paa Toget mod Kong Harald; og dertil finde vi den rette Aarsag i følgende. Qvældulf var en Sviger-Son af en anden mægtig Mand eller Herse, enten i Fiordafylke, eller maaskee rettere i Sogn, ved Navn Kare, af den Gaard, han paaboede k), gemeenlig kaldet Berlu eller Berlu-Kare, en stor Bærsærk eller Kiæmpe, i hvis Sælskab bemeldte Kvældulf længe havde faret paa Soersverie. Kare havde tvende Sonner, Aulver Hnufa og Eyvind Lambe. Aulver var en ei mindre ypperlig Skalld, end tapper Stridshelt,

Omstændigheder, som gisre Erobringen af Fiordafylke læt for Kong Harald.

g) Snorro siger, Kap. 12. pag. 85., at han havde Speidere ude om Kong Vemund. I Upphaf Rikis Haralds kaldes Stedet Raumsdal og Ramsdal; hvilket vel er en Feiltagelse.

h) See Hr. H. Strøms Kart til hans Beskrivelse over Sundmør.

i) Eigla siger, at han tog eller fik Lennsmands-Rett, fik Leene af Kongen.

k) En Gaard Berlo ligger høit oppe i Sogn mod Balders; en anden i Nordfiord, som paa et tegnet Kart, jeg eier, heeder Barlek. Om een af desse, eller en anden, har været Kares Boepæl, veed jeg ei at fastsætte.

helt, som i Anledning af et Fiendskab, der havde reist sig mellem ham og foromtalte Atle Jarls Sønner i Sogn, var bleven dreven i Landflygtighed. Dette foraarsagede, at Aulver, med hans heele Familie og alle Paarørende, sloge sig, eller heldede til Kong Haralds Partie. Samme Høst, da bemeldte Konge underlagde sig Sunnmør, gav Aulver sig derfor i hans Tieneste, blev optagen blandt hans fornemste Hofmænd og Skallde, og stod stedse siden hos ham i stor Anseelse l); hvilket liigeledes trakte Aulvers Fader, Kare, til Partiet, der mueligt underhaanden, ved Kundskaber, ved Raadforsel, eller paa anden Maade, ha: været Rognvalld Jarl behiælpelig, i foromtalte Foretagende mod Kong Vemund. Dette var derfor ei saa snart blevet udført, førend Kare indfandt sig hos Rognvalld, med et paa det beste udrustet Krigsskib, ventelig for at komme ham til Hiælp m), med hvilket han nu for det første fulgte bemeldte Jarl, nord til Møre, hvorhen denne bragte med sig alle Kong Vemunds Skibe, 20 i Tallet *), tilliigemed hans heele Skat og Løsøre; men siden drog han viidere nord til Throndhiem, og blev der, efter sin Søns Aulvers Tilskyndelse, Kong Haralds Mand.

§. 23.

Han bemægtiger sig bemeldte Fylke.

Anno 883.

At alle desse forelobende Omstændigheder have giort Fiordafylkenes Erobring let for Kong Harald, er ei vanskeligt at slutte. Efterat denne havde sat sin Sviger-Broder, Hakon Jarls Søn, Sigurd, til Jarl eller Statholder over det Throndhiemske, saa begav han sig om Foraaret, efterat foromtalte var skeet, i Selskab med bemeldte Sigurd og

l) Dette af Eigla eller den endnu haandskrevne Eigill Skalagrims Saga.
m) Saaledes sætter og Torfæus paa nysanførte Sted, pag. 12.
*) Saa beretter Eigla, Kap. 3.

og en talrig Skibsflode, først til Fiordafylke, hvilket han nu fuldkommen underlagde sig, uden videre Modstand, og satte en Hroalld, som tilforn havde været Kong Audbiorns Jarl, til Statholder derover n), saa vidt uden Tvil, som bemeldte Konges District tilforn havde strakt sig. At bringe den Deel af Fiordene og Fialafylke, som tilforn havde været foromtalte Atle Jarls, samt næstgrændsende Sogn, til Lydighed, synes derimod at have kostet noget meere Umage, og har mueligt ei ganske gaaet af uden Sværdslag, om man skal ansee Forfatteren af Upphaf Rikes Haralds Harfagra at have, for en Deel, sigtet dertil med hvad han lægger til ved Slutningen af det Kapitel, hvori han tilsidst taler om Sogns Erobring, eller de der skeete Anstalter, ved Kong Harald, at denne Konge nemlig, i de Krige, han førte, eller de Træfninger, han holdt, gik som oftest af med Seieren. Snorro melder slet intet om Kong Haralds Forretninger i Sogn; Eigla derimod beretter, at Kong Harald, under dette sit Tog, tvang alle Bønder, liige indtil Salt-Kaller, eller Salt-Brændere, og Jægere, at blive hans Leilændinger; hvorover det kan hænde, at man af Historien har udelukt, hvad af Kong Harald i Sogn var forrettet, til Landets Undertvingelse, en Sag, der saa meget lættere kunde skee, som Snorro og de fleeste andre Skribenter bringe Kong Harald, efterat have underlagt sig Fiordafylke, derfra liige til det Sondenfiældske, og lade ham der hendriive Sommeren, med at tugte Viikværingerne, som tilforn er berettet, i det Sted, at Eigla vidner, at han fra Fiordafylke foer ind

 i Sogn,

n) See herom foromtalte Eigla, som for Resten har forbyttet denne Hroalld med Rognvalld Jarl, uden Tvil af den Anledning, at de begge have havt en Søn af det Navn, Thorer, hvilke, hver for sig, bleve anseelige Mænd, og med Kong Harald, hver paa sin Maade, nær forbundne.

Atle Jarls Sønner tage Sogn i Besiddelse.

i Sogn, og bleb der om Sommeren o). Saa meget er vist, at efter Atle Jarls foromtalte Dodsfald, tiltoge hans Sonner, fornemmelig den ældste af dem, Hasteirn, sig med Magt Statholderskabet, som var deres Fader tilforn betroet, især over Fiordafylke p), og ovede der saadan Myndighed, at de ei alleene fordreeve foromtalte Aulver Hnufa, men nødde ogsaa tvende andre af de fornemste Mænd der i Landet, nemlig Ingiolf og Hiorleif, at gaae i Landflygtighed q). Om Hasteirn har vovet noget mod Kong Harald selv, er uvist, og neppe troligt, uden det skulde være skeet, ved Anfalde og andre udovede Fiendtligheder, mod hans Mænd og Tilhængere. Vore gamle Skribente berette allene, at han, mod Kong Haralds og Sigurd Jarls tilstundende Ankomst, ansaae det for raadeligst, at viige for Overmagten r); da Kongen derpaa betroede Statholderskabet over Atle Jarls Andeel af Fiordafylke, og, som jeg troer, tilliige over Sogn, til en Arinbiorn, en nær Forvant og Sviger-Fader til foromtalte Hroalld, Jarl over den nordre Deel af Fiordene s). For Resten iagttog Kong Harald her den samme Opforsel, som ellers overalt paa andre Steder. Det var een af hans fornemste Stats-Maximer, hvilken han overalt fulgte, som en Regel, at hvor han havde bemægtiget sig nogen Provints, der maatte ei alleene alle i Almindelighed, men de Fornemste, de Mægtigste især, alle Rikesmænd, som man kaldte det, alle, som besadde Forleeninger, eller anseelige Riigdomme, eller store Jordegodse, giore ham

De undviige og K. Harald underlægger sig Sogn.

K. Haralds Stats-Maximer.

o) Hermed istemmer ogsaa Upphaf Rikis Haralds; og dette bliver uden al Tvil det retteste.
p) See *Torfæi* Histor. Norveg. P. 2. Lib. 1. cap 8. pag. 16.
q) See Torfæus paa nysanførte Sted. Lib. 2. cap. 4. pag. 101.
r) See Landnama-Saga, 5te Deel, Kap. 9. pag. 163., og Torfæi Histor. Norveg. paa nysanførte Sted, pag. 16.
s) See Torfæus sammesteds.

ham Troskabs-Eed, eller antage Tieneste i hans Hof og blandt hans Krigsfolk. Vegrede nogen sig derfor, maatte han enten gaae i Landflygtighed, eller vente sig anden Straf; og denne Maxime fulgte Kong Harald liigeledes i Fiordafylkene. Han lod der kalde til sig alle de fornemste og mægtigste Mænd der i Landet, for at tage bemeldte Forsikkring af dem, iblandt andre foromtalte Qvældulf, som en Mand, der ei alleene var af anseelig Herkomst, og af en mægtig Familie, men endnu meere berømt af sin Forstand, Tapperhed, Storke, Forfarenhed i Krigs-Sager, m. m. Denne, der havde tilforn viist sig saa studs mod Kong Audbiørn, havde Kong Harald fornemmelig Øie paa, og lod ham derfor ved Gesandter indbyde til sig: men Qvældulf, indtagen af den gamle Friheds eller Selvraadigheds Lyst, undskyldte sig med sin Alderdom, som giorde ham uduelig til videre at tiene, enten Kong Harald, eller nogen anden Konge. Gesandterne gave da Anslag paa hans yngre, da tilstede værende, Søn, Grim, siden Skalagrim kaldet, som vel var ung, men havde allereede, i Sælskab med Berlu-Kares Sønner, forsøgt sig paa Søeroverie. Grim beskrives for Resten, at have været sort af Haar, derhos intet mindre end smuk, hvori han paaslægtede sin Folkefærd (den Hrafnistinske) men stor af Vext, stærk som en Jötun, liig deri sin Fader, derhos arbeidsom og flittig, meget erfaren i Smidde-Arbeider, eller adskillige Haandværks-Kunster, og idelig sysselsat med Huus-Forretninger, som han da var meget hengiven til. Denne Karl vilde nu Gesandterne, at Kvældulf skulde lade, i sit Sted, gaae i Kongens Tieneste, med Forsikkring, at blive med Tiden ophøiet til Leensmands Rang og Værdighed: men Grim forsikkrede derimod, at saa længe hans Fader levede, vilde han tiene ham alleene, men ei give sig under nogen anden Herre; og med det Svar maatte Gesandterne reise

Kvældulf i Fiordene.

Hans yngre Søn Skalagrim.

deres

deres Vei. Kong Harald blev derover ei lidet stødt for Hovedet; han tænkte derover paa alvorligere Midler, for at naae sit Diemærke; og nu maatte foromtalte Aulver Hnufa paa nye giøre Tieneste. For at stille Kongen tilfreds, paatog denne sig selv en Reise til Kvældulf, hvilken han forestillede da værende Omstændigheder, med en saa mandig Veltalenhed, uvist, om hans egen, eller Skribentens tildeels t), at endskiønt Kvældulf i Forveien kunde nogenledes indsee Følgerne deraf, for sig og sin Familie, saa lovte han dog, at naar hans ældste Søn, Thorolf, som da var fraværende, paa et Soerøver-Tog, kom tilbage, skulde han indfinde sig ved Kong Haralds Hof, og der antage Tieneste.

§. 24.

Hans ældste Søn Thorolf træder i Kongens Tieneste.

Dette Løfte blev opfyldt. Efterat Kong Harald, med desliige og andre Forretninger, havde hendreevet Sommeren i Sogn og Fiordafylkene, drog han om Høsten tilbage til sit Hjem, til Throndhiem u). Der indfandt bemeldte Thorolf, geleidet af sine Paarørende, sin Morfader, Berlu-Kare, og sin Morbroder, Aulver Hnufa, sig ved Kongens Hof, hvor han, efter aflagt Troskabs-Eed, og under Løfte, at ville rette sig efter de Kongelige Hof-Love v), blev antagen blandt Kongens Hof- eller Hirdmænd, og ham Plads eller Sæde anviist mellem nysbenævnte Aulver Hnufa og en anden berømt Stridshelt, og Skald tilliige, ved Navn Bardr, kaldet, for hans Deilighets Skyld, den Hvite, for hans Storkes, Hurtigheds og Tapperheds Skyld, den Stærke.

t) See *Torfæi* Histor. Norveg. paa anførte Sted, Kap. 7. pag. 13 og 14.

u) Saaledes heeder det herom i foranførte gamle Skrivt, Eigla. Appendix til Landnama beretter, at Harald var tvytugur, da han lagde først under sig Sogn, men siden lagde han under sig alt Norge. Sætter man ved Forandring af een eeneste Bogstav, tritugur, 30 Aar gammel, for tvytugur, 20 Aar, træffer dette accurat ind med min Regning.

v) See Torfæus paa anførte Sted, Kap. 10. pag. 20.

Stærke. Denne nedstammede, liigesom Thorolf, fra den beromte Hrafnistiske Familie; han var en Dotter-Son af Ketill Hæng den yngre fra Hrafniste, men Son af Brynjulf fra Halogaland, og kommen i Kongens Tieneste ved følgende Leilighed. Vi have tilforn erindret, at hos vore gamle Skribenter ei findes mindste Efterretning om Halogalands Erobring af Kong Harald x), eller at denne Konge har nogensinde giort didhen noget Krigstog; og dog besad han dette Land, med heele Finmarken, og alt dertil horende, liige indtil Gandviken. Halogaland har da været blandt de Provincer, hvor de fleeste have godvilligen givet sig under denne lykkelige Erobrers Lydighed; og Hakon Jarl kan med Foie ansees for den, ved hvis Hiælp dette er fornemmelig tilveiebragt; jeg vil troe, for det meeste uden Tvangs-Midler, men uden Tvil ogsaa tildeels med Magt og Vaaben. Man finder, at en Lodinn Angull, formedelst Hakon Jarl Griotgardsons voldsomme Regiering, er bleven nodt til, at forlade sin Boepæl i Aungley, paa Halogaland, og gaae til Jisland y); en anden, ved Navn Porer Pussasprengir, har, af samme Aarsag, seet sig i de Omstændigheder, at han maatte ombytte sit forrige Hiem, Aumd, eller And, paa Halogaland, med bemeldte Jisland z). Mueligt har Hakon Jarl, forend han bandt sig i Trette og Krig med Atle Jarl, hvori han omkom, giort et Tog til Halogaland, under Kong Haralds Krigstoge i Viigen, eller mod de Svenske, og da tilfulde underlagt bemeldte Konge denne Provmce. De mange Familier, som fra Halogaland ere flygtede over til det nye opfundne Jisland, bevise ogsaa,

Liigefedes Barder paa Halogaland.

Halogaland kommer under Kong Haralds Lydighed.

x) See den foregaaende §. 8.
y) See den i Jisland trykte Landnama-Saga. 3 Deel, Kap. 17. pag 118.
z) See bemeldte Landnama-Saga, 3 Deel, Kap. 14. pag. 110.

ogsaa, at alting er ei gaaet saa fredeligt af med Halogalands Erobring; lad være alt dette, liigesom vi tilforn om Sogn have erindret, er af de gamle Skribente forbigaaet, muelig, fordi det ei ved Kong Harald selv er blevet forrettet. Alt hvad vi finde, at denne Konge har giort, for at forsikre, ei undertvinge, sig Halogaland, bestaaer deri, at han har sat alle Leensmænd, og andre af de Fornemste paa Halogaland, saa mange især, som ei tilforn havde indfundet sig, Stævne, at komme til Throndhiem, samme Høst, da han kom tilbage, fra nysomtalte Tog til Fiordene og Sogn. Blandt de fornemste Mænd paa Halogaland, var da Sigurd, en riig, mægtig, og af sin Forstand, meget beromt Mand, boende paa Gaarden Sandnes, paa Den Alost, eller Alsten, som havde der adskillige Districter i Forleening, og var en Sviger-Son af Havard, Haleygia-Jarl, Griotgardsson a), uden Tvil en Broder til foromtalte Hakon Jarl, og mueligt en ældre Broder, som beholdt Jarlsdømmet over Halogaland, eller den nordre Deel deraf, da Hakon fik den sondre, tilliigemed en Deel af Nummedalen. Foruden Sigurd, melde vore gamle Skribente om en anden, ved de Tider, beromt og mægtig Mand paa Halogaland, ved Navn Biorgulf, som boede paa den Gaard Torgum, nu Torget, og havde den heele omliggende Provints i Forleening. Biorgulf nedstammede fra de gamle, paa Halogaland fordum mægtige Joter, eller Riser; han var selv en Halv-Rise, og liig hine gamle Joter og Bergbuer, i Hoide, Sterke og Forlighed. Hans Son, Brynjulf b), slægtede sin Fader paa i alle Ting, og havde, liigesom han, af de forrige Konger c), paa Halogaland, havt den Rettighed i Forleening, at

Kinnernes Skatskyldighed under de Norske Konger.

a) See det gamle Skivt Eigla, hvoraf dette er taget.
b) Det Exemplar af Eigla, jeg har brugt, kalder ham Biørnulf.
c) See *Torfæi* Histor. Norveg. paa anførte Sted, cap. 11. pag 20.

at driive Handel med Finnerne, og indkræve af dem den aarlige Skat. Vi have tilforn, ved adskillige Leiligheder, erindret d), at Finnerne have, fra de ældste Tider af, betalt Skat til de gamle Norske, især Halogalandske Konger, og at desses Skatte-Rettighed har strakt sig over alle Lapmarke, norden for den Botniske Bugt, liige til det Hvide-Hav. Vi vile ei paa, at dette jo har, i alle Maader, sin Rigtighed; jo meere man bliver kiændt med den gamle Historie, jo meere fremskinner denne Sandhed; og til sammes videre Oplysning, kan den Beskrivelse over det gamle Finmark, hvoraf bemeldte Skat blev oppebaaret, her fortiene at anføres, som det gamle troeværdige Skrivt, Eigla, meddeeler os, just hvor det taler om Finne-Skatten og Finne-Handelen, hvormed de Halogalandske Leensmænd, af de Norske Konger, bleve forleenede e). „ Finmark, heeder det, er „ meget stor; der er Hav (det Hvide) østen for, og deraf „ store Fiorde; liigeledes norden for. Sønden for er Nor„ ge, men østen for Naumudal, Jamtaland Helsinga„ land, siden Qvænland og Kirialand. „ De Gamles Finmark grændsede altsaa til alle desse Lande, og maae følgelig have indbefattet alle Lapmarke, norden om den Botniske Bugt; og over det Finmark var det da, at fornævnte Biørgulf havde havt af Kongerne Forleening, samt, efter ham, hans Søn, Brynjulf. Denne havde til ægte Helga, en Dotter af Kettil Hæng, den Yngre, som tilforn er erindret, og var nu een af dem, som paa foromtalte Tiid begave sig til Kong Haralds Hof i Throndhiem. Der indfandt Brynjulf sig, i Sælskab med sin Søn, forbenævnte Bardr

Finnmarkens Grændser og Strækning.

En Brynjul forleenes dermed.

d) See den Norske Histories 1ste Deel, Kap 2. §. 19. pag. 110 og §. 21. pag. 117. not (c); Kap 3. §. 29. pag. 213. og Kap. 7. §. 15. pag 479. not. (u).

e) See Eigla i det 14de Kap.

Aa. 884. Tilſtanden til en Tid paa Horda- og Rogaland.

paa de overvundne Kongers Uſamdrægtighed. Herover blev, til felles Forſvar, ſluttet et ſtort Forbund imellem de endnu overblevne Konger, Jarler, Herſer, paa Hordaland, Rogaland, Agder, og i Thelemarken; i hvilke Landſkabe Tilſtanden, ved de Tider, var omtrent denne. Over Hordaland regierede da Kong Erik, den ſamme, uden al Tvil, hvorom tilforn er talt h), ſom altſaa nedſtammede fra den gamle, der tilforn regierende, Halfdanſke Familie, og havde en ældgammel Ret til dette Riige, ſaavelſom til Valdres, hvilket Land, i det mindſte for en Deel, han ſynes tilliige at have havt i Beſiddelſe. Paa Rogaland ſynes tvende Konger at have havt Regieringen, nemlig Sulke i), uvist, af hvilken Familie, og Geirmund, der kunde regne ſin Herkomſt fra de der tilforn mægtige Konger, Hiorleif og Half, eller fra den Gardiſke Familie. Hans Fader var Kong Hior, ei den ældre Hior, Kong Halfs Son, med hvilken Skribenterne have forbyttet ham k), men en langt yngre l), en af hans Efterkommere, fød ved Aar 780 omtrent m). Denne Hior giorde engang et Soerover-Tog til Biarmaland, hvor han, blandt andet Bytte, fik den Biarmiſke Konges Dotter, Liufino, til Fange. Denne tog han ſiden til ægte, og hun fødde ham, under hans Fraværelſe, paa et nyt Soerover-Tog, tvende Sønner, kaldede Geirmund og Hamund Deſſe Børn, fordi de ſaae ſorte ud, bortbytter Dronninge med et Drengebarn af ſmukkere og hvidere Hud, ſom en hend

Erik, Konge paa Hordaland.

Hior, Konge over Rogaland.

h) See den foregaande §. 18. Upphaf Rikes Haralds Harfagra kalder I Hofda-Kong; ſom vel er en blot Skrivefeil.
i) Nysanførte Upphaf Rikes Haralds kalder ham Slockve.
k) See Landnama-Saga, 2den Deel, Kap. 19. pag. 58.
l) See den anden Tabel, ſatet til den Norſke Hiſtories 1ſte Deel.
m) Geirmund var meget gammel, da han efter Slaget i Hafurfoer til Island. Landnama pag. 59 og 61. Sætte vi han va mindſte 75 Aar, kan han være fød 810, og Hior 777 eller

hendes Slavinder, ved samme Tiid, havde født, ved Navn Leif, og denne bliver opammet, som Konge-Søn: men med ham, som liden og spæ af Lemmer, som uanseelig, eller ei mandig nok, var Kong Hior meget misfornøiet; og efter 3 Aar bliver Bedrageriet aabenbaret, paa denne Maade. Under Kong Hiors Fraværelse, paa et nyt Søerøver-Tog, indbyder Dronningen den gamle Brage Skalld, en af de Tiiders berømteste Poeter, til Giæst hos sig. Denne giver engang nøie Agt, saavel paa Leif, der med sit gyldene Leege-Tøi fornøiede sig i det Kongelige Høie-Sæde, som paa Geirmund og Hamund, hvilke leegte tilsammen i den paa Gulvet ved Døren udbreedte Halm; han bliver, ved den Leilighed, hos desse vaer, den Mandighed, det høie Mood, som rober en høi Fødsel, da de stode Leif ned fra det høie Sæde, og fratage ham sit Leege-Tøi, hos hin derimod, da han derover begyndte bitterlig at græde, den Kleinmodighed, og det nedrige Sindelav at stikke frem, som tilkiændegav hans ringe Herkomst; og han giver strax Dronningen at forstaae, at Leif ei kunde være hendes og Kong Hiors Søn; det maatte nødvendig Geirmund og Hamund være. Dronningen, som mærkede, at hun var robet, ombytter da strax Børnene; hun aabenbarer Kong Hior, ved hans Hiemkomst, Sagens heele Sammenhæng, og fremstiller for ham hans tvende rette Sønner. Aldrig, sagde Kongen, da han blev dem vaer, har jeg seet saa sorte Skind; og derover fik de siden begge det Tilnavn, Heljarskin n). Efter Hiors Død o) blev den ældste Brage, Skalld.

m) Hel kaldte de Gamle Døden, eller den sorte Proserpina, een af Lokes Børn. Edda. Dæmes. 27 og 28. Heljarskin er da Dødens eller Proserpinæ Skind.

o) Endeel Skribenter kalde Hior Konge paa Hordaland. Kan være, at han har eiet noget af dette Land, som hans Forfædre havde tilforn med meere besiddet: men rettest er dette vel skeet, fordi de Gamle have forbøtter denne Hior med den ældre Halfs Søn, som besad baade Rogaland og Hordaland.

Geirmund, Konge paa Rogaland.

ældste af dem, **Geirmund**, Konge paa Rogaland p), der havde til ægte, **Herdis**, af den berømte Kong **Gotrek den Gavmildes** Familie i Vest-Gothland pp), men han var, efter sine Forfædres Exempel, næsten bestandig ude paa Soeroverier i Vester-Havet, hvor de Norske den Tiid, meere end nogensinde tilforn, sværmede omkring. Foromtalte **Sulke** har derfor mueligt, i hans Fraværelse, forestaaet Riget, som Statholder, eller Jarl, hvilken Titel endeel gamle Skribente ogsaa virkelig tillægge ham q); han har, som Konge, bestyret alle Ting, tilliigemed sin Broder, **Sote** Jarl, som formodentlig var Statholder under ham; og derfor er han bleven ansect, som virkelig Konge. Saadan var, ved bemeldte Tider, Tilstanden paa Hordaland og paa Rogaland; og med desse Stater havde det næstgrændsende **Agder**, i forrige Tider, længe været foreenet, især under de fordum mægtige Hordalandske og Rogalandske Konger, som en Tiid lang besadde, ei alleene det meeste af Norge, men tilliige ansеelige Lande uden for Fædrenelandet, fornemmelig i Danmark. Da deres Magt forfaldt, fik Agder sine egne Konger, deels af den Halfdanske Familie r), som regierede over **Øster-** og **Nord-Agder**, hvilket Land Kong Harald allereede besad efter sin Fader, Kong Halfdan s), deels af den tilforn der mægtige Gardiske Konge-Stamme, af hvilken den Kong **Kiotve**, kaldet den **Riige**, eller **Mægtige**, og hans Søn, **Thorer Haklangur**, formodentlig have været;

Sulke, Konge eller Jarl sammesteds.

Tilstanden paa Agder

Kiotve den Riige, der Konge.

p) See Landnama-Saga, 2den Deel, Kap. 19. pag. 59.

pp) Landnama siger paa bemeldte Sted, Kap. 20. pag. 61., at Herdis var en Dotter af Gaut, Gøtreks Søn: men det kan ei være. Gaut kan hendes Fader have heedet, men ei været en Søn af bemeldte Kong Gotrek.

q) Saaledes Urphaf Rikes Haralds Harfagra.

r) See den Norske Histories 1ste Deel, Kap. 6. §. 19. pag. 399.

s) See nysanførte Sted, §. 26. pag. 417.

ret, som i Kong Haralds Tiid regierede over Agder, Vester-Agder iſær, og nu foreenede ſig mod nysbenævnte Konge, saavel med foromtalte Konger paa Horda- og Rogaland, som med de tvende Brødre og Konger i Thelemarken, Roalld Hrigur, og Haddur den Haarde t). Desse nu opregnede Konger, eller Regente, vare Hovedmænd for det store Forbund mod Kong Harald; men til dem sloge sig endnu fleere, saasom Balke, en Søn af Blæring, men Sønneſon af Sote, paa Sotanes u), tilliigemed mange fleere østen fra Vitgen uu), formodentlig fra Alfheim iſær, hvilket Land Kong Harald ved Sværdet havde undertvunget sig. Foruden dem, vare endnu med i dette store Forbund, Prand, med Tilnavn, Mielsiglande, fra Agder v); Eyvindr Jarl, uden Tvil i Thelemarken, som nedstammede fra den paa andre Steder foromtalte x) Nere Jarl paa Upland y); Aunundr, siden kaldet Træfot, som siges at have havt Rike paa Hordaland, eller været der Jarl, eller maaskee rettere, en Næsse-Konge, en af Kong Oluf den Helliges Forfædre; og Orm den Vitge, bemeldte Aununds Broder; hvilke tvende sidstbenævnte Personer, havde længe været i Vester-Viking, det er, faret om paa Søeroverie i Vester-Havet z), men vare nu komne tilbage

t) Det er mærkværdigt, at i det store Bravalla-Slag vare tvende Kiæmper fra Thelemarken, der førte samme Navne, som desse, den eene af Hroalld Taa, den anden af Haddur Harde. See bemeldte Sted, §. 11. pag. 380. Uden Tvil have sidstbenævnte været Stammefædre for hine yngre.

u) See Landnama-Saga, 1ste Deel, Kap. 4de. pag. 31.

uu) See Eigla i d t 8de Kap.

v) See bemeldte Landnama, 5te Deel, Kap. 11. pag. 167.

x) See den Norske Historie 1ste Deel, Registeret, under Navnet Nere, Nereid.

y) See Landnama, 5te Deel, Kap. 13. pag. 172.

z) See den Norske Historie 1ste Deel, Kap. 7. §. 29. pag. 523.

tilbage til Fædrenelandet, hvor de, ved at slaae sig til det store Forbund mod Kong Harald, tænkte at indsamle nye Æres- og Seiers-Krandse.

§. 26.

K. Haralds Anstalter derimod.

Imidlertid forsomte denne Konge ei heller noget paa sin Side, som kunde tiene til at sætte ham i god Forfatning, mod saa mange og saa mægtige Fiender. Saasnart han fik høre, at de Haurder, Ryger, Egder, og Theler a) gjorde, under forbenævnte Konger, overmaade store og usædvanlige Krigsbereedelser, lod han strax sin Flode udruste, sine Krigsfolk allevegne fra opbyde, og alting sætte i vedbørlig Stand. Med desse Udrustninger, paa begge Siider, eller med Anlæg dertil, bortgik Sommeren af det Aar 884, efter vor Regning: thi at Konig Harald, bemeldte Sommer over, eller næste Aar efter sin Hiemkomst fra Fiordafylkene og Sogn, har opholdt sig i Throndhiem, det viiser Eigla, som beretter, at foromtalte Bardr, der havde saa megen Deel i paafølgende Tog, reiste da med Kongens Tilladelse til Halogaland, holdt der sit Bryllup med forbenævnte Stigrid, blev Sommeren over paa Torgum, og kom om Høsten tilbage til Throndhiem, hvor han følgende Vinter faaer Tidender om sin Faders Død, blir derpaa af Kongen forlenet, med alle de Rettigheder, Indkommer og Leene, som den afdødde tilforn havde besiddet, og gior atter en Reise til Halogaland, for at sætte sig i Besiddelse, saavel deraf, som af Arven efter sin Fader b). Et heelt Aar, og meere, efter forrige Tog til Fiordafylkene og Sogn, har da Kong Harald den Gang hendreevet i Throndhiem, enten med bemeldte Tilbereedelser, eller af andre Aarsager. Men da følgende

Ao. 885. Foraar og Sommer indfandt sig, samlede han til sig alle sin Troppe

a) See Snorro, Kap 19. pag. 92.
b) See *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 2. Lib. 1. cap. 11. pag. 22.

Tropper, lod ſine Skibe ſætte ud paa Vandet, bemandede dem med ſine Folk, drog dermed afſted, for at opſøge ſine Fiender c), og beſterkede ſig allevegne under Veis med Folk og Skibe af hvert Fylke. Imidlertiid forſomte de foreenede Konger ei heller noget paa deres Siide. Saaſnart Kong Erik paa Hordaland faaer Haralds Ankomſt ſonder ud om Stat at viide, begiver han ſig ſtrax til den berammede Samlingsplads, til Jadar eller Jæderen, for der at foreene ſig med de andre Allierede, med de Ryger, ſamt med de Egder og Thiler, ſom man ventede oſten fra. Deſſe fandt han færdige, og allereede under Veis; de Allieredes heele Flode foreenede ſig da norden for Jæderen, og de vendte ſig derpaa mod K. Harald, ſom havde lagt med ſin Flode ind i den Fiord, eller Vog, Hafursfiord, nu Hafsvog kaldet d), paa bemeldte Jæderen, færdig at tage imod dem. Der kom det nu til en Soe-Træfning, ſom en af vore gamle Skribente ſiger at have været den ſidſte, og tilliige den ſtörſte Træfning, ſom Kong Harald har holdt e). Viſt nok var den een af de ſtorſte, og de meeſt haardnakkede Træfninger, ſom nogenſinde ere holdte i Norge f), eller i Norden. Paa bemeldte Tommel-Plads havde ſamlet ſig mod hinanden de udvalteſte, kiækkeſte, og ſtriidbareſte Helte, Kiærnen af det unge Norſke Mandſkab, Krigsfolk, ei alleene fra heele Norge, men ogſaa fra andre Lande, mangfoldige Vikinger g), Drintſer og Kiæmper, der vare længe hærdede i Krige og i Soeroverier, vante at ſee en Fiende under Øien, Sværdet at klinge, Blodet at rinde; og her blev fegtet, ei for et ringe eller uviſt Bytte, ei for et Fruentimmer, ei for en Tort eller Uret at hævne, eller for en ringe

Begge Partier gaae hinanden i Møde.

Det ſtore Hafurfiords Slag.

c) See Snorro i Saga Haralds Harfagra. Kap. 19. pag. 93.
d) See Torfæus paa nysanførte Sted, cap. 12. pag 23.
e) Uphaf Rikes Haralds-Harfagra.
f) Dette ſiger og Grettirs Saga, Kap. 2.
g) See nysanførte Gretters Saga, paa bemeldte Sted.

Trette at afgiore: men paa den eene Side, for Riiger og Lande, og for Frihed, for Eiendeele, for Liv og Fædreneland; paa den anden, for Ære og Seier, for en Eenevolds-Krone, for et høitideligt Løfte at faae opfyldt, og dermed Ende paa en moisommelig og langvarig Krig. Her blev derfor, paa begge Sider, alle Seener anspændte; man fegtede med den yderste Tapperhed; og her vare, som Kong Oluf Tryggueson sagde, Nordmænd mod Nordmænd. I Midten af Kong Haralds Flode laae hans eget Skib, bemandet, saavel overalt med de kiækkeste Karle, som i Forstavnen især, hvor det fornemmelig galdt, med de udvalteste Striidsmænd, med Thorolf og Bardr, med Berlu-Kares Sønner, Aulver Hnufa og Eyvind Laanbe, samt med 12 af Kong Haralds Bærsærker, iførte deres Ulfskinds Pelser, de foromtalte Ulfhedner, saa vel bevæbnede, at intet Sværd kunde bide paa dem. Blandt de Allieredes Anførere blev Thorer Hakalang anseet for den striidbareste, og han havde Kræfter, som en Jotun eller Rise; hans Skib indtog derfor den middelste Plads i den foreenede Flode, hvor han dermed lagde an mod Kong Haralds, understøttet paa den eene Side af forbenævnte Aunund, paa den anden af Orm den Riige, hvilke selv havde forlanget, at fegte hvor det fornemmelig galdt, hvor Træfningen var haardest h). Seieren var i Begyndelsen meget uvis; der blev fegtet en Tiid lang med lige Tapperhed; mange falde paa begge Sider; og Træfningen var overmaade haard, indtil Kong Harald endelig opmuntrede sine Bærsærker, til at vove det yderste. Dette skeede; og nu kunde intet meere imodstaae desse Kiæmpers rasende Anfald. Efter den tapperste Modstand blev Thorer selv nedlagt, hans Skib giort ryddigt fra alt Mandskab og Folk, og hugget løst fra de andre; og nu gik man los paa Aununds Skib.

h) Ogsaa dette sammesteds.

Skib. For at kunne med des bedre Eftertryk sætte sig mod Fiendens Anfald, sprang Aunund da selv frem i Skibets Forstavn: men i det samme han vilde hugge til en af Kong Haralds Striidsmærd, og rakte den eene Fod fra sig, blev den ham frahuggen, saa han derover faldt omkuld halv død. Vel blev han reddet, og af sine Folk bragt over paa hans Paarørendes, foromtalte Thraud Miølsiglandes eller Biornsons Skib, som laae ham ved Siiden: men bemeldte 2de betydelige Mænds Forliis bestemte dog Slagets Udfald. Det eene af de Allieredes Skibe blev derpaa efter det andet besteeget og erobret; et almindeligt Nederlag begyndte at skee iblandt dem; og de overblevne søgte at redde sig ved Flugten. Adskillige undkomme ogsaa paa den Maade, deels til Skibs, deels til Lands, over Jæderen: men blandt de fornemste Anførere, som bleve i Slaget nedlagde, talte de Allierede, foruden bemeldte Thorer Haklang, Kong Erik paa Hordaland, Solke, Rogalands Konge, og hans Broder, Sote Jarl. Kong Kiotve i) derimod undkom derfra med Livet, og tog for det første sin Tilflugt til en i Nærværelsen liggende vel befæstet Holme, hvor han da fandt Tilflugt og Sikkerhed k). K. Haralds Seier.

§. 27.

Saaledes endtes dette mærkværdige, og i den Norske Historie saa berømte Hafurfiordske Søeslag, hvilket ryddede paa eengang alle videre Hindringer af Veien for Kong Harald, i at opnaae sit Ønske, sit store Øiemeed, og satte ham nu, uden nogens Modsigelse eller Modstand, i fuldkommen Besiddelse af heele Norge. Alle, som ei vilde erkiende ham for Over-Herre, havde sig der nu intet videre Opholdssted at vente, men maatte romme Riiget, og søge sig andensteds Følgerne af dette Slag.

i) Ostanførte Gretters Saga kalder ham, paa bemeldte Sted, Riptunge.
k) See Snorro i Haralds Saga Harfagra, Kap. 19, pag. 93.

Boepæle. Seieren blev del paa Haralds Siide ei erhvervet, uden Blods Udgydelse; det kan læt sluttes af Slagets Langvarighed, og Fiendens tappre Modstand; man kan ogsaa skionne det deraf, at paa Kong Haralds eget Skib, fandtes efter Slaget ingen af alle dem, der havde havt Plads foran Masten, som jo var haardt og farlig saaret, hans Bærsærker undtagne: men dette Forliis var dog at ansee for ringe mod Seierens Vigtighed, som vist nok var betydelig, og fortiente at omsynges af de da værende berømteste Skallde, hvis Geist, ved en saa mærkværdig Tildragelse, ei kunde andet end oplives. Den foromtalte Kong Haralds Skallds, Thorbiørn Hornklofes, Helte-Sang om bemeldte Slag, hvorpaa Snorro har grundet sine Efterretninger derom l), have Efterkommerne fornemmelig lagt paa Hukommelsen; den fortiente det; og vi troe, ei at mishage Læserne, om vi her, til en Prove, anføre deraf følgende:

Thorbiørn Hornklofes Helte-Sang derom.

„ Hørde Du, i Hafursfiord
„ Hvor skrækkelig sloges
„ Kongen den Hoibaarne
„ Med Kiotve den Riige?
„ Østen fra komme Skibe,
„ Kamp-begierlige,
„ Med gabende Hoveder m)
„ Og udgravne Skiollde n).

„ Ladde

l) See nysanførte Sted.

m) Saadanne førte man paa Krigsskibenes Forstavne, fornemmelig i Skikkelse af en Drages, eller og af andre Dyrs Hoveder. Hensigten synes at have været, ei alleene dermed at zire Skibene, men fornemmelig, at forskrække eller bortdrive Fiendens Fylgior og Skots-Giester, som man troede ei at kunne fordrage saadanne hæslige og gabende Skikkelser.

n) De Gamle pleiede at behænge Krigsskibenes udvendige Borde med deres forgyldte, eller paa anden Maade udstafferede Skiollde, naar de seilede paa Parade; og dertil er det her sigtes.

„ Ladde vare de med Kiæmper
„ Og med hvide Skiolde,
„ Ved Vesterlandske Værjer,
„ Og med Valske Sværde.
„ Bærsærkerne brølede:
„ Striden var dem i Sindet;
„ Ulfhednerne tudede,
„ Og Jærnet klingede.

„ De fristede (forsøgte) den Forsigtige,
„ Som lærte dem at flye,
„ Østmændenes Konge (Monark)
„ Der boede paa Utstein o).
„ Han besteeg sine Krigsskibe,
„ Saasnart Strid var at vænte.
„ Men Harniskene revnede,
„ Forend Haklangen faldt.

„ Keed blev da, mod (Harald) Lufo p)
„ Sit Land af at forsvare,
„ Kongen den Halstykke q):
„ Og lod Holmen blive sit Skiold.
„ Nedsloges under Toftene r)
„ De som saarede vare;
„ Fodderne lode de staae op:
„ Men stunge Hovederne i Kielen.

„ Paa

o) Dette var den af Kong Haralds Gaarde.
p) Saaledes kaldedes Kong Harald al den Tid, han ei klippede sit Haar.
q) Her meenes ligesaa Kong Kiotve paa Agder.
r) Saa kaldes Sæderne eller Roer-Bænkene i Skibene.

„ Paa Bagen lode blinke
„ De med Steene ſlagne s)
„ Deres forgyldte Vaaben
„ Sorrigfulde Striidsmænd.
„ Fnyſede Oſt-Kylpingerne t)
„ Og løbe over Jadar,
„ Hiem fra Haſursfiord,
„ Og længtes efter Miød-Drikken.

Det vilde ei paſſe ſig, eller blive alt for vidtloftigt, om vi her toge os for, at viiſe det riige, det fyndige, det eftertrykkelige og Ode-mesſige i deſſe Tanker, hvilket ingen ret kan føle, uden den, ſom forſtaaer noget af det gamle nordiſke Sprog, hvis Riigdom, Korthed og Fynd det nu brugelige er alt for fattigt til at kunne ret udtrykke, allerhelſt det gamle Poetiſke Sprog, hvilket faa faa nu forſtaae, eller vide ret at forklare u). Man vil kun bede Læſerne at lægge Mærke til Poetens Nøiagtighed, i at iagttage det, ſom maatte være Siælen og Livet i de gamle Helte-Sange, at kunne oprøre Sindet, og ſætte det i Flamme, ved Afbildninger paa Krigens Tumult og Vaabnenes Bulder, paa de Figtendes Vrede, Raab, Fald, Død og Flugt. Vi erindre for det øvrige, at foromtalte Kong Haralds Seier kunde ei andet, end være af den ſtørſte Betydenhed, og trække de vigtigſte Følger efter ſig, ei alleene for Kong Harald ſelv, ſom tilforn er

s) Her afmaler Poeten de Overvundnes Flugt. De Gamle pleiede, i deres Søe-Træfninger, meget at betiene ſig af Steene, baade Haand-Steene, og ſtørre, hvormed de beſtormede hinanden; og det ſigter Poeten her til.

t) Herved forſtaaes Thelerne, og andre øſten for Fille-Fiældene boende. Man ſeer heraf, at de Gamle have kaldet enhver Fiældſtrækning Kiøl, og dem, ſom boede ved og blandt ſamme, Kylpinger.

u) Jeg har for en ſtor Deel betient mig af den Svenſke og Latinſke Overſættelſe af Heimskringla, udgiven af Peringſkiold: men den Overſættelſe er ei allefteds ſaa rigtig, ſom den burde være.

er erindret, men ogsaa for heele Norge, saint for fleere Lande. Ved bemeldte Seier blev paa eengang giort Ende paa de bestandige borgerlige Krige, som de mange smaae Konger og Stater havde næsten uophorlig ført indbyrdes imellem hinanden i Norge; Riiget blev nu derimod samlet under eet Hoved; det lærte derved bedre, at kiænde, at bruge sine Kræfter; det kom derover i større Kundskab og Anseelse blandt Fremmede; og det blev til en af de største Stater i Europa, i Hensigt til sine Landes store Strækning, til en af de mægtigste og anseeligste, efter da værende Forfatning. De mange Udvandringer, som ved denne Leilighed skeede, tiente ogsaa, ei alleene til at udtomme Landet fra de mange urolige Hoveder, som der havde tilforn sat alting i Usikkerhed, samt været til Hinder i Agerdyrkningens, i Handels og Vandels Udbreedelse, men de gave ogsaa Anledning til, at mange Lande og Øer, sær i Vester- og Nord-Havet, bleve da først besatte, eller opfyldte med Norske Colonier; at en tilforn ubekiændt nye Verden blev opdaget; at den Norske Stat udstrakte efterhaanden sit Herredomme, næsten indtil Nord-Polen selv, til Jisland og Gronland, paa den eene, men paa den anden Side, vidt omkring i Vester-Havet, til Færøerne, Sudur-Øerne, Øen Man, til Irland, til Skotland, og til Engelland selv. At vi her inter skulle tale om de mange Colonier, som Norge, ved denne Leilighed, foruden mangfoldige ældre, udsendte til de Tydske, de Franske og Engelske Kyster; om hver af hvilke, ved forefaldende Leilighed, nærmere skal blive handlet.

§. 28.

Det betydeligste, blandt desse nye opdagede, eller med nye Indbyggere fra Norge besatte Lande, var Jisland, den største Ø i Europa, næst store Britannien, og et Land, som i mange Henseender fortiener Opmærksomhed, som vist nok

Jisland bliver bebygget.

fortiente en bedre Skiæbne, end den, det nu i nogen Tild har maattet prove, som har et stort Forrrin for alle andre Europæiske Lande, deri, at det, af paalidelige Historiske Documenter, kan opviise sine ældste Indbyggeres første Herkomst, opregne næsten enhver af dem især, samt deres Bedrivter, Boepæle og Afkom, og næsten i en bestandig Svite fortælle os Landets Historie, fra dets første Beboelse indtil vore Tider. Hvor meget dette Land har giort sig fortient af den heele Nordiske Historie, den ældste især, af vort Nordiske Sprog, af vore Old-Sager, er enhver bekiændt. Der alleene, og tildeels i vore Norske Fiæld-Bygder, ere endnu Levninger tilbage af vore ægte Nordiske Forfædre, af deres Tænkemaade og Klædedragt; der findes ogsaa Levninger af deres gamle Lærdom og Poesie, af deres Levemaade, af deres Huuse, og andre Indretninger. Ilde skulde det derfor være, og en ævig Skam, om desse Levninger ei skulde kunne vedliigeholdes, men undergaae den samme Skiæbne, som saa meget andet af Forfædrenes Sager, at foragtes, vanrygtes, og henslænges. Bemeldte Øe ligger ellers i det store Vester- og Nord-Hav, 7 Dogns Seilads, som de Gamle regnede v), eller 140 Mile omtrent, fra Stat i Norge x), og har, som tydelig kan skiønnes, sin Oprindelse fra adskillige, saavel almindelige, som særdeles Jordskiælve, Jordbrande, og Oversvømmelser af Havet, eftersom Øens heele Grundvold, samt dens Biærge og Overflade tildeels, bestaaer af den saa kaldte Hraun eller Lava y). Øen er omtrent 120 Mile lang, 50 til 60 breed z), og næsten af samme Beskaf-

v) See Landnama-Saga, 1ste Deel, Kap. 1. pag. 2.
x) See Fortalen til Landnama, og de tillagde Anmærkninger. Andre regne kun 120 Mile. See *Finni Johannæi* Hist. Eccles. Isl. Tom. 1. p. 1.
y) See *Egerb. Olavii* Enarrat. de Islandia, og den nylig udkomne Islandske Reise af Eggert Olaffen og Biarne Povelson.
z) See T. Horrebows Efterretninger om Island, pag. 3.

Beſkaffenhed, ſom Norge, i Henſigt til de idelige der forekommende Afverlinger, af ſtorre og nindre Biærge og Dale, Forbiærge og Fiorde, Elve og Soer. Man har gemeenlig anſeet den for, at være de Gamles Thule; denne Meening havde de gamle Islandſke Skribente ſelv antaget for rigtig a): men den lærde Islænder, Arngrim Jonsſon, har indſeet denne Sætnings Urigtighed b), hvilken jeg ogſaa meener, mig paa et andet Sted c) tilſtrækkelig at have viiſt. De, ſom anſee Island for de Gamles Thule, maae tilliige nodvendig antage den Sætning for rigtig, at Øen har været beboet, førend de Norſke ſatte ſig der ned. Men ſkulle pure Formodninger og Mueligheder ei giælde mod tilſtrækkelige Vidnesbyrd, ei Giætninger mod eenſtemmige Vidner, kan dette umuelig holde Stik. At Øen for den Tiid er, ved een eller anden Leilighed, bleven bekiændt for een eller anden Soefarende, for visse, ſom didhen ved Storm og Uveir ere fordrevne, det er en ganſke anden Sag, ſom gierne kan tilſtaaes: de Norſke funde, ved deres Ankomſt, virkelige Spor derefter paa Østerlandet, paa Papøy og Papyle iſær; de gamle Islandſke Skribente beraabe ſig paa Engelſke Boger, hvori blev meldet om et Slags Fart mellem Engelland, ellet Irland og Island, førend de Norſke der nedſatte ſig d); og Are Frode bevidner, at ved de Norſkes første Ankomſt, vare paa Øen visse Chriſtne fra Irland, ſom droge derfra, fordi de ei vilde være blandt hine Hedninger e). Men alt dette

Om Øen har tilforn været bekiændt.

 beviſer

a) See bemeldte Fortale til Landnama.
b) See herom hans saa kaldte Crymogæa.
c) I Afhandlingen om de gamle Grækers og Romeres Kundſkab om Norden.
d) See foranførte Landnama i Fortalen.
e) See Are Frodes Schedæ, eller Islændinga-Bok, Kap 2. pag. 10., udgiven af A. Buſſæo. Jeg veed for Reſten ikke, hvilke Boger de her meene. Uden Tvil have de ſigtet til Thule, ſom Beda, og endeel andre gamle Skribente, omtale i deres Skrivter, ſom et Land, hvorhen,

beviiser ligesaa lidt, at Jisland enten da var, eller havde for den Tiid været beboet, som man kan sige det om Spitsbergen, om Øen St. Helena, om Øen Juan Fernandes, som hvert Aar af Soefarende besøges. Det kan gierne være, at een og anden af de Norske selv har, i ældre Tider, været paa Jisland, og igien, ligesom hine foromtalte, forladt Øen; alt saadant gior inter til Sagen: saa meget er viist, det berette de gamle Skribenter udtrykkelig om de første Norske, som besøgte Øen, at man, hvor noie de end søgte derefter, ei fandt der mindste Spor efter nogen Beboelse, ei Huuse, ei Agre, ei dyrkede Jorde, e. a. s. Kan man da vel kalde saadant Land ander, end ubebodt? Hvad endeel derfor have villet, af deslige og andre Beviiser, anføre for Jislands Beboelse, førend de Norske der fæstede Boepæle, blandt de nyere Skribenter især J. C. Adelung f), løber altsammen ud paa Formodninger. Allermindst burde denne brave Mand have i denne Sag beraabt sig paa Pave Gregorii 4ti Bulla af Ao. 832, og paa Keiser Ludovici Pii Diploma af Ao. 834, hvorved Ansgarius er bleven beskikket til Erkebisp, saavel over andre nordiske Lande, som især over Jisland og Grønland. Dette Beviis er det svageste af alle; Navnet Grønland er alleene tilstrækkeligt til at viise, enten at det heele Diploma er opdigtet, som Adelung selv maae tilstaae, eller at de Navne, Jisland, Grønland, med fleere, ere det blevne indskikkede i de seenere Tiider, Navne, hvilke ere saa meget meere mistænkelige, som de hverken findes i endeel Afskrivter af dette Diploma, ei heller i Anscharii Vita per *Rimbertum*, i hvis Tiid bemeldte Diplomata endnu maae have

hen, fra Britannien, var, i de ældste Tiider, Skibsfart og Handel. Men Beda har her kun udskrevet de gamle Græker og Romere, og selv slet intet vidst om Thule.

f) See hans Geschichte der Schiffarten zur Entdeckung des Nordöstlichen Weges nach Japan und China, 1 B. § 31-34.

have været uforfalskede: men dog melder bemeldte Forfatter ei eet eeneste Ord, enten om Island eller om Grønland, berettende alleene, at Anscharius blev beskikket til Missionair for de Svenske, de Danske og Slaverne f).

§. 29.

At Øen, forend den blev bebygget, har for Resten ei været een eller anden af de Norske selv ubekiændt, det er ei uriimeligt, som vi tilforn have erindret. De Norskes mange og vidtloftige See-Reiser og Seiladser, til saa mange Lande, deres Streiferier omkring paa alle Hav, sær i Vester-Havet, give derom den stærkeste For- ing: men de have, ligesom andre, i forrige Tider, da de ei trængte dertil, mueligt anseet Landet for alt for ubeqvemt til at beboes, som aldeeles øde, fuldt af Biærge, overalt med Skov og Krat bevoxet, og for langt fraliggende: ingen skiottede derfor om at sætte sig der ned. Man seer Exempel herpaa i dem, som først funde Landet, ved de Tider, da det begyndte at bebygges; hvortil de Gamle fortælle os Anledningen paa denne Maade. Blandt de i Vester-Havet beliggende Øer, som ved Harald Haarfagers Tider bleve af de Norske fundne eller bebyggede g), efterat have der tilforn havt deres Vikinga-Bool, eller Soerøver-Sæde, i paakommende Tilfælder, vare de siden saa kaldte Færøer h), i de ældste Tider, ubekiændte, Færøernes Beboelse.

N 3 eller

f) See Anscharii Vita inter Scriptores Rerum Danicar. Tom. 1. per *J. Langebeck*, pag. 451., og om sidstanførte Omstændighed, not. (z) sammesteds.

g) See Snorro i Haralds Saga Harfagra, Kap. 20. pag. 95.

h) Den riimeligste Meening er, at desse Øer have faaet Navn af de Faar, eller som de Gamle kaldte det, Fær, hvilke bemeldte Vikinger have sat paa de øde Øer, for af dem at have deres Ophold eller Forfriskning, naar de komme der. See *Torfæi* Comment. de Rebus Færoensium, pag. 4. Ligesom de seenere Tilders Seefarende have i samme Øiemærke besat de øde Øer, St. Helena, Juan Fernandes og fleere, med Creature.

eller regnede til de Hæbudiſke Øer. Blandt deres forſte Beboere var Grim Camban, riimeligſt fra Hordaland eller Rogaland i Norge, den ſamme uden Tvil, ſom efter ſin Død blev paa Jisland dorket, ſom en Gud i), og foruden ham en ved Navn Naddod, en Mand, der nedſtammede fra, eller var beſlægtet med de fornemſte Familier paa bemeldte Hordaland, Rogaland eller Agder, da man finder ham at have været en Broder til Yrna-Porer k), og nær beſlægtet med Aulver, kaldet Barnakall, ſom nedſtammede fra Vatnar, Konge paa Hordaland l). Bemeldte Naddod var en ſtor Viking eller Soerover, der ved ſin voldſomme Fremfart havde lavet det ſaa for ſig, at han ingenſteds vidſte ſig ſikker; hvorover han nedſatte ſig paa Færoerne m), men beſogte imellemſtunder Norge. Under ſin Reiſe fra Norge til bemeldte Øer n), bliver han engang overfalden af en hæftig Storm, og fordreven fra ſin rette Curs hen til et ſtort Land, han ſaae for ſig. Han beſtiiger Landet (i de ſiden ſaa kaldte Auſtfiorde) iſær et i Nærheden liggende hoit Fiæld (det ſiden ſaa kaldte Reidarfiall) for at ſee ſig omkring, om man nogenſteds maatte fornemme Rog at opſtiige, eller andre Kiændetegn til at Landet var beboet: men dertil fandtes ei mindſte Spor nn). Naddod begiver ſig derfor om Hoſten paa Reiſen

Naddod finder først Jisland.

Ao. 861.

i) See Landnama, 1ſte Deel, Kap 14 pag. 15.

k) Denne var en riig og mægtig Mand paa Agder, ſom ſees af Landnama-Saga, 2den Deel, Kap. 14. pag. 48, og Append. pag. 179.

l) See om ham bemeldte Landnama, 2 Deel, Kap. 11. pag. 44. Kap 18. p. 56. Kap. 19 p. 59. 5 D. Kap. 11. p. 168. *Torfæi* Hiſt. Norv. Par. 1. Lib. 5. Append. p. 257.

m) Dette bevidner bemeldte Landnama, 1ſte Deel, Kap. 1. pag. 2.

n) I Flatøyar-Bok ſtaaer, fra Færøerne til Norge, ſom maaſkee er retteſt. *Torfæi* Hiſtor. Norv. Par. 2. Lib. 2. cap. 1. pag. 93.

nn) See Landnama paa nysanførte Sted. Man maae her tilliige mærke, at Naddod landede paa den østre Kant af Landet, ſom vendte mod andre beboede Lande. Naar det der var øde, kan man derfra ſlutte til Reſten.

sen igien, for at seile til Færoerne; men i det samme han forlod Landet, faldt en Mængde Snee, som bedækkede alle Fiælde; hvorover man kaldte Landet Sneeland. Det gamle Skrivt, Landnama-Saga, som angaaer Islands første Bebodelse og Beboere, beraaber sig heri paa den gamle Sæmund den Frodes Vidnesbyrd, saa at man, om denne Fortællings Rigtighed, ei har mindste Aarsag at tvile; det paa Skalholt af bemeldte Skrivt trykte Exemplar, sætter i Bredden det Aar 861, da Naddod først skal have fundet Island. Hvad Grund man har havt for dette, veed jeg ikke; det er uvist at sige: men dog troer jeg, at det kommer Sandheden temmelig nær; og vi ville antage det, som rigtigt, da vi intet vissere have. Naddod har da fundet Island, førend Harald Haarfager blev Konge; det troer jeg at være rigtigt, og at det er skeet heller for end efter 861. Hvad han havde begyndt, blev siden fortsat og fuldført af andre. En Mand, ved Navn Gardar, Svafars Søn, som var fød i Sverrig, og eiede Landgods eller Jorder paa Siæland, men havde, som det synes o), sin Boepæl i Norge, vilde reise til Sudurøerne, for derfra at hente sin Kones Fædrene Arv. Da han seilede giennem Petlands-Fiord p), paakom ham en Storm, som dreev ham til det af Naddod fundne Snæland, hvor han landede østen for det Forbiærg, Austur-Horn; men siden seilede han rundt omkring Landet, og fornam derved, at der var en Øe. Paa denne Øe forblev han Vinteren over, men drog siden derfra over til Norge igien, hvor han, ligesom Naddod for ham havde giort, roste Landet meget, som den Tiid

Siden Gardar. Ao. 864.

o) Thi man finder, at han reiste fra Gardarsholm til Norge, hvor altsaa hans rette Hiem maae have været.

p) Saaledes kaldte de Gamle Farvandet, eller den Fiord, det Sund, som er mellem Skotland og Orkenøerne.

Tiid var overalt bevoxet med Skov, fra Fiælds til Fiære q), og hvor man en Tiid lang, efter Gardar, kaldte det Gardarsholm. Men imidlertiid havde dog Gardar ligesaa liden Lyst, som Naddod, til der at fæste Boepæl, eller Omstændighederne indbode dem ei dertil r). Af ganske anden Beskaffenhed var det med den tredie, den fornemste eller egentlige Opfinder af Jisland, som søgte Landet, ei ved en Hændelse, som hine, men med beraad Hue, med overlagt Raad, og i Forsæt, uden al Tvil, enten strax, eller i paakommende Tilfælde, som han og fleere i Forveien kunde indsee, at forflotte sin Boepæl didhen; hvilket han ogsaa siden giorde s). Denne Jislands tredie Opfinder heed Flocke, der nedstammede fra de fornemste Familier i Norge, især paa Rogaland; thi han kunde regne sin Herkomst fra Norrs Søster, Goe, og fra de ældste Heedemarkiske Konger, giennem sin Moder, Valgerd, en Dotter af den i sin Tiid paa Hordaland mægtige Ketill Horda-Kare t), men Søster til foromtalte Thorleif den Viise u). Floke kaldte sig derfor, efter sin Moder, Vilgerdarson, og var selv en stor Viking, eller Søerøver-Helt. Han boede paa Rogaland, hvor han udrustede et Skib, i Forsæt at opleede Snæland, eller Gardarsholm, og foiede for Resten alle dertil fornødne Anstalter, deriblandt

q) See Landnama, 1ste Deel, Kap. 1. pag. 3. Are Frode siger det samme i sin Islændinga-Bok Kap. 2 pag 10., om Island i Almindelighed, at det, ved de Norskes Ankomst, var overalt bevoxet med Skov, følgelig ubeboet.

r) Rudbeck, i hans Atlantica, Tom. 1. cap. 19., vil gisre Island til Plinii *Nivaria*, og henfører Dens Opfindelse ved Floke til Aar 414. Torfæus har giort sig den Umage at igiendrive dette, som det neppe fortiente. See Histor. Norveg. Par. 2. Lib. 2. cap. 1. pag 95. Det Aarstal 864, som jeg har sat i Bredden, er atter taget af den paa Skallholt trykte Landnama, da man intet vissere veed at opgive.

s) See Landnama, 3 Deel, Kap. 11. pag. 104.

t) See Torfæus nysanførte Sted, Kap. 3. pag. 97.

u) See den Norske Histories 1ste Deel, Kap. 6. §. 32. p. 434.

deriblandt denne iſær, at han tog med ſig 3de Ravne, der ſkulde underveis bruges, ſom Veiviiſere v). For at indvie dem til dette Brug, eller for at ſkaffe ſit Foretagende tilliige desmeere Lykke og Fremgang af Guderne, anrettede han i Smierſund, hvor han da laae reiſefærdig med ſit Skib, et ſtort Offer for bemeldte Ravne, og lod tilliige, til Erindring deraf for Efterkommerne, paa Stedet, hvor han laae, beliggende ved Grændſerne af Horda- og Rogaland, oprette en ſtor Hoi Varde, ſiden kaldet Flokavarde, under hvilket Navn den endnu er bekiændt blandt Indbyggerne, hvilke dog tildeels ogſaa kalde den Ryevaren x), uden Tvil, fordi der ved Grændſerne begynder Ryggia-Fylke, eller Rogaland. Efter deſſe Tilbereedelſer drog Floke, af bemeldte Ravne y) ogſaa kaldet Rafna-Floke, afſted forſt over til Hialtland, eller Hetland, ſiden til Færoerne, og givtede der ſin Dotter, ventelig med en Mand af fornem Herkomſt, efterſom Thrand i Gotu, og de andre ſaa kaldte Gotuſkiægger, der nedſtammede fra hende, vare af den over en Deel af Skotland regie-

Efter ham Rafna-Floke.

v) Man vidſte den Tiid ei af Magneten, eller rettere Magnet-Naalen. Leidarſtein kaldes den i Landnama, eller rettere i en Gloſſa, der ſiden er indfort i Texten.

x) See *Torfæi* Hiſt. Norv. nysanforte Sted, Kap. 3. pag. 97.

y) Det er mærkværdigt, at endeel af de gamle Aſiatiſke Folk, iſær Indbyggerne paa Øen Taprobana, have ogſaa rettet deres Seilads efter viſſe Fugles Flugt, ſom de havde inden Skibsborde hos ſig, og imellemſtunder udſendte, efterſom Nordſtiernen var hos dem ei at ſee, ſom *Plinius* bevidner i ſin Hiſtoria Natur. Lib. 6. cap. 22. Tom. 1. edit. *Harduini* 4. pag. 673. See ogſaa herom *Solini* Polyhiſtor. cap. 53 eller 66. At de Nordiſke Folk til ſaadant helſt valgte Ravne, ſkeede vel af den Tanke, at de vare Odins Sendebude, Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 7. pag. 8., de ſikkerſte Bebudere af hans Villie eller Velbehag, naar han, ved Offere forſonet, vilde ſtaae en bie. Snorro i Oluf Trygguaſons Saga, Kap. 27. pag. 231.

regierende Konges, Thorstein Raudes Familie z). Bemeldte Øer maae da temmelig længe for de Tiider have været beboede; en Sag, som ogsaa kan skiønnes deraf, at af foromtalte Grim Kamban, een blandt dem, som først bebyggede Færoerne, var en Sønneson med paa denne Flokes Reise, en Thorolf, siden kaldet Sinør a). Fra Færoerne af skulde Gardarholms Opfindelse eller Opleedelse gaae for sig, og deri skulde nu foromtalte Ravne giøre den forventede Tieneste. Efterat have seilet en Tiid lang, lod derfor Floke den første flyve: men den floi agter ud, tilbage til Færoerne, som den ventelig endnu havde i Sigte. Den anden, som man, efter nogen Tiids Forløb, slap løs, stak liige og høit op i Luften, men kom tilbage til Skibet, uden Tvil, fordi intet Land var at see: men da man, efterat have endnu en Tiid lang fortsat Seiladsen, udsendte den tredie, skiød denne sig vel, ligesom den forrige, for det første høit op i Luften, men floi siden liige frem fra Skibets Forstavn. Floke satte da sit Løb derefter, og fandt det forønskte Land, hvis søndre Kant han omkringseilede, men siden viidere omkring den store Land-Odde, Reikianes, og over den store Breydafiord, ind i Vatnsfiorden, hvor han først landede. Man fandt der overalt Havet fuldt af Fiske; Fiskefangsten blev derover Flokes og hans Sælskabs fornemste Forretning og Ophold; og dette forvoldte, at den fornødne Høe-Biæring derover blev forsømt, saa at det Qvæg, som man havde ført med sig, bortdøde om Vinteren næst efter af Sult.

§. 30.

Han giver Øen Navn af Island.

Det har da været Flokes og hans Følges Forsæt, at fæste Boepæl paa Øen. De opbygde til den Ende endeel Huuse,

z) See Flatøyar-Bok hos Torfæum in Histor. Norv. Par. 2. Lib. 2. cap. 1. pag. 94.

a) Sammenlign Landnama-Saga 1ste Deel, Kap. 2, med Kap. 14, p. 15.

Huuſe, og en Skibs-Stade, hos den ſiden ſaa kaldte Britainslæt, hvorefter endnu ſaaes Tofterne eller Grunden i de ſeenere Tiider b): men ſaavel foranførte, ſom andre Tilfælde forvoldte, at de lode det Forſæt for den Gang fare. Vinterens Strænghed berøvede dem alle deres Creature; Vaaren var lang og ubehagelig, iſær for Floke, ſom af Længſel efter Sommerens Ankomſt, ſteeg op paa et høit Fiæld, for at ſee ſig om, men blev da mod Norden en Fiord vaer, ſom endda laae fuld af Hav-Jis. Heraf tog han Anledning til at kalde den Jiſefiord, og det heele Land Jisland, hvilket Navn det ſtedſe ſiden har beholdt: men for Reſten ſtod Landet, af denne og andre Aarſager, Floke ei an. Han beſluttede derfor at forlade Øen igien: men man blev ei færdig med Reiſen, forend henimod Vinteren. Hertil kom, at da de vilde reiſe affted, blev Vinden dem imod, og ſaa ſtærk, at de ei kunde komme Reikianes forbi; men Skibets Baad, paa hvilken var Herjolf c), een af Flokes Staldbrødre, blev reeven los fra Skibet, og dreeven ind i den ſiden ſaa kaldte Herjolfshavn, og Floke ſelv ind i Hafniarfiord. Dette forvoldte, at Floke, følgende Vinter over, maatte blive i Jisland, i Borgarfiorden: men ſaaſnart Sommeren var ankommen, drog han, i Følge med Herjolf og forbenævnte Thorolf d), tilbage til Norge, hvor Floke afmalede det nye fundne Land med

Anno 883.

Han reiſer tilbage til Norge. Anno 863 e).

b) See herom Landnama-Saga, 1ſte Deel, Kap. 2. pag. 4.

c) Denne ſkal have været, ſom det i Skalholt trykte Exemplar af Landnama beretter, 1ſte Deel, Kap. 2. pag. 4., en Broder af den foromtalte Thorolf.

d) Med Floke var paa Hentreiſen til Jisland, endnu een, ved Navn Faxe. See Landnama paa nyſanførte Sted: men om ham meldes intet, ſom medværende paa Hiem-Reiſen. Mueligt er han derfor bleven, under viſſe Vilkaar, tilbage paa Jisland, da de andre reiſte derfra.

e) Dette, eller rettere, det foranførte Aarstall 866, har jeg antaget, uden videre Grund, end denne Formodning, at der mellem den tredie og anden Reiſe har været ligeſaa langt, ſom mellem den anden og første.

med meget slette Farver: Thorolf derimod roste det overmaade, sigende blandt andet, at der drob Smør af hvert Straae eller Qvist, hvorover han siden blev kaldet Thorolf Smør; men Herjolf gik Middel-Veien, opregnende saavel Landets Fordeele eller Herligheder, som dets Ulemper og Mangler. Det er uvist, hvis Beretninger man meest troede: men imidlertiid varede det ei længe, førend Landet blev besøgt af den fierde Mand eller Opfinder, hvilken Skiæbnen eller Forsynet havde udseet til at blive dets første bestandige Beboer. Hertil gaves følgende Anledning. I Fiordafylke boede den Tiid en meget anseelig Familie, der nedstammede fra Norrs Søn, Raum, giennem de gamle Hadelandske Konger, og giennem den, tilforn omtalte f), beromte Hromund Gripssen. Denne var Stammefader for tvende i Thelemarken boende navnkundige Mænd, og Brødre, ved Navn Biornulf og Hroalld g). For et Nederlag, som desse tvende Brødre havde begaaet, maatte de romme fra Thelemarken, over Fille-Fiældene, til det Nordenfiældske, hvor de nedsatte sig i Dalsfiord i Fialafylke h). Der boede efter dem og begges Sønner, Biornulfs Søn, Aurn eller Orn, som var Jarl, Herse eller Leensmand hh), over en Deel af bemeldte Fiordafylke, og Hroars Søn, Hrodmar i), hvilken avlede med Hrodny, en Dotter af Ketill i Bifru, men Sønne-Dotter

Ingiolfs, Islands første Beboers Historie.

f) See den Norske Histories første Deel, 5te Kap. §. 22. pag. 320. og 7de Kap. §. 12. pag. 471.

g) Desse siges at have været Sønner af Hromund Gripsson, Landnama, 1ste Deel, Kap. 3. pag. 5.: men det kan ei være. En Hromund har mueligt været deres Fader, af Hromund Gripsons Efterkommere.

h) See Landnama paa nysanførte Sted.

hh) Han raadde for Fiordafylke, siger Floamanna-Saga. Arngrimus Jonæ in Crymogæa Lib. 1. cap. 2. pag. 12. titulerer ham for Dux Fyrdafylcensis.

i) Floamanna-Saga kalder ham Hromund.

ter af Horda-Kare k), en Son kaldet Leif, der var omtrent af samme Alder, somØrns Søn, Ingiolf. Desse tvende Fettere, Ingiolf og Leif, indginge med hinanden et svoren Fost- eller Staldbroderskab, i Forsæt, at forsøge tilsammen Lykken paa de da giængse Soerøver-Toge: men for at drive dem med des større Eftertryk, sloge de sig i Sælskab med foromtalte Atle Jarls Sønner paa Gaulom, Hastein, Herstein, og Holmstein; og dette Sælskab opvoxte til en temmelig stor Soerøver-Bande, som bragte en anseelig Flode i Søen, og havde sine egne Love, blandt andre, at ingen maatte antages i Sælskabet, yngre end 20 Aar, hvorfra dog Leif, som ei havde meere end 18 paa Bagen, for sin Sterke og Tapperhed blev undtagen. Toget gik derpaa for sig; man giorde tilhobe et riigt Bytte; dette deelte man mellem sig efter Hiemkomsten; og saaledes sværmede man omkring i tvende Aar. Men imidlertid døer baade Ingiolfs og Leifs Fader; desse tvende Fettere blive, efter Hiemkomsten fra det seeneste Tog, indbudne til et Giæstebud, af Atle Jarls Sønner, og sidstbemeldte igien af hine. I dette Giæstebud faaer Atle Jarls yngste Søn, Holmstein, Ingiolfs Søster, Helga, at see, af sin Deilighed kaldet den Favre; han bliver strax indtagen af hendes Skionhed; og han gior det høitidelige Løfte, enten at ægte hende, eller ingen. Dette giorde, at Giæstebudet endtes med Uvenskab, som siden brød ud til aabenbare Fiendtligheder: Leif havde allereede tilforn fattet Kiærlighed til Helga; Holmsteins Løfte kunde derfor ei andet, end opvække hans Fortrydelse; og den gav han Holmstein og hans Brødre tydelig tilkiænde. Da de tvende Fettere derfor følgende Foraar vilde fare ud paa et nyt Soerøver-Tog, med trende Skibe, bleve de hos Hisargafl overfaldne,

k) Man lægger her Mærke dertil, at Leif har været tildeels af samme Familie, som Floke. See foregaaende §. 29.

faldne af Atles Sonner, 6 Skibe stærke, som sogte Hævn l), og vilde dertil betiene sig af deres, hine vidt overlegne Magt. Men Udfaldet svarede ei til deres Formodning. Under paafulgte hidsige Træfning, saae de tvende Fettere en uformodentlig Undsætning af Horda-Kares Son, Aulmodr den Gamle, Leifs Morfars-Broder, hvilken med sine fem Skibe saaledes understøttede dem mod Atles Sonner, at Holmstein omkom i Træfningen, men Herstein maatte tage Flugten m); og denne havde samme Skiæbne, som hin yngre Broder, da han følgende Vinter, efter Ingiolfs og Leifs Tilbagekomst fra deres Soerøver-Tog, giorde et nyt Forsøg imod dem. At Atle Jarl, og hans ældste Son, Hastein, vilde tie eller sidde stille ved dette, var ei at formode; alle Ingiolfs og Leifs Paarørende og Venner, sogte derfor hentil dem, for at komme dem til Hiælp: men de indsaae, at deres Kræfter vare alt for svage, til at kunne forsvare dem mod saa mægtige Fiender; de maatte derover tilbyde Forliig, og overlade Sagen til Hasteins egen Paakiændelse, hvilken vel frietog dem for at giengiælde Heristeins Drab, men derimod tilkiendte dem, til Mandebod for den dræbte Holmstein, at fraviige alle deres Eiendeele i Fiordafylke n).

§. 31.

l) Floamanna-Saga beretter, at Leif foer alleene paa dette Tog, da Ingiolf blev hiemme: men jeg følger her, og i enkeel andre Omstændigheder, Landnama-Saga, som meest troeværdig.

m) Hastein synes altsaa den Gang ingen Deel at have havt i dette Foretagende, ei heller i det følgende.

n) Denne Maade at afgiøre Tretter paa, kaldte de Gamle Sialfdæmi, Selv-Dom; og bestod deri, at Sagens heele Paakiændelse blev overdragen til een af Parterne selv, som deri maatte domme efter eget Behag, og den anden Part dermed være fornøiet. Dette ansaaes for en stor Ære, og for den største Erstatning, een kunde gives; det blev derover meget bruat, og ofte deri handlet langt mere upartisk, end man skulde formode. Vedkommende giorde sig, i saadant Tilfælde, gemeenlig en Ære af at viise Høimodighed, hvorved man kun-

de

§. 31.

Ingiolf og Leif maatte herover see sig om efter nye Boepæle, og de satte sig for at opleede det af deres Paarørende, Floke, opfundne Jisland. Til den Ende udrustede de et meget stort Skib, seilede dermed afsted, og funde Landet, hvilket de, efter noiere Undersøgning, syntes at være bedre paa den søndre, end paa den nordre Kant. Dog bleve de, for det første, der kun Vinteren over, og droge tilbage til Norge. Det paa Skallholt trykte Exemplar af Landnama sætter i Bredden, at dette skeede Aar 870, og beretter kort efter o), at Ingiolf, i Kong Haralds siette Regierings Aar, følgelig 869, foer ud for at opleede Jisland. Dette troer jeg at komme Sandheden temmelig nær; det stemmer ogsaa overeens med Are Frodes Beretning p), at Ingiolf første Gang drog til Jisland, da Kong Harald Haarfager var 16 Aar gammel. Men skulde vel Ingiolf og være den første, som der har fæstet bestandig Boepæl, som man gemeenlig holder for? Jeg tviler meget derom, da jeg seer, at bemeldte Are sætter Jislands første Bebyggelse ved den Tiid, da Edmund den Hellige i Engelland blev dræbt, det er, ved Aar 869 eller 870, hvortimod Ingiolf ei satte sig der ned, førend i Kong Haralds 12te eller 13de Regierings Aar, det er, 875 eller 876, som Landnama bevidner q). Samme taler om visse af Jislands første Beboere, der af Hakon Jarl Griotgardsson vare blevne nødte til at forlade

Ingiolf opleeder Jisland.

Ao. 869.

de vente at indlægge sig Berømmelse, og lod sig derover for det meeste nøie med den Ære, at kunne afgisre Sagen efter eget Tykke, uden at fornærme sin Contra-Part.

o) See den paa Skallholt trykte Landnama, 1ste Deel, Kap. 6. pag. 7. I endeel haandskrevne Exemplarer findes det ikke.

p) See hans Islendinga-Bok, Kap. 1. pag. 8.

q) Det i Kiøbenhavn nu nylig trykte Exemplar sætter 12te, det paa Skallholt udgivne 13de Haralds Aar.

forlade Norge, og søge sig Boepæl paa nysnævnte Øe. Desse maae altsaa have søgt didhen ved Aar 869 eller 870, eftersom Hakon Jarl maae i sidstbemeldte Aar, efter vor Regning, være dræbt r). At Ingiolf, dette uagtet, er bleven anseet for Islands første Beboer, kan være skeet, deels fordi han var meere bekiændt, deels fordi han for hine havde besøgt Øen. Efter bemeldte første Besøgelse og Tilbagekomsten til Norge, begyndte ellers Ingiolf og Leif at lave sig paa alle, til deres Boesættelse paa Island fornødne Ting; hvilken Forretning de deelte sig imellem. Ingiolf paatog sig den dertil fornødne Foranstaltning i Norge; Leif at forhverve de Midler, man dertil behøvede; og hvor skulde de, efter de Tiiders Forfatning, være vissere at finde, end ved Sørøveriet? Han foretog sig derfor et Tog i Vester-Havet, tilvede paa Irland især, og giorde der et stort Bytte, hvoriblandt var et kostbart Sværd, af hvilket han siden blev kaldet Hiorleif, og 10 Trælle; hvormed han vendte tilbage. Efterat 6 til 7 Aar s) vare anvendte paa desse Tilberedelser, skulde Reisen gaae for sig; og for at befordre den, eller forvisses om dens, samt det øvrige Forehavendes Udfald, giorde Ingiolf et stort Offer, og lod adsporge Orakket om sin forestaaende Skiæbne, hvilket da anviiste ham Boepæl paa Island, formodentlig, liigesom Ingiolf ønskede sig det. Denne reiste derpaa afsted, i Sælskab med Hiorleif, dog hver paa sit Skib, indtil de finge Island at see, da de skiltes fra hinanden. For at lade Lykken eller Skiæbnen raade for alle Ting, lod Ingiolf, da han kom Landet i Sigte, skyde ud

r) See foregaaende §. 16. og *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 2. cap. 4. pag. 102.

s) 7 Aar sætter den paa Skallholt trykte Landnama, Kap. 6. pag. 7. Are Frode fastsætter ingen vis Tid, men siger kun, at der forløbe faa Aar, fra Ingiolf opleedte Island, til han satte sig der ned.

ud om Bord sine saa kaldte Ondveigs-Suler t), under Løfte, der at fæste sin Boepæl, hvor bemeldte Suler dreeve til Lands. Han landede derpaa, ved det efter ham siden saa kaldte Forbiærg, Ingiolfs-Hofde, paa Sønderlandet: men Hiorleif længer hen mod Vesten, ved et andet Forbiærg, efter ham kaldet Hiorleifs-Hofde, hvor han fæstede sin Boepæl, men blev kort derefter dræbt af sine Iriske Trælle. Ingiolf, efterat have hævnet hans Død, og fundet igien sine Ondveigs-Suler, opslog sin Bolig, efter det giorde Løfte, hvor de fandtes, i Reikiavik, i det nu saa kaldte Guldbringe-Syssel, ei langt fra Besseſtad, paa hvilket Sted bemeldte Suler endnu fandtes i Ild-Huuset, da Forfatteren af Landnama levede u), og hvor man ogsaa nu om Dage fremviiser Toften til hans Skibs-Huus eller Nost, som de næstboende kalde Ingiolfs-Naust v).

§. 32.

Saaledes blev da Island, efterat andre havde alle- Tilden, da dette skeede.
rede i Forveien giort dertil en Begyndelse, bebygget ret for Alvor, først og fornemmelig af Ingiolf, som den beroniteste blandt alle Landets første Bebvere x), siden af mange fleere, og det enten ved Aar 874, som de Islandske Skribente gemeenlig sætte, hvilken Sætning kan blive rigtig, naar man regner Kong Haralds Regierings Aar fra Aar 863, dette med iberegnet eller ved Aar 875 og 876, ei to Aar efter forom talte

t) Ondveige kaldte de Gamle det fornemste Sæde i Huuset. Ondveiges-Suler have da været høie Træe-Stolper, der have staaet ved begge Sider af Høie-Sædet, i Huusene, ogsaa i Gudernes Templer, og raaet nogle Aine over Taget. See herom viidere Reisen igiennem Island, 2 Deel, §. 732. pag. 690.

u) See Landnama-Saga, 1ste Deel, Kap. 8. pag. 10.

v) See bemeldte Reise giennem Island, §. 913. pag. 1041.

x) Saa siger bemeldte Landnama-Saga selv, Kap 9. pag. 10.

omtalte store Soeslag i Hafursfiord, som Landnama-Saga beretter y), efter den tilforn antagne vrange Sætning, at Kong Harald, efter 10 Aars Forlob fra sin Regierings Begyndelse af, havde underlagt sig heele Norge, men rettere henimod 10 Aar, førend bemeldte Slag gik for sig. At Mængden af de fra Norge til Jisland flottende, er efter dette Slag bleven langt storre, end den var tilforn, er ei at tvile paa; for saa vidt har Sagen sin Rigtighed z). Bemeldte store Soeslag bestemte saa mange Menneskers Skiæbne, skilte dem ved deres Riiger, deres Gods og Eiendeele i Norge, og nødte dem at søge Boepæle andensteds, saa mange, som ei vilde underkaste sig Kong Haralds Love. Udvandringen fra Norge, saavel til andre Steder, som fornemmelig til Jisland, blev da saa stor, siger Are Frode a), at Kong Harald maatte aldeeles forbyde den, af Frygt, at hans Lande skulde derved blive øde. Han fastsatte da tilliige, at alle, som droge fra Norge over til Jisland (forstaae for at handle) skulde for den Frihed betale Kongen 5 Øre, siden kaldte Landaurar, med mindre han selv fritog nogen derfra; hvilken Skat eller Told blev siden ved, men nu storre, nu mindre, efter Omstændighederne. Blandt de Fornemste, som saaledes fra Norge flottede over til Jisland, kunne foruden foromtalte b), hvilke figtede mod Kong Harald i Hafursfiord, og derover bleve af ham erklærede for Landflygtige, samt deres Gods at være forfaldet under Kronen c), regnes følgende.

y) See dens 1ste Deel, Kap 6. pag. 8.
z) Dithen sigter ogsaa bemeldte Landnama, naar den siger i Fortalen, at Jisland blev bygt, da Sigurd var Jarl paa Orkenøerne: thi denne Værdighed fik bemeldte Sigurd, en Søn af forømtalte Rognvalld Jarl paa Møre, først et Par Aar omtrent efter ofibemelte Slag.
a) See hans Islendinga-Bok, Kap. 2. pag. 10.
b) See den foregaaende §. 25.
c) See Grettirs-Saga, Kap. 3[illegible]

gende. Foromtalte Geirmund Heljarskin d), og hans Broder, Hamund e); deres Frænde, Ulf hin Skialge, fra Rogaland, som regnede sin Herkomst fra den navnkundige Kong Hiorleif paa Roga- og Hordaland f), og fra hans første Dronning, Asa den Deilige; en anden deres Frænde, Orn fra Rogaland ff); Geirleif, der ogsaa nedstammede fra bemeldte Konge *); Steinolf hin Lage, en Son af Hrolf, Herse paa Agder, og af Ondot, Søster til foromtalte Aulver Barnakall g); Steinolfs Sviger-Son, Slettubiorn h); Evar, en Dotter-Son af Kong Harald Guldskiæg i Sogn i); Brune hin Hvite, en Son af Harek, Jarl paa Upland k); Orn den Gamle, der havde sin Herkomst fra Nereid Jarl l); Foromtalte Hastein, Atle Jarls Son, fra Fiordene eller Sogn m); Ketill Hæng af den berømte Hrafnistiske Familie, fra Nummedalen og Halogaland n); Skalagrim af samme Familie, fra Fiordafylke; Hrollaug, en Son af Rognvalld Jarl paa More o); Audur den Grundrige, en Dotter af Ketill Flatnef, Herse i Raumsdal p); Ingemund, en Sonne-Son af Ketill Raum, Herse i bemeldte Raumsdal q); Vebiorn, Signa-Traust

De fornemste af Islands første Beboere.

d) See Landnama-Saga, 2 Deel, Kap. 19. p. 59.
e) Sammesteds, 3 Deel, 13 Kap. p. 109.
f) Sammesteds, 2 Deel, Kap. 19. p 58. See og den Norske Historie, 1ste Deel, Kap. 5. p. 294.
ff) Landnama, 2 Deel, Kap. 26. p. 69.
*) Sammesteds, Kap. 25. p 67.
g) See Landnama, 2 Deel, Kap. 19. p. 59. og Kap. 21. p. 62.
h) Landnama sammesteds, Kap. 21. p. 62.
i) Sammesteds, 3 Deel, Kap. 5. p. 94.
k) Sammesteds, Kap. 11. p 104.
l) Sammesteds, 5 Deel, Kap. 13. p. 172.
m) Sammesteds, Kap. 8. p. 163.
n) Sammesteds, Kap. 3. p. 151.
o) See Are Frodes Islendinga-Bok, Kap. 2. p. 12.
p) See sammesteds.
q) See Vatsdæla-Saga.

eller Signa-Kappe, fra Sogn r), samt hans Broder, Vestein; Helge og Bardr, Sønner af Heyangin-Biørn, Herse i Sogn, som var Ingiolfs Faderbroder s); Helge Biola, Þordr, og andre Descendente fra den mægtige og berømte Herse, Biørn-Buna, en Søn af Vedra-Grim, ogsaa Herse i Sogn, fra hvilke de fleeste fornemme Familier paa Island havde deres Herkomst t); Ketillbiørn den Gamle, en anseelig Mand i Rummedalen, og Dotter-Søn af Hakon Jarl Griotgarsson u); Rafn hin Helmski fra Throndhiem, som regnede sin Herkomst fra den mægtige Kong Harald Hildetan v); Thorhaddur den Gamle, en mægtig Høvding, og det store Templs Forstander paa Mære i bemeldte Throndhiem x); An Raudfell, en Dotter-Søn af den berømte, tilforn omtalte An Bogsveiger, af den Hrafnistiske Familie i Rummedalen y); Bodvar hin Hviti, fra Vors, der nedstammede fra Hrolf i Berge og Norrs Søster, Gøe z); Ulfliot, af Hordakares Familie, Lavmand, og Islands første Lovgiver a); mangfoldige andre at forbigaae, som det vilde blive for vidtløftigt, her alle at opregne. Det maae være nok, om alle i Almindelighed, som nedsatte sig paa Island, at gisre her denne Anmærkning.

De fleeste af Islands for-

De fleeste og fornemste Familier, som der fæstede Boepæle, vare fra det Nordenfjældske, fornemmelig fra Sogn, fra Halога-

r) See Landnama, 2 Deel, Kap. 29. p. 74. og p. 70. Kap 27.
s) See Landnama, 4 Deel, Kap. 10 p. 142., og det i Kiøbenhavn trykte Exemplar, p. 18 not. (a).
t) See Landnama, 1ste Deel, Kap. 10. 11. p. 11.
u) Sammesteds, 5 Deel, Kap. 12. p. 169.
v) See sammesteds, Kap. 1. p. 149.
x) Sammesteds, 4 Deel, Kap. 6. p. 135.
y) Sammesteds, 2 Deel, Kap. 26. p. 69. og den Norske Histories 1 Deel, Kap. 7. §. 18-22.
z) Landnama, 4 Deel, Kap. 7. p. 136.
a) See sammesteds, p. 137.

Halogaland, fra Nummedalen, fra Throndhiem, fra Raumsdal, fra Fiordene og Fialaſylke, fra Horda og Rogaland, fra Jæderen og Agder. Fra det Sondenfiældſke vare meget faa; fra Irland, Skotland og Sudurøerne satte ſig ogſaa nogle ned paa Island, de fleeſte af Norſk Herkomſt: men fra Sverrig og Gothland finder jeg ei fleere end 3 til 4 Familier, der have fæſtet Boepæl paa Island, og det, i den Anledning, at de tilforn vare boesiddende i Norge, ſaa de ei egentlig kunne anſees for Svenſke. Af dette kan man altſaa lettelig indſee, hvorvidt den Sætning er grundet, at Island er tildeels blevet bebygget fra Sverrig af, og at Islands forſte Beboere have derfra fort over med ſig de Efterretninger, hvorpaa de og deres Efterkommere have bygget deres Vers, Sagar, og ældſte Skrivter. Viſt nok ikke fra Sverrig; for dette er ei mindſte tilſtrækkelig Grund: men fra Norge. Derfra finder man, at de ældſte Islandſke Skalde have været; derfra forte Landets forſte Beboere over med ſig de Norſkes, deres Stammefædres, Lærdomme, Skikke, Leve- og Tænke-Maade; og derfra udflyttede til Island ſaa mange af de beſte og andre Familier, at Kong Harald, ſom tilforn er berettet, maatte ved Forbud hemme det.

De Beboere vare fra det Nordenfiældſke.

Island et ſaaet ſine forſte Indbyggere fra Sverrig.

§. 33.

Denne Konge havde vel, efter det ſtore Hafurſfiordſke Soeſlag, bragt heele Norge fuldkommen under ſin Lydighed: ingen kunde eller torde nu meere giore ham nogen Modſtand; og alle, ſom ei vilde erkiende ham for Over-Herre, maatte gaae i Landflygtighed, endeel til Island og Færoerne, andre til Orkenoerne og Hetland, andre til Sudurøerne, andre til Skotland og Irland, til de Engelſke, Tydſke og Franſke Kyſter. Men det var dog endnu langt fra, at han og hans nye oprettede Stat var fri for al Anfegtelſe af udvortes Fiender, eller ſat i den Sikkerhed, ſom man ynſkede ſig. End-

De Norſke flygtige giore Kyſterne, ved deres Stteifferier uſikre.

skiønt mange af de mægtigste og anseeligste Mænd i Norge erkiændte Kong Harald for Overherre, og vedbleve deres fædrene Forleeninger, Eiendeele og Godse i Riiget b), havde dog mange af de fornemste og anseeligste, især af de Kongelige Familier i Landet, bortbyttet deres Eiendeele med en aftvungen eller frivillig Landflygtighed. Desse søgte da at oprette deres Forliis, paa hvad Maade, de best kunde, deels ved Soeroverier, fornemmelig i Vester-Havet, deels ved nye Riiger, Eiendeele eller Boepæle at forskaffe sig paa andre Steder. Bemeldte Hav vrimlede derfor af Norske Soerover-Bander, hvilke for en stor Deel havde om Vinteren deres Tilhold paa Hetland, paa Orke- og Sudureerne, men dreeve om Sommeren deres Soeroverier, og hiemsøgte da tilliige deres forrige Fædreneland Norge, som de ofte ilde medhandlede, deels for at giøre Bytte, deels for at søge Hævn c). Fornemmelig gik det ud over de middelste Deele af Landet, som derved bleve satte i en bestandig Usikkerhed, og Kong Harald selv i en næsten uophørlig Uroe. For at afværge dette Onde, maatte han hver Sommer holde en Flode i Søen, med hvilken han søgte at rense de Norske Farvande, og sætte Kysterne i Sikkerhed, til hvilken Ende han noie randsagede alle Oer og Utskiær, hvor desse ubudne Giæster pleiede at opholde sig og luure paa Bytte. Men dette Middel befandtes utilstrækkeligt. Desse omstreifende og ustadige Fiender, vare paa deres Side ei mindre aarvaagne: saasnart de bleve den Kongelige Flodes Ankomst vaer, søgte de strax den aabne Søe, med deres lætte, til saadanne Forretninger indrettede Skibe; og giorde, inden man kunde afværge det, eller komme til Hiælp, Anfald og Skade paa andre Steder d). Kong Harald

b) See Snorro i Haralds Saga Harfagra, Kap. 20. pag. 95.
c) See dette hos Snorro paa nysanførte Sted.
d) See Snorro paa nysanførte Sted, Kap. 22. p. 97.

Harald maatte derover tænke paa andre meere virksomme Midler; og han satte sig for at hiemsoge sine Fiender i deres egne Smut-Huller, for at hæve dette Onde fra Roden af. Til den Ende foretog han sig et vidtloftigt Soe-Tog omkring i Vester-Havet. Først seilede han med sin Flode over til Hetland, hvilke Øer allereede længe tilforn vare af Norske beboede, men nu blevne til et ægte Vikinge-Bool e). Desse Øer giorde han først ryddige fra Soerøvere, og lod der omkring saa mange, som ei funde Leilighed at redde sig med Flugten. Derfra kom Turen til Orkenøerne. At desse Øer have; fra meget gamle Tider af, været beboede af de Norske, og skatskyldige under de Norske Smaa-Konger, især under Kongerne i Sogn, det viiser tydelig nok den foregaaende Deel af vor Historie f); Torfæus har ogsaa beviist dette i hans Historia Rerum Orcadensium; og den gamle Skribent, Giraldus, bevidner g), at allereede i hans Tiid vare bemeldte Øer under de Norskes Herredomme. Endeel Engelske Skribentes Foregivende, at Orkenøerne have været i de Skotske Kongers Magt, indtil Aar 1099, da de af Kong Magnus i Norge bleve indtagne h), bortfalder derfor af sig selv. Kong Haralds Tog i Vester-Havet, som vi have for os, skal alleene kunne overbeviise os om denne Paastands

Kong Harald giør derover et Tog i Vester-Havet. Ao. 888 omtrent.

Urigtig-

e) See Snorro sammesteds, Kap 20. pag. 95.
f) See 4de Kap. §. 5 pag. 226. og §. 10. pag. 235. Kap. 6. §. 20. pag. 403.
g) See *Giraldi* Diliriptio Hiberniæ ap. *Camdden.* in Script. Rer. Anglic. pag. 720. Om dette kan man dekuden overbeviises af et Document, udstædt af Biisp Thomas og Canikerne paa Orkenøerne, ei 1403, som *Wallace* meener, i hans Account of Orkney. pag. 121., men i Kong Christian den Førstes Tiid, hvori berettes, hvorledes Kong Harald Haarfager overdrog desse Øer til Rognvalld Jarl, og denne dem til sin Broder, med viidere.
h) See *Martin*, Deliription of the Western Islands. pag. 358.

Urigtighed. Snorro bevidner i), at han, under dette Tog, rensede Orkenoerne fra alle der sig opholdende eller boesatte Vikinger. Derfra fortsatte han Toget til Sudureerne, hvilke han udplyndrede; han ødelagde tilliige, ligesom paa Hetland og Orkenoerne, alle Soerøver-Boliger, som der vare, og skaanede ingen af Vikingerne, saa mange han kunde overkomme. Mange af dem, som tilforn havde havt Folk og Skibe under deres Anforsel, eller været mægtige Hær- og Soe-Konger, maatte her sætte Livet til: men de folgte ham det ofte dyrt nok. Han maatte med desse stive Karle holde mange Træfninger; i endeel komme hans Folk til kort: men i de fleeste havde han Seieren og Fordeelen paa sin Side. Efterat have saaledes hiemsogt Oerne i Vester-Havet, gik Kong Harald med sin Flode til Skotland, hvor han atter holdt adskillige Træfninger med de flygtige Vikinger, eller med Landets Indbyggere, hvilket ved den Leilighed for en stor Deel blev udplyndret. Saaledes foer han frem langs Kysterne af Skotland, paa den vestre Kant, liige indtil Øen Mann eller Man, et stort Soerøver-Hull. Rygtet om hans mange Seiervindinger, og om hans Fremfart paa andre Steder, havde der indjaget Indbyggerne saadan Frygt, at de mod hans Ankomst forlode Øen, og begave sig over til Skotland. Kongen giorde derfor vel Landgang, men fandt Øen øde, og maatte gaae derfra med tomme Hænder, efterdi som Indbyggerne havde borrfort med sig alle deres beste Sager. Imidlertiid satte dog Kong Harald sig i Besiddelse af denne Øe, saavelsom af alle foromtalte, Hetland, Orkenoerne,

Han underlegger sig alle

i) See nyeanforte Sted, Kap. 22. pag. 97. Det er mærkværdigt, hvad foromtalte Document beretter, nemlig, at Øen da ei forte Navn af Orkenøer, men af Petland. Dette kan ei være rigtigt, da Navnet *Orcades* er langt ældre, uden for saa vidt, at Petter eller Picter have beboet Øen, førend de Norske Flygtige nu nedsatte sig der, men ere siden af de Norske aldeeles udryddede eller fordreevne.

oerne, Suduroerne, og alle andre Oer i Vester-Havet, saa langt mod Vesten, som ingen Konge i Norge efter ham har udstrakt sine Erobringer paa de Kanter, naar man undtager Kong Magnus Barfot k). Kong Harald har da paa dette Tog bemægtiget sig alle Oer i Vester-Havet liige indtil Den Mona, eller til det af de Norske saa kaldte Aungulseyar-Sund, mellem Engelland og nysbenævnte Oe. Men han kunde læt i Forveien indsee, at dette hans moisommelige Tog vilde blive til liden Nytte, de giorte Erobringer af ingen Bestandighed, og Oerne igien til Boliger for de nu fordreevne Vikinger, dersom han ei foiede de derimod fornødne Anstalter. En Statholder eller Tilsynsmand over desse Oer var altsaa, i denne Henseende, høist fornøden, og dertil udsaae nu Kong Harald foromtalte Rognvalld More-Jarl, som da var Kong Haralds fortroligste Ven, og stod hos ham i stor Agt og Anseelse l). Denne Rognvalld nedstammede, som tilforn er viist m), fra de gamle Norske Konger; han var i sin Tiid en af de riigeste Mænd i Norge; og fra ham kan man henregne saavel den nu regierende Engelske, som Danske og Norske Konge-Familie n); hans Sønner og Efterkommere omtales ogsaa ofte i den Norske Historie; hvorfor her om dem maae meldes følgende. Rognvallds Hustrue var Hillde o) eller Ragnhillde p), en Dotter af Hrolf, kaldet Nefia,

Oer i Vester-Havet med Den Man.

Rognvalld More Jarls Børn.

k) See Landnama-Soga, 1 Deel, Kap. 11. pag. 12. og Fundin Noregur i Ol. Tryggvasons Saga, udgiven paa Skallholt, 1 Deel, Kap. 177. p 217. a.

l) See Snorro, Kap. 24. pag. 99.

m) See den foregaaende §. 20.

n) See *J. J. Pontani* Hist. Dan. p. 117.

o) Saaledes kalder Snorro hende, Kap. 24. p. 99.

p) Saaledes nævnes hun i Landnama, 4 Deel, Kap. 8. p. 138. og i Fundin Noregur i Ol. Tryggvesons Saga, 1 Deel, Kap. 177. p. 217. a.

Nesia, eller den Stormæsede, som uden Tvil nedstammede fra en langt ældre Hrolf Nesia, fra Øen Loka eller Lekkey i Rummedalen, en af den foromtalte berømte Sturlaugs den Starfsaines Staldbrødre q). Med denne sin Hustrue avlede Rognvalld trende Sønner, Ivar r), Hrolf og Thorer, kaldet Theyande. Men foruden dem bleve Rognvalld, af hans Friller eller Med-Hustruer, fødde tre andre Sønner, Halkadur, Hrollaug og Einar s). Rognvalld gjorde ei alleene Kong Harald selv Sælskab paa bemeldte Tog i Vester-Havet, men havde ogsaa med sig sin Broder, Sigurd, der var een af Stavnboerne paa Kong Haralds eget Skib t), altsaa een af hans fornemste Kiæmper; og foruden ham havde Rognvalld ogsaa med sig sin ældste Søn, Ivar u). Denne omkom i en af de mange under dette Tog forefaldende Træfninger uu). Til Erstatning for dette Forliis, overdrog Kong Harald, under sin Hiem-Reise fra Toget, ham Ørkenøerne og Hialtland v), men Rognvalld, uvist af hvilken Aarsag,

Hans Broder Sigurd bliver Jarl over

q) See den Norske Historie 1ste Deel, Kap. 2. §. 25. p 131. og Sturlaugs Saga, Kap. 1. pag. 2. Ragnhilld har mueligt tilliige været nær beslægtet med Ketill Raum i Romedalen, eller med hans Hustrue, Alfhild, af den Krafnistiske Familie, og deraf Fliotsdæla taget Anledning til at kalde Rognvalld en Søn af Ketill Raum.

r) Denne regner Landnama, 4 Deel, Kap 8. p. 138., til Ragnhilds Sønner, og gior ham til den ældste; hvilket vel er rigtigt. Snorro nævnes ham ogsaa, Kap. 22. p 98.

s) See Snorro, Kap. 24. p 99. Fliotsdæla tillægger Rognvalld endnu fleere Sønner, blandt dem en Vedorm, Høvding over Jamtaland: men dette er uden Tvil en Feiltagelse.

t) See Fundin Noregur i Ol. Tryggves. Saga, 1 Deel, Kap. 177. p. 217. b.

u) Denne er uden Tvil bleven opkaldet efter foromtalte Ivar, Uplendinga-Jarl, ligesom den anden Søn, Hrolf, efter Ragnhilds Fader, eller maaskee rettere, efter een af hendes Stammefædre: men Rognvalds Broder, Sigurd, efter Sigurd Ring, eller Sigurd Orm i Øie.

uu) Upphaf Rikes Haralds siger, at det skeede i Hafursfiords-Slaget, som vel er en Feiltagelse.

v) Snorro, Kap 22. pag. 98. Fundin Noregur, nysanførte Sted, Kap. 132. p. 224.

Aarsag, dem igien til sin Broder, bemeldte Sigurd, hvilken Kongen da ophøiede til Jarl, forleenede ham med bemeldte Øer, dog uden deraf at svare nogen Tribut eller anden Kiendelse, som foranførte Document udtrykkelig bevidner, og overdrog saavel dem, som de øvrige paa dette Tog giorde Erobringer, til hans Forsvar. Hetland og Orkenøerne.

§. 34.

Efter alle desse mandige Forretninger, og efterat have, paa bemeldte Maade, underlagt sig alt hvad de Norske Konger for de Tider havde besiddet, saavel inden som uden for Norges egne Grændser, kunde nu Kong Harald med Rette ansees for Eenevolds-Herre og Monark over heele Norge og alle dertil hørende Stater; han havde nu, i 10 Aar efter hinanden x), fra hans sidste giorte Løfte af indtil nu, hendrevet Tiden med ædelige Krigs-Toge, Træfninger, Skiærmydsler og Reiser, bestandig tillige sysselsat med at sætte de erobrede Lande i den bedste Forfatning, samt Regieringen paa en fast Fod; og i al denne Tid havde han, efter sit Løfte, ei ladet sit Haar kiæmme eller klippe, hvorover han da blev kaldet Harald Lufo, eller Harald med det store tykke Haar, i det Sted han tilforn førte Tilnavn af Dofre-Fostre. Men nu havde Kong Harald endelig opnaaet sit store Øiemeed. Han erindrede sig derfor det tilforn giorte Løfte, sit Haar, den høimodige Princesse, Gyda, og hendes stolte Svar. Under et stort Giæstebud hos oftomtalte Rognvalld Jarl, lod Kong Harald sig da et Bad tillave, deri sit Haar udtoe, samme derpaa udkiæmme, og siden klippe af bemeldte Rognvalld, som, da han dermed var færdig, fandt det saa deiligt, at han udraabte: „Nu er dit Haar favert, Herre min;„ et Udtryk, som efterdags forskaffede Kongen Tilnavn af Haarfager, hvilket han, efter hans Haars foranførte Be- Kong Harald lader sit Haar klippe. Ao. 889 eller 890.

 skrivelse,

x) Snorro, Kap. 23. p. 99.

Tager Gyda til Dronning.

skrivelse, med Rette fortiente y). Ved et Gesandtskab lod han derpaa bemeldte Gyda hente til sig, tog hende til Dronning, og avlede med hende, foruden fire Sønner, Hrørek eller Harek, Sigtryg, Frode og Thorgils z), en Dotter, Alof, kaldet Arbot, som siden blev givt med forbenævnte Rognvalds Søn, Thorer hin Theigande, eller den Stiltiende a), og Mormoder for den siden bekiændte Hakon Jarl den Mægtige.

§. 35.

Anstalter, føiede af K. Harald til Riigets Sikkerhed.

Vi have hidindtil betragtet Kong Harald, som Erobrer, og som den, der med ei mindre Tapperhed end Lykke har forskaffet sig Herredømmet, saavel over heele Norge, som over alle de Lande, hvilke dermed stode i nogen Slags Foreening. Vi have seet, hvilke Anstalter han føiede, for at forsikre sig sine giorte Erobringer, for at vedliigeholde sit Riiges saavel indvortes, som udvortes Roelighed; til hvilken Ende han især haardelig, og under Straf af Landflygtighed, forbød al Slags Vold, Roverier, og Plyndren indenlands, der tilforn havde været Aarsag til saa mange Krige og Uroeligheder; og dette sit Forbud haandhævede han med den største Nøiagtighed, som vi siden skulle faae at see. Men saa berydelig

og

y) See Snorro, Kap 23. p. 99.

z) Den Danske Oversættelse af Snorro, p. 50, og Flatøyar-Bok, Torfæi Hist. Norv. Par. 2. Lib. 1. cap. 14. pag. 27., sætter i deres Sted Godorm, Harek og Gudrand, som jeg troer er rigtigt. See Snorro, Kap 35. p. 112, 113. I den Sag, som angaaer Kong Haralds Børn, er en stor Forvirrelse, men som det ei er Sted her at undersøge eller bringe i Rigtighed, om det sidste lader sig giøre

a) Landnama beretter, 3 Deel, Kap. 2. p. 90., at Kong Harald givtede en Ingemund, en Søn af Ketil Raum, efter Hafursfiords-Slaget, med Vigdis, en Dotter af Porer Jarl Peyande. Kan være, at Porer har været givt, førend han fik Kong Haralds Dotter til ægte. Men det rimeligste er dog, at man har forbyttet denne Porer med en anden Porer Jarl, liigesom hans Fader med en anden, af det Navn Hroalld.

og fornoden, som denne Sag var, saa vanskelig at sætte i Værk, i en nye dannet og saa vidtloftig Stat, blandt saa mange stive Halse, og uregierlige Hoveder, som under de mange smaa Konger havde tilforn været vante, for det meeste at raade dem selv, at tage sig selv til Rette, og i mange, om ei næsten alle Ting, at behandle deres Konger, meere som deres Liigemænd, end som deres Regente. Alt dette kunde ei bestaae med den nye i Norge oprettede Stat, med den nye der indførte Regierings-Form; Kong Harald havde ogsaa Formue, Mood og Indsigt nok, til at raade Bod paa deslige Uordener, og til at afværge eller afstraffe dem med vedborlig Eftertryk: men dette forvoldte ham ofte megen Fortræd og Uroelighed; og hans Nidkiærhed i at haandhæve sin Myndighed, blev undertiden af andre misbrugt, for at opnaae deres egne Hensigter. Efterfølgende kan derpaa tiene til en Prove, samt til en Fortsættelse af Kong Haralds Historie efter Hafursfiords-Slaget. Denne Konge holdt sine Hofmænd og Kiæmper bedre, end alle andre i Landet b), bevitste dem megen Ære, og aflagde dem med anseelige Foræringer, som tilforn er berettet c); dem især, som havde staaet ham bie, i hans store Diemærke at opnaae, og været paa hans Partie i nysbenævnte Slag, gav han enten store Foræringer og Riigdomme, eller ophøiede dem til anseelige Værdigheder, hver efter sin Stand d). Iblandt de fornemste Kiæmper, som i Slaget fegtede paa hans eget Skib, var forømtalte e) Bardr fra Torgum eller fra Halogaland, hvilken blev, ligesom hans Fetter, Thorolf, og mange fleere, i dette haardnakkede Slag, saa hæftig saaret, at han deraf

Han belønner dem, som havde staaet ham bie.

b) Saa siger om ham foranførte gamle Skrivt, Eigla.
c) See den foregaaende § 11.
d) Dette beretter Upphaf Rikes Haralds Haarfagra.
e) See foregaaende §§. 24 26.

maatte doe. Thorolf blev derimod lægt; og til ham overdrog Bardr paa sit Yderste, alt sit Gods, indsatte ham til Formynder for sin unge Son, Grim, og testamenterte ham tilliige sin unge Hustrue. Alt dette skeede i Overværelse
Ao. 885. af Kongen, og med hans Samtykke. Efter Hiemkomsten Thorolf til Throndhiem følgende Høst f), overdrog Kongen ham tilliige alle de Forleeninger, Indkomster og Rettigheder paa Halogaland og i Finmarken, som Bardr havde havt, forærede ham desuden et fuldkommen udrustet Lang- eller Krigs-Skib, og forsynede ham med alt hvad hans Reise til Halogaland udfordrede. Efter Ankomsten didhen, sætter Thorolf Bards Testamente i Værk, antager sig Bestyrelsen af hans efterladte Gods og Midler, ægter hans Enke, med hendes Faders Samtykke, og foroger sine store herved forhvervede Midler endnu meere, ved hans Svigers-Faders kort efter paafulgte Død, hvis eeneste Arving Sigrid var. Alt dette kunde ei andet end opvække ham megen Misundelse, allerhelst da der fandtes de, som meente sig at have Arve-Rettighed til Bards efterladte Gods, ei mindre end Thorolf. Sagen var denne. I Bards Farfaders, Biorgulfs Tiid, boede paa Lækkium eller Den Lekkey en Mand, ved Navn Hogne, vel ei af fornem Herkomst, men for Resten riig, deilig af Skabning, forstandig og duelig i sine Huus-Sager. Med denne Mands Dotter, Hilderide, hvilken Biorgulf tog sig til Med-Hustrue, uden ordentligt foregaaende Bryllup, og som han aftvang eller afkiøbte hendes Fader, næsten som en Slavinde g), avlede han i sin Alderdom tvende Sønner, Harek og Hrærek, siden gemeenlig kaldte Hilderides Sønner, hvilke Biorgulfs Son, Brynjulf, efter sin Faders Død, sendte til deres Morfader, Hogne, uden at lade dem nyde

Thorolf faaer Forleening over en Deel af Halogaland og Finmarken.

Hilderides Sønner.

f) Dette bevidner bemeldte Eigla, hvoraf følgende er taget.
g) See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 1. cap. 11. p. 11.

nyde nogen Deel i Arven efter Biorgulf, hvilken han tilegnede sig alleene. Efterat Hogne var død, tilfaldt vel bemeldte hans Dotter-Sønner, hvilke meget liignede ham i Skabning og Forstand, alt hans Gods, alle hans efterladte Midler: men det fortrød dem dog meget, at den halve Deel i den Arv, som de mente sig at tilkomme efter deres Fader, blev dem negtet. De krævede den hos Brynjulf: men finge Afslag; de anmodede, efter dennes Død, hans Søn Bard om det samme: men forgieves; de meldte sig nu hos Thorolf med samme Fordring, og tilbøde sig at ville bevüise, det deres Moder havde af Biorgulf faaet Morgengave, hvorfor hun burde ansees, som hans ægte Hustrue h): men de maatte høre det Svar, at dem, som fødde af en fangen Qvinde, en Slavinde, ingen Arv kunde tilfalde. Dette opvakte dem til Forbittrelse og Begierlighed efter Hævn, hvilken de søgte paa følgende Maade. Thorolf havde af Kongen faaet bemeldte Forleeninger paa Halogaland og i Finmarken. Næste Vinter derefter reiste han over Kiolen til Finmark (de nu værende Lapmarke i), med et Følge af 90 Mænd, i det Sted de forrige Leensmænd havde i samme Ærinde kun ført 30, undertiiden ei engang saa mange med sig. Efter Ankomsten til Finmarken, berammede han, efter Sædvane, de brugelige Markeder, drev Handel med Finnerne, til hvilken Ende han førte med sig en stor Deel Varer, og oppebar tillige af dem de fastsatte Skatter; i hvilke Forretninger han var særdeles

Thorolfs Reise til Finmarken.

h) See Torfæi Hist. Norv. paa nysanførte Sted, pag 26 conf. pag. 21. Hilderides Sønner ansaae de Penge, som Biorgulf havde givet Hogne for hans Dotter, som en Mund eller Morgengave; Brynjulf og de andre derimod, som en Kiøbe-Sum.

i) Thorolfs Bopæl var paa de sydligste Kanter af Halogaland; altsaa kan her ei være meent hvad vi nu kalde Finmark. Det var et eget Leen, som tilhørte en anden Leensmand over den nordlige Deel af Halogaland.

særdeles lykkelig, eftersom han vidste at sætte sig i Anseelse blandt Finnerne, og dem i vedborlig Frygt. Da han kom til de mod Østen liggende Fiælde k), fornam han, at de Kilpinger l) reiste til Finnerne eller Finmarken, og deels rovede, deels dreve Handel iblandt dem. Desse angreeb han derfor, under Finnernes Veiviisning, og nedlagde paa adskilte Steder henimod 100de af dem.

§. 36.

Kong Harald besøger Halogaland.

Ved denne Seier over bemeldte Kylpinger, forhverve de han sig et anseeligt Bytte, hvormed han vendte hiem til Halogaland. Didhen havde Kong Harald foretaget sig at

Ao. 886.

giøre en Reise følgende Sommer; og man giorde der, mod hans Ankomst, store Tilbereedelser til Giæstebude, ei alleene paa de Kongelige Gaarde, men ogsaa hos de fornemste Mænd i Landet. Man kappedes med hinanden om at giøre dette paa det prægtigste: men ingen kom deri op mod Thorolf

Er til Giæst hos Thorolf.

paa Torgum. Denne anrettede, mod Kongens Ankomst til hans Gaard, et prægtigt Giæstebud, og havde dertil indbudet ei mindre end 500 Giæster, i det Sted, at Kongens heele Følge ei var meere end 300 Mænd stærkt. Kong Harald var meget om over sin Høihed; han kunde ei fordrage noget, som i mindste Maade stødte derimod, eller syntes at forringe den, og man mærkede, at han rødnede i Ansigret, der var et vist Tegn hos ham paa Vrede eller Fortrydelse, da han traadde ind i Huset, hvor Thorolf havde anrettet dette Giæstebud (eftersom intet andet Værelse kunde rumme saa stor

k) Man seer af alle Omstændigheder, at her maae meenes Fiældene i nu værende Finland, henne mod Karelien.

l) Kiǫl kaldte vore Forfædre enhver Fiældryg; Kylpingar dem, som boede hos eller paa samme. See foregaaende §. 27. not. (t). Hvo de Kylpinger have været, som her omtales, det er uvist: men riimeligst maae de have været Kareler, eller Russer.

ſtor en Mængde, var det i en ſtor Lade m), behængt med Tapetſerier, og udpyntet rundt om Væggene med forgyldte Skiolde), og da han blev vaer den ſtore Hob Giæſter, ſom i Antal overgik ſaa meget hans Følge. Heele Giæſtebudet igiennem, ſom varede i 3 Dage, var Kongen derfor alvorlig, og langt fra ei ſaa munter, ſom ſædvanligt, uagtet Thorolf intet ſparede af alt det, ſom kunde giøre Giæſtebudet levende og fornøieligt. Vel lod Kongen ſig igien formilde, da Thorolf, under en ned til Stranden foreſlaaet Spadſereſ Tur, forærede ham et nylig bygt Skib, en Drage, et Krigsſkib, udſtafferet paa det beſte, med alt hvad dertil behøvedes, og tilliige giorde Undſkyldning for Giæſternes Mængde, ſom han forſikkrede der at være forſamler, ei for at kappes med Kongen, men for at bevиiſe ham al optænkelig Ære. Dermed ſyntes Kongen at være fornøiet, og viiſte ſig ſiden ligeſaa naadig mod Thorolf, ſom tilforn: men dog viiſte Udfaldet, at det engang af ham fattede Nag havde dog giort hans Sind meere boieligt, til at imodtage Beſkyldninger og Mistanke mod Thorolf. Efter bemeldte Giæſtebud begav Kongen ſig til de nordlige Kanter af Halogaland, hvor han paa ſamme Maade med Giæſtebude blev imodtagen, ſaavel af andre blandt de Fornemſte i Landet, ſom af den Kongelige Leensmand, der paa de Kanter havde Rettighed og Fuldmagt af Kongen, paa hans Vegne at handle med Finnerne, og

m) Man mærke een eeneſte Gaards Lade, ſaa ſtor, at den kunde rumme 800 Giæſter, og dømme, om Korn-Avlingen kan den Tiid have været ſaa liden paa Halogaland og i Norge, ſom de fleeſte maaſke foreſtille ſig, at den i de Tilder har været.

og oppebære af dem den aarlige Skat n). Da Kong Harald, som ei havde havt Leilighed tilforn at besøge Halogaland, havde dermed, eller egentlig, med at sætte Landets Sager paa en fast Fod, hendreevet den meeste Deel af Sommeren, vendte han tilbage, og blev da under Tilbage-Reisen, indbuden til et 3 Dages Giæstebud hos foromtalte Hilderides Sønner paa Lækkey, hvor han forefandt meget faa Giæster indbudne, foruden sit eget Følge, men for Resten alle Ting tillavede paa det prægtigste. Kongen var ogsaa i Giæstebudet meget lystig og fornøiet; og dette gav Harek Dristighed til at søge Kongens Samtale i Eenrum, for at sværte Thorolf. Her begyndte han at tale om Kongens Reise over Halogaland, om den af Indbyggerne der udviiste Tilbøielighed og Høiagtelse for ham, om de prægtige Giæstebude, hvormed han allevegne blev imodtagen, men fornemmelig om Giæstebudet paa Torgum, som ei kunde andet end være kostbart, da dertil saa meget allevegne fra var sammenskrabet. Men at det lob saaledes af, det har Kongen, lagde han til, en besynderlig Lykke, eller rettere, sin Forsigtighed at takke, som eene mærkede Hensigten af den store i Thorolfs Giæstebud forsamlede Mængde, og derfor lod holde, som mig er berettet, stærk Vagt om sig, baade Nat og Dag. „ Hvad „ siger Du, Harek, spurgte derpaa Kongen, i det han saae „ paa ham med en alvorlig Mine, og fuld af Forundring? „ Veed Du dette til visse? Er det tilladt at sige, hvad jeg „ veed, svarede Harek, saa beretter et almindeligt Rygte, „ som har udspreedet sig over heele Halogaland, at til Opror imod Kongen fattes der Almuen intet, uden Anforer, „ og

Hos Hilderides Sønner.

Deres Bestyldninger mod Thorolf.

n) At saaledes har været, det sees saavel af andet, som af Kong Oluf den Helliges Historie, hvor udtrykkelig meldes om tvende saadanne Leensmænd paa Halogaland.

„ og denne ei heller, saa længe Thorolf lever, der er udru-
„ stet med alle dertil fornødne Egenskaber, med tilstrække-
„ lig Magt og Anseelse, med uendelig store Midler, for-
„ hvervede, ved at berøve andre, med et anseeligt og ret
„ Kongeligt Antal Huus-Tropper. Da Kongens Ankomst
„ til Halogaland, med et Følge, af ei meere end 300 Mænd,
„ derfor rygtedes, var det hans Forsæt, ved den Leilighed
„ at opkaste sig til Konge over Halogaland og Nummedal;
„ han havde dertil over heele Halogaland forsynet sig med
„ Folk, med Vaaben, samt andre fornødne Ting: men
„ Kongens Ankomst, hans Følge, som bestod af lutter ud-
„ søgte Mænd, indjog hans Medviidere Skræk; man søgte
„ derfor med List at udføre dette Forehavende i Giæstebudet
„ hos Thorolf; og denne havde til den Ende ladet anrette
„ Giæstebudet i en Lade, for ei at opbrænde sin nyebygte
„ prægtige Giæste-Stue, der var fuld af alle Slags Vaa-
„ ben. Men alt dette giorde Kongens Aarvaagenhed til in-
„ tet, som for Resten ei maatte undre sig over, at ingen
„ havde tilforn advaret ham om dette, eftersom alle Ind-
„ byggere paa Halogaland vare Medviidere og selv skyldige
„ deri. Jeg raader Dig derfor, Konge, lagde han til,
„ at Du enten beskikker Thorolf til Din Stavnboe og Fane-
„ drager, hvortil han er best skikket, eller til Jarl over Fior-
„ dene, hvor Du kan selv have Opsigt med hvad han tager
„ sig for. Halogaland derimod, hvorhen Du sielden kom-
„ mer, hvis Indbyggere ere Dig utroe og fiendske, maae
„ Du betroe til sikkre og paalidelige Mænd. Vi Brødre
„ ere stedse færdige til Din Tieneste; vor Fader har længe
„ med Troeskab og Lykke der forrettet en Leensmands Em-
„ bede; og os skal Du befinde ei mindre troe og rede-
„ bönne. „

§. 37.

Kongen fatter Mistanke til ham.

Denne Beretning, som visse foregaaende Omstændigheder have mueligt giort endnu meere sandsynlig, rørte ei lidet Kongens Sind, og satte det i en hæftig Vrede, den han dog vidste at skiule, nu som ellers, naar noget betydeligt eller magtpaaliggende var paa Færde. Han spurgte alleene, om Thorolf var hiemme. Harek forsikrede, at han, efter Kongens Bortreise, havde begivet sig til Alost, for ei at møde ham under Tilbage-Reisen, af Frygt at blive robet. Alt dette lagde Kongen noie Mærke til, men beholdt det hos sig selv, for det meeste; han imodtog for Resten store Forærringer af Hilderides Sønner, da han reiste fra deres Giæstebud, forsikrede dem om sin Bevaagenhed, og tog stedse naadig imod dem, saa ofte de giorde Kongen deres Opvartning, under hans Reise giennem Nummedalen, hvortil de søgte alle muelige Leiligheder. Men endnu førend Kongen forlod bemeldte Province, indfaldt en Omstændighed, som syntes at ville giøre deres Anlæg ganske til intet, og betage Kongen den mod Thorolf fattede Mistanke. For sin Afreise fra Torgum havde sidstbemeldte leveret den heele, forrige Vinter oppebaarne Finne-Skat, til sin Ven, Thorgils Hiallande, som i hans Fraværelse forestod hans heele Huus, med Befaling, at bringe den til Kongen, hvis han ei kom selv hiem

Thorolf lader bringe Finne-Skatten til Kongen.

for Kongens Tilbagereise. Dette skeede ikke. Efter Kong Haralds Ankomst til Nummedalen, reiser derfor bemeldte Thorgils didhen med Finne-Skatten, hilser Kongen fra Thorolf, og beretter, at han havde med sig Skatten af Finmarken. Thorgils stod i stor Naade hos Kongen: han besad fortræffelige Legems Kræfter, og var en uforfærdet Stridshelt; han havde ofte fulgt Kongen paa hans Krigstoge, og været hans Stavnboe og Fanedrager; i Hafursfiords-Slaget havde han især giort god Tieneste, og der anført det Skib,

som

som Thorolf havde tilforn brugt paa sine Søerover-Toge; og han var derover af Kongen bleven aflagt med anseelige Foræringer, og med Løfter om viidere Forfremmelse. Alt dette uagtet svarede Kongen ham nu ei eet eeneste Ord, paa bemeldte hans Hilsen og Foredragende fra Thorolf, saa ophidset var Kongen imod denne; og man kunde kiændelig mærke Kongens Fortrydelse. Thorgils begiver sig derover hen til foromtalte Aulver Hnufa, for at blive underrettet om Aarsagen til denne Fortrydelse, og af ham faaer han viide, at efter Giæstebudet paa Lekkey blev Kongen taus, saa ofte man nævnte Thorolf; man havde desuden fornummet, at Kongen holdt Samtaler i Eenrum med Hilderides Sønner; og man maatte deraf slutte, at desse havde angivet og befort Thorolf: men nu, lagde han til, skal jeg prøve at faae nøiere Vished herom. Aulver gaaer derpaa hen til Kongen, beretter ham at hans Ven, Thorgils Giallande, var did ankommen med Finne-Skatten, forsikkrer tilliige, at denne var saa stor, som ingensinde tilforn var faaet, og beder, at Kongen vilde selv tage den i Øiesyn. Denne, uden at svare ham eet Ord, begiver sig da til Thorgilses Skib; han viiser sig der strax mild og beleven mod Thorgils, da han blev vaer den store Mængde af de kostbareste Skind-Varer, som her tilbragtes ham, langt større, end tilforn var ham af Finmarken betalt; og han bliver endnu meere tilfredsstillet, da Thorgils bragte ham en stor Deel kostbare Foræringer fra Thorolf. Alt dette fornøiede ham saaledes, at han spurgte Thorgils om Thorolfs Reise til Finmarken, og lod sig dens heele Sammenhæng af ham fortælle. Hvorledes, udraabte derpaa Kongen, kan det være mueligt, at Thorolf kan være mig utroe, eller staae mig efter Livet? Alle Tilstedeværende forsikkrede da eenstemmig, at Thorolf var uskyldig bleven af onde Mennesker befort; Kongen tilstod dem det; og han gav

Han stilles derved tilfreds.

derpaa Thorgils en meget naadig Afskeed, som efter Hiemkomsten fortalte Thorolf Sagens heele Beskaffenhed, og hvad ham paa Reisen var begegnet. Thorolf, enten forsikret om sin Uskyldighed, eller om Kongens forrige Gunst, begiver
Ao. 887. sig da følgende Vinter, med et Følge af omtrent 100 Mænd, atter til Finmarken, i samme Forretning og Ærinde, som forrige Gang. Da han var kommen mod de østlige Kanter af bemeldte Finmark, møder ham der Gesandte fra de Qvæners Konge, Farevid, med Anmodning om Hiælp mod de Kyrialers eller Karelers Konge, som udplyndrede de Qvæners Lande, og med Tilbud om liige Deel i Byttet mellem Anførerne o), men Thorolfs Krigsmænd at faae en dobbelt Portion deraf mod Qvænernes. Efterat have forestillet dette for sit Følge, og faaet sammes Samtykke, anka-

Thorolfs anden Reise til Finmarken.

ger Thorolf Tilbudet; han begiver sig paa Reisen til Farevid; efter Ankomsten didhen faaer man samlet en Krigsmagt af 400 Mænd, hvoriblandt de 100 vare Norske; og dermed søger man Kiølen eller Fiældet (den Biærg-Strækning, som skiller nu værende Øst-Botn fra de der østen for beliggende Lande p). Der stødte man paa de Kareler q), modige af deres forrige Seier, hvorover de nu giorde et hæftigt Anfald, men funde for sig andre Karle, end de Qvæner. De Norske, forsynede med stærkere Skiollde, end bemeldte Qvæner, modtoge hines Angreeb, efterat have for det første bedækket sig med deres Skiolde, mod Karelernes Anfald: men siden giorde de selv Angreeb, dreve Fienden paa Flugten, og nedlagde

Forbund med Qvænerne.

Han overvinder de Kareler.

o) Et Exemplar af Eiola siger, at Kongen betingede sig den tredie Deel af det heele Bytte, foruden Hermelins- og Biørne-Skind, som ham alleene skulde tilkomme. *Torfæi* Histor. Norv. Par. 2. Lib. 1. cap. 17. pag. 32.

p) See Büschings Geographie. Tom. 1. pag. 586. 5te Edit.

q) Desse, uden Tvil de foromtalte Kylpinger, med hvilke Thorolf forrige Aar havde at bestille.

nedlagde mange af dem. Med denne Seier og med et godt Bytte vendte man derpaa tilbage til Qvænland, hvor Thorolf fornyede Forbundet med Farevid, og tog saa Veien hiem ad igien, over Kiolen til Vessis eller Vessen, men derfra til Torgum.

§. 38.

Nye Beskyldninger mod ham af Hilderides Sønner.

Efter Hiemkomsten fornam vel Thorolf, at Hilderides Sønner havde, i Sælskab med 12 deres Huuskarle, samt endeel af deres Venner og Naboer, begivet sig til Throndhiem, og der opholdt sig Vinteren over hos Kongen; han havde deraf Aarsag at fatte den Mistanke, at han af dem, ved nye Beskyldninger, var bleven sværtet; og dette forholdt sig virkelig saaledes. Under deres Samtaler med Kongen, havde Harek, i Mangel af andet, nu beskyldt Thorolf for at have slaaet under sig det meeste af Finne-Skatten. „ Af „ 30 kostbare Biørne-Skind, sagde han iblandt andet til „ Kongen, har han kun foræret Dig tree; herfra kan dom„ mes om Resten. „ Erfarenheden skal i det øvrige, lagde han til, sande hvad jeg siger. Overdrag til os Bisdre Forleeningen af Finne-Skatten; vi skulle skaffe Dig den langt stærkere. Alt dette maatte Kongen saa meget meere troe, som det eenstemmig blev stadfæstet af det heele Hilderidiske Følgeskab, efter derom mellem dem tilforn giorte Aftale; og den forrige Mistanke mod Thorolf blev derover fornyet. Men denne, skiønt derom advaret, kunde ei forestille sig, som han selv forsikkrede, at Kongen vilde fæste Troe til hans Fienders Bagvaskelser, til den især, at han stod sin Konge efter Livet, der havde bevist ham saa meget Godt. Han begav sig derfor følgende Sommer selv personlig til Throndhiem, hvor Kongen da opholdt sig r), for at bringe ham Finne-

Kongens Mistanke fornyes.

Ao. 887.

Skatten,

r) At Kong Harald denne Sommer var i Throndhiem, det bevidner Eigla, Kap. 14.

Skatten, med et Følge af 90 Mænd s), og blev der prægtig modtagen. Men der erfarer han af Aulver Hnufa, at han paa nye var befort hos Kongen, og denne tilboielig til at troe de mod ham giorte Beskyldninger. Thorolf betroer da bemeldte sin Ven den Forretning, at overtyde Kongen om hans Uskyldighed, forsikkrende derhos, at hvis Kongen lod Had og andres Bagtale meere giælde, end Sandhed og Troskab, hvorpaa han fra Thorolfs Siide havde saa mange overtydende Prover, vilde han ei opholde ham med megen Vidtløftighed. Aulver forretter trolig dette sit Erinde, men beretter, at han intet vist havde kundet udforske om Kongens Sindelav mod Thorolf. Denne begav sig derfor selv hen til Kongen, mens han endnu sad over Taffelet t), aflagde for ham sin Hilsen, og berettede, at han nu bragte Finne-Skatten med andet meere, hvorved han meente at kunne viise sin Hengivenhed til Kongen, eller forhverve sig hans Bevaagenhed og Naade. „Jeg venter mig af Dig, svarede Kongen, „ efterat han havde befalet, at man skulde skiænke i for ham, „ intet andet end Godt; jeg har ei heller andet af Dig fortient: men der findes dog de, som forsikkre langt andet. „ De fare med Logn, var Thorolfs Svar; de ere mine „ Uvenner, og langt fra ei saa omme om Din Velfærd, Dit „ Vel, og Din Ære, som jeg: men faae vi eene nappes „ sammen, skal jeg viise dem, at de ei omsonst have paadraget sig mit Uvenskab; „ og dermed gik han sin Vei.

Næste

s) Det lader noget mistænkt, at Thorolf kom saa mandstærk. Adskillige Omstændigheder synes ei ganske at undskylde ham, skiønt Forfatteren af hans Historie, eller af bemeldte Egla, er ham overalt gunstig.

t) Man gierde almeenlig sin Opvartning for Kongerne i de Tider, naar de havde afspiist, og man efter Maaltidet begyndte at skiænke op, eller lade Drikke-Hornene omgaae. See noget videre herom i den I Deel. p. 106. not. (v) og p. 243. not. (h). Man sagde derfor, at Kongerne da sadde over Maals-Bordet, eller Tale-Bordet. Egla, Kap. 15.

Næste Dag derefter bragte han Kongen Finne-Skatten, af- Thorolf
leverte den i hans egen Overværelse, og fremtog tilsidst en bringer ham
stor Deel Biorn- Sobel- og Hermelins-Skind, som en Forære selv Finne-
ring. Alle tilstædeværende ophøiede denne Gave, som kost- Skatten.
bar, og som værd at blive belønnet med Kongens Yndest; denne
alleene meente, den kunde have været kostbarer, hvis Tho-
rolf ei, forend han deelte, havde taget det meeste i Forlod.
„ Jeg har i alle Ting, sagde Thorolf, handlet efter Troskab
„ og Redelighed; og hvorledes kan Kongen troe, at jeg nu
„ skulde have forandret mit forrige Sindelav og min Opfør-
„ sel, efter saa mange givne Prøver paa Troskab, medens
„ jeg var i Dit Hof.„ Den Tild opførte Du Dig fortræf-
„ felig, var Kongens Svar; og det er best, Du kommer
„ did igien. See der har Du min Fane, bær den, og vær
„ Anfører for mine Hofmænd; da skal jeg selv være Vidne
„ til alle Dine Forretninger; da skal ingen kunne bagtale
„ Dig.„ Hvorledes kan jeg, svarte Thorolf, efterat have
ført sig omkring til begge Sider, til sine omstaaende Venner
og til sit Følge, forlade desse? „Det mig betroede Embede
„ og Dine Forleeninger er Du, Konge, selv raadig over,
„ men fra desse mine Venner vil jeg ei skilles; de skulle blive
„ hos mig, og leve paa mine Omkostninger, saa længe jeg
„ formaaer. Forsmaae ei et Giæstebud hos mig, lagde han
„ til, det beder jeg alleene om; da skal Du faae Leilighed,
„ af troeværdige Personer at udforske Sandheden; og da
„ skal Du kunne fælde Dom efter Fortieneste.„ Til fleere
Giæstebuder hos Dig kommer jeg ikke, svarte Kongen; og
ermed reiste Thorolf hiem til sit.

§. 39.

Nu havde da Hilderides Sønner, deels ved deres An- Lernet frata-
tvelser, deels ved Thorolfs ei nokſom forsigtige Opførsel, ges ham, og
or det første faaet deres Spil vundet. Kongen overdrog til gives Hilde-
rides Sø-
ner.

dem Statholderskabet over Halogaland, tilligemed den saa kaldte Finnferd, eller Rettighed til at oppebære Skat og drive Handel med Finnerne i Finmarken, eller i Finne-Districterne norden omkring den Botniske Bugt. Gaarden Torgum u), samt de af Biorgulf efterladte omtvistede Eiendeele, tog Kongen ogsaa til sig, forleenede dermed Hilderides Sønner v), og lod ved Sendebude Thorolf underrette om sin Villie og heri giorte Anordning. Thorolf adlydte; han bragte sit Gods og sin Familie fra Torgum over til Sandnes: men blev ved at føre samme prægtige Levemaade, som tilforn, og at holde samme talriige Familie, som for. Hilderides Sønner, efterat have tiltraadt Statholderskabet og Leenene, ei uden Thorolfs, samt hans Paarørendes og Vænners største Fortrydelse, foretoge sig følgende Vinter den sædvanlige Finnferd eller Finmarkiske Reise, men med en Fremgang, der i ingen Ting lignede Thorolfs. Deres Følge bestod ei af meere end 30 Mænd; de førte langt mindre Stads, end Thorolf; Finnerne bare derover ei den Frygt og Ærbødighed for dem, som for Thorolf, der havde vidst at skaffe sig Myndighed og Anseelse blandt dem; og derfor betalte de nu i Skat ei meere, end de selv fandt for godt. Thorolf var imidlertiid ei heller arbeidsløs paa sin Side. I Selskab med 100de Mænd reiser han atter til Farevold i Qvænland; disse tvende Bundsforvante begive sig derpaa, liigesom forrige Vinter, med 400de Mænd til Fiælds x); de

Ao. 888.

Deres Reise til Finmarken.

Thorolfreiser til Qvænland.

u) Denne har uden Tvil været een af de Kongelige Gaarde paa Helgeland, hvor de Halogalandske Konger eller Jarler havde tildeels havt deres Boepæl, men var nu efter dem tilfalden Kong Harald.

v) Bemeldte Eiendeele maae have bestaaet, ligesom Torgum, i visse Gaarde og Jordegodse, som Kongerne havde overladt Biorgulf og hans Familie, som Veitzler eller Giæstebuds-Leene: thi hvorledes kunde ellers Kong Harald tilegne sig dem?

x) Her kan atter med Føie udsættes paa Thorolfs Opførsel. Han kiendte sine Fienders

de giore derfra et Indfald i de Kyrialers Land, hvilket de udplyndre, og de samle sig der et stort Bytte. Fra dette Tog vendte Thorolf tilbage, og drog mod Slutningen af Vinteren igiennem Finmarken y) til sit Hiem, hvor han, til sin vidtloftige Families Underholdning, lod drive et stort Silde- og Torske-Fiskerie, foruden hvad hans Folk indsamlede til Fode, af de under hans Godser liggende Æg-Varre og Sell-Varre yy). Med de derved forhvervede Fiske-Varer, og med andet Kiøbmands-Gods, bestaaende fornemmelig af Graae- eller Foerværker, af kostbare Skind-Varer, af Oxe- og Koe-Huder, lod han om Foraaret næst efter ladde et stort og meget prægtigt Kiøbmands-Skib z), der var udstafferet overalt med smukke Malinger paa Bordene over Vandgangen, med et Seil af adskillige Farver, samt med Flag eller Vimpler, fordeelte med rødt og blaat. Dette Skib lod han, med indehavende riige Ladning, under forommalte Thorgils Giallandes Anførsel, gaae over til Engelland, og Ladningen der bytte bort mod Hvede, Honning, Viin, Engelske Klæde-Varer og andet saadant, hvormed de, efterat have giort et godt Market, vendte tilbage til Norge. Imidlertiid havde Hilderides Sønner samme Aar indfundet sig hos Kong

De Norskes Fiskerier.

Deres Hammel paa Engelland.

Flenders Efterstræbelser, og vidste at de saae alle Leiligheder til at kunne sværte ham; burde han da, ved en Reise til Finmarken, just i det Distrikt, som dem af Kongen var overdraget, have givet dem Leilighed til nye Beskyldninger, og giøre de forige endnu meere sandsynlige.

y) Man seer heraf stadfæstet, hvad tilforn er anmærket om Fiæld-Kiølen østen for de Gamles Finmark, og om de der boende Kylpinger, at desse nemlig have været Kareler, Kiølen de Finlandske Biærge.

yy) Steder, hvor man indsamlede vilde Søe-Fugles Æg, og fangede Sælhunde. Eigla, Kap. 9.

z) Saadanne Skibe kaldte man Byrdinger eller Lastdragere. De vare bygde kortere, end Krigsskibe, men høiere paa Bordene og stærkere; hvorfor de ei kunde, som hine, fremdrives ved Aarer, men man maatte bruge Seil, for derimed at komme afsted.

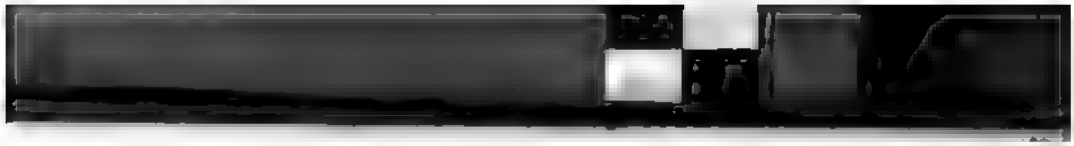

Harald med Finne-Skatten, hvis Ringhed nu, mod forige Aar, var saa kiendelig, at den faldt strax Kongen selv i Øinene, som derover ei kunde andet, end give sin Forundring og Fortrydelse tilkiende. „ Vel er det, svarede de dertil, „ at Du selv har mærket denne Forskiæl; Du skal deraf tilliige kunne domme, hvor meget Thorolf har fraroved Dig, „ og hvor læt han skal kunne berove Dig altsammen. Vi „ reiste forrige Vinter, liigesom de andre Leensmænd for os „ have giort, med 30 Mænd til Finmarken: men Thorolf „ kom vidhen efter os med 100 Mænd, hvor han igiennem„ streifede det heele District, optog de Kongelige Skatter, „ kiøbslog med Finnerne, og truede at dræbe os; hvorover „ vi maatte viige af Veien for ham, og turde ei overfare „ uden et lidet Stykke af Landet, over hvilket, tilliige med„ Halogaland, han nu har i Sinde at opkaste sig til Konge. „ At dette er rigtigt, kan tilstrækkelig beviises af det store rig „ beladte Skib, han med Finmarkiske Varer har sendt til En„ gelland, og som nu ventes tilbage med en Ladning, hvis „ Liige neppe tilforn er kommen til Norge. Dette Skib og „ denne Ladning meene vi med Rette at tilhøre Dig, Konge; „ og Du kan, om det Dig saa behager, ved dertil udsendte „ Speidere, lade det under Tilbage-Reisen optage. „ Saaledes vidste Hilderides Sønner at dreie Sagen til deres Fordeel; for hvilke det desuden var saa meget lættere at giøre desse Beskyldninger antagelige, som Sagen syntes i sig selv meget riimelig, og blev desuden stadfæstet ved det Hilderidiske Folgeskabs eenstemmige Vidnesbyrd. Kongen var denne Høst paa Hordaland, uden Tvil efter Hiemkomsten fra sit store Tog i Vester-Havet, hvilket riimeligst til dette Aar kan henføres. Paa bemeldte Hordaland reiste han omkring i Giæstebude, sysselsat tilliige med at holde Tinge, med at undersøge Sagernes der værende Tilstand, og med at giøre Anordninger

Kongen lader Thorolfs rette Skib opbringe.

ninger til fornoden Rettelse eller Forbedring; og der i Distrietet tog foromtalte Thorolfs Skib under Hiemreisen Havn i Furufiund. Til dette at opbringe, dog uden at giore Besætningen nogen Skade paa Liv eller Lemmer, havde Kongen bestikket tvende af sine Hofmænd, der tilliige vare ham noget paarørende, nemlig Sigtryg og Halvard, kaldede, den eene Snærfare, den anden Hardfare, af deres Hurtighed i at reise, eller i at forrette Kongens Erinder, hvortil han gemeenlig betiente sig af dem, saasom til Gesandtskab, baade uden- og indenlands, til at inddriive Sagefalds-Boder, til Dods-Domme eller andre Straffe at exsequere; hvorover de blandt Almuen vare liigesaa forhadte, som yndede af Kongen, for deres Hurtighed og Nidkiærhed i at udføre hans Befalinger. Desse tvende Brodre overfalde uformodentlig Thorgils og hans Skib, med tvende vel udrustede Lang- eller Krigs-Skibe, fratage ham, samt Følge, alle deres Vaaben, tilliige med alt hvad de for Resten eiede, sætte dem siden paa Land, og bringe Skibet med dets heele Ladning til Kongen, som syntes sig herved at have faaet i Hænde et uimodsigeligt Beviis, at Hilderides Sonners Angivelser om Thorolfs Opførsel i Finmarken maatte være sande. Hvad siden paafulgte, syntes ogsaa fuldkommen at stadfæste dette. Thorgils og hans Følgeskab begave sig, efterat bemeldte Vanhæld havde truffet dem, til Thorgils Fader, den gamle Qvældulf i Fiordene; de faae hos ham et Skib med den til Reisen fornødne Proviant, og bringe selv Thorolf Tidende om hans Skibs og Godses Forliis. Denne stillede sig an, som alt dette ei rørte ham, forsikkrede, at dette Forliis ei skulde bringe ham til Bettel-Staven, men at han tvertimod vilde have Fordeel af saadant Fellesskab med Kongen a). Af stint

a) Ved Fællesskab forstaaes her Thorolfs Rettighed til Kongens Gods, og til at giøre sig dert betalt for det fratagne.

Meel og andre fornødne Sager kiøbte han af de omkringboende hvad han behøvede, solgte endeel af sine Gaarde, for at faae Penge, og holdt sin store Familie ligesaa prægtig som for, beklagende alleene, at han ei saae dem saa prægtig klædde, som han ynskede.

§. 40.

Thorolf søger Hævn.

Denne forstilte Koldsindighed uagtet, tænkte Thorolf bestandig paa Hævn; og i det Øiemærke, eller for at oprette sin Forliis, lod han næstfølgende Foraar et Krigsskib udruste, og bemandede det med 100de Mænd. Hans Fader, den gamle Qvældulf, som indsaae Følgerne af det forbigangne, som intet Godt spaaede sig af sin Sons Hidsighed og Begiærlighed efter Hævn, havde ladet ham ved Thorgils advare, at han skulde undviige Kong Haralds Vrede, og søge Tieneste hos Kongerne i Engelland eller Daumark. Men Thorolf, begiærlig efter Hævn, eller indtagen af det høie eller stive Sind, som Forfædrene i liige Tilfælde havde været vante til at vise mod deres Konger, tænkte paa langt andet. Med sit paa bemeldte Maade udrustede Skib seilede han fra Halogaland, saa langt uden om de yderste Øer, at man kun saae det halve af Fiældene, for ei at blive kiændt, og lagde endelig ind i Vigen: men da han fornam, at Kong Harald den Tiid var der, seilede han viidere fort til Danmark, og derfra til Øster-Soen. Der hendreev han Sommeren paa Soeroverier, men med liden Fordeel, og vendte mod Høsten tilbage derfra, ved de Tiider, da man pleiede at reise fra Markedet paa Skanør, et Sted, som den Tiid og længe derefter var meget bekiændt, ei alleene af det store Fiskerie, der dreeves, men ogsaa af dets store aarlige Marked, hvorhen samledes en stor Mængde Kiøbmænd og andre fra alle omliggende Lande, fra Vester-Havet saavelsom fra Øster-Soen. Didhen begav sig nu ogsaa Thorolf, men uden at

Ao. 889.

give

give ſig der tilkiænde for nogen, og ſeilede derfra bag efter den Norſke Kiøbmands-Flode, liige indtil Havnen Moſtrarſund b). Paa Øen Thrum eller Thrymse havde tilforn været de Agdiſke Kongers Boepæl, ſom tilforn er beretted c); men efter dem var den nu bleven een af Kong Haralds fornemſte Gaarde, hvor han helſt pleiede at tage ſin Reſidents, naar han indfandt ſig paa de Kanter; og for Reſten blev den i hans Fraværelſe beboet af en ved Navn Porer Prum, ſom var Kongens Foged der paa Øen. Denne havde blandt andre været paa bemeldte Market i Skanoer; han havde der, for Kongens Regning, indkiøbt adſkillige Varer, ſom Malt, Hvede, Honning, Viin, med fleere fornødne Sager, formodentlig til Kongens Ankomſt; og dermed havde han laddet et ſtort Skib, med hvilket han nu var kommen til bemeldte Havn, Moſtrarſund. Der angriiber Thorolf haun, bringer ham til at overgive ſig, ſætter ham med Følge i Land der paa Øen, bemægtiger ſig hans Skib og Gods, og ſeiler dermed afſted, fornøiet over dette Bytte. Thorolf havde været at undſkylde, derſom han dermed havde ladet ſig nøie; men han dreev ſin Hævn langt viidere. Han ſeiler med begge Skibe ind i Goth-Elven, gaaer i Land paa Hiſingen, angriiber og beſtormer der ved Natte-Tider forbenævnte Sigtrygs og Hallvards Gaard, ſom de der eiede efter deres Fader, dræber der den eene af deres Brødre, Thord, udplyndrer derpaa og afbrænder Gaarden, efterat den anden der værende Broder, Thorgeir, var undkommen til Skoven, men med Forliis af ſin eene Haand, ſom blev ham frahuggen af Thorgils Giallande, i det han ſvingede ſig over det høie Plankeværk, der ſom en Muur omringede Gaar-

Fratager een af Kongens Fogder hans riig beladte Skib.

Udplyndrer og afbrænder Sigtrygs og Hallvards Gaard paa Hiſingen.

b) Er uden Tvil en Havn i Halland, ved Øen Maſten eller Moſten.
c) See den Norſke Hiſtories 1 Deel, Kap. 3. §. 5. pag. 152. Kap. 4. § 19. p. 256.

Gaarden d) Endnu var Thorolfs Hævngierrighed ei mættet: men den blev udstrakt, ogsaa til ganske uskyldige, til hans egne Medborgere. Fra Goth-Elven seiler han ind i Vigen, borttager der et med Meel beladdet Skib, som tilhørte de der værende Indbyggere, fortsætter derpaa Reisen med al mulig Hast, forbi Folden eller Oslo-Fiord, men betiener sig overalt, paa gammel Soerøver-Maneer, af det saa haardelig af Kong Harald forbudne Strandhug e), og seiler omkring Lindesnæs, under bestandig Plyndring langs Kysterne, ind i Fiordene til sin Fader, Qvældulf, hvilken, efterat være bleven underrettet om Thorolfs Bedrivter, paa nye advarede ham, ei at sætte sig imod Kong Haralds Magt eller Lykke, som han ei var voxen nok, og oprigtig raadede ham hvad af saadant Foretagende vilde flyde. Men Thorolf, stolende alt for meget paa eegen Tapperhed og Styrke, paa sine Huus-Tropper, paa sine store Rigdomme, sine mange Venner og Paarørende, lod sig af dette ikke anfegte, men begav sig hiem til sin Gaard, Sandnes, og hendreev der følgende Vinter med en Pragt, som var Forstelig, omringet af en talrig Familie og et stort Antal Huus-Tropper, som han til sin Sikkerhed bestandig havde om sig.

Frataget Vikingerne et Skib og plyndret paa Kysten.

§. 41.

Kong Harald var intet mindre end vant til at taale saadanne Fornærmelser, eller lade dem gaae ustraffede forbi. Han havde været i Viigen, den Tiid Thorolf paa fortalte Maade tog der saa ilde afsted, men begav sig siden derfra over Uplandene til Throndhiem, hvor han residerte følgende Vinter. Imidlertiid havde foromtalte Sigtryg og Halldard

Han bliver derfor af Kongen, paa sin Gaard, angreben og dræbt.

Ao. 890.

d) Saaledes vare Forstelige og andre fornemme Mænds Gaarde den Tiid indrettede, til et Slags Sikkerhed mod uformodentligt Overfald.

e) Saa kaldte man den Maade, brugelig blandt Soerøvere og andre, til Underholdning og Proviant, at røve paa Kysterne hvad Qvæg man der forefandt, og at nedslagte samme til bemeldte Brug.

vard bestandig erindret ham om Thorolfs voldsomme Fremfart i hans Riige, om hans Dumdristighed mod Kongen, om den betydelige Skade, han især havde tilfoiet dem, og fortangte over ham en billig Hævn, som de paatoge sig selv at ville udfore. Kongen gav endelig dertil sit Samtykke; de udrustede dertil twende Skibe; dem bemandede de med 150 af deres Bønder eller Tienere, og droge saa afsted. Men de bleve af Modvind længe opholdte under Veis, og Kongen er saa overbeviist om, at deres Lykke var ei tilstrækkelig, deres Kræfter alt for svage, til at udfore saa stort et Foretagende mod Thorolf, at han, for at forekomme deres Undergang, paatog sig selv den Forretning. Saasnart hine derfor vare afreiste, i Forsæt at fuldfore den heele Reise til Soes, uden om det faste Land, gik Kongen fra Hlade om Bord paa sine Skibe, som han lod besætte med 400de Mænd: men tog en ganske anden og kortere Vei. Han gaaer langs ad Throndhiems Fiord indtil Ellide-Eid, lader der sine Skibe efter sig, og tager Veien til Lands over Eidet til Nummedalen. Der besætter han endeel af Indbyggernes Skibe med sit Mandskab, og begiver sig strax afsted, uden maae, under bestandig Modvind, holde ud med at roe i sex Dage og Nætter efter hinanden, forend han ved Natte-Tider naaede Thorolfs Gaard, Saudnes. Der laae hans Skib seilfærdigt i Havnen: det var hans Forsæt at forlade sin Boepæl og Landet; og han havde til sin Afreise ladet kaage sig det fornødne Øll: men dette Øll befordrede tildeels hans Ulykke. Thorolf havde vel udsat et Slags Postering, for at holde Vagt: men Vagten var den Tiid saa sikker, og fandt saadan Smag i det nyebryggede Øll, at de havde begivet sig hiem, for der at giøre sig til gode blandt de andre. Kongen landede derfor, lod sine Folk sætte sig i Orden, og sin Fane bære for sig, tog Veien til Gaarden, som laae ei langt

fra Soen, og omringede Huuſet, eller Thorolfs Spiſe-Stue, med ſit Mandſkab, uden at nogen blev den overhængende Ulykke vaer, ſorend et forfærdeligt Krigs-Raab og Krigs-Hornenes Lyd gav den tilkiende, ſamt Thorolf med ſit Sælſkab at forſtaae, at her maatte gribes til Vaaben. Kongen befalede ſtrax, at man ſkulde lade alle Qvinder og Born frit udpaſſere. Af denne Leilighed betiener Thorolfs Huſtrue ſig; hun gaaer ſtrax ud, ſpor efter Berlu-Kares Sonner, og lader ſig af Aulver Hunfa bringe for Kongen, hvilken hun tilſpurgte, om Forbon og Forladelſe for Thorolf ei maatte hos ham finde Sted. Jeg tilſiger, ſvarte Kongen, Thorolf Sikkerhed for Liv og Lemmer, ſaafremt han ſtrax overgiver ſig: men det vil jeg have mig forbeholdet, at kunne efter eeget Godtbefindende afſtraffe hans Huus-Karle og Hiælpesmænd, der have giort ſig ſkyldige i ſamme Forbrydelſe, ſom han. Dette blev, ſom ubilligt, af Thorolf forkaſtet; og han forlangte kun, at maatte komme ud, for at kunne fegte paa aaben Mark. De fleeſte af forrige Tiiders Vovehalſe ſkulde mueligt have anſeet det for en Skam, at afſlaae denne hans Begiering: men Kong Harald anſaae Sagen anderledes; han forſikkrede, at han ſkatterede ſine Folkes Liv hoiere, end at ede det i ufornødne Tilfælde; og befalede, at man ſkulde ſætte Ild paa Huuſet. Dette blev ſtrax efterkommet; Ilden greeb i en Haſt om ſig, ved det Huuſet var tækket med Næver f), og det ſtod overalt i Lue. I denne Tilſtand opmuntrede Thorolf ſine Folk til at bræke ud af Huuſet; de anvendte ſtrax derpaa alle Kræfter tilliige med ham; Thorolf ſelv kom forſt ud, efter ham Thorgils Giallande, og ſiden de andre. Nu begyndtes en hæftig Striid, haardere og meere

f) Saa kaldes den tynde Bark, uden om den grovere, paa Birke-Træer, hvilken aftrækkes i firekantede Plader, og lægges under Grønſværen, hvormed Huuſene tækkes, for at afleede Vandet.

meere langvarig, end man havde formodet. Thorolf og hans Sælskab fegtede, som forvilede, ei uden et temmelig Nederlag paa Kongens Side, indtil Spiise-Salen, som de havde paa Ryggen, var kommen i fuld Lue, da Thorolf, som nu saae den visse Død for Øine, satte sig for at giøre den saa ærefuld og navnkundig, som meest mueligt var. Han giør, med store Hug, forfærdelige Saar, og Nederlage til begge Sider, et saa hæftigt Udfald paa de Kongelige Tropper, at han trængte sig frem lige til Kongens Fane, hvor han nedhug Fanedrageren, i Tanke, at det var Kongen selv, men udraabte, da han mærkede, at han havde taget feil, "hvilken Ulykke, at jeg ei kom 3 Skridt længer frem!" med hvilket Ord i Munden han blev i samme Øieblik nedhuggen, og faldt død for Kongens Fødder, som selv havde givet ham sit Bane-Saar. Kong Harald lod strax give Tegn, at holde inde med Fegtningen, forbød at plyndre, thi alt hvad her er, sagde han, er mit, befalede Aulver at lade begrave sin Paarørende, og vendte strax om til Skibene. Blandt andre, som der lode forbinde deres Saar, blev Kongen een vaer, der var læt blesseret: „Dette Saar, sagde han da, „ har Thorolf ei givet Dig; hans Sværd var ei saa slovt; „ Skade er det, at saa stor en Mand saaledes skulde omkomme.„ En stor Prøve paa Kong Haralds Ædelmodighed, som ei undsaae sig ved at give en Fiende, der nylig havde svinget ham Sværdet over Hovedet, saa stor en Beromm else. Om Morgenen næst efter gik Kongen til Seils igien med en foielig Vind, og traf i adskillige Havne en Mængde Krigsskibe, alle under Veis for at komme Thorolf til Hiælp, mod Sigtryg og Hallvard, hvis Ankomst og Erinde Rygtet havde allereede i Forveien bebudet. Samme tilbragte dem nu ogsaa Tidende om Thorolfs Død; hvoro-

ver de, med uforrettet Erinde, ei uden andres Spotterier over deres Reise, maatte vende tilbage.

§. 42.

Hans Død hævnes af Ketill Hæng, som dræber Hilderides Sønner

Saadant blev Thorolfs Endeligt, en Mand, som besad alle de Egenskaber, hvilke kunde, efter de Tilders Tænkemaade, giøre en almindelig elsket og anseet, lad være han i sin sidste Opførsel mod Kong Harald havde viist en Hævngierrighed og Stolthed, som ei var at undskylde. Hans Død gik derfor mange til Hiærte, især de fornemste Herrer paa Halogaland, og blandt dem fornemmelig hans Paarørende, Ketill Hæna, af den Hrafnistiske Familie, den da anseeligste Mand i Nummedalen, en Søn af Thorkell *), Jarl over bemeldte Nummedal. Bemeldte Ketill havde været een af dem, som vilde komme Thorolf til Hiælp, mod Sigtryg og Hallvard, men af Modvind var bleven opholdt. Saasnart derfor Rygtet om bemeldte hans Fetters Død var kommen ham for Øren, brændte han af Begiærlighed efter Hævn. Han iiler strax med et Skib, bemandet med 60 Mænd, hen til Thorgum; ihielslaaer der Hilderides Sønner, som dem, der havde været den første og fornemste Aarsag til Thorolfs Ulykke, og udplyndrer deres Gaard; udruster derpaa tvende Skibe, ladder dem med det giorte Bytte, samt sit øvrige Gods, og flotter dermed over til Island, for der at være i Sikkerhed for den fra Kong Haralds Side forventede Hævn. Denne havde for Resten, efter Thorolfs Død, ladet den største Deel af sin Fortrydelse fare. Thorolfs Enke lod han beholde den Afdødes Gods og Eiendeele (thi al Boehave var reddet, undtaget hvad som brændte med Spiise-Stuen); Aulver Hnufa, og hans Broder, Eyvind Lambe, lod han blive

og flotter over til Island.

*) I Þattr Orms Storolfssunar kaldes hans Fader Ketill: men det er uden Tvil en Forbytteise: thi hans Mersader heed Ketil; dog kaldes Hængs Fader Ketill, ogsaa i endeel Exemplarer af Sigla selv.

blive efter sig paa Sandnes, for at besorge Thorolfs Begravelse, samt de Saaredes Helbreedelse, og andre Sager til Enkens Beste; da bemeldte hans Hofmænd, Aulver og Eyvind, efter Hiemkomsten forlangte deres Afskeed, foregivende, at det var dem uforbrageligt, længer at omgaaes dem, som havde havt Deel i deres Fetters Død, afslog han vel, for det første, med en vred Tone deres Begiæring: men han betænkte sig kort efter anderledes, gav Eyvind sin Afskeed, overlod ham alle Thorolfs Eiendeele med Gaarden Sandnes og hans efterladte Enke, men beholdt Aulver fremdeeles i sit Hof, som en Mand, af saa rare Egenskaber, at Kongen ei kunde undvære ham. Ved saa store Naades-Beviisninger bleve bemeldte Brødre fuldkommen tilfredsstillede: men det syntes langt fra ei Erstatning nok for Thorolfs Fader og hans andre Paarørende. Den gamle Qvældulf især tog sig sin Sons Død saa nær, at han af Sorg blev sengeliggende, men af Sorg derover fornemmelig, at alt Haab om den søde Hævn syntes at være ham betagen. Men hans Søn, Grim, som forrige Sommer havde ægtet en anseelig Jomfrue, ved Navn Bera, en Dotter af Ynggvar, de forrige Kongers Leensmand, uden Tvil i Fiordene, opmuntrede ham ved sine Forestillinger, hvor lidet overeensstemmende saadan Opførsel var med hans eget Sindelav, hans forrige Mood og Tapperhed, hvor uanstændig for en Mand af den Hrafnistiske Familie: han maatte heller see sig om alle Leiligheder til Hævn; og den var vel ei saa vanskelig at finde, om ei paa Kongens egen Person, saa dog paa nogen af hans Paarørende eller Betiente. Dette gav den Gamle, som et nyt Liv, der, mindre indtagen af Forfædrenes stive og uforsonlige Sindelav, kunde læt have faaet den heele Sag afgiort og forsonet. Kong Haralds Fortroelige, oftomtalte Aulver, havde ved alle Leiligheder erindret ham om nogen Erstatning, et

Man seer at kalde Qvældulf Erstat-

ning for sin Sons Død.

Slags Sone for Thorolfs Drab, der maatte gives den gamle Qvældulf, ved en Raades, en Æres Bevisning fra Kongens Side; denne havde givet Løfte derom, hvis Qvældulf eller hans Son indfunde sig, for selv at forlange det; Aulver havde strax derpaa begivet sig til dem; og han havde, da Qvældulf undskyldte sig med sin Alderdom, overtalt Grim til

Skalagrim reiser derfor til Kongen.

at paatage sig en Reise i bemeldte Ærinde. I Selskab med 11 ye andre tappre Mænd tiltræder ogsaa Grim Reisen, paa en Skude; han seiler først til Hordaland, siden over Otrarfiord (uden Tvil Osta-Fiord eller Øster-Fiord, norden for Bergen), og derfra over Land til Vors; derfra begiver han sig over Fille-Fiældene til Valdres, hvor Kongen da reiste

Ao. 890.

om i Gjæstebude, efterat have Sommeren forud giort paa nye en Tur over Uplandene; og han gaaer til Baads over et stort Vand (mueligt Slire-Fiorden), til den Gaard, hvor Kongen da var. Der fremstiller Aulver ham for Kongen, endnu siddende over Taffelet, og anvender al sin Veltalenhed, for at befordre hans Sag eller Ærinde paa det beste. Imidlertiid staaer Grim, med 5 andre af sit Selskab g), bagen for Aulver, hvor han, ved sin usædvanlige Storrelse, da han var et Hoved høier, end alle andre h), traf saavel alle andres, som Kongens Opmærksomhed til sig. „ Er den
„ store Mand, spurgte da Kongen, Skallagrim, eller
„ den skallede Grim? thi Grim var skallet i Hovedet. Ef-
„ tersom Du, Grim, sagde han videre, forlanger Erstat-
„ ning for Din Broders Drab, saa svær Hof-Lovene, og
„ bliv min Hofmand, da Du kan vente Dig al den Ære og

„ Belon-

g) Man maatte ei staae bevæbnet ind for Kongen; Grim havde derfor ladet 6 af sit Følge ved Dørren, som havde de andres Vaaben i Forvaring, medens de vare inde.

h) Grim var af den Krafnistiske Familie, som nedstammede fra Jøterne. Det heder derfor i Egla, Kap. 19, om ham og Følge, at de vare liigere Pussom enn Mønnom.

„ Belønning, som Du fortiener. „ Dig kan jeg ei stiene, „ svarte Grim, dertil er min Lykke alt for ringe; da min „ Broder, Thorolf, der havde saa meget for mig, ei kunde „ giøre det, Dig til Behag. „ Kongen, stødt over dette uventede Svar, blev rød i Ansigtet, og tiede stille. Saasnart Aulver mærkede det, bad han Grim og hans Følge at skynde sig derfra; for at befordre deres Flugt, giorde han alle ved Soen værende Baade ubrugbare; og paa den Maade lykkedes det Grim at komme bort, da de, som Kongen siden udsendte, for at sætte efter ham, maatte med uforrettet Ærinde vende tilbage. Efter Hiemkomsten var den gamle Qvældulf vel fornøiet, at Grim ei traadde i Kongens Tieneste, mueligt var det een mellem dem aftalt Sag: men man kunde for Fremtiiden ei forholde sig noget sikkert Opholds-Sted i Norge. Efter dette maatte man derfor see sig om paa andre Steder; og paa hvilket Sted da heller, end paa Island? hvorhen Qvælldulfs Paarørende, Ketill Hæng, for nylig havde begivet sig; hvor man uden videre Hinder og Bekostning kunde fæste Boepæl; hvilket Land derfor saa mange ved de Tider søgte hen til, som det bequemste og sikkerste Tilflugts-Sted. Man besluttede derover at flotte didhen; til den Ende udrustet man næstkommende Foraar tvende Krigs- An. 891.
Skibe, et for Qvælldulf, det andet for Grim; man bemandede samme med 30 stridbare vel udrustede Mænd paa hvert, foruden anden Besætning, af Qvinder, Børn, Tienere, samt den heele Boehave; og man forlader sit forrige Hiem, men ei uden Forbittrelse og den hæftigste Længsel efter Hævn, hvilken skulde søges, forend man kunde tiltræde den foresatte Reise. Til den Ende begav man sig til de uden for Indløbet til Sogne-Fiorden beliggende Øer, Solundar-Eiar, hvor man lagde Skibene paa et afsides beliggende Sted, for at blive skiult, men udsatte Speidere paa alle Kanter, hvor de

Dræger bort med uforrettet Ærinde.

Han og hans Fader lave sig til at flytte over til Island.

Seilende

Seilende pleiede at passere forbi, og lurede saaledes paa Leiligheden.

§. 43.

Hertug Guttorm dør.

Vi have tilforn fortaalt i), at Kong Harald havde sat sin Morbroder, Hertug Guttorm, til Statholder over Viigen, hvor han førte Regieringen, i Kongens Fraværelse, og især drog Omsorg for Landets Forsvar mod fiendtlige Angreebe, hvilke det næsten bestandig var underkastet, deels af Vikinger eller Søerøvere, deels af Gotherne eller de Svenske, saa længe foromtalte Kong Erik Emundsen i Sverrig levede k). Denne dødde, siger Snorro, da Kong Harald havde været 10 Aar Konge over Norge, forstaae, ei over heele Norge, men over det i Særdeleshed saa kaldte Norge, 10 Aar efter Throndhiems fuldkomne Erobring l); følgelig ved Aar 886 omtrent. Hertug Guttorm, som havde sin Residents i Tønsberg, dødde ei længe derefter, samme Aar, da Qvælldulf giorde foromtalte Foranstaltninger til sin Islandske Reise, og da Guttorm var, ei 34 Aar, som Torfæus regner m), men 44 omtrent. Denne havde for sin Død, da han laae paa det yderste, ved Gesandter underrettet Kong Harald, som da var i Throndhiem, om Sagernes Tilstand, og overdraget ham sine Mindres Forvaltning, sine Børns Opdragelse, hvilke vare, foruden tvende Prinsesser,

Hans Børn.

Ragnhild og Aslaug, tvende Prinser, Sigurd og Ragnar, den eene 10, den anden 12 Aar gammel. Benævnte Døttre lod Kong Harald opfostre hos deres Paarørende; Guttorms Sønner derimod vilde han lade opdrage i sit eget Hof. For at afhente dem havde han udsendt foromtalte Sigtryg

i) See den foregaaende §. 14.
k) See Snorro i Haralds Saga Harfagra, Kap 28. pag. 105.
l) See herom videre foregaaende §. 17.
m) See hans Hist. Norv. Par. 2. Lib 1. cap. 24. pag. 41. See og den Norske Histories 1ste Deel, Kap. 6. §. 30. p. 427.

Sigtryg og Hallvard til Viigen, med et Skib, just det samme, som tilforn havde tilhort Thorolf; og desse vare, til al Vanhæld, under Tilbagereisen, da Qvælldulf og Grim laae paa Luur ved Solunderne. Da de seilede over Sogn-Sø, eller forbi Sogne-Fiorden, havde Grim, der var begavet med et meget skarpt Syn, strax kiændt sin Broders Skib, og udsendt visse af sine Folk, for ved dem at erkyndiges om, hvor Skibet om Aftenen tog Havn. Efter derom indhentet Kundskab, underrettede Grim sin Fader, om den for Haanden værende Leilighed, til at faae den længe forynskte Hævn, foruden et stort Bytte; man haster strax afsted med begge sine Skibe til Havnen, hvor Sigtrygs og Hallvards Skib laae; og man lægger der ind. Da de med en Baad nærmede sig Landet, uden Tvil, for at overrumple dem, som hos Skibs-Broen stode paa Vagt, gave vel desse, ved et hæftigt Anskrig, sine Varsel, at Fiender vare forhaande; og alting kom i Bevægelse: men førend hine kunde ret sætte sig til Modværge, var deres Skib besteeget, af Grim paa den eene Side hos Bagstavnen, hos Forstavnen paa den anden af Qvælldulf, hvilken, optændt af den hæftigste Forbittrelse, og brændende af Begiærlighed efter Hævn, ved denne Leilighed blev sat i den saa kaldte Bergsærks-Gang eller Kiæmpe-Raserie. Som et affindigt Menneske hug han om sig til begge Sider, nedslog som et Lynet alt hvad ham mødte, og hug tilsidst Hallvards Hielm og Hoved igiennem paa eengang, saa han blev hængende paa Sværdet, ved hvilket Qvælldulf loftede ham i Veiret, og slængte ham ud i Soen. Paa samme Maade omtrent tog Grim afsted langs Skibets anden Side, i hvis Forstavn han nedlagde Sigtryg. For at undgaae desse rasende Mennesker eller redde sig ved Svemmen, sprunge vel mange over Bord i Soen: men der bleve de dræbte af dem, som vare paa Skibs-Baaden; og blandt deres Tall

Hans tvende Sønner dræbes af Qvælldulf og Skalagrim.

vare de tvende unge uskyldige Printser, foruden hvilke og Skibets Anforere, 50 Personer maatte tilsætte Livet. Tree Mænd alleene lod man leve, ei af Medynk eller Menneske-Kiærlighed, men i den Hensigt, at de skulde bringe Kong Harald Tidende om denne Tildragelse, tilliige med et Vers, hvori Qvælldulf og Grim triumpherende roste sig deraf, at nu havde de hævnet Leensherrens (Thorolfs) Død; nu maatte de Kongelige Børn med deres Blod fode Ulven og Ørnen; nu slod den dræbte Hallvards Legeme paa Soen; og nu hakkede den Aske-farvede Ørn i Snarfares Saar. Foruden denne Hævn, faldt et stort Bytte, bestaaende af de unge Printsers Fæderne-Arv, i Seiervindernes Lod, tilliige med Thorolfs Skib; og med alt dette haste de nu afsted over til Island. Dette Land fik Qvælldulf ei at see, som dodde under Veis: men Grim nedsatte sig paa den Gaard, Borg, i Borgarfiorden, paa Vesterlandet, hvor hans Efterkommere siden stedse have boet, og hvor en Steen endnu sees, saa stor, at den neppe af fire Mænd kan loftes, hvilken Grim skal have hentet op fra Havets Bund, og brugt som Amboit eller Smidde-Sted n).

§. 44.

Anmerkninger over det foregaende.

Saa sørgeligt et Udfald havde hidindtil fortaalte mærkværdige Tildragelse, mellem Kong Harald paa den eene, Thorolf og hans Familie paa den anden Side. Vi see af den, som tilforn er erindret, et betydeligt Exempel, hvor stive Karle Kong Harald har havt med at bestille, hvilke Vanskeligheder at bestride, hvilke Fornærmelser ofte at forbøie, forend han fik see sit store Værk fuldkommen istandsat, fornemmelig i de nordlige Kanter af Norge, hvor den gamle Jotiske Frihed,

n) See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 1. cap. 24. p. 43. I den Islandske Reise, §. 386. p. 260, staaer, at Grims Eftermænd boede paa Borg i 300 Aar, og bleve kaldte Myrarmænn.

Frihed, det forige vilde og selvraadige Væsen, den overdrevne Begiærlighed efter Hævn, havde, fremfor paa andre Steder, fæstet dybe Rødder. Dette at faae dæmpet, om ei udrydet, koſtede Kong Harald overmaade meget, endſkiønt han derved tilliige vandt, i ſin Regierings-Kunſt, i Henſigt iſær, til meere Varſomhed, meere Lemfældighed at bruge i liige Tilfælder. Han lod vel alle Qvælduls's efterladte Jordegodſe og andre faſte Eiendeele domme forfaldne under Kronen; mange af Qvælduls's Paarørende, Grims Sviger-Fader iſær, maatte ogſaa gaae i Landflygtighed, fornemmelig til Island: men Kong Harald rakte fra den Tiid af aldrig meere Øret til Bagvaſkelſer, og viiſte ſiden al muelig Lempfældighed, ogſaa i Sager, ſom anginge ham ſelv eller Familie, fornemmelig i følgende. Vi have i det foregaaende fortaalt, at Kong Harald, paa ſit ſtore Krigstog i Veſter-Havet, havde undertvunget ſig alle deri og om Skotland beliggende Øer, blandt dem Sudurøerne. Sidſtbenævnte Øer havde været de gamle Græker og Romere bekiændte, under Navn af de Hæbudiſke eller Hebridiſke Øer; de Norſke havde, fra meget gamle Tiider af, der ſværmet omkring paa deres Soerøver-Toge o); de havde der fæſtet Boepæle, ſær i Harald Haarfagers Tiider p); mange af de der værende Øer have derover faaet og føre endnu Nordiſke Navne, ſaaſom Barrey, Mikley, Pappey, Fiarey, Mellisey, Lingey, m. fl.; der findes adſkillige Kaſteller, bygde af de Norſke; man ſeer der, iſær paa Øen Skie, mange Steen-Høie, hvorpaa man meener, at der er offret q); der ſees ogſaa høie opreiſte Steene, ligeſom her i Norden, blandt dem een iſær,

Sudurøernes gamle Tilſtand.

De Norſkes Beſøge og Boepæle der.

o) See vor Norſke Hiſtories 1ſte Deel, Kap. 7de. §. 12. p. 471. og §. 27. p. 516.
p) See foregaaende §. 33.
q) See *Martins* Deſcription of the Weſtern Islands. p. 151. 152.

15 Fod hoi r); under tvende saadanne Steene, 7 Fod hoie, berettes især tvende Brødre at ligge begravne, der have været Danske eller Norske, og slaget hinanden ihiel, nemlig Dih og Rah, efter hvilke Øen Jurah skal have faaet Navn s); en Strøm der paa Stedet, skal liigeledes være opkaldet efter Brekan, en Dansk Konges Søn; og paa Øen Jona, ved den søndre Side af St. Mariæ Kirke, sees endeel Norske, Skotske og Irrske Kongers Grave t). De Norske have altsaa, fra meget gamle Tider af, havt Sudurøerne i Besiddelse, fornemmelig som Søerøver- eller Vikinge-Boliger; deres Antal der var stærkt forøget, i Anledning af de, saavel for, som under Harald Haarfagers Regiering, i Norge forefaldende store Forandringer; og denne Konge havde, som tilforn er berettet, paa sit store Tog i Vester-Havet, fordrevet dem derfra, og underlagt sig Øerne. Men siden havde adskillige Søerøvere sat sig der faste paa nye, fornemmelig Skotske og Irrske, der formodentlig nedstammede fra de Nordmænd, som i forrige og da værende Tider havde nedsat sig i Skotland og Irland u). Desse gjørde megen Skade med deres Plyndren og Søeroverier, blandt dem især tvende, som vare fra Sudurøerne selv, Viigbiodur og Vestmadur v). Desse bleve vel i en hæftig Søe-Træfning nedlagde af foromtalte Praud Biørnsøn og Amund Træfot, som efter Slaget i Hafursfiord havde søgt hen til Øerne i Vester-Havet: men saavel bemeldte Norske Flygtige selv, som andre, bleve dog ved at forurolige Sudurøerne med deres Søeroverier, og satte sig der saa faste, at Kong Harald derover savnede alle sine Indkomster af bemeldte Øer, og maatte frygte

r) See Martin sammesteds, p. 220.
s) See dette og sammesteds, p. 231.
t) See sammesteds, p. 261.
u) See Landnama-Saga, 1ste Deel, Kap. 11, p. 12.
v) See Grettirs-Saga, Kap. 5. p. 88.

frygte for at tabe sin Eiendoms Ret dertil, dersom det ei i Tiide blev forekommet. Herover saae han sig om efter en Mand, som han kunde betroe den Forretning, at fordriive bemeldte Soerovere; og Vallet faldt paa foromtalte Ketill Flatnef x). Denne Mand var den Tiid en af de mægtigste og fornemste i Norge. Giennem sin Fader, Biorn Buna, og Farfader, Vedra-Grim, Herser i Sogn, nedstammede han fra foromtalte Vatnar, og de gamle Hordalandske Konger y); giennem sin Moder, Velaug, en Dotter af Vemund den Gamle i Sogn, og giennem sin Farmoder, Herdor, en Dotter-Dotter af Kong Eylaug, eller som andre beretter, Herse i Sogn z), kunde han regne sin Herkomst fra de gamle Konger i Sogn, og paa Halogaland; selv var han Herse i Raumsdal a), og givt med den Hringarikiske Herses, Ketill Vedurs Dotter, Ingvelld. Ketill Flatnef havde vesuden længe faret om paa Soeroverie i Vester-Havet; derved ei mindre, end ved foromtalte sin store Familie, havde han sat sig der i stor Anseelse; og denne havde meget tiltraget, ved Giftermaal mellem hans Dotter, Audur Diupaudga, og den foromtalte mægtige Irlandske Konge, Olaf Hvite b), hvis Son var Thorstein Raude, der inderlagde sig den halve Deel af Skotland c). Ketill Flatnef havde selv en Tiid lang boet i Skotland; af denne og foranførte Aarsager havde han der, og paa andre Steder i Vester-Havet, mange bekiendte, samt mægtige Paarørende; og derover anfaae Kong

Kong Harald sætter Ketill Flatnef til Stratholder over de Øer.

x) See den Norske Histories 1ste Deel, Kap. 7de. §. 24. p. 506.
y) See Appendix til Landnama, p 176 og 178, samt Norske Histories 1ste Deel, 5te Kap. §. 10. p. 294.
z) See Torfæi Hist. Norv. Par. 2. Lib. 2. cap. 7. p. 114.
a) Saa beretter det gamle Skrivt Laxdæla.
b) See den Norske Histories 1ste Deel, Kap. 7. §. 24. p. 307. og §. 29. p. 521.
c) See foranførte Laxdæla.

Harald ham, som det bequemste Redskab, til at undertvinge sig Sudurøerne, og holde Søeroverne i Ave: men det, som giorde Ketill saa bequem, til denne Forretning, i Kongens Øine, foraarsagede fornemmelig, at han feilede sit Øiemærke. Ketill var en Mand af temmelig høi Alder, da Kong Harald overdrog ham bemeldte Forretning, at gaae med en Krigsmagt og Flode over til Sudurøerne, for at tvinge bemeldte Øer igien til Lydighed, og siden at forvalte der Regieringen, som Statholder, dog under Vilkaar, at svare af Øerne en aarlig Tribut d); han vilde derfor nødig paatage sig den Forretning: men han turde ei undslaae sig derfra. Ketill gaaer da vel med en Krigsmagt og Flode over til Sudurøerne; han holder der adskillige Træfninger med Søeroverne, er lykkelig i dem alle, og undertvinger sig Øerne: men da han dermed var bleven færdig, sender han Kong Haralds Krigsmagt og Flode tilbage til Norge, opkaster sig selv til Første over Øerne, opsiger Kong Harald al Lydighed, og vegrer sig ved at betale ham den aarlige af Øerne udlovede Skat. Over dette blev Kong Harald, som billigt var, hæftig fortornet, og søgte at hævne denne Uret paa hvad Maade, han best kunde. Foruden bemeldte Audur havde Ketill med sin Hustrue avlet tvende Sønner, Biørn hinn Austræni og Helge Biola, samt en Dotter, Þorun Hyrnu; Biørn, der var opdragen hos Kiallak, Jarl i Jamteland dd), og siden gift med Jarlens Dotter, Giaflaug, havde Ketill, ved sin Bortreise, ladet blive tilbage i Norge, for at forvalte sine Gaarde, sit Jordegods: men denne lod Kong Harald erklære landflygtig, lagde alle Ketills Eiendeele under Kronen e), søgte

Han falder fra, og opkaster sig selv til Herre over Øerne.

d) See *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 2. Lib. 1. cap. 29. pag. 48.

dd) See efterfølgende §. 77. i Kong Hagens Historie.

e) Laxdæla beretter, at Kong Harald tvang Ketill til at paatage sig bemeldte Tog til Sudurøerne, paa det han siden kunde bemægtige sig Ketills

fogte siden at ombringe Biorn, og da det ei vilde lykkes, forfulgte saaledes hans Paarørende, at de maatte redde sig med Flugten, fornemmelig over til Jisland, hvor bemeldte Biorn, og hans Broder, Helga, samt Søster, Audur, ogsaa fæstede deres Boepæle f).

§. 45.

Paa denne Maade blev saavel denne, som forrige Erobring af Sudurøerne Kong Harald til ringe Nytte, og deres Besiddelse af ingen Bestandighed. Man seer ellers af det derom anførte, at han har behandlet bemeldte Øer, som et fra Orkenøerne og Hialltland adskilt Leen. Vi have i det foregaaende fortaalt, at sidstbenævnte Øer havde Kong Harald, efter sit store Tog i Vester-Havet, overdraget til Rognvalld Jarl, og denne igien overladt dem til sin Broder, Sigurd, som dermed af Kongen blev forleenet g). Denne Sigurd blev en meget mægtig Første, hvorover han fik Tilnavn af hin Rike gg), og udvidede sine Lande anseeligt, ei alleene, ved at fordriive eller udrydde de forige Indbyggere paa Øerne, de Petter (Pieter) og Paper (de Christne), som foranførte Orkenøiske Document bevidner *), men ogsaa paa følgende Maade. Foromtalte Thorstein Raude, en

Fortsættelse af Orkenøernes Historie.

Ketills Gode. Men Torfæus har rigtig nok anmærket, Hist. Norv. Par. 2. Lib. 1. cap. 29. pag. 49, at saadant er aldeles urimeligt. Hvor taabeligt, at give een, som man agter at forurette, Sværdet i Hænde, til at hævne sig? De fleeste Jislandske Skrivter, som handle om Jislands første Beboere, ere ei frie for Partiskhed mod K. Harald, hvortil Aarsagen let kan begribes; og af dem har den lærde Arngrim Jonesøn ofte ladet sig forføre til samme.

f) See Landnama, 2 Deel, Kap. 11. p. 43. Kap. 17. p. 53. og 1ste Deel, Kap. 11. pag. 12. Ol. Dalin regner derfor bemeldte Biørn med mange fleere urettelig blandt dem, som fra Sverrig ere komne over til Jisland, i Fortalen til sin Swea-Rikes Historie.

g) See foregaaende §. 33.

gg) See Oluf Tryggvesons Saga, 1ste Deel, Kap. 177. p. 218.

*) See foregaaende §. 33. not. (i).

en Søn af Olaf Hvite, Konge i Dublin h), var da en af de fornemste og mægtigste Norske Søerøvere i Vester-Havet.

Sigurd Jarl bemægtiger sig en stor Deel af Skotland.

Efterat Kong Olaf var dræbt i en Træfning i Irland i), maatte hans Søn, benævnte Thorstein, med sin Moder, Audur, begive sig til Sudurøerne, formodentlig til sin Morfader, Ketill Flatnef, hvor han givtede sig med Purid, en Dotter af Eyvind Austmand k). Men derfra drog han til Orkenøerne, hvor Sigurd Jarl slog sig i Forbund med ham; og begge desse foretoge sig derpaa med foreenede Kræfter et Tog til Skotland. Der bemægtigede de sig Kathnes og Sudurland, liige til den saa kaldte Ecthals-Bakke l), samt Ross og Marhefe, eller Murray m), med meere end den halve Deel af Skotland n). For at forsikkre sig desse Erobringer, lod Sigurd Jarl anlægge en Borg, eller en Stad og et Kastel, i de sydlige Kanter af bemeldte Murray o): men dette var ham endnu ikke nok; han søgte endnu videre at udbreede sine Erobringer; og betiente sig dertil af følgende List. I Skotland var den Tid en Jarl, ved Navn Melbrigde, af en stor ham af Munden udstaaende Tand, kaldet Tonn. Med denne havde Sigurd ført Krig: men der blev sluttet Stilstand, og et Mode mellem dem berammet, hvortil var fastsat, at hver af dem skulde indfinde sig med 40 Heste. Sigurd, enten af Forsigtighed, som berettes, og af den

faldede

h) See den Norske Historie 1ste Deel, Kap. 7. §. 29. p. 522.
i) See Landnama, 2 Deel, Kap. 15. p. 51.
k) Demnes Søn, Helge Magra, havde Ketill Flatnefs Dotter, Porun, til ægte.
l) Desse tvende Lande nævner kun Snorro i Haralds Saga, Kap. 22. pag. 98.
m) Desse tvende tillægges i Landnama, 2 Deel, Kap. 15. pag. 52. og i Flateyar-Bok, eller Olaf Tryggvesons Saga, 1ste Deel, Kap. 177. pag. 217.
n) Saa siger Landnama paa anførte Sted.
o) See Oluf Tryggvasons Saga paa nysanførte Sted.

fattede Mistanke, at Skotterne turde ved denne Leilighed spille ham et farligt Puds, eller maaskee rettere af Underfundighed, begav sig til Samlings-Pladsen, vel kun med 40 Heste, men med twende Mænd paa hver Hest. Saasnart Melbrigde Jarl, ved Ankomsten, blev dette vaer, ansaae han det som noget, hvormed var sigtet til hans Undergang. Han sætter derover strax sine Folk i Orden, og opmuntrer dem til at forsvare sig paa det beste. Samme gior nu ogsaa Sigurd paa sin Side: han deeler sine Folk i tvende Hobe, og befaler den eene at falde Fienden ind i Flanken, mens han selv, med den anden, brækker Skotternes Slagtordning. Dette skeede; og varede det ei længe, forend den Skotske Jarl med alle sine blev nedlagt. For at kunne des meere bramme af denne Seier, lod Sigurd Jarl da sine Folk hænge de Slagnes Hoveder fast ved Sadlene paa deres Heste, og Melbrigdes Hoved binde fast til sin egen. Men her udrettede denne Jarl, efter sin Død, hvad han levende ei havde kundet tilveiebringe. I det Sigurd Jarl, paa bemeldte Maade, reed affted, ligesom i Triumph, hændte det sig, at han vilde give sin Hest Sporene: men i det samme støder han den af Melbrigdes Hoved fremstaaende Tand ind i det tykke af Beenet; dette svolmer derover op; Koldfyr slaaer sig dertil; Sigurd faaer af Melbrigdes Tand sit Banesaar, og bliver begraven paa Ecktialsbakke p). Saa nær fulgte den retfærdige Hævn Sigurds

Han nedlægger Melbrigde Jarl, i Skotland.

Han faaer et dødeligt Saar af den døde Jarls Tand.

p) Det er uvist, hvor man skal søge eller finde dette Sted. De benævnte fire Provincer i Skotland, som Sigurd og Thorstein bemægtigede sig, udgiøre lanat fra ei den halve Deel af bemeldte Rige, om man end vil anse Ecktialsbakke for at være de Bierge, Seersoch og Grampion, eller det blandt de Gamle bekiendte *Mons Grampius*. Forstaaes derimod herved de Ochelliske Bierge, norden for Staden Sterling, hvormed Navnet vasaa fuldkommen stemmer overeens, bliver det rigtigt, at bemeldte Erobrere have tilsegtet sig meere end det halve Skotland.

Sigurds Troloshed i Hælene; og den syntes ogsaa efter hans Guttorm, efter ham Jarl. Død at forfølge hans Familie. Hans Søn, Guttorm, fik vel efter ham hans Leen, eller hans Lande at regiere over: men han døer, efter et Aars Forløb, uden at efterlade sig Arvinger; og dette giver adskillige Søerøver-Sværme, saavel Nordmænd som Danske, Leilighed til at indtage paa nye deres forige Vikinge-Boliger, paa Orkenøerne og Hetland q). Derefter Halladur. Saasnart dette rygtedes til Rognvalld Jarl, overdrog denne vel bemeldte Øer til en af sine Sønner, Halladur r), uden Tvil den ældste iblandt dem; denne faaer ogsaa af Kongen Jarls Titel og Forlening over Øerne, begiver sig didhen, og opslaaer sin Boepæl i Horsøey: men Halladur besad ei den Duelighed, som udfordredes til saadant Embede. Han førde vel en ansеelig Krigsmagt med sig til Orkenøerne: men den vidste han saa lidet at betiene sig af, at Øerne vare næsten til alle Tider, fornemmelig hver Vinter, hvert For- og Efter-Aar, udsatte for Søeroveres Anfald, som udplyndrede især Ud-Øerne, og toge der Strandhug. Indbyggerne klagede vel deres Nød for Halladur Jarl: men denne forstod hverken at hiælpe sig selv eller dem; han blev derover kied af den ham overdragne Værdighed; væltede sig derfor, som de Gamle berette s), ned af Jarls-Sædet, og nedlagde en Jarls Titel og Værdighed, i hvis Sted han antog en Haulds Ret, eller blev igien en simpel Herremand, uden nogen Æres-Titel t); reiste derpaa tilbage over til Norge; men som

q) See Snorro i Haralds Saga, Kap 22. p. 98.
r) See den foregaaende §. 33.
s) See Snorro paa nysanførte Sted, Kap. 27. p. 104. og Ol. Tryggvas. Saga, 1ste Deel, Kap. 177. pag. 218.
t) See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 1. cap. 30. p. 50. og Hist. Orcadum. Lib. 1. cap. 6. pag. 17. Ved Haulder forstode de Gamle det samme omtrent, som de ellers kaldte Bønder, men Bønder af den fornemste Herkomst, som fremfor andre besade visse Rettigheder, efter den

som der i megen Foragt, for sin slette Adfærd. Især var hans Fader, Rognvalld Jarl, derover meget misfornøiet, anseende det, som en Skam for Familien, og for et Beviis, at hans Sönner ei vilde slægte deres Forfædre paa i Dyd og Duelighed. Men imidlertiid udfordrede Omstændighederne, at en nye Jarl maatte sættes over Øerne, i Hallads Sted. Efter dennes Bortreise havde adskillige Søerøvere der fæstet Boepæle, blandt dem især tvende Danske Vikinger, Thorer Treskæg og Kalf Skurfa; desse burde fordriives, og Øerne renses fra saadant Rover-Pak. Rognvalld Jarl lod derfor sine Sönner kalde for sig, af hvilke Hrolf var den Tiid ude paa Søeroverie u); de ovrige tree, nemlig Thorer, Hrollaug og Einar, vare alle villige til at paatage sig bemeldte vanskelige Forretning; men sidstbenævnte Einar udviiste dertil meest Redebonhed v); og ham ansaae ogsaa Rognvalld, som den bequemmeste dertil, endskiönt han for Resten mindst yndede ham blandt alle sine Sönner, og lod tildeels haant over ham, som den, der var født af en Slavinde, derhos eensiet, og hæslig af Skabning, skiönt for Resten anseelig hoi og stærk. Dette vidste Einar, han lovte derfor, aldrig meere at komme for sin Faders Øine, dersom han vilde overdrage ham bemeldte Betiening. Dette gjorde Rognvalld; han udnævnte Einar til Jarl over Orkenøerne, i sit Sted; denne bliver af Kong Harald forsynet med den ved- Efter ham Torf-Einar.

den Forklaring, som Edda giver over dette Ord, i de saa kaldte Kenninger.

u) See nysanførte Olafs Saga, Kap. 178. pag. 218. b. Landnama, 4 D. Kap. 8. pag. 139. beretter vel, at Hrolf var den Tiid tilstæde, men hvn Beretning fortiener heller at troes.

v) See Snorro paa anførte Sted. Hrollaug vilde gierne have været Jarl: men hans Fader ansaae ham ei for tienlig dertil; hvoraf reiste sig saadan Uenighed mellem dem, at Hrollaug begav sig til Kong Harald, og siden, efter dennes Raad, til Island. Landnama, 4 Deel, Kap. 8. pag 139.

borlige Jarls Titel og Forleening; og han faaer af sin Fader et Krigsskib paa 20 Roerbænke, med hvilket han begiver sig forst over til Hetland, hvor han forsyner sig med fleere Skibe, og samler til sig en ansеelig Hob Krigsfolk, siden til Orkenoerne. Der gaaer han strax los paa bemeldte twende Soerøvere, Thorer og Kalf, hvilke han nedlægger efter en haard Træfning; renser siden Oerne fra de andre Soerøvere, og bringer dem alle under sit Herredomme. Einar indlagde sig derved megen Berømmelse, og blev anseet for en mægtig Forste: men han giorde sig paa en anden Maade ei mindre fortient af Orkenoerne. Man leed der Mangel paa Veed eller Brænde; og paa denne Mangel lærte Einar først Indbyggerne at raade Bod, ved at skiære og brænde Torv, som de hentede over til Oerne fra et Forbiærg i Skotland, kaldet Torfnes x): men Opfinderen fik Tilnavn af bemeldte Torv, og blev siden kaldet Torf-Einar xx).

§. 46.

Tilstanden i Norge ved de Tider.

I desse og andre Tilfælde viiste Einar ei ringe Prøver paa sin Beqvemhed til Regierings-Sager; det varede ei heller længe, forend Leilighed gaves ham til at lade see en nye Prøve paa sin Tapperhed, ved at hævne sin Faders Død, hvilken tildrog sig paa følgende Maade. Kong Harald var ved

A. 893. desse Tider omtrent 40 Aar gammel y); mange af hans Sønner, som tidlig bleve modne, høie og stærke, vare da ogsaa temmelig voxne, og af den Alder, som efter de Tiiders Maade giorde dem beqvemme eller berettigede til Forretninger, til Regierings- eller Krigs-Sager. Den ældste blandt dem var uden al Tvil foromtalte Guttorm, og denne da, efter vor Regning,

x) See *Torfæi* Hist Norv. Par. 2. Lib. 1. cap. 30. p. 51. og Ol. Tryggvesons Saga paa nysanførte Sted, p. 219. a.

xx) I foranførte (§. 33. not. i) Document hos Wallace udtrykkes Navnet noget forkeert, ved Eyvard Turffeid.

y) See Snorro i Haralds Saga, Kap. 30. p. 106.

ning, omtrent 23 Aar gammel z). Efter Erik Emunds Død i Sverrig a), havde hans Søn og Eftermand, Em paa Hauge b), vel ladet falde sin Faders ugrundede Krand om Værmeland og Nanarike: men imidlertiid vare de sydlige og østlige Kanter af Norge meest udsatte for Fiendes fiendlige Anfald. Efter sin Morbroders, Her- K. Haralds ældste Søn, Guttorms Død, hvorom tilforn c), satte Kong Ha- Guttorm, blver Stats derfor sin ældste Søn, bemeldte Guttorm, til Statholder i Vi- over Viigen d), og lod ham formodentlig opslaae sin Re- gen. ids i Staden Tunsberg. Dette satte de andre Kong alds Sønner i Bevægelse: de anfaae det med Fortrydelse, eres Fader lod Riigets Provincer regiere ved sine Jarler, le dem syntes ringere af Herkomst, end de selv vare e); et smertede dem, at de efter forrige Tiders Maade, ei Deel i Regieringen, da deres Alder det tillod. De, dette fornemmelig gik til Hiærte, vare Kong Haralds mer med foromtalte Snækfrid f). Desse skal Kong ald, fortrydelig og forbittret over det Puds, som ham spillet, ved deres mødrene Families Troldom, have vet fra sit Hof, med Forbud, ei at komme for hans e. I denne Nød tog Gudrtod Lionne Tilflugt til sin er-Fader, den da værende ypperlige Norske Skald, odolf Hvinverske, en Mand, som stod i særdeles Yn- hos Kongen, og som derfor kunde meget hos ham for-

a) See foregaaende §. 11.
b) Snorro Hakonar i Flatøyar-Bok, Kap. 5, beretter, at han var Konge i 47 Aar. Efter vor Regning døde han 886 omtrent (§. 43.); følgelig har han begyndt at regiere, ved Aar 839 omtrent, endnu formodentlig meget ung.
c) See Snorro paa bemeldte Sted, Kap. 29. p. 105.
d) See den foregaaende §. 43.
e) Snorro sammesteds, Kap. 29.
f) See Snorro ogsaa sammesteds, Kap. 27. p. 104.
z) See foregaaende §§. 15 og 18.

maae. Denne anmodede Gudraud om Biſtand, i at forſone Kongens Vrede; Thiodolf paatager ſig ogſaa den Forretning; han begiver ſig med Gudraud til Upland, hvor Kongen da opholdt ſig; og han foreſtiller K. Harald den Ubillighed, han giorde ſine Sonner, ved at kaſte Had paa dem for en Forſeelſe, i hvilken de vare ganſke uſkyldige. Deraf lod Kongen ſig ſtrax formilde; overleverede Gudraud til Thiodulf, for hos ham at opfoſtres, ligeſom tilforn: men Sigurd og Halfdan ſendte han til Hringarike, Raugnvald til Hadeland, hvor de alle finge Opdragelſe efter deres Stand, ſaa at de bleve ſamtlig duelige Mænd, modige og vel dreevne i alle Slags da brugelige Øvelſer g). Men dette forvoldte tilliige, at de ſaa meget meere følede deres egen Værd, og ſaa meget haſtigere, ſom de vare blandt Kong Haralds ældſte Sonner h). Dem finder man derfor allerforſt at have giort Bevægelſer, for at faae Deel i Regieringen i). Uden Tvil have de giort Anſøgning derom hos deres Fader, men af ham faaet Afſlag, ſom den, der vel vidſte, hvor mange Uroeligheder, Krige og Partier denne ſlette Politik havde tilforn foraarſaget indenlands, der indſaae, hvor meget dette afvigede fra den Monarkiſke Regierings-Plan, han ſelv med ſaa megen Møie havde lagt, og ſom derover ei andet kunde, end anſee det for aldeles utienligt, at deele Riiget paa nye mellem mange ſmaae Konger, og ſaaledes ſelv med den eene Haand nedbryde, hvad han med den anden havde opbygt. Men dermed lode deſſe Printſer ſig ei afſkrække, blandt dem iſær forbenævnte Gudraud og Halfdan Halegg, hvilke ſøgte med Magt at tiltage ſig det, ſom

Tvende Kong Haralds andre Sønner, Gudriod og Halfdan, ville med Magt have Deel i Riiget.

g) See Snorro i Haralds Saga, Kap 27 p. 104.
h) De maae, efter vor Regning, være fødte mellem Aar 873 og 877 omtrent. See foregaaende §§ 15 og 18.
i) See Snorro paa nysanførte Sted.

som de med deres Faders gode Villie ei kunde bekomme. Til den Ende bringe de en anseelig Krigsmagt paa Beene, med den gaae de løs paa den berømte og mægtige Rognvalld Møre-Jarl, overfalde ham uformodentlig, og indebrænde ham tilligе med 60 andre, deelende derpaa hans Lande saaledes imellem sig, at Gudraud skulde beholde Romedalen og Morene, men Halfdan faae Orkenserne og Hetland Men Gudrauds Regiering varede kun kort. Saasnart Kong Harald fik Tiidende om denne Tildragelse, samlede han til sig en mægtig Krigsmagt, med hvilken han angreeb bemeldte sin oprørske Søn, og det med den Eftertryk, at Gudraud, seende sig ei stærk nok, til at giøre Modstand, overgav sig og alle Ting i sin Faders Hænder. Denne satte da Sagerne igien paa forige Fod, lod Gudraud reise tilbage til Agder, hvor han var bleven opfostret, men beskikkede Rognvallds Søn, Thorer, kaldet den Tiende, eller den Stiftiende, en Fuld-Broder til den bekiændte Gange-Hrolf, til Jarl eller Statholder over Romsdal med Morene, med samme Magt og Myndighed, som hans Fader tilforn havde havt, og gav ham sin Dotter, Dlof, eller Alof, kaldet Arbod, til ægte k).

De overfalde og drabe Rognvalld Jarl.

Hans Søn, Thorer, Jarl i hans Sted.

§. 47.

Saaledes maatte Gudraud see sit store Anlæg til intet giort, og sit Riige ligesaa hastig endt, som begyndt: men hans Broder, Halfdan, gik det endnu værre. Efter Rognvalds Død, bemægtiger denne sig trende af hans Krigs-Skibe; dem bemander han med sine Krigsfolk; og derpaa gaaer han over til Orkenserne l), for af dem at sætte sig i Besid-

Halfdan vil bemægtige sig Orkenserne.

k) See Snorro, Kap. 30. pag. 106.

l) Olaf Tryggvasons Saga paa nysanførte Sted, Kap. 179. p. 219. b. beretter, at han gik i Landflygtighed over til Orkenserne, da Gudraud blev forliigt med sin Fader: men hin Fortælling er troeværdiger.

Besiddelse, som et Kongeligt, men med Romsdalen og Morene, i visse Maader, forbundet Leen. Ved sin Ankomst dibhen finder han Einar Jarl, ubereed til at møde saa mægtig en Fiende; denne maae derover søge at redde sig med Flugten, over til Katanes i Skotland, og lade Øerne i Halfdans Hænder, som sætter sig der fast, og antager Konge-Titel m). Men det varede ei længe, førend Einar søgte Hævn. Endnu samme Høst overfalder han Halfdan ligesaa uformodentlig, som denne havde overfaldet ham, overvinder ham i en Søe-Træfning, og nøder ham, efter en kort Modstand, at springe over Bord, for at redde sig ved Svømmen; hvortil Nattens indfaldende Mørke var ham behtælpelig. Seieren var altsaa i Einars Hænder, og han roste sig af den ved et Vers, omtrent af følgende Indhold:

„ Seer jeg ei af Hrolfs Hænder,
„ Ei heller af Hrollaugs, at flyve
„ Spyde mod de lumske Fiender:
„ Os lyster (derimod) Faders Hævn.
„ I Aften, mens vi slaaes,
„ Over Drikke-Karrenes Stromme
„ Sidder den Tiende
„ Porer Jarl paa Møre.

Men denne Hævn syntes ham ei tilstrækkelig, med mindre han blev Halfdan selv mægtig. For at betage ham Leilighed at undkomme, lod han noie holde Vagt, laae følgende Nat over paa sine Skibe, uden at lade slaae Tælte derover, men følgende Morgen Øerne randsage, og de Flygtige dræbe. Halfdan selv fandt man ingensteds. Af en Hændelse kastede Einar selv, som havde et meget skarpt Syn, sine Øine til en langt

m) See Ol. Trygvesons Saga, 1 Del, Kap. 178. pag. 219. b.

langt fraliggende Øe, kaldet Rinarsey n), og blev vaer, at noget der rørte sig, uvist, om Menneske eller Fugel. Man ansaae dette for værdt at undersøge, og roede ud til bemeldte Øe, hvor man fandt Halfdan, som blev fangen, og bragt til Einar. Denne, optændt af Forbittrelse og Begiærlighed efter Hævn, underkastede da den ulykkelige Prinds den haanligste og smærteligste Dods-Straf, som den Tiid var brugelig. Han ristede, som det kaldtes, Ørn paa hans Ryg, det er, skar med sit Sværd, Ribbeenene fra Ryggen, fra Axlene af indtil Lænderne, reev igiennem den derved giorte Aabning, hans Lunge ud, og gav den Odin, som et Offer, for bestandig Seier og Lykke i Krigen o), syngende tilliige, til Erindring for Efterkommerne, et Vers om denne sin Seier, medens hans Folk, efter Befaling, opkastede paa Strandbredden en Høi af Steene over den Døde. Einar mættede saaledes sin Hævngiærrighed: men han havde Aarsag at formode en hastig Hævn fra Kong Harald eller hans Sønner; og den blev ei heller længe ude. Rygtet om Halfdans Død og Einars bemeldte Fremfart, satte hans Brødre især og andre Vedkommende i en hæftig Forbittrelse; de truede, at ville strax giøre et Tog til Øerne, for at hævne deres Broders Død: men Kong Harald standsede deres Fremfusenhed, og ansaae det for tienligst, at han paatog sig selv den Forretning, enten fordi han ei troede dem at være den tappre Einar vorne

Ham dræbes af Einar Jarl, som derved hævner sin Faders Død.

Kong Harald gaaer med en Flode over til Ørkenøerne.

n) I Olaf Trygvasons Saga, paa bemeldte Sted, staaer Rinarshæd. Uden Tvil meenes her Ranoldssha eller Ranaldsey den nordre, een af de nordligste blandt Ø. kenøerne.

o) See Snorro og bemeldte Olafs Saga. Om denne Slags Straf kunne og eftersees *Stephanii* Notæ ad Saxonem, pag. 193. De hedenske Liflænder betiente sig af denne Straf mod de Christne. " Livoni pagani Christianos inter medium scapularum secantes interfecerunt, " heeder det i *Gruberi* Origines Livoniæ, pag. 98.

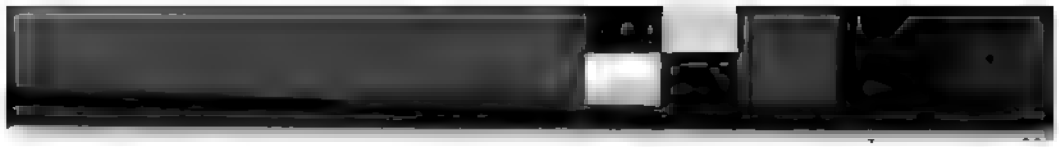

vorne nok, ſom efter indloben Tidende om den Fare, han truedes med, lod ſig i et Vers forlyde, at ingen kunde viide, hvor mange af hans Fiender maatte bukke under Ørnenes Kloer, forend han ſelv faldt; eller fordi Kong Harald ei turde betroe en til ſaadant Tog fornoden Flode og Krigsmagt i ſine Sonners Hænder, af Frygt for, at de kunde bruge den mod ham ſelv. Han ruſtede ſig derover ſelv til et nyt Tog i Veſter-Havet, og bragte en mægtig Flode i Soen, med hvilken han gik over til Orkenoerne. Einar, ſeende ſig ei i Stand til at binde an med ſaa mægtig en Krigsmagt, flydde over til Katanes i Skotland, hvilken Provints har uden Tvil fra Sigurd Jarls Tiider af været foreenet med Orkenoerne, eller rettere, tilhort de Orkenoiſke Jarler. Kong Harald gior derover et Indfald i Skotland p); Einar maae ved Geſandte anholde om Fred eller Forliig; og man bliver eenig om, at Kongen og Jarlen ſkulde mødes perſonlig. Dette ſkeer; Einar maae overſade alting til Kongens eegen Kiendelſe; og denne fælder da den Dom, at Indbyggerne paa Oerne ſkulde, til Straf eller Sone for Halfdans Drab, betale Kongen 60 Mark Guld q). Denne, efter de Tiiders Maade, betydelige Penge-Sum r), ſyntes de Orkenoiſke at være alt for ſtor, eller ſtørre, end at de den kunde betale. Einar tilbød ſig da, eene at ville betale for dem alle, dog under

Ao. 894 eller Ao. 895.

Einar og de Orkenoiſke maae betale en ſtor Penge-Straf.

p) Derom maldes vel intet af vore gamle Skribente: men man finder dog Spor derefter i et gammelt Vers. See *Torfæi* Hiſtoria Orcadum, Lib. 1. cap. 7. pag 20.

q) Viſſe og nu ubekiendte Omſtændigheder maae have giort Indbyggerne paa Orkenoerne ſkyldige i Printſens Drab, fremfor Einar, der havde en Faders Død at hævne; og deſſe Omſtændigheder maae have beſtemt Kongen til at fælde en Dom, ſom ſynes at have rammet Einar for den mindſte Deel.

r) Naar man regner 16 Lod paa hver Mark Guld, og Priſen paa Guldet efter 10 Rdlr Loddet, belober den heele Summa ſig til 9600 Rdlr. efter Pengenes nu værende Værdie.

under det Vilkaar, at Bønderne skulde derimod overlade til ham deres Odel, eller Odels-Retten til deres Jorde og Gaarde. Dermed vare de alle fornøiede: de Riige haabede snart at blive i Stand til at løse deres Odel tilbage; de Fattige havde kun smaae Jorde, saa de derved ei tabte meget; og paa den Maade blev Einar eene raadig over den heele Orkenøiske Odel, hvilken hans Eftermænd en Tiid lang beholdte, indtil hans Sønnesøns Søn, Sigurd Jarl Hlodversøn, gav Bønderne den tilbage.

§. 48.

Anledning til det store Nordmandiske Tog under Harald.

Efterat Kong Harald havde paa bemeldte Maade bragt Orkenøerne igien under sin Lydighed, begav han sig endnu samme Høst tilbage til Norge, hvor alle Ting en Tiid lang blieve i fuldkommen Roelighed. Bemeldte Konge havde foiet de viiseste Anstalter, til den nye af ham oprettede Stats Vedligeholdelse; og han viiste den Hurtighed, saavel ved bemeldte, som andre Leiligheder, i at stadfæste og haandhæve den udvortes ei mindre end indvortes Roelighed i Riiget, at ingen turde understaae sig at forstyrre den, eller kunde skaae sig nogen Fordeel, ved at vove det. Fornemmelig viiste Kong Harald stor Alvorlighed, i at faae de tilforn indenlands giængse Roverier reent afskaffede, hvorved saavel foromtalte Throlf, som andre, havde ofte giort ham saa megen Fortræd. Der havde i forige Tiider været brugeligt, især blandt de omstreifende Vikinger, ei at regne det saa noie, i Hensigt til een og anden, ogsaa indenlands udøvet Voldsomhed; man havde især anseet det næsten som en Rettighed, at man maatte forsyne sig, hvor man kom, med de fornødne Madvarer, eller dertil at nedslagte, hvad af Qvæg og Creaturer man fandt for sig ved Stranden, hvilket man kaldte at hugge Strandhug; at lade det dermed beroe, ansaae man for en dydig og ønet Mands Opførsel. Tiidernes Omstændighe-

der, Indretning, Tænkemaade, og den da almindelige Giæste-Frihed, giorde dette deels fornodent, deels undskyldeligt. Men nu havde Sagerne, saavel heri, som i mange andre Ting, under det af Kong Harald nye indførte Herredomme, ganske forandret sig. Ved at udrydde de mange smaae Konger; ved at fordriive af sine Stater de ryggesløse Vikinger; ved at bringe heele Norge under eet Hoved, havde bemeldte Konge sat alting paa en ganske anden Fod, giort Ende paa de idelige smaae Krige, og bragt Riigets Sager i en ordentlig Forfatning. For at vedligeholde denne, samt forekomme, at det forige ryggesløse Væsen ei paa nye skulde komme i Gang, havde han viist foromtalte Alvorlighed mod sine egne Sonner, og i samme Øiemærke, især meget strængelig forbudet alle og enhver at rove indenlands, paa hvilken Maade det end skeede s). Men dette Forbud gav Anledning til et af de største Optoge i denne Konges Tiid, til de bekiændte Nordmænders store Toge og Udvandringer, om ei at begynde: det var skeet for længe siden, saa dog til at udviide, til at giøre dem meere almindelige, og til at fuldføre dem. Denne Sag har den Indflydelse, ei alleene i den Nordiske; men ogsaa i de fleeste andre Europæiske Staters da værende Forfatning, at den fortiener at sættes i et større Lys, end den hidindtil har havt. Vi ville forsøge derpaa, saavidt Stedet og Materien det tillader. Den Norske Stat, og det Norske Navn, opkom allerførst i de nordlige Kanter af Norge, som vi paa andre Steder have beviist; og det var i Begyndelsen indsluttet inden meget snævre Grændser. De Norskes eller de Nordmænders Navn, maatte altsaa blive de Fremmede ubekiændt, længe efterat de havde lært at kiende eller nævne de Svenskes, men de Danskes især, hvilke boede hine Fremmede eller Udenlandske saa meget nærmere. Vel havde

De Nordmænders Navn ubekiændt i de ældste Tider.

s) See Snorro i Haralds Saga, Kap. 24. pag. 100.

havde de Norske, endogsaa i de næste Hundrede-Aar efter Christi Tider, sat sig ned paa de Tydske og Franske Kyster, som tilforn er viist; de vare der ogsaa blevne mægtige: men de ginge endda under særdeeles Navne, tagne enten af deres Anførere, eller af deres Kongers Stamme og Familie, eller af deres Handtering; de komme til bemeldte Kyster, for en stor Deel, fra Dannemark, hvor de tilforn havde sat sig fast; og de lignede de Danske, som vare blevne de Fremmede tilforn bekiændte, i Sprog, Sæder, og Handtering. Deraf maatte da naturligviis flyde, at de af hine Fremmede bleve forbyttede med de Danske, og desse med dem; at de en Tid lang finge fælles Navn med de Danske; og at de Danskes Navn derover blev udstrakt, ei alleene til Indbyggerne af det eegentlige Dannemark, men ogsaa til de Norske især, til de Svenske tildeels, og andre Nordiske Folk. For dette har man saa mange, og saa tydelige Beviise, at Sagen ved dem kan sættes uden for al Tvil; de kunne ei heller være dem ubekiændte, som have seet sig om i de saa kaldte midlere Tiders Skribente: men at anføre dem, udfordrer en Vidtløftighed, som passer sig ei paa dette Sted, men i en eegen Afhandling. Vi komme derfor igien til de Norskes eller Nordmænders Navn. Dette begyndte ogsaa endelig at blive Fremmede bekiændt; og naar? da de Norskes Magt var bleven meere samlet end tilforn, og de mange smaa Stater, under hvilke de vare inddeelte, for den største Deel foreenede, især under de foromtalte mægtige Hordalandske og Rogalandske Konger, hvilke udstrakte deres Krigstoge og Erobringer, ei alleene over den største Deel af Norge, men ogsaa til Dannemark, samt til adskillige Lande uden for Norden, hvilke de overkommede med deres Streiferier, fornemmelig under den tappre Kong Half. Derved oplivede de deres Landsmænds forrige Magt og Anseelse udenlands, især paa de Saxiske og

Forbyttes med de Danskes.

Naar først bekiændt iblandt Fremmede.

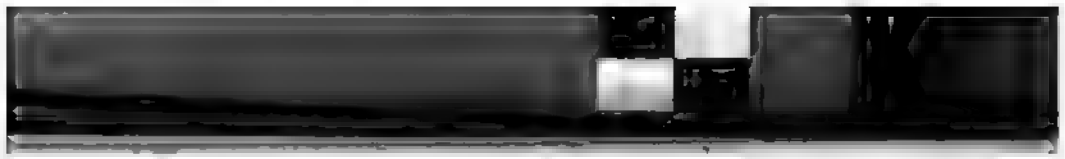

Franſke eller Nederlandſke Kyſter; derved giorde de deres eller de Nordmænders Navn ret bekiændt blandt Fremmede. Den ſaa kaldte *Geographus Ravennas* er den første, ſom nævner de Nordmænder; og denne Skribent levede just ved eller ei længe efter bemeldte Tider: men han nævner de Nordmænder, og de Danſke tilligе, ſaaledes, at man tydelig kan ſee, at han har forbyttet dem med hinanden, ſom tilforn er erindret. Man finder derfor hos ham en dobbelt *Normannia* eller *Normannorum patria*, en i Danmark, den anden yderſt i Norden: men man finder ogſaa en dobbelt *Dania*, en norden for Elben, den anden, grændſende til de Skritofinners Land, eller i den nordlige Deel af Norge:

Hvor først begynde at bruges.

„ Hos de Serdefenner (Scritofinner), en Strandbred af „ Havet r), ſiger han, er det Land, ſom kaldes *Dania*, „ hvilket Land frembringer meget raſke Menneſker (Skielöbere), „ og denne *Dacia* kaldes nu de Nordmænders Land eller „ Fæderneland. „ De Nordmænders Navn har altſaa havt ſin første Oprindelſe fra Norge, og fra de nordlige Kanter i Norge; det er vel blevet forbyttet med de Danſkes Navn, men det har dog egentlig og for det første kun bemærket de Norſke. Det ſidſte er næſten ustridigt, naar man kun overveier denne eeneſte Poſt: at alle de, ſom have været i Stand til at kiende de tree Hoved Nationer i vor Norden, ſamt ret at ſkille dem fra hinanden, have fra de Tider af aldrig tillagt Navnet, Nordmænd, andre, end de Norſke alleene, aldrig de Danſke, aldrig de Svenſke, eller nogen anden Nordiſk Nation. Til Beviis herpaa kan bringes i Marken en heel Skok Vidnesbyrd, af Norſke, Danſke, Svenſke Skribente, ſom alle eenſtemmig tillægge de Norſke dette Navn; det ſamme

Det tilkommer egentlig kun de Norſke.

[illegible]

r). Dette Udtryk paſſer ſig meget vel paa de nordlige Kanter af Norge, iſær paa de Norſke Nordlande, ſom beſtaae kun af en Strandbred for det meeſte, og af Øer.

gjor ogsaa Adam af Bremen, just fordi han havde lært at kille de Nordiske Nationer fra hinanden. At Navnet Nordmænd derfor er tillagt andre, end de Norske, det er skeet af en pur Vildfarelse, af Mangel paa Kundskab, af samme Aarsag, hvorfor de Fremmede Skribente have udstrakt de Danskes Navn til de Norske især, og andre Nordiske Folk; og paa denne deres Vildfarelse, paa denne Mangel af Kundskab, er det dog, at alle de have grundet deres Beviise, som have paastaaet, at de Nordmænders Navn egentlig tilkommer de Danske. Tydelige Beviise af vor Nordiske Historie selv, vore egne Skribenters udtrykkelige og bestemte Vidnesbyrd i den Sag, har man gaaet forbi, men derimod heldet sig kun til ilde underrettede, og i den Sag ukyndige Skribentes ubestemte Udladelser eller Forbyttelser af Navne, hvilke have bildet sig ind, at fordi Navnet Nordmand betegnede en fra Norden, derfor havde man Ret til at kalde alle Folk fra Norden Nordmænd, som tydelig kan sees af *Dudonis de S. Quintino*, *Guilhelmi Gemmeticensis*, *Luitprandi* og fleeres Udladelser derom, hvormed vi paa dette Sted ei ville opholde vore Læsere. Een Ting ville vi alleene erindre, denne nemlig, at under den Sigurdske eller Lodbrogske Familie skeede store og adskillige Revolutioner i Norden; at den største Deel af bemeldte Norden da en Tiid lang udgiorde et Slags foreenet Stat; og at de Nordiske Folk, ved den Leilighed, med foreenede Kræfter, foretoge sig store Krigstoge til fremmede Steder. Alle desse kunde da de Fremmede ei andet end anse for eet Folk, og give dem alle et fælles Navn: men hvilket heller, end Navnet Nordmænd, hvilket syntes med saa megen Ret at tilkomme dem?

§. 49.

Just ved desse og følgende Tiider begyndte ogsaa de Nordmænders Streifferier, paa Kysterne i Vester-Havet, ret

De Nordmænders Navn bliver

mer: bekiændt end før.

ret at gaae for sig; og nu begynde tilliige de Franske og Engelske Skribentes Aarbeger at føre derover de bitterste Klager. Vel havde desse Nordmænder ei tilforn været paa de Kanter ubekiændte, som tilforn paa et andet Sted er viist: men de havde gaaet deels under fremmede, deels særdeles Navne; de vare ankomne kun i smaae Partier; deres Streifferier vare skeede kun langs Kysterne; og man var kommen dermed i den Vane, at da de Franske, Engelske og Tydske begyndte selv at skrive, blev saadant ei meere anseet for noget nyt, eller for værdt at antegne. Men da de Nordiske Viikingers eller udvandrende Partiers Streiferier begyndte at skee, ei meere med enkelte eller med faa Skibe, men med heele Floder; da de begyndte at blive saa mægtige og saa dristige, at de ei mere lode sig noie med at plyndre Kysterne, men ginge op ad de store Floder, Elben, Rhinen, Seine, Loire; da de vovede at angriibe endogsaa de største og folkerigste Stæder, at udplyndre Landet paa begge Siider af Floderne, at binde an med anseelige Krigshære, som man stillede i Marken mod dem: da kunde det ei andet være, end at deres Navn maatte blive overalt bekiændt, saa vidt som deres Skræk og Plyndrerier strakte sig. De Norske eller de Nordmænder havde, fra meget gamle Tider af, sat sig fast paa de Saxiske og Nederlandske Kyster; de havde efterhaanden faaet anseelige Tilstrømninger fra Norden, deels ved de mange omvankende Vikinger eller Vovehalse fra Norge, eller fra andre Nordiske Kanter, deels fra de Norske Konger, hvilke giorde Anfalde paa Danmark og Sverrig, hvoraf tilforn paa andre Steder er beretttet, deels i Anledning af de store Omvæltninger i Danmark og Sverrig, da desse Riiger bleve bragte under Eneevolds-Regente: men deres Magt og deres Navn blev dog fornemmelig oplivet ved den store Hoved-Forandring i Norge, under Harald Haarfager, da saa mangfoldige Familier, af

de

de fornemſte og mægtigſte Slægter, heller udvalgte at nedſætte ſig i øde og ubeboede Lande, end at boie deres ſtive Halſe under Kong Haralds Aag; og hvor mange, liigeledes ſindede, maae man da ei ſlutte at have forſøgt Lykken paa de Steder, hvor de kunde forvente ſig Underſtottelſe af deres Landsmænd, og giøre ſig Haab om at oprette deres Forliis, med Sværdet i Haanden, at indſamle ſig, paa Fremmedes Bekoſtning, nye Ære og Riigdomme, ſamt at erhverve ſig nye Riiger, nye Boepæle, nye Eiendeele, i de forlornes Sted? Da juſt var det, at de Nordmænders Navn og Stræk udbreedte ſig til alle Kanter: men deres Magt og Anſeelſe naaede ſin høieſte Spidſe ved følgende Tildragelſe. Kong Harald havde, ſom tilforn er berettet, ſtrængelig forbudet alle Slags Roverier indenlands; Vi have ogſaa i det foregaaende fortaalt, at oftomtalte Rognvalld, More-Jarl, havde foruden endeel uægte Sønner u), ogſaa nogle, avlede i Egteſkab: men deſſe vare ſaa meget yngre end hine, at de uægte Sønner havde naaet deres fulde Vext, da de andre endnu vare Børn v). Een af deſſe var Hrolf, gemeenlig kaldet Gaungu-Hrolf (den gaaende Hrolf), fordi han var ſaa ſtor, at ingen Heſt kunde bære ham, ſaa han derover maatte beſtandig gaae til Fods x). Denne foretog ſig, ſtrax i ſine unge Aar, ſine Landsmænds ſædvanlige Forretning; han begyndte at forſøge Lykken til Søes; og denne, foreenet med hans Tapperhed, var hans Foretagende ſaa gunſtig, at han blev een af de Tiders ſtorſte Vikinger. Sine Soerover-

Hrolf, Rognvalds Jarls Søn, en ſtor Søerøver.

Toge

u) See den foregaaende §. 33 og §. 45.
v) Saaledes Snorro i Haralds Saga, Kap. 24. pag. 99.
x) *Torfæus* Hiſt. Norv. Par. 2. Lib 1. cap. 26. meener, at man har forbyttet denne Hrolf med en ældre af ſamme Navn i Familien, eftерſom man ellers ingenſteds finder noget om ſaadan vor Hrolfs uſædvanlige Størrelſe.

Hans Toge i Engelland. Ao. 875.

Toge dreev han nu i Vester-Havet, nu i Øster-Soen. Et af hans første Soe-Toge har uden Tvil det været, som han foretog sig til Engelland, enten Aar 875, som *Asser Menevensis* bevidner y), der levede i Hrolfs eegne Tider, og efter ham den gamle Skribent, *Bromton* z); eller Aar 876, efter *Florent. Wigorniensis* Vidnesbyrd a). Kort efter

I Frankerig.

forsøger han Lykken i Frankerig, hvor han trænger ind i Neustrien Aar 876 b): men efterat have streifet omkring en Tid lang, enten der, eller paa andre Steder tilluge, søger han paa nye hen til Engelland, til Northumberland især, de Nordiske Soeroveres gamle Tumle-Plads. Ved Ankomsten fornemmer han, at der nyelig var sluttet Fred mellem de der værende Nordmænd eller Danske paa den eene, og den da i Engelland regierende mægtige og stridbare Kong

Ao. 879 eller Ao. 880.

Alfred paa den anden Side c). Denne Fred uagtet, foretager Hrolf sig at øve Fiendtligheder, med at røve og plyndre; Kong Alfred gaaer ham derover i Møde; det kommer til en Træfning, i hvilken der bliver fegtet med megen Tapperhed paa begge Sider, men dog Fordeelen paa Hrolfes: men dette uagtet lader han sig overtale til at slutte Fred, og

I Øster-Soen.

vender sine Vaaben mod Frankeriig d). Efterat have saaledes en Tid lang sværmet om i Vester-Havet, faaer han i Sinde at forsøge Lykken paa andre Farvande, og udvælger

y) De rebus gestis *Ælfredi* apud *Cambden*, in Angl. Norman. p. 9.
z) See hans Chronicon int. Scriptores 10 rerum Angl. per *Twysden*. col. 810.
a) See hans Chron. pag. 590.
b) Dette bevidner *Simeon Dunelmensis* in Gestis Regum Angliæ, ap. Twysden loc. cit. col. 1115.
c) At dette er skeet ved Ao. 879 eller 880, see *Spelman* in Vita Ælfredi, pag. 39.
d) At Rollo kom til Frankerig 880 bevidner *Herm. Cornerus* in Chronica ap. *Eccardum* in Corpore Histor. Medii Ævi. Tom. 2. col. 460. *Albericus Monachus* henfører det til Ao. 882.

sig Øster-Søen til Tumle-Plads, hvor han længe dreev sine Søeroverier e). Under Hiemreisen til Norge fra et Søe-tøver-Tog paa bemeldte Kanter, hænder det sig, at Hrolf Han rover indenlands.
lander i Viigen, hvor han da, enten af et Slags Trang, eller Modvillighed, hugger sig foromtalte Strandhug, tvertimod det skeete Forbud. Kong Harald var just samme Tid i Viigen, en Herre, som vilde have sine Befalinger til Punct og Prikke efterlevede, især dem, som anginge den da saa høist fornødne Sikkerhed indenlands; da Rygtet, om bemeldte af Hrolf udøvede Voldsomhed, kom ham for Øren, blev han altsaa derover hæftig fortornet, lod strax stævne Ting, og der Hrolf for denne sin Forbrydelse domme i Landflygtighed, som fredløs. Hrolfs Moder, forbenævnte Hilldis, reiste vel selv til Kongen, for at faae denne Dom formildet eller tilbagekaldet: men hendes Ømage var forgieves, og hun maatte reise tilbage med uforrettet Ærinde, fuld af Fortrydelse, hvormed hun undlod sig i dette truende Vers, da hun gik fra Kongen: Erklæres derover af Kong Harald fredløs.

„ Du driver Nesias Navne (Hrolf)
„ Nu som en Fiende af Landet,
„ De tappre Heltes Broder.
„ Hvi vil Du dette giøre?
„ Ondt er med saadan Ulf at nappes,
„ Der sidder over sit Bytte.
„ Slem bliver han mod Kongens Hiorde
„ Om han løber til Skoven f).

I Norge var altsaa intet meere Opholdssted for Hrolf; og han maatte see sig om en anden Boepæl. Herover satte han sig for atter at forsøge Lykken i Vester-Havet, hvorhen saa mange af hans Landsmænd havde tilforn taget deres Til-

e) Saa beretter Snorro i Haralds Saga, Kap. 24. pag 99.
f) See Snorro sammesteds, pag. 100.

No. 894. eller 895. Han befor-ker sig paa Sudurøerne.

flugt. For det første seilede han over til Sudurøerne g), en da bekiændt og almindelig Samlings-Plads for de Nordiske Søerøvere, hvorhen en stor Deel af de fornemste Norske Flygtige havde derover begivet sig, fornemmelig efter Slaget i Hafursfiord h), i Forventning, at finde en tappet og anseelig Anfører, under hvis Fane de enten kunde striide, for Ære, for nye Boepæle, for Riigdomme at indsamle, eller søge Hævn, naar Leilighed dertil gaves, eller finde Leilighed til at sætte sig, med samlede Kræfter, igien i forige Besiddelse af deres Eiendeele i Norge i). I dette Øiemærke havde de tilbudet foromtalte Geirmund Heljarskin k), af den gamle Rogalandske Konge-Familie, en Anførers Værdighed: men denne undskyldte sig med sin Alderdom, og drog til Island. Kong Harald havde siden, da de søgte at udføre deres Anlæg, ved idelige Angreebe paa Norge, hiemsøgt dem i deres Smut-Huller, og fordreevet dem derfra: men de havde paa nye der indfundet sig; og Sudurøerne havde, ved foromtalte Ketill Flatnefs Utroskab, reevet sig los fra bemeldte Konges Lydighed. Dette Sted syntes derover for vor Hrolf at være det bequemmeste, og det i en dobbelt Henseende, for der at finde saavel Tilflugt, som et nyt Tilstød af sine flygtige Landsmænd, færdige til at understøtte hans

Og gaaer til Engelland.

store Foretagende. At Hrolf, under sin Reise fra Sudurøerne, har paa nye besøgt Engelland, er høist riimeligt; mueligt har ogsaa en Deel, om ei det meeste af hvad tilforn er fortaalt om hans Bedrivter paa de Kanter, henhørt til de Tider, hvorom nu handles. Saa meget er vist, at endeel Skribente, iblandt dem *Matth. Weſtmonaſteri-enſis*

g) See Snorro paa nysanførte Sted, pag. 100.
h) See Gretters Saga, det trykte Exemplar, pag. 82. b.
i) See nysbemeldte Saga, Kap. 5. pag. 88.
k) See foregaaende §. 25. og §. 44.

emfis l), henfore hans Ankomſt til Engelland til Aar 897; ved hvilket Beſog nodvendig maae være ſigtet til et andet, end det, ſom der ſkeede Aar 875 eller 876.

§. 50.

Men Hrolfs Heuſigt ſynes fornemmelig at have været ſtilet paa de Nederlandſke og Franſke Kyſter, mueligt i Anledning af endeel hans gamle Forfædres eller andre hans Landsmænds Beſiddelſer, i ældre Tider, paa de Kanter. Han ſætter ſig derover for at gaae med ſin Flode over til Frankerig: men han bliver ved en Storm fordreeven til Øen Walcheren, hvor han, efter nogen Modſtand af Indbyggerne, gior Landgang, og bemægtiger ſig en Deel af Øen m). Det var ved de Tider ei uſædvanligt paa de Kyſter, at tage imod ſaadanne Giæſter; man ventede derfor, at Hrolf, ligeſom andre, i lige Tilfælde, ſkulde drage bort igien, efterat have indſamlet ſig endeel Bytte: men han opholdt ſig paa Øen, længer end man havde formodet, mueligt i Tanke at fæſte der Boepæl; hvorover Indbyggerne, for at blive ham qvit, ſkaffede ſig Hiælp af Reiner, de Barbacers Hertug, og Radbod, de Friſers Førſte. Det kom derover paa nye til en Træfning: man ſtridde paa den eene Siide for Bytte, for Ære, for nye Boepæle, eller for Herredømmet; paa den anden for Frihed, for Eiendeele, og hvad andet kiært man havde: men Seieren blev atter Hrolfs, ſom underlagde ſig heele Øen. Dog var han dermed ei fornoiet: det ſkeede her, ſom gemeenlig, at den eene Krig og den eene Seier rækker den anden Haanden. Radbod havde været paa Partiet mod dore Nordmænder; deſſe hiemſoge derfor ogſaa hans Lande,

Hans ſtore Tog til Frankerige.

l) See hans Flores Hiſtoriarum, pag. 179. Dog troer jeg, han har feilet noget i Aarstallet, og at for 897 bør ſtaae 895 eller 896 En Forſkiel af eet og tvende Aar blandt Middel-Alderens Skribente er et uſædvanlig.

m) See *Joh. Iſ. Pontani* Hiſtor. Danica, Lib. 4. pag. 116.

overvinde ham i en nye Træfning, og twinge ham til at love en aarlig Tribut. Men endnu var de Barbacers Første tilbage, som og skulde hiemsøges. Man gaaer derfor op ad Skelde-Floden, og binder an med bemeldte Hertug, som lader sig af et Baghold overrumple og fange. Men Hrolf viiser sig mod ham meget ædelmodig, sætter ham paa frie Fod, og tracterer ham meget venlig; uden Tvil for i ham at have en Ven, og i hans Lande et sikkert Tilflugts-Sted, i paakommende Tilfælde: thi nu skulde det for Alvor gielde Frankeriige. Hrolf giør der med sine Nordmænd Indfald; han angriiber først de norden for Seine-Floden beliggende Lande; og dette troer jeg, efter de fleeste Skribentes Vidnesbyrd, at være skeet riimeligst ved Aar 895 n) eller 896 o). Hrolfs Fader blev ei dræbt førend Kong Harald var 40 Aar gammel p), følgelig ei for Aar 893: men dette maae formodentlig være skeet, førend Hrolf blev erklæret landflygtig, eftersom Historien ved de Tider intet mælder om ham, men alene om hans Hustrues Hilldis Umage for at redde sin Son. Hrolf er da erklæret landflygtig Aar 894 eller 895 omtrent; han gaaer samme Aar over til Sidurøerne; men følgende Aar angriiber han Frankeriige. Efterat have udplyndret Kysterne norden for Seinen, gaaer han med sin Flode ind i dens Munding, og da der var kun lidet for ham at samle, eftersom Landet var tilforn udplyndret, længer op ad Floden, liige indtil Staden Rouan, som han beleirer og twinger til at overgive sig. Denne Fremgang, tilliige med en Seier, som han vandt over de Franske i en Træfning, giorde ham

Ao. 895 eller 896.

n) Rollos Ankomst til Frankrig henføres til dette Aar af Auctor Incertus ap. *Duchesne* in Scriptor. Rerum Normann. pag. 7.

o) Til dette Aar henføres den af *Guilb. Gemeticensi* paa nysanførte Sted; af *Alberico Monacho* ex Gvidone, in Par. poster. Chron. p. 231. ap. *Leibnitium* in Access. Hist.

p) See foregaaende §. 46.

ham saa modig, at han turde angriibe Paris selv, som Sigefrid, en anden de Nordmænders Anfører, tilforn, men forgieves, havde beleiret. Hrolf maae ogsaa denne Gang lade sit Forehavende mod bemeldte Stad fare, og gaae med sin Flode over til Engelland, for at komme sin Bundsforvante, foromtalte Kong Alfred, til Hiælp, mod endeel hans rebelske Undersaatte q). Efterat have giort ham den formodne Hiælp, kommer Hrolf med en stærkere Flode tilbage til Frankeriige; for der at driive Krigen eller sine Plynderier med des meere Eftertryk, deeler han der bemeldte sin Flode i 3 Hobe, og angriiber paa eengang Landene omkring Seine- Loire- og Garonne-Floderne. Den da i Frankeriig regierende Konge, Carolus Simplex, maatte da slutte 3 Maaneders Stilstand, men sendte, efter dens Forlob, Hertugen i Burgundien og de Pictaviers Forste ud imod Hrolf, som da havde foretaget sig at beleire Chartres. Af desse bliver han med sin heele Krigshær indsluttet, og bragt i den yderste Knibe: men da alting syntes at spaae ham den visse Undergang, brækker han ved Natte-Tiider ud af sin Leir, baner sig, med Sværdet i Haanden, Vei igiennem Fienderne, og undkommer. Siden kunde intet imodstaae denne omstreifende Fiende; Hrolf angriiber nu een, nu en anden Province i Riiget; dette er plaget, ei alleene af udvortes Fiender, men ogsaa af indvortes Ueenigheder, og Kongen en svag Regent. Denne maae derover, efter nogle Aars vedvarende Krig, endelig samtykke i en Fred, og slutte Forliig med Hrolf, under det Vilkaar, at han skulde faae Provincen Neustrien, til Boepæl for sig og sine. Derimod antog Hrolf den Christne Religion, og fik Kongens Soster eller Dotter, Ægidia eller Gisla, til ægte. „Bemeldte Neustrien, sige de gamle „ Skri-

Ao. 912. Han faaer den Province Neustrien, som bliver kaldet Normandia.

q) See-*Pontani* Histor. Danica paa anførte Sted, og *Spelmanni* Vita Ælfredi, pag. 45.

„ Skribente r), kaldte Hrolf og hans Folge siden Nord-
„ mandia, eller de Nordmænders Land, fordi den blev
„ nu eiet eller beboet af dem, som vare komne fra Norge
„ (ex Northuega). „ At Hrolf og hans Folge var fra Norge, viise ogsaa alle foranførte Omstændigheder; følgelig have de Norske allereede ved og for Hrolfs Tider fort Navn af Nordmænder, Norge af Nordmandia, som et særdeles, bemeldte Folk og Riige eegentlig tilkommende Navn. Dette stadfæstes endnu viidere af et kyndigt og uimodsigeligt Vidne, fra Hrolfs eegne Tider, nemlig af Other den Helgelænder, vor Nordens ældste Jord-Beskriver, som under K. Harald Haarfagers Regiering, formodentlig for at rive sig los fra det nye Herredømmes Aag, havde forladt sit Fædreneland, begivet sig over til Engelland, og der traadt i forommalte K. Alfreds Tieneste. Hakluit, Purchas og andre, have vel, i deres store Samlinger af Reise-Beskrivelser, anført noget af denne Others Reise, foretaget, efter bemeldte Kong Alfreds Befaling, omkring Finmarken til Biarmeland, og villet anseet den for at være giort i det store Diemærke, at opdage den nordostlige Seilads, norden omkring Asien til Ost-Indien s). Men dette er neppe troeligt. Riimeligst har vor Helgelænder, Odd eller Other, som af Spelman og andre vrangelig udgives for en Cimber, vidst at fortælle adskilligt om de nordlige Kanter af Finmarken, af Biarmeland, og af det nu værende nordlige Rusland; for dette og bemeldte Lande noiere at undersøge, har Kong Alfred da udsendt vor Other, som en forsøgt Soemand; denne har efterkommet hans Befaling; og Kong Alfred har selv optegnet hans derom givne Efterretninger. Desse ere, i adskillige Henseender, af stor Bety-

Others mærkværdige Reise til Biarmeland.

r) See Auctor Genealogiæ Ducum Normanniæ, in Ducheſnii Scriptor. Rerum Normannicarum.

s) See *Spelmanni* Vita Ælfredi, pag. 112.

Befyndenhed: men vi ville paa dette Sted kun deraf anfore, hvad ſom egentlig vedkommer vort Biemærke, og kan give os et Begreeb om bemeldte nordlige Kanters Beſkaffenhed i de Tider. Blandt alle Nordmænd (Norſke) beretter Other, at hans Boepæl var den nordligſte (paa Halogaland), folgelig i nu værende Senjen eller Tromſen t). Han fortæller videre, at det Land, ſom laae der norden for (Finmarken) var kun lidt beboet, og det af Finner; at i bemeldte Land var et Sted, hvor man pleiede at driive Hvalfiſke-Fangſt; at han ſelv, for at udforſke deſſe nordlige Kanter, havde engang giort en Reiſe til Biarmeland, ſom var folkriigt og vel beboet; at han liigeledes havde beſogt bemeldte Sted, hvor man dreev Hvalfiſk-Fangſt, for at fange Hrosmere eller Hvalroſſe, af hvis Tænder han forærede endeel til Kong Alfred (tienlige til Sværde-Fæſter og andet Arbeide), ligeſom man af deres Hud giorde Skibs-Toue; at man paa de Steder, hvor Other boede, ogſaa fangede Hvale, over 40 til 50 Alne lange; at han paa de Steder anſaaes for en riig Mand, og blev regnet blandt de fornemſte, ſkiont han eiede, vel 600 Reensdyr, men ei meere end 20 Oxne, 20 Faar, og 20 Svin; at hans og andre fornemme Mænds Indkomſter beſtode for Reſten i den Skat, de finge af Finnerne. Northmannaland (Norge), fortaalte han videre, var meget langt og ſmalt u); paa hin Side af Bjærgene (Fiæld-Kiolen) hvor Finner boede, laae mod Sonden Sverrig, men mod Norden Qvenland; og naar man ſeilede langs Norge til Kongelle, havde man paa høire Haand ferſt Irland, ſamt de derhos liggende Oer, ſiden Iylland og

t) See mit Forſøg til Norges gamle Geographia, §. 19. pag. 41.
u) Dette paſſer ſig fornemmelig paa de nordligſte Kanter af Norge, hvor Other boede.

og Siæland: men naar man viidere fortsatte Reisen fra Kongelle til Øster-Soen, havde man paa venstre Haand Danmark o. s. v. v). Man seer da heraf, at de Norske ere ved Others Tiider blevne kaldte Nordmænd, Norge, i Modsættelse af Sverrig og Danmark, som her udtrykkelig nævnes, Northmannaland. Derfra var Hrolf og hans Folge, som af det foregaaende tydelig kan sees; følgelig er ogsaa ved det Dacien eller Danmark, hvorfra endeel fremmede Skribenter berette at Rollo er bleven fordreeven, ei meent noget andet Land, end Norge, og ved den Daciske Konge, som dreev ham i Landflygtighed, ingen anden, end Harald Haarfager.

§. 51.

Aarsagen til K. Haralds Strænghed mod Hrolf.

At bemeldte Konge udviiste saadan Strænghed mod Hrolf, det have vi tilforn anmærket at være skeet af Omhyggelighed, for at vedliigeholde indvortes Sikkerhed og Roelighed i Riiget, eller for at give sine Befalinger den Myndighed og Eftertryk, som en nye dannet Stat udfordrede; mueligt kunne og andre, os nu ubekiændte, Omstændigheder have giort meget dertil, saasom foromtalte Tildragelse mellem Prints Halfdan og Einar Jarl, hvilken indfaldt omtrent ved samme Tiider, eller andet desliige. Men imidlertiid var det ei mueligt for Kong Harald, heri fuldkommen at opnaae sin Hensigt; og for dette bebyede Skylden for en stor Deel paa de mange Printser, af forskiællige Ægteskaber, som han havde avlet med sine mange Dronninger og Med-Hustruer, som en gammel Skribent regner at have paa eengang belobet sig, af det første Slags til 10, af det andet til 20 x). Foruden

v) See Otheri Periplus, føiet til Vita Ælfredi, ved Spelman, siden udgiven af *Andr. Buſſæo*, bag ved Are Frodes Schedæ eller Islendinga-Bok.

x) See Upphaf Rikes Haralds Haarfagra, Kap. 8.

Foruden de foromtalte Dronninger, Asa, en Dotter af Hakon Jarl, Snæfrid, Svases Dotter, og den Hordalandske Princesse, Gyda, hvis Born vi tilforn have anfert y), nævnes een hans Dronning, Svanhilld, en Dotter af Eystein, Jarl paa Heedemarken, kaldet den Mægtige eller Sæfare z), som uden Tvil har nedstammet fra de forige Heedemarkiske Konger, og mueligt været en Son af foromtalte Sigtryg a). Med denne Dronning avlede Kong Harald Olafr, kaldet Geirstada Alf, efter en ældre Prints, der fordum havde været Konge paa Vestfold b), og foruden ham, Biorn, Ragnar Rickill c) og Sigtryg eller Tryggve; hvilke samtlig bleve opdragne hos deres Morfader, Eystein Jarl, som Kong Harald satte til Statholder over bemeldte Vestfold d). Alle desse Dronninger vare indenlandske, og nedstammede fra de forige i Norge regierende Prindser og Konger. Da deres Sonner voxte til, begyndte de derover, paa Grund af den forige Stats-Forfatning og ældre Maximer, at giore Prætensioner paa deres Forfædres Riiger, som af Gudrauds og Halfdans foranforte Exempler har været at see. Dette vilde K. Harald ved et Statsgreeb forekomme: at deele Riiget, var imod hans eengang lagde Plan; at udnævne een af sine Sonner til Regent efter sig, det saae han i Forveien at ville opvække de andres Fortrydelse, indbyrdes Krige og Uroeligheder, eftersom de alle kunde ansees for at være liige berettigede, enten til det heele

K. Haralds mange Dronninger og Hustruer.

y) See foregaaende §. 11. 15. 18. 34.
z) See Upphaf Rikes Haralds paa bemeldte Sted, og *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 1. cap. 14. pag. 27.
a) See Norske Historier 1ste Deel, Kap. 6. § 26. p. 418.
b) See sammesteds, § 25. p. 414.
c) Bemeldte Upphaf udelader Ragnar, og sætter i hans Sted Frode, Tovgils og Sigtryg, som andre giøre til Sonner af Gyda.
d) See nysanforte Upphaf Rikes Haralds, Kap. 8.

Riige, eller til disse Deele deraf. Denne deres Rettighed grundede sig paa deres Herkomst fra de forige indenlandske Konger; Kong Harald besluttede derover, at gaae dem alle forbi, at tage sig en udenlandsk Princesse til ægte, og at erklære den ældste Printz, som med hende blev avlet, for sin Eftermand paa Thronen, hvis Ret til Riiget et skulde grunde sig paa Fødsel, men paa Kong Haralds Opnævnelse. Vallet heri faldt paa en Princesse af hans eegen mødrene Familie, paa Ragnhilld, en Dotter af den Jydske Konge, Erik, som et gammelt Membrana beretter at have været den
An. 893. samme Erik, som lod bygge den første Kirke i Ribe e), eller den saa kaldte Erik Barn f). Denne Princesse forlangte Kong Harald ved et Gesandtskab til ægte. I Begyndelsen viiste hun sig meget stolt, begegnede Kong Haralds Gesandtskab og Tilbud med Foragt, forsikkrende, at hun ei vilde gifte sig, det maatte end være med den mægtigste Konge i heele Verden, af hvis Kiærlighed hun ei kunde vente sig meere end den 30te Deel: men hun betænkte sig strax anderledes, og lod ham ved sin Fader svare g), at paa det Vilkaar vilde

e) See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 1. cap. 14. pag. 27.

f) See Etatsraaad *Langebeks* Scriptores Rerum Danicarum, Tom. 1. Tabula Geneal. pag. 496.

g) See Upphaf Rikes Haralds Haarfagra, Kap. 8. Levede Ragnhilds Fader endda, kan hun ei vel have været bemeldte Eriks Dotter, men rettere hans Søster- eller Dotter-Dotter, naar man vil følge de Islandske Skribentes Beretning, at bemeldte Erik dødde ei længe efter Ansgarius, hvis Død indfaldt ved Aar 865. Sætter man da, at Erik har siden levet endog 10 Aar, til 875, kan dog Kong Harald den Tid ei være bleven gift med Ragnhilld, hvilket, efter alle Omstændigheder, maae først være skeet, efterat Kong Harald var bleven Monark. Regner man derimod, at Erik Barn har begyndt at regiere Aar 854, som er rigtigt, og at han har regieret 46 Aar, see *Grammii* Notæ ad Meursium, pag. 125, saa er han ei død førend Aar 900 omtrent, saa kan Ragnhilld have været hans Dotter, og saa kan hendes Giftermaal med Kong Harald rimeligst henføres til Aar

vilde hun modtage hans Tilbud, at han skulde give alle dem Afskeed, med hvilke hun ellers maatte deele hans Kiærlighed. Dette indgik Kong Harald; han ansaae hendes Kiærlighed, i Foreening med foromtalte hans Anlæg, at være dette Offer værd; han lod alle sine forige endnu levende Dronninger og Hustruer, tilsammen den Gang 9 i Tallet h), reiste hver hiem til sine Paarørende, sendte et nyt Gesandtskab til Jylland, for at lade Ragnhilld afhente, og holdt siden sit Bryllup med hende. En Tildragelse, om hvilken den berømte Norske Skalld, og Kong Haralds Hof-Poet, Þorbiørn Hornklofe, har efterladt os følgende Vers:

Han forskyder dem alle,

Ao. 894. og gifter sig med den Danske Princesse, Ragnhilld.

„ Bortdreev de Holmryggiske
„ Og Hordalands Moer
„ Og dem af den Halogiske Æt
„ Kongen den Hoibaarne,
„ Da han tog Konen den Danske.

Ragnhilld besad en ugemeen Deilighed, og var begavet med en ei mindre Forstand; hun tilvandt sig derved strax sin Konges heele Kiærlighed og Hoiagtelse, og vidste saavel derved, som ved sin Hoimodighed, sin Gavmildhed og prægtige Opførsel, at sætte sig i deir Myndighed og Anseelse, at hun derover fik Tilnavn af den Riige eller Mægtige i). Men hendes Leve-Tiid i Norge blev ei lang: hun dødde efter 3 Aars Forløb, efterat have født Kong Harald en Søn k), som han gav Navn af Erik, efter sin Morfader, og elskede fremfor

Ao. 897. eller 898.

893 eller følgende. Thi jeg troer vist, at Haralds Forsæt, at gifte sig med hende, er besluttet i Anledning af hans Sønners foromtalte Opstand, Aar 893, og strax i Værk sat.

h) See Snorro i Haralds Saga, Kap 21. pag. 96.

i) See Upphaf Rikes Haralds Harfagra, Kap. 8.

k) Jeg antager her, som rimeligt, at Dronning Ragnhilld er død efter denne Prindses Fødsel, og at denne derfor bør henføres til Aar 897 eller 898.

alle sine Sønner. Om han siden har taget sine forige Dronninger til sig igien, er uvist; dette alleene finder man beretted l), at han, efter Ragnhilds Død, tog til ægte Alfhild eller Ashild, en Dotter af Dag Hringson paa Hringarike m), med hvilken han avlede Dag, Hring, Gudrød Skerja, og en Dotter, Ingegerd eller Ingeborg n), hvilken endeel berette at være bleven givt med en Halfdan Jarl *), andre med foromtalte Kong Erik Emundsen i Sverrig **).

§. 52.

Kong Harald lader alle sine Sønner erklære for Konger.

Ved dette nye Giftermaal blev altsaa det store Antal af Printser, som Kong Harald havde om sig, endnu meere forøget. Af forbenævnte Dronninger kunde han tælle 19 til 20 Sønner, foruden dem, han formodentlig har avlet med sine mange Med-Hustruer, hvilke ei findes nævnte i Historien nn). Af desse Printser vare mange fuldvorne, endeel ogsaa

l) See Upphaf Rikes Harolds Harfagra, Kap. 8.

m) Navnene selv tilkiendegive, at denne Dag Hringsson, uden Tvil de Jarl paa Hringarike, har nedstammet fra de ældgamle Hringariikske Konger.

n) Bemeldte Upphaf Rikes Haralds nævner vel ogsaa Dag og Hring, som Alfhilds Sønner, men sætter, i Stedet for Gudrød, Ragnar Rykkill, som Snorro tillægger Svanhild Jeg troer rettest; at Ragnar har været Alf- eller Ashilds Søn, og er bleven opkaldet efter Ragnar Lodbrok, med hvis Familie den Hringariikske var nær beslægtet. Norske Historie, 1ste Deel, Kap 6. §. 13 og 30.

*) See den Danske Oversættelse af Snorro, pag. 50.

**) Dette synes ei riimeligt See Þattr Hauks Habrokar, Kap. 1. Hun skal i Sverrig være bleven dyrket med Offringer, som en Gudinde, paa en Ø; hvorover hendes Broder, Halfdan Svarte, drager hende derfra; og dette skal have givet Anledning til Uvenskab mellem Kong Harald og Kong Erik Heri er vist nok en Forbyttelse eller Feiltagelse. Mueligt have ogsaa Ingeborg og Ingegierd været 2de adskilte Personer.

nn) Det heeder derfor i Olaf Tryggvasons Saga, 1 Deel, Kap. 3. p. 3. a., at Harald havde 20 Sønner eller flere, alle duelige Mænd. Landnama,

ogsaa dødde, da deres Fader var 50 Aar o) gammel. Denne havde vel, paa foranførte Maade, søgt at forebygge alle af dem befrygtende og tildeels begyndte Uroeligheder i Riiget: men mueligt have desse Anstalter selv for en Deel, den Tort, Kong Harald havde giort desse Printsers Modre, ved at skille sig ved dem, for en fremmed Princesses Skyld, den Kiærlighed, han viiste mod hendes Son, fremfor sine ovrige Sonner, givet Anledning til Misfornoielse, og denne bragt dem paa nye i Harnisk. De forige Griller, om deres Ret til Deelagtighed i Riiget, begyndte derved paa nye at oplives; de pukkede paa deres høie Afkom, og kunde ei længer taale, at Regieringens Forelse i Riiget næst Kongen, deres Fader selv, skulde være dem betagen, og betroet andre, til de, efter deres Tanker, mindre værdige Jarler. De begyndte derover, hist og her i Riiget, at udøve een og anden Modvillighed, angreebe de Kongelige Jarler, fordreeve nogle af dem, sloge andre ihiel, og vare tilliige indbyrdes ueenige p). Kong Harald blev derved fuldkommen overtydet, at man ei længer kunde imodstaae desse Printsers tiltagende Herske-Syge, grundet paa en fra de ældste Tider af indført Sædvane, paa et Slags gammel Rettighed; han indsaae vel de deraf befrygtelige Sviter: men dem haabede han at kunne forebygge, ved at gaae en Middel-Vei. Til den Ende lader han stævne et almindeligt Ting øster i Landet, eller paa

Ao. 903.

Han lader udgaae en nye

name, 2 Deel, Kap. 27., taler om Þordr Vikingsson, som endeel berettede at være Kong Harald Haarfagers Søn, og som satte sig ned paa Island. Er noget sandt i den Beretning, har Þordr været en Søn af bemeldte Med-Hustruer.

o) See Snorro i Haralds Saga, Kap. 35. p 112. Den Danske Oversættelse udgiver Kong Harald da for 60, bemeldte Olafs Saga eller Flateyar-Bok l. c. p. 4. ham for 70 Aar gammel. Det sidste er uden al Tvil urigtigt. Snorro sætter udtrykkelig fimmtugur at aldri, og derfor følger jeg helst ham.

p) See Snorro paa anførte Sted.

Grund-Lov og Successions-Orden.

paa Uplandene, og paa dette Ting eller denne Riigsdag en nye Anordning eller en nye Lov q) udgive, angaaende Regierings-Formen og Successionen, hvori blev fastsat, at alle Kong Haralds Efterkommere paa Sværd-Siden skulde være Konger, Søn efter Fader; de derimod, som nedstammede fra hans Dottre, hvoraf endeel vare givte med Jarler, saasom Olof Arbot med Thorer Jarl paa More og i Romsdalen, Ingegerd eller Ingeborg med Halfdan Jarl, uden Tvil paa Upland, skulde blive Jarler r). Fremdeles blev anordnet, at bemeldte Printser skulde, som Konger, have den halve Deel af de Kongelige Indkomster i de Lande, som bleve dem tildeelte, og at for dem skulde paa den Kongelige Throne et eeget Sæde saaledes indrettes, at de komme til at sidde et Trin lavere end den øverste Monark, end Kong Harald selv, og den, der efter ham blev øverste Regent, men derimod et Trin høier end Jarlerne. Efterat dette var vedtaget, som en Grund-Lov for Riiget for Fremtiden, lod Kong Harald give alle sine Sønner Konge-Titel, og dem visse Lande eller Riiger tildeele, over hvilke de skulde regiere.

Han deeler Riiget mellem sig og sine Sønner.

Hans Søn, Erik, avlet med Dronning Ragnhild, blev opnævnt til Konge over Halogaland, over Nordmør og Romsdal, men for det første opdragen i sin Faders Hof, som elskede og ærede ham fremfor alle de øvrige Sønner s). De 2de Tvilling-Brødre, Asas Sønner, Halfdan Svarte og Halfdan Hvite, tilligemed deres Broder, Sigrød, eller rettere Sigurd, gav man Throndhiem at regiere over.

Den

q) Da skipade han Lögum, heder det herom i bemeldte Olafs Saga, pag. 4

r) Denne Værdighed blev altsaa, saavidt den Kongelige Familie angik, arvelig. Men dette synes igien i seenere Tider at være omgiort, eller følgende Konger at have maget det saa, at det efterhaanden kom af Brug.

s) See Snorro, Kap. 35. pag. 113.

Den Hordalandske Princesses, Gydas Sønner, Harek og Gudraud t), finge Riiger eller store Forleeninger (Veitzler storar) paa Hordaland-og i Sogn, men vare for Resten bestandig i Kong Haralds Hof, uviſt af hvilken Aarſag. Hem andre af ſine Sønner, avlede med Hillde eller Svanhillde fra Heedemarken, udnævnte Kong Harald til Konger over Veſtfold og Thelemarken, over Auſtfold, Romeriige og Vingulmark. Deres Navne vare Olaf, Biørn, Sigtryg eller Tryggve, Frode og Thorgils; og blandt dem berettes iſær om Biørn, deels at han havde Veſtfold at regiere over u), deels at han var Konge over Grønland v). Heedemarken tilligemed Gudbrandsdalen bleve givne Aſhillds Sønner fra Hringarike, Dag, Hring og Ragnar Rikkill: men Snæfrids Sønner, Gudrlod Liome, Sigurd Riise og Raugnvalld tildeelte man derimod Hringarike, Hadeland og Totn. Sin ældſte Søn, Guttorm, havde Kong Harald ſat til Statholder over Viigen, ſom tilforn er berettet x); og i hans Lod fulde nu Nedre-Romerige, tilliige med Alfheim, eller de Lande, ſom laae mellem Raum- og Goth-Elven. Saaledes ſkeede denne mærkværdige Deeling, og det i Almindelighed paa den Maade, at de Printſer, ſom vare af eet Kull, eller havde fælles Moder, finge fælles Lande at regiere over, hvilke det uden Tvil var dem tilladt, at deele mellem ſig, efter Behag. Man mærker tilliige, at Deelingen ſkeede, for det meeſte,

Anmærkninger derover.

t) Den tredie Søn, Godorm, ſom af endeel tillægges bemeldte Princeſſe, ſee Ol. Tryggvaſ. Saga, 1 D. Kap. 3. p. 3. a., maae have været død, da dette ſkeede, eller udenlands. See ellers videre herom i Anhanget, §. 5.

u) Saa beretter Upphaf Rikes Haralds, Kap. 8., og at han der førte Regieringen med ſin ældre Broder, Olaf.

v) See nyſanførte Olafs Saga, Kap. 6. pag. 7.

x) See foregaaende §. 46.

meeste, efter den Regel, at ethvert af bemeldte Kull fik de Riiger og Lande, over hvilke sammes mødrene Forfædre tilforn havde regieret, og hvor Printserne af hvert Kull vare opdragne: thi Kong Harald lod, efter forige Tiiders Sædvane, sine Printser opdrage hos andre, især blandt deres Familie y). Den fornemste Undtagelse fra bemeldte Regel mærker man i Hensigt til Ashillds og Snæfrids Sønner, en Undtagelse, der uden Tvil er skeet med beraad Hue, paa Grund af Omstændigheder, som nu ere os ubekiændte. Denne Omstændighed fortiener især at anmærkes, at Kong Harald har, overalt i Riiget, forbeholdt sig selv visse Districter, ei de beste eller riigeste, men fornemmelig saadanne, som enten laae ved Grændserne, ved de yderste Kanter af Riiget, og vare derover meest udsatte for fiendtlige Angreebe, eller hvorfra Kong Harald kunde til alle Riigets øvrige Kanter henvende sit aarvaagne Øie, og udstrække sine hiælpende eller straffende Hænder. Herover finder man blandt de til hans Sønner uddeelte Lande ei Finmarken, ei Østerdalene, ei Sollør og Værmeland, ei Valders og Hallingdalen, ei Sundmør og Fiordene, ei Agder og Rogaland, eller den middelste Deel af Riiget, hvorhen Kong Harald, efter Deelingen, forflyttede sin Boepæl z), uden Tvil, for des bedre at kunne vedliigeholde den indvortes Roelighed i Riiget, og være tilstæde, hvor Fornødenheden det udfordrede.

§. 53.

Kong Harald naaer derved ei sit Øiemed.

Ved desse og andre Anstalter, som viise ei ringe Prøver paa Kong Hatalds Politik og Statskyndighed, meente han nu at kunne forebygge al indvortes Uroelighed i Riiget, og dæmpe den Tvedragts Aand, som begyndte at yttre sig, saavel mellem hans Sønner og andre, som mellem dem selv indbyrdes.

y) See Snorro i Haralds Saga, Kap. 21. pag. 97.
z) See Snorro paa nysanførte Sted, Kap. 45. pag. 123.

indbyrdes. Han havde indseet saavel en Deelings Fornødenhed, efter Tidernes da værende Omstændigheder, som dens Følger: men han haabede, paa den eene Side at kunne tilfredsstille sine Sønners Regiere-Syge, ved den dem tilsagde nye Glands og tilstaaede Konge-Værdighed, og dog paa den anden at kunne vedligeholde den Enevolds-Regiering, han med saa megen Møie havde oprettet, og tilliige forekomme de borgerlige Krige, som Riiget truedes med, især efter hans Død. Erfarenheden selv lærte ham dog, at han ved bemeldte Anlæg og Anstalter ei havde naaet sit Øiemeed. For det første lagde den nye indførte Regierings-Form, især den Hoved-Artikel, som angik Over-Herredømmet, selv Grund til Misundelse, Efterstræbelser og Partier, mellem de Kongelige Printser eller nu værende Under-Konger. Kong Harald havde udseet sin Søn, Erik, til at beklæde efter sig den øverste Regents eller en Over-Konges Værdighed: men neppe fandtes nogen blandt Haralds Sønner, som ja tiltænkte sig selv den Værdighed. Thronderne ynskede at see deres Konge, Halfdan Svarte, dermed beklædet; Uplændingerne og Vikværingerne giorde det samme, i Hensigt til deres Konger a); og dette gik saa vidt, at deraf reiste sig indbyrdes Krige mellem dem, endogsaa medens K. Harald selv endnu levede. Den Mængde af Printser, som alle maatte ophøies til Konger, alle saae Lande at regiere over, alle føre en Kongelig Stat, giorde (2det) dem alle misfornøiede med hvad de havde faaet, følgelig begierlige efter meere, hvilket skulde søges paa andres Bekostning. De enhver af dem tildeelte Lande, og deraf flydende Indkomster, syntes at være utilstrækkelige, til at føre en prægtig Hof-Stat, til at underholde en talrig Skare af Hofmænd og Huustropper,

Tilstanden i Norge efter Deelingen.

a) See Snorro sammesteds, Kap. 35. p. 113. og Olafs Saga, bemeldte Sted, p. 5. a.

til at mætte enhvers Ære- eller Penge-Giærrighed b). Til at raade Bod paa dette, var intet Middel for Haanden, uden enten at røve indenlands, eller at gribe til de forige Smaa-Kongers Favorit-Forretning, Søeroveriet udenlands. Det første turde ingen mere vove, efter de forige mislige Forsøge; og derpaa fulgte alvorlige Straf, saa længe Kong Harald levede: mange af bemeldte Prinser udvalgte derfor det sidste; og deri finge de Understøttelse af deres Fader selv. Især udrustede han sine tvende Sønner, Thorgils og Frode, med endeel Krigs-Skibe; og med dem sværmede desse tvende Konger længe omkring i Vester-Havet, især paa Kysterne af Skotland, Bretland c) og Irland, i hvilket sidstbenævnte Kongeriige de endelig satte sig fast, oprettede der deres Landsmænds, Østmændenes forfaldne Sager, og regierede en Tiid i Dublin, indtil først Frode, ved Forgift, og længe efter ham Torgils, som vore gamle Skribenter have forbytter med en ældre af hans Navn d), paa en anden, men underfundig Maade, blev tagen af Dage e). De forbenævnte Throndhiemske Konger, Halfdan Svarte og Halfdan

Frode og Thorgils re-gjere i Irland indtil de omkomme.

Skiæbne havde ogsaa Kong Haralds ældste Søn, foromtalte Guttorm g). Denne havde Kong Harald beskikket til Statholder over Viigen, og sat ham der til Landværn, eller til at forsvare Grændserne mod de Danskes og Gothernes Anfald h). Da han med sine Krigs-Skibe engang gik udenskiærs, langs Viigsiiden, enten paa et Søerøver-Tog, eller for at opstøve de der omsværmende Søerøvere, blev han uden for Mundingen af Goth-Elven, eller hos de saa kaldte Brennøer, angreeben af den foromtalte Solve Klofe fra Nordmør i), en af de Tiders største Viikinger, hvilken i den paafulgte Træfning vandt Fordeelen over Guttorm, og nedlagde ham k). Saaledes bragte Ærgiærrighed, Vinde-Syge eller Krigs-Lyst den eene af Kong Haralds Sønner efter den anden af Dage. Tvende andre af dem paadroge sig deres Undergang, ved deres eegne Forseelser. Den eene var foromtalte Gudriod Liome. Denne, efterat have aflagt et Besøg hos sin gamle Foster-Fader, Thiodulf Skald i Hvine (paa Norder-Agder) og opholdt sig der Vinteren over, agtede at reise derfra til Rogaland l), uden Tvil for at besøge sin Fader. Just da han var færdig til Reisen, reiste sig en Storm; Thiodulf raadde ham da i et Vers at opsætte Reisen; deri vilde den utaalmodige Kong Gudriod ei samtykke; han begav sig paa Reisen: men han druknede tilliige med alle dem, som vare paa Skibet, uden for Jadar eller Jæderen. Den anden var nysbemeldte K. Gudriods Broder, Rognvald

Kong Guttorm dræbes i en Søe-Træfning.

K. Gudriod drukner under Jæderen.

g) See foregaaende §. 46.
h) See Upphaf Rikes Haralds, Kap. 8.
i) See foregaaende §§. 20 og 21.
k) See Snorro i Harald Saga, Kap. 33. pag. 109. og bemeldte Upphaf paa anførte Sted.
l) See Snorro paa bemeldte Sted, Kap. 37. p. 114. hvor berettes, at Reisen skulde skee til Halogaland: men det er uden Tvil en Copiist- eller Læse-Feil. I det Exemplar Torfæus har brugt, har staaet Rogaland. See hans Hist. Norv. Par. 2. Lib. 1. cap. 32. p. 55.

De Nordiske Folkes Hexerier og Troldoms-Kunster.

vallð Rettilbein, men hans Dods Aarſag af en gaiſke anden Beſkaffenhed, end alle de foriges. Denne Prints havde ſlaaet ſit Sind til viſſe, da her i Norden giængſe Troldoms-Kunſter; og hans Hof var ſom en Hoie-Skole for bemeldte Kunſter, en Sammel-Plads for lutter Troldmænd, af hvilke, i de hedenſke Tiider, fandtes en temmelig Deel i Norge ll). At mange ere blevne anſeete for Troldmænd, ſom intet mindre fortiente, er ei at tvile paa: at viide meere end den gemeene Mand, og være Hexemeſter, blev ofte agtet for det ſamme; og man gav dem begge ſammie Navn, Navn af Fiolkunnungr, af en der veed meget: „ Han var en viis, „ lærd Mand (frodr Madr) heeder det om Storolf, i en „ af vore gamle Sagar *), og vidſte meget; derover blev „ han kaldet Fiolkonnungr: „ men Troldmænd man kaldte ogſaa Fiolkyngismenn, Fiolkunniger, Kungermenn, eller Mænd, der vidſte meget. Viſſe af bemeldte Kunſter anſaaes vel for tilladelige; de vare ei ubekiændte for Helteme ſelv m), ſom kan ſees blandt andet af den ſaa kaldte Brynhilldar-Qvida; og de bleve dreevne, fornemmelig paa to Slags Maader, ved Runer eller Hexe-Characterer, ved Poeſie og Sang, eller Galdur n), men begge gemeenlig foreenede i de ſtore Hexe-Forretninger. Af deſſe tvende Maader var forſthemeldte den, man agtede for tilladelig eller gavnlig, iſær for at væbne ſig mod andres Hexerier; Galdur derimod, anſaaes tildeels for ulovlig, og var forhadt blandt vore gamle hedenſke Forfædre ſelv o), formodentlig da iſær, naar den blev brugt til andres Skade og Fordærvelſe, eller naar

ll) See Ol. Tryggveſons Saga, 2 Deel, Kap. 36. pag. 163.
*) Pattr Orms Storolfsſonar.
m) See vor Norſke Hiſtories 1ſte Deel, Kap. 7. §. 11. p. 469.
n) See den Islandſke Reiſes 1ſte Deel, §. 612. p. 467.
o) See Hrolf Kraka Saga i Biörners Nordiſka Kämpa-Dater, pag. 4. og Ketill Hængs Saga, Kap. 6. p. 14.

naar den var foreenet med det ældste, det skadeligste og meest virkende Slags Hexerie, hvilket Othin og Aserne selv siges at have bragt med sig hid ind i Norden, og lært af Vanerne p). Dette kaldte man Seidur; det blev forrettet ved eller over en optændt Ild, under bemeldte Hexe-Sang eller Galdur, hvilken Forretning Edda i Havamaal kalder Galdur at gala, samt under visse andre afskyelige Tilbereedelser og Ceremonier pp), der giorde, ei alleene, at dette Hexerie blev ansect blandt Hedningerne selv, som foragteligt, og derfor overladt til Qvinde-Kiønnet, som en for Mandfolk uanstændig Forretning q), men at mange ogsaa bar et Slags Afskye derfor. Blandt dette var Kong Harald: denne Konge tænkte overalt fornuftig, ogsaa i Religions-Sager, saavidt Omstændighederne det tillode; han var derfor en stor Hader af alle Slags Hexerier, især af Seidur og Seidmænd r); og derover blev han saa meget meere forbittret, da han fik vide, at saadanne Seidmænd fandtes i hans eegen Familie, blandt hans eegne Sønner; hvilket han opdagede paa følgende Maade. Paa Hordeland boede den Tiid en Mand, ved Navn Vitgeir, som var vel dreeven i bemeldte Hexerie, kaldet Seidur. Til denne sender Kongen Bud, med Befaling at afstaae fra en saa skammelig og nedrig Forretning,

p) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 4. p. 4.

pp) *Torfæus* beretter, Hist. Norv. loc. cit. cap. 32. p. 55., at de tildeels bestode i at kaage Menneske-Been i en Kedel, eller stege dem. Dette kan være: men er dog uvist.

q) See Snorro paa nysanførte Sted, Kap. 7. p. 8., hvor man tilliige finder de Virkninger og de Ting anførte, som man ved Seid især og andre Troldoms-Kunster har tilveiebragt.

r) See Snorro i Haralds Saga, Kap. 36. pag. 114. Þattr Hauks Hafbrokar i Flatøyar-Bok, anseer Grunden til det Had, som K Harald bar til Seid- og Troldmænd, at have beroet paa foromtalte Pude, som ham var spillet af Finnerne, i den Sag med Dronning Snæfrid: men her har Forfatteren selv søgt at udfinde en Aarsag til bemeldte Had, som synes ham passeligst.

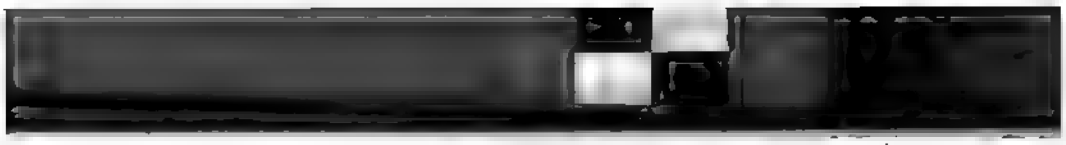

retning, men faaer det uformodentlige Svar, indbefattet i et Vers: at efter hans Tanker kunde det ei anſees for utilladeligt, at han og hans Liige, gemeene Karle og Kiærlinger, brugte Seid, da den høibaarne, Kong Haralds egen Søn, Rognvald paa Hadaland, dreev ſamme Kunſt. Denne uventede Underretning ſatte Kong Haralds Sind baade i Forundring og Forbittrelſe: han beſlutter ſtrax at udſlette ſaa ſtor en Skamfiek af ſin Familie; udſender til den Ende ſin Søn, Erik, med et tilſtrækkeligt Følge til Hadeland; og der omringer Erik ſin Broders Gaard med ſine Folk, lader den antænde, og indebrænder ſaaledes Rognvald med hans heele Hexe-Sælſkab, med 80 Seidmænd. En Gierning, ſom ſkaffede Kong Harald en almindelig Berømmelſe s).

K. Rognvald Rettilbein indebrændes.

§. 54.

Af denne Konges mange Sønner omkom ſaaledes den eene efter den anden, paa adſkillige Maader. Krigen alene borttog otte af dem, endnu medens deres Fader levede t). For Riget var vel dette et Slags Lettelſe, ſom paa den Maade blev befriet fra deſſe uroelige Hoveder: men imidlertid var deres Mængde endnu ſaa ſtor, at den foraarſagede Kong Harald næſten beſtandige Uroeligheder, og lærte ham af Erfarenheden at ſkionne, hvor liden Frugt eller Beſtandighed han kunde formode ſig, af ſine hidtil foiede Foranſtaltninger, til Statens og Monarkiets Vedligeholdelſe. Følgende Tildragelſe kan derpaa tiene til en Prove. Efterat Kong Haralds ældſte Søn, Guttorm, var paa foranførte Maade tagen af Dage, ſatte bemeldte Konge, i hans Sted, en anden af ſine Sønner, forbenævnte Olaf, kaldet Geirſtada-Alf, til

8te af K. Haralds Sønner omkomme i Krigen.

Hans Søn, K Olaf bliver Stathalder over Vigen.

s) See *Torfæi* Hiſtor. Norveg. Par. 2. Lib. 1. cap. 32. pag. 55.

t) See Olaf Tryggvaſons Saga, 1ſte Deel, Kap. 3. p. 5. a. I Kvinde Skaldaſpillars Vers, over Kong Hagen Adelſtrens Fostre, ſiges derfor denne der at have ſundet for ſig otte af ſine Brødre.

til Statholder over Viigen t). Denne Kong Olaf havde, tilliige med ſine Brodre, blandt andre Lande faaet Veſtfold at regiere over u), og derfor opſlog han ſin Reſidents i Tunsberg v). Imellem ham og hans yngre Broder, Biorn, kaldet den Stærke, var fortroeligt Venſkab ſamt Fellesſkab tilliige i Regieringen x) og i andre Ting. Kong Biorn boede derover ogſaa ſom oftest i Tunsberg y), hvor den Tiid blev dreven en ſtærk Handel, ei alleene fra indenriigſke Steder, fra Viigen og de nordlige Kanter i Norge, men ogſaa fra Danmark og fra Saxland (eller Tydſkland). De Norſke havde vel, i de ældre Tiider, fornemmelig lagt Vind paa Soeroveriet, ſom deres Hoved-Forretning: men man tager feil, om man meener, at de derover have forſomt Handelen. Mange af dem, ogſaa de Fornemſte, dreve tvertimod begge Deele, enten tilſammen, eller om hinanden, Soeroverie i deres Ungdom, Handel naar de bleve gamle. Da Oſtmændene derfor, eller de Norſke, begyndte ret for Alvor at ſætte ſig faſte i Irland, ſkeede det under Skin af Handel og Kiøbmandſkab yy). Ei alleene de veltænkende blandt Soeroverne ſelv, men ogſaa de, ſom vilde anſees for honette eller ſkikkelige, domte det uanſtændigt at rove de Handlende. Mange af dem paalagde ſig ſelv det, ſom en ubrodelig Lov, ei at giøre Kiøbmænd nogen Skade. Handelen kunde derover driives med temmelig Sikkerhed, ſkiønt den var langt fra ei ſaa vidt udbreedt, ſom den ſiden blev.

Handelens Tilſtand i Norge i de ældre Tiider

De

t) See foregaaende §. 52.
u) See nysanførte Olafs Saga, Kap. 13. pag. 12. a.
v) See Upphaf Rikis Haralds Harfagra, Kap. 2.
x) See bemeldte Saga, Kap. 6. pag. 7. a. og Snorro i Haralds Saga, Kap. 38. pag. 115.
yy) See *Giraldi* Topographia Hiberniæ in Camdeni Scriptor. Angl. pag. 749.

De Norske dreeve, i de ældste Tider, eene Handel paa det Hvide-Hav, paa Biarmeland og i Finmarken; de Varer, som de der og i Øster-Søen afhentede, udgiorde det meeste og fornemste af hvad de selv siden afsatte til Fremmede; og de der indsamlede kostbare Pelsværker, Graaskind, Huder, Hval-Tænder, udskibede de tilliige med deres egne Fiske- og andre Varer, (Sild og Salt bragte de fornemmelig til Sverrig og Gothland) til Engelland, til Irland og Skotland, til Danmark og Øster-Søen; hvorfra de derimod hentede Viin, Honning, Malt, Hvede, Klæde, og andre Fornødenheder, som tildeels af foregaaende vor Historie kan sees. Soeroveriet selv befordrede tildeels Handelen. De Varer, Slaver og Kostbarheder, som man rovede paa eet Sted, solgte man paa et andet: men især dreeves dermed et Slags indenlandsk Handel. Man havde derover visse Handels- eller Markeds-Pladse hist og her i Riiget, hvorhen man til visse Tider forsamlede sig, saasom fornemmelig Steinkiær i det Throndhiemske, formodentlig ogsaa Vaagen paa Halogaland, Kaupanger i Sogn, men Kongelle og Tunsberg paa de Sandenfiældske Kanter *). At Handelen maatte meget tiltage, under Kong Harald Haarfager, er let at begriibe, efterat denne Konge havde foiet de Anstalter, at enhver kunde der nyde fuldkommen Fred og Sikkerhed indenlands: men uden Tvil har den ingensteds meere tiltaget, end i Tunsberg, som da var den fornemste Handels-Stad i heele Norge. Saa meget kan da en Fornemmes, men især en Konges, en Regents Exempel giøre. Foromtalte Kong Biørn lagde en særdeles Flid og Opmærksomhed paa be-

K. Biørn, Haralds

meldte

*) See om de Norskes gamle Handel noget meere i Hr. Conferentsr. Suhms Afhandling om de Danskes og Norskes Handel og Seilads i de hedenske Tider, i det Kiøbenhavnske Selskabs Skrivters 8de Deel, pag. 19. seqv.

meldte for et Lands Opkomst saa nyttige Handtering; han fiottede kun lidet Søeroveriet, de Nordiske Printsers ellers sædvanlige og Favorit-Forretning: men han opmuntrede Handelen, og gav den Liv, ved selv at tage Deel i den, ved selv at holde eller udruste adskillige Kiøbmands-Skibe, hvilke han lod for sin Regning gaae til fremmede Lande, hvor de affatte deres egne Varer, eller bortbyttede dem mod fremmede Varer og Kostbarheder, som Kongen behøvede. Biørn var desuden en mild og beleven, sagtmodig og forstandig Herre; han besad alle de Egenskaber, som kunne danne en god Regent, og derover var han anseet og yndet blandt alle, især blandt hans egne Undersaatte: men dette befordrede uden Tvil hans Undergang. Hans Brødre, hvilke ansaae bemeldte hans Forretning med Foragt, som en Herre af hans Stand uanstændigt, kaldte ham derover Biørn Kiøbmand eller Farmand z); de begyndte at blive misundelige, men Erik især opmærksom, over den Yndest, som K. Biørn forhvervede sig overalt i Norge, mueligt ogsaa over de store Riigdomme, som denne vindskibelige Konge forhvervede sig, ved sit Kiøbmandskab. I Hensigt derfor, at faae Anledning til Trette og Fiendskab, gaaer Erik, under sin Tilbagekomst fra Øster-Søen, hvor han havde været paa et Krigs-Tog, med sin Flode ind for Tunsberg; og han forlanger der af Kong Biørn, at han skulde udbetale ham de Skatte og Landskylde, eller den halve Deel af Indkomsterne af Vestfold, som tilkomme Ober-Regenten, i Følge af foranførte Grund-Lov. Biørn havde stedse tilforn været vant, enten selv at bringe bemeldte Rettigheder eller Indkomster til sin Fader, eller at tilsende ham dem ved sine egne Fuldmægtige;

Søn, en stor Befordrer af den.

z) See Snorro og Olafs Saga paa nysanførte Steder. I den Genealogie, som er lagt til den Danske Oversættelse af Snorro, p. 855, kaldes han Biørn Stærke.

og derover begrede han sig nu ved at udbetale dem til Erik: denne paastod derimod bemeldte Udbetaling, som en Ret, da han trængede til Tælte, til Mad og Drikke, samt andre fornødne Ting. Dette gav Anledning til en hæftig Trette, Ordvexling og Uvenskab imellem begge Brødre. Erik maae med uforrettet Erinde forlade Staden, og begive sig igien til sine Skibe: men Biørn gior samme Aften en Tur til sin Gaard, Sæheim, nu Sæm, beliggende ei langt fra Tunsberg, for der at blive Natten over. Denne Leilighed havde Erik uden al Tvil luret efter, til at udføre sit nedrige Forehavende. Han begiver sig, understøttet af sine Krigsfolk, samme Nat til Sæheim, hvor Kong Biørns Huuskarle endnu sadde over Drikke-Bordet, og han omringer Huuset. Vel faaer Biørn, med sine underhavende, Tiid til at rykke hine i Møde paa aaben Mark; det kommer derover til en hidsig Træfning: men man havde med en vidt overlegen Fiende at bestille; og Træfningen endes med Kong Biørns Nederlag, som siden blev begraven i en Høi paa benævnte Sæheim, kaldet siden Farmands-Haug.

Han overfaldes af Kong Erik, og dræbes.

§. 55.

K. Halfdan Svarte søger at hævne hans Død.

Efterat have saaledes opnaaet sin Hensigt, gik Erik om Bord paa sine Skibe, og seilede derfra med et stort Bytte a). Men denne Gierning blev, som den fortiente, meget ilde anseet; den satte Erik overalt i en meget slet Credit, især blandt Vikværingerne, blandt Biørns Brødre, samt andre Paarørende; og hans Broder, Kong Olaf især, som efter Biørns Død tilegnede sig alleene heele Vestfold b), med de øvrige

a) See Snorro paa nysanførte Sted, Kap. 36. pag. 116.

b) See bemeldte Olafs Saga, Kap. 2. p. 10. a. Kong Olaf blev derved meget mægtig, uden Tvil den mægtigste blandt alle sine Brødre: thi alle hans Brødre synes nu at være omkomne, og heele Vigen med Thelemarken og Romerige ham tilfaldne. Om hans Broder, Sigtryg eller

øvrige Provincer, som Biorn tilforn havde besiddet c), truede at ville hævne sin Broders Død, saasnart ham dertil gaves Leilighed. Men deri blev han forekommet af en anden. Erik synes vel at have uden megen Moie stillet sin, ventelig herover fortornede Fader tilfreds, som af Kiærlighed til denne sin Søn ei kunde indsee de fleeste af hans Feil: dog er det mærkeligt, at Erik var følgende Vinter over ei i sin Faders Hof, som ellers sædvanligt d), men reiste om i sine egne Provincer. Blandt desse var Nordmør, som den Tiid strakte sig til og forbi Forbiærget, Agdarnes, nu Agnes, ved Throndhiem, mueligt til henimod Aabningen af Drontheims-Fiorden. Da han der, efter foromtalte e) Kongernes da værende Sædvane, reiste til Giæstebuder, og blandt andre Steder kom til Gaarden, Saulva f) eller Selven, beliggende inden for bemeldte Agdenes, blev han der begegnet paa samme Maade, som han havde tilforn begegnet sin Broder, Biørn. Kong Halfdan Svarte i Throndhiem, havde faaet Tidender, saavel om Eriks Opførsel mod Biorn, som om bemeldte hans Opholdssted; han beslutter derover at betiene sig af Leiligheden, lader strax sin Flode bemande med en tilstrækkelig Krigsmagt, anfalder derpaa, ved Natte-Tider, Gaarden Saulva uforvarendes med Ild og Sværd, og antænder Hoved-Bygningen eller Spiise-Stuen. Til

eller Tryggve, finder man intet berettet. Han maae derfor være om et Bud, dog fraværende paa Krigstoge udenlands; og ventelig har K Olaf efter ham kaldet sin Søn Tryggve. See Olafs Saga, nysanførte Sted.

c) See foregaaende Anmærkning.

d) See Snorro, Kap. 35. pag. 113. og Olafs Saga, Kap. 3 p. 4. b.

e) See den foregaaende §. 13.

f) Saa siger Snorro, Kap. 39. pag. 116. Derimod staaer i Olafs Saga, Kap. 6. p 7 b., at han begav sig til Gaarden Dans paa Sundmør (nu Thosse), beliggende i Orskauas Præstegield. Men dette er ei rimeligt. Sundmør tilhørte ei Erik; og bemeldte Sted laae for langt fra Throndhiem, at Halfdan der kunde vente at kunne, eller vilde overfalde ham.

Lykke for Erik, havde han den Gang taget sit Natte-Herberge i et Ild-Huus g); dette gav ham Leilighed til at undkomme derfra med 5 andre, ved Hiælp af Natten: men hans heele ovrige Følge blev indebrændt. Over denne Kong Halfdans voldsomme Fremfart, blev Kong Harald, til hvilken Erik nu tog sin Tilflugt, paa det hæftigste forbittret; i Forsæt at afstraffe denne Dristighed paa det eftertrykkeligste, samler han strax en Krigsmagt og Flode, og begiver sig med den til det Throndhiemske, hvor han lagde an ved den saa kaldte Reinsletto, eller nu værende Lille-Rein paa Statsbygden. Imidlertiid forsomte ei heller Kong Halfdan noget, som kunde tiene til hans Forsvar: han lader opbyde Almuen, som var ham meget hengiven, udrufter en Flode, og gaaer med den sin Fader i Møde, til Stads eller nu værende Stadsbygd, hvor han lagde an inden for Thorsborg, et gammelt Kastel, paa et Forbiærg, ei langt fra det Sted, hvor Kong Haralds Flode laae. De forige borgerlige eller indbyrdes Krige, syntes herover paa nye at ville oplives, og en blodig Træfning at være uundgaaelig. Men dette blev dog i Tiide forekommet, ved adskillige af de forstandigste og anseeligste Mænds Mellemhandling, ved Mænd, som i deslige Tilfælde ere meere værde, end heele Armeer. Blandt dem fremskinnede især, ved denne Leilighed, den berømte Skald, Guttorm Sindre, som da var i Kong Halfdans Tieneste, men havde tilforn været Kong Haralds Skald og Hofmand. Denne Mand stod i stor Anseelse hos begge Konger: han besad fortræffelige Gaver til Poesie; han havde derpaa ogsaa viist Prøver, især ved tvende Ære- eller Helte-Sange, som han havde sammensat, den eene til Kong Haralds, den anden til Halfdans Berømmelse: men han havde vegret sig ved at

Han trues derfor af sin Fader med Krig.

Forliig stiftes ved Guttorm Skald, kaldet Sindre.

g) Et Huus, som stod for sig selv, adskilt ved større eller mindre Mellemrum, fra Gaardens øvrige Bygninger.

at imodtage de i slige Tilfælde sædvanlige og ham af begge tilbudne Foræringer, under Betingelse, at de skulde, i paakommende Tilfælde, eller naar han helst trængte dertil, ei afslaae ham hans Begiæring. Dette Vilkaar betiener nu denne ædelsindede Poet sig af, til begge Kongers eeget Beste; han begiver sig hen til Kong Harald, hvilken han, paa Halfdans Vegne, tilbyder Forliig; og dette Tilbud veed han saa vel at understotte, deels ved foromtalte Kong Haralds Løfte, deels ved adskillige af de tilstædeværende Herrers Forestillinger, at bemeldte Konge maatte lade den fattede Vrede mod sin Søn falde, og slutte Forliig, under det Vilkaar, at Kong Halfdan skulde fremdeles beholde sin forige Værdighed, sit Riige, og de ham tildeelte Lande, men derimod forbinde sig til at lade sin Broder, Erik, for Fremtiiden blive uanfegtet.

§. 56.

Kong Harald fødes endnu en Søn, som bliver kaldet Hakon eller Hagen.

Paa saadan Maade endtes denne Tildragelse, som havde truet Riiget med de farligste Følger, fornemmelig ved en vore gamle Skalldes berømmelige Nidkiærhed for sit Fædreneland; og den blev af een de Tiiders Skalldmøer, navnlig Jorunn, bevaret til Efterkommernes Erindring, ved en Helte-Sang, kaldet Sendibit h), af hvilken vi hos Skribenterne kun have en Stump tilovers i). Vi finde-elers i bemeldte Tildragelse en tilstrækkelig Prøve paa Virkningerne af Riigets foromtalte Deeling, mellem Kong Haralds mange Sønner, paa de forige Tiiders endnu tildeels vedvarende Selvraadighed, og paa bemeldte Printsers voldsomme Fremfart mod dem selv indbyrdes, foraarsaget af Mistanke, Had og Misundelse, alle de Anstalter uagtede, som Kong Harald

h) See *Torfæi* Hist. Norv. lec. cit. cap. 35. pag. 62.
i) See Olaf Trygguasons Saga, 1 Deel, Kap. 6. p. 8. og Snorro, Kap. 39. p. 114.

Harald havde foiet derimod. Hvor megen Uroe og beſtandig Umage alt dette har foraarſaget bemeldte Konge, er lætt at fatte. Imidlertiid blev dog deſſe hans alt for mange Sonners Antal endnu forøget med en Prints, ſom blev født til Rigets ſande Beſte, til de Indretningers Vedligeholdelſe og Forbedring, ſom koſtede Kong Harald ſaa megen Moie, forſt at tilveiebringe, ſiden at redde fra Undergang. Denne Konge havde, efter Rigets foromtalte Deeling, udvalgt ſig til Opholds-Sted den middelſte Deel af Landet, ſom tilforn er berettet, nemlig Hordaland og Rogaland, hvor han havde ſit Sæde paa de ſtore Kongelige Hoved-Gaarde, ſaaſom nu paa Alfreksſtad, nu paa Sœheim, nu paa Fitjom, nu paa Utſtein, hvor et Kloſter i ſeenere Tiider blev ſtiftet, nu paa Augvalldsnes, beliggende paa Øen Korunt eller Karmen k). Deſſe Steder laae Kong Harald meeſt beleilig, efter hans Henſigt, og derfor holdt han der ſit Hof, hvor iblandt andre Fruentimmer var en Jomfrue, ved Navn Thora, vel af meget fornem Herkomſt, af den berømte Horda-Kares Familie, ſom nedſtammede fra de gamle Heedemarkiſke Konger, fra Goe og Hrolf i Berge l), men ſom dog ei blev anſeet eller tituleret for andet, end Kongens Tieneſte-Pige m), efterſom det var den Tiid ei uſædvanligt, at Perſoner af høi Stand tiente Kongen ved Hoffet. Dette Fruentimmer beſad en ugemeen Skiønhed; Kongen fattede derover Kiærlighed til hende; og han havde med hende en ſaa fortrolig Omgang, at hun blev frugtſommelig. Mod den Tiid,

k) See Snorro i Haralds Saga, Kap. 40 p. 118.

l) See Rundin Noregur i Nordiſka Kämpa-Dater, p. 14. og *Torfæi* Hiſt. Norv. Par. 2. Lib. 2. cap. 5. pag. 97.

m) Snorro kalder hende loc. cit. Kongs Ambatt. Ambat bemærker vel undertiiden en Slave, Slavinde, men og Tieneſte-Folk i Almindelighed. Ordet, Embede, Embedsmand har uden Tvil derfra ſin Oprindelſe.

Tiid, da hun skulde føde, tog hun sig en Reise for, fra Øen Mostur, hvor hendes Forældre eller Paarørende boede, nord til Sæheim, hvor Kongen da opholdt sig, som ved de Tider var henimod 70 Aar gammel n). Vi have tilforn berettet, at efter Hakon Jarl Grjotgardsons Død, i Træfningen med Atle Jarl, havde Kong Harald sat Hakons Søn, Sigurd, til Jarl over Throndelagen o), hvor han opslog sin Residents paa Hlade, efterat Kongen havde forflyttet sin Boepæl derfra til foromtalte Steder paa Horda- og Rogaland. Denne Sigurd Jarl har stor Indflydelse i følgende Tiiders Historie; og om ham kan derfor mærkes følgende. Han blev i sin Tiid anseet for den viiseste og klogeste Mand, som Norge havde; Kong Harald værdigede ham derfor det samme Venskab, den samme Fortrolighed, i hvilken hans Fader havde staaet; og endskiønt han var ei meget ældre, end Kong Haralds Sønner, avlede med Hakon Jarls Dotter, Asa, saa betroede dog Kongen ham desse sine Sønner at opdrage, efter Hakons Død. Sigurd var desuden Kongen nær forvandt, ved et dobbelt Svogerskab. Hans Søster, bemeldte Asa, havde været Kongens Dronning; og Sigurd havde til ægte Kong Haralds Dotter-Dotter, nemlig Bergliot, en Dotter af Thorer Jarl paa Møre, givt med Kongens Dotter, Alof Arbot p). Sigurd var derfor ofte om Kongen; og ved nysomtalte Tiider kommen til Hordeland med sit Skib, paa hvilket han afhentede bemeldte Thora, for at bringe hende til Kongen. Men under Veis komme Fødsels-Smerterne hende paa, forend hun havde formodet; man

n) See Snorro i Haralds Saga Harfagra, Kap 40. pag. 118. og Olafs Saga, 1 Deel, Kap. 8. p. 9. a.
o) See den foregaaende §. 23.
p) See Snorro og Olafs Saga paa nysanførte Steder.

Ao. 922. eller 923. man maatte derover lægge til Lands; og der fødde Thora en Prints, paa et Sted, som efter denne Tildragelse blev kaldet Hakons-Helle q): thi Sigurd Jarl øste, efter den da brugelige Maade, selv Vand paa Barnet, og opkaldte det efter sin afdøde Fader, Hakon. Denne Prints blev for det første opfødt hos sin Moder, og i Kong Haralds eget Hof, paa de forbenævnte Kongs-Gaarde r), men siden, mod Slutningen af bemeldte Konges Regiering, sendt over til Engelland, og der opdragen i den berømte Kong Adelstans Hof; hvilket skeede ved følgende Anledning.

§. 57.

K. Adelstan i Engelland. Ao. 925. Udi Kong Haralds seeneste Regierings Aaringer, ved Aar 925, var forbenævnte Kong Adelstan kommen paa Thronen i Engelland, en af de hurtigste og tappreste Angel-Saxiske Konger, som en af vore gamle Skribente bevidner at være bleven kaldet den Trofaste og den Seiersalige s). Under denne Konges Formænd, især under hans Fader, Kong Edvard, havde foromtalte Austmænd eller Nordmænder i Irland t) sat sig faste i Northumberland, fornemmelig under en Sitrick (Sigtryg), som lod sig endelig døbe, og fik Edvards Dotter til ægte u). Hvo denne Sigtryg har været, er uvist. Han kaldes vel en Forvant af Gurmund, som i Selskab med den Norske Turgesius eller Torgils, undertvang sig en Deel af Irland v); blandt Austmændenes Konger

q) See noget videre herom, nærværende Histories 1ste Deel, Kap. 5. §. 9. pag. 292.
r) See foregaaende §. 56.
s) See Olafs Saga, 1ste Deel, Kap 8. p. 9. a. *Theodoricus Monachus* in Hist. Regum Norv. cap. 2. pag. 7. falder ham Halfstan.
t) See den Norske Histories 1ste Deel, Kap. 7. §. 28. pag. 519.
u) See *Lelandi* Collectanea. Par. 1. pag. 141.
v) See *Johannis Fordun* Historia Scotorum inst. Historiæ Britan., Angl. &c. Scriptores 15 per *Th. Gale*. pag. 670. og Norske Historie, nys anførte Sted, §. 27. p. 515.

Konger i Irland findes ogsaa en Sitrik, Amlavs Broder x), desuden en anden Sitrik, hins Broder-Son y): men ingen af desse kan foromtalte Sitrik i Northumberland have været. Mueligt farer jeg ei meget vild fra det rette eller sande, om jeg gior denne Northumbriske Sigtryg til en af Kong Harald Haarfagers Sonner. Vi have tilforn anmærket, at endeel af desse Printser droge ud paa Soeroverie i Vester-Havet, og oprettede sig Riiger i Irland z); vi have ogsaa erindret a), at vore Skribente have forbyttet een af dem med foromtalte ældre Turgestus eller Torgils; hvorimod de intet melde os om deres Broder, Sigtryg. Denne slutte vi da, vel for det første, at have giort sine Brødre Sælskab paa deres Krigstoge, men siden skilt sig fra dem, og gaaet over til Engelland; og at denne Sigtryg er det, som ved Aar 916 udplyndrede Øen Mona, siden Skotland b), som derpaa satte sig fast i Northumberland, men omkom næste Aar, efterat forbenævnte Kong Adelstan havde besteget den Engelske Throne, efter endeels Beretning, ved Forræderie, anlagt ved Kong Adelstan selv c), hvilken efter Sigtrygs Død fordreev hans Sonner fra deres Faders forige Besiddelser, og tvang dem til at undvige, Anlaf eller Aulof (Olaf) til Irland, Godfred (mueligt rettere Gudrød) til Skotland d). Antage vi dette for rigtigt; sætte vi, at Kong Harald med endeel Folk og Skibe har understottet Sigtrygs Erobringer i Engelland, saa udfinde vi læt Grunden til den Misforstaaelse mellem Kong Harald og Kong Adelstan, til den An. 926.

x) See Norske Historie sammesteds, §. 28. p. 519.
y) See *Jac. Waræi* Antiqvitates Hibernicæ, pag. 111.
z) See foregaanende §. 52 og 53.
a) See denne Histories 1ste Deel, Kap. 7. §. 29. pag. 521.
b) See *Jac. Waræi* Antiqvitates Hibernicæ, pag. 109.
c) See *Johannis Fordun* Historia Scotorum, cap. 22. pag. 672.
d) See forensørte *Lelandi* Collectanea, Tom. 2. pag. 142.

Trætte, mellem deſſe tvende Konger, om Rangen eller Fortrinnet, ſom vore Skribente tale om, men uden at ſige os, hvorfra den har havt ſin Oprindelſe. Kong Adelſtan, ſom da var ung, fyrig og modig af ſine Erobringer i Northumberland, eller af ſin Lykke imod de der værende Nordmænder, har uden Tvil tænkt, i dem at have overvundet de Norſke tilliige og Kong Harald ſelv, eller ſagt, ved et Slags denne gamle men ærekiære Konge tilfoiet Tort, at hævne ſig, da

Han ſender et Geſandtſkab til Norge.

han ei kunde paa anden Maade. I dette Øiemærke ſender han et Geſandtſkab til Norge, leverer Hovedmanden for ſamme et Sværd, og underretter ham om Maaden, paa hvilken han, under denne Forretning, havde at opføre ſig. Sværdet, ſom Adelſtans Geſandt havde at overlevere i Kong Haralds eegen Haand, var af det prægtigſte Slags. Dets heele Hæfte og Knap var af Guld; dets Skeede indlagt med kunſtigt dreevet Arbeide i Guld og Sølv; det dertil hørende Gehæng udſtafferet paa ſamme Maade; og alting for Reſten beſat med Ædelſteene e). Efter Ankomſten til Norge og til Kong Haralds Hof, fremſtiller Geſandten ſig for ham, hilſer ham fra Kong Adelſtan, og melder, at han her havde et Sværd fra ham at overlevere. I vor Norden, med hvis Indbyggere de Angel-Saxer havde ſaa megen Overeensſtemmelſe, i Sprog og Regierings-Maade, i Skikke, Maximer og andre Ting, var det da en i Regierings-Formen vedtagen Regel, at den, ſom imodtog en andens Sværd, ſom holdt eller bar det, erkiændte ſig derved for at være dens Vaſall, der havde overleveret ham Sværdet; ſom, foruden af andre Steder, kan ſees af den gamle Norſke Grund-Lov og Hof-Ret, kaldet Hirdſkraa. Deri beſtod det Puds, ſom Kong Adelſtan, med bemeldte Sværd, nu agtede at ſpille Kong Harald, og for hvilket denne ei tog ſig vare. Saaſnart derfor, at

e) See Snorro i Haralds Saga, Kap. 41. pag. 119.

at Kong Harald havde greebet om Sværdets Hafte, som Gesandten rakte ham, fik han høre denne Erklæring: „ Nu „ greeb Du, just som Kong Adelstan vilde at det skulde „ skee; og nu skal Du være hans Vasall, eftersom Du har „ taget imod hans Sværd. „ Neppe har vel Kong Harald befundet sig i en større Forlegenhed, af det Slags, end denne Gang: han mærkede strax, at dette var giort ham til Spot; det havde ellers aldrig været hans Tanke, at erkiende nogen anden for sin Overherre; og han blev derover hæftig forbittret. Men K. Harald var, ved lang Øvelse, bleven en stor Mester, i at skiule sin Vrede; det var stedse hans Sædvane, at dæmpe sin Vrede, at den ei brød ud med Heftighed, at lade den gaae over, og siden at eftertænke Sagen med koldt Blod. Denne kloge Maxime førte han sig nu ogsaa den Gang til Nytte; han overveiede selv Sagen; han raadførte sig derom med sine Venner; og man besluttede at lade Kong Adelstans Gesandter reise tilbage, uden at tilføie dem noget Ondt, men søge at udfinde en Maade, paa hvilken man kunde giengiælde List med List, hvilket ogsaa næstfølgende Aar ee), eller rettere, nogen Tiid derefter, blev iværksat.

§. 58.

Kong Harald havde længe havt i sin Tieneste en Mand, ved Navn Hauk Habrok. Denne havde, ved adskillige Tilfælde, sat sig i megen Anseelse, formedelst sin Forstand, sit uforfærdede Mod, sin Tapperhed; og han stod ei mindre høit opskreven hos Kongen, i Hensigt til de mange vigtige Tienester, som Hauk havde giort Staten og ham, fornemmelig i adskillige, endogsaa de vanskeligste Gesandtskaber, som han alle, med megen Activitet og Troskab, havde forrettet f). Endnu medens Fiendtlighederne vedvarede mellem

Det skeer Kong Harald til Tort, og han hevner den.

ee) See Olafs Saga, Kap. 9. pag. 9. b.
f) See Snorro i Haralds Saga Harfagra, Kap. 42. pag. 120.

Kong Harald og Kong Erik Emundſen i Sverrig, men dog ved de Tider, da benævnte Norſke Monark havde bragt heele Norge under ſin Lydighed, ſendte denne ham med et Skib og et udvalgt Følge til Holmgaard g), i det Ærinde, for Kongens Regiering der at indkiøbe adſkillige koſtbare udenlandſke Varer. Hauk begiver ſig paa Reiſen; han ankommer lykkeligen til Holmgaard; og han indfinder ſig paa det der beramnede ſtore Marked, paa hvilket ſamledes Folk og Kiøbmænd fra alle omliggende Lande: men blandt andre vare der ankomne tvende af forbenævnte Kong Eriks Kiæmper, Biørn Blaaſtide og Salgard Serk, et Par vanartige Mennesker, ſom giorde ſig en Ære af at velte ſig ind paa andre. Deſſe havde, for Kong Erik i Sverrig, hos en Grækſk eller Rußiſk Kiøbmand, giort Bud paa en meget prægtig Kappe, overalt broderet med Guld h): men de vare ei blevne eenige med ham om Kiøbet, og derfor gangne deres Vei derfra. Imidlertiid kommer Hauk til ſamme Kiøbmand, og kiøber Kappen for Kong Harald: men ſaaſnart faae ei bemeldte Biørn og Salgard dette at vide, ved deres

ham til en Eene-Kamp om begge Deele. Hauk tager strax imod Tilbudet, men kun for saavidt Kappen var angaaende, sin Konges Værdighed derimod, forsikrede han, sig at agte høier, end at han vilde lægge den under sine Vaaben. Kampen gaaer derpaa for sig, begge Parters Følge blander sig tilliige deri, og Striiden bliver almindelig: men den udfalder til Hauks Fordeel, efterat endeel paa begge Siider vare blevne saarede, ved det de fleeste af de tilstædeværende sloge sig til Hauks Partie; de Svenske maatte derfor viige tilbage, og hver drog derefter hiem til sit. Men dermed var Striiden, mellem Hauk og bemeldte Svenske Kiæmper, ei til Ende. Han bliver paa nye af Kong Harald sendt i det Erinde til Biarmeland, at indkiøbe en stor Deel af kostbare Skindvarer, i Selskab med en Vighardur fra Halogaland, en Mand af Kiæmpe-Storke og Storrelse, derhos anseelig, og især en træffelig Skielober, i hvilken Kunst han besad den Færdighed, at Kong Harald, under et Jule-Giæstebud i Gudbrandsdalen, selv ansaae den med største Forundring, domte derfra om hans øvrige Dueslighed, og antog Vighardur, efter hans Forlangende, strax blandt sine fornemste Kiæmper, efterat denne Halogalandske Helt havde tilforn tilbudet Kong Erik i Sverrig sin Tieneste, mod strax at nyde samme Kaar, som hans fornemste Kiæmper, men saaet Afslag. Efter Ankomsten i Kong Haralds Hof, blev stiftet et fortroligt Venskab mellem ham og Hauk; og de blive nu begge, i bemeldte Erinde, sendte til Biarmeland, hver med sit Skib: men der træffe de foromtalte Biørn og Salgard, udrustede til Hævn, for hvad tilforn i Holmgaard havde tildraget sig; her reiser sig da en hæftig Strid; og den endes med Biørns og Salgards Nederlag paa den eene Siide, med Vighardurs paa den anden; men Hauk kom derfra, dog med sit eene Øies Forliis, og blev læget af en ved Gandvik-

ken

Han betiener ſig derpaa af en Hauk Habrok.

ken boende Qvinde, ved Navn Heidur i). I ſaadanne og andre deſlige Forretninger var den Mand hærdet, ſom Kong Harald, efter foromtalte Tildragelſe med Kong Adelſtan, nu tænkte at betiene ſig af, ſom Hoved for et Geſandtſkab, der ſkulde gaae til Engelland, for at giengiælde Kong Adelſtan det Puds, han tilforn havde ſpillet K. Harald. Denne

Ao. 931. udruſter ham til den Ende med et Skib og behørigt Mandſkab, overleverer ham ſin unge Søn, Hakon, for at overbringe til bemeldte Konge, og underretter ham om, hvad han ved denne Forretning havde at iagttage. Efter Ankomſten til London, gior Hauk ſig færdig til at udføre ſit Erinde, juſt paa den Tiid, da Kong Adelſtan holdt ved ſit Hof et prægtigt Giæſtebud, og at udføre det paa en Maade, ſom kunde være ligeſaa berømmelig for Kong Harald, ſom ſelelig for Kong Adelſtan. Til den Ende udvælger han ſig 30 Mænd af ſit Følge, hvilke han befaler at have deres Sværde ved Siiden, dog ſkiulte under deres Kapper, at fremſtille ſig alle i een Rad for Kongens Bord, naar de komme ind i Spiiſe-Salen, og at iagttage den Orden, at den, ſom ſidſt kom

Denne bringer den unge Printz, Hagen, over til Engelland.

ind, ſkulde forſt gaae ud, og ſaa een efter anden. Paa denne Maade komme de ind og fremſtille ſig ſamtlige i Kong Adelſtans Hof, hvor Hauk, ſom havde den unge Hakon paa Armen, efterat have hilſet Kongen, og ſaaet af ham Gien-Hilſen, ſatte Printſen paa hans Skiød, ſigende: „ Denne hvide vel afrettede Fugel ſender Harald, de Nord-

„ mænderes

i) Hun kaldes Kong Haralds Foſtre, hvorved ſkal ventelig være meent ſamt Foſter-Moder. Denne Konge ſkal have ſendt hende med Hauk i Foræring en Guldring, vægtig 12 Øre (eller 24 Lod), to gamle Vidſkiins-Sliider, og to Tønder Smør, tvende Varer paa de Kanter, paa der hun ſkulde være Hauk og Vigbardur behielpelig. Dersom denne Hildes Hiſtorie er ei en ren Fabel, ſaa maae hun have været en af de endnu overblevne Jøter, og beſlegtet med Dofre, i hvis Hus hun maae have opholdt ſig, mens Kong Harald der blev opdragen.

„ mænders Konge Dig, med Begiering, at Du endnu „ bedre vil oplære ham. „ Kongen saae paa Drengen, og spurgte, hvad dette skulde betyde: „ Harald, svarte Hauk, „ de Nordmænders Konge, lader Dig venlig hilse, med „ Befaling, at Du skal opfostre for ham denne hans Søn, „ som han har avlet med en Tieneste-Pige k). „ Kong Adelstan, hæftig fortornet over denne Dristighed, griber til sit Sværd, som stod ham ved Siiden, med den eene, til Drengen med den anden Haand, liigesom han strax vilde hugge til. „ Du har allereede, sagde Hauk, taget imod „ Kong Haralds Søn; Du haver knæsat ham l); for mig „ maae Du gierne begaae denne Nedrighed, at myrde ham: „ dog maae jeg lade Dig viide, at Du dermed ei dræber „ alle Kong Haralds Sønner; og for Resten kan nu det „ Ordsprog eller den Talemaade passe sig paa Dig, at den, „ som opfostrer en andens Barn, er dennes Undermand. „ I det samme Hauk havde udtalt dette, kaster han og hans Følge deres Kapper paa den venstre Haand, tage deres blotte Sværde i den høire, forfoie sig strax ud i foromtalte Orden, liige til deres Skibe, og seile deres Vei til Norge, hvor Kong Harald fornoiede sig meget over deres Reises lykkelige Udfald. At de Engelske Skribente intet melde om denne mærkværdige Tildragelse, gior vel for Resten intet til Sagen, og betager den ei noget af sin Troeværdighed. Vore Skribente viide

k) Det var brugeligt blandt de gamle Konger, at lade deres Børn opdrage hos deres Jarler, Herser og andre Underhavende. Dens Børn man opfostrede, dens Undermand ansaaes man derover at være.

l) At sætte et Barn paa sine Knæe eller paa sit Skiød, var det samme, som at lyse det i Kull og Kiøn. Dette paalagde samme Forbindelser, som der ere mellem Forældre og Børn. At dræbe Hakon i desse Omstændigheder, var derfor, i Hensigt til Kong Adelstan, det samme, som at myrde sit eeget Barn.

viide derimod liigesaa lidet af en anden Tildragelse mellem desse Konger, som hine fortælle, en Tildragelse, som uden Tvil er gaaet for sig efter mysomtalte, og tilkiændegiver, at der siden mellem den Norske og Engelske Konge har været Venskab og god Forstaaelse, som de ved Gesandtskaber eller Foræringer søgte at stadfæste. „ Blandt adskillige fremmede
Ao. 933. „ Konger, som sendte Kong Adelstan Foræringer, fortæller „ *Wilhelmus Malmesburienſis* især m), at en Kong Ha„ rald i Norge var, hvilken sendte ham et prægtigt Skib, „ udstafferet med forgyldte Stavne, med Purpur-Seile, og „ hvis Borde indvendig rundt omkring vare besatte med en „ uafbrudt Række af forgyldte Skiolde. „ Han nævner ogsaa Gesandterne, som bragte Kong Adelstan denne anseelige Foræring, nemlig Hellgrim (rettere Hallgrim) og Offrid, og lægger til, at de ei alleene bleve i Staden York prægtigen eller paa Kongelig Viis modtagne, men ogsaa for deres Umage og lange Reise aflagde med kostelige Foræringer.

§. 59.

K. Haralds tredie formodentlig skeede Tog i Vester-Havet.

At ellers een og anden, endogsaa mærkværdig Tildragelse, er ofte i Historien bleven forbigaaet, derpaa haves meere end eet Exempel. At dette liigeledes er skeet i Kong Haralds Historie, kan gierne tilstaaes, fornemmelig i Hensigt til hans sidste Regierings-Aar, hvor vore Skribente ere langt fra ei saa fuldstændige eller efterrettige, som ved hans Riiges Begyndelse, samt Monarkiets Oprettelse. Dette er tydeligt nok at see; hans foranførte Historie kan selv udvise det. Fra vore, fra de Engelske Skribentes Stiltienhed kan altsaa ingen vis Slutning giøres, sær i Hensigt til visse, enten udenlands skeede, eller med udenlandske forefaldne, eller tildeels hemmelige Tildragelser, som ei have været alle bekiendte.

m) See hans Gesta Regum Angliæ. Lib. 2. cap. 6.

kiændte. Hvad vi altsaa tilforn have anfort, angaaende et Kong Haralds Sonners Tog, fra Irland til Engelland, og om deres Erobringer af Northumberland, bør ei forkastes, fordi vore Skribente ei tydelig melde derom; det er ei heller uriimeligt, at Kong Harald har giort det tredie Tog i Vester-Havet, om ei personlig, hvorfor det i hans Historie er forbigaaet, saa dog ved andre, for at understøtte enten bemeldte eller andre de Norskes Foretagender mod Engelland; og een af vore gamle Nordiske Skribente selv giver os fuldkommen Foie til at troe dette. Saxo beretter n), og det har han vist nok ei digtet af sin eegen Hiærne, skiont han, efter Sædvane, har løbet vild i visse Omstændigheder, som han enten selv har tillagt, eller henfort til urigtige Tiider og Personer, at Kong Harald i Norge, fortrydelig over, at en saa uduelig Prints, som Adelstan var o), havde anmasset sig Regieringen i Engelland, gik didhen med en vel udrustet Flode, i Haab at bemægtige sig Øen. Kong Adelstan, som mærkede sig at være alt for svag, til at giøre saa mægtig en Fiende Modstand, og turde derfor ei indlade sig med ham i nogen Træfning, søgte da, ved Tilbude og Venskabs Bevisninger, at vinde hans Bevaagenhed. I dette Øiemærke, modtager han Kong Harald paa det allervenligste; og for des vissere at kunne befrie sig og sit Riige fra denne mægtige Fiende, lover han tilliige at ville opfostre hans unge Son, Hagvin (Hakon), og ved Testamente at indsætte denne til sit Riiges Arving; et Løfte, Kong Adelsteen saa meget hellere kunde beqvemme sig til at giøre, som han derved haabede at kunne betiene sig af de Norskes Vaaben imod Kong

Ao. 932.

Hans Handel med Kong Adelstan.

n) See hans Historiæ Danicæ Lib. 10, strax i Begyndelsen.

o) Her have vi een af de Omstændigheder, i hvilke Saxo haver feilet. Det er saa langt fra, at den Character af uduelig kan passe sig paa Kong Adelstan, at han tvertimod fortiener at roses, som en tapper og dueli Regent.

Harald (Blaatand i Danmark) til hvilken Kong Adelſteens Fader, Edelrad, tilforn havde teſtamenteret Engelland. Saavidt Saxo, ſom har forbyttet de tvende Engelſke Konger, Edvard, Adelſtans Fader, og Ethelred, ſom regierede længe derefter, med hinanden; han har derfor henført til Harald Blaatands Tider, hvad ſom tildeels ſkeede allerforſt efter bemeldte Ethelreds Død, nemlig den tilforn regierende Engelſke Konge-Families Udelukkelſe fra Regieringen; og paa Grund af den, uden Tvil urigtige Meening, om Kong Harald Blaatands Moder, Thyra, at hun var en Engelſk Princeſſe, bemeldte Kong Edelrads eller Edvards Dotter, har han bygget ſin Sætning, om Engellands Overdragelſe til Kong Harald ved Teſtamente. For ſaa vidt anſeer jeg, med de tvende ſtore Mænd, Torfæus p) og J. Gram q), Saxos Beretning for urigtig; vi ſee af foregaaende, hvorledes Skribenten har bragt ſig ſelv i Vildereede: men bør man vel ogſaa derfor anſee det øvrige i hans Fortælling, hvad ſom angaaer Kong Harald Haarfagers Tog til Engelland, og Kong Adelſtans Løfte til bemeldte Konge, eller til hans

tryg, havde beſiddet, ſom vilidere i det efterfølgende ſkal viiſes qq); dette har givet Anledning til Misforſtaaelſe mellem Norge og Engelland; denne har opvakt foromtalte Striid om Fortrinnet mellem begge Riigers Konger; og denne Striid har forvoldet, at Kong Harald endelig lod true Kong Adelſtan med en mægtig Flode, ſendt over til Engelland, hvor bemeldte Konge havde Mængde af Fiender tilforn; han indgaaer derfor billige Freds-Vilkaar, efter da værende Omſtændigheder, lover Kong Haralds Son, den unge Hakon, Northumberland; og han bliver derpaa af bemeldte Konge, til Stadfæſtelſe paa denne Fred og det ſluttede Forlig, beſogt ved et Geſandtſkab, og aflagt med foromtalte prægtige Foræring. Dette bevidner den gamle Skribent, *Albericus Monachus* r), at være ſkeet ved Aar 933; og dette maae, Ao. 933. efter alle Omſtændigheder, være rigtigt. Men naar ſaa er, kan den af Harald udſendte Flodes Ankomſt til Engelland henføres til Aar 832, Kong Haralds Geſandſkab og den unge Hakons Overſendelſe vidhen til 931, da bemeldte Prints var 8 til 9 Aar gammel omtrent s); men Kong Adelſtans Geſandtſkab til Norge ſættes ved Aar 930, eller nogle Aar forud.

§. 60.

Sidſtomtalte Forretninger maae altſaa anſees for de ſidſte, ſom Kong Harald har foretaget ſig. Han havde nu allereede opnaaet en Alder af 80 Aar t); hans Regierings K. Harald afſtaaer Riiget til ſin Son, Erik.

qq) See Anhanget, §. 4 og 5.

r) See hans Chron. pag. 271. Derimod bevidner Auctor Continuationis ad Bedam de Geſtis Anglorum at det ſkeede 924. See *Comelini* Scriptores Rerum Angl. pag. 299. Dette kan ei være, da Adelſtan var endda ei Konge: men vel muligt 925 eller 926.

s) Dette kommer overeens med *Torfæi* Meening, ſom regner at han var 8te Aar gammel, da han blev ſendt til Engelland. Hiſt. Norv. Par. 2. Lib. 1. cap. 36. pag. 63.

t) Saa beretter Snorro i Haralds Saga, Kap. 44. pag. 122.

Aar belobe sig til 70, som vare hendreevne, deels under bestandige Krige, deels under mangfoldige Uroeligheder, nu af indvortes, nu af udvortes Fiender, nu af Paarørende, nu Fremmede; hans Kræfter maatte altsaa meget have aftaget; og han besad ei meere den fornødne Hurtighed, til at reise om i Riiget, som tilforn, til at undersøge Statens Sager, og vedkommendes Andragelser, til at domme stridende Partier imellem, til at forsvare Riiget i paakommende Tilfælde, kort, til at føre Scepteret med forige Eftertryk. Dette besluttede han derfor at overlevere i en andens Hænder; og dertil blev han desuden bestemmet af en endnu vigtigere Aarsage. Han havde mærket, at han ved sin tilforn giorte Indretning ved Riigets Deeling mellem sine mange Sønner, ei havde opnaaet sit Øiemærke eller Ynske, i Hensigt til den indvortes Roelighed i Riiget efter sin Død at vedliigeholde, til at forekomme de nye borgerlige Krige, og det nye oprettede Monarkies deraf befrygtende Kuldkastelse; han vidste tilliige, at Erik, hvilken han havde udseet til sin Eftermand, som Over-Regent, var ilde lidt blandt Undersaatterne, samt forhadt blandt sine Brødre, og at næsten enhver af desse havde i Sinde, efter deres Faders Død, at riive Eenevolds-Regieringen til sig. Begge desse Poster kunde trække farlige Følger efter sig for Fremtiiden, og dem vilde han forekomme, ved at befæste bemeldte Erik, endnu mens han selv levede, paa den Throne, han efter sin Faders Død skulde beklæde. Herover besluttede Kong Harald at lade ham i Tiide bestiige Thronen, for at vænne Undersaatterne til Lydighed under hans Regiering, samt sine øvrige Sønner til den fastsatte Regierings-Form, mens han selv levede. Han nedlagde i denne Hensigt Regieringen, ventelig paa et stort og almindeligt Ting, leedde selv sin Søn, Erik, op paa den Kongelige Throne, og overdrog ham dermed Over-Herredømmet over

det

det heele Riige, med de samme Rettigheder, som han selv havde besiddet. Et rart Exempel af en saa stor Monark, der i sit Fædreneland havde forhvervet sig et saa vidt udstrakt Herredomme, som ingen for ham, ved sin eegen Moie, sin eegen Klogskab og Duelighed, der var bleven gammel og graahærdet i at føre bemeldte Herredomme, og dog kunde overtale sig til at overlevere det i en andens Hænder, uden Tvil fornemmelig i Hensigt til Fædrenelandets Beste, og af Kiærlighed til sin Søn, hvis Throne han paa den Maade søgte at befæste. Efterat have saaledes nedlagt Regieringen, levede den gamle Konge endnu i 3 Aar, som han frembragte i Roelighed, paa hans forbenævnte Gaarde, paa Horda- og Rogaland, mellem hvilke han imellemstunder giorde smaae Reiser til sin Fornøielse, og opnaaede en Lykke, som meget faa Regente have kundet rose sig af, nemlig, ei alleene at frembringe sin Leve-Tiid til 83 Aar, men som endnu er rarere, og hvorpaa man finder neppe meere end 3 til 4 Exempler i Historien u), at tælle 73 Regierings-Aar, naar de 3 sidste indberegnes v). Uden Tvil er Kong Harald død paa Augvaldsnes eller paa Øen Kormt, men han blev begraven paa det faste Land, i en, efter de Tiders Maade, meget prægtig Grav, hos Haugasund, eller som Snorro siger x), paa

Han døer. Ao. 936.

Hans Begravelse.

u) Saasom Sapors i Persien, Alphonsi 1. i Portugal, Ludvig 14des i Frankrig. See Throndhiemske Samlinger, 1 Bind, pag. 16.

v) Uden al Tvil ere desse 3 Aar ei regnede, af dem, som berette, at Harald regierede kun i 70 Aar, og maatte altsaa kun være bleven 80 Aar gammel, eftersom han 10 Aar gammel tiltraadde Regieringen. Den betydeligste blandt dem, der regne saaledes, er Are Frode i hans Islendinga-Bok, Kap. 2. pag. 10. Derimod bevidner Olafs Saga, Kap. 11 og 12. pag. 11. Þattr Hauks Habrokar og fleere, at han døde 83 Aar gammel, og med dem istemmer Snorro, Kap. 44 og 45, Snorro, som selv havde betient sig af Ares Skrivter, og maae altsaa her have havt den gyldigste Aarsag at gaae fra hans Beretning, eller best vidst, hvorledes den burde forstaaes.

x) See Haralds Saga, Kap. 45. pag. 123.

paa Haugom ved Karmtſund, tverts over for den nordlige Kant af bemeldte Øe, Kormt. Paa det Sted blev en ſtor Hoi opkaſtet, midt i Hoien Kongens Legeme lagt, mellem tvende flade Steene, opreiſte den eene ved Hovedet, den anden ved Fodderne, og ſiden bedækket, oven over med en meget ſtor flad Steen, henimod 14 Fod lang, og omtrent 2 Alne breed, dannet nogenledes efter den afdøde Konges Storreiſe y), men ved Siderne blev en Muur opført af mindre Steene z), til halvanden Alens Høide omtrent a). At Kong Harald, efter den i de hedenſke Tider vedtagne Skik, er i denne Hoi bleven begraven med ſin fulde Ruſtning, med en anſeelig Sum Penge, og endeel andre koſtbare Sager, kan læt formodes; og dette ſynes at have givet Anledning dertil, at hans Hoi er ſiden bleven brudt b), hans Grav eller af ſammenſatte Steene dannede Liigkiſte forſtyrret, og de ſtørſte Steene bragte andenſteds hen. Dette var allereede ſkeet for Snorros Tider, ſom bevidner c), at ved bemeldte Haugaſund ſtod da en Kirke; at i Nordveſt fra den, tæt hos Kirkegaarden, laae Kong Haralds Hoi, men paa Kirkegaarden ſelv, veſten for Kirken, den ſtore Steen, under hvilken hans Legeme var bleven lagt; og der ſtode tillige de tvende Steene, der tilforn havde ſtaaet, den eene hos hans Hoved, den anden ved hans Fodder. Bemeldte Kirke ſelv, ſom var en Steen-Bygning, og ſtod ved Gaarden

Gar

y) Flateyar-Bok og Fagurſkinna hos *Torfæum*, Hiſt. Norv. Par. 1. Lib. 1. cap. 38. pag. 66, udgive denne Steen, ſom et Maal paa Haralds Høide: Han var den ſtørſte og ſterkeſte Mand i de Tider, ſiger Pattr Hauks Habrokar; thi man kan endnu ſee hans Høide i Haugaſund; der ligger den Steen, ſom var over hans Leieſted. Men dette er ei at bryde paa, og vel ei andet, end en vrang Forklaring.

z) See Snorro paa nyſanførte Sted, pag. 123. 124. Kap. 45.

a) See Pattr Hauks Habrokar.

b) Dette er ventelig først ſkeet, efterat Chriſtendommen var indført i Norge.

c) Dette bevidner nysbemeldte Pattr.

Gar eller Gardr, er ogsaa efter Snorros Tiid bleven forstyrret, og i dens Sted en anden bygget af Træe, vel ei langt fra det Sted, hvor den forige stod, men paa en anden Tomt. Dette forvoldte, at den lærde Torfæus, som boede paa benævnte Øe, Kormt, giorde sig længe, men forgieves Umage, for at opsøge Kong Haralds Liigsteen, indtil han endelig, efter en Bondes Anviisning, Aar 1685 fandt den igien paa forbenævnte Gaard, Gar, uden for Indgangen til Stuen, og i alle Maader overeensstemmende med Snorros Beskrivelse d).

§. 61.

K. Haralds Character.

Det er da gaaet Kong Haralds Grav, som andre Alderdommens Mindes-Mærker i Norge, at blive fordærvet og ødelagt; skiønt den havde fortient, til saa stor en Konges bestandige Erindring, at være bleven vedligeholdt. Vi have tilforn i Historien selv, paa dertil bequemme Steder, søgt at anføre, hvad som kunde tiene til at give denne Konges Character: men mueligt vil det ei falde Læseren ubehageligt, at vi her paa eet Sted samle de adspredde Lineamenter, og lægge fleere dertil, tagne ei af vor Indbildnings-Kraft, men af Historien selv. Eet af vore gamle Skrivter e) siger om Kong Harald, at han har været den største blandt alle de ældre Tiiders Regente i de Nordiske Lande; et andet f), at ingen kunde liignes med ham. „ Kong Harald, siger vor „ berømmelige Snorro g), har, efter kyndige Mænds Be„ retning, overgaaet alle andre i Dueligheed og Anseelse, i „ Høide og Styrke, i Gavmildhed og Tapperhed, hvorved „ han

d) See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 1. cap. 38. pag. 67.
e) See den saa kaldte Vatsdæla, Kap. 15.
f) See Rialnesinga-Saga, eller Sagen af Bua Andridssyne, Kap. 14.
g) See hans Haralds Saga Harfagra, Kap. 45. pag. 124.

„ han forhverved sig alles Yndest; „ og deri stemme andre med ham overeens h). Vist nok fortiener Kong Harald at regnes blandt de største Regente, som Europa har havt, hvad enten man seer hen til hans personlige Egenskaber, eller til hans store Bedrivter, eller til de store Forandringer og Revolutioner, desse hans Bedrivter tilvejebragte, ei allene i Norge, men ogsaa i andre Europæiske Lande. Lad det sidste først komme under vor Betragtning. En i sin Tid længe mægtig og blomstrende Stat bliver dannet; et talrigt og stridbart Folk, som i høieste Grad var om for sin Frihed, bliver denne Frihed for den største Deel berøvet, og omstøbt i en ganske anden Form; de største Stridshelte og Vovehalse, hærdede ved idelige Krige, mod Frygt, mod Fare, mod Døden selv, blive underkuede eller fordreevne; af deres tilforn vidt adspreedte Lande og mangfoldige smaa Stater, bliver i en Hast samlet en nye vidtloftig Stat; og denne nye dannede Stat, omringet af saa mange Fiender, truet af en mægtig Naboe, udsat for saa mange Prætendenters Angreb, der i Staten selv havde mange mægtige Venner og Paarørende tilovers, bliver sat paa en saa fast og fordeelagtig Fod, at ingen af de mange fordreevne Helte og Vovehalse tør, enten eene, eller med samlede Kræfter, vove at angribe den for Alvor, ingen af dem driste sig til at giøre noget Forsøg, for at tage sine forlorne Lande tilbage. De maae alle søge at oprette deres Skade paa andre Steder; andre Lande maae skaffe dem nye Riiger, nye Boepæle, nye Eiendeele; og dette giver Anledning til store og betydelige Forandringer, næsten over heele Europa. Alle Have, det store Vester-Hav især, opfyldes af Norske Flygtige; hist opfindes og bebygges nye og øde Lande af dem, her igien beriiges de med fleere Beboere, med fleere, end de kunne romme; og derover

h) See især Saga af Þorgriimi Þrnda, Kap. 1.

derover overſvømmes næſten heele Europa af bemeldte Flygtige, ſom vanke om for at finde andre Boepæle og et nyt Fædreneland. De Tydſke, Franſke, Skotſke, Engelſke og Irriſke Kyſter angriibes, beſættes eller udplyndres; nye Konge- og Jarls-Riiger oprettes, paa Orkenoerne, i Skotland, i Irrland og Engelland; og et nyt Norge, et Nordmandie anlægges i Frankeriige, midt i Europa ſelv. Fra deſſe Steder udbreede de Norſkes Colonier ſig, paa den eene Siide, til de yderſte Kanter af Europa mod Sonden, men paa den anden næſten til Nord-Polen, ja til en nye Verden, til Amerika ſelv, ſom af dem allerforſt opdages. Saa ſtore og ſaa vidt udſtrakte Folger havde Monarkiets Oprettelſe i Norge, og ſaa ſtor en Rulle kunde Kong Harald ſpille, ſkiont indſkrænket paa en ſnæver Skueplads, i den yderſte og ſaa langt affiides liggende Kant i Europa: man ſlutte derfra, hvad han havde været i Stand til at udrette, hvis Skiæbnen havde ſat ham paa en rummeligere Bane, hvor Omſtændighederne havde tilladt ham at ſlaae ſig viidere ud. Saa meget er viſt, at Kong Harald beſad alle de Egenſkaber, ſom kunne danne en Helt, en ſtor Erobrer, men ſtor Regent tillige. Hans Ære- og Erobre-Lyſt var næſten uden Grændſer; hans Legeme var af Naturen udruſtet med den Stærke, den Storrelſe og de Kræfter, ſom giorde ham bequem til at kunne udholde de idelige og de ſtorſte Krigs-Beſværligheder, nu til Lands, nu til Vands; og ved Vanen var han til ſaadanne Forretninger bleven hærdet, næſten fra Vuggen af. Alt dette blev underſtottet af en ugemeen Tapperhed, af et mod alle Farer og Vanſkeligheder uovervindeligt Mood, af en Fyrighed og Arbeidſomhed, ſom trodſede de ſtorſte Beſværligheder, og af en utrættelig Opmærkſomhed mod alt, hvad enten kunde gavne eller ſkade. Men han var tapper uden at være dumdriſtig, fyrig uden Fremfuſenhed, uforfærd i Fare,

uden at foragte den. Han vidſte at vinde: men at han tilliige forſtod at betiene ſig af de tienligſte Midler, ei mindre til at fore ſig ſine Seiervindinger ret til Nytte, end at forhverve dem, derpaa viiſer foreganende Hiſtorie de tydeligſte Prøver. Ved ſin Belevenhed, ſin Gavmildhed iſær, vidſte han at trække til ſig, ei alleene Underſaatternes, ogſaa de overvundnes Hiærter, men og de Tiders ſtørſte Helte; paa ſine Hofmænd og Kiæmper ſparede han hverken Penge og Foræringer, ei heller Æresbeviisninger: hans Hof var derfor en Samlings-Plads for alt hvad tappert og ſtriidbart, Norden da kunde frembringe, for de meeſt udſøgte Striids-Helte, ſom havde viiſt tilſtrækkelige Prøver paa deres Mood, Storke og Tapperhed: men han udoſte ei deſſe Penge, deſſe Æresbeviisninger omſonſt. Bemeldte Striids-Heltes Tapperhed og Hengivenhed tiente ham ſom den ſikkerſte Muur, i Krigs- og Freds-Tider, hiſt mod hans Fienders hæftigſte Anfald, her mod hemmelige Efterſtræbelſer. Hvilken Politik og Statskyndighed viiſte han ikke i alle foromtalte Indretninger, tienlige deels til at oprette, deels til at befæſte det oprettede Monarkie? Med at giøre ſine Jarlers Indkomſter ſtørre, end de forige ſmaae Kongers havde været, banede han ſig ſelv Vei til en dobbelt Fordeel. Hine ſmaa Konger, ſaa mange, ſom gave ſig under hans Lydighed, kunde derved ſaa meget lættere finde ſig i at bortbytte, en lidet betydende Titel, med en virkelig Nytte; og Jarlerne kunde ei finde deres Regning, ved at tragte efter en høiere Værdighed, de forige ſmaae Kongers Stand og Titel, ſom vilde blive dem mindre fordeelagtig. Ved den væſentlige Forſkiæl, han giorde mellem deres Vilkaar, der frivillig gave ſig under hans Lydighed, og deres, ſom ved Sværdet maatte tvinges dertil, ved at fratage deſſe deres Odels-Rettigheder, ved at lade hine derimod beholde dem, forſkaffede han ſig ogſaa en dobbelt

delt Nytte: han giorde sig derved sine Erobringer lættere, paa den eene, han befæstede dem, paa den anden Side; de opsætsige, oprorske eller fiendsk sindede betog han derved Evne til at skade; hos andre, liigesindede, forekom han Frafald, ved Frygt for en liige Skiæbne, som hine havde havt; og overalt forøgede han sine Indkomster paa sine Modstanderes Regning, hvilke ved Opstand eller Frafald tabte liigesaa meget, som Kong Harald vandt. Heraf uden al Tvil, og af den Alvorlighed tilliige, som bemeldte Konge udviiste, i at haandhæve sine Anordninger, den langvarige Roelighed, som i de mange nye erobrede, tilforn adskilte Stater hærskede, under K. Haralds lange Regiering, naar man undtager de Bevægelser, som ved hans egne Sonner bleve foraarsagede. Saa store Sinds Gaver, som Kong Harald lod see, i dette og andet meere, saa stor viiste han sig, i at tænke høit og ædelt, som i andre Ting, saa i Religions-Sager, og i at foragte, ei den indførte og almindelig vedtagne Guds-Dyrkelse, det gior ingen, uden smaae, nedrigtænkende og lætsindige Siæle, men det urimelige, det latterlige i den hedenske Overtroe. Kong Harald indfandt sig vel paa de store Høitiider, det burde han, som Regent; han var tilstede ved de offentlige store Offringer: men han tænkte derved langt over den gemeene Hob: „ Jeg sværger og lover helligen, sagde han engang, „ endnu ganske ung, i en offentlig Forsamling, at jeg ei „ skal offre til nogen af de almindelige Guder (Afguds-Billeder i); men til den Gud alleene, som haver dannet Verden og hvad deri er, Solen og Mennesket selv, ved hvis „ Hiælp alleene jeg skal kunne undertvinge mig heele Norge: „ thi hvilken Daarlighed af mig, om jeg vilde tænke at faae „ Hiælp af den, hvis heele Riige og Magt er indslutter i et

 „ udhulet

i) At dette saaledes bør-forstaaes, viiser det efterfølgende, og Kong Haralds egne Udtrykke.

„ udhulet Træe, eller i en eeneſte Steen k)? „ Saa prægtigt, ſom Kong Harald tænkte heri, ſaa ſtor var han ogſaa i andre Ting, ſom kunde pryde en ſtor Regent, i da værende Tilder. I alle de brugelige Legems- og Krigs-Øvelſer, ſom paſſede ſig med hans Værdighed, beſad han Færdighed, i høieſte Grad; og han var dreeven i alle de Tiiders Kunſter og Viidenſkaber, fornemmelig i Muſiken, paa Harpe, det da meeſt brugelige Inſtrument, paa hvilket han forſtod at ſpille, med en Færdighed, ſom ſatte alle i Forundring l), og i Skallde-Kunſten, under hvilken al Lærdom her i Norden da var indbefattet. Kong Harald ærede derfor ſine Skallde fremfor alle andre, og dem indromte han den fornemſte Plads, ei alleene i ſin Krigshær, men ogſaa ved ſit Hof, hvilket i Pragt og Talrighed, i en ſmuk Orden, Indretning og Sæder, hvilke ved viſſe Love vare faſtſatte, ſaa langt overgik alle andre, at efter den gamle Norna-Geſtes Forſikkring m), havde han ved intet Hof ſeet en ſaa ſmuk Indretning, og ſaa polerede Sæder, ſom ved K. Haralds. Dette gior vor Kong Harald ſaa meget meere Ære, ſom man gemeenlig foreſtiller ſig de Tiider, ſom barbariſke og upolerte: men det fortiener endnu ſtørre Høiagtning, at han havde lært at kiende ſine eegne Skrøbeligheder, og at rette dem. Hans Sind var meget tilbøieligt til Vrede; Erfarenhed har uden Tvil lært ham at indſee Følgerne deraf; og derover paalagde han ſig det ſelv, ſom en ubrydelig Regel, at tvinge Vreden, og lade den udraſe, forend han beſluttede noget. De mange hemmelige Fiender, af hvilke han i Begyndelſen var omringet, kunde ei andet, end giøre ham genegen til

læt

k) See *Torfæi* Hiſt. Norv. Par. 1. Lib. 1. cap. 2. pag. 5. og *Th. Bartholini* Antiqvit. Danicæ, Lib. 1. cap. 6. pag. 84.

l) See Saga af Peergritmi Pruda, Kap. 3.

m) See Norna-Geſts Saga, Kap. 9. i Olaf Tryggvaſons Saga, 2 Deel pag. 144. b.

let at fatte Mistanke, og at ræfke Øret til Bagvaskere: men ogsaa denne Feils Heslighed indsaae han, og rettede den, især efter foromtalte Tildragelse med Thorolf. Kong Haralds Hoved-Feil, den Tilboielighed, han mindst var Herre over, var hans alt for store Hengivenhed til Qvinde-Kiønnet; den fulgte ham næsten til Graven selv; og den bragte baade ham selv, samt hans Familie og Riiget i store Fortrædeligheder, i Hensigt til de mange derved frembragte Printser, mellem hvilke han maatte deele Riiget, og de mange derover foraarsagede indbyrdes Krige. Ei at tale om det slette Valg, han traf, ved at give Riiget og sig en Eftermand paa Thronen i Erick, som efterfølgende Historie skal viise os.

Den Norske Stats og Monarkiets Tilstand under Kong Erick den Første, kaldet Blodøxe.

§. 62.

Denne Prints havde, som tilforn er berettet, endnu medens hans Fader levede, besteeget Thronen, som Eenevolds-Regent, skiønt han var een af Kong Haralds yngste Sonner. Eenevolds-Regente ere i Monarkier de fornemste Hiul og Drive-Fiædre, de forestille den heele Stat; at lære at kiende dem til Gavns, er at kiende Aarsagerne til mange, om ei de fleeste af Tildragelserne i Staten selv; og af den Aarsag ville vi her kortelig rore noget om Kong Ericks Ungdom, Opdragelse og Bedrivter, forend han tiltraadde Eenevolds-Regieringen. Ved de Tider, da denne Prints blev fodt, regierede en Herse over Fiordafylke, ved Navn Porer, en

Kong Ericks Ungdom og Opdragelse.

Ao. 898.

en Søn af Hroallld, som havde været Jarl eller Herse over bemeldte Fylke, eller over en Deel deraf, i de forige smaae Kongers Tiid, og blev i samme Værdighed stadfæstet af K. Harald n). Denne Porer var givt med Arnthrudur, en Dotter af Arinbiørn, en anden Herse i Fiordafylke o), deres Søn heed derfor ogsaa Arinbiørn; og i Sælskab med ham blev den unge Prints, Erick, opdragen hos bemeldte Porer Herse, efterat hans Moder, Dronning Ragnhilld, var
Ao. 910. død p). Da denne Prints havde opnaaet sit 12te Aar, eller
Hans Soe-røver-Toge. sin mandlige Alder, ansaae hans Fader, Kong Harald, det for raadeligt, at lade ham, efter de forige unge Printsers Maneer, reise ud paa Soe-Toge eller Soeroverier; hvori denne store Regent, som synes at have udstuderet alt hvad som henhørte til de Tiiders Politik, har uden al Tvil havt en dobbelt Hensigt. Han vilde ei alleene derved giøre denne sin kiæreste Søn, som han havde udseet til sin Eftermand, haardfør, stridbar, uforfærd i alle paakommende Tilfælde, erfaren i Krigs-Sager, og derved beqvem til at forvalte en saa vidtloftig Stat, samt at forsvare det nye oprettede Monarkie mod indvortes, saavel som udvortes Fiender: men hans Forsæt var ogsaa tilliige, at sætte den unge Prints i Anseelse blandt sine tilkommende Undersaatte, saavel som blandt sine Brødre, hvilket efter de Tiiders Tænkemaade ei kunde skee, uden ved at indlægge Ære i Krigen, paa Soe- og Soerover-Toge. Omstændighederne selv giorde desuden dette Foretagende fornødent. Til selv at indrette og føre en nye Hofstat, saavel som til at samle og underholde en talrriig Krigsmagt, af udsøgte Kiæmper og Huus-Tropper, ved hvis Hielp

n) See foregaaende § 23.
o) Hans Forfædre have uden Tvil nedstammet fra de aamle Konger i Fiordafylke. See denne Historie 1ste Deel, Kap. 7. §. 19. p. 494.
p) See Landnama, 2 Deel, Kap. 1. pag. 28.

Hiælp, den Hoihed og det Over-Herredomme skulde understøttes eller forsvares, som Kong Erick med Tiiden agtede at tiltræde, behovedes et vel forsynet Skat-Kammer; efter de Tiiders Indretning kunde dette ei forhverves indenlands; og derover maatte det skee paa Fremmedes Regning. Til den Ende udrustede Kong Harald den unge Prints Erick med en Flode paa 5 Krigs-Skibe, uden Tvil under hans Foster-Faders, hemeldte Porer Hersæs, eller en anden anseelig eller berømt Krigs-Heltes Anførsel, og lod ham dermed tiltræde sine Søerover-Toge. Desse foretog han sig, først i de østlige Farvande (i Austurveg, Øster-Søen) og fortsatte samme siden langs de Danske, Frisiske og Saxiske eller Tydske Kyster. Efterat have forsøgt Lykken paa de Kanter i fire Aar q), vendte han sig til en anden Side, til Vester-Havet, i hvilke Farvande han bortdreev andre fire Aar, med at plyndre paa Kysterne af Skotland, Bretland, Irland, Vallland, d. e. Frankeriig og Nederlandene. Men dermed var det endnu ikke nok. For ei at lade noget Sted være uhiemsøgt, af alle dem, som de Nordiske Vikinger pleiede at besøge med deres Streiferier, saa gik vor Søerover-Konge, efter Hiemkomsten fra Vester-Havet, endelig ud paa et Krigs-Tog til de nordligste Kanter af Europa, til Finmarken, og derfra videre til Biarmeland, hvor han holdt adskillige Træfninger med Indbyggerne, og havde i dem alle Lykken paa sin Side. Da intet meere der var at udrette, og man under Tilbage-Reisen var kommen til Finmarken, traf man der paa en Person, et Fruentimmer, som under Kong Ericks Regiering har spillet den fornemste Rulle, og var som Hoved-Hiulet

Først i Øster-Søen.

Ao. 914.

Siden i Vester-Havet.

Ao. 918.

Endelig i Biarmeland.

q) See Snorro i Haralds Saga Harfagra, Kap. 34. pag. 110. Men i Olaf Trygguasons Saga, 1 Deel, p. 5. staaer, at saavel dette Tog i Øster-Søen, som det følgende varede, hvert i 5 Aar.

Hiulet i alle Ting, hvorfor vi her kortelig maae anføre følgende, ſom henhører til hendes Hiſtorie. Endſkiønt de Norſke og andre Nordiſke Folk vare, i de ældre Tider, ei ukyndige i Hexerier, eller de ſaa kaldte Troldoms-Kunſter, blandt dem iſær viſſe Qvindes-Perſoner og gamle Matroner, ſom tilforn er berettet r); ſaa bleve dog Finnerne, fra de ældſte Tider af, anſeete for de fornemſte Meſtere i bemeldte Kunſter. „ De, ſom leve i de nordlige Kanter af Norge, „ ſiger Adam af Bremen s), ere meget hengivne til Trol- „ doms-Kunſter; paa Biærgene der, ſiges at boe vilde „ Qvinder og Skovmænd; men hine Troldmænd, ſom boe „ yderſt mod Norden, hos det ſtore Hav, ſiges at bære ſaa „ ſtore Meſtere i deres Kunſt, at de veed hvad et hvert „ Menneſke, paa et hvert Sted i Verden forretter, at de „ ved deres Beſværinger kunne trække de ſtore Hvalfiſke til „ deres Strandbredde, og med liden Moie tilvelebringe „ mange andre Ting, ſom man om Troldmænd læſer i Skri- „ ter. „ Samme Skribent, ſom ved ſine ubeſtemte Fortællinger har først givet Fremmede Anledning, til mange Fabler og urigtige Beretninger om Norden, udraaber vel paa et andet Sted t) Norge i Almindelighed, ſom Hexe-Meſternes rette Tilholds-Sted, naar han ſiger: „ Endſkiønt det „ heele Barbarie (alle fremmede, hedenſke Lande) har Mæng- „ de af ſaadanne ſlemme Mennesker (Troldmænd), ſaa er „ dog Norge fornemmelig fuldt af ſaadanne Uhyrer. Thi „ Spaamænd, Tegns-Udlæggere, Troldmænd og Hexeme- „ ſtere have der deres Boepæl: „ men hvo begriiber ikke, at vor Skribent har her fornemmelig ſigtet til Finnerne? og her, ſom i mange andre Ting, ere de Norſke med dem ofte

Finnernes Troldoms-Kunſter.

blevne

r) See den foregaaende §. 53.
s) See hans Libellus de Situ Daniæ, int. Scriptores Rerum Septentrion. per *Lindenbrog.* pag. 63.
t) See *Adami Bremenſis* Hiſtoria Eccleſ. paa nysanførte Sted, pag. 27.

blevne forbyttede. Saa meget er vist, at de Norske selv, ogsaa i de hedenske Tider, beviente sig af Finnernes Kunster, naar de f. Ex. vilde have feielig Vind u), naar de vilde udforske hvad som tildrog sig paa langt bortliggende Steder v), naar de vilde skaffe sig Raad i tvilagtige og vanskelige Sager x) m. v.; og at de have anseet Finmarken for Hexe- og Trold-Kunsternes rette Sæde y). Desse Kunster havde derfor blandt de Norske deres store Værd og Anseelse; deres Kundskab syntes dem, i mange Tilfælde, saavel nyttig, som fornøden, og derover var det ei usædvanligt, at adskillige endogsaa af de Fornemste, især paa Halogaland, sendte deres Born, og saa unge Fruentimmere, til Finmarken, som den høie Skole i forborgne Kunster, for i dem at oplæres af Finnerne. Blandt andre havde en af de fornemste Mænd paa bemeldte Halogaland, i Kong Haralds Tid, en Mand, som uden Tvil nedstammede fra Landets forige Konger z), ved Navn Ossur Tote, eller Lafskiæg (Langskiæg), i bemeldte Hensigt sendt sin Dotter, Gunhild, til Finmarken, enten til Finnernes Konge, Motul, som endeel fortælle a), eller, efter andres Beretning b), til tvende andre kunster- De vare i høi Priis blandt de Norske.

u) See Sturlauge-Saga, Kap. 16. pag. 39., hvoraf vi lære, at Finnerne i Finmarken allereede i de Tider solgte Vind eller Vor til de Norske.

v) See heri Ingemunds Exempel i Landnama, 2 Deel, p. 90 og Kap. 11. pag. 110.

x) See Olaf Trygguasons Saga, 1ste Deel, Kap. 183. p. 228.

y) See Sorla Sterka Saga, pag. 39 og 45.

z) I det Exemplar, som Peder Clausen har betient sig af, har man derfor kaldet ham Konge. See den Danske Oversættelse af Snorro, p. 57. Reenhielm i hans Noter til Olaf Trygguas. Saga, kalder ham ogsaa Konge, p. 4.

a) See Jagurskinna hos *Torfæum*, Hist. Norv. Par. 1. Lib. 1. cap. 34. pag. 59.

b) See Snorro i Haralds Saga, Kap. 34. p. 110. og Olafs Saga, 1 D. Kap. 4. pag. 5.

farne Finner; og hos dem havde hun hendreevet en temmelig Tiid, da Kong Erick, under sin Tilbagereise fra Biarmeland, landede ved Finmarken. Blandt andre Steder, som hans Folk der besøgte, komme de engang til de Finners Boepæl eller Gamme, hos hvilke forbenævnte Gunhillde da opholdt sig. I hende blive de der en Qvindes-Person vaer, hvis Liige i Deilighed de aldrig tilforn havde seet; de blive derover opmærksomme, sporge om hendes Forældre, Fædreneland; og de faae af hende den forlangte Oplysning: men Gunhillde faaer tilliige Lyst at komme, ved denne Leilighed, bort fra sine Læremestere, som begyndte, ved deres Ettskovs Erklæringer, og ved deres Skindsyge mod hinanden, at falde hende besværlige. Men at kunde komme bort fra saadanne Karle, som de vare, uden deres Vidende, det vilde koste Kunst og Umage. Vel vare de nu ikke hiemme, men ude paa Jagt: dog besadde de saadan Øvelse i deres Kunster, og i Sandsernes Brug, at de kunde række Spor, som Hunde; saadan Færdighed i at løbe paa Skier, at intet Dyr kunde undrende dem; saadan Behændighed i at skyde, at intet kunde undgaae deres Piile, hvorover den heele Mark laae bestroet med de Fremmedes Been, som af dem vare ihielskudte. Hertil kom et saa forfærdeligt Diesyn, naar de bleve vrede, at Jorden selv derover revnede, og at alt levende, som i den Tilstand kom dem for Øine, maatte døe c). Saadan Beskrivelse giorde Gunhilld over sine Finner, for de nys ankomne; og det faldt hende derfor ei vanskeligt, at faae deres Løfte om Hiælp, i at rydde desse farlige Karle af Veien, hvortil hun nu betiente sig af de Kunster, de selv havde lært hende. Ved at udstrøe visse fortryllende Ting, saavel omkring Gammen, som i Gaarden, og inde i Huuset, skal hun saaledes have betaget Finnerne Brugen af deres Sandser,

c) See nysanførte Skribenter.

Sandser, at skiont de havde lugtet de Fremmedes Ankomst, og reffet deres Spor, til henimod Gammen, mærkede de dog, efterat have trædet der ind, til deres storste Forundring, intet videre dertil; ved at stille sig meere venlig an imod dem, end sædvanlig, fik hun dem hastig til at falde i en dyb Sovn; og ved at trække, i den Tilstand, et Sælhunds-Skind over deres Hoveder, dem tilhiige med alle deres Kunster saaledes puttede i Sækken, at det blev heende, med de Fremmedes Hiælp, som imidlertiid havde ligget i Skiul, en lat Sag, at dræbe dem. Gunhilld begav sig derpaa med sine Giæster til Kong Ericks Skibe, hvor hun trak alles Øine til sig, men fornemmelig Anførerens; denne fandt sig strax af heendes Skionhed saaledes indtagen, at han uden Ophold begav sig med hende til Ossur Tote, hvis Samtykke han forlangede og fik til Egteskab med hans Dotter; og han holdt derpaa sit Bryllup med hende.

K. Erick faaer Gunhilde til agte.

§. 63.

Paa denne Maade fik Kong Erik den siden saa meget bekiændte Dronning Gunhilld til agte, som under hans Regiering fornemmelig sad ved Roret, og havde Haand med i alle Regierings-Sager. Saa længe foromtalte Soerover-Toge vedvarede, havde Kong Erick sit Tilhold i sin Faders Hof d), al den Tiid nemlig, i hvilken han var inden Riget: men endnu forend hans sidste Tog til Biarmeland gik for sig, havde Kong Harald, foruden de Lande, som Kong Erick tilforn vare tildeelte, ogsaa overdraget ham Regieringen over Hordaland, samt Fiordafylke; og Erick havde, ved den Leilighed, tillagt sig en egen Hofstat e). Efter den Biarmelandske Færd og Giftermaalet med Gunhilld, synes han derfor at have ladet sine Soerover-Toge fare: thi alle Om-

d) See Snorro i Haralds Saga, Kap. 35 p. 113.
e) See Egla, eller Egill. Skalagrims Saga, Kap. 30.

stændigheder tilkiændegive, at foromtalte Tog til Øster-Soen, under hvilket han tog sin Broder, Kong Biorn, af Dage, er skeet for den Tiid. At saa nedrig en Gierning, af bemeldte Prints, da allereede kan være skeet, er ei heller uovereensstemmende med Kong Ericks Gemyts Beskaffenhed. Vel besad denne Prints endeel af de Egenskaber, som efter de Tiiders Forfatning fornemmelig zirede en Konge eller Regent: han var hoi og anseelig af Vext, deilig af Skabning, stærk, dristig, og i hoi Grad uforfærdet, forsaren og tapper i Krig, og lykkelig i alle forefaldne Træfninger: men derimod var han, paa den anden Side, hengiven til Vrede, grum og hævngiærrig, arrig og fremfusende, uomgiængelig, af faa Ord, og intet mindre end venlig i Tale f), en betydelig Feil, efter de Tiiders Forfatning, da Regenterne maatte saa meget omgaaes deres Undersaatte. Det var derfor et stort Vanheld for K. Erick, at blive foreenet med et Fruentimmer, af Dronning Gunhilds Character, som giorde alle hans bemeldte slette Egenskaber endnu værre, og ved alle Leiligheder qvælede de Følelser af Dyd, af Ærlighed, af Retfærdighed og Venskab, som endnu ulmede i hans Bryst. Ved sin Deilighed havde hun forhvervet sig Kong Ericks heele Hierte, ved sin Forstand, ved sin Kundskab i mange Ting, ved sine Ænker vidste hun at blive deraf i bestandig Besiddelse; og hun var, saavel for ham, som for andre, en saa meget meere farlig Person, som hun besad et lystigt og muntert Sindelav, Venlighed i Tale og Omgang, men derhos et i hoi Grad falskt, sneedigt og grumt Gemytte g). Alt dette, foiet til Kong Ericks eegen foromtalte Sinds-Beskaffenhed, kunde ei andet, end frembringe de sletteste Virkninger, og i bemeldte Konge danne en Regent, som i Regie-

Kong Ericks og Dronning Gunhilds Character.

rings-

f) See Snorro paa nysanførte Sted, Kap. 46. pag. 125.
g) See Snorro sammesteds.

rings-Sagerne maatte blive en næsten fuldkommen Contrast af sin Formand, hvis heele Indretning derover stod Fare for at kuldkastes. Læseren kan selv herom gjøre sig et Begreeb, for det første, af følgende Tildragelser, som skeede, medens Kong Erik, i sin Faders Sted, regierede over Hordaland og Fiordafylke.

§. 64.

Prøver paa K. Eriks Opførsel i hans unge Aar.

Paa Orland eller Aurland (nu Ulland) i Sogn, boede, i Kong Haralds Tiid, en mægtig Herse, ved Navn Grimolf h). Denne Mand var en fortrolig Ven af foromtalte Porer Hroalldsson, som den Tiid var Jarl over Fiordene, samt uden Tvil tilliige over Sogn, eller over en Deel deraf. Til denne Porer Jarls Dotter, Thora, kaldet Hlad-Horn, fattede Grimolfs yngre Søn, Biørn Haulld, en saa hæftig Kiærlighed, at da han ei kunde faae hende til ægte, med Porer Jarls gode Villie, bortførte han hende med Magt, uden at kiære sig, enten efter Porer Jarls eller sin eegen Faders Vrede, uagtet tilliige Kong Haralds strænge Forbud mod saadan Vold, for hvilken Biørn ogsaa blev dømt fredløs og landflygtig. Denne reiste med sin Thora først over til Hialltland, hvor han holdt sit Bryllup med hende, men derfra til Jisland, hvor foromtalte Skalagrim, en fortrolig Ven af Porer Jarl, men uvidende om Sagens rette Sammenhæng, tog Biørn i sit Huus, men blev hæftig forstemet, da han fik hans Omgang i denne Sag at vide. Skalagrims Søn, Porolf, som var opkaldet efter oftomtalte Porolf paa Halogaland, vidste dog at stille sin Fader tilfreds, og denne vidste siden, ved Sendebude, saavel til Porer, som til Grimolf, at forsone Biørn med dem. Denne begiver sig derfor, i Selskab med benævnte Skalagrims Søn, Porolf,

h) See Eigla, Kap. 28. seqv.. I et andet skrevet Exemplar saaer Grimolf Navn af Brynolf.

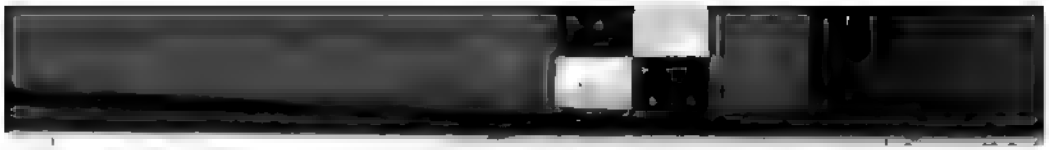

Porolf, tilbage igien til Norge, hvor han fuldkommen forliiger ſig med ſin Sviger-Fader, faaer af ham Stadfæſtelſe paa ſit Giftermaal med Thora, og Biorn denne ſin Huſtrues Hiemmegivt. Følgende Aar gior Biorn, i Sælſkab med Porolf, et Soerover-Tog i Øſter-Soen, hvorfra de fore med ſig tilbage, blandt andet riigt Bytte, et ſmukt udſtafferet Skib, ſom de havde frataget endeel Soerovere. Efter Hiemkomſten begive de ſig, paa bemeldte Skib, til Porer Herſe i Fiordene, hos hvilken den unge Prints, Erick, ſom tilforn er berettet, da blev opdragen: men Kong Harald ſelv holdt det Aar ſit Hof paa Rogaland. Efter Biorns Tilſkyndelſe, ſom fornam, at forbenævnte Prints ſatte ſtor Priis paa bemeldte deres Skib, forærer Porolf ham Skibet, i Henſigt, at betiene ſig af hans Forbøn hos Kong Harald, hvis Vrede Porolf frygtede for, og det med Føie, i Henſeende til Skalagrims foromtalte Opførſel; Biorn anmoder ogſaa ſin Sviger-Fader om Hiælp; og denne begiver ſig, leedſaget af Prints Erick, til Kongen, ſom da var kommen til Hordeland. Der frembære de begge deres Forbøn for Thorolf, at ham maatte undes ſikkert Tilhold i Norge. Kong Harald, ſom ved denne Leilighed reent ud tilſtod, at han ei kunde negte denne ſin kiæreſte Søn noget, ſamtykte efter nogen Vegring, i deres Forlangende, dog under den Betingelſe, at Thorolf ei maatte underſtaae ſig at komme for Kongens Øine, og lod ſig tilliige for ſin Søn forlyde med det Ønſke, at det Venſkab, han havde fattet for Thorolf, ei maatte i Fremtiden angre ham, efterſom Thorolfs heele Familie var et ubændigt, forvovent og dumdriſtigt Folkeſlag. Udfaldet viiſte, at K. Haralds Tanker vare ikke ilde grundede, om ei i Henſigt til Thorolf, ſaa dog til hans yngre Broder, Eigill, hvorom viidere ſiden. Thorolf ſværmede derefter i mange Aar omkring paa Soeroverier, tilliige med Biorn; hvorved

de samlede store Midler, og satte sig i stor Anseelse; han var siden med Kong Erick paa foromtalte Tog til Biarmeland, og da hans Stavnboe eller Stavnbevarer: men reiste, efter nogen Tids Forløb, hiem til Island, og bragte da sin Fader en Foræring fra Kong Erick, en fortræffelig Øxe, efter Anseelse, en Striids-Øxe, meget stor, og med Guld udstafferet, med hvilken Skalagrim, med eet Slag, hug Hovedet af tvende Øxne: men Øxen tog derved Skade; Skalagrim ansaae den derover for uduelig, og gav Porolf den tilbage, da han følgende Aar reiste til Norge igien, ledsaget af sin yngre Broder, Eigill, hvilken meest paaslægtede sin Fader og Farfader, saavel i et vildt og uregierligt Gemytte, i et stivt og haardt Sind, i ugemeene Legems Kræfter, som i Gaver til Poesie; hvorpaa han i sin spæde Ungdom viiste Prøver. Tree Aar gammel lallede han et Vers; da han havde syv Aar paa Bagen, dræbte han een af sine Leege-Brødre; og i sin Alders 12te Aar, da han allereede havde samlet de Kræfter, som andre fuldvoxne gemeenlig havde, slog han sin Faders Huusfoged ihiel. Denne uregierlige Person vilde derfor Porolf ei have i sit Sælskab til Norge: men Eigill havde sat sig for at reise didhen; og det maatte ske. Efter Ankomsten didhen, vidste Eigill at sætte sig i en særdeles Yndest hos Porer Herses Son, Arinbiørn: men det varede ei længe, forend han paadrog sig Kong Ericks eller Dronning Gunnhilds Ugunst, og det ved denne Leilighed. Under en Reise, i Sælskab med Aulver, Porer Herses Foged eller Oppeborslers Forstander i), som drog om, for at indkræve hans Landskylde, kom Eigill til Atleey, hvor en af

Eigill, Skalagrims Søn, kommer til Norge.

i) Han kaldes Porers Forstiore og Fehyrdi, d. e. den, som stod for at indsamle hans Indkomster, og have dem under Forvaring og Regnskab. Saadanne Fehirdir havde og Kongerne.

Kongens ſtore Gaarde var, og hvor Kong Erick med ſin Dronning ſamme Tid indfandt ſig, for at bivaane et Diſablot, en ſtor Offer-Feſt, Gudinderne til Ære k). I det ſtore Giæſtebud, ſom ved den Leilighed ſteede, hvor Kongen, Dronningen, Aulver, Eigill, med fleere, vare tilſtæde, blev efter Sædvane drukket tappert omkring: men iſær giorde Bardr, Kongens Syſſelmand der paa Gaarden, ſig megen Umage for at drikke Aulver og Eigill i Bænken; da Aulver ei kunde meere, drak Eigill, baade for ham og for ſig ſelv; han udholdt alle Anfalde, ſom en Helt; og da Bardr derover, med Dronningens Samtykke, havde ladet blande Gift i det Horn, man rakte ham, dræbte han Bardr uformærkt, og tog Flugten. Med ſine Vaaben og ſine Klæder paa Ryggen, ſvømmede han over til en anden, langt derfra beliggende Oe, Sandey eller Saudey, dræber der atter tvende af dem, ſom vare udſendte, for at opleede ham, og undkom paa deres Baad til Porer Herſe. For Porolfs Skyld, og efter ſin Sons, Arinbiorns Tilſkyndelſe, paatog denne ſig at forſone Eigill med Kongen, hvilken nu erindrede ſig ſin Faders Ynſke og Spaadom, men bar dog den Hoiagtelſe for ſin Foſter-Fader, at han lod ſig noie med en anſeelig Penge-Straf, ſom for Eigill maatte betales. Men det varede ei længe, forend denne giorde ſig ſkyldig i en nye Forſeelſe mod Kongen og Dronning Gunhilld, ſkiont ei uden given Anled[illegible] deres Side. Efterat Porolf og Eigill havde giort [illegible] laget iſær paa Curland, ud[illegible] med

giorte Erklæring, at han ei vilde taale Eigils Tilhold i sit Rige. Kongen lod sig dog i denne Sag læt formilde, af sin gamle Ven, Porer: men Dronning Gunhilld var intet mindre, end fornøiet dermed. Under en høitidelig Offer-Fest, som paa Gaulom blev helligholdt, i Kongens og Dronningens Overværelse, hvortil havde samlet sig en stor Mængde af de fornemste, med andre Almuens Folk fra Fiordene, Fiælfylke og Sogn, blandt andre ogsaa Porer Herse med Porolf, søgte hun derfor at rydde nysbenævnte Porolf af Veien. Hun havde tvende Brødre, Eyvind Skreia var den eenes Navn, den anden heed Alf Askmaun. Desse stode vel i stor Anseelse ved Hoffet, i Hensigt ei mindre til deres nær Forvantskab med det Kongelige Huus, end til deres Duelighed i Forretninger, til deres Styrke og Hurtighed: men for Resten vare de blandt Almuen meget ilde lidte. De toge nu ogsaa ei i Betænkning, efter Gunhillds Tilskyndelse, at vanhellige Festen, først ved at lure efter Porolfs Liv; men dette vilde ei lykkes; og de greebe derfor til et andet Middel. Porers og Porolfs Følge vare 2de Brødre, Porfind Strange og Porvalld Osse, nær beslægtede med foromtalte Biørn Haulld i Sogn; Porvalld havde desuden været Porolfs Stavnboe, under hans Søerøver-Toge; han var af begge Aarsager hans fortrolige Ven; og derfor søgte forbenævnte Eyvind, og fandt Leilighed, at dræbe ham i et Drikke-Lav. Ved denne nedrige Gierning forsyndede Eyvind sig paa en dobbelt Maade: han begik Drab, og han begik det, ligesom under Gudernes eegne Øine, paa en saa hellig Fest, paa hvilken ingen maatte bære Sværd eller Vaaben, mindre dræbe nogen, under Straf, at blive Varg i Veom, som det kaldtes, eller fredløs; og denne Straf blev nu Eyvind tilkiændt, efter alle tilstædeværendes eenstemmige Dom. Vel giorde Kong Erik sig Umage for at redde ham; han tilbød

Dr. Gunhild staaer hans Broder, Thorolf, efter Livet.

Porfind og Porolf en anſeelig Sum Penge, til Sone for Eyvinds Forſeelſe: men de hverken turde eller vilde rage derimod; de reiſte deres Vei; og Kong Erick maatte ſende Eyvind, for at unddrage ham fra Almuens retfærdige Hævn, til Kong Harald Gormsſon eller Blaatand, ſom da regierede i Danmark. Denne ſatte ham, ſom en i Krigs-Sager vel dreeven og tapper Mand, til ſin Landværnsmand, og til Anforer for den Flode, ſom maatte holdes i Soen, for at bedække Landet mod Soeroveres Anfald: men derved undgik Eyvind ei aldeeles Straffen. Under et nyt Sørrover-Tog, ſom Thorolf og Eigill foretoge ſig følgende Aar i de Friſiſke og Danſke Farvande, overrumplede Eigill ham uformodentlig under Jylland, nødde ham at ſpringe for Bord, og fratog ham hans Skib.

Eigill hævner ſig paa hendes Brøder.

Ao. 925.

§. 65.

Efter denne Forretning turde Thorolf og Eigill ei komme til Norge, hvor Kong Ericks og Gunhilds Vrede eller Hævn ventede paa dem. De gaae derfor til de Saxiſke og Flandriſke Kyſter, men derfra over til Engelland, og i foromtalte Engelſke Konges, Adelſtans Tieneſte, under hvis Fane de, 300, eller ſom andre berette, 600 Mænd ſtærke, bivaanede, ei det ſtore Feldtſlag hos Bruneforde eller Brunanburgh, ſom Kong Adelſtan holdt med foromtalte Kong Sitriks eller Sigtrygs fordrevne Søn, Kong Anlaf, med Kong Conſtantin i Skotland, og fleere deres Allierede h); det har vore Skribente forbyttet med et ældre, med det, hvorved Kong Adelſtan fordreev Kong Sitriks Søn, Anlaf, og hans Brøder fra Northumberland ll). I dette, ſaavelſom i bemeldte Feldtſlag ved Brunanburgh, have en ſtor Deel Norſke

Han og hans Brøder, Porolf, træde i Kong Adelſtans Tieneſte.

Ao. 926.

h) See Hiſtoria *Ingulphi* fol. 499. og *Henr. Huntingdunenſis* int. Scriptores 5 poſt Bedam. fol. 242.

ll) See foregaaende §. 57. i Kong Haralds Hiſtorie.

Norſke og andre Nordiſke Hiælpe-Tropper været paa begge Partiers Siide; mueligt har Eigill været med i begge Feldtſlage; og dette har da des lættere givet Anledning til Forbyttelſe; men herom noget meere i det følgende. Her komme vi igien til bemeldte Kong Adelſtan, hvilken mod forbenævnte Sigtriks Sønner havde, ved ſin ſtore Gavmildhed, vidſt at trække en ſtor Deel Norſke i ſin Tieneſte m), iſær foromtalte Vikinger fra Fiordene, Fialafylke og Sogn, under Þorolfs, Eigills og andres Anførſel; og deres Tapperhed ſkal han fornemmelig have havt at takke for Seieren n). Men den kom ſtede den tappre Thorolf Livet, ſom for rum Tiid ſiden havde givtet ſig med foromtalte Biørn Haullds Dotter, men Þorer Herſes Dotter-Dotter, Asgierd. Eigill anſaae det derover for tienligt, at begive ſig tilbage til Norge, for at bringe ſin Broders efterladte Sager i Rigtighed; efter anſeelige af Kong Adelſtan oppebaarne Foræringer, gaaer han ogſaa, følgende Foraar, vidhen paa et af bemeldte Konge ham foræret, og med 100 Stridsmænd beſat Krigsſkib: men der var Thorer Herſe død; hans Søn, Arinbiørn, havde vel tiltraadt ſin Faders Embede, ſamt Arven efter ham; og denne Arinbiorn var en ſtor Ven, ei mindre af Eigill, end af Kong Erick: men dog vare Omſtændighederne af den Beſkaffenhed, at man fandt det ei for raadeligt, at Eigill blev længe i Norge; han opholdt ſig altſaa der kun Vinteren over, givtede ſig imidlertiid med ſin Broders efterladte Enke, og drog ſaa til Jisland, efterat have været derfra i 12 Aar o). Men det varede ei længe, førend dette Givtermaal trak ham tilbage til Norge, ſamt ind i nye Striidigheder med Kong Erik og Gunhilld. Hans Sviger-Fader, Biørn, havde,

Thorolf omkommer i en Træfning.

Ao. 927.

Ao. 928.

m) Dette bevidner foranførte Eigla.
n) See herom udførlig Efterretning i bemeldte Eigla. Kap. 36-38.
o) See Eigla i det 38 Kapitel.

efter sin første Hustrues, Thoras Død, giftet sig anden Gang med Erling den Rige paa Øster-Øen paa Hordaland, hans Dotter Olufa; med hende havde han avlet en Dotter, Gunhilld; og denne bliver givt med en, ved Navn Berg-Aunnnder, en Søn af Þorgeir Þiornfot (Tornefod) som boede paa Aske-Gaard paa Øen Fenhring. Bemeldte Berg-Aunund var en riig, derhos stor, stærk og anseelig, men tilliige ond, uretfærdig, haard og giærrig Mand, som stod i stor Anseelse hos Kong Erick og Dronning Gunhilld, men var en Fiende af Eigill. Efter dennes Bortreise til Island døer Biørn; Berg-Aunund sætter sig da i Besiddelse af alle hans efterladte, baade faste og rørlige Eiendeele, uden at give Eigills Hustrue den mindste Andeel deri; og alt dette skeer med Kong Ericks Samtykke. Eigill, herom underrettet, begiver sig strax til Norge oo), til sin Ven, Arinbiørn Herse, for at søge sin Hustrues Arv; han fornemmer vel hvilke Vanskeligheder deri vilde møde, men haaber dog saa meget af Kongens Billighed, at hans Erinde, ved Arinbiørns Mellemhandling, skulde kunne drives igiennem. Til den Ende reiser han først hen til Berg-Aunund selv, og fordrer Arven: men denne afviiser ham, med haarde Skieldsord og Bebreidelser, forkastende ham, at han, som lyst fredløs og landflygtig fra Norge p), hans Hustrue, som født af en Slavinde q), ei kunde eller burde arve. Eigill stræv-

Ao. 936. Eigill søger sin Hustrues Arv i Norge.

oo) Han havde da været, siger Eigla, Kap. 89, nogle Vintre d: Aar hiemme paa Island.

p) Dette maae være skeet, efterat Eigill havde havt foromtalte Handel med Eyvind. Eigill kunde ei heller som fredløs arve; deri havde Aunund Ret

q) Her sigtes til foromtalte Biørns Omgang m·d Þora, som han med Magt bortførte af hendes Faders Huus, og som derover kunde anses for en Fange, en Slavinde. Herpaa var Aununds Anlæg grundet, men heri havde han Uret: Þorer Herse havde forliigt sig med sin Svigersøn,

ner ham da til Gulathing; han formaaer desuden Arinbiorn til at tale sin Sag for Kongen: men hos ham var intet at udrette; han tager tverimod Eigills Contra-Part i sin Beskyttelse; og da Tinget følgende Aar skulde holdes, begiver Kongen sig didhen, med 6 Krigsskibe, besatte med et stærkt Mandskab, og havde Aunund i sit Følge. Arinbiorn og Eigill komme ogsaa didhen temmelig mandstærke, paa et stort Krigsskib, foruden endeel Skuder, og andre Skibe, laddede med Proviant. Saaledes mødte begge Parter hinanden paa Gaulom, hvor da stod et stort Afguds-Tempel. De Gamle holdte deres Ting, deres offentlige store Hoitider eller Offer-Feste, og deres Markeder paa een Tiid og paa et Sted r), saaledes, at Offringerne ginge først for sig, til sidst Markederne. Templernes Forstandere vare tilligе de øverste Dommere, en ældgammel Skik, som havde været gængs blandt vore ældste Forfædre, endogsaa uden for Norden, i Asgaard selv, hvor de 12 øverste Hof-Guder vare tilligе Dommere s). De kaldtes Godar eller Hof-Godar, deres Embede og Jurisdiction Godord, de, som stode under den, Godords-Mænd. Efterat disse Godar havde forrettet de hoitidelige Offringer, satte de Ting, og toge de indstævnte Vidner i Eed. Dette skeede i Templet, paa hvis Alter til den Ende laae en stor Ring. Denne Ring, overstænket med de frembragte Offeres Blod, eller dyppet deri t), maatte den, som Eeden aflagde, enten tage i Haanden, eller anrøre den, efterat Dommeren havde sat den paa sin Arm. Vel finder

Ao. 937.

De Gamles Retteraange og Thingstede.

Søn, og erkiendt Ægteskabet for lovligt, ved at udbetale til sin Dotter hendes Hiemmegivt, som tilforn er berettet.

r) See Snorro i Olafs Saga Helga, Kap 76. pag. 477. og *Arngrimi Jonæ* Crymogæa, pag 61.

s) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap 2. pag. 2.

t) See Vyga-Glumis Saga, Kap. 19. Landnama, 2 Deel, Kap. 9 pag. 40. Kialnasinga-Saga. *Arngrimi Jonæ* Crymogæa, pag. 76.

finder man, at de Nordiſke Folk have ſvoret ved deres Vaaben u), ved deres Sværde iſær v): men ſaadanne Eeder maae alleene være brugte paa deres Krigstoge. Til Tinge og ved Rettergange derimod aflagde man Eeden paa en anden Maade; der ſvor man ved Guderne, iſær ved Freyr, ved Niordr, og ved den almægtige Aas eller Othin x); og den Eed maatte giores, ei alleene af Vidnerne, men ogſaa af Parterne og af Dommeren ſelv. „ Saa ſandt hiælpe mig, „ ſaadan var Eedens Formular, „ Freyr og Niordr, og den „ almægtige Aas, ſom jeg ſaaledes ſkal ſoge denne Sag, eller „ forſvare mig i den, eller bære Vidne, eller afſige Dom, „ ſom jeg veed retteſt, ſandeſt og meeſt efter Loven at være. „ Efter forrettet Guds-Dyrkelſe ſogte man Tinget. Dette, ligeſom de fleeſte andre offentlige Sammenkomſter, holdte vore Forfædre, under aaben Himmel, deels ogſaa under Træer og i Lunde y), ei af Frygt for Hexerie z), men heller, deels af Mangel paa ſaa ſtore Huuſe, ſom dertil kunde være rummelige nok, deels paa det alting kunde ſkee aabenbar, ligeſom i Himmelens og Gudernes eget Aaſyn a), deels for des bedre at vedligeholde Friiheden, eller forebygge al Tvang og Underfundighed. Til Tingſteder udvalgte man derfor gemeenlig Høie, eller fritliggende Banker og jævne Marke, hvor den omkringſtaaende Almue kunde ſee de gamle ærværdige

u) See Annales Fuldenſes ap. *du Chesne* Scriptor. Rer. Franc. Tom. 2. pag. 566

v) See *Th. Bartholini* Antiqvit. Dan. pag. 78. 79 og *Keyſleri* Antiqvit. Celticæ, pag. 157. 164.

x) See Landnama, 4 Deel, Kap. 7. p. 138. Ol. Tryggveſons Saga, 2 Deel, pag. 13. a.

y) See Keyſleri Antiqvit. cap. 5. pag. 77.

z) Saa mener Keyſler loc. cit. pag. 86.

a) De Gamle troede, at Guderne iſær beboede Lunde og Eege; hvorover de helſt udvalgte deres Offer- og Ting-Steder i eller under dem. *Th. Bartholini* Antiqvit. pag. 218.

dige Dommere, gemeenlig 12 i Tallet for hver Province, eller for hvert Tinglav, at sidde paa deres Dommer-Sæder, hvilke vare store, dertil i en aflang Kreds omsatte Steene. Denne Cirkel eller Dommer-Plads var, som et helligt Sted, enten omringet med en Kreds af mindre Steene, eller indhægnet med et Slags Giærde, af Hessel-Stænge eller Kiæppe, sammenbundne med Vidier eller Reeb; hvilket Baand blev kaldet Vebond, eller det hellige Baand, liigesom Pladsen selv Vebiorg, Vegard, eller Fiorbaugsgard b); og paa denne Maade var nu ogsaa Dommer- eller Ting-Pladsen paa Gaulom indhægnet. Her blev den Tiid holdet et Slags Allsherjar- eller almindeligt Ting, ei for eet, men for fleere Fylker, og derfor blev Dommer-Pladsen beklædt af fleere, end 12 Dommere: didhen søgte Indbyggerne fra 3 Fylker; og derfor sadde der 12 Dommere for hvert, 12 for Fiordafylke, 12 andre for Sogn, og liigesaa mange for Hordaland, tilsammen 36.

§. 66.

Den Ret, at opnævne Dommerne til Tinge, tilkom enten Folket, eller i dets Sted Jarlerne, Herserne eller Statholderne i hver Province. Arinbiørn, som Herse over Fiordafylke, opnævnte nu derfor Dommere for sin Province, til Tinget paa Gaulom; for Sogn tilkom dette Pordr Herse, en Søn af foromtalte Brynjulf paa Aurland, og Broder til Biørn Haulld: men af hvem det er skeet for Hordaland, meldes ikke; uden Tvil er det giort af Kong Erick selv, eller af hans Statholder. Begge Parter, efter aflagte Eed,

Eigill nøier bemeldte Arv ved Thinget paa Gaulom.

b) See om Oprindelsen til dette Ord, og om Ordet Fiorbaugsmadr, den lærde Skallholtske Biskops *Finni Johannæi* Histor. Eccles. Island. Tom. 1. Period. 2. Sect. 1. §. 15. pag. 138., hvis Meening herom synes mig at være den rimeligste.

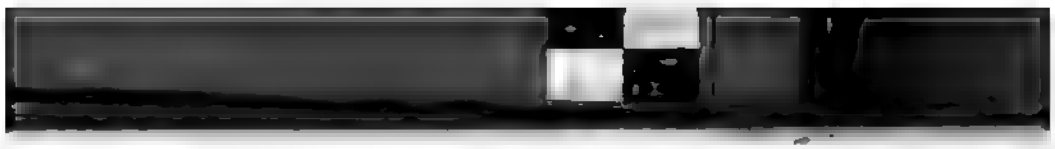

Eed, mødte nu for Retten; begge giorde der deres Sag anhængig: men Eigill, som Sagsøger, fremkom først med sin Paastand, af Indhold, at den halve Deel af Biorn Haulds efterladte Midler og Jordegodse burde med Rette ham tilfalde, paa sin Hustrues Vegne, som en Dotter af bemeldte Biorn, og som den, der desuden, giennem mange Leed, nedstammede fra fornemme Jarler og Herser. Saasnart Eigill havde endt sin Tale, bevæbnede Aamund sig imod ham med al sin Veltalenhed. Han paastod, at hans (Aamunds) Hustrues Moder var af Biorn bleven alleene anseet og erkiendt for agte Hustrue; at den forige Pora var derimod, for det første, en fangen, en med Magt bortført Person, dernæst Biorns Frille, endelig givt med ham, uden hendes Forældres eller Paarørendes Samtykke; hende tilkom altsaa ingen Arv, og derfor havde han tilegnet sig og sin Kone den hele Arv efter Biorn, og det med Rette. Jeg kan vel tænke, sagde han videre til Eigill, at Du vil bruge Vold imod mig, som med andre: men jeg forlader mig paa Kongens Løfte, at Du her paa Tinget ei skal kunne, ved Partier eller ved Dine Tilhængere, betage mig min Ret; jeg skal, med tilstrækkelige Vidner, for Kongen og for Dommerne bevise, at Din Hustrues Moder, Pora, er bleven bortført, som en Fange (en Slavinde), og at hun siden, i endeel Vikingers Selskab, har faret til et andet Land, landflygtig fra Norge; mig tilkommer derfor Arven efter Biorn, ei Din Hustrue, en Slavinde, født i Landflygtighed. Her traadde Arinbiorn frem, antog sig sin Søsters Sag, og tilbød sig at ville fremstille Vidner, ved hvis Udsigende tilstrækkelig skulde godtgiøres, at Thora var tagen til Naade igien af hendes Fader, samt af ham indsat i alle hendes Rettigheder, og at Biorn var ligeledes med ham bleven forliigt. Det er Dig, Konge, nokſom bekiendt, sagde han videre, at Biorn er desuden af Dig selv bleven

fritkiendt

friklændt fra sin Landflygtighed, og ham givet Frihed samt Fred i Landet c). Til alt dette tiede Kongen stille; Eigill udtrykte sin Fortrydelse derover i et Vers, og Arinbiorn fremstillede sine Vidner. Desse vare 12 i Tallet d); de havde været tilstæde, da Thora blev af hendes Fader tagen til Naade, samt erklæret for hans Arving e); og Arinbiorn forlangte nu af Kongen, samt Dommerne, Tilladelse for dem at aflægge deres Vidnesbyrd. Desse gave strax deres Samtykke dertil, hvis Kongen vilde tilstæde det; denne erklærede, at han hverken vilde tilstæde, ei heller forbyde det f); og i det samme giorde Dronning Gunhilld Udslag i Sagen. Det var i de Tider ei usædvanligt, at Fruentimmere indfunde sig til Tinge; bemeldte Dronning var derfor nu ogsaa tilstæde ved Tinget paa Gaulom; og der erklærede hun, da Sagen for Aunund paa anden Maade ei kunde hiælpes, det hun ei vilde taale, at Kongen skulde længer lade sig giække af Aununds Contra-Part; hun skulde selv hiælpe ham til sin Ret, om Kongen ei vilde domme ham til Velgefald; og til den Ende befalede hun sin Broder, Alf Askmand, at hugge bemeldte Vebønd over, som omringede Ting-Pladsen, og dermed ophæve Retten. Denne havde uden Tvil i Forveien lavet sig derpaa; i Selskab af en Trop bevæbnede Mænd, efterkom han strax hendes Befaling; og den heele Forsamling gav, ved en almindelig Murren, sin Fortrydelse derover til-

Han trenges fra sin Ret, ved Dr. Gunhilds List og Vold.

c) Kong Erick havde og skaffet ham Forladelse hos den gamle K. Harald, som Eigla bevidner.

d) Saadanne brugtes i de største, de betydeligste Sager; og fra dem have uden al Tvil de saa kaldte Tylter-Eede, eller 12 Mænds Eede, deres Oprindelse, som tilforn i Rettergange vare brugelige.

e) Man seer heraf, at saadanne Ting den Tiid ere skeete i Vidners Overværelse, og at saavel deri, som i andre Ting, adskillige Formaliteter ere brugte.

f) Kongerne have altsaa, ogsaa paa Alsherjar-Tingene, havt et Slags Præsidium, naar de vare tilstæde, eller Ret til at decidere.

kiænde: men i saadanne Forsamlinger maatte ingen bære Vaaben; alle vare derfor paa Tinget ubevæbnede, indtil Kongen selv; og endskiønt Alf, ved denne Forbrydelse mod Stedets Hellighed, var bleven Varg i Veom, saa var t det øvrige, for det fornærmede Partie, derved ei videre at giøre, end at Eigill udfordrede Aunund til en Eenekamp om den heele Arv, under Trussel af det forhadte Nidings Navn, hvis han ei mødte; Eigill forbød ham tillige, i den heele Forsamlings Paahør, at befatte sig i nogen Maade med Biorn Haulds Godser og Gaarde, med mindre han vilde anseés for en Overtræder af Lands- og Jordegods-Retten, samt af alle baade guddommelige og borgerlige Love. Kaarden og Loven ere altsaa endnu blevne brugte om hinanden i Rettergangs-Sager: det viiser foranførte Tildragelse, hvilken jeg her har villet anføre i sin fulde Sammenhæng, for ved denne Leilighed at give Læseren et Begreeb om de Gamles Tinge- og Rettergangs-Maade, som meere kunstig og ordentlig, end vel kan ventes af saa kaldte Barbarer eller upolerte Folk. Ere Formaliteter, Exceptioner, Krog-Love, Chicaner og andet deslige, Beviiser paa Politesse og en raffineret Indretning, have viist vore Forfædre besiddet den i en høi Grad. Vore gamle Sagar, saasom Bandamanna-Saga, Viga-Glums-Saga, Niala- eller Nials-Saga, med fleere; viise saa mange Prøver derpaa, at man ei uden Forundring kunne læse derom, som brugelige, endogsaa i en Tiid, da Lovene ei vare skrevne, men maatte tilliige, med næsten utallige dertil hørende Formaliteter, bevares i Hukommelsen. Man domme herfra til Grunden og Rigtigheden af deres Paastand, som ville meene, at vore gamle Sagar ei kunne indeholde rigtige og sande Tildragelser, skeede for nogle 100de Aar, eftersom alt saadant maatte bevares i Hukommelsen. Men til Historien igien.

§. 67.

§. 67.

Efterat Eigill havde, paa bemeldte Maade, udfordret Aunund til en Eenekamp, vare imellem ham og Kongen vexlede endeel haarde Ord, hvorover denne blev hæftig forstornet. Arinbiorn, som kiændte Kong Ericks og Dronning Gunhillds Sindelav, og indsaae, at foranførte Omgang paa Tinget var iværksat, for at spilde Eigills Ret, raadde denne, strax at forsøie sig til sit Skib, og haste afsted, det snareste han kunde, hiem til Arinbiorns Gaard, hvor han skulde finde et sikkert Tilflugts-Sted. Eigill adlydde, han kom derover fra Ting-Stedet for alle andre; en læt Skude, bemandet med 30 dogtige Karle, befordrede hans Flugt; og her var ingen Tiid for ham at bortgive. Kong Erick, i Forsæt at lade ham dræbe, lod strax sine Folk væbne sig, steeg ombord paa sine Skibe, og satte efter Arinbiorn og Eigill nord over Sogn-Søe. Arinbiorn naaede han hos Saudungssund, spor ham med en forbittret Mine, om Eigill var paa hans Skib, og da han nægtede det, hvorhen han da havde taget Veien? til Steinsund, svarte Arinbiorn; det troede Kongen, som havde seet en Hob Skibe at drage didhen, og hastede did efter Eigill. Denne var imidlertid kommen hiem til sit Skib, som han, for Reisen til Tinget, havde allereede giort færdigt, for dermed at reise over til Island, samt laddet med allehaande Varer; og paa samme Skib havde han opholdt sig Natten over, for at seile afsted. Men tiidlig om Morgenen blive de Vagthavende vaer, at 6 Skibe komme seilende; Eigill mærker da strax, at det var Kongen; han springer derover med sin Skat, som Kong Adelstan i Engelland havde foræret ham, ind paa sin Skude, som laae færdig hos Skibet, med saa mange, som den vilde romme, og skynder sig afsted, for at undkomme, mellem Kongens Skib og Stranden. Men de komme hinanden,

Han forfølges og efterstræbes paa Lavet af K. Erick.

anden, i den Skynding, nærmere, end man havde formodet; i det Eigill, ved den Leilighed, drev Kongens Skib forbi, udskiod han sit Spyd mod dets Bagstavn, dræbte dermed en af Kongens Paarørende, ved Navn Ketill, som der stod, for at styre Skibets Løb, og undkom i det samme.

Hans Skib plyndres og opbrændes, og endeel af dets Besætning dræbes.

Den herover endnu meere forbittrede Konge, lod da dræbe alle dem, som vare paa Eigills Skib, nogle undtagne, som reddede sig med Flugten til Landet; Skibet blev siden plyndret og opbrændt: men imidlertid satte Kong Erick selv efter Eigill, som dog endelig, skiønt med stor Nød, undkom giennem et trangt Sund, hvor Kongens Skibe ei kunde passere, eftersom Sundet ei dertil var dybt nok. Han begav sig derpaa til Arinbiørn, og denne oprettede hans lidte Skade, ved at forære ham et Skib, laddet med Tømmer, og besat med 30 Mænd, hvormed han lod ham reise afsted, for at fare hiem til Island. Eigill stillede sig an, som dette var hans Forsæt: men han tænkte paa Hævn; og dette havde Kong Erick, af Eigills hæftige og arrige Sinds Beskaffenhed, spaaet sig i Forveien.

Han erklæres for fredløs.

Efterat han, for sin Afreise fra Hordaland, havde erklæret Eigill for landflygtig og fredløs, søgte han derfor at sætte, saavel Berg-Aunund, som andre sine Paarørende i Sikkerhed. Han lod til den Ende een af sine Frænder, en meget anseelig Mand, ved Navn Frode, som han meget elskede, tage sit Sæde, for en Tiid, paa den Kongelige Gaard, Alfreksstad; han overleverede i sammes Hænder sin unge Søn, Rognvalld, da 11 Aar gammel, som ellers blev opfostret paa Øen Herlø, hos en der boende fornemme Mand, Skegg-Thorer kaldet; han anordnede et anseeligt Antall Krigsfolk til hans, den unge Printses, samt Berg-Aununds Forsvar, mod Eigills Anfald, Vold eller hemmelige Efterstræbelser; og desuden lod Aunund selv holde flittig Vagt paa sin Gaard, for ei at overrumples

af

af Eigill. Dette altsammen var hoist fornødent, men giorde dog ei den paasigtede Nytte. Efter Bortreisen fra Arinbiorn, som da giorde sig færdig til at følge Kongen paa et Ledingstog, havde Eigill taget Havn paa et afsides liggende Sted, dog i et af de bekiændte Fiske-Være, hvor han kunde have Leilighed til at udforske, hvad som gik for sig paa det faste Land; og der havde han faaet vide, at Kongen havde ladet ham erklære for landflygtig og fredløs. Dette opirrede endnu meere hans hævngiærrige og blodtørstige Sind: men hans Haab og Længsel blev for det første bedragen, ved de allevegne fra paa ham udsatte Fiskere, som nøie udspeidede alle hans Foretagender. For at bedrage dem, seiler han derover, da Vinden engang blæste følelig, for fulde Seil ud i det aabne Hav; hine bilde sig da ind, at han havde taget Veien lige over til Island; og de bringe strax vedkommende Efterretning derom. Den ubetænksomme Berg-Aumand især fæster strax Troe til dette, giver de Krigsfolk, som Kongen havde beskikket til hans Liv-Vagt, deres Afskeed, trækker tilbage de, for at holde Vagt, udsatte Poster, og gaaer saa vidt i sin Sikkerhed, at han farer over til Alfrekstad, for at indbyde Frode, med 5 andre sine Staldbrødre, blandt dem sin Broder, Hadding eller Haud, en berømt Søerøver, til et Giæstebud hos sig. Frode tager imod Indbydelsen, og lader tilsige, ligesom al Fare var forbi, den unge Prints, Rognvalld, geleidet af 12 Mænd, som stedse skulde være om ham, reise paa et prægtig udstafferet Skib til et andet Giæstebud, hos hans Foster-Fader paa Herlo eller Herzlu. Men Faren var dem langt nærmere, end de formodede. Den Vind, med hvilken Eigill var gaaen til Sees, havde lagt sig mod følgende Morgen; siden havde det været stille i nogle Dage; og derpaa blæste en Vind op fra Vesten. Med denne seiler Eigill tilbage ind til Herlovær, og roer derfra

Eigill tager Havn.

derfra paa en Baad til Herlo. Der faaer han vilde, at Aunund og Frode, med 5 andre, ſadde i et Drikkelav ſammen paa Aſke; han begiver ſig derfor med 18 af ſine Karle, vel bevæbnede, over Fiorden til Øen Fenring, hvor han ankom tidlig om Morgenen, lægger der ſin Baad paa et afſides beliggende Sted, Fenjuvik kaldet, og gaaer alleene i ſin fulde Ruſtning op paa Øen. Der træffer han endeel Hyrde-Drenge, omringede af nogle ſtore Hunde, hvilke berette ham, at en forſkrækkelig Biorn var kommen paa Øen, at de mod ham, ved Hiælp af bemeldte Hunde, maatte vogte Qvæget i Foldene eller Grindene g) om Natten, og at Aunund med ſit Sælſkab havde ſiddet nogle Nætter over og drukket med hinanden. Beret dem da, ſagde Eigill, at Biornen, ſom har forfulgt mig den heele Nat, mod hvilken jeg derfor har været nødt til at bevæbne mig, er i denne næſtliggende Skov. D-t.e Budſkab bringe ſtrax hine til Aunund, Frode og Haud, ſom endnu ſadde og drukke, efterat alle de andre havde lagt ſig til Hvile; deſſe gribe til deres Vaaben, og begive ſig til den benævnte Skov, hvor Eigill, for at lokke dem til det Sted, hvor han havde lagt ſig i Skiul, bevægede de hosſtaaende Buſke og Træer, ligeſom Biornen var der.

ved at dræbe Aunund, Haud og Frode,

Derved naaer han ſit Biemærke, angriber hine, da de nærme ſig, og nedlægger den eene af dem efter den anden. I midlertiid komme hans hos Baaden efterladte Folk dertil; med deres Hiælp ombringer han alle paa Gaarden, ſom kunde bære Vaaben, 12 Perſoner i Tallet, udplyndrer den ſiden, nedſlagter det for Haanden værende Qvæg, til Proviant for ſit Skib, bortfører deraf ſaa meget, ſom Baaden kunde føre, og vender dermed tilbage til ſit Skib, ſaa forbittret, at

g) Ere Gierder og Indhegninger, hvori Qvæget ſtaaer indlukket om Natten, og under aaben Himmel. At denne Maade har været brugelig i Norge, fra de ældſte Tilder af, kan heraf erfares.

at ingen turde tiltale ham. I desse Omstændigheder træffer det saa vanhældigt ind, at da han var kommen i Herlosund, modte ham der foromtalte Prints, Rognvalld, paa sit Skib, bemandet med 12 Karle, hvilke, efter indloben Tidende om Eigills Tilbagekomst, vilde bringe Berg-Anund Budskab derom, eller komme ham til Hiælp, men ragede selv derover i Ulykke. Man kan læt derover forestille sig, hvad af et bittert, hævngiærrigt og blodtorstigt Gemytte, i bemeldte Tilstand, kan formodes. Eigill gior strax Angreeb; den unge Prints opmuntrer vel sine Folk til at forsvare sig; de giøre en lang og tapper Modstand: men de maae bukke for Overmagten; og de blive alle, tilliige med Printsen selv, nedlagde. samt K. Erics Søn, Rognvalld.

§. 68.

Nu først var den arrige og blodtorstige Eigills Sind tilfredsstillet; han roste sig, i et Vers, af sin Mandighed, sin Seier, sin Hævn paa Kong Erick og Dronning Gunhilld; og han gior derpaa Landgang paa Herlo. Thorer med hans Folk og Familie, fandt der vel Leilighed til at undslye den rasende Eigills Hænder: men denne lod dog hans Gaard udplyndre, og hvad der var af nogen Værdie, bringe til sit Skib. Alting blev derpaa strax giort færdigt til Afreisen; en Hævn var nu forhvervet, som kunde slukke Eigills Blodtorstighed; et Bytte giort, der kunde mætte hans Graadighed; og der opblæste en foielig Vind, som kunde befordre denne Ransmands Flugt: men han vilde drive sin Ondskab endnu videre. Eigill var vel dreeven i det Slags Hexerier, som skeede ved Runer, eller ved visse Hexe-Characterer; han forstod den Kunst at betiene sig af de saa kaldte Aul-Runer h), Liil- Han opreiser Kong Erick og Dronning Gunhilld en Nidings-Stang.

h) De tiente til at fordrive Givt, blandet i Øl eller anden Drik, og af dem betiente Eigill sig, da foromtalte Bard paa Atleey vilde forgive ham.

Liin-Runer; Mal-Runer i), og andre deslige; og denne Kunst tænkte han nu at bruge, for at driive sin Hævn, mod Kong Erick og Dronning Gunhilld, til det yderste. Til den Ende bestiger han Den Herlo paa nye, da alting var giort færdigt til Reisen, for der at sammensmidde et Slags Forbandelse mod Kong Erick og hans Familie, hvorved de skulde blive landflygtige af Norge, som han selv var. Vore gamle Forfædre giorde sig den Tanke, at Landenes Høie og Bierge bleve beboede af visse Aander og af Forfædrenes Siæle, som de kaldte Land-Vætter k), og som de deelte i adskillige, men dog fornemmelig i tvende Slags, gode, eller de saa kaldte Govætter, et Navn, som endnu er brugeligt i Norge, og onde, eller Dvætter l); man meente, at desse Landvætter vare Landenes Skyts-Engle, og stode under et hvert Lands øverste Skyts-Gud (Land-Ás), saasom Thor, Othin, Freyr; man ansaae derfor bemeldte Høie og Bierge, især visse af dem, for hellige, for Siælenes tilkommende Boliger efter Døden; og man troede om Landvætterne, at de kunde tilføie Lykke og Ulykke n), at man derover ei maatte tilføie dem nogen Fortræd, og at man ei kunde giøre det, uden at de hævnede sig paa dem, som det forvoldte, især, ved at driive dem af Landet. Blandt Ting, som desse Aander mindst kunde fordrage, vare hæftig grinende Ansigter, gabende Munde og aabne Svælg o), især af Heste; den første og fornemste Artikel,

i) De bleve tegnede paa Stokker Træe, og brugte til at fordrive anderes Hexerier.

k) See Landnama-Saga, 4 Deel, Kap. 12. pag. 146.

l) Mange Slags Dvættir beboede Jydland, og derfor var dette Land saa vanskeligt at søge eller angriibe, heeder det i Knytlinga-Saga, Kap. 3. pag. 4.

m) See *Th. Bartholini* Antiqvit. Dan. Lib. 2. cap. 6. pag. 354. seqv.

n) See Landnama paa foranførte Sted.

o) See Th. Bartholini Antiqvit. Dan. Lib. 1. cap. 7. pag. 107. Et hvor-

Artikel, i den af Ulfliot forfattede Islandske Lov, var derfor, „at ingen af dem, som seilede til Landet, maatte paa „ sit Skib have noget Hoved (forstaae med gabende Mund; thi Thors Hoved pleiede ellers de Norske at have paa deres Skibes Forstavne, som sees af Erick Jarls Historie) forte „ nogen saadant Hoved paa sit Skibs Forstavn, skulde han „ tage det ned, forend han kom Island i Sigte, og ei seile „ mod Landet med gabende Hoved og aabet Svælg, over „ hvilket Landvætterne kunde forfærdes p). „ Paa Grund af denne Philosophie bygde Eigill sit Anlæg, og udforte det paa følgende Maade. Paa den indre Side af Øen Herlo, som vendte mod det faste Land, slaaer han en Hassel-Stang, som, naar den til saadant Brug blev anvendt, kaldtes en Nidings-Stang, ned i en Biærg-Kloft, sætter paa samme et Heste-Hoved med gabende Mund, og vender denne ind mod Landet, for at bringe derved foromtalte Landvætter i Uroelighed, med denne tilfoiede, og paa Stangen, med Runer, indskaarne Forbandelses Formular: „Denne Nidings-„ Stang opretter jeg her q) imod Kong Erick og Dronning „ Gunhilld; og desse Forbandelser henvender jeg mod de „ Landvætter, som beboe dette Land: de blive omvankende, uden visse Boepæle; og de have intet roeligt Tilholds-„ Sted, forend de saae dreevet Kong Erick og Dronning „ Gunhilld ud af Landet. „ Saaledes fuldforte den ondskabsfulde Eigill denne Forretning, en Forretning, der blev ansect for Nidings-Giærning, og for saa afskyelig, at de

ved af en Hest brugte derfor Kong Frodes Troldmand mod Erick den Veltalende, for at fortrylle ham. Saxo Grammat. Lib. 5.

p) See Landnama, 4 Deel, Kap. 7. p. 137.

q) Saaledes skar Jokull Ingemundsøn Runer og et Kalve-Hoved ud paa en Stang, satte den siden ned i en død Hestes Brøst, og vendte Hovedet mod Gaarden. Vatsdæla, Kap. 40.

Norſke Love r) erklærede den for fredlos, ſom foretog ſig den, enten mod den Norſke, eller mod den Danſke og Svenſke Konge.

§. 69.

Tilſtanden i Norge, da K. Erik tiltraadde Regieringen.

Imidlertiid ſyntes det ſaa, mange have ogſaa mueligt giort ſig den Tanke, at Eigill har, ved bemeldte Forretning, naaet ſit Diemærke. Det varede ei længe derefter, forend Kong Erick og Dronning Gunhilld maatte gaae i Landflygtighed, viſt nok ikke dreevne dertil, af bemeldte Landværter, men af ganſke andre Aarſager, af deres eegen Opforſel iſær, i foromtalte ſaavelſom i andre Tilfælde, og af den ſtore Forſkiæl, ſom man overalt blev vaer, imellem deres og forige Regiering, foruden andre tilſtødende Omſtændigheder. Vi have tilforn erindret, at det maae have været Kong Haralds Forſæt, hvilket ogſaa var meeſt overeensſtemmende med den nye indforte Regierings Forfatning i Norge, at een af hans Sonner ſkulde alleene være Konge eller Eenevolds-Regent efter ham, og at han juſt for den Skyld har givtet ſig med Ragnhilld, en Princeſſe, ſom nedſtammede fra een af de ældſte Konge-Familier i Norden, for at kunne efterlade Riget til den Søn, ſom hun fødde ham, og til denne Prints alleene, paa den Maade, han ſelv havde beſiddet det. Men han fornam, inden en ſoie Tiid, at hans Sonners Regierrighed ſtriidede mod dette Anlæg, men endnu meere Underſaatternes Ynſke. Deſſe havde, fra ældgamle Tiider af, været vante til de ſmaae Fylkes-Kongers Regiering; denne Vane og Erindring var endnu alt for friſk, til at kunne udryddes; og de havde allereede, hver i ſin Province, begyndt at anſee de Prinſer, hvilke hos dem bleve opfoſtrede, og ſom nedſtammede fra deres forige Konger, for deres tilkommende Regente.

r) See Gulathings-Loven, og *Th. Bartholini* Antiqvit. Dan. Lib. 1. cap. 7. pag. 104.

gente. For denne indgroede Vane, og for dette almindelige Ynske, Printsernes paa den eene, Undersaatternes paa den anden Side, ansaae da Kong Harald det for raadeligst at give efter: men han vilde gaae en Middel-Vei. At deele Riget mellem sine mange Sønner, saaledes som Norr og Gorr tilforn havde giort, at enhver blev eene raadig over sin Deel, det indsaae han at ville styrte Riget i forige forvirrede Tilstand, i samme borgerlige Krige, som tilforn; det var, paa eengang at kuldkaste den heele Bygning, han med saa megen Moie og Fare havde opført; og derved vilde Fædrenelandet sættes ud af Stand til at kunne forsvare sig eller holde Liigevægten mod Naboe-Staterne, hvor Eenevolds-Regieringen var indført, og med den tilliige en større Erobrings-Lyst, en større Begierlighed efter at udvide Grændserne paa Naboernes Bekostning. Kong Harald deelte vel derfor Riget mellem sine Sønner; han tillagde hver af dem visse Provincer og disse Indkomster: men ved at giøre dem kun til Under-Konger; ved at forbeholde sig og sin Eftermand Ober-Herskabet; ved at tileegne sig og Ober-Regenten den halve Deel af alle Indkomster over det heele Rige, haabede han at kunne holde det altsammen under eet Hoved, betage Under-Kongerne Forviie til at giøre Opstand, men sætte Ober-Regenten i behorig Forfatning, deels til at føre en Hof-Stat, som var hans Høihed anstændig, deels til at holde én Krigsmagt, der var i Stand til at dæmpe de paakommende indvortes Uroeligheder i Riget, og til at forsvare det mod Naboe-Staterne. I dette store Diemærke at opnaae, havde Kong Harald uden Tvil været lykkelig, dersom han i sin Søn, Erick, havde fundet en Prints af samme Egenskaber, samme Dueelighed, til at forvalte Regieringen, ligesaa høit elsket og æret blandt Undersaatterne, som Kong Harald selv var: men da Kong Erick var en Prints af en ganske anden, en dermed

næsten aldeeles striidig Character; da dertil kom, at hans onde Tilbeielighedet bleve heller forværrede, end forbedrede, ved hans Giftermaal, med et Fruentimmer, af den Ærgierrighed, Underfundighed og Ondskab, som Dronning Gunhilld besad: saa kunde dette ei andet, end trække onde Følger efter sig, saavel for Riiget, som for Kong Erik selv. Hans Foretagende mod Kong Biorn, hans Omgang med Eigill, hvorom tilforn, viiste meere end tilstrækkelige Prøver paa, hvad hans Brødre paa den eene, hans Undersaatter paa den anden Siide, havde sig at vente under hans Regiering; og dette kunde ei andet, end paa eengang opirre begges Gemytter imod ham.

§. 70.

K. Halfdan i Throndhiem og K. Olaf i Viigen, erklæres begge, af Undersaatterne, for Konger.

Kong Harald indsaae, uden al Tvil, Følgerne heraf; han vilde forsøge at raade Bod derpaa i Tiide; og han afstod derfor Regieringen til Kong Erick, for at vænne saavel Indvaanerne, som Undersaatterne til hans Regiering, og K. Erik til at omgaaes dem paa den rette Maade: men dette Forsøg var ogsaa forgieves. Saasnart havde Kong Harald ei afstaaet Regieringen til Kong Erick, som tilforn er berørt, og paa et almindeligt Ting paa Hordaland rr) ladet Undersaatterne antage ham til deres Over-Regent s), førend Kong Halfdan Svarte satte sig paa Kong Haralds Throne i Throndhiem, liigeledes som Over-Regent, understøttet deri af samtlige Throndelagens Indbyggere, hvilke i dette Foretagende ginge ham til Haande med Raad og Daad t). En anden Kong Haralds Søn, forømtalte Olaf u), Konge

Ao. 933.

rr) At det skeede paa Hordaland, kan sees af Snorro, i Haralds Saga, Kap. 44. pag. 122.

s) See Snorro paa nysanførte Sted, og Olafs Saga, I Deel, Kap. 11. p. 11. a.

t) See nysanførte Skribente.

u) See om ham foregaaende §. 52. 54. 55.

over Vestfold, som efter sin Broders, Kong Biorns Død, havde faaet heele Viigen at forestaae, efterfulgte Halfdans Exempel, og lod sig af Viikværingerne antage til Over-Konge over heele Viigen, saa at paa denne Maade bleve, i Stedet for een Eenevolds-Regiering, og een Over-Konge, nu paa eengang trende; og saaledes henstode Sagerne, saa længe den gamle Konge levede. Vel viiste Kong Erick sig meget misfornøiet med bemeldte sine Brødres Opførsel; uden Tvil har han og hans Dronning ladet derover falde adskillige Trusler imod dem; og dette, tilligemed de slette Tanker, man i Almindelighed havde fattet om Dronning Gunhilld, giorde den Virkning, at da Kong Halfdan i Throndhiem, 2de Aar derefter, dødde pludselig i et Giæstebud, udspredes det Rygte overalt, at bemeldte Dronning havde ladet ham tage af Dage, og dertil betient sig af Gift, som hun ved en vis Hexe-Qvinde havde ladet ham give. Dette forøgede Mistanken og Forbittrelsen mellem Brødrene: men det giorde dog, for det første, ingen væsentlig Forandring i Sagerne: Halfdans Broder, Sigraud, tiltraadde strax hans Plads, og den offentlige Roelighed vedvarede, indtil den gamle Konge ved Døden afgik, da alting kom i fuld Bevægelse. Ved dette Dødsfald ansaae Kong Erick sig at være sat i fuldkommen Besiddelse af Eenevolds-Herredømmet og sin Faders Rettigheder; det fortrød ham derfor nu meere, end tilforn, at Kong Sigraud i Throndhiem, Kong Olaf i Viigen, tilegnede sig, som for, alle Kongelige Indkomster af Throndelagen og Viigen, saa han ei fik Indkomsterne uden af Riigets mellemste Deel v); og han lod sig derover offentlig forlyde med de Trusler, at han med Magt vilde tvinge sine Brødre til Lydighed, og satte sig i Besiddelse af

No. 935. K. Halfdan døer hastig.

Hans Broder Sigraud tiltræder hans Plads.

No. 936.

den

v) See Snorro i Haralds Saga, Kap. 46. p. 126. og Olafs Saga, 1 D. Kap. 13. pag. 11. b.

den Eenevolds-Rettighed over heele Norge, eller af det Over-
Herſkab, ſom hans Fader havde overdraget ham. Saa-
ſnart dette kom hans Brødre for Øren, anſaae de det paa
begge Sider tienligſt, at giøre fælles Sag mod en fælles
Fiende; de berammede, ved Geſandtſkaber, en Sammen-
komſt, for at raadſlaae om fælles Forſvar; og Sammen-
komſten ſkeede i Viigen, hvorhen Kong Sigraud følgende
Aar begav ſig, og opholdt ſig der en Tid lang hos ſin
Broder i Tunsberg. Kong Erick, herom underrettet, lader
ſamme Foraar en anſeelig Krigsmagt opbyde, og en Flode
udruſte x); Ved bemeldte Aarets Tid pleier ofte, ſiges de
Norſke Kyſter, at blæſe en ſtaaende Norden Vind; ſaaledes
ſkeede ogſaa nu; og af den betiener Kong Erick ſig, til at
overrumple ſine Brødre. Til den Ende ſlaaer han los med
ſin Flode, ſeiler baade Dag og Nat beſtandig fort, og fuld
ender Reiſen i ſaadan Haſt, at ikke den mindſte Tidende o
hans Ankomſt kunde indløbe, forend man ſaae ham med
heele Flode at lægge an til Tunsberg. Kong Olaf og Kr
Sigraud havde vel der en temmelig Hob Krigsfolk ſamle
de bleve ogſaa Kong Ericks Seilads og Ankomſt ſaa be
vaer, at dem gaves Leilighed til at ſætte ſine Folk i E
ordning, oſten for Staden, paa en der beliggende
eller Bræfte: men K. Erick havde en langt talrigere
magt. Seieren blev derover paa hans Side; ham
dres Folk ſlagne: men de ſelv dræbte, og ſiden be
paa ſamme Sted, hvor de laae ſlagne, hver under ſi

No. 937. Foraar begav ſig, og opholdt ſig der en Tid lang hos ſin Broder i Tunsberg. Kong Erick, herom underrettet, lader ſamme Foraar en anſeelig Krigsmagt opbyde, og en Flode udruſte x); Ved bemeldte Aarets Tid pleier ofte, ſiges de Norſke Kyſter, at blæſe en ſtaaende Norden Vind; ſaaledes ſkeede ogſaa nu; og af den betiener Kong Erick ſig, til at overrumple ſine Brødre. Til den Ende ſlaaer han los med ſin Flode, ſeiler baade Dag og Nat beſtandig fort, og fuld ender Reiſen i ſaadan Haſt, at ikke den mindſte Tidende o hans Ankomſt kunde indløbe, forend man ſaae ham med heele Flode at lægge an til Tunsberg. Kong Olaf og Kr Sigraud havde vel der en temmelig Hob Krigsfolk ſamle de bleve ogſaa Kong Ericks Seilads og Ankomſt ſaa be vaer, at dem gaves Leilighed til at ſætte ſine Folk i E ordning, oſten for Staden, paa en der beliggende eller Bræfte: men K. Erick havde en langt talrigere magt. Seieren blev derover paa hans Side; ham dres Folk ſlagne: men de ſelv dræbte, og ſiden be paa ſamme Sted, hvor de laae ſlagne, hver under ſi

Han og Kong Olaf forbinde ſig ſammen med Kong Erick.

De overrumples af Kong Erick og nedlægges.

§. 71.

Kong Erick, ſom af denne Fremfart mod

Han lægger Vilgen under ſig.

dre, hvis Blod han idelig torſtede efter, ſik de

x) Dette kan være det Ledingstog, hvorom er talet i Eigils S
gaaende §. 67. Kan og være, at der er mente et
ſkede følgende Aar, da Kong Erick maatte forlade S

Blodsøre y), skiutes herved paa eengang at have faaet vundet Spil. Han havde nu rydded Kong Sigraud og Kong Olaf, wende sine største Modstandere og Medbeilere, af Veien; Kong Olafs Søn, Tryggve, og Kong Biørns Søn, Godraud, som efter sin Faders Død hos Kong Olaf var bleven opdragen, begge Printser af et stort Haab, begge omtrent af liige Alder, som i Storrelse og Sterke, i Mandighed og andre Egenskaber, langt overginge andre af deres Alder, maatte tage Flugten til Øylandene z); Kong Erick lagde derpaa heele Riigen under sit Herredomme, og opholdt sig der længe ud paa Sommeren; hans Forsæt var at giøre det samme med Kong Sigrauds efterladte Riige, det Throndhiemske; og han haabede, paa den Maade at kunne bringe heele Norge igien under sit Herredomme, og under eet Hoved, efter den af hans Fader først lagte Plan. Men en uformodentlig Hændelse giorde dette store Anlæg til intet; og Kong Erick maatte see sine Hænder besmittede med sine eegne Brødres Blod, uden eengang at høste nogen Nytte deraf. Vi have tilforn a) seet en Prints at blive Kong Harald født i hans Alderdom, af en Thora fra Øen Mostur, derover gemeenlig kaldet Mosturstang. Denne Prints, ved Navn Hakon eller Hagen, blev for det første opdragen hos sin Moder, paa de Kongelige Gaarde b); der tiltog han hastig, i Smuk-

y) Saa siger *Theodoricus Monachus* de Vetustis Regibus Norvegicis. cap. 2. pag. 7. „Ex eo, qvod fratres occidit, cognomen traxit *Fratrum Interfector*: men Fagurskinna beretter, at han fik Navnet af den Grumhed, han øvede paa sine Øverøver-Toge. *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 4. cap. 3. pag. 174. Begge Deele kunne være rigtige.

z) See Snorro i Haralds Saga, Kap. 44. pag. 122. Olafs Saga, 1ste Deel, Kap. 13. p. 12. a.

a) See den foregaaende §. 56.

b) See Snorro i Haralds Saga, Kap. 40. pag. 119.

Smukhed og Anseelse, i Høide og Storke; deri, ligesom i alle andre Ting, lignede han meget sin Fader; og denne havde ham derfor meget kiær: men han blev foragtet af sine Brødre, hvilke kaldte ham Moster-Stangens Søn c). Vi erindre os af det foregaaende, at denne Prints blev brugt af Kong Harald, som et Middel, til at udføre et Slags Hævn mod Kong Adelstan i Engelland, i en Rang-Stridighed, og at han, ved den Anledning, blev sendt over til bemeldte Konges Hof. Mueligt er dette skeet, efter Kong Ericks eller Dronning Gunhilds eegen Tilskyndelse: Hagen havde endnu ingen Deel faaet i Riiget; den tilkom ham dog, liigesaa vel som hans andre Brødre; og man vilde derfor skaffe ham af Veien: men af hvad Aarsag dette end er skeet, saa skeede det til Hagens eeget og hans Fædrenelands sande Beste. Kong Adelstan fattede strax Kiærlighed til denne unge Prints; han antog sig ham derfor, som sin eegen Søn; lod ham døbe og undervise i den Christne Religion, samt tilliige oplære i alle Slags gode Sæder, Artigheder, Kunster og Øvelser, som passede sig paa hans Stand; og i alt dette giorde Hagen en ypperlig Fremgang. I alle Slags Legems Øvelser forhvervede han sig en ugemeen Færdighed; derved opnaaede han tilliige en Storke og Størrelse, som overgik de fleeste andres; hans heele Legems Dannelse var desuden fortræffelig og majestætisk; og den blev prydet af en ugemeen Vlisdom og Forstand, af Veltalenhed og god Indsigt i den Christne Religion d). Ved alt dette satte han sig i en særdeeles Holagtelse ved det Engelske Hof; og han opførte sig saaledes, til alles Fornøielse, at Kong Adelstan selv elskede ham fremfor sine eegne Paarørende e). Blandt andre

Prints Hagen opdrages i Engelland.

c) See den Danske Oversættelse af Snorro, pag. 62.
d) Dette bevidner Snorro i Haralds Saga, Kap. 43. pag. 121. og Olafs Saga, 1ste Deel, Kap. 10. p. 10. b.
e) Saa sige nysanførte Skribente.

andre Kiærligheds Beviisninger, forærede bemeldte Engelske Konge ham et Sværd, hvilket Hagen siden bestandig bar, saalænge han levede, hvis Liige skal tilforn ei have været seet i Norge, og som fortiente al den Priis, derpaa kunde sættes, hvis det har svaret til de Gamles Beretning derom; hvorpaa man ei har Aarsag at tvile. Dets Fæste og Greeb var af purt Guld: men Bladet selv af en endnu høiere Værdie, forfærdiget af en saa ypperlig Materie, at Kong Adelstan skal dermed Aar 930 have, i Klippen ved Dunbar, hugget et Hug, een Alen langt f), og dets følgende Eiermand, Kong Hakon, en Qværnsteen igiennem, liige indtil Øiet, hvorover det siden blev kaldet Qværnbiter g).

§. 72.

Saadan var den unge Prints Hagens Opdragelse ved Kong Adelstans Hof, hvoraf han siden fik Tilnavn af Adelsteins-Foster, og paa denne Fod stode hans Sager i Engelland, da den Tiidende der indlob, at Kong Harald Haarfager var ved Døden afgangen. Tildernes da værende Omstændigheder i Norge, den sig der yttrende almindelige Misfornoielse over Kong Ericks Herredomme, og Dronning Gunhilds Voldsomheder, tillade os ei at tvile paa, at jo Sagernes Tilstand i bemeldte Riige har været vel bekiændt i Engelland, især for den unge Prints Hagen, og at mange Flygtige eller Misfornoiede fra Norge, have der søgt Skyts hos ham, eller givet ham Forslag og Opmuntring til hans paafølgende Foretagende, som uden bemeldte Omstændigheder havde været alt for voveligt gg). Prints Hagen havde

Han faaer Tilnavn af Adelsteins-Foster.

f) See *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 2. Lib. 1. cap. 36. pag. 65.
g) See Snorro i Haralds Saga, Kap. 43. pag. 122.
gg) Dette er tydeligt af *Theodorici Monachi* Beretning, in Histor. Regum Norv. cap. 2. pag. 7. at de Norske, formedelst Ericks, men fornemmelig

Han indkaldes i Riiget af de Norske.

nu opnaaet sit 15 h) til 16 Alders Aar; han var altsaa moden nok til Krigs- og Regierings-Sager; og han besluttede at forsøge Lykken i Fædrenelandet, ei just for at støde Kong Erick fra Thronen, eller for at bemægtige sig Eenevolds-Regieringen, saa vidt troer jeg ei hans Hensigt for det første at have gaaet: men for, efter sin Faders og saa mange sine Brødres Død, at tileegne sig en Deel af deres efterladte Lande. Til dette gav hans Fødsel ham fuldkommen Rettighed; Omstændighederne selv indbøde ham dertil; og han fandt, i dette sit Foretagende, den kraftigste Understøttelse.

Understøttes af K. Adelstan med Folk og Skibe.

Hans Foster-Fader, Kong Adelstan, udrustede ham paa det prægtigste dertil med alle fornødne Ting, med en Flode især, og med Krigsfolk i); og desse troer jeg, om ei alle, dog for den største Deel, at have bestaaet, deels af misfornøiede eller flygtige Norske, deels ogsaa af omstreifende Søehøner eller Vikinger fra Norge, som sloge sig til den unge Printses Partie, efter Kong Adelstans Foranstaltning, hvilken kloge Regent derved vandt en dobbelt Fordeel: han befriede, paa den Maade, sit Riige fra en stor Hob af bemeldte Vikinger, som foruroeligede hans Lande, eller havde der søgt sig Boepæle, altiid tilbøielige til Uroelighed, til at understøtte deres Landsmænd, og til nye Angreebe; han hialp sin Foster-Søn; og han tiente mueligt sig selv tilliige, ved at skaffe den nye Eenevolds-Regent i Norge saa meget at bestille i sit eeget Land, at han maatte lade de Brittanniske Lande og Kyster urørte, som han tilforn havde hiemsøgt under sine Søerøver-Toge. I denne Hensigt var det Kong Adelstan ei lidet magtpaaliggende, at faae den Norske Prætendent paa det beste udrustet, saa man

melig hans Drømings, Gunhilds Tyrannie, kaldte Hagen tilbage fra Engelland, og satte ham til Konge.

h) See foregaaende §. 56, hvormed stemmer Snorro, i Saga Hakonar Goda Adalsteins Fostra. Kap. 1. pag. 127.

i) See Snorro i nysanførte Saga Hakonar, Kap. 1. pag. 126.

man dermed ei blev færdig, forend mod Høsten, næste Aar efter Kong Haralds Død k), da Prints Hagen gaaer til Søes l), for at udføre sit Forehavende mod Norge, hvorhen Rygtet havde allereede i Forveien bragt Tidender derom: men en hæftig paakommende Storm havde nær giort det til intet. En Deel af hans Flode undergik i Stormen; en anden Deel deraf blev dreeven ind under Viigen, just hvor Kong Erick selv opholdt sig med sin Flode, for at oppebie Fiendens Ankomst m); og der udbreedde sig overalt det Rygte, at Prints Hagen selv var omkommen. Dette opvakte ei liden Glæde hos Kong Erick, som ansaae sig nu, for at være befriet fra den overhængende Fare af en nye Medbeiler til Riiget, understøttet af en saa mægtig Konge, som Adelstan var: men Glæden var dog blandet med en hemmelig Frygt; han skal derover have søgt at faae nogen større Vished derom hos sin Dronning, Gundhilld, som kyndig i adskillige skiulte Viidenskaber; og denne skal, i et meget kunstigt Vers, som endnu findes i den saa kaldte Fagurskinna, have givet ham at forstaae: „at den paa en Træ-Hæst (Skibet) over Havets „ fraadende Bølger ridende Konge-Søn, der udgik fra Solens Nedgang, var igiennem Bølgerne kommen i Behold „ til Norge. „ Dette Gunhilds Udsigende, man maae for Resten ansee denne hendes Spaadom eller Kundskab for

k) See Snorro i Hakonar Saga, Kap. 1. pag. 126. Alle foranførte Tildragelser viise, at eet Aar i det mindste maae være bortløbet mellem Kong Haralds Død og Hagens Ankomst til Norge.

l) Saxo fortæller, at da han var færdig at afseile, lod Kong Adelstan ham i en Hast kalde tilbage, for at give ham den Erindring, at over Maaltiiderne maatte han ei være suursеende, men slaae Øinene omkring til sine Venner, og det med et mildt Ansyn. Moralen var vist nok god i sig selv, især efter de Tiiders Omstændigheder, men den kom noget i Utiide.

m) Muligt har der været Forstaaelse imellem ham og hans Brødre i Norge, især med Kong Olaf i Viigen, og Kong Erick af den Aarsag der vente Hagens Ankomst.

Han lander i Viigen.

hvad man vil, befandtes at være sandt. Hagen kom uskad ind i Viigen, hvor han samlede til sig den overblevne Deel af sin Flode, men fik tilligе den uformodentlige Tidende at høre, om Sagernes da værende Tilstand i Norge, at hans Brødre, Kong Olaf og Kong Sigraud, vare dræbte, og at Kong Erick var selv i Viigen. Herover forandrer da Hagen sit Anlæg: han giør, for det første, Kong Erick det Tilbud n), at de skulde deele Riiget mellem sig; men dette bliver

Han begiver sig derfra til Throndhiem.

ei modtaget; og derover gaaer Hagen med sin Flode, fra Viigen, til det Throndhiemske, deels for at sætte sig i Sikkerhed mod Kong Ericks og Dronning Gunhilds Efterstræbelser, deels for at fore sig da værende Omstændigheder til Nytte. Hagen kunde ingensteds vente sig kraftiger Understøttelse, end i Throndhiem. Der var den Tiid Riigets fornemste Storke; der havde Kong Erick opbragt Almuen imod sig, ved foromtalte sin Omgang mod de tvende Throndhiemske Konger, Halfdan og Sigraud; og der fandt Hagen for sig den Kongelige Statholder eller Jarl, Sigurd, som den Tiid blev udraabt for den viiseste Mand i heele Norge, som efter de Throndhiemske Kongers Død, havde i det Throndhiemske heele Magten og Regieringen i Hænder, som havde Hagens Soster-Dotter til ægte, som ellers var den Kongelige Familie nær paarørende, men Hagen især forbunden: Sigurd havde givet ham sin Faders Navn o); han burde derfor være ham i Faders Sted; for den Skyld udvalgte man just de anseeligste Mænd til saadan Forretning p); og desuden tilkom

n) Saa beretter Sæmund Frode i Neregs Konunga-Tall, i Flatøyar-Bok: „Hakon, heeder det der, forlangte af sin Broder, den halve „ Deel i Arven. „

o) See den foregaaende §. 56.

p) See Snorro i Haralds Saga, Kap. 40. pag. 118. „ Det var den „ Tiid, siger han, brugeligt blandt de Fornemme, at udvælge de an„ seeligste Mænd, til at øse Vand paa deres Børn.

tilkom det Sigurd at hævne sine Foster-Sonners, Kong Halfdans og Sigrauds Død. Den unge Printses Ankomst var ham derfor høist angenem; og begges Fordeele tilskyndede dem, at forbinde sig med hinanden paa det noieste, moden fælles Fiende, under visse Vilkaar. Den snedige Sigurd vidste især vel at føre sig Omstændighederne til Nytte. Han lovte af al Magt at understotte Hagens Hensigter, ved at hiælpe ham paa Thronen: men derimod betingede han sig og sin Familie anseelige Fordeele, især fleere Provincer og Lande, end han tilforn havde havt. For at udføre dette Forehavende, lod man stævne Almuen over heele Throndelagen, til et almindeligt Ting; og imidlertiid trak den unge Hagen alles Opmærksomhed til sig, ved sin kloge Opførsel. De Fornemstes Yndest forhvervede han sig, især ved at tale med Høiagtelse om deres Forældres og Forfædres Bedrivter; de Unge forbandt han sig, ved at omgaaes dem fortrolig, ved at indlade sig især med dem i adskillige da giængse Legems Øvelser; ved sin Venlighed og sit belevne Væsen trak han til sig alles Hiærter, men Almuens især, ved offentlig anstillede Leege- og Lyst-Kampe, i hvilke den unge Prints satte alle i Forundring, ved sin Storke, sin Behændighed, sin Kundskab og Færdighed i alle Slags Krigs- og Legems-Øvelser q). Hans Rygte udspreedte sig derfor overalt, alles Sind og Attraae blev henvendt til ham, i samme Grad, i hvilken det blev Kong Erick og hans Partie fravendt, for hans voldsomme Opførsel og Lovenes Krænkelse, hvori Dronning Gunhild vel var den fornemste Aarsag: men for hvilket ingen hidindtil havde vovet at give hende Sag, af Frygt for hendes Magt og voldsomme Fremfart.

Han understøttes der af Sigurd, Jarl.

Den unge Printses Portrait.

§. 73.

q) See *Torfæi* Hist. Norv. Par 2. Lib. 4. cap. 5. pag. 179.

§. 73.

Et almindeligt Thing i Throndhiem sammenkaldes.

I desse Omstændigheder vare Sagerne og saadanne Gemytterne, da det store og mærkværdige Ting blev sat, hvortil Almuen af Throndelagen var sammenkaldet. Arinds Hagen og Sigurd Jarl indfunde sig paa Tinget; alle vare opmærksomme; og Sigurd aabnede Sammenkomsten ved en lang og fyndig Tale til Folket, hvori han forestillede saavel forrige som nærværende Tiders Omstændigheder r). „ Hidindtil, „ sagde han, har det kun været os tilladt, hver hos sig at „ begræde vor Tilstand; at klage offentlig derover, har ingen understaaet sig; at forandre den, har overgaaet vore „ Kræfter. Vi have mist en Konge, hvis Like Norge aldrig har havt: med ham er vor Lykke, vor Fred og Sammendrægtighed, den forrige Rigdom og Overflodighed, Rygtet om vore forrige tappere Bedrivter, og deres Nytte, ja vor Ære selv, forsvunden. Vi have intet tilbage af alt dette, „ uden Erindringen og en forgieves Længsel efter det forsvundne, sammensmeltet med Skam over en Forlis, som vi „ undsee os ved at ihukomme. Alt vort Haab for Fremtiden beroede paa de Kongelige Børn; og saa længe de vare „ tilovers, spaaede vi os endnu under dem den forrige Velstand: men nu har indbyrdes Tvedragt berøvet os den „ største og beste Deel af dem; og det er kommet saa vidt, at „ vi, som for deres Forsvar, ikke burde skye nogen Fare, ei „ Døden selv, maae nu see dem, som vore Beherskere, og „ fegte for dem, med vore Eiendeeles og med vort Livs Fare, hvilke man burde, som vore Fiender, bestride, ødelægge og udrydde. Skulde vi da gaae over til desse vore „ Fiender,

Sigurd Jarls Tale paa Thinget.

r) See *Torfæi* Hist. Norv. paa anførte Sted. At denne Tale er af Sigurd Jarl holdt i den Form, og med de Ord, som der findes, troer vel ingen; Indholden kan være hans, men ei Ordene. Dog giver den saa godt Begreeb om Sagernes da værende Tilstand, og tiener til saa megen Oplysning, at den fortiener at anføres.

„ Fiender, som Overlobere? Skulle vi vilse vore afdode
„ Konger denne nye Utroeskab, eller giøre dem denne Tort?
„ Halfdan den Svarte, en Prints, som fortiente Eene-
„ volds-Herredømmet over heele Norge, har Gunhilds List
„ og Gift ryddet af Veien, da Magten ei kunde; og af
„ hvilken Aarsag? fordi han tileegnede sig den Deel af Rii-
„ get, som Fødselen havde bestemt ham, som ved Arv var
„ ham tilfalden, med samme Ret, hvormed Erick tileegnede
„ sig Hordaland, og fordi han ansaae det for haanligt at
„ staae under dens Herredømme, som Fødselen, som Nor-
„ ges ældgamle Sædvane havde giort til hans Liigemand, og
„ Undersaatternes Vall end ogsaa havde sat efter ham. Af
„ ingen anden Aarsag maatte vor Konge Sigraud tilsætte
„ Livet; det samme forvoldte ogsaa Kong Olafs Død. E-
„ rik var nu bleven vant, til at slukke sin Torst, med sine Bro-
„ dres Blod, en Torst, som Rognvalld Rettilbeins vel
„ ei uforskyldte Død, men dog Broder-Mord, havde først
„ opvakt, men den fortræffelige Vestfoldske Konges Biørns
„ Drab giort endnu meere ulæskelig og brændende. Erick
„ har derover med Rette faaet Navn af Blodøxe, han, som
„ indtil Mord og Drab har tyranniseret mod sit eeget Blod;
„ og nu er dette hans eeneste Attraae, at kunne reent udryd-
„ de den heele Kongelige Familie, at kunne sætte sig og sin
„ Slægt i Besiddelse af det heele Riige, og siden ubehindret
„ at kunne tyrannisere mod Undersaatterne. Vi skulle da
„ taale en Tyran over os? en arrig og stolt Qvinde, saa
„ stolt, at Kongen selv maae adlyde, hun skal handle med
„ os efter eeget Lykke? Erick, kan jeg troe, havde alleene
„ Ret til Riiget, som hans Faders rette og ægte Arving;
„ hans Brødre, som efter Alderen og Fødsels Retten havde
„ Fortrinnet for ham, burde derfra være udelukte, alleene
„ fordi han var født af en udenlands Qvinde, og stod i For-

„ vandtskab med endeel fremmede. Kong Harald var en
„ overmaade viis og forstandig Regent: men maae jeg sige,
„ hvad den almindelige Nød, ei nogen privat Affect, befa-
„ ler mig at tilstaae, saa syntes han undertiden at være kiig
„ en affindig. Det var han, da han, som en rasende be-
„ greb Snefrid; dog det kan undskyldes: her maatte han
„ bukke for Hexeriets Magt. Men jo meere Sminke han der-
„ imod søgte at sætte derpaa, jo større var hans Galskab, da
„ han til sin eegen Nations, til sin og Families største Skam,
„ for at kunne ægte en fremmed Qvindes-Person, forskiød
„ alle sine forige Hustruer, alle høie og fornemme af Byrd,
„ ret liigesom de havde været gemeene Tieneste-Piger, og
„ liigesom det Land, den Jord, der havde bragt ham selv til
„ Verden, og hans Moder, en Dronning, der langt over-
„ gaaer min Roes, var bleven kraftesløs til at frembringe
„ Heltinder, og fremmede Lande alleene vare i Stand der-
„ til. Efterat have engang fattet desse Griller, lod han sig
„ af dem saa meget forføre, at han understottede Erick i hans
„ skiændige Foretagender, og tillod ham at suge sine Bro-
„ dres Blod. I Stedet for at optændes til en billig Vrede
„ over Kong Biørns Drab, udrustede han en Krigsmagt
„ og Flode imod sin eegen Søn, vor Konge Halfdan, da
„ denne vilde afstraffe en Broder-Morder, og derved efter-
„ komme hvad Ret og Billighed udfordrede, hvad Pligt og
„ Skyldighed krævede af ham, saafremt han vilde anseés
„ for en ærekiær Prints; og da denne vilde sætte sig og den
„ overblevne Kongelige Familie i Sikkerhed mod en Morder,
„ forfulgte Kong Harald ham, som et skarns Menneske, som
„ opsætsig og ulydig. Erick skulde da have Hals og Haand
„ over sine Brødre; det gav jo Kong Harald herved tydelig
„ tilkiende? han, som en anden Gang tog sig Rognvalds
„ Jarls Drab saa nær, at han trak Sværdet mod sine egne

„ Søn-

„ Sønner, for at afstraffe det. See! hvilken Partiskhed,
„ hvilken Forskiel Kong Harald giorde mellem sine Sønner.
„ For sidstbemeldte var det en Livs-Gierning, at have dræbt
„ en Jarl: men at Erick dræbte sine Brødre, det blev u-
„ straffet, det ansaaes for berømmeligt, deri fandt han Med-
„ hold af sin Fader. Meene J da vel, at den, der kunde
„ gaae saa vidt i en blind Kiærlighed til Erick, næsten til Af-
„ sindighed selv, har været ved sin fulde Forstand, da han
„ ved sin sidste Villie, sit Testamente, erklærte Erick for
„ Monark over heele Norge? Jeg troer nei! og derover
„ holder jeg for, at hvad i saadan Afsindighed er forrettet,
„ kommer os ikke ved; hvorfor det, som stridigt mod al Ret
„ og Billighed, samt mod vore Forfædres Sædvaner, iagt-
„ tagne fra de ældste Tider af, bør paa dette almindelige
„ Ting ophæves og til intet giores. Ingen indvende, at
„ dette staaer ei i vor Magt. Vore Konger, Ericks egne
„ Brødre, have allereede selv ophævet det, i Forsæt, at for-
„ svare deres Beslutning med Kaarden i Haanden; og de-
„ res Dom bør vi, deres Undersaatte, rette os efter. En
„ Mand, som er 80 Aar gammel, gier Alderen selv udygtig
„ til meere at forvalte sine Sager; og hvorfor skal det da i
„ den Alder være en Konge tilladt, at giøre en Anordning,
„ der er skadelig for Riiget og den almindelige Velfærd?
„ Men sæt, Kong Harald havde en Ret, som ei kan svæk-
„ kes, at anordne, i Hensigt til Regieringen, hvad han
„ vilde; sæt, at Undersaatterne bør adlyde det: men kan da
„ den, han har erklæret for sin Eftermand, ei paa nogen
„ Maade forskiertse sin Ret? skulle Undersaatterne derfor,
„ naar de have retmessig Aarsag til Frygt, erkiænde den for
„ deres Regent, som sætter dem Kniven for Struben, som
„ omgaaes dem, som Fiende, som dræber deres Konger,
„ som myrder sine Brødre? bør de taale en Tyran, forsva-

„ re ham, bevæbne ham mod dem selv, efterat have opirret
„ hans Sind, men ved intet andet, end ved Lydighed mod
„ deres Konger? Guderne forbyde det! de lade mig især al-
„ drig blive saa gal; mig, som det da først iblandt alle vilde
„ gjælde, paa det I kunne blive blottede fra al Forsvar! og
„ de give Eder Lykke til at udsee Eder en anden Konge, un-
„ der hvis Anførsel vi kunne afstraffe den Broder-Morder,
„ som har dræbt vore Regenter, og ødelagt næsten den heele
„ Kongelige Familie. I Fortrøstning at see dette Ønske op-
„ fyldt, erklærer jeg herved Erick for Fædrenelandets Fien-
„ de; og jeg formaner Eder paa det indstændigste, at gribe
„ til de tienligste Midler, for at afværge hans Tyrannie.
„ Jeg har sagt, hvad Ret og Billighed, hvad Rigets nær-
„ værende Tilstand, hvad Sagernes Omstændigheder bese-
„ le mig at sige: men endnu staaer tilbage at forklare, paa
„ hvad Maade det, jeg har sagt, kan best iværksættes. Gu-
„ dernes Vrede maae vist have forvoldet, at vi i en Tiid, af
„ ganske faa Aar, ere geraadede i den ynkværdigste Tilstand,
„ men især paa en skielmsk Maade skilte ved vore Konger.
„ Men nu have samme Guder, enten forsonede ved den
„ Straf, vi have lidt, eller formildede ved vore Offere, be-
„ gyndt at kaste igien et naadigt Øie til os. De have ladet
„ os een af Kong Haralds Sønner i Behold, den, I her
„ see for Eder, en Prints, der i Legems Skikkelse og Ge-
„ myts Egenskaber er sin Fader saa liig, at han synes ei
„ at være Kong Haralds Søn, men Harald selv, der er ble-
„ ven ung igien og oplivet. Denne Prints, som bær alt-
„ saa selv det øiensynligste Vidne om sin Herkomst, er ny-
„ lig, og ret paa den beleiligste Tiid for os, kommen tilbage
„ fra Engelland; han er der bleven oplært i alle Regiments-
„ Sager, opdragen hos den Engelske Konge selv, hos
„ hvilken han staaer i stor Ynde; han er ogsaa af ham ble-

ven

„ den paa det kraftigste understøttet; og han skal derfor læt
„ kunne befrie os fra Ericks Grumhed, dersom vi, med een-
„ stemmigt Bifald antage ham til vor Konge, staae ham paa
„ det kraftigste bie, med Penge, med Skibe, med Krigs-
„ folk, med Raad og Daad, og ei skye nogen Fare, for
„ hans Skyld. Vort Exempel skal uden al Tvil strax blive
„ efterfulgt af fleere Fylker, endelig af det heele Riige.
„ For længe siden har vort Fædreneland været keed af Ericks
„ og Gunhilds Tyrannie: men ingen har turdet mukke,
„ af Mangel paa Anforer, og af Frygt, at hines Grum-
„ hed skulde vendes til Raserie. Nu derimod kunne vi giøre
„ os den visse Formodning at Gudernes Hævn skal forfølge
„ hine Tyranner, de uskyldig ihielslagnes Skygger fordriive
„ dem af Landet: men alle Guder og Gudinder understøtte
„ Hagens Foretagender. Og hvorfor tøve vi da længer,
„ forend vi, det Guderne give Lykke til, erklære ham for
„ vor Konge, og sværge ham Troeskab og Lydighed? „

§. 74.

Virkninger af denne Tale.

Desse Sigurd Jarls Forestillinger sigtede fornemmelig til at giøre Kong Ericks Regiering forhadt, og til at kuldkaste den, til hans Fordeel af Kong Harald indførte Regierings Form. Den gamle afdøde Konges forrige Berømmelse maatte altsaa lide derunder: men bemeldte Forestillinger vare, uden al Tvil, i Forveien afstalte med Prints Hagen; de vare desuden saa vel grundede i Tidernes nærværende Omstændigheder, i Forfædrenes ældgamle Sædvaner eller Vedtægter, i Folkets almindelige Tilbøieligheder; og de bleve tilliige understøttede af en saa mandig Veltalenhed, at de kunde ei andet end giøre den forønskte Virkning, allerhelst da Hagen siden gav dem deres fulde Styrke. Efterat Sigurd havde endt sin Tale, reiste den unge Prints sig, forestillede Almuen sin Sag med megen Veltalenhed, og endte sin Tale med

Begiering til Folket, at overdrage ham den Kongelige Titel og Værdighed: at sætte sig paa Thronen, og at forsvare sig paa dem, dertil behovede han Folkets Hiælp, dets Troeskab og Lydighed; men til Belønning for en saa vigtig Tieneste, vilde han derimod giøre alle Bønder odelbaarne, og give dem deres Odels-Rettigheder tilbage. Dette Tilbud skeede uden Tvil, efter den suedige Sigurds Tilskyndelse; og det gav Printsens Tale meere Klæm og Styrke, end alt andet. Under Talen havde han vel, ved sin anseelige Person og Legems Skikkelse, ei mindre, end ved sin Veltalenhed, trukket alles Øine og Hierter til sig; man hørte adskillige sige sig imellem, at her saae man Harald Haarfager selv for sig, som paa nye var bleven ung; her blev man vaer hans Lineamenter, hans heele Skikkelse; hans Munterhed fremskinnede af Hagens Ansigt, hans Fyrighed af dennes Øine: men saa snart Printsen nævnte Odels-Rettens Tilbagegivelse, blev den heele Forsamling af Glæde og Fornøielse sat uden for sig selv; alle ophøiede Hagen til Skyerne; og den ganske Almue raabte med een Mund, at ham og ingen anden vilde de have til Konge. Strax blev ham givet Konge-Navn; man ansaae det ei for nok, at Thronderne antoge ham til deres Regent: men man besluttede eenstemmig paa samme Ting, at han skulde være Konge over heele Norge eller Enevolds-Regent s). Rygtet om denne betydelige Tildragelse, om Odels-Retten især, fløie som et Lynet til Rigets yderste Grændser, og det afskildrede den nye Konge i Throndhiem og den nye Monark, som den fuldkomneste Kopie af Harald Haarfager, deri alleene forskiellig fra ham, at Harald havde paalagt Undersaatterne et Slags Trældoms Aag, ved at betage dem deres Frihed og fornemste Herlighed: men alt dette skiænkede nu derimod den unge Konge

Printz Hagen lover at give Folket sin forige Odels-Ret tilbage.

Han udnævnes til Konge og Enevolds-Regent over heele Norge.

s) See Snorro i Saga Hakonar, Kap. 1. pag. 127. og *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 4. cap. 5. pag. 182.

ge dem tilbage; og denne vilde føre Regieringen, ei med Vold og Strænghed, men med Mildhed, Velgierninger og Naades Bevisninger. Dette forkyndte den eene den anden; og man kan neppe udsige, hvor stor Glæde det opvakte, hvor stærke Indtrykke det giorde paa alles Gemytter. K. Hagen tillagde sig imidlertid en anseelig Hofstat, og foretog strax en Reise omkring i Riget, saavel for at lade sig see af Undersaatterne, som for at giøre de fornødne Indretninger, i Hensigt til Regierings Sager, forekommende Tvistigheder, og det forestaaende Krigstog. Her skeede strax et stærkt Tillob til ham fra alle Kanter; mange af de fornemste paa Uplandene indfunde sig personlig hos Kongen, andre erklærede sig for hans Partie, eller tilsagde ham deres Hengivenhed og Lydighed, deels ved Sendebude, deels ved sikkre Kiændetegn. I de Tider var ingen ordentlig Brev-Vexling, mindre vare der Post-Anstalter; al Correspondence mellem fraværende maatte derfore skee ved paalitelige Sendebude; og desse maatte, naar deres Ærinde angik magtpaaliggende Ting, være forsynede med visse Tegn, af Ringer især, Belter, Knive o. a. v., hvorom vedkommende vare komne overeens med hinanden, eller der vare i andre Maader af den Beskaffenhed, at de giorde Sendebudet troeværdigt. Efter desse Indbydelser begav K. Hagen sig selv, mod Vinterens Begyndelse, til Uplandene, og blev der paa Tingene, til hvilke Almuen overalt indfandt sig i stor Mængde, med eenstemmig Samtykke antagen til Konge. Fra Uplandene begav han sig til Viigen, hvor hans Brodre-Sønner, foromtalte Tryggve og Gudraud, især indfunde sig, beklagende den Uret, den Vold og Overlast, dem var skeet af Kong Erick. Det samme skeede ogsaa af andre: man strømmede fra alle Kanter hen til Kong Hagen; alle søgte hans Beskyttelse og Venskab, for at faae det forlorne tilbage, eller forhverve sig nye Fordeele; og i samme Grad, hvori

Han antages ligeledes til Konge overalt paa Uplandene.

hvori hans Yndeſt tiltog hos Folket, tiltog det almindelige Had mod Kong Erick og Dronning Gunhild. Det blev derfor en læt Sag for Kong Hagen at bringe heele Viigen under ſit Herredomme, hvor alle bare ſamme Frygt og Afſkye for Kong Ericks og Gunhildes Tyrannier, ſom i Throndhiem, og alle derfor ſtode færdige til Frafald fra dem til Kong Hagens Partie. Denne opfyldte alles Haab og Forventning. Benævnte ſine Brodre-Sonner iſær, lod han faae deres Fædrene Riiger tilbage t), Gudraud nemlig Weſtfold, men Tryggve Romeriige og Vingulmarken. Han lod dem tilliige give Konge-Titler, hver i ſit Riige, og tillagde dem ſamme Rettigheder, ſom Kong Harald havde tilſtaaet ſine Sonner: men de vare endnu unge, og langt fra deres mandlige Alder; hvorover Kong Hagen ſatte dem duelige og forſtandige Mænd ved Siiden, ſom ſkulde være dem behiælpelige i at føre Regieringen u). Med deſſe Forretninger hendrev Kong Hagen Vinteren, men begav ſig følgende Foraar, over Uplandene tilbage til Throndhiem.

Ogſaa i Viigen.

Han overdrager Weſtfold til ſin Broder-Søn, Gudraud, Romeriige til Tryggve.

Ao. 938.

§. 75.

K. Hagen ruſter ſig mod K. Erick.

Deſſe ſtore og haſtige Forandringer ſatte Kong Erick med hans Partie i den ſtørſte Forlegenhed, og ſpaaede hans Regiering den viſſeſte Undergang. Kong Hagen giorde, efter hans Tilbagekomſt til Throndhiem, de kraftigſte Anſtalter og ſtore Udruſtninger til et Krigstog: Tropper bleve ſamlede, Skibe og Folk opbudne, hvoraf, ſaavel ſom af andre foromtalte Omſtændigheder, man kunde giøre ſig den Regning,

t) See Snorro paa nyſanførte Sted, Kap. 2. pag. 128.

u) I den ſaa kaldte Fagurſkinna berettes, at Tryggve blev udnævnt til Konge, da Hakon havde regiert i 27 Aar: men Torfæus hiir, i ſin Hiſt. Norv. paa nyſanførte Sted, rigtigt nok anmærket, at dette er at forſtaae om den Tiid, da Tryggve tiltraadde Riiget, ſom ſelv regierende. Muligt har han til den Tiid været ude paa Oſtervikerlet, eller i andre Forretninger.

ning, at han nu ei meere vilde lade sig noie med det halve af Norge, efter hans forige Tilbud, men tragte efter at underlægge sig det altsammen. Hertil kom, at foruden bemeldte Udrustninger, som skeede Nordenfælds, samlede Vikværingerne liigeledes Sondenfælds Skibe og Folk, ogsaa i Forsæt, at gaae los paa Kong Erick. Denne mærkede nok, at desse tykke Skyer truede ham med et Uveir: men han var endnu i Besiddelse af anseelige Provincer i Riiget; han havde under sit Herredomme den mellemste Deel af Landet, Rogaland, Hordaland, Sogn, Fiordene; han besad Morene paa den eene Side af Throndelagen, paa den anden heele Halogaland; og ved tilstrækkelig Hiælp fra desse Provincer, kunde han læt sættes i Stand, til at forsvare sig mod sin Medbeiler, eller i det mindste, at giøre ham Seieren vanskelig. Kong Erick begyndte derfor ogsaa paa sin Side at giøre Udrustninger: han samlede sin Flode; han lod opbyde Skibe og Folk af bemeldte Provincer: men ingen vilde adlyde. Ogsaa i de Districter havde allereede de fornemste og anseeligste Mænd sogt Kong Hagens Venskab, og slaaet sig til hans Partie; deres Exempler bleve strax efterfulgte af den gemeene Almue; og derover maatte nu Kong Erick see sig næsten af alle forladt. For ham var altsaa intet Haab meere tilovers, at kunne forsvare sig imod sin Medbeiler, end sige, drive ham ud af sine Besiddelser; ham maatte derfor være betænkt paa andre Midler: men hvilke da heller, end de, som saa mange andre fra Norge Flygtige for ham havde valgt, at søge sig Boepæle, Riiger og Besiddelser blandt Fremmede? Til den Ende samlede han til sig saa mange, som endnu vare paa hans Partie, eller vilde godvillig følge hans Skiæbne, blandt hvilke een af de fornemste var den oftomtalte Arinbiørn, Herse i Fiordene, hans Foster-Broder, som ogsaa havde opfostret endeel af hans Børn. Med dem gik han til Skibs,

K. Erick søger at sætte sig i Forsvarsstand:

men forgiæves.

Han maae derover forlade Riiget.

forlod Norge, og seilede over til Orkenoerne, efterat han neppe tvende Aar, fra Kong Haralds Død af, havde ført Regieringen v).

Regieringens Tilstand i Norge, under Kong Hagen den Første, kaldet den Gode eller Adelsteins-Foster.

§. 76.

K. Hagen den Første.

Vi lade Kong Erick, efter hans Bortreise fra Norge, indtil videre sværme om i de vestlige Farvande, og vi folge den nye Norske Eenevolde-Regent, i hans første Regiering, og dertil hørende Foretagender. Efterat Kong Erick havde forladt Norge, fandt Kong Hagen der ikke mindste Modstand, og det blev ham, efter foranførte Omstændigheder, en let Sag, at sætte sig i Besiddelse af det heele Rige. Dermed, og med at bringe de didhen hørende Sager i Rigtighed, hendreev han følgende Sommer, og opholdt sig til den Ende i de vestlige Kanter af Riget, i de Provincer, som tilforn havde staaet under Kong Ericks Herredomme, indtil henimod Vinteren, da han drog tilbage til Throns

Han underlegger sig heele Norge.

v) Dette sees temmelig tydelig af foranførte Tildragelser. *Theodericus Monachus* in Histor. Regum Norveg. cap. 2. pag. 7. siger, at han regierte i 3 Aar, tvende alleene, det tredie med sin Broder. Det er rigtigt, naar man her forstaaer, ei heele, men brudne Aar: thi Kong Erick regierede 936, 37 og 38. Naar Sæmund Frode i Noregs Konunga-Tall, i Flatøyar-Bok, beretter, at Erick var kun ein Vetur, een Vinter, eller eet Aar Konge over heele Norge, er det ogsaa rigtigt, i Hensigt til den Tiid, i hvilken han regierede alleene, fra sin Faders Død, indtil Hagens Ankomst fra Engelland. Pattr Hauks Habrokar tillægger ham ogsaa kun eet Regierings-Aar.

Throndhiem x), for ogsaa der at sætte Sagerne paa en fast og sikker Fod xx). Til den Ende overlod han heele Throndelagen, med dertil hørende Provincer, som et Jarlsdomme, til Sigurd Jarls Bestyrelse, paa samme Maade, og med alle de Rettigheder, som hans Fader for ham og han selv havde havt det, under Kong Haralds Regiering y). Derimod ansaae Kong Hagen det, efter nærværende Omstændigheder, for tienligst, at forflytte sin Boepæl eller Residents til de middelste Provincer i Riiget, saasom til Fiordafylke, til Sogn, til Horda- og Rogaland, hvor endnu fandtes endeel af Kong Ericks Tilhængere z), og hvor man følgelig havde meest at frygte for et Angreeb, saafremt Kong Erick fik i Sinde at giøre Norge et Besog, for der at sætte sig igien paa Thronen. Dette finder man ikke at han har nogensinde forsøgt, ei engang at have forurolliget Norge eller Kong Hagen, ved fiendtlige Angreebe; og hvad kan have været Aarsag deri? Jeg vil søge derom at give behørig Oplysning. Den ulykkelige Kong Erick gik, efterat have forladt Norge, over til Orkenøerne, som tilforn er berettet, hvilke

Kong Erick gaaer til Orkenøerne.

x) See Olaf Tryggvasons Saga, 1ste Deel, Kap. 17. p. 16. a. Snorro siger i Hakonar Saga, Kap. 6. pag. 132, at Kong Hagen sad den første Vinter vester i Landet: men det kan ei være. Her maae være sat Vinter i Stedet for Sommer.

xx) Da, eller forige Vinter, maae Kong Hagen, i et Jule-Giæstebud hos Sigurd Jarl paa Hlade, have givet hans nyefødte Søn, den siden bekiændte Hagen Jarl, sit Navn. Snorro, i Hakonar Saga, Kap. 12. pag. 137. Thi i Olaf Tryggvasons Saga, 1 Deel, pag. 238. berettes, at Hagen Jarl var 58 Aar gammel, da han blev dræbt; dette skeede 995 eller 996, som siden skal viises; følgelig er han født 937 eller 938.

y) Da K. Harald tildeelte endeel af sine Sønner Throndhiem, maae Sigurd Jarl nødvendig have tabt meget, om ei den største Deel af sit Jarlsdomme. Dette var det, som han af Kong Hagen havde, blandt andet, betinget sig at faae tilbage.

z) See Snorro nysanførte Sted, Kap. 4. pag. 129.

Der, efter foromtalte a) seeneste Tildragelse, mellem Kong Harald Haarfager og Einar Jarl, havde længe været i Einars Eie b), men vare, efter hans Død, tilfaldne hans Sønner, Arnkell, Erland og Thorfind Hausakliufur c). Her bestorkede Kong Erick sig med en Hob Krigsfolk og Skibe; han angreeb derpaa Skotland, hvilket Riiges Kyster han udplyndrede; og han gik siden los paa Engelland, hvor han meente sig med saa meget større Foie at kunne ove Fiendtligheder, som Kong Adelstan, ved at understøtte Kong Hagens Foretagende mod Norge, havde, for en stor Deel, været Aarsag i Ericks Ulykke. For derover saavel at hævne sig, som tilliige for at giøre Bytte, øvede denne Fiendligheder overalt i Kong Adelstans Riige, men fornemmelig i Northumberland. I dette Land havde tilforn en stor Deel Norske eller Nordmænder sat sig ned; de Danske og Norske havde adskillige Gange havt det i Besiddelse, fornemmelig medens de en Tiid lang vare foreenede, under Kong Regner Lodbrok og hans Sønner; og desse havde længe havt deres Residents i Staden York, som de Norske kaldte Jorvik. Efterat Landet var dem igien af de Engelske frataget, havde de dog idelig hiemsøgt det med deres Streiferier; der havde ogsaa adskillige Stæders Navne, saasom Grimsbar, Hauksfliot, med flere, sin Oprindelse fra det Norske Sprog; og de bare der Vidne om de Norskes Eiendeele, Boepæle og forige Besiddelse af Landet d). De Norske havde altsaa, fra gamle Tiider af, tileegnet sig et Slags Ret til Nor-

Derfra til Skotland og Engelland, hvor han udplyndrer Kysterne.

a) See den forenævnte §. 47. i Haralds Historie.
b) Foranførte Orkenøiske Document, §. 33, siger, at Einar eiede Øerne i lang Tiid, havde store Midler, og var fuld af Riigdomme.
c) Bemeldte Document nævner kun denne, men kalder ham med et forkert Navn *Turwidder Gedclevar*. Tilnavnet er ham uden Tvil givet af hans Behændighed i at kløve Hovederne i to paa sine Fiender.
d) See Snorro i Hakonar Saga, Kap. 3. pag. 129.

Northumberland; jeg har desuden tilforn yttret mig med den Tanke e), at Kong Adelstan har givet Kong Hagen, mens han endnu var Prints, et Slags Testamente eller Løfte paa benævnte Deel af Engelland, ventelig til Erstatning for den Deel af Norge, som ham burde tilfalde; og jeg bestørkes meget i denne Tanke, af den i Fagurskinna forekommende Beretning, at Kong Adelstan lod, ved Gesandte, som fulgte Hagen over til Norge, giøre Kong Erick det Tilbud, at saafremt han godvillig vilde afstaae Riiget til benævnte Prints, skulde han i dets Sted faae Northumberland. At dette Tilbud er skeet efter Aftale med Hagen, er ei at tvile paa; i Betragtning af Sagernes Omstændigheder i Norge, ansaae Kong Ericks Venner, efter bemeldte Fagurskinnas Beretning, det ogsaa for raadeligst, at tage mod Forslaget: men han forkaster det ventelig for det første, som haanligt; han nødes derpaa at romme Norge; han angriber Kong Adelstans Lande; og i Anledning deraf igientager denne, ved et nyt Gesandtskab, sit forige Tilbud, med det Tillæg, som findes hos Snorro f), at i Betragtning af det store Venskab, der havde været mellem Kong Harald og Kong Adelstan, ansaae denne det for sin Skyldighed, at bevise Kong Erick, som bemeldte sin Vens Søn, al Ære og Tieneste. Kong Erick tager nu, efter derom mellem ham og Kong Adelstan sendte Gesandtskaber, med Glæde imod Tilbudet; og han faaer Northumberland at regiere over, med alle dertil hørende Indkomster, dog under de Vilkaare, at han skulde tage dette Riige til Leen af Kong Adelstan, forsvare det mod Naboerne, de Skoter, men især mod de Danskes samt andre Søeroveres Angreebe, og selv med sin Familie, samt heele Følge, lade sig døbe og antage den Christne Religion. Alt dette indgaaer

Ham overdrages Northumberland.

Ao. 939. *).

e) See foregaaende § 59. i Haralds Historie.
f) See nyanførte Sted, Kap 3. pag. 129.
*) See den saa kaldte Eigla, Kap. 43.

Kong Erick; han bliver paa den Maade sat i Besiddelse af Northumberland; han opslaaer sin Residents i Staden York g); og finder saaledes i sin Landflygtighed et nyt Riige. Men Kong Adelstan selv vandt herved ei mindre Fordeele: han forbandt sig alle Norske, ei mindre dem, som vare paa Kong Hagens, end dem af Kong Ericks Partie; han satte sit Land i Sikkerhed mod deres forige Angreebe; og han fandt i Kong Erick, som var stridbar og tapper nok, et mægtigt Forsvar for Northumberland, som var meest udsat for de Nordiske Folkes Angreebe.

§. 77.

K. Hagens Anstalter mod et Overfald af Kong Erick.

Men skulde for Kong Hagen ei ogsaa ved denne Leilighed visse Fordeele være betingede, naar Sagen var af den Beskaffenhed, som vi tilforn have forestillet den, at Northumberland var ham givet af Kong Adelstan? jo vist nok: man finder i den saa kaldte Flateyar-Bok h), at Kong Adelstan har været Mellem-Mand, mellem sin Foster-Søn, Kong Hagen, og Kong Erick, i deres Trette om Riiget; at for at forliige den, er Northumberland afstaaet til Kong Erick; og følgelig har denne, mod at faae bemeldte Riige, som tilforn var Kong Hagens, forbundet sig til at lade Norge blive uantastet. Herover finder man ogsaa ei mindste Spor efter, at Kong Erick har nogensinde giort mindste Forsøg, at sætte sig igien paa den forlorne Throne, eller foruroliget Norge, saa længe han levede. Imidlertiid havde dog Kong Hagen Aarsag, til at bruge al muelig Forsigtighed: han kiændte Kong Ericks Hævngierrighed og Dronning Gunhilds Ondskab; han erfarede, at en stor Deel Norske, som tilforn havde været paa hans Partie, droge efterhaanden fra Norge over til Nor-

g) Snorro sammesteds, og Olaf Tryggvasons Saga, 1ste Deel, Kap. 16. pag. 14 b.
h) See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 4. cap. 6. pag. 183.

Northumberland, efterat Kong Erick havde der nedsat sig i); han vidste, at ham følgelig ei fattedes Kræfter, til at foretage Ting af Betydenhed; og derover udvalgte han bemeldte Steder i Riiget til sin Residents, for at være ved Haanden, hvor Fornødenheden det udkrævede. Desse med fleere Anstalter, som ei kunde være Kong Erick ubekiændte, men Undersaatternes almindelige Kiærlighed især, satte Kong Hagens Riige i Sikkerhed; han nød i 19 Aar en bestandig Fred k), og den Tiid anvendte han paa Indretninger i Riiget, som forhvervede ham Tilnavn af den Gode, en Titel, som hos en Regents Navn bør skrives med meere end gyldene Bogstaver, og sættes langt over de i Historien pralende Tilnavne af Stor, Seierrig, Stridbar, m. fl. Det var Kong Hagens Hoved-Diemærke, da han besteeg Thronen, at sætte sig fast i Undersaatternes Ynderst, sit Riige i Sikkerhed, og alting indenlands paa en varig og ordentlig Fod: men dertil ansaae han Lovenes Forbedring at være eet af de tienligste Midler; og derpaa anvendte han derover megen Flid og Umage l). Uden al Tvil havde han, under sine Reiser i de vestlige Kanter af Riiget, i de Provincer, som tilforn havde staaet under Kong Ericks Herredomme især, mærket megen Mangel eller Urigtighed i Lovenes og Rettergangenes Forfatning. Paa dette satte han sig da for at raade Bod, og henvendte først sit Sind til de i bemeldte Provincer, eller i de nu værende Bergenhuusiske Districter, hidindtil brugelige Love, hvilke han lod noie igiennemgaae og forbedre. Dertil betiente han sig især af den, i Landets Love kyndige Thorleif den Viises Raad og Anførsel, der uden Tvil har

Han udgiver en nye Gulathings-Lov.

i) See Snorro i Hakonar Saga, Kap. 4. pag. 129.
k) Det siger *Theodoricus Monachus* in Histor. Regum Norveg. cap. 4. pag. 9.
l) See Snorro paa nyanførte Sted, Kap. 11. pag. 137.

har været en Sønneſøn af den ældre Thorleif hin Viiſe, ſom Hagens Farfader, Halfdan den Gamle, havde brugt i ſamme Forretning m), og en af de ſaa kaldte Lögamænd eller Lovkyndige, der ſelv kiændte Lovene, Rettergangs-Maaden, med dertil hørende Formaliteter, og undervilſte eller oplærte andre deri, ſaadan en f. Ex., ſom Nial, om hvilken det heeder, „ at han var ſaa ſtor en Lavmand, at „ han deri ei havde ſin Liige, og underviiſte Thorhalld ſaa „ vel i Lovene, at denne blev den ſtørſte Lagmand paa Jis- „ land n). „ Ved denne Thorleifs og fleere kyndige Mænds Hiælp, lod Kong Hagen forfatte den ſaa kaldte
Ao. 940. Gulathings Lov o), ſom ſiden galt i nu værende Bergenhuus-Leen, ſamt i de tvende Provincer, Ryggia-Fylke og Agder (uden Tvil Norder-Agder), men er efterhaanden bleven forøget, eller udviidet og forbedret, af adſkillige Konger,
Liigeledes en nye Froſto-Thingslov iſær af Kong Magnus Lagabæter p). Foruden denne Lov, lod Kong Hagen ogſaa ſætte eller udgive den, ſiden i Throndelagen brugelige, og ſaa kaldte Froſto-Things Lov q); og dertil betiente han ſig af Sigurd Jarls, ſamt andre lovkyn-

m) See den Norſke Hiſtories 1ſte Deel, Kap. 6. §. 32. pag. 434. Den Thorleif, ſom Ulfiot paa Island raadførte ſig med, i at forfærdige den ſaa kaldte Ulfliots-Lov, har heller været den yngre end den ældre Thorleif.

n) See Niala, Kap. 16 og 23.

o) Den blev ſaa kaldet af Tingſtedet, Gaulom eller Gulöe, i Nord-Hordaland, hvor en ſtor Kreds, ſom J. Ramus beretter i Norges Beſkrivelſe, pag. 141, findes med Træer omkringſat. Dette Sted have de gamle Skribenter forbyttet med Gaulom i Fiordafylke.

p) En Danſk Overſættelſe af denne og af Kong Hagens ældre Gulathings-Lov er indført i H. Pauſes Samling af gamle Norſke Love. 1ſte Deel.

q) Den blev ogſaa ſaaledes kaldes af Tingſtedet for Throndelagen, Froſto eller Froſten, beliggende i Throndhiems Fiord, 2 Mile Norden for Staden Throndhiem.

ovkyndige Thronders Hiælp og Raadforsel r). Kong Ha- An. 941. *).
en har altsaa været een af Norges ældste og største Lov-
givere; han indlagde sig derved en almindelig Høiagtelse
landt Undersaatterne; hans muntre Sindelav, hans mil-
e og indtagende Væsen, hans Omgiængelighed, hans
ore Forstand og Veltalenhed s) satte ham hos dem i en ei
indre Yndest og Anseelse; hans Regiering blev derfor een
f de lykkeligste for Norge; og Himmelen selv velsignede den
ed de frugtbareste Aaringer, med de beste Tiider, som Lan-
et nogensinde havde havt: en Sag, som vore Forfædre, for
n stor Deel, tilskreve den Yndest, i hvilken deres Konger
ode hos Guderne; og en Belønning, som var denne elskvær-
ge Regents Dyder værd, der satte sit fornemste Vel i Un-
ersaatternes Lykksalighed, i at fremme sit Riiges Tarv og
nde Beste. Til den Ende drog han den ommeste Omsorg
r Undersaatternes almindelige Fred og Sikkerhed t); han
iede tilliige overalt i Riiget de Anstalter, at Kiøbmænd og
ndre kunde der driive deres Handel og øvrige Handtering,
den mindste Hinder og Afbræk; og han giorde derved en
robring, som er langt berømmeligere, end alle de ere, der
e ved Krige og Sværd-Slag. Vi have tilforn fortaalt
nledningen til Jamtelands og Helsinglands første Bebo-
se af Norske, fra det Throndhiemske, fra de Ind-Thron-

Han formaar Jamterne og endeel af Helsinger-

derske

r) Foruden denne og bemeldte Gulathings-Lov havde Norge, i gamle Dage, endnu twende andre Love, givne for andre Districter i Riiget, nemlig foromtalte Heidsivia-Lov for Uplandene, og Borgathings-Loven for Viigen.

*) Kong Hagen var den Vinter i Throndhiem. Eigla, Kap. 46. Paa Grund af dette sættes dette Aarstal.

s) See Olaf Tryggvasons Saga, 1ste Deel, Kap. 31. p. 29. a.

t) See Snorro i Hakonar Saga, Kap. 11. pag. 137.

at give sig under hans Lydighed.

derske Districter især u). Da Harald Haarfager siden sendte sig angreeb de Throndhiemske og Nummedalske Konger, som tilforn er berettet, flydde paa nye mange, for at undgaae hans Herredomme, baade fra Throndhiem og fra Nummedalen, over til Jamteland, deels ogsaa til Helsingland, hvor de anseelig forøgede Indbyggernes Antal. Blandt Helsingerne nedsatte sig efterhaanden, langs Soesiden især, en stor Deel Svenske; den heele vestlige Strandkant af den Botniske Bugt blev derover i de ældre Tider kaldet Helsingialand; Landets gamle Indbyggere komme ved den Leilighed i Omgang med de Svenske; de dreeve deres Handel paa Sverrig, som det nærgrændsende Land; og de bleve derfor, i det mindste for den største Deel, bemeldte Rige skatskyldige v). Med Jamteland havde det derimod en anden Beskaffenhed: det laae midt imellem Norge og Sverrig; og ingen kiærte sig i lang Tid derefter. Vel synes det, af endeel Omstændigheder, som Harald Haarfager skulde have underlagt sig Jamteland: der tales i hans Tid om en Vedorm, Herse eller Hovding i Jamteland, som skal have været en Søn af Rognvalld, men Sønneson af Ketill Raum x); man nævner os ogsaa en Jarl i Jamtaland, ligeledes i Kong Haralds Tid, ved Navn Kiallak, hvis Dotter blev givt med Ketill Flatnefs Søn Biørn y): men Jarl i et Land tilkiændegiver Regieringens Forelse paa en andens Vegne; og naar saa var i Jamteland,

paa

u) See denne Histories 1ste Deel, Kap. 3. §. 20. pag. 189. Den i det Throndhiemske giængse Udtale, at bruge Et Stedet for N, bruges derfor ogsaa blandt Helsingerne. See *Lenæi* Delabon Illustrata. p. 27. Den Helsingiske Dialect nærmer sig ogsaa, i de fleeste Ting, langt meere det Norske, end det Svenske Sprog. ibid. pag. 153.

v) See Snorro i Hakonar Saga, Kap. 14 p. 139. og i Olafs Helga Saga, Kap. 147. pag. 636.

x) See Fliotsdæla, eller Saga af Helga og Gryme Droplaugssønner, Kap. 1.

y) *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 2. cap. 8. p. 118.

paa hvis da riimeligere, end paa Kong Haralds? Men dette afgiør ei Sagen. Bemeldte Vedorm siges paa et andet Sted z), at have været Vemund den Gamles Son, ventelig i Sogn, og en riig Herse, som af Frygt for Kong Haralds Overmagt, rømte over til Jamteland, hvor han oprydde endeel Marker, og fæstede der Boepæl. Denne Vemund har altsaa ei været Jarl eller Herse i Jamteland, sat dertil af Kong Harald, men kun een af de anseeligste Mænd i Landet; og i Navnet Jamteland, hvor forbenævnte Kiallak var Jarl, troer jeg at der stikker en Feil. Jamtaland er uden Tvil sat for Iraland; dette giver Navnet Kiallak tilkiænde, som synes meere at være Irrsk end Norsk. Det er derfor uvist, om Kong Harald har nogensinde enten havt, eller tileegnet sig, nogen Ret til Jamteland; Jamterne synes heller at have en Tid lang været et Slags friet Folk, i samme Tilstand omtrent, som Island i de første Tider, og ei staaet under Naboe-Kongerne, men dog havt Omgang og Handel med de Norske, især med Thronderne. Denne deres Handel paa Norge, og Throndernes i Jamteland, satte Kong Hagen paa en sikker og ordentlig Fod, ved at forskaffe de Handlende Sikkerhed, og indrette ordentlige Markeder; han vidste dernæst ved Foræringer, ved Æres-Bevisninger, ved Løfter og Tienstvillighed, at skaffe sig de mægtigste og anseeligste Mænd i Jamteland til Venner; desse søgte derfor flittig til hans Hof i Throndhiem, hvor Kong Hagen somoftest opholdt sig a), efterat Riiget var sat i Sikkerhed for Kong Ericks Overfald; og de bleve der imodtagne med den Belevenhed, hvorved Kong Hagen vandt og indtog alle.

z) See Landnama-Saga, 5 Deel, Kap. 12. pag. 170, hvis Beretning herom fortiener helst at troes.

a) Saa siger Olaf Trygguasons Saga, 1ste Deel, Kap. 20. pag. 19. b. thi der var Landets meeste Styrke.

Paa denne Maade vandt han nu ogsaa sit Øiemeed i Hensigt til Jamteland. Kong Hagens milde og kloge Regiering blev Indbyggerne den kraftigste Opmuntring, heller at foreene sig med de Norske, fra hvilke de desuden nedstammede, end med de Svenske; de gave sig derfor under hans Lydighed, svore ham deres Troeskab, og forbunde dem til at betale ham Skat. Dette Exempel havde den Virkning blandt Helsingerne, at saa mange af dem, som havde deres Herkomst fra Nordmændene, tilsagde liigeledes Kong Hagen deres Troeskab og Lydighed, hvilken derimod, for dem saavel, som for Jamterne, lod forfatte visse Love og en Lands Ret, hvorved deres Sager for Fremtiiden kunde sættes i en retskaffen og ordentlig Forfatning b).

Han forsyner ogsaa dem med nye Love.

§. 78.

Paa denne Maade udvidede Kong Hagen sit Riiges Grændser, blot ved sin Mildhed og Venlighed imod alle, ved sin Forstand og Omhyggelighed for at fremme den almindelige Sikkerhed, samt for Rettens og Lovenes Pleie; liigesom han tilforn, fornemmelig ved Hiælp af samme Midler, havde vundet et heelt Kongeriige, fordreevet en mægtig Medbeiler, sat sit Riige i en fuldkommen Sikkerhed mod alle Angreebe, og det, som er det fornemste, tilveiebragt dette altsammen, uden at det kostede endog den ringeste Borgers Blod. Vist nok fortiener derover K. Hagens Regiering, dens sidste Aar undtagne, at regnes blandt Norges gyldene Tider, i hvilke Fred og Frugtbarhed, almindelig Velstand og Fornoielse, Eendrægtighed og det noieste Venskab, mellem Regent og Undersaatte, have rakket hinanden Haanden. Men de i Engelland forefaldne Forandringer, Kong Ericks paafølgende Død, hans Families Fordriivelse fra deres havte Besiddelser, og en mistvivelig, træsk eller Erobre-syg Naboe-Konge fordunklede

Tildragelser med K. Erick i Northumberland.

b) See Snorro i Haconar Saga, Kap. 14. p. 138.

Flede omsider denne Herlighed. Dermed gik det saaledes til. Kong Erick havde vel faaet Northumberland at regiere over, som tilforn er berettet: men han maatte der holde en stor Hofstat; han havde ogsaa en talriig Krigsmagt om sig; og begge bleve efterhaanden ansеelig forogede af adskillige, som fra Norge indfunde sig hos ham. Til denne Folke-Mængde at underholde vare de Indkomster aldeeles utilstrækkelige, der kunde hæves af saa lidet et Rige, som Northumberland var; Kong Erick greeb derfor til sin forige Favorit-Forretning; han drog hver Sommer ud paa Soeroverie; og streifede omkring langs Kysterne af Skotland og Irland, Sudurøerne og Bretland. Denne Levemaade og Husholdning førte Kong Erick for det første, saa længe Kong Adelstan levede: men hans Død gav Anledning til en stor Forandring i Kong Ericks Omstændigheder, og giorde ham hans Besiddelser i Engelland meget vakklende og usikkre. De Engelske Skribente selv ere meget ueenige om benævnte Engelske Konges saavel Regierings Længde, som Dods-Aar; hvormed vi her ei ville opholde vore Læsere, men henviise dem til vor berømmelige Torfæus, som med sin sædvanlige Flid og Skarpsindighed har noie undersøgt den Sag c). De, som tillægge ham en Regiering af 14 Aar eller noget derover, og henføre hans Død til Aar 940 eller 941, blandt hvilke Forfatteren af den saa kaldte Chronicon Saxonicum især fortiener at nævnes d), komme uden Tvil Sandheden nærmest, og de stemme best overeens med vore gamle Skribentes Vidnesbyrd, som berette, at Kong Adelstan har regieret over Engelland i 14 Aar, 8te Uger og 3 Dage e). Ei mindre usamdrægtige ere vore og bemeldte gamle Engelske Skribente, i Hensigt

K. Adelstans Død.

Ao. 941.

c) See hans Hist. Norv. Par. 2. Lib. 4. cap. 10. pag. 195.
d) See *J. Grammii* Notæ ad *J. Meursii* Historiam Dan. pag. 129.
e) See Snorro i Hakonar Saga, Kap. 4. pag. 30.

til Kong Erick, hans Afgang og Dods-Aar. Vore tale derom, som om noget, der tildrog sig kort efter Kong Adelstans Dod; de ere for Resten korte i deres Beretning om Kong Ericks sidste Tildragelser, og have uden al Tvil blandet en stor Deel deraf tilsammen, som Ting, der vare skeede paa fremmede Steder: men de Engelske ere heri, som i andre Ting, hvilke angaae den Nordiske Historie, forvirrede og li-

Anledning til K. Eriks Endeligt, efter de Engelske Skribente.

det efterretlige. Vi ville forsoge at bringe Sagen udaf sit Morke og Forvirring, og til den Ende forst afhore de Engelske Skribenters Vidnesbyrd. Desse berette, at Aar 941, efter Kong Adelstans Dod, satte Indbyggerne i Northumberland sig op imod hans Eftermand, Kong Edmund, stolende paa den Norske Konges Anlafs eller Olafs Hiælp, som de antoge til deres Regent f). De fortælle videre, at tvende andre Konger, nemlig Reginald Guthreds Son, og foromtalte Anlaf eller Olaf, Sitriks Son, den samme, som tilforn var af Kong Adelstan bleven overvunden, og da maatte flye til Irland g), den, som andre kalde Konge i Irland h) eller Dublin, giorde da med hinanden felles Sag imod Kong Edmund, og at de vidste at trække til deres Partie den ovenomtalte de Norskes Konge Olaf, med hvis Hiælp de satte sig i Besiddelse af Northumberland og af Staden York især, hvis Borgere vare næsten alle af Dansk (Nordisk) Herkomst. Samme Olaf bemægtigede sig ogsaa Mercien, ved Hiælp af sine der boende Landsmænd, men blev derover angreeben af Kong Edmund, med hvilken han maatte hos Chester

f) See *Ingulfi* Historia Scriptores 5 post Bedam fol 27. Northumbri freti auxilio *Norwenſis* nomine *Olafi*, qvem sub nomine Regis sibi a *Norwein* vocarunt, rebellarunt Edmundo: siger Chronicon *Joh. Wallingford* ap. Gale in Scriptor. Rerum Angl. Tom. 1. pag. 540. See og *Rogerus de Hoveden* in Annal. fol. 242. b. og fol. 507. a.

g) See *Wilhelm. Malmesburienſis* fol. 26. b. 27. a. b. 28. b.

h) See *Henr. Huntingdonenſis* int. Scriptores 5 post Bedam, fol. 242. b.

Cheſter holde en ſkarp Træfning, der varede indtil Natten, men omtrent med liige Fordeel paa begge Siider i); hvorover Kong Edmund maatte ſlutte Fred, og deele med Kong Olaf, enten Engelland, eller ſom andre berette, Northumberland k). Men nu ſkulde Kong Olaf i Northumberland betale den Norſke Konge, Olaf, en anſeelig Penge-Sum, for den Hiælp, denne havde giort ham; han paalægger derover Underſaatterne en ſvær Skat; deſſe kalde derfor hans Broderſon Reginald ind i Riiget, hvilken de krone til York, og dette giver Anledning til indbyrdes Krig, ſom dog ſtrax blev dempet af Kong Edmund, der tvang dem til at ſlutte Fred, og at lade ſig døbe. Begge vende derpaa deres Vaaben imod Kong Edmund, i hvilket Foretagende de ere ſaa vanhældige, at de derover fordriives fra Northumberland l). Men Kong Edmund døet nogen Tiid derefter, enten Aar 946, eller ſom andre berette, Aar 948, og Northumberne indkalde Kong Olaf paa nye m), hvilken ſætter ſig i Beſiddelſe af heele Northumberland, forend Edmunds Eftermand Kong Edred fik Tiid til at ſamle ſin Armee n). Det varer dog ei længe, forend Kong Olaf gior ſig atter forhadt blandt Underſaatterne, ſom derover uddrive ham paa nye, da han maae tage Flugten til Irland: men Northumberne antage ſig til Konge en Hire Haralds Søn o), eller en Eiric, Haralds Søn, af Danſk Herkomſt p), (vor Erick Blodøxe) Aar omtrent 947 eller

Ao. 944.

Ao. 945.

Ao. 945 eller Ao. 948.

i) See *Rap. Thoyras* i hans Hiſtoire d'Angleterre. Tom. 1. pag. 340. b.
k) See *Lelandi* Collectanea. Par. 1. pag. 523.
l) See *Rapin Thoyras* ovenanførte Sted. *Wilh. Malmesburienſis* bevidner, at Anlaf blev uddreeven næſte Aar efterat han havde ſat ſig faſt i Northumberland.
m) See *Lelandi* Collectanea paa anførte Sted, pag. 375.
n) See *Rap. Thoyras* paa anførte Sted, pag. 844.
o) Saa kalder *Henr. Huntingdunenſis* ham loc. cit. pag. fol. 204. a.
p) Dette Navn gives ham af *Roger. de Howden*, fol. 243. b. og af andre.

Ao. 949. eller 949 q). Men den fordreevne Kong Anlaf havde endnu et stærkt Partie, mange Tilhængere i Northumberland; det kommer derover mellem ham og Kong Erick til en Krig; af denne Leilighed betiener Kong Edred sig; han angriber Northumberland; Kong Erick maae flye til Skotland, hvor han var Konge r): men han forliiger sig med Kong Edred, lover ham Tribut, gior ham Troeskabs Eed, og bliver paa den Maade atter Konge over Northumberland s). Men de Danske (Norske i Northumberland) angriibe Kong Edred under hans Tilbage-March; denne geraader derover i den yderste Nod og Fare: men han undkommer, samler paa nye en Krigsmagt, og vender sig med den mod Northumberland, som han udplyndrer, og udretter derved saa meget, at Northumberne fordriive og dræbe deres Konge, bemeldte Erick, tilliige med Aniak, Anlafs Son t). Siden havde Northumberland ingen særdeles Konge, og var Kong Erick den sidste, som der regierede.

§. 79.

De Nordiske Skribentes Beretning derom.

Denne er, i et kort Begreeb, den rette Sammenhæng af de Engelske Skribenters Beretninger om Tilstanden i Northumberland, fra Kong Adelstans til Kong Ericks Død, samt om Maaden, hvorpaa sidstbenævnte Konge der omkom. Nu ville vi da afhøre vore eegne gamle Skribenters Vidnesbyrd herom. Desse berette, at efter Adelstans Død kom hans Broder Eatmund, Jatmund eller Edmund paa Thronen i Engelland, som var af en ganske anden Tænkemaade i Hensigt til de Norske, og ei af det venlige Sindelav imod Kong Erick,

q) See *Lelandi* Collectanea, loc. cit. pag. 346. Er Edmund død 946, er dette skeet 947: men 949, hvis Edmunds Død indfaldt Ao. 948.
r) Han kaldes Skoternes Konge i *Lelandi* Collectanea, Tom. 2. pag. 4.
s) See *Rapin* paa anførte Sted, pag. 345.
t) See *Roger. de Houeden*, fol. 243. b. og *Lelandi* Collectanea. Tom. 2. pag. 124.

Erick, som Adelstan havde været; og han lod sig derover forlyde med, at han ei vilde være bunden til de Løfter og de Vilkaare, som Kong Adelstan havde indgaaet med Kong Hagen, eller med Kong Erick, i Henseende til Northumberland, men foreene denne Provincе igien med Riiget, eller sætte en anden Konge over Landet u). Dette faaer Kong Erick at vide, og han fornemmer, at det var Kong Edmunds fulde Forsæt; her griiber han da atter til sit forige Tilflugts-Middel, nemlig Soeroveriet, udruster en Flode, og gaaer med den i Vester-Viking, eller ud paa Soeroverie i Vester-Havet, vel i Hensigt, som tilforn, at giøre Bytte, men fornemmelig i det Forsæt, at trække til sig saa mange Norske Soerovere og andre Vovehalse, som fornødent giordes for Kong Erick, til at opnaae sit Øiemærke, der uden Tvil gik ud paa, at tvinge den Engelske Konge, til at indrømme eller lade ham beholde Northumberland, som tilforn. I dette Øiemærke gaaer han først til Orkenoerne, og bestorker sig der, liigesom forige Gang, med en Krigsmagt, under forbenævnte tvende Jarlers, Arnkells og Erlends Anførsel; han seiler derfra til Sudureerne, de Norske Soeroveres da værende rette Stand-Qvarter i Vester-Havet, hvor en Hob Vikinger og adskillige Hær- eller Soerover-Konger sloge sig til ham, for at erhverve sig Ære og Bytte paa forestaaende Krigstog; og han gaaer endelig over til Irland, hvor han, paa samme Maade, bestorker end videre sin Flode og Krigsmagt med nye Tilstode, fra de der boende Norske. Efterat have, paa denne Maade, samlet Kræfter fra alle Kanter, angriiber Kong Erick, for det første, Bretland, men gaaer siden løs paa Engelland selv. Bemeldte Konge besad megen Tap-

u) See Snorro i Hakonar Saga, Kap 4. pag. 130. og Olaf Trygguasons Saga, 1ste Deel, Kap. 16. pag. 15. 2. med fleere.

Tapperhed, var driftig i alle ſine Foretagender, og havde nu faaet en anſeelig Krigsmagt paa Beenene: han lod ſig derfor ei noie med at giøre ſmaae og haſtige Indfalde, og ſiden træfke ſig tilbage, paa Soerover Maneer; men han havde ſtørre Henſigter; hvorover han udbreedde ſine Streiferier til alle Kanter, og blev beſtandig ved at fortſætte dem v). Dette gav en Konge, ved Navn Olafr, ſom ſammeſteds af Kong Edmund var ſat til Landværnsmand, Leilighed til at træfke en overmaade ſtor Krigsmagt ſammen imod Kong Erick, og med den at gaae ham i Møde. Her begynder da, mellem begge Partier, en ſaa blodig og haardnakket Træfning, at de Engelſke have ſelv regnet den blandt de ſkarpeſte Feldtſlage, ſom de nogenſinde have holdt med Nordmændene, eller med de Danſke x). K. Ericks Krigsfolk fegtede længe med megen Tapperhed; og de Engelſke leede, den heele førſte Deel af Dagen, et ſtort Nederlag: men de døende af dem bleve immer afverlede med levende; der komme beſtandig friſke i de udmattede og ſaaredes Sted; hvorover K. Ericks Tropper bleve, da det leed ud paa Eftermiddagen, overmandede, og mod Dagens Ende fik Slaget tilſidſt det Udfald, at K. Erick ſelv deri omkom, tilliige med 5 andre Konger, nemlig Guttorm, og hans tvende Sønner, Ivar og Harek, ſamt en Kong Sigurd og Kong Rognvalld. Samme Skiæbne havde ogſaa de Orkenoiſke Jarler, tilliige med en ſtor Mængde andre Nordmænder. Saa mange af dem, ſom undkomme af Slaget, begave ſig ſtrax til Northumberland, til Dronning Gunhild og hendes Sønner, hvilke, efter denne ſørgelige Tidende, ſtrax lavede ſig til Bortreiſen: de ſaae ſig ei i Stand, til at kunne forſvare ſig mod et fiendtligt Angreeb, ſom de viſt maatte vente; og at blive der længer, var altſaa uſikkert. Paa de Skibe, ſom Kong

v) See Olaf Trygaveſons Saga, paa anførte Sted, Kap. 16. pag. 15. a.
x) See Snorro paa nysanførte Sted, Kap. 4. p. 131.

Kong Erick havde eiet, indskibede de derfor alt deres Gods, som beløb sig til noget anseeligt, bestaaende især af en Mængde Guld og Sølv, som var indsamlet, deels ved Skatter af Northumberland, deels ved Krigs-Bytte, og ved Søerøverier; dermed ginge de om Bord paa bemeldte Skibe, toge med sig saa mange, som vilde giøre dem Selskab, og seilede over til Orkenøerne.

§. 80.

Saaledes fortælle vore gamle Skribente Kong Ericks Død og Endeligt i Engelland. Man seer deraf, at de tale om denne Tildragelse, som skeet kort efter Kong Adelstans Død; da dog de Engelske Skribentes Beretninger vise, at den ei kan være skeet, forend længe derefter, allerførst efter, og som jeg troer, nogle Aar efter Kong Edmunds Død. Sagen er her den samme, som paa saa mange andre Steder, at vore gamle Skribente have feilet i visse Omstændigheder, og henført Ting til samme Tider, samme Personer og Steder, hvilke have i sig selv været meget forskiellige. Det kommer derfor, i saadanne Tilfælde, fornemmelig an derpaa, at kunne henføre enhver Ting til sin rette Tid og Person, til sit rette Sted; og det meener jeg her at kunne best skee, paa følgende Maade. Efter Kong Adelstans Død, finder Kong Erick hans Eftermand virkelig ilde sindet imod sig, men sig selv ei i Stand, til at kunne forsvare sig imod ham i Northumberland, som vore Skribente berette; han undviiger derfor til Orkenøerne, i Forsæt at samle en Krigsmagt, ved hvis Hiælp han kunde tage Northumberland tilbage: men imidlertiid kommer den mægtige Irlandske Konge, Olaf Sigtriksøn, som Kong Adelstan havde tilforn fordreevet fra bemeldte Northumberland, didhen med en Krigsmagt, understøttet af en Norsk Konge, Olaf, og sætter sig i Besiddelse af Riiget; Kong Erick seer sig ei voxen nok, til at for-

Begge Beretninger forenes med hinanden.

drive ham; han sværmer derover en Tid lang om paa Søeroverier i Vester-Havet; og bemægtiger sig en Deel af Skotland, uden Tvil de Provincer, eller et Stykke deraf, som foromtalte Thorstein Raude og de Orkenoiske Jarler havde indtaget y). Vel fordrives bemeldte Irlandske Konge, Olaf, af Kong Edmund, fra sine Besiddelser i Northumberland: men efter Edmunds Død, kaldte Indbyggerne ham tilbage; og Kong Erick maae see sig bedragen i sit Haab, indtil Kong Olaf, paa ovenanførte Maade, havde giort sig forhadt blandt Northumbrerne, da han fordrives, og Erick endelig af dem
An. 949. paa nye antages til Konge z). Herover reiser sig en Krig mellem bemeldte Konger; Erick fordrives, muligt med Kong Edreds Hiælp, som nu blander sig i Spillet med; og ham kommer tilbage med foromtalte mægtige Krigsmagt, som han havde samlet i Vester-Havet. I det paafulgte store Slag, overvindes vel Kong Erick, men omkommer ei deri, som vore Skribenter berette; dette skeer allerførst, da Kong Erick, efterat være bleven paa nye af Kong Edred indsat til Konge i Northumberland, ved Aar 952 omtrent a), angriber den Engelske Konge uforvarendes, med
An. 952. en nye samlet Krigsmagt b), men bliver derover fordreven og nedlagt.

§. 81.

y) See foregaaende §. 45. i Haralds Historie.

z) See herom, foruden anførte Skribenter, Chronicon de Melros ap. Gale, Tom. I pag. 149, hvor denne Tildragelse ogsaa henføres til Aar 949, som vel er det retteste.

a) See *W. Wynne* History of Wales, pag. 55, hvor Erick kaldes *Hircus*, Harolds Søn, og hans nye Antagelse til Konge af Northumbrerne, henføres til bemeldte Aar.

b) See nysanførte History, hvor Erick siges efter 3 Aar at være bleven igien fordreven. Regner man disse til 949, indfalder Kong Ericks Død i det Aar 952, hvilket ogsaa best stemmer overeens med Historien og Tidsregningen, som siden skal sees.

§. 81.

Saadant var K. Erics Endeligt, hvilket svarede i alle Kong Erics Character.
aader til hans forige Levnet, som var en Kiæde af bestandige nverlinger og Krigs Uroelighever, nu uden-, nu indenlands, med hans egne, nu med fremmede. Til Soerøver og Sol- t synes denne Konge at have været vel skikket, men ei til Re- it, allermindst til at blive Kong Harald Haarfagers Efmand. Hans mange Feil, hans haarde, grumme og ongierrige Gemytte især, kunde uden Tvil, ved gode Raadelser, ved en from og dydig Ægtefelles Forestillinger formmelig, være blevne rettede: men nu giorde tvertimod en ig, hærskesyg, i hoieste Grad hævngierrig, arrig og ondskabsd Dronning hans Feil utaalelige, hans Regiering i hoie- Maade forhadt, og dem selv landflygtige. Dette aabnedem Veien til den Christne Religions Kundskab; det kan askee ansees, som en Lykke, midt i deres Vanlykke, og have nt til at forbedre deres forige Tænkemaade: dog tviler jeg get derpaa. Adskillige Omstændigheder give tvertimod tilnde, at deres hele Christendom har bestaaet i en blot udrtes Ansеelse, og at de have paataget den, som en Masqve, pur Nødvendighed, for at kunne omgaaes de Christne. I Beviis derpaa kan dette især tiene, at Dronning Gunld, skiønt døbt, og af Navnet en Christen, har ikke desto ndre hængt saa fast ved de Hedenske Skikke, at i Stedet : at anviise sin afdøde Herre Plads i de Christnes Paradis, s Abraham, Peder og andre saadanne Helgene, lod hun m indromme Sæde i Valhalla hos Othin, iblandt de gamhedenske Helte, i et Vers, som hun ham til Ære har ladet satte, og uden Tvil ved hans Begravelse afsiunge, ved en de ders berømte Skallde. I dette Vers, som findes i den kaldte Fagurskinna, men er forfattet i det gamle Sprog

og i den da herskende Smag, som rober dets Ælde c), forestilles Othin, advaret ved en Drom, om en nye Heltes Ankomst. Han indtages derover af en inderlig Glæde; store Tilbereedelser giores i Vallhalla; alting kommer der i Bevægelse; og man horer en Stoien, ei mindre, end den, som skeede mod Balders (Othins Sons) Tilbagekomst. De storste Helte i Vallhalla, en Sinfliot, en Sigmund, med fleere, udsendes af Othin, for at tage imod den sig nærmende Kong Erick, en Helt, saa tapper, saa berømt af sine Bedrivter, der havde sendt saa mange for sig til Vallhalla, og som nu kom, geleidet af et stort Sælskab, af 5 tappre Konger især, til anseelig Hiælp for Othin og hans Partie, i den eengang med Fenriis-Ulven forestaaende Striid d). Kong Erick imodtages derfor af Sigmund med det kierligste Velkomstes Ynske; han bringes ind i Vallhalla, under alle tilstædeværendes Fryde-Skriig; og han favnes der af den, ei mindre efter hans Ankomst længselfulde, end nu derover inderlig fornoiede Othin.

§. 82.

Følger af hans Død for K. Hagen og Norge.

Vi have hidindtil seet Kong Ericks Død og Endeligt; vi have ogsaa fulgt ham til hans Grav og Ligbegiængelse: vi komme nu derfor nærmere til vort Diemærke, at vise Følgerne deraf for Kong Hagen og Norge. Kong Erick havde avlet med sin Dronning mange Børn, deriblandt adskillige Sønner, som Historien navngiver. Foruden foromtalte Rognvalld e), som omkom, mens Kong Erick endnu regierede i Norge,

c) See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 4. cap. 10. pag. 198.

d) Denne og Midgards-Ormen vare de farligste Fiender, som Guderne, med alle Tings Undergang, skulde saae at stride med: jo fleere stridbare Helte de derfor kunde saae til Vallhalla, jo stærkere blev deres Partie, til den forestaaende Striid, og jo kierere maatte saadannes Ankomst være, saavel for Othin især, som for de andre Guder.

e) Denne anseer Torfæus for at have været den ældste, nysanførte Sted, Kap. 4. pag. 175.; og den Meening er uden Tvil rigtig.

Norge, have følgende overlevet hans Død: Gamle, som Snorro udtrykkelig siger at have været den ældste iblandt dem f), Guttorm, Harald, Ragnfred, Erlend, Gudrand, Sigurd, kaldet Slefa eller Slange, foruden en Dotter Ragnhilld; Navne, som alle have været brugelige i Kong Harald Haarfagers Familie, naar man undtager Gamle, Ragnfred og Erlend, som uden Tvil have været Dronning Gunhilds Familie-Navne. Blandt desse Printser blev Harald født, kort efterat den gamle K. Harald Haarfager havde afstaaet Regieringen til K. Erick g); hans Farfader overøste ham derfor selv med Vand, gav ham sit eget Navn, og erklærede ham for Eftermand paa Thronen efter sin Fader h); hvilket tilligе med fleere Omstændigheder trak efter sig ubehagelige Følger for Norge, da Kong Erick var død. Hans Dronning og Sønner havde da, som tilforn er berettet, begivet sig over til Orkenøerne, hvor Thorfinn Hausakliufur, efter sine Brødres Død, alleene førte Regieringen, som Jarl. Men den, tilligе med bemeldte Orkenøer og Hetland, maatte han, i det mindste for den største Deel, i nærværende Omstændigheder afstaae til Kong Ericks efterladte og flygtige Familie: der havde hans Sønner nu en Tid lang deres Tilhold og Boepæl om Vinteren; de hævede ogsaa hvad Skatter der fulde af Øerne; men droge om Sommeren, ud paa Søeroverier i Vester-Havet, efter den gamle Skallds, Glum Geirasons Vidnesbyrd, og udplyndrede fornemme-

lig

f) See hans Haralds Saga, Kap. 46. pag. 125. Han meener uden Tvil dem, som af Kong Ericks Sønner levede efter hans Død; han nævner derfor ei Rognvalld.

g) See Snorro i Haralds Saga, Kap. 45. pag. 123; og Olaf Tryggvesk. Saga, 1ste Deel, Kap. 12. p. 11. b.

h) Rysanforte Olafs-Saga sætter ham derfor fremst i Spidsen, blandt Ericks Sønner.

lig Kysterne af Irland og Skotland i). Imidlertid var Kong Hagen i Norge, ved Kong Ericks Død, bleven befriet fra den næsten bestandige Frygt, i hvilken han hidindtil havde været, for hans fiendtlige Angreebe eller Streifferier, fornemmelig efter Kong Adelstans Død, da Kong Erick havde mist sine forige Besiddelser i Engelland, eller da de blev ham, paa foromtalte Maade, giorte uvisse og stridige: i de Omstændigheder havde man Aarsag at vente sig et Besøg af ham i Norge, om han ei virkelig har truet dermed. Nu derimod, da denne farlige Medbeiler var nedlagt; tilliige med de fleeste og stridbareste af hans Tilhængere; da hans Sønner vare fordreevne fra Engelland, hvor ingen videre Hiælp eller Understøttelse for dem var at vente; da de efterhaanden bleve forladte, endogsaa af Kong Ericks ivrigste Tilhængere, blandt andre af oftomtalte Arinbiorn, Herse i Fiordene, som begav sig tilbage til Norge, forligte sig der med Kong Hagen, og blev af ham igien indsat i sine Eiendeele, og i sin forige Værdighed: saa syntes nu Kong Hagen, at fra dem havde han sig intet at frygte k), og han vendte derfor sin Opmærksomhed til andre Ting; fornemmelig til den Christne Religions Indførsel blandt sine Undersaatter, hvormed allerede var giort en Begyndelse i Raboe-Riigerne, som Kong Hagen længe havde havt i Sinde, men Tidernes Omstændigheder ei tilladt ham at sætte i Værk. Mueligt henhører ogsaa til desse Tider, hvad vi tilforn have berettet, om denne berømmelige Konges Handel med Jamterne og med Helsingerne, samt hvad siden skal anføres om hans Foretagende mod Værmerne, hvilke han paa nye lagde under sig og den Norske Krone. Men i Hensigt til den Christne Religions Indførsel i Norge,

i) See Snorro i Hakonar Saga, Kap. 5. pag. 131, og nysanførte Olafs Saga, Kap. 16. p. 15. b.

k) See Snorro paa nysanførte Sted, Kap. 6. pag. 133.

i Norge, fandt Kong Hagen for sig uovervindelige Vanskeligheder; de Erobringer, han giorde, i Henseende til Jamte- og Værmeland, paadrog ham den Svenske Konges Misundelse eller Fortrydelse; og det, som syntes fornemmelig at være til hans Fordeel, Kong Ericks Dodsfald, indviklede ham i Stridigheder, og i en Krig med Dannemark, som trak de slemmeste Sviter efter sig, baade for ham og Riiget. Vore Skribente ere, i at give os den rette Sammenhæng i denne Sag, alt for uefterretlige; hvorfor vi ville søge at udfinde den. Eenevolds-Regieringens Indforsel i de Nordiske Riiger giorde Regenterne langt meere opmærksomme paa hinandens Foretagender, end tilforn var skeet; den eene havde, fra ældre Tider, visse Fordringer eller Rettigheder i den andens Riige eller Besiddelser; paa Grund deraf, søgte man at udvide sine Grændser; og man iagttog dertil alle Leiligheder. De Norske Monarker tileegnede sig, paa denne Grund, Værmeland, med hvad, som ligger vesten for Væneren, indtil Havet l); de ansaae sig for berettigede, ei alleene til Jamteland, med en Deel af Helsingland, men ogsaa til alt hvad som ligger norden om den Botniske Bugt, indtil Ganviiken; end meere, de havde den ældste Rettighed til den Svenske Krone selv, som de; der nedstammede fra den ældste Svenske Konge-Familie, fra de Ynglinger, fra Guderne selv m). De Norske Kongers saa meget tiltagende Magt, kunde altsaa ei andet, end giore de Svenske Konger opmærksomme paa de Norskes Foretagender; og deres Sikkerhed, deres eegne Fordeele befalede dem, at sætte sig derimod. Hertil gaves dem meere, end een Grund, een Anledning. Deres Forfædre havde besiddet anseelige Districter i Norge, som tilforn

Tilstanden den Tiid i de 3 Nordiske Riiger.

l) See vor Norske Histories 1ste Deel, Kap. 2. §. 20. pag. 117.
m) See bemeldte Histories 1ste Deel, Kap. 6. §. 1. 2. pag. 353.

tilforn er viist n); Kong Erick Emundsen i Sverrig havde især fornyet Rettigheden dertil, ved at tileegne sig bemeldte Districter, tilliige med Værmeland; Helsingerne havde tilforn, alle tilsammen, betalt Sverrig Skat: men alt dette havde Kong Harald Haarfager, og nu efter ham Kong Hagen, bemægtiget sig. Saaledes stode Sagerne mellem Norge og Sverrig. I Danmark havde de Norske, i de ældre Tider, besiddet anseelige Lande; næsten heele Riiget havde i mellemstunder været i deres Magt o), Jylland fornemmelig, hvor Regente, af Norsk Herkomst, længe have ført Herredømmet; adskillige Omstændigheder give tilkiende, at de mægtige Jydske Konger, som havde saa meget med Keiser Karl den Store, og hans Eftermænd, at bestille, have nedstammet fra dem; og af deres Familie var Kong Harald Haarfagers Dronning, Ragnhilld, hvis Efterkommere kunde altsaa, efter de gamle Tiiders Forfatning, giøre Paastand om Deel i bemeldte Jydske Regenteres efterladte Lande, hvilke den første Eenevolds Konge i Danmark, Gorm den Gamle, havde underlagt sig; liigesom Kong Harald Haarfager selv og hans Eftermand, paa mødrene Siide, nedstammede fra Sigurd Ring og Regner Lodbrock. Alt dette maatte giøre de Danske Konger opmærksomme paa de Norske, som de tildeels kunde anse for deres Rivaler: men foruden bemeldte, gave ogsaa andre Ting Anledning dertil. De Danske Konger havde, liigesom hine Svenske, deres Herkomst fra nysnævnte Sigurd og Regners Familie; og de tileegnede sig derfor liigeledes Ret til visse Districter i Viigen. Desuden var imellem den, efter foromtalte Kong Gorm, i Danmark regierende Harald Blaatand, og Kong Erick Blodøxes Familie, nær Forvant-

n) See foregaaende §. 12 og 13. i Harald Haarfagers Historie.
o) See denne Histories 1ste Deel, Kap. 3. §. 10:16. samt §. 24:29. og 5te Kap. §. 15. 18. 26. 29.

Forvandtſkab og Forbindtlighed: Harald nedſtammede ei alleene fra ſamme Familie, ſom Ericks Moder, Ragnhilld p), men han knæſatte ogſaa Kong Ericks Søn, forbenævnte Harald, det er, lyſte ham i Kull og Kion, og lod ham opdrage, ſom ſit eeget Barn. Dette berette vel vore Skribente, at være ſkeet, allerforſt efter Kong Ericks Død q): men dett maae være en Feiltagelſe; og riimelig maae det være ſkeet længe for den Tiid, da nemlig, da Kong Erick forlod Norge, da han anſaae det for raadeligt at ſætte ſin unge Søn, Harald, der var beſtemt til ſaa høi en Værdighed, og af ſin Farfader udnævnet til Riigets Arving, i Sikkerhed, ved at ſende ham, mueligt i Selſkab med een eller anden af hans Brødre, til hans Fetter, Kong Harald i Danmark. Snorro giver dette ſelv tilkiende, ved at beſkrive Kong Ericks Sønner, ved deres Ankomſt til Danmark, ſom endnu Børn, eller ei fuldvoxne r), hvilket de viſt ei kunde være, de ældſte blandt dem iſær, derſom deres, eller Haralds Ankomſt didhen, er forſt ſkeet, efter Kong Ericks Død, da deres Fader havde, efter vor Regning, været gift over 30 Aar, og Harald iſær, ſom var født Aar 933 eller 934 omtrent, følgelig for Kong Harald Haarfagers Død, maae allereede have opnaaet ſin mandlige Alder, eller en Alder af en Snees Aar omtrent.

p) See Hr. Etatsraad *J. Langebecks* Scriptores Rerum Danic. Tom. 1. pag. 496.

q) See Snorro i Hakonar Saga, Kap. 10. pag. 136.

r) See nysanførte Sted, pag. 136. Olafs Saga, 1ſte Deel, Kap. 18. pag. 18. a. ſiger, at Gamle var den ældſte af Kong Ericks Sønner, men endda ei fuldvoxen (da Dronning Gunhilld med ſine Sønner begav ſig fra Orkenserne til Danmark). Har da Erick avlet alle ſine Børn i ſine ſidſte Leve-Aar? det er ei riimeligt. Gamle har været den ældſte blandt de Sønner, ſom fulgte Dronning Gunhilld fra Orkenserne; det har forleedet Skribenterne til at anſee og udgive ham for den ældſte blandt dem alle.

§. 83.

Sammenkomster mellem de 3 Riigers Konger ved Gothelven.

Kong Ericks Son, Harald, er da bleven opdragen i Danmark, som nærmeste Arving til den Norske Krone, efter sin Fader; og saa længe denne levede, er af ham, eller de Danske, intet yppet mod Norge, eller mod Kong Hagen, som derover i 19 Aar efter hinanden, fra 937 til 955 omtrent, har nydt Roelighed, eller ei indladt sig i nogen Krig, men heller giort alt sit, til at vedligeholde Freden med sine Naboer, til hvilken Ende han, som Loven da tilholdt, hvert tredie Aar indfandt sig ved de saa kaldte Brennenar, beliggende uden for Goth-Elven, hvor de 3 Riigers Grændser stødte sammen, for der at sætte Fred for sit Land, og under en Sammenkomst med de andre Nordiske Regenter, at afgiøre de Tretter og Stridigheder, som kunde have reist sig mellem deres Undersaatte s). Man seer da heraf, at naa desse Steder ere holdte Sammenkomster mellem de Nordiske Konger; man finder Spor derefter baade i de ældre Tider t), og i de nyere; Staden Kongahelle, har uden Tvil, af desse Kongernes Sammenkomster, faaet sit Navn; de kunne ogsaa imellemstunder være blevne holdte paa den bekiændte lille Ø Danaholm, lad være derom ikke meldes det mindste hos vore gamle Skribenter, og denne Ø kunde dertil synes alt for liden og uskikket, eftersom til bemeldte Sammenkomster samlede sig en stor Mængde Mennesker, fra alle omliggende Lande, og store Markeder, ved den Leilighed, bleve holdte u). Dog Kongernes Sammenkomst kunde vel derfor være bleven holdt paa Danaholmen, adskilt fra de andre; det er og mueligt, at

s) See det gamle Islandske Skrivt, kaldet Lardæla. Der mødte hinanden, eller holdte Stævne med de Nordiske Konger, oasaa Kongerne af Engelland og Saxland. See Oluf Trygguesons Saga af Reenhielm, pag. 127.

t) See denne Histories 1ste Deel, Kap. 5. §. 12. p. 298.

u) Herom kan foranførte Lardæla eftersees, som bevidner dette.

at denne Holm kan, til den Ende, have været deelt mellem dem i tree Stokker, saa de alle kunde sidde ved eet Bord, hver paa sin Grund v). Men her moder, ved denne Leilighed, et meere betydeligt Spørsmaal: hvad man vel skal domme om den Sammenkomst paa bemeldte Ø, Danneholm, som skal være holdt, ved Aar 951 omtrent x), mellem vor Kong Hagen i Norge, Amund, kaldet den Slemme, Kong Erick Sigursælls Under-Konge i Sverrig, og Svend, Kong Haralds Søn, samt Med-Regent i Danmark, i Anledning af et Grændse-Skiæl, som da blev sat mellem Sverrig og Skaane; efter hvilken Sammenkomst den Danske Konge skal have holdt Kong Amunds Bidsel, da han steeg til Hest, for at reise bort, men den Norske ham Stigbøielen, eller, som man fra de Danskes Side har villet have det, Amund, Kong Svends Stigbøiel, men den Norske Konge hans Bidsel? For sidste Beretnings Rigtighed, have de Danske villet opviise betydelige Documenter; de Svenske ei mindre vigtige, for den første, blandt dem især Pave Agapeti 2 Bulla, udstædt til Stadfæstelse paa forbemeldte Grændseskiæl, hvoraf, ved Aar 1351, en vidimeret Gienpart af 6 Danske Bisper er udgivet y). At undersøge denne Bulles Rigtighed, vilde her blive alt for vidtløftigt: men artigt nok, at tvende, enten hedenske eller halv-Christne Printser, her i Norden, have villet søge, eller anseet saadan Pavens Stadfæstelse fornøden, paa en Tiid, da saadan Pavens Myndighed, i verdslige Sager, var der ganske ubekiendt, og endnu mindre brugeligt, at søge saadant ved det Pavelige Hof; artigt ogsaa, at Pa-

Hvad man kan domme om Sammenkomsten og Ceremoniellet paa Danaholmen.

v) See J. Rami Norriges Beskrivelse, pag. 7. og Ol. Dalin Svenske Historie, Tom. 1. Kap. 19. § 4. not. (h).

x) See Botins Geschichte der Schwedischen Nation in Grundrisse. 1 Theil. pag. 132.

y) See Ol. Dalins Svenske Historie, paa anførte Sted, §. 5. pag. 444. not. (n) a.

den har villet titulere hedenſke Printſer, ſaadan ſom Konig Amund i det mindſte var, for ſine Sonner z); og ei mindre beſynderligt, at Paven har her giort Anordning for Kongen i Norge, hvor den Chriſtne Religion var endnu ikke antagen. At et Grændſe-Skiæl mellem Sverrig og Skaane er ſat, ved bemeldte Tider, det troer jeg derfor, med den lærde Lagerbring at være rigtigt a); jeg tilſtaaer og gierne, at en Sammenkomſt kan, ved den Leilighed, paa Danehoimen, være holdt mellem bemeldte Konger og Kong Hagen i Norge, ſom mellem dem har været antagen til Opmand eller Dommer: men den derved brugelige Ceremoniel er viſt nok en Fabel, og den Bulla, hvori den faſtſættes, en pur Digt. I Hiſtorien findes ei mindſte Spor derefter, at den eene af de Nordiſke Konger har tilſtaaet den anden nogen Rang, noget Fortrin, allerhelſt efter Eenevolds-Regieringens Indforſel; og hvor uritmeligt da, at Kong Hagen, ſom ſelv Eenevolds-Regent, ſom ſelv havde andre Konger uden ſig, ſkulde giøre ſaadan Opvartning, ſom her omtales; hos ſine Liigemænds Med-Regente eller Under-Konger? At den Umage kunde derfor have været ſpart, ſom en Meſſenius, en Wormius, en C. Lundius iſær b), har giort ſig, for af denne Bulla at viiſe enten de Danſke, eller de Svenſke Kongers Rang og Fortrin; man har omſider mærket, at den heele Hiſtorie, politice betragtet, var ugrundet og uritimelig: men man har dog villet hiælpe paa den, ved at giøre den til en gammel hedenſk Religions-Skik, grundet paa den Rang, de Upſalſke Konger ſtedſe have havt, ſom Over-Drotter og Forſtandere for det fornemſte Tempel i heele Norden c); en Sag, der er ligeſaa lidt beviiſt, ſom heele Reſten. I Kong Valdemar Atter-

z) See Dalins Hiſtorie ſammeſteds, not. (n) b.
a) See hans Svea-Rikes Hiſtorie, 1ſte Deel, Kap. 5. §. 17. pag. 182.
b) See hans Agapeti Bulla, cum Notis. fol.
c) See Dalins Hiſtorie, bemeldte Sted, Kap. 19. §. 4.

ltterdags Tiid, var Pavernes Myndighed i ſtorſte Anſeelſe er i Norden; der anſaae man da deres Buller, deres Domme, eres Stadfæſtelſes-Breve, for at være af den ſtorſte Vigtighed, politiſke endogſaa, ſamt i Regierings-Sager; i den Handel, m benævnte Konge havde, med K. Magnus Smek, om Skaae, grundede han ſin Fordring fornemmelig paa Pave Agaeti Bulla, hvorved Skaane var bleven en Provinces af Danmark; og fra den giorde denne om-ſindede Politikus ſig en amvittighed at viige d). Skulde da Kong Valdemar ei o kunne have beſorget Originalen af denne Bulla tilveieragt, ſaavel ſom den vidimerede Kopie? Man har Aarſag ller Anledning nok til denne Mistanke. Men nok om den Daneholmſke Chimære; og beklageligt, at man i Hiſtorien ſkal ave ſaadanne Uhyrer, Skygger eller Spogelſer at drages ed: vi vende nu fra Danaholmen tilbage igien til vort orge.

§. 84.

Kong Hagen nod der en beſtandig Fred, ſom tilforn er erettet; denne blev, for det forſte, endnu meere ſtadfæſtet, ed Kong Ericks Dodsfald; og deſſe lykkelige Omſtændigheer vilde nu bemeldte Konge betiene ſig af, ſaa vel i Henſigt il foromtalte Indretninger eller Anlægge, ſom til at ſætte Brændſerne i Sikkerhed, eller bringe de Provincer igien til ydighed, ſom derfra paa nogen Maade havde revet ſig los, landt dem iſær Værmeland. Vi have tilforn ſeet e), hvorbes Kong Harald Haarfager ſatte ſig i Beſiddelſe af denne rovince, efterat have derfra fordreevet Kong Erick Emundn i Sverrig. En af vore Tiiders berommeligſte og beſte iſtorie-Skrivere, er vel af den Tanke, at Værmeland er, inden

Kong Hagen tvinger Værmeland til Lydighed.

d) See foromtalte *Car. Lundii* Notæ & Obſervationes ad Agapeti 2 Bullam, pag. 16. og 36.

e) See foregaaende §. 12 og 13. i Haralds Hiſtorie.

inden en foie Tids Forlob, bleven tagen tilbage af de Svenske, efterat Kong Harald havde bemægtiget sig den Province, eftersom Landet blev siden bestandig under den Svenske Krone, uden at nogen af de Norske Konger tileegnede sig dertil nogen Rettighed f). Men herimod maae mærkes følgende Omstændigheder. For det første finder man en Jarl at have været i Værmeland, ved Navn Porer, omtrent i Kong Haralds Tiid, der enten var en Nordmand, eller vide besvogret med de fornemste Familier i Norge: thi hans Hustrue, Isgierd, var Søster til Sigurd Biodaskalla, Vikinga-Kæres Fader paa Vors, fra hvilken Kong Oluf Tryggueson nedstammede ff); dernæst giver den troeværdige, tilforn ofte anførte Eigla, eller Eigills Saga, tydelig nok tilkiende, ei alleene, at Værmeland maae have været under Haralds Herredomme, saa længe han levede, men at ogsaa hans Søn, Kong Hagen, har havt Landet i Besiddelse, fra sin første Regierings Tiid af. Den beretter os g), at i bemeldte Konges unge Aar, bleve Skatterne af Værmeland ham rigtig betalte: men da han steeg meere til Alders r), begyndte den der værende Jarl, Arinodr eller Arnvid, da han havde tiltraadt Statholderskabet rr), at holde Skatten tilbage, ventelig, i Anledning af en hemmelig Forstaaelse, mellem denne Jarl og de Svenske, eller ved Leilighed af et Slags nye Misforstaaelse, mellem dem og Kong Hagen. Denne sendte derover, til Arnvid Jarl, først eengang, siden paa nye, men hver Gang 12 Mænd, for hos ham at indkrive Skatten.

Arnvid Jarl vægrer sig ved at betale Skat.

f) See Hr. Canceellieraad Lagerbrings Swea-Rikes Historia. 1ste Deel, Kap 5. § 18. pag. 167.
ff) See Landnama, 3 Part, Kap. 1. pag. 89, og Append. pag. 176.
g) See dens 51 Kapitel.
r) Da han blev gammel, siger bemeldte Saga; hvoraf kan sluttes, at dette er skeet mod Enden af hans Regiering.
rr) See bemeldte Eigla, Kap. 51.

Skatten. Jarlen betalte rigtig Skatten hver Gang; Gesandterne toge imod den, og reiste deres Vei: men de bleve begge Gange myrdede, under Tilbagereisen, i Eidaskov, Skatten borttagen, og Arnvid selv, ei uden Grund, mistænkt, som Hovedmand for denne skammelige Gierning. At sende fleere, i dette Ærinde, var altsaa farligt; at bruge Magten, vilde mueligt Omstændighederne ei tillade (uden Tvil har Krigen med Ericks Sonner og Danmark da allerede været begyndt, eller i Giære) og man greeb derfor til det Middel, som da gemeenlig var brugeligt i saadanne Tilfælde, nemlig i saa farligt et Gesandtskab at betiene sig af Personer, som havde giort sig skyldige i nogen Forseelse, eller paa anden Maade forhadte hos Regenten, men besadde derhos Mod og Dristighed. Saadan en Person opsogte nu Kong Hagen sig; og han fandt den i en, ved Navn Thorstein, der var en Son af Erick Allspakur, eller den Viise, en meget riig, mægtig og anseelig Leensmand i Viigen, ved Oslo-Fiord, der havde Arinbiorn Herses Soster, Pora, til egte. Arinbiorn var vel kommen tilbage til Norge, til sin Bestening, sin forige Værdighed, og sine Godser, som tilforn er berettet; han levede der ogsaa en Tid lang i megen Anseelse s): men omsider begyndte Kong Hagen at fatte Mistanke til ham, at han stod i et Slags hemmelig Forstaaelse med Kong Ericks Sonner, som da havde deres Tilhold i Danmark, eller at han vilde slaae sig til deres Partie, hvis de foretoge sig noget Forsog mod Norge, som de truede med; denne Mistanke, og sin Fortrydelse derover, gav Kongen ham, ved en vis Leilighed, tilkiende; og dette virkede saa meget, at Arinbiorn, efterat have, med et Mandskab paa 300 Mænd, bestaaende deels af hans Husstropper, deels af

s) See foransørte Eigla, Kap. 45 og 46.

af Bonder-Sønner, giort et Soerover-Tog paa Sarland (de tydske Kyster) og Frisland, endelig begav sig til Dannmark, og slog sig paa nye til bemeldte Printsers Partie. Over dette sattede Kongen saadan Vrede mod Arinbiorns Paarørende, at nogle af dem lod han dræbe, andre drive fra deres Eiendeele t), formodentlig ei uden dertil given Aarsag, paa deres Side. Til Mistanke mod foromtalte Thorstein især, havde Kongen saa meget meere Anledning, som han tilforn havde fulgt sin Morbroder til Engelland, følgelig været paa Kong Ericks Partie; Kongen havde derover, efter hans Faders Død, lagt det Gods, den Arv, ham skulde tilfalde, under Kronen: men alt dette havde dog Thorstein, ved Hiælp af Kong Adelstans Forbøn eller Megling, faaet tilbage; Kong Hagen havde desuden beklædet ham med det Embede, og den Værdighed, hans Fader tilforn havde havt: men nu var han een af dem, der enten skulde skaffes af Veien, som mistænkte for Utroeskab, eller hvis Troskab skulde prøvet. Til den Ende befaler Kongen en, ved Navn Koll, en Mand, der var bekiændt af sin Hurtighed, og sine mange Reiser, i Sælskab af elleve andre, paa nye at fare til Værmeland, for at indkræve Skatten af Arnvid Jarl, men tillige at bringe Porstein det Budskab, at enten skulde han følge med dem til Værmeland, eller forlade sine Eiendeele, og ramme Norge. Til Lykke for Thorstein, opholdt sig den Tiid hos ham den tilforn ofte omtalte Eigill Skalagrimsson; og det ved følgende Anledning. Den næste Sommer, efter Eigills foromtalte Tilbagereise til Island u), komme didhen ingen Skibe fra Norge, formedelst de der da værende bestandige Uroeligheder, hvorover Tilstanden i Norge, K. Ericks Flugt derfra, med steere Omstændigheder, vare paa Island ganske

Kongen sender 3die Gang derom et Gesandtskab til ham.

Eigill Skalagrimssons videre Tildragelser.

Ao. 938.

t) See nysanførte Sted, Kap. 51.
u) See den foregaaende §. 67 og 68. i Kong Ericks Historie.

ganſke ubekiændte. Imidlertiid paakommer Eigill en hæftig Længſel efter at giøre en nye Udenlands-Reiſe v); han bemander et Skib med 30 ſine Staldbrødre, og reiſer afſted, i Forſæt at beſøge Engelland: men efter en hæftig udſtanden Storm, lider han Skibbrud under Northumberland, hvor Kong Erick da var, af hvilken han maatte vente ſig den ſmærteligſte Død, for hvad han, ved ſin Bortreiſe fra Norge, mod bemeldte Konge havde begaaet. I denne Nød søger han paa nye ſin Tilflugt til ſin gamle Ven og Forvante, Arinbiørn Herſe, ſom da var i York; denne antager ſig den beængſtede Eigill, bringer ham ind for Kong Erick, og lader ham der falde paa Knæe, for at bede om Naade, ved at holde om Kongens Fødder, og lægge ſit Hoved i hans Skiød, til Tegn, at hans Liv og alting overlod han hermed i Kongens Vold. Imidlertiid havde Arinbiørn ſamlet al ſin Veltalenhed, for at formilde Kongens Vrede, ved at foreſtille ham, paa den eene Siide, den Berømmelſe, her kunde vindes, derſom han beviſte Naade mod en, der ſaa grovelig havde forſeet ſig, ved at viiſe ham, paa den anden Siide, den Ære, her nu vederfores ham: Eigill, for at forſone hans Vrede, var godvillig kommen hen til ham, over et uendelig ſtort Hav, fra et langt bortliggende Land, hvor han intet havde at frygte; hans Ankomſt bar derfor det ſikkerſte Vidne om Kongens ſtore Magt, om hans Myndighed og Anſeelſe, ſom forfærdelig for hans Fiender ſelv, ogſaa de længſt fraværende. Men hvor meget end Arinbiørn herved ſøgte at flattere K. Ericks Ærgiærrighed, uagtet, at Eigill ſelv lod ſig høre med et Vers, til hans Berømmelſe, var hans Dom beſluttet: han

Kk 2 ſkulde

v) Denne hæftige Længſel, og den Storm, ſom drev Eigill til Northumberland, har man villet tilſkrive Dronning Gunhilds Hexerier. See Eigills Saga, Kap. 43. Men den førſte har kun været en Virkning af et uſtadigt Gemytte, hos en Perſon, ſom var vant til at ſlakke omkring, og den ſidſte en pur naturlig Hændelſe.

A. 939.

Han kommer i Livs-Fare i Northumberland.

skulde doe; og Dronning Gunhilld paastod, at det strax skulde skee: men det var allereede Aften, da dette skeede; at dræbe en ved Natte-Tider, blev anseet for uanstændigt, for Ridings-Værk x); dette forestillede Arinbiørn; og han fik derfor af Kong Erick Befaling, at bevogte Eigill til følgende Dag, men bevogte ham, saa han ei undkom. Denne takker Kongen for den Naade, forestiller ham tillige den Uret, Eigill var skeet, der havde opvakt hans Sind til Hævn, og bringer ham hiem med sig. Der indrømmer han Eigill et Værelse for sig selv, og befaler ham følgende Nat at sammensætte et Vers, som maatte bestaae af 20 Stropher, til Kong Ericks Berømmelse. „ Erindre dig herved, lagde han „ til, din Frendes, Brage Skallds Exempel y), som for „ en Forseelse mod Kong Biørn i Sverrig, havde forskiært „ set sit Hoved, men løste det, ved et Vers af 20 Stropher, „ giort paa een Nattes Tiid, til Kongens Berømmelse. „ Eigill adlyder; han faaer sit Vers færdigt z); og Arinbiørn begiver sig med ham følgende Dag til Hoffet, hvor han, for at give Sagen Eftertryk, forestiller sin lange Tieneste, sin Hengivenhed for det Kongelige Huus, som han, eene af alle Kong Ericks Leensmænd, havde fulgt i Landflygtighed, og beder om Naade for Eigill, om Frihed for ham, i det mindste, at komme uskad bort, som den, der godvillig havde over-

x) Ecki skall nidest a vekar i Nott, sagde Sukkaste. See Thorstein Vikingssons Saga, pag. 78. Andre fleere Steder at forbigaae.

y) Denne Brage er uden Tvil den samme, som tilforn er omtalt, der var i den Hordelandske Konges, Hiors Hof. See foregaaende §. 25. i Kong Haralds Historie.

z) En Svale skal, i Beamydelsen, have bestandig flagret og vebet uden for Vinduet, hvorved han blev hindret i sine Meditationer. Arinbiørn maatte derfor sidde der den heele Nat, for at drive hende bort. Egla, Kap. 43. Uden Tvil har man anseet den Svale for at være Dronning Gunhilld eller hendes Udsending.

overgivet sig i Kongens Vold a). Dronning Gunhilld gior vel derimod de stærkeste Forestillinger; hun afslaaer reent det forlangte: men Arinbiern, som var kommen selv bevæbnet, med et bevæbnet Folge, erklærer, at ville doe med Eigill, efterat have forsvaret sig og ham, til det yderste. Eigill træder i det samme frem for Kongens Bord, og istemmer det Vers, han havde giort, til Kong Ericks Ære aa); Versets staaer denne an, som vel og ypperlig giort; og ved alt dette vindes saa meget, at Kongen skiænker Eigill for denne Gang Livet, som den, der godvillig havde overgivet sig i hans Vold: men han forbød Eigill oftere at komme for sine eller sine Sonners Øine, for hvilke Hævnen skulde staae aaben, til en anden Gang. Eigill ophoiede, i et Vers, Arinbiorn med en Tak- og Lov-Tale, den dem af Kongen udviiste Naade, og vendte fornoiede tilbage.

Han befrier sig ved et Vers, giort til K. Ericks Ære.

§. 85.

Arinbiorn, i hvilken vi have eet af de største Exempler, i vor Nordiske Historie, paa det oprigtigste og bestandigste Venskab, lod det ei blive dermed, men ledsagede Eigill, med et Følge af 100 bevæbnede Ryttere, til Kong Adelstans Hof, hos hvilken Eigill stod i megen Naade. Hos ham blev han Winteren over, men reiste følgende Aar, i Selskab med forommeldte Thorstein, til Norge, hvor han hendreev Winteren hos bemeldte sin Fetter, og begav sig saa tillige med ham til Kong Hagen, som da var i Throndhiem. Thorstein bliver der, som tilforn er meldt, vel imodtagen, og faaer sine Godser

Han reiser til Norge.

Ao. 940.

Ao. 941.

a) At dræbe en, som godvillig havde overgivet sig i eens Hænder, ansaae man for Mord, for skammeligt, for Nidings-Værk.

a) Ved dette Vers reddede Eigill sit Liv eller Hoved, det blev derover kaldet Haufud-Lausn, Hovedets Løselse; og er endnu tilovers. Det staaer bag i *Ol. Wormii* Litteratura Runica, p. 207. seqv. med en vidtløftig Forklaring hos, og har det besynderlige, fremfor andre gamle Vers, at deri findes Riim og Omqvæd. Spørsmaal: om en nyere Skalld ei kan have givet det den nu værende Form.

tilbage, tillige med ſin Faders forige Embede og Værdighed; Eigill frembar litgeledes ſit Erinde, med Hilſen fra Kong Adelſtan til Kong Hagen, at denne vilde være Eigill behiælpelig, til at faae de Godſer, den ſin Huſtrues Arv, om hvilken han tilforn havde havt Trette med Berg-Aunund, men ſom dennes Broder, Atle den Skamme, efter Kong Ericks Kiændelſe, havde bemægtiget ſig, ſom ſin Broders Arving: men Kong Hagen, ſom kiændte Eigills onde Gemyts Beſkaffenhed, optog hans Andragende med Koldſindighed, og afſlog hans Tilbud, at træde i Kongens Tieneſte, ſom Hird- eller Hofmand, med Bebreidelſe for de Voldſomheder, han tilforn havde udovet mod den Kongelige Familie. Dog bar han den Hoiagtelſe for Kong Adelſtan, ſom han vidſte at være en Ven af Eigill, den Erbødighed for ſine eegne Love, paa hvilke denne beraabte ſig, at han omſider ei alleene tilſtædde Eigill at opholde ſig i Norge, for at udføre ſin Sag imod bemeldte Atle, men gav ham ogſaa et Tegn, eller et Brev, med til Thord paa Aurland, Herſe i Sogn, at være ham behiælpelig. Saa vel vidſte denne brave Regent at overvinde ſig ſelv, og at agte Ret og Retfærdighed hoier, end alt andet.

Gaard Almheim, beliggende paa Den Haud c); og han bliver der vel modtagen, af den der boende Fridgeir, en Søsterson af Arinbiorn Herse, og altsaae tilliige Forvante af Eigills Hustrue. Denne Mand havde nylig tiltraadt sin Faders Arv, var endnu ung, men anseelig riig, og han holdt en stor Familie paa sin Gaard, hvis Bygninger, efter de Tiiders Maade, vare store og prægtige. Eigill, som en Forvante, som en Ven af Arinbiorn, bliver der paa det prægtigste beværtet: men han mærker, under Giæstebudet, en Sorg, udbreedet over alles Ansigter, og en hemmelig Bekymring, hos den heele Familie, men dog meest hos Fridgeirs Søster, et deiligt og anseeligt Fruentimmer, hvis Øine vare næsten bestandig fulde af Taarer. Eigill undrer sig derover, men faaer Aarsagen dertil ei at viide, førend ved sin Bortreise, da han for Storm og Modvind havde der opholdt sig i 3 Dage. En Kiæmpe eller Bærserk, ved Navn Liotr hin Bleike, af Skotsk eller Svensk Herkomst, der var en stor Holmgangsmand, og i et stort Udraab for de mange af ham giorte Nederlage, havde forlanget Fridgeirs Søster til ægte: men hun var bleven ham negtet; og derover havde han udfordret Fridgeir til en Eenekamp, hvori ei alleene denne, som ung og uforsøgt i saadanne Leege, stod Fare for at miste Livet, men ogsaa hans Familie, for at blive skilt ved de ham tilhørende Eiendeele, hvilke, efter de da brugelige Holmgangs eller Eenekamps Love, gemeenlig tilfulde Seiervinderen; paa hvilken Maade Liotur havde forhvervet sig meget Gods, berøvet mange deres Gaarde og Eiendeele. Da Eigill stod færdig at reise bort, aabenbarede

c) Den kaldes nu Hareid eller Hareidslandet. See Hr. Strøm paa bemeldte Sted, Kap. 8. pag. 408. Navnet Haud er mueligt en blot Skrivefeil, for Hareid. Navnet Almheim staaer i det Exemplar af Eigla, som jeg har brugt; Gaarden heeder nu Alme; og berette Beboerne, at der har Fridgeir boet, som skulde gaae i Eenekamp med Liotr. Hr. Strøm loc. cit. pag. 411.

benbarer Fridgeirs Moder, Gyda, ham dette, med Anmodning, at geleide hendes Son til Kampe-Pladsen, og være ham der behiælpelig. Eigill er strax dertil villig, og man bereeder sig til den forestaaende Enekamp.

§. 86.

Beretninng om de Gamles Enekampe.

Saadanne Enekampe havde, som bekiendt er, overalt Sted blandt vore Forfædre, næsten i alle deres Forretninger, hvori det kom an paa Mit og Dit; man seer heraf, at Kong Hagen ei har afskaffet dem ved sine Love; de vare endnu en Tiid lang, efter ham, brugelige her i Norden, hvorfra de, med de til fremmede Steder udvandrende Nordiske Folk, med de af dem anlagde Colonier og stiftede Regieringer, have udspreedet sig næsten over heele Europa, hvor de længe have været i Brug, end ogsaa i Rettergangs- Kres- og Tvils-Sager. Det vil derfor formodentlig ei være Læserne ubehageligt, at vi ved denne Leilighed, her anføre de fornemste Omstændigheder, som ved dette Slags Kampe ere iagttagne. Den, som udfordrede en anden til Enekamp, hvilket burde skee offentlig og vidnesfast, berammede et vist Sted, paa hvilket, og en vis Tiid, enten kort eller lang d), inden hvilken Kampen skulde gaae for sig; dette maatte den udfordrede imodtage; man gav hinanden, til Forsikkring derom, den da brugelige Lofters Stadfæstelse med Haandetag e), under Trussel og Erklæring, at den, som blev ude, skulde bære det forhadte Nidings Navn, som man ansaae for værre, end Døden selv f); og hvis dette skeede, som var meget vant, blev den udfordrede ude, eller sendte han ei en anden i sit Sted, hvilket var tilladt, og ofte blev brugt g), oprettede den anden

d) See blandt andre herom Sturlaugs Saga, Kap. 6. pag. 10.
e) See Kialnesinga-Saga, eller Saga af Bue Endridssyne, Kap. 5.
f) See Sturlauga-Saga, Kap. 7. pag. 14.
g) See Gautreks og Hrolfs Saga, Kap. 38. pag. 239. og Sturlaugs Saga, Kap. 7. pag. 11.

ham til Vanære, paa Kampe-Pladsen, en Nidings-
ang, bestaaende, enten i saadan en omtrent, som tilforn
malt h), eller i dens Billede, som blev borte i). Naar
npen skulde gaae for sig, mødte enten de 2de segtende hin-
en alleene, hvilket dog meget sielden skeede, eller havde,
gemeenlig var Brug, begge Parter sine Secundanter k),
Antall blev i Forveien fastsat l). Desse vare enten blot
uere ll), hvilke ved saadan Leilighed ofte indfunde sig i
Mængde, især af de paagiældendes Familie; eller een og
de af dem bleve brugte, til at føre den segtendes Skiold,
iedække ham dermed, imod den andens Hug m); eller de
ede tilliige mod hinanden, enten to og to i hver Gang,
alle tilhobe n). Mange samlede sig desuden til saadan
Kampe-Pladse, for at fornøie sig med at see paa desse,
ut blodige Leege o). Til Kampe-Plads blev gierne udseet,
n en Holm, hvoraf desse Kampe, gemeenlig kaldtes Holm-
ge, eller en anden liden Øe; der indcirklede man Kampe-
dsen, enten med Stene p), eller med Hassel-Kiæppe q): men
var

e) See foregaaende §. 75. i Kong Ericks Historie.
f) See Saga af Gisle Surissyne, Kap. 2.
g) See Sturlaugs Saga, Kap. 12. pag. 29.
h) See Olafs-Saga, 1ste Deel, Kap. 118. pag. 135. a.
i) See Ketill Hængs Saga, Kap. 6. pag. 11.
k) See Gautreks-Saga, Kap. 38. p. 241; og Ketill Hængs Saga, Kap. 4. pag. 8, samt Kap 6. pag. 11.
l) See Olafs Saga, 1ste Deel, Kap. 118. pag. 135. a.
m) See *Saxonis* Historia Dan. Lib. 4. pag. 65; og videre om Tvekampe hos ham, pag. 30, 66, 78, 86, 142.
n) Af saadanne sees endnu nogle tilovers i Norge, f Ex. paa Gaarden Dales Marke, paa Sundmør. H. Strøms Sundmørs Beskriv. 2 Part, Kap. 5. pag. 259.
o) See *Bryn. Svenonii* Conjectanea in Saxonem, in *Stephanii* Notis ad Saxon. pag. 98.

var dertil et Tiid eller Leilighed, breedte man et Skind r), eller en Kappe, ud paa Jorden s), hvorpaa de fegtende skulde staae, hver paa sit Skind, eller sin Kappe t); fra den Plads maatte ingen af de fegtende viige; skeede det, ansaaes han for overvunden, og han maatte da løse sig med en Sum Penge, som gierne belob sig til 3 Mark u). Førend Kampen gik an, opsagde den, som havde udfordret, de saa kaldte Holmgangs-Love v), angaaende hvad under eller efter Kampen, burde iagttages. Desse vare adskillige, efter Behag og Indfald. Nogle f. Ex. tilholdte, at den, som veg tilbage, om det var kun een Finger, skulde bære Nidings Navn x); andre fastsatte, hvor mange Penger man paa begge Sider skulde udsætte paa dette Spil, Seier-Herren til Belonning y) af den, som først blev saar, enten han for Resten blev dræbt eller ei z); nu befaldte de, at den dræbte skulde af Seirvinderen begraves; nu at han skulde faae sine Vaaben med sig i Høien a): thi ellers tilhorte den overvundnes Vaaben Overvinderen. Overleverte een af Parterne den anden sine Vaaben, tilstod han sig dermed overvunden, og saa var Striiden til Ende b): men derpaa findes vel neppe Exempel. Efterat alting var færdigt til Striiden, havde den, som var udfordret, Ret til at hugge først c); man ver-

lede

r) Gautreks Saga, Kap. 38. pag. 241. Toku þeir fellð og kostuðu under Fætur sier, heeder det i Thorstein Vikingsøns Saga, pag. 87.
s) See *Arngr. Jonæ* Crymogæa, pag. 100.
t) See den gamle Saga, kaldet Svarfdæla, Kap. 9.
u) See foranførte Kialnesinga-Saga, Kap. 4.
v) See Gautreks-Saga, Kap. 38. pag. 241.
x) See foranførte Svarfdæla, Kap. 9.
y) See Sturlaugs-Saga, Kap. 10. pag. 24.
z) See Olaf Tryggvasons Saga, 1ste Deel, Kap. 118. pag. 135. a.
a) See Orvar Odds Saga, Kap. 20. pag. 21.
b) See Sturlaugs Saga, Kap 7. pag. 14.
c) „ Hoga þu først, sem Holmgaunga-Log eru til, þui eg beše Eymoltar „ bedeb „ sagde Harek til Viking. See Thorstein Vikingss. Saga, p. 28.

e siden gemeenlig Hug om Hug, med store og svære Slag cc); g betiente man sig ofte af Kunst og Behændighed. • Eenlig greeb man strax til Sværdet; undertiiden aabnede m Kampen med Kaste-Spyde, og brugte derpaa Sværded). Saaledes tumlede man sig om med hinanden, indenten den eene faldt, eller blev ovygur, som det heedte, er, enten først blodig, eller saa hæftig saaret, at han ei iger kunde forsvare sig. I begge Tilfælde ansaaes han for rbunden: han maatte enten løse sig med 3 Mark e), som 'orn er berettet, eller naar intet vist derom var i Forveien kat, da med saa stor en Sum, som Seiervinderen vilde alægge ham f). Ofte og i visse Tilfælde tog Seierherren saa, ei alleene den dræbtes Gods, som Eigla bevidner, men saa hans Hustrue og Born; hvilket kaldtes at vega sig til rfs g): men dette synes da fornemmelig at have havt Sted, ar Eenekampen angik omtvistede Eiendeele, eller den nedte ingen mægtige Forvante eller nær Paarørende havde; da maatte Seiervinderen, efterat have nedlagt sin Modnder, hvis Gods han vilde tileegne sig, hugge med eet ig Hovedet over paa en hosstaaende Øxe. Derved blev n sat i fast Besiddelse af det forhvervede Gods: skeede det ei, havde den dødes Arvinger Ret til at forfølge ham, og itage ham Godset h).

§. 87.

Desse vare de fornemste Omstændigheder ved vore gamle rfædres Eenekampe, og saadan skulde nu den Tveekamp

Eigill gaaer i saadan en Eenekamp

 blive,

cc) See Hervarar-Saga, pag. 76.
d) See Eigla om Eenekampen mellem Eigill og Atle, Kap. 48.
e) See Kialnesinga-Saga, Kap. 4, og Svarfdæla, Kap. 9.
f) Saaledes beretter Gisle Surssons Saga, Kap. 3.
g) See videre herom *Andr. Bussæi* Lexicon Vocum Antiqvarum ad Schedas Are Frode, in Voce *Vega*. Det heedte saa, at vega sig til Landa og Konu. See Sagan af Gisle Surssyne, Kap. 1.
h) See *Arngrimi Jonæ* Crymogæa, pag. 100.

mod Liotr hin Bleike.

blive, som foromtalte Fridgeir agtede, med Eigills Hiælp, at indlade sig i. Om Aftenen for den dertil berammede Dag, samlede sig til Fridgeirs Huus en stor Mængde af hans Venner og Paarørende; og i Selskab med dem begave Fridgeir og Eigill sig til Kampe-Pladsen, der var indcirklet med Steene paa en deilig jævn Plan, beliggende paa en lille Øe, ved Navn Vorse i), ei langt fra Fridgeirs Gaard. Der indfandt ogsaa Liotur sig med et stort Følge. Denne angriibes strax af den saa kaldte Bærsærksgang, eller det Bærsærkiske Raseerie; dette gior ham end meere forfærdelig; Eigill vil derfor ei tilstæde, at Fridgeir, som var ung, sperlemmet og uforsøgt i saadanne Leege, skulde vove sig imod ham: men han gaaer selv i Cirkelen mod Liotur, og angriiber ham saa estertrykkelig, med Hug paa Hug, at han faaer ei Tiid til at hugge imod, men driives ud af Cirkelen, rundt omkring den heele Mark, og maae bede om Tiid til at hvile sig. Dette tilstaaes ham af Eigill; men han nedlægges, da Kampen blev igientagen, og begraves der paa Øen k). Derved tilfaldt nu, efter foranførte da brugelige Love eller Vedtægter, Seiervinderen hans efterladte Gods: men dette overdrager han til Fridgeir, paa sine Vegne at indsamle, fortsætter derpaa sin Reise, først til Sogn, siden til Askegaard, fordrer der af Atle sin Hustrues Arv; og da denne negter ham Arven, stævner han Atle til Gulething. De møde der begge; Atle tilbyder sig med 12 Mænds Eed at beviise, det han intet Gods erede,

i) See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 4. cap. 9. pag. 192. Men efter Indbyggernes almindelige Meening paa Sundmør, skal Kampen have staaet paa den Øe, Rødøe, beliggende i Mundingen af Ørstefiorden. See Hr. H. Strøms Sundmørs Beskrivelse, 2 Part, Kap. 8. pag. 411.

k) Graven viises endnu paa bemeldte Øe, bestaaende af en stor Hob sammenkastede Steene, over en af 5 store Graasteene sammensat Ligkiste, af hvilke den eene tiener til Laag. See nysanførte Sted, Kap. 7. pag. 374.

ede, som tilkom Eigill: men Eigill foreslaaer da en anden, ogsaa ved Love og Vedtægter fastsat Maade, paa hvilken deres Trette kunde afgiøres, en Tvekamp; Atle, som stor og stærk, vel dreeven i saadanne Leege og kyndig i Hexerier, især i den Kunst, at døve andres Sværde, tager villig imod Tilbudet; og Kampen gaaer for sig paa Thing-Pladsen. Her kommer Eigill i stor Fare: alle Hug ere forgieves; hans Sværd vil ei bide; han kaster derfor omsider dette fra sig, griber Atle fat, kaster ham mod Jorden, bider ham Struben over, da alt andet Middel var forgieves, knækker derefter Halsen paa den hosstaaende store gamle Oxe, tileegner sig derved den omtvistede Arv; og reiser saa over til Jisland. Efter indløben Tidende om Arinbiorns Tilbagekomst til Norge, faaer Eigill atter Lyst at giøre en Reise didhen, for at besøge der sin gamle Ven. Denne imodtager ham, som sædvanlig, baade venlig og prægtig: i det paafølgende Juule-Giæstebud uddeeler han til sine Giæster anseelige Foræringer, men til Eigill især en med Guld bestukket Silke-Kappe, besat med Guld-Knapper heel ned igiennem, foruden en Klædning af Engelsk Klæde af adskillige Farver; og han paatager sig siden, til Eigills Beste, en Forretning, hvorved han giorde sig endnu meere mistænkt hos Kong Hagen, og som derfor ei udfaldt efter Ynske. Efter foromtalte Holmgangs-Love, tileegnede Eigill sig det Gods, der havde tilhørt Liotur hin Bleike; men efter den da i Norge giængse Lands-Lov l), burde fremmed Mands Arv, som ingen Arving havde i Riiget, tilfalde Kongen; og paa Grund af denne Lov, havde Kongens Sysselmænd lagt de Gaarde og det Gods under Kronen, som havde tilhørt bemeldte Liotur m). Heri meente Eigill sig at være skeet Uret, og vilde fordre Godset tilbage. Arinbiorn,

Ham reiser til Jisland, No. 942.

Han kommer tilbage til Norge.

l) See bemeldte Eigla, eller Eigills Saga, Kap. 47.
m) See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 4. cap. 9. pag. 177.

som kiendte Kongens og Eigills ulige Gemytte, raadte ham derfra: men hans umættelige Begierlighed, hans stive og ubændige Sind, tvang Arinbiorn til, selv at paatage sig den Forretning. Dette fortrød Kongen, han ansaae Arinbiorn, som den, der i dette Tilfalde satte sin Konges Fordeel til Side, for at fremme andres; han sluttede deraf, at samme vilde skee, i andre betydelige Ting, i Rigets Sager, i Hensigt især til Kong Ericks Sønner, hvis det kom til Krig mellem dem og Kongen om Riget; og Arinbiorn maatte derover høre foromtalte Erklæring n), som tvang ham til at gaae paa nye i Landflygtighed. Ikke desto mindre var Eigill saa ufortrøden som, at da Arinbiorn, ventelig for at mætte hans Begierlighed, og tilliige forebygge, at han ei paa nye skulde yppe Voldsomheder i Landet, betalte ham 40 Mark Sølv, som en Erstatning for Arven efter Liotr, tog Eigill derimod uden Betænkning. En ei mindre Prøve paa et høit og ædelt, end paa et nedrig tænkende Gemytte. Eigill gior derpaa sin Velgiører Selskab, under foromtalte Søerøver-Tog, paa de Tydske og Frisiske Kyster: men de skille sig fra hinanden i Liimfiorden; Arinbiorn begiver sig, med saa mange, som godvillig vilde følge ham, til Kong Ericks Sønner, som da vare i Danmark; men Eigill seigler til Norge, til sin Fætter, foromtalte Thorstein, hos hvilken han var, da forbemeldte Koll kommer med den Befalling fra Kong Hagen, at Thorstein skal giøre en Reise til Værmeland, for at indkriive Skatten hos Arnvid eller Arnodr Jarl.

§. 88.

Han paatager sig bemelte Gesandtskab til Værmeland.

Et Gesandtskab, eller et Sendebuds Forelse, som var forenet med Livs-Fare, blev da kaldet Forsending; og for saadant et kunde nu det ansees, som var Thorstein paalagt. Dette Ærinde ansaae man desuden for at være en saa fornem-

n) See foregaaende §. 84.

me

ne Mand, som Thorstein var, uanstændigt, og som en Forretning, der var under hans Værdighed o). Eigill paastod derfor, at hans Frende burde være selv frie for den Forretning, og at en anden burde gaae i hans Sted. Koll og hans Folge var dermed tilfreds, naar Eigill vilde paatage sig Forretningen; denne er dertil villig; han slaaer sig til hines Selskab, selv fierde, for at fylde det til Gesandtskabet bestemte Tall, 12, eftersom Koll var ankommen kun selv otte, og man begiver sig paa Reisen, med Heste og Slæder; thi Reisen skeede om Vinteren. Efterat de havde reist sammen indtil mod Grændserne af Eidaskov, stiller Koll med sit Selskab sig hemmelig fra Eigill, da de engang mod Nattens Ankomst, skulde tage Herberge, hver paa sit Sted; Koll reiser tilbage over Dofre-Fiælld til Kongen, som da var i Throndhiem, hvilken han fortaalte sin Reises Beskaffenhed eller Udfald p): men Eigill kommer, efter Kolls Anvisning, til en paa bemeldte Eidaskov boende riig Bonde, ved Navn Arnodr Skeg. Denne tog imod Eigill og hans Folge, ganske udmattede af Reisen, bragte dem ind i sin Spisestue, og tracterede dem, for det første kun med Skiør eller suur Melk, paa det de siden des snarere kunde blive drukne, men siden med Øll og Mad i Overflodighed. Værten, hans Skiænker og Husfolk satte da hæftig an paa Eigill og hans Stalbrødre, med store indtil Bredden fyldte Horn eller Bægere; desse kunde tilsidst ei meere, maatte ei heller, efter Eigills Advarsel; og denne drak for dem alle, da han mærkede Arnodrs skiælmske Hensigt. Til Straf for saadan Beværtning q), truede Eigill, Morgenen næst efter, at hugge Arnodr Hovedet fra:

o) See Eigills Saga, Kap. 51.
p) Uden Tvil har Sagen været i Forveien saaledes aftalt mellem Kongen og Koll.
q) En skiælmsk, eller en skiden og karrig Beværtning, er derover i Island og Norge siden kaldet Arnodar-Veitsla eller Arnoveitsla. *Torfæi* Hist. Norv. l. c. Lib. 5. cap. 5. pag. 208.

fra: dog lod han sig nøie med at afhugge hams høire Øie, siden at udstinge ham det eene Øie; Resten skiænkedes ham, for hans Hustrues og Dotters Forbons Skyld r). Efter denne smukke Forretning, fortsætter Eigill sin Reise til en anden Bonde, som boede tæt hos Eidaskoven, ved Navn Thorsinn, hvor Eigill tænkte at finde Koll, men forgiæves. Denne Bondes Dotter finder Eigill hæftig syg; han kommer efter, ved at lade randsage hendes Seng, at en i Jomfruen forliebt Person havde, for at vinde hendes Kiærlighed, practiseret visse Runer (de saa kaldte Mand-Runer) i hendes Seng, men forstaaet Kunsten saa slet, at i Stedet for Elskov, havde han bragt hende en tærende Sygdom paa Halsen; og fri denne befriede Eigill hende, ved at udskiære visse andre Runer, kaldede Lim-Runer rr) paa et Stokke-Træe, og lægge dem under hendes Hoved-Pude; hvorved han meget forbandt sig bemeldte Thorstein og Familie. Derfra bliver Eigill ved at fortsætte den begyndte Reise, uagtet han mærkede sig af Koll at være bedragen: men efter Ankomsten i Eidaskov, seer han sig angreeben af 6 Karle, som Armodr havde udsat paa ham. Af desse nedlagde han 3; kom derefter, paa hin Side Eidaskov, til en riig Bonde, ved Navn Aulver s); men fra ham til Arnvid Jarls Hof. Eigill bliver der meget venlig imodtagen; han frembringer sit Ærinde, som var, paa Kongens Vegne, at indkræve al den Skat af Værmeland, som Arnvid havde oppebaaret, siden han var bleven Jarl t); og faaer det Svar, at Jarlen havde vel tilforn betalt det altsammen, til Kong Hagens Sendebude: dog vilde han betale hvad han endnu kunde være skyldig. Under Navn

Han faaer Skatten af Arnvid Jarl.

af

r) En uregierlig drukken Mand, siger man endnu paa sine Steder i Norge, at være værre end Eigill. *Torfæus* paa nytanførte Sted.

rr) See *Stephani* Notæ ad Saxonem, pag. 40.

s) I endeel Exemplarer af Eigla kaldes han Alf eller Ulf.

t) Saaledes staaer i Eigla, Kap. 51.

af Skat leveres virkelig til Eigill endeel Guld, Sølv og Skind-Varer, men langt mindre, som Eigill erindrede, end burde være; allerhelst, naar dertil skulde lægges, hvad Kongen tilkom at kræve i Mandebod for sine Sendebude, hvilke man beskyldte Jarlen for at have ladet dræbe. Denne Beskyldning erklærede Jarlen for usandfærdig; han lod vel ogsaa Eigill reise bort med Skatten: men han befalede tilliige 2de Brødre, begge af det Navn Ulf, at tage saaledes imod ham, under Tilbage-Reisen igiennem Eidaskoven, at hverken Skatten, ei heller bemeldte Beskyldning, skulde komme for Kong Hagen. Desse paatage sig Forretningen, de drage afsted med et Sælskab af 30 Personer, men deele sig i 2de Partier, eftersom i bemeldte Skov vare 2de Veie, den eene over en steil og smal Biærg-Hals, den anden langs samme Hals over Moradser og en Broe. Aulver, hos hvilken Eigill tog ind paa Tilbage-Reisen, advarede häm derom: men han drog dog afsted, og bliver angreeben, først af det eene Partie, paa bemeldte Biærge-Hals, hvor han nedlægger den eene af forbenævnte Brødre, med 10 andre, siden af det andet, i en snæver Pas, men tager saa imod dem, at den anden Ulf ogsaa bliver dræbt, og af det heele mod ham udsendte Sælskab komme kun 5 tilbage. Eigill fik mange, men kun lætte Saar; alle hans Staldbrødre vare liigeledes saarede, men ingen til Døden; de forbunde sig da for det første, som de best kunde: men blive siden alle fuldkommen forbundne, efter Ankomsten til foromtalte Thorfinn. Denne leedsagede dem fra sig med et Følge af 12 Mænd; og dette, tilliige med den indløbne Tidende, om Arnvid Jarls og hans udsendte Drabantes vanhældige Forsøg mod Eigill, gior saa meget, at Armodr lod sit Forsæt fare, at ville paa nye oppasse og angribe Eigill. Denne med sit Følge kommer derfor, uden videre Hinder, tilbage til Viigen, til Thorsteins Gaard, hvor

Jarlen vil lade ham dræbe, men forgiæves.

de havde Tiid, til at efterſee og fuldkommen at læge deres Saar. Imidlertiid ſender Thorſtein viſſe ſine Sendebude til Kong Hagen med Skatten af Værmeland; deſſe underrettede ham tilliige om den heele foranforte Tildragelſe; og Kongen faaer derved tilſtrækkelig Oplysning om Arnvid Jarls lumſke Omgang, hvorom han tilforn vel havde haaret Mistanke, men dog ſtedſe været i Uvished. K. Hagen lader derfor Thorſtein, ved ſine Sendebude, tilſige ſit fuldkomne Venſkab, ſtadfæſter ham i hans Betiening eller forige Værdighed, og giver ham fuldkommen Fred æller Sikkerhed for ſig, Familie og Eiendeele: men han ſætter ſig tilliige for, at afſtraffe Arnvid Jarls Forræderie, paa det eftertrykkeligſte. Til den Ende gaaer han næſtfølgende Sommer med en Krigsmagt til Værmeland; der tor den utroe Jarl ei oppebie hans Ankomſt, men tager ſtrax Flugten til Gothland u): men Kong Hagen, efterat have alvorligen afſtraffet mange af Indbyggerne i Værmeland, ſom havde ſpillet under Dække med Jarlen, enten i Henſigt til de Norſke Sendebudes Drab, eller anden Utroeſkab, nogle paa Penge, andre endnu haardere, ſatte en anden til Jarl over Værmeland, og forfulgte den flygtige Arnvid ind i Gautland ſelv, hvilket Land, i det mindſte for en Deel, han bragte under ſin Lydighed, eller tvang til at betale ſig Skat v).

Kong Hagen giør et Tog til Værmeland, og fordriver Arnvid.

Ligeledes et Tog ind i Gothland.

§. 89.

u) I *Torfæi* Exemplar har ſtaaet Oſter-Gothland. See hans Hiſtor. Norv. l. c. Lib. 3. cap. 5. p. 211. Men retteſt maae det have været Veſter-Gothland. Arnvid ſynes ſiden at have været Jarl i Gothland. I det mindſte kaldes han i Niala, Kap. 5, Jarl i Gautlande. Hans Søn, Atle, tog der ſaaledes afſted med Mord og Røverier, at han blev giort fredløs, forſt i Sverrig, ſiden i Danmark, hvoreſter han en Tiid lang dreev Søeroverier, indtil han endelig af endeel Norſke, under Anførſel af en Kurr fra Island, blev dræbt i Øresund.

v) Eigills-Saga, Kap. 52, ſiger udtrykkelig, at Kong Hagen foer over Veſter-Gothland, og lagde det under ſig, beraabende ſig herpaa de nævnte Konges Saga eller Hiſtorie, og paa de gamle Vers, ſom om

§. 89.

Man har heraf tilstrækkelig Anledning til at slutte, at Gotherne maae i Forveien have givet Kong Hagen Aarsag, til at ove desse Fiendtligheder, enten ved at understotte den opsætsige Arnvid, eller ved Forsøge, at bringe Værmeland under deres Lydighed. Kong Hagen var vist nok ikke den Regent, som enten af en uriidig Erobre-Lyst, eller af en daarlig Ærgierrighed, skulde angriibe andre, eller sine Naboer: men han vilde ligesaa lidt taale det af dem. Et Slags Uret, en Fornærmelse, en foregaaende Fiendtlighed maae derfor have dreevet bemeldte hans Foretagende mod Gotherne; og af samme Kilde havde den Krig sin Oprindelse, som Kong Hagen, omtrent ved samme Tiider, ragede i med Dannemark. Vi have tilforn seet, at Kong Ericks Son, Prints Harald, blev opfostret i Danmark, ved Kong Harald Blaatands Hof x); denne Prints havde, i Folge, deels af Fodsels-Retten, deels af sin Farfaders Anordning, et Slags nærmere Ret til den Norske Krone, end Kong Hagen, men den tilkom ham ikke, forend efter hans Faders Død. Mens denne levede, har derfor hverken Harald, eller hans andre Brødre, yppet noget mod Norge, saavidt man kan see af Historien. Deres Vært og Storke, hvad endeel af dem angik xx), deres Hurtighed, Mood, og den mandige Opforsel, som de viiste i deres første Opvært, giorde dem vel tiidlig modne til Forretninger, endogsaa forend deres Alder synes at ville tillade det y): men deres første Foretagender gin-

Anledning til Krig med Dannmark.

om hans Bedrivter vare forfattede. Sagen er derfor nok rigtig i sig selv, men Grunden dertil, og Omstændighederne derved, uvisse eller ubekiendte.

x) See foregaaende §. 82 og 83.

xx) Snorro taler kun om endeel af dem. See hans Hakonar-Saga, Kap. 10. pag. 136.

y) See Snorro paa nyeanførte Sted.

ge dog alleene ud paa de da giængse Soeroverier. Saasnart deres Alder det vilde tilstæde, droge de ud paa Soerover-Toge, og sværmede en Tiid lang omkring i Øster-Soen; hvorom den gamle Skald, Glumr Geirason, bær Vidne, i det til benævnte Printses, siden Kong Haralds, Ære giorte Vers, kaldet Graafeldar-Drapa z). Denne har da, mueligt i Sælskab med een eller anden af sine ældste Brødre, for det første dreevet Soeroveriet i Øster-Soen: men da Kong Erick var død, begyndte Prints Harald at tænke paa sin formeente Ret til den Norske Krone, og ved den Leilighed at vende sine Vaaben mod Kong Hagen og hans Lande, især mod de til Danmark næstgrændsende Provintser, mod Viigen og de Kanter a). At Prints Harald har derom i Forveien giort Fordringer hos K. Hagen, og at den da i Danmark regierende Konge, Harald Blaatand, har understøttet hans Fordringer, deels for at hiælpe sin Foster-Son, deels af Stats-Hensigter, er let at formode. Intet andet kan rimeligviis have været Aarsag, eller givet Anledning, til de bestandige Streiferier, som de Danske da dreeve i Viigen b). Desse satte endelig Kong Hagen sig for retskaffen at hemme, og gik derfor selv med en Flode til bemeldte Viigen. Saasnart de der omstreifende Danske bleve hans Ankomst vaer, toge de Flugten, det snareste mueligt var, nogle til det næstgrændsende Halland, men andre, som vare Faren nærmest, søgte den aabne Soe, og saa over til Jylland. Da Kong Hagen det fornam, satte han didhen efter dem, giorde der Landgang, og tog afsted paa samme Maade, som de Danske tilforn havde giort i Viigen. For at afværge dette, samle Indbyggerne en

Prints Harald og de andre Kong Ericks Sønner angriibe Norge.

De understøttes deri af de Danske.

Ao. 955.

K. Hagen giør derfor et Tog til Danmark.

z) See et Vers eller en Strophe af den hos Snorro paa anførte Sted.

a) Da Ericks Sønner lode af at røve i Øster-Soen, vendte de sig mod Viigen, heeder det i Oluf Tryggvasons Saga, 1ste Deel, Kap. 18. p. 18. b.

b) See Snorro paa anførte Sted, Kap. 6. pag. 133.

en Krigsmagt, og med den angriibe de Kong Hagen, som derover maae indlade sig med dem i en Træfning. Denne blev den første, man finder ham at have holdt, siden sin Ankomst paa Thronen; og derfor søgte han nu, i den at give sine Undersaatte, saavel som Fiender, et høit Begreeb om sit uforfærdede Mood, sin Sterke og Tapperhed. Uden Hiælm, uden Pantser, følgelig ei anderledes bevæbnet, end een af de gemeene Stridsfolk, gaaer han selv i Spidsen af sin Armee, foran sit Mærke, eller sin Hoved-Banner c); der fegter han saa mandig, og han opmuntrer derved sine Folk til den Tapperhed, at Seieren blev Kong Hagens, men Fienden slagen, og forfulgt et langt Stykke ind i Landet; hvorom den gamle Skald, Guttorm Sindre, har indført en Strophe i sin Digt, til Kong Hagens Berømmelse, kaldet Hakonar-Drapa d). Fra Jylland gaaer han over til Siælland, for ogsaa der at opleede de Vikinger, som havde rovet i hans Riige. Øresund var, i de Tiider, eet af Søerøvernes fornemste Tilholds-Steder: didhen begiver derfor Kong Hagen sig, med tvende Skibe, og træffer der elleve Vikinge-Snekker: men det:e ulige Antal Skibe uagtet, gaaer han strax løs paa Søeroverne, og fegter atter med den Held og Tapperhed, at den heele Vikinge-Flode blev giort ryddig og erobret e). Efter denne Seier, som benævnte Sindre har liigeledes afbildet os i foranførte Vers, gior Kong Hagen Landgang paa Siæland, uden videre Modstand; han udplyndrer der Landet; dræber endeel af Indbyggerne, som satte sig til Modværge; paalægger andre store Løsnings-Penge for deres Frihed: men bortfører nogle, som Fanger; og lader ned-

c) Kongernes Plads i Feldtslage var ellers under eller bag Hoved-Banneret, i en Kreds eller Skioldborg af de tapperste og udvalgteste Mænd.

d) Den er indført hos Snorro i hans Hakonar-Saga, Kap. 6. pag. 133.

e) Ere foranførte Eigla, Kap. 52; Snorro paa anførte Sted, Kap 7. pag. 133, og Olaf Tryggvasons Saga, 1 Deel, Kap. 17. p. 17. a.

hugge en stor Deel Creature, til Strandhug. Paa samme Maade foer han frem langs de Skaanske Kyster: han udplyndrede alle Steder, som laae ham i Veien; han inddreev stærke Contributioner og Skatte af Indbyggerne; og dræbte alle Vikinger, saa mange han kunde overkomme, baade Danske og Vender f). Øster-Gothland undgik ei heller hans refsende Haand: Gotherne havde, paa foranførte Maade, mueligt ogsaa ved Roverier i Kong Hagens Lande, giort sig straffskyldige; deres Kyster blive nu derfor udplyndrede, store Skatte eller Contributioner hos dem inddreevne; og med desse mange Seiere, med et over alle Maader riigt Bytte, vender Kong Hagen, mod Høstens Ankomst, tilbage til Viigen. Der opholdt han sig følgende Vinter, for at være ved Haanden, til Landets og Grændsernes Forsvar, i Fald enten de Danske eller Gotherne skulde vove et nyt Forsøg: men andre Steder i Riget, andre Forretninger, fordrede hans Nærværelse, fornemmelig Riigets nordlige Provincer, hvor Kong Hagen havde en betydelig Forandring i Sinde; og derover anseer han det for raadeligst, at sætte en Statholder, eller en anden til Regent over de sydlige Kanter i Riget.

Han angriber og Øster-Gothland.

Han sætter K. Tryggve til Statholder over Viigen.

Foromtalte Vestfoldske Konges, Olafs Søn, Tryggve, som Kong Hagen tilforn havde indsat til Konge over Romeriige g), havde en Tiid lang forsøgt sig i Vesturviking, eller dreevet Soeroverier i Vester-Havet, især paa de Skotske og Irrske Kyster, men var kommen hiem til Norge, samme Høst, da Kong Hagen kom tilbage fra foromtalte Danske og Gothiske

f) Venderne have altsaa allereede, ved de Tiider, begyndt at drive Soerøverier, som det synes, i Selskab med de Danske. Den Jomsborgske Colonie maae følgelig, for de Tiider, være anlagt af Kong Harald Blaatand, i den gamle Vineta; hvorom videre kan eftersees Hr. Etatsraad Langebecks ypperlige Anmærkninger til Svend Aagesens Danske Historie, i Scriptor. Rerum Danic, Tom. I. p. 52.

g) See foregaaende §. 70. 71, og §. 74.

thiske Tog. Denne sin Broder-Son r), som vant til Søe-røver-Krige, som hærdet og forsøgt i samme, anseer da Kong Hagen for bequem til bemeldte Forretning, til det Embede, som hans Fader, Kong Olaf, en Tiid lang havde tilforn beklædt; han beskikker Kong Tryggve til Statholder og Landværnsmand i Viigen s), med Befaling, deels at forsvare Landet mod fiendtligt Anfald, deels at underlægge sig, saa meget han kunde, af de Lande i Dannmark, som Kong Hagen forige Sommer havde lagt i Skat, eller giort sig Skatskyldige t): men han gaaer selv følgende Foraar til de nordlige Kanter i Riiget, til Throndhiem. Ao. 956.

§. 90.

Kong Hagen havde paa foranførte Maade skaffet sig en tilstrækkelig Hævn, for hvad de Danske og Gotherne havde foretaget sig, ham og hans Riige til Skade; han havde søgt at giøre dem denne Hævn saa følelig, at de ei saa let eller hastig skulde vove fleere saadanne Foretagender; og hans Tanke, hans Hensigt dermed, var uden al Tvil, at sætte Naboe-Regenterne i Frygt for deres egne Besiddelser, ved den Frygt at trække deres Opmærksomhed til dem selv, til deres eget Forsvar, og derved at bringe det saa vidt, at de skulde lade hans Riige blive urørt. Vore Skribente melde vel intet derom: men alle Omstændigheder viise dog dette. Af heele

Kong Hagen søger at giøre Erobringer i Dannmark og Gothland.

fore-

r) Snorro i Hakonar-Saga, Kap 11. pag. 135, kalder ham K. Hagens Broder. Dette var giængs blandt de Gamle: de kaldte de nærmeste Paarørende ofte Brødre. Men saadant har ei sielden givet Anledning til Vildfarelse og Forvirring, saavel i Historien selv, som fornemmelig i Slægte-Linierne.

s) Hidhen henhører egentlig, hvad den saa kaldte Fagurskinna beretter, see foregaaende §. 74, at Kong Hagen udnævnte Tryggve til Konge i sit Riiges 17de Aar. Vel synes dette, ei at komme overeens med foranførte *Theodorici Monachi* Beretning, at Hagen regierte fredelig i 19 Aar. Men dette kommer kun af en forskiellig Regne-Maade, og begge desse Beregninger kunne let forenes sammen.

t) See Snorro i Hakonar-Saga, Kap. 8, 9. pag. 133.135.

foregaaende Beretning, af den Kong Tryggve gjorte Besættelse eller Tilladelse, at giøre Erobringer i Dannemark, af Guttorm Sindres Vers, hvori berettes, at Kong Hagen underlagde sig Siælland, og giorde Sealand skattskyldig, af Eigils Fortælling, at bemeldte Konge lagde Øster Gothland under sig, sees tydelig, at de af Kong Hagen foretagne Krigs-Toge have været stillet paa noget meere, end at revse en opsætsig Jarl, at fordriive endeel Vikinger, eller giøre Bytte. Visse nu ubekiændte Omstændigheder maae altsaa have tilbøiet sig i Forveien, hvilke bestemmede Kong Hagen til saa betydelige Fortetagender; og hvad han nu søgte at giøre i Dannemark, maae de Danske tilforn have forsøgt i Norge, i Viigen især, nemlig der at giøre Erobringer, enten til deres eegen, eller til Kong Ericks Sønners, til Printz Haralds Fordeel. Alt dette havde nu Kong Hagen til intet giort, ved bemeldte sine Krigstoge; desse havde han fort med den Eftertryk, at Fienderne havde Aarsag at frygte for deres eegne Lande; og fra Kong Ericks Sønner havde han for nærværende Tiid ei meget at befrygte rr): derved ansaae han nu Sagerne at være satte paa en temmelig sikker Fod; han betroede derfor Regieringens Styrelse og sine Landes Forsvar, paa de Kanter, som vare mest udsatte for fiendtligt Angreeb, til sin Fetter, til den af sine Bedrivter, for Mod og Tapperhed bekiændte Kong Tryggve, men satte sig selv for, med Alvor og Eftertryk, at udføre et Forehavende, som længe havde ligget ham om Hiertet, men Omstændighederne, saa længe især, som Kong Erick levede, ei tilladt ham at udføre. Et Forehavende, som blev maaskee begyndt i Uriide, eller dreevet med for megen Iver, endskiønt

rr) Hidhen meener jeg at henhøre, hvad Snorro beretter, i Hakonar-Sögu, Kap. 6. pag. 133, at Kong Hagen havde sig ei synderlig at frygte for Kong Ericks Sønner; skiønt han henfører det til en anden Tiid, til Sagernes Tilstand strax efter Kong Ericks Død.

ensstiont i en god Sag, og havde derover nær indviklet Riget i en borgerlig Krig, sat Kong Hagen selv i den bedrøvelige Fornødenhed, at besudle sine Hænder med Undersaatternes Blod, og derved at fordunkle den Glands, den Herlighed, der omskinnede hans forige Regiering. Tildragelsen er den mærkværdigste i Kong Hagens heele Regiering, og var af følgende Beskaffenhed. Bemeldte Konge var i Engelland bleven døbt og oplært i den Christne Religion, som tilforn er berettet; da han kom til Regieringen i Norge, var han derfor en ivrig Tilhænger af bemeldte Religion; og det havde været hans Forsæt, at bringe det heele Rige under dens Lydighed, saasnart han havde sat sig i Besiddelse deraf, eller han fornam sig at sidde fast paa Thronen v). Men det heele Rige, nogle faae Personer undtagne, var endnu hedensk, og der fandtes overalt nok af dem, der vare ligesaa ivrige i deres Religion, som Kongen i sin. Den, som kiænder de gamle Celters eller Galliers og de Tydskes Religion, kiænder derved tillige, for en stor Deel, vore gamle Nordiske Forfædres Religion og Gudsdyrkelse, sær i de ældste Tider, da Tænke- og Levemaaden var blandt alle Nordiske Folk næsten den samme, og da vor Nordens Beboere, i visse Maader, havde et Slags andet Religions System, end i de seenere Tider. Derefter finder man Spor overalt; og denne Forskiæl reiste sig af en dobbelt Kilde. Vi have tilforn viist, at Nordens ældste Beboere bestode af tvende, vel ei fra Begyndelsen af, men dog i de seenere Tider, adskilte Folkefærde, de Joter og Gother; liigesom desse efterhaanden bleve forskiællige i andre Ting, antoge de forskiællige Meeninger i Religionen; og denne Forskiæl tiltog især, efter Othins Ankomst

Han tragter efter at indføre den Christne Religion i Norge.

De gamle Nordiske Folkes Religion og Gudsdyrkelse.

u) See Snorro paa nvsanførte Sted, Kap. 15. pag. 139.
v) See Snorro sammesteds, pag. 140.

Ankomst til Norden, som der meget raffinerede paa Religionen, ved at giøre Gudsdyrkelsen meere prægtig, ved at indføre Templer og Billeder, ved at forøge Antallet paa Guderne. Heraf den Forskiællighed, for den største Deel, som findes i vore gamle Nordiske Forfædres Philosophie. De ældste Jøter førte en overalt simpel Levemaade x); og derefter var deres Religion og Gudsdyrkelse indrettet, som derover meest lignede de gamle Celters og de ældste Tydskes. Solen og endeel andre Himmel-Kloder ansaae de for de fornemste Guder, eller for Gudernes Boliger, og Ilden for det prægtigste Billede paa Gudernes Væsen; de troede endeel mindre Aander, som hines Handtlangere, i at bestyre Verden, og som Udflydelser fra det høieste Væsen, hvilket oplivede alle Ting; fra samme Væsen ansaae de deres egne Siæle for at have sin Udflydelse; de troede derfor, at de efter Døden skulde samles med hine Aander; de dyrkede derover deres Guder uden Templer eller Billeder, paa den frie aabne Mark y), hvor de under Træer, eller i Lunde, oprettede dem Altere og bragte dem Offere yy); de ansaae, af samme Aarsag, Lunde og Træer, Biærge z), Klipper og Steene a), Søer og Vande for hellige, eller som bemeldte mindre Aanders Boliger, og troede Forfædrenes Siæle at beboe visse Høie, Huler og Biærge, hvorhen de seld efter Døden skulde hensættes, eller forflottes til Forfædrenes ældste Boepæle uden for vor Norden, til Glæsisvoll og Udainsaker, hvor Gudernes ældste Boliger vare. Saadanne omtrent vare de ældste Nordiske Folkes Tanker i Religionen, hvilke siden

x) See denne Histories 1ste Deel, Kon. 1. §. 9:20

y) Om saadant et Sted kan eftersees Broocmanns Beskrivelse over Øst-Gothland, 2 Deel, pag. 458.

yy) See et saadant Offer-Sted f. Ex. afbildet i Novis Litterariis Maris Balthici, Ao. 1699. pag. 287, foruden andre flere.

z) See derom videre *Th. Bartholini* Antiqvit. Danicæ, pag. 354 og 361. og Olaf Tryggvesons Saga, udgiven af Reenhielm, pag. 270.

a) See herom, blandt andre, Sagan af Hørde og Holmverium, pag. 122.

den hos en stor Deel af Efterkommerne bleve vedligeholdte, ligsaa efterat store Forandringer, baade i Gude-Læren og i Ceremonier vare i Norden indførte. Dette skeede fornemmelig, til Anledning af den sidste Othins Ankomst til Norden. Othin selv, med Thor, Freyr og fleere af hans Selskab, bleve da satte paa Gudernes Liste; de Steder, som bemeldte Personers Forfædre havde beboet, ansaaes derefter for Gudernes Boliger; og nu bleve Asgaard, Vallhalla, Gudheim, de Boepæle, hvorhen de salige efter Døden skulde forflyttes. Gudsdyrkelsen, Offringerne især, som tilforn vare skeete under aaben Himmel, paa store dertil oprettede, gemeenlig oven paa andre mindre lagde Steene, paa de Afdødes Høie, eller under Træer og i Lunde, bleve da forflyttede til visse Templer, efter den Indretning, som havde været i Asgaard b), for hvilke Templer man udvalgte til Forstandere, ei alleene Mands-, men ogsaa Qvindes-Personer c). Saaledes et Tempel, med dertil hørende Offringer, oprettede Othin selv i Sigtuna, strax efter sin Ankomst til Norden d): men Freyr forflyttede Dyrkelsen derfra til Upsala; der bygde han et stort Tempel, lagde dertil alle sine Indkomster, sit Jordegods og sit Løsøre, hvilket siden blev kaldet Upsala-Aud (det Upsalske Tempels Eiendeele), og han fastsatte desuden, at til Templet, til Offringernes Vedligeholdelse, til de store aarlige Fester, med meere, skulde af hver Mand betales en vis aarlig Told eller Skat e), hvilken siden kom i Brug ved alle Templer, og blev kaldet Hof-Told f). Upsala-Tempel blev

Forandring deri, efter Othins Tider.

Templer i Norden.

I Sverrig.

b) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 2. pag. 2.
c) See Snorro paa bemeldte Sted, Kap. 4. pag. 4. Om Templet i Biarmeland, Sturlauge-Saga. Steinvor var Templets Forstanderske, Hofgydia. Vapnfirdinga-Saga.
d) See Snorro sammesteds, Kap. 5. pag. 6.
e) See ogsaa herom Ynglinga-Saga, Kap. 8. pag. 10, og Kap. 12. p. 12.
f) See Vapnfirdinga-Saga. De, som ei betalte, bleve stævnte og afstraffede.

da det fornemſte, ſom et almindeligt Tempel for heele Sverrig. Men de tage viſt nok Feil, ſom ville giøre det til et almindeligt Tempel for heele Norden. Saaledes have endeel Svenſke Skribente afmalet os det: men uden mindſte Medhold af den gamle Hiſtorie. Foruden det Upſalſke, have i Norden været mange andre Templer, mueligt tildeels liigeſaa ſtore og prægtige, ſom det Upſalſke. Saadant et Hoved-Tempel var i Gothland, hvori fandtes ei mindre, end 100de Guder ff).

I Gothland.

Saadant et var ogſaa paa Mære, for heele Throndelagen, eller for Ind-Thrønderne iſær: der var Hofudſtader (det fornemſte Tempel) ſiger derom Olver paa Eggio g), liigeſom ſiges om Upſala-Tempel h); der var et Tempel, beſat med mangfoldige Afguds-Billeder: men midt blandt alle ſtod Thors Billede, ſom den fornemſte. Han var dannet meget ſtor og Majeſtætiſk, overalt beprydet med Guld og Sølv, ſiddende paa en Vogn, af meget prægtigt Arbeide, for hvilken vare ſpændte 2de Bukke i), overmaade ſkiønt udarbeidede. Vognen ſaavel ſom Bukkene ſtode paa Hiul, og kunde trækkes hvorhen man vilde, ved et af Sølv kunſtig ſammenſlynget Leede-Baand. Kort: det heele Billede var meget prægtigt og af det kunſtigſte Arbeide k). Templet paa Mære maae altſaa i de ældre Tider have været det fornemſte i Throndhiem. Men Templet paa Hlade og det i Gudbrandsdalen, ſiger Niala l), at have været de ſtørſte i Norge. Paa Hlade har altſaa været et Tempel for Ild-Thrønderne iſær, oprettet mueligt, da Kong Harald Haarfager, eller Hakon og Sigurd

I Norge, ſaaſom paa Mære.

Paa Hlade, i Guldbrandsdalen.

ff) See Oluf Tryggueſons Saga, udgiven af Reenhielm, pag. 59 og 81.
g) See Snorro i Olef Tryggueſons Saga, eller Heimskringla, 1ſte Deel, pag. 557.
h) See Snorro i Ynglinga Saga, Kap 12 pag. 12.
i) Thor bliver i Edda foreſtillet, ſom kiørende paa en Vogn, med 2de Bukke for. Han kaldes derfor Aka-Thor, den agende Thor.
k) See Olaf Tryggvaſons Saga, 2 Deel, Kap. 24. pag. 102.
l) See denne Saga, Kap 76.

gurd Jarl der fæstede deres Boepæl. Hvor prægtige desse Temple have tildeels været, kan best sees af den Beskrivelse, som Sturlaugs-Saga giver os over Templet i Biarmeland m). Der var indviet til Thor, Othin, Fryg og Freya, bygget med megen Kunst, af kostbart Træ, samt overalt beprydet med Guld og Ædelsteene. For Gudernes Billeder, som vare udstafferede med Kroner paa deres Hoveder, og med Kiæder af Guld n), stode Borde, af Guld og Sølv, besatte med kostbare Drikke-Horn, og anden Prydelse. Paa Væggene af Templet hængte gyldene Tavler, under Taget Guld-Armbaande og Ringe, med en stor Deel kostbare Klæder, men omkring Gudernes Billeder, som paa deres Knæe havde Skaaler, fulde af Penge, kostbare Tapeter o).

§. 91.

Foruden bemeldte Templer paa Mære, paa Hlade, i Gudbrandsdalen, vare endnu andre almindelige Templer i Norge: man finder eet paa Gaulom, for det nu værende heele Bergenhuusiske District; et i Scirisdal paa Vestfold, uden Tvil for heele Viigen, med fleere. Desuden havde gemeenlig hver Province, hver lidet Kongeriige, sit eeget Tempel. Historien melder om et paa Rauden i Nordlandene; om eet paa Atleey for Fiordene; om eet i Baldurshage for Sogn; om et paa Vors *); om eet paa Den Mostur for

Fleere Templer i Norge.

Provintz-Templer.

m) See dens Kap. 46 og 50.

n) See herom Herrauds og Bosa-Saga, pag. 33, hvor ogsaa meldes om Templet i Biarmeland.

o) See Herrauds-Saga sammesteds. En Beskrivelse over Radegasten Tempel i Venden, kan sees hos *Dithmarum Merseburgensem* in Leibnitii Scriptor. Rerum Brunsvic. Tom. 1. pag. 381; og om Irmenseule Tempel, samt store Rigdomme, *Meibomii* Scriptores Rerum Germanic. Tom. 3. pag. 17.

*) See Ynga-Hlunns Saga, Kap. 7. Disablot skeede paa Vors: ogsaa maae der have staaet et Tempel. See Slutningen af denne §.

Private Folkis Templer.

Hordaland; om eet paa Agder **). End videre: hver Prints, hver Høvding og fornemme Mand, som var ivrig i Religionen, havde sit serdeles Tempel. „ Er Bardr, spurgte Porvalld Kong. Oluf Tryggveson, nogen stor Blotmand? det veed man ikke, svarte Kongen, thi der er intet „ Tempel ved hans Gaard. „ Svein, eller Svend, en stor Ven af Hagen Jarl, havde paa sin Gaard, i det Throndhiemske, et stort Hof eller Blothuus (saa kaldte man et Tempel) udpyntet meget smukt, og besat med mange Guder, hvoriblandt Thor var den fornemste, som Svend meest dyrkede p); et saadant Hof havde ogsaa Hrutur ved sin Gaard q); et liigedant Porvalld ved sin Gaard, Knapstodum i Island r); mange andre at forbigaae: men blandt alle private Templer, har vel neppe noget overgaaet forbenævnte Hagen Jarls, beliggende ei langt fra Hlade, paa en opryddet Plads, midt i en Skov. Det var omringet, som Templerne gemeenlig pleiede at være, med en Skidgaard, eller med et høit Plankeværk af Træe; Veggene vare paa sine Steder indlagde med Arbeide i Guld og Solv-Render s); Templet rundt om besat med saa mange Vinduer, at deri var ingensteds mindste Skygge at see t); og den heele indvendige Indretning saa prægtig, at Kong Oluf Trygguesøn, som længe havde været udenlands, maatte tilstaae, sig neppe at have seet prægtigere Indreedning. Blandt mange andre Guder, saae man der især Gudinden Porgerd

Hagen Jarls Tempel.

**) See Snorro i Hakonar Saga, Kap. 16. pag. 142., hvor meldes om Offer-Giæstebud paa Agder.

p) See Olaf Trygguesons Saga, 2den Deel, pag. 174. b. Kap. 43. og pag. 177. b.

q) See herom den endnu utrykte Laxdæla.

r) See atter Olaf Tryggueſons Saga, 2 Deel, Kap. 65. pag. 235. b.

s) Jeg veed ei rettere at forklare de Ord: Gulli og Silfri rent i Skurdina, som bruges herom.

t) Derfor vare Vinduer paa Templenes Tage. Orvar-Odds Saga, Kap. 24. pag. 43.

gerd Horgabruds Billede u), at sidde paa en prægtig one, ifort paa det prægtigste, saavel med anden Stats, med Klæder af Guld- og Solv-Brokade uu), og ved beg- Siider af hendes Throne stode 2de Guld-Kister eller Skri- fyldte med Guld og Solv, en Foræring af Hagen l v). Templerne vare overalt meget store, og saa de pri- Paa Jisland, hvor, fra Landets første Beboelse var ngel paa Bygnings Materialier, bleve dog opførte priva- mpler, af 100de Fods Længde og 60 Fods Breedde. Et ple af bemeldte Størrelse lod Þorgrim bygge paa sin rd i Jisland x); Ingemund fra Romsdalen et andet lit- stort y). Der fandtes paa Jisland Templer, som vare gsaa 120 Fod lange z); hvorfra kan sluttes til Størrel- f de store, almindelige Templer i Norge og paa andre der i Norden. Templernes almindelige Bygnings-Maa- Templernes Dannelse. r ellers denne: de bestode gemeenligen af 2de uliige store le, af et stort For-Tempel, og af en mindre Tilbygning, liig ret omtrent paa vore Kirker, bygt rundagtig eller i en Cirkel a). Sidstbemeldte var det helligste Sted, adskilt et øvrige Tempel, ved en Mellem-Veg og en Dør, ved e Siider af hvilken stode tvende høie Stotter, de saa te Indvejes-Suler b), hvori adskillige Som eller Nag- are indslagne, kaldede Reiginns eller Gudernes Nag- ler

Om hende see denne Histories 1ste Deel, Kap. 2. §. 17 og 20. pag. 99. 114.

) Man seer heraf, at Gudernes Billeder vare iklædte, og det meget prægtig. Samme sees ogsaa af andre Steder, deriblandt af Sagan af Hrafnkiele Goda, Kap 14.

See Olaf Trygguasons Saga, 2 Deel, Kap. 114. pag. 127.

See Kialnesinga-Saga.

See Vatsdæla, Kap. 18.

See *Arngrimi Jonæ* Crymogæa, pag. 61.

See Kialnesinga-Saga; og tilliige Eyrbyggia-Saga, Kap. 5. Endeel af vore Kirke-Chore ere bygte paa samme Maade.

See noget om dem i foregaaende §. 31. pag. 113. i Kong Haralds Historie.

ser c). Liige for bemeldte Dør, midt paa Gulvet i Sacrestiet, eller i det Helligste, liige for den fornemste Guds Billede, stod Alteret, men rundt omkring samme, i en halv Cirkel, Gudernes Billeder. Alteret var overslaget med Jærn, og paa samme brændte en stedsevarende Ild, kaldet den indviede eller den hellige Ild. Der laae ogsaa foromtalte store Ring, af Guld eller Sølv, som den øverste Dommer skulde bære paa sin Arm d), ved Thingenes Aabning; og der stode een eller flere Skaaler, fulde med Offer-Blod, af de slagtede Offer-Dyr. Heraf blev ei alleene bemeldte Ring overstrøet, naar Eeden paa den skulde sværges: men man overstænkede ogsaa dermed de tilstædeværende saavel, som Gudernes Billeder e), samt Alteret, med Templets Vægge, baade uden og inden; og dertil betiente man sig af lange Kiæppe, med en Svamp paa Enden, hvilke man kaldte Hlaut-Teiner f). Templerne vare Frie- og Tilflugts-Steder, der maatte ei skee mindste Vold eller Overlast: men der maatte ei heller nogen fredløs Mand indfinde sig g), især ved de store almindelige Offer-Feste, de saa kaldte Hofud-Blot, som bleve holdte tree Gange om Aaret, af den heele Almue, som dertil samledes paa visse fastsatte Tider. Den eene helligholdt man om Efteraaret, mod Vinterens Ankomst, for at faae en god Vinter, taaleligt Veir, og hvad som deraf flød, et godt Aar, gode Tider. Den anden Offer-Fest, som tilliige var den største og fornemste, kaldet Midvetrar-Thorra- eller Jola-Blot, holdtes midt om Vinteren, ved Nye-Aars Begyndelse,

De store Offer-Feste.

c) Hvortil desse have sigtet, er uvist. Mueligt have de været et Slags Almanak, og een af desse Nagler indslagne hvert Aar, eller ved hver af de stere Feste

d) See den foregaaende §. 65. i Kong Ericks Historie.

e) See Hervarar-Saga, pag. 3.

f) See Snorro i Hakonar-Saga, Kap. 16. pag. 141.

g) See Vyga-Glums Saga, Kap. 19.

delse, eller mod Aarets Indgang h), for Fred og almindelig Lykſalighed i); og paa den tredie, ſom ſkeede mod Sommerens Ankomſt, mod de Tider, da de ſædvanlige Soerover-Toge ſkulde gaae for ſig, offredes for Lykke til Seier k). Der bleve, ved den Leilighed, frembragte Offere af allehaande Kreature, ſom blandt andet kan ſees af *Dithmari Merſeburgenſis* l) Beretning, om de Danſkes ſtore Offer-Feſt, paa Letre i Siæland; fornemmelig offrede man Oxne og Heſte. At

Offer-Oxerne og Ofringe-Maaden.

næſten alle hedenſke Folk have været hengivne til de afſkyelige Menneſke-Offere, er bekiændt; man troer, at Othin eller Freyr har ſørſt indført dem her i Norden; og ſiden betiente vore Forfædre ſig af dem, ſom de kraftigſte og Guderne meeſt behagelige Offere m). I den hos Templerne indrettede Dom-Ring, hvorom tilforn er meldet n), bleve de ordentlig dømte til Døde, ſom ſkulde offres; de bleve derpaa enten nedſtyrtede i en dertil indrettet Brynd, Blot-Kiellda kaldet o), eller deres Ryg brækket over paa en, i bemeldte Dom-Ring ſtaaende ſtor Steen, kaldet efter den Gud, til hvilken Ofringen ſkeede, eller til hvis Ære det hosſtaaende Tempel var indviet,

h) Den lærde Provſt, Gunnar Paulſon paa Island, har, i et Brev til mig, yttret den Tanke, at den Talemaade, ſom Snorro her bruger, nemlig at blota imot Vetri til Ars, bør forklares ved, at offre til Aarets Indgang, ei ſom Torfæus overſætter det: for mildt Veir, for et godt Aar; og deri troer jeg, at denne, i de gamle Sager, men fornemmelig i det gamle Sprog, høiſt kyndige Mand, har fuldkommen Ret.

i) See Snorro i Olafs Saga Helga, Kap. 114. pag. 556 og 558.

k) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 8. pag. 10.

l) See *Leibnitii* Scriptores Rerum Brunsvic. Tom. 1. pag. 327. Man offrede der hvert 9de Aar, i Januarii Maaned, 99 Mennesker, Heſte, Hunde, Haner.

m) See *Stephanii* Notæ ad Saxonem, pag. 92.

n) See foregaaende §. 65, i Kong Ericks Hiſtorie.

o) See Kialnesinga-Saga, og *Keyſleri* Antiqvitates Celticæ, pag. 47.

indviet, i Norge og paa Island derfor gemeenlig Thors-Steen p); eller og ophængte man dem i Træer q), eller nedstyrtede dem af Klipper og Biærge qq). Som oftest passede man det dog saaledes, at ingen blev offret, uden enten Fanger r), eller gamle udlevede og uduelige Mænd s), eller Trælle, de især, som vare skrøbelige og havde nogen Skavank, eller Misgiærnings-Mænd, og saadanne, som ellers havde fortient at døe t). Med mindre man var bestædt i visse farlige eller særdeles betydelige Omstændigheder, da man undertiden greeb til det fornemste, det kiæreste, til Regenterne selv u), og til egne Børn v). Under saadanne høitidelige Offringer, eller paa de store Offer-Feste, bleve ellers tilliige holdte store Tractamente, Giæstebude og Drikke-Lave, fornemmelig under de Offringer, som skeede midt om Vinteren, eller ved Aarets Indgang; og dertil bleve foromtalte For-Templer brugte. Efter en gammel Sædvane, var det derfor almindelig vedtaget, at til det behørige Offer-Sted skulde hver Bonde; eller Huusfader, bringe med sig alt hvad behøvedes til det forestaaende Giæstebud, baade Madvare og Øll x). Dette store og almindelige Giæstebud vedvarede i 3 Dage y), og

Giæstebude under Offringerne.

bleb

p) See Eyrbyggia, Kap 13, og *Arngrimi Jonæ* Crymogæa, pag. 63.
q) See *Procopii* Historia Gothorum om Thuliterne.
qq) Christendoms-Saga, pag. 19.
r) See nyeanførte *Procopii* Historia, udgiven af Grotio, pag. 201.
s) See *Th. Bartholini* Antiqvit. Dan. Lib. 2. cap. 7. pag. 388.
t) See Olaf Tryggvasons Saga, 2 Deel, Kap. 23. pag. 99, og Kap. 31. pag. 129 b.
u) See denne Histories 1 Deel, Kap. 6. §. 4. om Oluf Trætelje. Samme Skiælne havde ogsaa Domald i Sverrig. Snorro i Ynglinge-Saga, Kap. 18.
v) Halstein paa Island skal have offret sin Søn, for at finde et Træe til Ondveigs-Suler. I et meere vigtigt Tilfælde skal Hagen Jarl i Norge have giort det samme med sin. See Landnama, 2 Deel, Kap. 23. pag. 64.
x) See Snorro i Hakonar-Saga, Kap. 16. pag. 141.
y) See Snorro sammesteds, Kap. 15. pag. 140.

bled dertil nedslagtet en Mængde Kreature, af Heste, Øxne, Faar, hvis Blod, kaldet Hlaut, blev anvendt til forommelte Brug, men Kiødet til Giæsternes og de Offrendes Nytte. Desse sadde, som ellers var Sædvane i alle Vinter-Giæstebude, rundt omkring en stor Stok-Ild, optændt midt paa Gulvet. Over den hengte Kedle, hvori Offer-Kiødet blev kogt; og igiennem, over eller omkring den Ild, skulde alle iskiænkede Skaale og Drikke-Horn bæres, som ginge omkring i Giæstebudet z), ventelig for at luttres eller helliges. Skaalerne, saavelsom al Offer-Maden, bleve derpaa signede eller indviede, af Forstanderen for Offringerne og for Giæstebudet, som var Stedets Hovding, Kongen selv, om han var tilstæde, eller i hans Sted, hans Jarl, hans Herse, hans Statholder, eller en anden regierende Person. De blandt Giæsterne omkringgaaende Skaale vare ellers adskillige: thi vore Forfædre vare ei fornoiede med een. Først indkom Othins Skaal (jeg vil troe, ogsaa Thors a), som gik om og blev drukket, til Lykke og Seier for Kongen; dernæst Niords og Freyrs Skaal, som udtommedes for Fred og et Lykkeligt Aar; efter den iskiænkede man det saa kaldte Brage-Bæger, Brages-Full, eller Brages Skaal, til Gudernes Eriudring i Almindelighed b), samt tilliige, som jeg troer, til store og berømte Mænds Ihukommelse; endelig drak man sine egne afdøde Venners og Paarørendes Skaal, hvilken saavelsom forommelte Gudernes Skaal c), blev med et almindeligt Navn

Skaale, som ved den Leilighed bleve drukne.

z) See Snorro sammesteds, Kap. 16. pag. 141.

a) Thor nævnes vel ikke i Snorros Beretning herom: men man kan ei vel forestille sig, at han, som en af Nordens fornemste Guder, skulde, ved saadan høitidelig Leilighed, være bleven forbigaaen, sær i Norge, hvor han fornemmelig blev dyrket. Man finder det ogsaa udtrykkelig berettet, i Herrauds Saga, pag. 51, at den første Skaal blev helliget Thor, siden til de andre Æser, og endelig Othin.

b) See *Th. Bartholini* Antiqvitates Dan. pag. 128.

c) See Th. Bartholin paa nysanførte Sted, pag. 134.

Efter Offer-Festen holdtes Thing.

kaldet Mitme, efter Hukommelsens Skaalen d). Desse Giæstebude fortsatte man i 3 Dage efter hinanden: men naar man, ved desse Offringer, og Høitideligheder, havde, som man meente, forsonet Guderne, skreed man til andre magtpaaliggende Forretninger: man holdte da, for det første, Beraadslagninger om felles og almindelig Beste; man satte Ting; man førte Sager i Rette, og dømte mellem de stridende Partier. Derpaa holdtes et stort almindeligt Marked, som vedvarede gemeenlig en heel Uge igiennem e), og endelig sluttedes alle Ting med en nye Fest, med nye Offringer, til Gudinden Goes og andre Gudinders Ære, kaldet Disablot, som begyndte omtrent en Maaned efter forommalte Midvetrar-Blot, og indfaldt midt i nu værende Februarii Maaned f).

Derpaa Markeder.

Endelig Disablot.

§. 92.

Kong Hagen gaaer, for det første, vaersom tilVerks, i at ville indføre den Christne Religion.

Saadanne vare vore Forfædres Tanker i Religionen, og saadan deres Guds-Dyrkelse i de fornemste Poster: thi at udføre det altsammen, i sit fulde Begreeb, vilde her blive alt for vidtloftigt g); da Kong Hagen satte sig for, med behørig Eftertryk at udføre det Forehavende, han længe havde havt i Sinde, det store Forehavende, at bringe sine Undersaatte, fra den

d) See Snorro i Hakonar-Saga, Kap. 16. pag. 141. Man fornøiede sig, under saadanne Offer-Feste og Giæstebude, ogsaa med Dands, med Giger, Harper, og andre spillende Instrumenter, med at ansee Gøglere. Saxo Histor. Dan. Lib. 6 pag. 104; ventelig ogsaa med visse Leege og Legems-Øvelser.

e) See Snorro i Olafs Helga Saga, Kap. 76. pag. 477.

f) Forfatteren af Hervarar-Saga har uden Tvil heraf taget Anledning, til at berette, at de Gamles Jule-Fest indfaldt i Februarii Maaned. Den halve Deel af Februarii, og den første halve af Martii Maaned kaldtes, efter benævnte Gudinde, Goe eller Gø, hvilket Navn er endnu brugeligt i Norge.

g) De, som ville herom vidnere underrettes, kunne vi henvise til vor lærde Conferentsraad Suhms Bog, om de Nordiske Folkes Guder og Ende-Lære.

den hedenſke, til den Chriſtne Religion. Det er ei at tvile paa, at han jo har bragt dette Forſæt med ſig fra Engelland over til Norge; man har ei mindre Aarſag til at troe, at han, ved ſin Ankomſt til Riiget, har indſeet de herved mødende Vanſkeligheder, og hvad Forſigtighed her maatte bruges. Det heele Land var paa den eene Siide endnu hedenſk, dets Indbyggere meget ivrige og hengivne til bemeldte deres Offringer, til Forfædrenes gamle Gudsdyrkelſe; og paa den anden var Kong Hagen ſelv endnu nye paa Thronen, og denne kunde ei anſees for nokſom ſtadfæſtet, ſaa længe der ſaaes, ved Siiden af den, en Rival, der vel for nærværende Tiid var afmægtig, fordreeven og forhadt, men dog nærmer berettiget, og ſtedſe færdig, til at lade denne ſin Ret og ſin Paaſtand gielde, til at udføre den med Eftertryk, om Underſaatterne ſkulde faae Anledning til at blive misfornøiede med Kong Hagens Regiering. Denne indſaae derfor Nødvendigheden af en varlig Omgang i denne Sag; han vidſte, hvor meget han trængte til Underſaatternes Underſtøttelſe, til Throndernes iſær, fornemmelig Sigurd Jarls, hvilken ei mindre end hans Søn Hagen, var en ivrig Tilhænger af den hedenſke Gudsdyrkelſe h); og det var deſſe ei ubekiændt, hvor ſtor Deel og Indflydelſe de havde havt, i at ophøie Kong Hagen paa Thronen. Herover anſaae denne kloge Regent det for raadeligſt, for det førſte at ſkiule ſin Hengivenhed til den Chriſtne Religion, eller ei at driive for meget paa dens Antagelſe, men heri at gaae frem, kun Skridt for Skridt, langſom og varlig. I Begyndelſen lod han ſig noie, med at holde ſin Andagt paa de Chriſtnes Søndage; han faſtede paa de Dage, ſom dertil blandt dem vare beſtemte; og han iagttog for ſin egen Perſon de ſtore Høitiiders Helligholdelſe i). Siden gik han noget viidere.

h) See Snorro i Hakonar Saga, Kap. 15 og 16. pag 140 og 141.
i) See Ol. Trygguef. Saga, 1D. Kap. 20. p 19. og Snorro paa anførte Sted.

Han faaer, for der første, Juule-Øllet tilladt forsiaaet.

I Anledning af Lovenes forommalte Forbedring, som han foretog sig, sik han det deri fastsat, at forbemeldte Midvetrar- eller Juule-Høitid skulde forsiottes fra den saa kaldte Hege- eller Midvinterè-Nat, da den, efter gammel Skik, begyndte k), fra Januarii nemlig og Februarii Maaneder, til den Tid, da de Christne helligholdte deres Juul; han befalede tilliige, at hver Mand, hvor fattig han end var, skulde til bemeldte Høitiid brygge, i det mindste, en Mæle Malt l), og holde helligt, saa længe Ølket varede, eller liide Penge-Straf. For endnu at komme Maalet nærmere, overtalede Kongen imidlertiid adskillige af dem, som han meest yndede, til at forlade den hedenske Religion; af Kiærlighed til ham lode ogsaa mange sig døbe, og afstode fra de hedenske Offringer m). Efterat have paa denne Maade bestyrket sig og sit Forehavende, med nogle af de mægtigste og anseeligste Mænd i Landet, fornemmelig i Throndelagen, hvor Kongen for det meeste opholdt sig, som paa et Sted, hvor Riigets fornemste Storke da vaar n), vovede han atter et nyt Skridt. Fra Engelland lod han, ved sine Sendebude, en Biskop og nogle Præster hente over til Norge; og efter deres Ankomst, mueligt ogsaa efter deres Opmuntring, gav han nu endelig det Forsæt tydelig tilkiende, som han længe havde holdt hemmeligt, nemlig, at han vilde lade den Christne Religion forkynde, paa-

Han overtaler endeel af de Fornemste til at lade sig døbe.

Han lader komme Præster og en Biskop fra Engelland.

hyde

k) See Snorro bemeldte Sted, Kap. 15. pag. 140. I Kong Haarek forommalte Gulathinge-Lov. finder man bid henhørende fastsat, Kap. 5, at Samburdar- d: Sammenkiøbs-Øll eller Høitiid skulde holdes, først for alle Helgens Tiid, Christo og Maria til Ære, for god Fred og for god Tid, men siden en anden liigedan Høitiid ved Juul, i samme Bemærke

l) En Mæle var omtrent $\frac{1}{3}$ Deel af en Tønde. See *Torfæi* Hist. Norv. Par 2. Lib 5. cap. 7. pag 215.

m) See Snorro i Hakonar-Saga, Kap. 15. pag. 140.

n) See bemeldte Sted, og Olaf Tryggvasons Saga, 1ste Deel, Kap. 20. pag 19. b.

byde og indføre overalt i sit Riige. Dermed foretog han sig ogsaa virkelig at giøre en Begyndelse, og det, som er mærkværdigt nok, for det første, paa Morene og i Romsdal. I bemeldte Districter maae altsaa, uden Tvil, eet eller andet Anlæg tilforn have været giort, til Fordeel for den Christne Religion, riimeligst fra Engelland af, hvorfra forbemeldte Præster vare hentede, som Kong Hagen nu beskikkede til Lærere ved de Kirker, han i forbenævnte Provincer lod opbygge. Denne mærkværdige Omstændighed bestørker meget, hvad i vor Histories 1ste Deel er anført, om den Brittiske Konges Arturs Erobringer i Norge, fornemmelig paa Morene; og den viiser Anledningen til endeel gamle Engelske Skribenters Beretning, at bemeldte Artur lod den Christne Religion indføre i Norge o). Formodentlig have paa bemeldte Steder endnu i Kong Hagens Tiid været Levninger derefter: men de vare svage og næsten ukiændelige. Da Kongen derover begyndte at driive viidere paa den Sag, og anmodede de Steders Indbyggere, at antage den Christne Religion, undsaae de sig vel ved at afslaae hans Begiering, men søgte dog, ved Udflugter, at giøre den til intet: de henskiøde Sagen under Thronderne, med Erklæring, at de heri, som i andre Ting, vilde rette sig efter bemeldte Throndere Exempel eller Godtbefindende p); hvilket var omtrent det samme, som at sige Nei: de vidste uden Tvil, at de fornemste Hoveder for Thronderne vare ivrige Forfegtere af den gamle Religion; de kunde derover lat giøre sig den Regning, at Kongens Forslag vilde der finde den kraftigste Modstand; og Udfaldet viiste, at deres Tanke var i denne Sag rigtig, eller muelig grundet paa et allereede i Forveien giort Overlæg, paa en foregaaende Aftale.

Han lader bygge Kirker paa Morene og i Romsdal.

§. 93.

o) See den Norske Historie 1ste Deel, Kap 5. § 33. pag. 349.
p) Snorro anførte Sted.

§. 93.

Kong Hagen anmoder Thrønderne, at antage den Christne Religion.

Kong Hagen vender herover al sin Opmærksomhed til det Throndhiemske; han begiver sig didhen, efterat have fuldendt foromtalte Anstalter paa Morene og i Romsdal q); han lader paa behørige Steder stevne Bønderne til Thinge, og tilbyder dem den Christne Religion: men han faaer overalt det Svar, at den Sag vilde de have henskudt under det store og almindelige (Alsherjars) Thing paa Frosto (til Frostathing); didhen skulde samle sig alle Bønder af alle til Throndelagen henhørende Fylker; og der vilde de, efter fælles Beraadslagning i en saa vigtig Sag, give deres endelige Svar og Betænkning. Herover maatte nu Sagen opsættes til bemeldte Frostathing. Den mægtigste og anseeligste Mand i Norge, næst Kongerne selv, var den Tiid foromtalte Sigurd Jarl paa Hlade: han stod i nøie Forvandtskab med den Kongelige Familie, som den, der havde Kong Hagens Søster-Dotter, Bergliot, til ægte; han var tillige Kongens fortroligste Ven, hans ypperste Raadgiver; ved sin store Forstand, sin Erfarenhed, sin Indsigt, saavel i andre, som i Regierings-Sager, havde han forhvervet sig Navn af den viiseste Mand i heele Norge; ei mindre Anseelse havde hans store Rigdomme forhvervet ham, hans prægtige Opførsel og Gavmildhed, hvorpaa han engang viiste en anseelig Prøve, ved at give, paa egen Bekostning, den heele Almue paa Agder et stort Offer-Giæstebud r); paa Kongens Vegne havde han at befale over heele Throndelagen, den vigtigste Deel af Riget; han forestillede ogsaa stedse Kongens Person, som Forstander for de store Afguds-Offringer i Throndelagen, for

Sigurd Jarls Character.

q) See Snorro, ogsaa sammesteds, Kap. 15. pag. 140.
r) See den gamle Skalds, Kormac Augmundssons, Beretning herom, i hans Vers til Sigurds Bersommelse, kaldet Sigurdar-Draapa, hos Snorro sammesteds, Kap. 16. pag. 142.

for de dermed foreenede store Offer-Giæstebuds): men han var tilliige en ivrig Tilhænger af den hedenske Gudsdyrkelse, derhos i høi Grad underfundig, og saa nedrig, for eegen Fordeels Skyld, at han ei tog i Betænkning, at misbruge sin Konges Fortroelighed, til andres Undertrykkelse, til Kongens eegen Fornærmelse; han blev derfor det fornemste Hiul, i at drive det store Anlæg, som de mægtigste Mænd i Throndelagen havde i Sinde at iværksætte, for at til intet gjøre den dydigste Konges velmeente Forehavende; og man kan med god Foie slutte, at imellem dem og Sigurd Jarl har hemmelig været overlagt, hvad man havde at iagttage, for at naae bemeldte Øiemærke t). Dette skeede paa følgende Maade. Til bemeldte Frostathing indfandt Almuen af alle Fylker sig i stor Mængde, paa den fastsatte Tiid; Tinget blev sat; og Kongen aabnede det med en Tale til Folket: „ Det „ er min Befaling, sagde han, og min Bøn til Eder alle, „ her forsamlede, saavel riige, som fattige, saavel Bønder „ og Boe-Thegne u), som Trælle, saavel unge, som gamle, Koner saavel, som Mænd, til den heele her værende „ Almue, at I ville lade Eder døbe, og troe paa een Gud, „ paa Mariæ Søn; at I dernæst ville lade Eders Afguds-„ Ofringer og hedenske Guder fare: men derimod helligholde „ hver syvende Dag, og faste hver siette v). „ Saaledes „ frem-

Han, og de fornemste Høvdinger i Throndelagen, sætte sig mod Kongens Forehavende.

Kongens Tale til Folket paa Frostathing.

s) See Snorro i Hakonar-Saga, Kap. 16. pag. 142.

t) See Olaf Tryggvasons Saga, 2 Deel, Kap 25. pag. 107.

u) Thegn var i Almindelighed det modsatte af Træl. Bo-Thegne vare følgelig omtrent det samme, som Odelsmænd, frie Bønder: men ved Thegne maae især de være meente, som stode i Landets eller Kongens Tieneste, og derover vare frie for visse Skatter. See ellers noget til denne Sag henhørende hos *du Fresne*, in Glossario, sub v. *Thainus*.

v) Saaledes staaer i Olaf Tryggvasons Saga, 1ste Deel, Kap. 21. p. 20: men Snorro sætter, at faste hver syvende Dag. Rettest er det, at der skulde fastes hver siette Dag i Ugen, eller Løverdag.

fremsatte Kongen sit Forslag til Almuen, om Religionens Forandring: men det blev optaget med en almindelig Knur og Misfornoielse; alle stødte sig især derover, at Kongen vilde betage dem nogle af deres Arbeids-Dage, og paalægge dem den Tvang at faste: naar det fornødne Arbeide ei skal gieres, naar saa mange Hvile-Dage skulle indføres, sagde Bønder og Husfædre sig imellem, saa maae jo Landet blive øde? naar vi skulle faste, sagde Tieneste- og Arbeids-Folk, kunne vi ei giøre vort Arbeide; heri kan man see, sagde alle tilhobe, at Kongen paaslægter Kong Halfdan, Kong Harald og andre sine Forfædre, som viiste sig karrige i Mad-Sager, skiønt ellers gavmilde nok paa Guld og Penge x). Dette mumlede Almuen sig imellem: men ingen svarede Kongen paa hans Tale. Endelig reiste sig en riig og mægtig Bonde, en Herremand, som boede paa Midhusum eller Medalhusum, nu Melhuus, i Gaulardal, ved Navn Asbiørn, og vendte sig med følgende Tale til Kongen. „Vi

Asbiørns Svar derpaa

„ giorde os de Tanker, Konge, da Du holdt det første
„ Thing med os her i Throndhiem, da Du gav os vor
„ Odel tilbage, og da vi satte Dig til Konge over os,
„ at vi havde favnet Himmelen selv. Da giorde vi os,
„ o! Konge, saa stort et Haab om Dig, at alle, baade
„ unge og gamle, høie og ringe, Mænd og Qvinder, i-
„ stemmede de største Lyk-Ønskninger og Velsignelser over
„ Dig, at alle med en almindelig Glæde, den inderligste
„ Fornøielse, og med de munterste Samqvemme og Gæ-
„ stebude, helligholdte den Dag, som den største Høitids-
„ Fest. Men nu viide vi ikke, hvad vi skulle troe: om
„ Du den Gang gav os virkelig vor Frihed igien; eller om

„ Du

x) Almuen har her uden Tvil sigtet især til Kong Halfdan, kaldet Mille og Matar-Ille. See denne Histories 1ste Deel, Kap. 6te, §. 18. pag 396.

„ Du nu vil paalægge os et nyt Trældoms Aag, og det paa
„ en ganske ny og besynderlig Maade. Du vil, at vi skulle
„ forkaste den Troe, og den Gudsdyrkelse, som vore Forældre
„ og Forfædre for os, Mænd, der vare langt dueligere,
„ langt gievere, langt anseeligere, end vi, bestandig have fulgt,
„ først i Bruna-Old (Brænde-Alderen y), siden i Hauga-
„ Old (Høienes Alder z), den Religion, med hvilken vi selv
„ have stedse befundet os saa vel. Betænk, Konge, at vi
„ ei have forskyldt saadant af Dig: vi have ingensinde ladet
„ det mangle paa Kiærlighed mod Dig, paa vor Hengiven-
„ hed; og vi have vist en stor Prove derpaa, ved at over-
„ lade til Dig vore Loves og Landrettens Indretning efter
„ Dit eget Tykke. Denne Lov, som Du selv satte,
„ som Du gav os her paa Frostathing, og som vi alle da
„ eensteminig vedtoge, ville vi samtlige her forsamlede Bon-
„ der, fremdeles rette os efter; vi ville ogsaa alle følge
„ Dig alleene, Dig og ingen anden have til Konge, saa
„ længe Du lever, al den Stund Du vil holde Maade, i at
„ bruge Din Myndighed, ei overtræde vore Love, og ei
„ paalægge os andet, end hvad os nyttigt er, og hvad vi
„ kunne efterkomme. Men skulde det være Dit Forsæt,
„ Konge, at drive den Sag, som Du nu har foreslaaet,
„ med saa stor, saa daarlig Iver, at Du skulde ville tvinge
„ os og Almuen dertil med Magt: saa maae Du vide, at
„ vi allereede have besluttet, hvad vi i det Tilfælde have at
„ giøre. Vi ville samtligen forlade Dig, og antage os en
„ anden til Regent, den, som vil unde os den Frihed, at

„ vi

y) Den, som begyndte strax efter den sidste Odins Tider, som lod sig brænde efter Døden, og udgav den Lov, at samme skulde igen anes for Fremtiden med dem, som døde. Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 8. pag 9.

z) Den, som begyndte efter Kong Dans Mikillates Tider, da Ligene ei mere bleve brændte, men lagde eller satte i Høie.

„ vi maae beholde den Troe og den Gudsdyrkelse, som best
„ anstaaer os. Nu har Du, Konge, selv Valget; og Du
„ maae vælge, hvad Dig best synes, førend dette Thing er
Det finder almindelig Bifald. „ til Ende.„ Saadan var Asbiorns Tale, som fandt almindeligt Bifald: den heele Almue raabte med een Mund, at saa skulde det være, som Asbiorn havde sagt; alting kom i fuld Bevægelse; og der reiste sig en skrækkelig Tumult.
Sigurd Jarl stiller Folket tilfreds. Saasnart Lyd gaves, stod Sigurd Jarl op, og forsikrede Almuen, uvist, om i Kongens, om i sit eeget Navn, at Kongen vilde samtykke i alt hvad Almuen af ham forlangede, og aldrig tilstæde, at det forige Venskabs eller Eenigheds Baand, mellem dem skulde opløses. Det er Bondernes Villie, blev ham da svaret, at Kongen skal selv offre, paa deres Vegne, for et godt Aar, og for Fred, liigesom hans Fader tilforn giorde; dermed lagde den forige Murren sig, og Tinget blev hævet. Men imidlertid satte dog denne Almuens Paastand Kongen i en ei liden Forlegenhed: at samtykke deri, vilde hans Iver for den Christne Religion ei tillade; at afslaae Almuen sin Begiering, var, i nærværende Omstændigheder, et farligt Skridt, hvorfra Sigurd Jarl giorde sig al Umage for at afraade ham. Denne underfundige Raadgiver forestillede Kongen, hvor fornødent det var at viise Foielighed, i en Sag, hvorom den heele Almue var bleven eenig med de fornemste, de mægtigste Høvdinger i Throndelagen, som Kongen selv havde erfaret paa Tinget; men han lovte at hitte paa de tienligste Midler, til at give Sagen et ynskeligt Udfald, og der blev endelig, mellem ham og Kongen aftalt, at denne vilde lempe sig efter Folkets eenstemmige Forlangende.

§. 94.

Kongen maae indfinde sig Dette skeede næste Aar efter Kong Hagens foromtalte Tog til Danmark, om Sommeren, eller om Høsten, efter hans

Hans Tilbagekomst fra Viigen a). Om Efteraaret, henimod Vinteren, var det den Tiid, da een af foromtalte store Offer-Høitiider skulde gaae for sig, ved det store Tempel paa Hlade; og til den indfandt nu ogsaa Kongen sig, efter den mellem ham og Sigurd Jarl giorte Aftale. Ved saadanne Tilfælde, naar Kong Hagen var selv tilstede, hvor nogen Offer-Høitiid blev holdet, havde det tilforn altiid været hans Sædvane, i Sælskab med nogle faa af sine fortroligste Venner, der bekiændte sig til hans Religion, at spiise i et Huus for sig selv. Samme Sædvane vilde Kongen ogsaa denne Gang iagttage: men Almuen begyndte strax at knurre, da man, ved Festens Aabning, savnede Kongen i sit Høie Sæde; og man paastod, at enten skulde Kongen, efter hans Forfædres Exempel, offre paa Almuens Vegne, for Fred og god Tiid, eller fraviige Thronen, saafremt han saaledes vilde fremture, at tiltage sig for megen Myndighed, saavel i Regieringens Førelse, i at paalægge Skatte især, som i at forandre Landets gamle Gudsdyrkelse aa). Sigurd Jarl, der immer tillede sig an, som Megler mellem begge Partier, giorde sig da, tilliige med endeel andre, al muelig Umage for at stifte Forliig; man forestillede Almuen, paa den eene Side, hvor god, hvor duelig og nyttig Regent de havde i Kong Hagen; man gav denne, paa den anden, at forstaae, hvilke Følger dette unde trække efter sig; man foreholdt ham tilliige sit Løfte, den mellem Kongen og Sigurd giorde Aftale, hvor fornødent det var, at stille Almuen tilfreds, ved at viise mod den nogen

ved Offer-Festen paa Hlade.

a) See foregaaende § 89. mod Slutningen. Den saa kaldte Fagurskinna beretter, at efterfølgende Tildragelse vaa Mære, skeede i Kong Hagens 16de Regierings Aar. *Torfæi* Hist. Norv. Par 2. Lib. 5. cap. 9. pag. 221. Men det er vist en Misreaning. Man kan regne det for at henhøre til hans 18de Regierings-Aar: men egentlig indfalder det i hans Riiges 20de Aar, at regne fra hans Ankomst til Norge af.

aa) See Fagurskinna hos Torfæum, paa nyeanførte Sted.

Fotelighed; og man bragte det derved saa vidt, at Kongen indfandt sig ved Offer-Festen. Da det kom saavidt i Giæstebudet, at Skaalerne skulde gaae om, og den første iblandt dem blev indbaaren, tog Sigurd Jarl, ventelig som øverste Forstander for Offringerne, paa Kongens Vegne, imod den, indviede den til Othin, med den sædvanlige Formular, og drak den saa Kongen til. Denne tog vel imod det ifkiænkte Horn, men vilde, førend han drak, hellige det, ved en anden Indvielse, og slog det Christne Korses Mærke derover b). Saaledes mærkede ei dette een af de Throndhiemske Høvdinger, nemlig Kare, boende paa Grytinge, de gamle Kongers Sæde i Orkedalen, førend han raabte: hvad skal det betyde, som Kongen der gior? vil han ei offre? ei drikke til Gudernes Ære? Kongen, svarede Sigurd Jarl ham derpaa, følger heri deres Exempel, som troe paa deres egen Magt og Stærke; han indvier sin Skaal til Thor; og derfor slog han Thors Mærke, et Tegn efter hans Hammer c), over Hornet, førend han drak deraf. Dermed syntes vedkommende at være stillede tilfreds, og alting blev stille den Aften.

Heste-Kiød en Delicatesse blandt vore Forfædre.

Men følgende Giæstebuds Dag, reiste sig en nye og hæftiger Storm. Blandt vore gamle Forfædre var Heste-Kiød meget brugeligt, liigesom det endnu er i Tartariet, og i de Lande-Kanter, fra hvilke vore ældste Forfædre ere-komne hid ind i Norden d), hvor bemeldte Kiød er den fornemste Fode, og et Heste-Foll bliver anseet for den nydeligste Ret, end ogsaa

paa

b) See Snorro i Hakonar-Saga, Kap. 18 pag. 143. og Olafs Saga, 1ste Deel, Kap. 22. pag. 21. b.

c) Hammeren i Thors Hoand var omtrent det samme, som Lynilden i Jupiters: med dette Vaaben ødelagde og dræbte han Trolde, Jetter, Thurser og andre dertil Uhyrer; og saamme havde den Egenskab, at den udskiød kun af sig selv tilbage

d) See vidtre herom *Stephanii* Notæ ad Saxonem, pag. 52. b. og *Keisleri* Antiqvit. Celticæ, pag. 332.

paa en Printses Taffel e). Denne Fode var saa velsmagende for de Nordiske Folkes Ganer, at mange ei kunde overtale sig til at lade den fare, end ogsaa efterat den Christne Religion var indfort iblandt dem f), lad være denne Spiise blev, blandt de Christne, anseet for en afskyelig Ting g), og de forste Christne Lærere i Norden indprændte det de Nyeomvendte, som en Hoved-Artikel, at de ei maatte æde Hæste-Kiod. Dette vidste uden Tvil den nu til Høitiiden forsamlede Almue, som opmuntret af forige Fremgang, mueligt ogsaa ophidset af sine Anforere, begyndte efterhaanden at gaae alt viidere og viidere i sin Dristighed, og at tilsidesætte sin Ærbødighed mod Kongen, for at tvinge ham til at erklære sig for den hedenske Religion. Da Offer-Gildet derfor, anden Giæstebuds Dag, skulde gaae for sig i Templet, stormede Almuen ind paa Kongen, med den adskillige Gange igientagne Paastand, at han enten maatte spiise af det offrede Heste-Kiod, eller drikke noget af Soddet (Suppen), eller smage en smule af Blodet h). Da Kongen ei var at formaae til at samtykke i noget deraf, blev Almuen oprørsk, og stod færdig at gaae los paa Kongen, for med Magt at tvinge ham dertil. Men her var atter Sigurd Jarl færdig med sin Tieneste: han stillede Oproret; han paatog sig at stifte Forliig; og han bragte det endelig saa vidt, da Kongens Afskye for Heste- eller Offer-Kiodet ei var paa landen Maade at overvinde, at denne lovede at ville gabe over den, med Dampen af Offer-Kiodet overstenkede Kiedel-Hanke; dette skeede: Hanken var da meget varm; derover

Almuen vil tvinge Kongen til at æde deraf.

Han vegrer sig derfor.

e) See Histoire des deux Conqverans Tartares in Voyages au Nord. Tom. II. pag. 92.
f) See Olafs-Saga, 2 Deel, Kap. 54. pag. 203.
g) Kong Oluf Trygguesøn brugte derfor det Ord Heste-Ædere, som et Skiælds-Ord mod de Svenske, for at bebreide dem deres slette Christendom.
h) Andre sætte: noget af Fittet; hvilket er maaskee det retteste.

derover indsvobte Kongen den med sin Dug, eller med sit Torklæde, gabede saa derover, og satte sig derpaa igien i sit Høie-Sæde. Dermed var vel ingen af Parterne fornøiet; dog gik man den Tiid ei videre; og saaledes blev Offer-Høitiiden for den Gang endt. Men dog var det betydeligste Optog, i det mod Kongen begyndte Anlæg, ei hermed til Ende. Han havde begyndt at give efter; man vidste, hvor meget denne brave Herre giorde, for sit Folkes Beste, for at fornøie dem; man havde Sigurd Jarl, hans fortroligste Ven og Raadgiver, med paa Partiet; de Store vilde derfor bag Almuen, ved denne Leilighed, drive Sagen til det yderste, og aldeles udrydde alt hvad af den Christne Religion hidindtil havde fremspiiret i Landet. Paa en Sammenkomst, som til denne Ende blev holdt, indgik man et Slags Forbund mod Kongen og den Christne Religion; otte af de fornemste Forster i Throndelagen, som tilliige vare Hoved-Forstandere (hver i sit Fylke) for Offringerne, aftalede med hinanden, at de med foreenede Kræfter skulde udføre bemeldte Anlæg; og man kan med megen Føie formode, at den sneedige Sigurd Jarl har under Haanden giort felles Sag med dem, eller understottet Anlægget, fornemmelig, enten ved at overtale Kongen til at give efter, eller ved at indjage ham Skræk for Almuens Vrede eller Opstand. Alt dette gav de Foreenede Vaaben i Hænder mod Kongen, og Dristighed til at bruge dem. Om Vinteren, næst efter foromtalte Offer-Fest, blev for Kongen tillavet et Juule-Giæstebud paa Mære; der skulde da tilliige holdes det saa kaldte Midvetrar- eller Jola-Blot, den anden og sidste Offer-Høitiid; og ved den Leilighed besluttede man at iværksætte Anlægget imod Kongen; hvortil man deelte sig i de Partier. Fire af de foreenede, som vare Høvder for Ut-Throndherne, nemlig Kare paa Grytinge, Asbiern af Michusum, Porberg paa Vargnes, og Ormur i Lauvum

Der stiftes med ham et Forbund.

Lauruni i), paatoge ſig den Forretning, at ødelægge alt hvad Kongen havde indrettet, til den Chriſtne Religions Forfremmelſe i Landet: medens de fire andre, Høvdinger blandt Ind-Thrønderne, nemlig Botolfur paa Aulvishaug, Narfe af Staf k) i Veradal, Prandr Hake paa Eggio, og Porer Skieg af Huuſabæ l), paa Den Idri, eller Indersen, iverkſatte den anden vigtige Poſt i Anlægget, at tvinge Kong Hagen til at offre, eller til at ſpiiſe af Offeret. Til den Ende begave hine Udthrønder ſig med fiire m) bevæbnede Skibe til Mærene, hvor de dræbte 3 Præſte, og lagde liigeſaa mange Kirker i Aſke, de forſte uden Tvil, ſom ere blevne byggede i Norge. Imidlertiid vare Kongen og Sigurd Jarl, hver med ſin Hofſtat og med endeel Krigsfolk, ankomne til Mære, Kongen mueligt i det Forſæt, at tvinge Almuen til Lydighed: men han fandt der for ſig en overlegen Magt, en ſtor Mængde Bønder, ſom kiændte alt for vel deres Storke, og lode ſig derfor af deres Religions Iver, og af bemeldte forenede Høvdinger, drive til den Yderlighed, at de ſtrax den forſte Giæſtebuds Dag, ſatte an paa Kongen, med Begiering, at han ſkulde offre, truende med Vold og fiendtligt Angreeb, derſom han ei ſamtykte i deres Forlangende. Dette paa den eene Skilde, Sigurd Jarls Foreſtillinger, paa den anden, der atter traadde frem, ſom Mellem-Mand, virkede da hos den ydige Konge ſaa meget, at han overtalede ſig, til at ſpiiſe ioogle Smuler af en Heſte-Lever, og drak tilliige alle Skaaler, ſom Almuen lod iſkiænke, eller ſom bleve ham tilbragte, uden

De forestrede ødelægge hans Kirker, og dræbe hans Præſte.

De tvinge ham til at ſpiſe noget af Offeret, og at drikke Skaalene ukorſede.

i) See Olafs Saga, 1 Deel, Kap. 22. pag. 22. I Stedet for Lauruni ſætter Snorro i Hakonar-Saga, Kap. 19. pag. 146, Ligrn.
k) Stad ſætter Olafs-Saga.
l) See Snorro paa anførte Sted. Olafs-Saga ſætter Hroarsbý, ſom uden Tvil er en Skrive-Feil.
m) See Snorro ſammeſteds.

[redacted]

opholdt han ſig Vinteren over; der ſamlede han ogſaa, næſte Foraar dereſter, en anſeelig Krigsmagt; og med den agtede han, ſom Rygtet bebudede, at giøre Thronderne et Beſog. Nær havde derfor denne, mueligt paa begge Siider for vidt dreeven Religions Iver, trukket bedrøvelige Folger efter ſig, og indviklet Riiget i en borgerlig Krig, da et, vel ei i ſig ſelv, men dog i deſſe Omſtændigheder, lykkeligt Tilfælde, afværgede det. Det foromtalte Krigstog n), ſom Kong Hagen havde foretaget ſig til Danmark, den Hævn, han der havde udøvet mod de Danſke, for deres Fiendtligheder i Viigen, og hans Forſæt, at underlægge ſig en Deel af de Danſke Lande, kunde ei andet, end gaae Kong Harald i Danmark nær til Hierte, og giøre ham opmærkſom paa Kong Hagens Foretagender. Han havde vel ogſaa ladet falde de Truſler, at han for ſaadant vilde ſøge Hævn: men den var man dog ikke i Stand til ſaa haſtig at kunne udføre o), hvortil behøvedes Tiid og godt Overlæg. Efter foranførte Omſtændigheder at domme, maae K. Harald have anſeet Kong Hagen for at være ſig alt for mægtig; i dette Tilfælde har han derover agtet det for raadeligſt, at betiene ſig, mod Kong Hagen, af den Rettighed, de Fordringer, ſom Kong Ericks Sønner, Printz Harald iſær, havde til den Norſke Krone; og denne, troer jeg, efterat det var kommet til aabenbar Fiendtlighed mellem de tvende benævnte Konger, at have begivet ſig til Orkenøerne, til ſine Brødre, for at underrette dem om Sagernes nærværende Omſtændigheder, og for derfra at beſtærke ſig med de Skibe, den Krigsmagt, ſom deſſe Printſer havde betient ſig af, paa deres foromtalte Søerøver-Toge p). Saaſnart Dronning Gunhilld og hendes Sønner

Ao. 957. Han ruſter ſig, for at udføre den.

n) See den foregaaende §. 89 og 90.
o) See Snorro i Hakonar-Saga, Kap. 10. pag. 135.
p) See den foregaaende §. 82.

havde faaet bemeldte Omſtændigheder at vide, ſom oplivede igien deres ganſke uddøde Haab, giorde de ſig ſtrax færdige, at forlade deres forige Opholds-Sted paa Orkenoerne. De givtede der deres Søſter Ragnhilld med Arnfinn, en Søn af foromtalte Thorfinn Hauſakliuſur q), og til ham overdroge de dermed tilligе Herredømmet over bemeldte Øer, baade ſom en Arv, der ham med Rette tilkom, og tilligе i den Henſigt, ſom jeg troer, at finde hos ham et ſikkert Tilflugts Sted, om Lykken ſkulde paa nye blive dem ugunſtig. Derpaa gaae de ſamtlig over til Danmark; de træffe der Kong Harald, under hans Hiemkomſt fra et udenlands Tog r); denne tager meget venlig imod dem, anviiſer dem anſeelige Forleeninger, og ſaa ſtore Indkomſter, at de deraf kunde underholde ſig ſelv, tilligе med deres Hofſtat s) og Krigsfolk; og han underſtøtter dem med Folk og Skibe, deels i Henſigt at forurolige K. Hagen t), deels for at hiælpe ſin Foſter-Søn til den Norſke Krone. Med deſſe Hiælpe-Tropper begynde de ſtrax at giøre Anfald paa Norge, og at vende deres Vaaben mod de næſtliggende Provincer, mod Viigen iſær; Kong Tryggve, ſom der var ſat til Statholder, gaaer dem ved den Leilighed i Møde; og der

Danſke Ericks r over- Kong ve, og e en

giengiældte Kong Tryggve dem med ſamme Mynt, og udplyndrede de Danſke Kyſter, fornemmelig Halland og Skæland. Endelig var han ſaa vanhældig, at blive af Kong Ericks Sønner overrumplet, eller overvældet, i bemeldte Viigen, hos Sotanes v), hvor han kom i den Knibe, at han maatte ſpringe om Bord, eller forlade ſine Skibe, for at redde ſig med Flugten; hvoraf Følgen blev denne, at bemeldte Printſer udplyndrede en ſtor Deel af Viigen, og twang mange af Indbyggerne, til at give ſig under deres Lydighed.

§. 96.

Om denne Sagernes Tilſtand, i de ſydlige Kanter af Riiget, fik Kong Hagen Budſkab, juſt paa den Tiid, da han havde udruſtet ſin Flode, og begivet ſig om Bord paa den, i Forſæt, at gaae los paa Thronderne. Men nu forandrer han paa eengang dette Forſæt. Omſtændighederne havde forandret ſig; og han indſaae, hvor fornødent det var at ſamle Riigets Kræfter, for at gaae twende foreenede mægtige Fiender i Møde. Han ſender derfor ſtrax Bud til Sigurd Jarl, til de andre Throndhiemſke Høvdinger, fra hvilke nogen Hiælp var at vente; og deſſe indfinde ſig ufortøvet hos ham, med en mægtig ſtor x) Krigsmagt, deriblandt ogſaa de Førſter af Throndelagen, hvilke forige Vinter havde rømmet Kongen til at offre, eller ſpiiſe af de hedenſke Offere, men bleve nu, ved Sigurd Jarls Mellemhandling, tagne til Naade. Der-

Dette giør at Kongen forliiger ſig med Throndherne.

v) See Snorro i Hakonar Saga, Kap. 16. pag 136.

v) I Olaf Tryggvaſons Saga, 1ſte Deel, Kap. 23. pag. 23. f., kaldes Stedet Gautanes eller Gotanes: men det er en Copiiſt-Feil.

x) Man ſeer heraf, at de Throndhiemſke maae ogſaa, paa deres Side, have ruſtet ſig; at Sigurd Jarl maae, tilliige med de andre, have været i Kongens Unaade, men Kongen ventelig først forliigt ſig med ham, og ſiden brugt ham til Mellem-Mand, for at forliige ſig med de andre.

Han gaaer med dem Fienden i Mode.

med haster nu Kong Hagen afsted; han fornemmer, da han var kommen Stat forbi, at Kong Ericks Sønner havde allereede passeret Lindesnes, og vare paa Norder-Agder; han gaaer dem derfor, det snareste skee kunde, i Mode; og de træffe hinanden paa Rogaland, ved Øen Kormt. Der gaae begge

Han slaaer dem i en Træfning paa Augvaldsnes.

Partier af deres Skibe paa Land, ved Augvalldsnes; begge vare forsynede med en talrig Krigsmagt; og det kommer derover til en skarp Træfning imellem dem, under hvilken Kong Hagen selv traf just paa den Trop, for hvilken een af Kong Ericks Sønner, Kong Guttorm, var Anforer. Begge Konger komme ved den Leilighed hinanden saa nær, at der vexles Sværdslage mellem dem: men Kong Guttorm omkommer; hans Fane bliver nedhuggen, mange af hans Folk dræbte; og de overblevne maae tage Flugten, tilliige med de øvrige Ericks Sønner, bestandig forfulgte af Kong Hagen, langs Kysterne af Norge, liige indtil Øster-Agder, hvorfra de maatte søge den aabne Søe, og gaae over til Jylland. Saaledes dreev Kong Hagen desse ubudne Giæster ud af Landet igien: men dermed var det ikke nok; thi man kunde vente sig et nyt Besøg, ei alleene af Kong Ericks Sønner, men ogsaa af andre, endnu mægtigere Fiender, hvormed Riiget da var omringet. Foruden hine Kron-Prætendente, som syntes at have en nærmer Ret til Riiget, end Kong Hagen, som vare understøttede af en stor Hob flygtige fra Norge, som mueligt endnu havde endeel mægtige Tilhængere der i Riiget selv, maatte bemeldte Konge see sig truet af tvende mægtige Naboer, som tileegnede sig visse Districter i hans Riige y), og lurede kun paa Leilighed, til at udføre deres formeente Ret, eller til at svække en saa ansеelig tiltagende Magt, som syntes at ville voxe dem over Hovedet. Desse Omstændigheder fortiente Kong Hagens Opmærksomhed: men de gi-

ve

y) See foregaaende §. 82. i Kong Hagens Historie.

de os tillige en meget fordeelagtig Afbildning, paa denne brave Konges Regiering, paa Norges da værende Magt og Anseelse, Folke-Mængde og Storke. Efter saa mange indbyrdes Krige og Træfninger, som vare førte eller holdte under Kong Haralds Regiering, fornemmelig førend Enevolds-Regieringen blev stiftet; efter saa mangfoldige Udvandringer, af Norske eller Nordmænd, til alle Kanter af Europa, ved hvilke hist øde Lande bleve besatte med Beboere, her tilforn beboede opfyldte med fleere Indbyggere; hist alle Hav bedækkede med omsværmende Krigshære og Soerøver-Bander, her nye Regieringer, nye Stater stiftede, saasom i Frankerige, i Irland, i Skotland; efterat Norge, paa desse og fleere Maader, havde mistet saa stort et Antal af sine fornemste, kiækkeste og anseeligste Indbyggere, blev Riget dog, under Kong Haralds lange Regiering i bestandig Fred, uanfegtet af egne, af fremmede, og var under Kong Hagen i den Stand, at denne kloge Regent ansaae sig mægtig nok, til at binde an med den heele ovrige Norden, til et alleene at forsvare sig mod sine mægtige Naboer, men ogsaa at angribe dem i deres egne Lande. Dette kunde ei andet, end giøre bemeldte Naboe-Regente opmærksomme, paa dette nye Monarkies hastige Tilvext, paa dets uventede Storke; man har Aarsag til, at anse dette for den rette eller egentlige Grund, til de mange Anlægge, som af hine Naboe-Magter siden skeede, til de Forbunde, som mellem dem tildeels bleve stiftede, mod Norge, mod denne nye Rival; og det bevægede især Kong Harald i Danmark, til at understotte Kong Ericks Sonner af al Magt. Dette indsaae Kong Hagen; han kiændte uden Tvil denne sneedige Naboe; og han havde nylig havt en Prøve paa, hvor læt Grændserne kunde overrumples, naar han selv havde paa andre Steder at bestille. Mod dette, begreeb derfor denne viise og forsig-

Norges da værende Tilstand.

tige

tige Regent, at her maatte bruges al fornoden Aarvaagenhed, og foies de tienligſte Anſtalter, til haus eegen ſaavel, ſom Riigets Forſvar, ved at forebygge fleere ſaadanne uformodentlige Overfald, ſamt de deraf befrygtede Folger. Hertil foiede han twende Anſtalter: han inddeelte Landet i Skibreeder; han lod overalt oprette Varer eller Bauner. Det forſte ſkeede, for ſtedſe at have en Krigsmagt, en Soemagt iſær, ved Haanden, tilſtrækkelig til at tage imod en overrumplende Fiende, og giore hans Anfald til intet. Det havde vel tilforn været brugeligt, at Almuen, langs Soeſiden, ſkulde være forſynet med Skibe, til Kongens og Landets Tieneſte, i paakommende Tilfælde: men det ſynes hidindtil at have beroet paa Jarlernes, Herſernes og andre Leensmænds Foranſtaltninger, at lade ſaadanne Skibe opbyde, og for Reſten intet viſt i den Sag at have været faſtſat, enten i Henſeende til Skibenes Antal, eller til deres Storrelſe, Udreedning, Bemanding o. a. d.: alt ſaadant beroede paa Omſtændighederne, paa vedkommendes Foranſtaltning. Men alt dette ſatte nu Kong Hagen paa en faſt, ordentlig og ſikker Fod: han giorde deri en nye Indretning, hvilken blev faſtſat, ſom en almindelig Lov for det heele Land z); og denne hans Indretning ſynes ſiden at være bleven antagen eller fulgt over heele Norden. For det forſte inddelte han det heele Riige i 2de Diſtricter, eller Strækninger: Soeſtrækningen og Landſtrækningen, og lagde til den forſte, foruden Oerne og Soekyſterne, ſaa meget af det faſte Land, ſom laae langs Elvene eller Floderne, ſaa vidt deſſe vare ſkibbare, eller ſaa vidt Laxen gik a); denne Strækning lagde han til Soevæſenet, og inddeelte den igien i adſkillige mindre Deele, beſtaaende, hver for ſig, af viſſe Gaarde, et viſt Diſtrict, ſom blev anſat for at udreede

K. Hagens Anſtalter, til ſit Riges Sikkerhed, ved at indrette Skibreder.

ect

z) See Snorro i Hakonar-Saga, Kap. 21. pag. 149.
a) See Snorro ſammeſteds.

eet Skib; og derfor bleve desse Districter kaldede Skibreeder, hvoraf hver Province, hvert Fylke, indeholdt faae eller mange, efter hvert Fylkes Storrelse b). Man fastsatte desuden, hvor mange Rum ethvert Skib skulde indeholde, og dermed eller derefter tilliige, hvor mange Roers-Karle der udfordredes til hverts Bemanding, hvor mange bevæbnede Krigsfolk, hvis Vaaben burde i det mindste være et Skiold, et Spyd, en breed Øxe, eller et Sværd, og et vist Antal Piile, nemlig 2 Tylte d: 24 til hver Tofte, hvert Rum, og en Bue c). Kunde eller vilde nogen af de gemeene forsyne sig med fleere Vaaben, var det desbedre: bemeldte burde han have, men de riigere, desuden en Hiælm eller Staalhue; de riigeste, tilliige et Harnisk, en Brynje, eller fuld Rustning d). Naar Almuen derfor eller Almændingen i Landet blev opbuden, eller den halve,

b) I Throndelagen vare f. Ex. 80 Skibreeder, i Nummedalen kun 9. Kong Magni Lagabæters Testamente regner 279 saadanne Skibreeder i Norge. Gulathings-Lov, udgiven af H. Paus, regner 292, eller retter 312, da Sundmør er udelukt, for hvilken Province bør regnes 20, ligesom for Nordmør. Desse vare kun Almuens Skibe: men foruden dem havde Kongen selv, hver af hans Jarler, hans øvrige Leensmænd eet eller fleere Skibe. Regner man da for heele Norge kun 16 Jarler, som man i det mindste kan gisre, da den mægtige Hagen Jarl engang havde i sin Krigshær 7 Jarler, kun af de nordlige Kanter af Norge, fra Finmarken til Stat, som Snorro bevidner i Hakonar Saga, og 4 Herser for hver Jarl, foruden andre Leensmænd, faaer man ud en Flode, i det mindste af 400de Skibe, paa 20, 25, 30 Rum og derover; hvortil naar man regner, efter et Middel-Tal, 100de Mænd paa hvert Skib, faaer man deraf en Seemagt paa 40,000 Mænd, som efter Tildernes nu værende Omstændigheder, maae synes alt for stor, men som jeg sikkert troer, ei efter de gamle, efter da værende Tilstand. Dog herom videre paa et andet Sted.

c) See Hagen Adelsteens Gulathings-Lov i Pauses Samling. Tom 1. pag. 238.

d) See Magni Lagabæters Gulathings-Lov i bemeldte Samling. pag. 42. Kap. 11.

halve, eller den 3die Deel deraf, efter Omstændighederne, vidste man strax i ethvert Fylke, hvor mange Skibe der skulde udrustes, deres Størrelse, deres Bemanding, samt Tilden, der ogsaa var fastsat, inden hvilken man dermed burde være færdig, og tilliige forsynet med en vis fastsat Qvantitet af Proviant, som hver Mand burde selv forskaffe sig.

§. 97.

Kong Ericks Sønners andet Forsøg mod Norge og Kong Hagen.

Til de, til bemeldte Indretning fornødne Skibe at lade bygge og siden vedliigeholde, lagde Kong Hagen de Skatte, eller de Indkomste, af de Throndhiemske og andre Soe-Lehne, som efter hans Faders Anordning, bleve aarlig hævede af hver Mand i Riiget e); og paa denne Maade forsynede han sig og Landet med en saa anseelig saa tilstrækkelig Soemagt, at den var i Stand til at afværge den mægtigste Fiendes Anfald. Men at desse saa viiselig foiede Anstalter kunde, af en snedig Fiende, ved uformodentlige eller pludselige Indfalde, giøres for den største Deel unyttige, viiste Erfarenhed. Efter Kong Ericks Sønners foromtalte Forsøg paa Norge, hvori Kong Guttorm omkom, opholdte de sig, som tilforn, en Tiid lang i Danmark ee), men bleve dog ved, naar de ei dreeve Soeroverier i Øster-Soen, da at forurolige Norge med deres Angreebe f). Imidlertiid havde Kong Hagen fæstet sin Boepæl paa Morene, uden Tvil, for enten at have Leilighed til at omgaaes de faa der værende Christne, eller for ei at være oftere udsat for Throndernes Anmodninger, om at være tilstæde ved deres store Offringer og Offer-Feste: men nær var han der bleven uforvarendes overrumplet af sine Fiender. I 20 Aar havde denne he-

e) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 2. Lib. 5. cap. 10. pag. 223.
ee) See Snorro i Hakonar Saga, Kap. 20. pag. 148. og Olafs Saga, 1 Deel, Kap. 23. pag. 23. b.
f) See Snorro sammesteds, Kap. 22. pag. 149.

berømmelige Konge nu regieret Norge g), i en næsten bestandig Fred, elsket af alle, yndet af Himmelen selv, som havde velsignet hans Regiering med de beste Tider, med frugtbare Aaringer h), da Kong Ericks Sønner, seende sig ei i Stand til at kunne udrette noget, ved at gaae aabenbar til Værks, enten med eegne, eller med andres Kræfter, toge sig derover for at bruge List og Behændighed. Tree af dem, nemlig Harald, Gamle og Sigurd, udruste til den Ende en talrriig Flode, bestaaende deels af de Skibe, som de pleiede at bruge paa deres Søerøver-Toge, bemandede med en anseelig Trop, gamle forsøgte Vovehalse, men deels og fornemmelig, af en endnu større Krigsmagt fra Danmark, som Kong Harald havde overladt til deres Tieneste paa dette Tog. Med denne anseelige Soemagt seile de afsted fra Vendli eller Vendsyssel i Jylland, først liige over mod Agder i Norge, men siden med en staaende Vind, baade Nat og Dag, immer nord paa, saa langt fra Landet, at ingen skulde blive dem vaer; og saaledes fortsætte de deres Seilats liige til Ulfasund (t-Nordfiord, sønden for Stat). Kong Hagen var den Tiid paa sin Gaard Birkestrand, beliggende paa den Be Freydarey, Froda, eller Freds, enten paa Sundmør, som endeel sætte i), eller efter andres Beretning, paa Nordmør k), men

An. 958.

De søge at overrumple ham paa Møre.

g) Saa siger nyeanførte Skribente. Det stemmer og overeens med *Theodorici Monachi* Beretning, samt med Historiens Sammenhæng og vor Tilds-Regning.

b) See Snorro paa bemeldte Sted, Kap. 22. pag. 149.

i) See Snorro i Hakonar Saga, Kap. 22. p. 150. See og Hr. H. Strøms Sundmørs Beskrivelse, 2 Deel, 9 Kap. pag. 453 og 455: men der findes nu ingen Fredøe, ingen Birkestrand, inter Freyarberg; hvilket gior, at man maae tvile, om Tingen der har tildraget sig.

k) See Olaf Trygvesons Saga, 1 Deel, Kap. 24. pag. 24. a. som kalder Stedet Froda paa Nordmøre, og Fagurskinna hos *Torfæum*, Hist Norv. Par. 2. Lib. 5. cap. 11. pag. 244. Hr. Eiler Kiempe, tilforn Præst paa Nordmør, har i et Brev forsikret mig, at det

men paa den Tiid næsten ganske ubereed, til at tage imod en saa mægtig, en især saa pludselig anrokkende Fiende: thi han havde da ingen andre Tropper om sig, end sine Huus-Karle og Hofmænd, tillüge med endeel af de fornemste omkringboende Mænd, som han tracterede hos sig i et Giæstebud. I desse Omstændigheder traf det saa lykkelig ind for ham, at Eriks Sonner, efter Ankomsten til bemeldte Ulfasund, bleve der ved Modvind opholdte i 7 Dage. Imidlertid faaer man Leilighed, over det indre Eide, som er mellem Nordfiord og Sundmør, at bringe Kongen Budskab om Fiendens Ankomst, og hastig formodende Ankomst, eftersom han allerede var norden om Stat l); og her kalder Kong Hagen strax sammen sine viiseste og forstandigste Mænd, for at høre deres Raad og Betænkning, om han skulde bie og binde an med en 6 gange overlegen Fiende m), eller viige for Over-Magten, og trække sig tilbage, for at samle fleere Tropper. Blandt de sammenkaldte var den gamle Eigill Ullserk, en Mand, som nu boede paa sin Gaard n), men var for Resten af meget fornem Herkomst, og havde i forige Tiider indlagt sig megen Berømmelse ved sin Tapperhed, ved sine mange mandige Bedrivter, medens han var Kong Harald Haarfagers Banner- eller Fane-Drager, en Betiening, hvortil man valgte de tapperste, stærkeste og mandigste Mænd. Denne gav først sin Betænkning, og den viiste Prøve paa det kiække Mod, der endnu oplivede denne gamle Striidsheltes Bryst.

Den gamle Eigill Ullsærk raader K. Hagen at oppebie Fienden.

„Jeg

det Sted, her handles om, burde søges paa Nordmør, det fremme har og hans Høiærværdighed Hr. Biskop Gunnerus giort. Men jeg tviler paa, at man der finder Kisteſund og Kastarkalv, som Historien omtaler.

l) Saa siger Olafs Saga, 1 Deel, Kap. 24. pag. 24. a. Snorro setter derimod sønden for Stat.

m) See *Torfæi* Hist. Norv. paa nysanførte Sted.

n) Herover kaldes han, hos Snorro, paa bemeldte Sted, Bonde. Han stod ei længer i Kongens eller Hoffets Tieneste.

„ Jeg har, sagde han til Kongen, længe været med din Fa-
„ der i mange Træfninger; ofte havde han et langt mindre
„ Antall Tropper, end Fienden: men han saae aldrig efter
„ Mængden; det var ham liige meget, enten han var svager,
„ eller stærker; han slog; og han vandt. Aldrig raadførte
„ han sig med sine Venner, i den Hensigt, at de skulde raa-
„ de ham til at flye; saadant Raad havde han aldrig imod-
„ taget af dem; og det giver jeg ei heller nu. Vi meene os
„ at have i Dig, Konge, en kiæk, en tapper Anfører; før
„ os kun an mod Fienden; og vær forsikkret, vi skulle følge
„ Dig, som Karle. „ Denne Tale og mandige Betænkning fandt strax manges Bifald, som raadde til det samme; den stemmede ogsaa best overeens med Kongens Ynske; og han lod derfor uden Forhaling, udsende Orvarbod o), opskiærre Herør oo), som det heeder, eller, han udsendte fra sig en liden Kiæp, dannet som en Piil, hvilken udsendt fra Kongen eller andre vedkommende, betegnede et almindeligt Opbud af Almuen til Krigs-Tog, og i mueligste Hast blev bragt Mand fra Mand, fra Gaard til Gaard. Denne Beslutning og Foranstaltning var ingen kiærere end den nu næsten afdøde Eigill. „ Jeg tænkte, brød han ud, mens vi havde
„ den langvarige Fred her i Landet p), at jeg derover skulde
„ nødes til at døe paa min Bolster: men nu seer jeg mit

o) Saa kaldes det i Alfs Saga, pag. 12. i Biörners Nordiska Kämpa-Dater.

oo) See Snorro i Hakonar-Saga, Kap. 23. pag. 151. Ordet bemærker Kriigs-Piil; og var dette Tegn af Dannelse adskilt fra det, hvormed man sammenkaldte Almuen til Thing eller Stævne. I Norge kalder man det nu gemeenlig Budstikke.

p) Hvorledes Fred, maatte man spørge, da Riget nu i tvende Aar, om ei længer, havde havt Krig? Skal man troe, at her ere tvende Tildragelser mængede i hinanden; at den, hvori Eigill Ullsærk har giort sig deelagtig, har gaaet for sig paa Nordmør; og den anden et Par Aar derefter paa Sundmør?

„ Ynske opfyldt; nu kan jeg faae doe, som en Helt, med „ Sværdet i Haanden, under min Konges, min Anførers „ Fane. „ Imidlertiid trækker Kong Hagen til sig saa mange, som i en Hast vare at faae; han samler derved en liden Flode af 9 Skibe; og han lægger med den an ved Freyarsund, norden under Freyarberg: hvorimod Ericks Sønner, da de komme norden om Stat, og finge viide, hvor Kong Hagen var, lagde med en Flode paa meere end 20 Skibe q), an sonden under bemeldte Biærg. Saa snart de der vare ankomne, lader Kong Hagen dem tilbyde at stige i Land, og udfordrer dem tilliige til en Træfning paa Rastar-Kalv r), hvor han havde ladet udmærke Kampe-Pladsen: thi der var store og slette Marke, med en oven for beliggende lav og smaalig nedhældende Bakke eller Brink s). Over denne Brink eller den smale Hals ved bemeldte Freyarbiærg komme nu Kong Ericks Sønner anmarscherende, for at angribe Kong Hagen, som imidlertid opstillede sine Folk paa forommelte jævne Marke, men giorde sin Slagtordning meget lang, for ei at omringes af Fiendens Mængde; denne gior ogsaa et hæftigt Anfald, og Træfningen begyndte med megen Hidsighed paa begge Siider: men det varede ei længe, forend den gamle Eigill bragte den heele fiendtlige Krigsmagt paa Flugten, og det ved Hiælp af et Krigs-Puds. Forend Slaget begyndte, begierte og fik han af Kong Hagen 10 Mænd med ligesaa mange Faner; med desse begiver han sig bag bemeldte Brink, og da Slaget var begyndt, lader han bemeldte Mænd,

Træfningen paa Rastar-Kalv.

Eigill bringer Fienden paa Flugt.

q) See Snorro paa nysanførte Sted. Ericks Sønners Skibe maae have været større, eller langt stærkere bemandede, end Kong Hagens, naar hines Krigsmagt skulde have været 6 Gange større, end dennes, som tilforn er berettet.

r) See om dette Sted H. Strøms Sundmors Beskrivelse, anførte Sted, pag. 454.

s) Der vare og breede Steene til Gravsteene: lægger her den Danske Oversættelse af Snorro til, pag. 82.

Mænd, hver med sin Fane, den eene efter den anden, men med et langt Rum imellem hver, marschere frem bag ved og langs den øverste Kant af Brinken, saaledes, at de af Fiendens Folk, som stode bagerst i Krigshæren, og tilliige længst op ad Brinken, kunde see hine Faner. Herved bringes Fienden i Allarm: man bilder sig ind, at der var sat dem et Baghold; at en mægtig Trop af dette Baghold rokkede an, for at afskiære dem fra deres Skibe; den eene begynder derom at advare den anden; og i det samme faaer man et forfærdeligt Anskrig at høre, som Eigill og hans Folk giorde. Derover reiser sig først en almindelig Tumult iblandt Fienden; strax derpaa en almindelig Flugt; og alle haste afsted, for at naae Skibene, ogsaa Anførerne selv, Kong Ericks Sønner. Men da Kong Gamle kommer op paa bemeldte Hals ved Freidarberg, saa han derfra kunde overse den heele Plan, bliver han vaer, at de, af hvilke hans Folk bleve forfulgte, vare nu ei fleere, end de havde været under Slaget, og Kong Hagens Krigsmagt nu ei større end tilforn. Han mærker da strax, at Fienden havde spillet ham og hans Brødre et Krigspuds; han lader derover blæse til Striid paa nye, sin Fane atter opsætte, og de flygtige derved kalde tilbage. Saa mange af dem, som vare Nordmænd, samle sig ogsaa til ham, og han stiller dem i Orden: men de Danske Tropper toge Flugten til Skibene; derover blev nu Kong Gamles Krigshær svager, end Kong Hagens, hvilken satte sig selv i Spidsen af sin Armee, og viiste denne Gang ei mindre Prøver paa sin Kiækhed, sin Tapperhed, og sit Mood, end forige: han kaster Skiolden paa sin Ryg, hugger til begge Siider ind i Fiendens Slagtordning, som den gamle Skald Guttorm Sindre bevidner t), og tvinger Kong Gamle atter at tage Flugten. Endeel af hans Folk toge, tilliige med deres Anfører,

K. Gamle sætter sig anden Gang, men driives paa Flugt af K. Hagen.

t) See Olaf Saga, 1 Deel, Kap. 24. pag. 24. a.

Anforer, Veien sønder ud ovet Halsen ved Freyarberg; andre flydde vester ud, mod de der værende brøtte Hammere, men bleve af Kong Hagen saa ivrig forfulgte, at ingen af dem alle undkom. Imidlertiid var Kong Gamle, med sin øvrige Trop, kommen ned paa den flette Mark, sønden for Freiarberg, hvor en stor Deel af hans adspreedde Tropper havde paa nye samlet sig; han finder der sine Brødre, hver med en anseelig Skare Krigsfolk; og han beslutter derfor, endnu eengang at vove et Forsøg, til hvilken Ende han vender sig paa nye mod Fienden. I Spidsen for: desse, eller for den Trop, som havde forfulgt Kong Gamle og hans Sælskab, var da den gamle Eigill Ullsærk. Saa snart mærker ei denne Fiendens Hensigt, førend han strax gior Anfald; Træfningen bliver derved fornyet; og under den kommer Eigill Kong Gamle saa nær, at de veksle Sværdslage med hinanden, med det Udfald, at Kong Gamle bliver haftig saaret, men Eigill sit Ynske mægtig, at doe med Sværdet i Haanden: han dræbes, og falder slagen paa en Dynge af døde Fiender. Hans Fald foraarsagede strax Frygt og Uorden blandt hans Folk; og de begyndte allerede at viige, at lide Nederlag: men i det samme kommer Kong Hagen dem til Undsætning. Denne opretter strax de forfaldne Sager; og han sætter med den Fyrighed an paa Fienden, at Kong Gamles Tropper maae, fulde af Forskrækkelse, give sig paa Flugten; han og hans andre Brødre nødes til at giøre det samme; og alle søge nu Skibene, som den sikkerste Tilflugt. Men her møder dem en nye Vanskelighed, et nyt Vanheld. Saa mange af Skibene, som flode paa Vandet, havde de raskeste blandt de flygtende kastet sig ind paa, og forladt Strandbredden; Resten laae enten paa det Tørre, forladte af Ebben, eller paa Grunde, eller et Stokke fra Landet. De Flygtige søgte derover at støde de paa Landet, eller paa

Han giør det tredie Forsøg, under hvilket Eigill dræbes, men K. Gamle haftig saares, og siden omkommer.

Grunde

Grunde liggende Skibe, ud i Soen: men mange bleve, under den Forretning, af den paatrængende Fiende nedlagde; tree Skibes Besætning omkom, ved den Leilighed; Kong Gamle faaer paa Stranden af Kong Hagen selv endnu fleere Saar u); han kaster sig i Soen, for at svemme ud til bemeldte, ei langt fra Stranden liggende Skibe; de andre efterfølge heri hans Exempel: men mange bleve derover endnu dræbte af Fiendens Piile og Kaste-Spyde; blandt dem omkom Kong Gamle selv. Hans Brødre, Harald og Sigurd, derimod undkomme, med Resten af deres Folk, og seilede tilbage til Danmark, forfulgte et Stokke Veis af K. Hagen, men forgieves.

§. 98.

Efter denne mærkværdige Seier, som atter kostede een af Kong Ericks Sønner Livet, var det Kong Hagens første og fornemste Omsorg, at lade de Ihielslagne begrave, blandt dem især den tappre Eigill, og at belønne hans Troskab, hans Helte-Mod og Mandighed, med et bestandigt Ære-Minde. Vore gamle Forfædre vare næsten i ingen Ting meere nøiagtige, end i de Dodes Begravelse, og den Pligt blev stedse anseet, som een af de helligste. For den sidste Othins Ankomst, synes den Skik overalt vedtagen i Norden, at lade de Dodes Legemer begrave i Jorden: han derimod lod sig ei alleene selv brænde efter Døden, men paabød det ogsaa, som en Lov, at alle Døde skulde brændes, og deres Aske enten kastes paa Soen, eller forvares i en Høi v). Overalt synes den

Beretning om de Gamles Begravelser.

u) See Sagurskinna i *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 5. cap. 11. p. 226.

v) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 8. pag. 9. og Kap. 10. pag. 11.
„ Man troede da, siger Snorro, at jo høiere Rogen af Baalet steeg
„ i Luften, jo høiere blev den Brændtes Plads i Himmelen, og des
„ rigere blev han der, jo fleere Rigdomme man tilkastede ham paa
„ Baalet. „

den Maade, at begrave de Døde i Jorden, at have været den ældste, den naturligste x); dette seer man af den hellige Skrivt, og af de ældste Folkes Historier; den var derfor vedtagen blandt Nordens ældste Beboere; den Skik, at brænde de Døde, er og mueligt aldrig bleven almindelig i Norden, især paa de Steder, hvor Folk af Jotisk Herkomst havde Herredømmet y); den blev derfor ei heller af lang Varagtighed. I Danmark indførte Kong Dan Mikillate den forige ældgamle Maade igien, at lade de Døde begrave i Jorden eller i Høie; andre fulgte deri efterhaanden hans Exempel; og Othins Begravelse-Mode kom af Brug. I dette, som i andet, beroede dog det meeste paa enhvers Villie og Indfald, ogsaa i Hensigt til foromtalte Høie. Desse vare overalt i Norden brugelige; de bleve opkastede over de Døde, enten de begroves eller brændtes; men dog kuns fornemmelig over de fornemste og anseeligste Personer z). De bleve paa uliige Maader indrettede, efter Omstændighederne, eller efter vedkommendes Indfald og Anordning; dog opførtes de gemeenlig cirkelrunde, større og mindre, enten paa aaben Mark, eller ved alfare Veie, eller paa Strandkanten, dog overalt paa saadanne Steder, hvorfra de best kunde falde i Øinene, for des bedre at naae deres Hensigt, som var Vedligeholdelsen af den Dødes Erindring. De bleve gierne sam-

x) See *Plinii* Histor. Natural. Lib. 7. cap. 54.

y) Det er derfor vanskeligt at fastsætte, om de saa kaldte Rumbl-Høie eller Jette-Graver ere opførte for eller efter Othins Tider. Dalin i hans Swea Rikes Historia, 1 Deel, Kap. 3. §. 3, meener det første: men det kan vist nok ei gielde om dem alle.

z) See Snorro paa nysanførte Sted, Kap. 8. pag. 9. I Brænde-Alderen blev de gemeenes Aske kastet paa Søen, eller sat i en Urne i Jorden; eller hvis de Døde vare af nogen fornemmere Stand, bleve deres Urner satte i visse Familie-Høie. See Nova Litteraria Maris Balthici, mens. Decemb. Ao. 1699. p. 369. & mens. Januar. Ao. 1700. p. 17.

sammenkastede af Jord og Sand, eller af Kuppel-Steene, eller af Træe, Steene og Jord over hinanden: men Gravstedet der inden i indrettet paa adskillige Maader. Enten dannede man det af store flade sammensatte, og oven paa hinanden lagde Steene, saaledes, som Kong Harald Haarfagers foromtalte Leiested var dannet a), som bemeldte Liotur hin Bleikes b), og fleeres; eller og opførte man det af Muur-Arbeide, med Hvælving over c), hvilket dog meget sielden skeede; eller bygde man det, omtrent som et andet Huus, med tvende Afdeelinger, og med Dørre, altsammen oven over bedækket, først med Tømmer, Riis og Qviste, siden med Steene og Jord. Saaledes var den store Soeroders Sotes Hoi indrettet d); saaledes den Kiæmpes eller Konges, Thrains e); saaledes fandt Gretter Hoien indrettet för Kare den Gamle, Leensmand paa Sundmor, der laae begraven paa Saamsey, ved den Gaard Vindheim f); og paa samme Maade har uden al Tvil den Hoi været bygt, som foromtalte Nummedalske Konger lode opføre g). I saadanne Gravsteder laae ei de Døde, men de sadde, enten paa Stole, iførte deres Klæder, Vaaben og anden Stads h), som Kong Dan Mikillate i), som foromtalte Kare, der

a) See foregaaende §. 60. i Kong Haralds-Historie.
b) See Hr. H. Strøms Sundmørs Beskrivelse, 2 Deel, Kap. 7. p. 374.
c) See Erik Pontoppidan om Jette-Stuen hos Jægerspriis, i det Kiøbenhavnske Selskabs Skrivters 1 Tom. pag. 308.
d) See Saga af Hørde og Holmverjum, Kap. 12.
e) See Hromund Gripssens Saga i Biørners Nordiska Kämpa-Dater.
f) See Gretters Saga, Kap. 20. Det synes riimeligt, at denne Ø er i forige Tider saa kaldet efter Samfiord, og den samme, som nu kaldes Haramsøe, Gaarden Vindheim den samme som Ullem eller Ullheim paa bemeldte Ø. See Hr. Strøm paa anførte Sted, Kap. 1. pag. 22.
g) See foregaaende §. 10
h) See Eigills og Asmunds Saga, pag. 33.
i) See Snorro i Fortalen til sin Heimskringla.

havde sine Penge-Kister der staaende under sine Fodder, foruden en stor Hob af andet Guld og Solv; eller i Bagstavnen af et Skib, der til den Ende blev sat i Hoien. Saaledes blev foromtalte Porer Pegn begraven: selv sad han i Bagstavnen, ved Styret, men hans ihielslagne Fiender, som Roerskarle, langs Siiderne af Skibet k); saaledes Ketill Flatnefs Dotter, Audr Diupaudga, med store Riigdomme hos sig l); saaledes Karl og hans Folgesmænd m); saaledes Asmund, siddende selv i Bagstavnen paa Skibet, men hans Træl, som havde taget sig selv af Dage, for at komme med sin Herre til Vallhalla, i Forstavnen n); andre fleere at forbigaae. Dette kan endnu erindres, som særdeles mærkværdigt, at blandt Tatarerne, blandt de Folk, hvilke for en Deel beboe de Lande, hvor vore Forfædre have havt deres ældste Boepæle, have ei alleene sidstbemeldte, men ogsaa de fleeste andre af vore Forfædres Begravelses-Skikke været i Brug: de have, over de Dode, opkastet saadanne Hoie, som sees overalt her i Norden; i desse Hoie have de ei alleene hos de Afdodde henlagt Guld, Solv, Penge, Øxne, Heste, Haner, Ringe, Armbaand, Billeder, s. a. s. o): men de have ogsaa giort desse Hoie tildeels saa store, at den Afdode kunde sidde der inde hos et Bord, besat med Mad og Drikke p). Alt dette skeede i den Tanke, at hvad man havde brugt, eller havt kiært her i Livet, skulde blive til Nytte, til Stads og Prydelse, i det tilkommende. Herover lagde man i Graven, hos en Stridshelt, hans Vaaben, hos en Haandværksmand

k) See denne Histories 1ste Deel, Kap 7. §. 21. pag. 492.
l) See det gamle Islandske Skrivt Laxdæla.
m) See den gamle Svarfdæla.
n) See Landnama, 2 Deel, Kap. 6. pag. 36.
o) See den Norske Historie 1 Deel, Kap 1. §. 23. pag. 35.
p) See *J. du Plan Carpin* Relation, i Voyages au Nord. Tom. 7. pag. 342.

mand, hans Redskabe, hos et Fruentimmer, Haarnaale, Ringe, Spænder, hos Forster og Kongelige Personer, foruden deres Vaaben q) og store Penge-Summer; ogsaa deres Krigsfaner, deres opsadlede Heste, deres Høge og Hunde r). Saaledes blev Kong Dan Mikillate begraven, i fuld Kongelig Prydelse, med sin Hest opsadlet s); saaledes ogsaa Kong Harald Hyldetand. Paa det han kunde riide til Vallhalla, lod Kong Hring sætte i Høien hos ham hans paa det prægtigste opsadlede og udstafferede Hest t): jo prægtiger man kom anstiigende, med jo større Riigdomme, jo tallriigere Følge, des bedre Modtagelse kunde man vente af Othin, des høier Ære-Sæde i Vallhalla. Alt hvad man kastede i Høien til den Afdøde, eller paa Baalet, alt hvad han selv havde nedgravet i Jorden, troede man at komme ham til gode, til Nytte i Vallhalla; og paa den Grund have de Gamle Biarmier deelt den Dødes Penge i 2de liige Parter, mellem ham og Arvinger u). Saaledes drog man Omsorg for de Dødes Vel i Vallhalla: men dermed lod man det ei blive. Det var ei nok at have opkastet Høie over de Afdøde, men for des bedre at vedliigeholde deres Erindring blandt Efterkommerne, satte man paa de opkastede Høie, eller over de Dødes Gravsted, store Hukommelses-Steene. Desse vare 2de Slags. De simpleste, og følgelig de ældste, bestaaende af høie, lange, gemeenlig spidse oven til, eller Obelisk-dannede Steene, som

q) Hos Ezechiel, Kap 32. v. 27, meldes ogsaa om Vaaben, lagde hos de begravne Kiæmper. Denne Skik er da meget gammel, og kommen til Norden fra Østerlandene af, med fleere andre.

r) See Egills og Æmunds Saga, Kap. 33. Svade paa Island blev og begraven med sin Hest og Hund. Olafs Saga, 2 Deel, Kap. 64. pag. 232. b.

s) See Snorro i Fortalen til sin Heimskringla.

t) See Sagubrot om Bravalla-Slaget, pag. 31. 32.

u) See Snorro i Olafs Saga Helga, eller i Heimskringla. Tom. I. pag. 620.

oftest uden Paaskrift eller Bogstaver v), kaldtes Bautasteinar, hvilke kunne henregnes til de ældste Tider, eftersom Othin selv befallede dem at skulle opreises over de Døde x), men have dog tilliige været anvendte til andet Brug, til berømte Seieres, mærkværdige Feldtslages Erindring. Det andet Slags Begravelses-Steene ere de bekiændte Rune-Steene, hvilke synes først med, eller efter Christendommens Indførsel i Norden, at være der komne i Brug. I det mindste kunne ganske faa af dem ansees for ældre.

§. 99.

Eigill Ullsærks Begravelse.

Saadanne omtrent vare vore gamle Nordiske Forfædres Begravelses-Steder, deres Høie især, at man her skal gaae andre til Begravelses-Skikkene henhørende Ting forbi, til en anden Leilighed; og i saadan en Høi blev vor forømtalte Eigill Ullsærk begraven. De efterladte fiendtlige Skibe lod Kong Hagen trække langt op paa Landet; i eet af dem især lod han lægge eller sætte den døde Eigill, ventelig som Anfører i Bagstavnen, men hans Kamerader, de øvrige ihielslagne af hans Partie, paa andre Steder i samme Skib; derover dannede man en stor Høi af sammenkastede Steene og af Jord; og paa den bleve store høie Bautasteene opreiste y), hvilke stode der endnu i Snorros Tid z). I de øvrige paa Land trukne Skibe bleve alle de lagde, som fandtes ihielslagne af Fiendens Partie, og liigeledes over dem Høie opkastede, sønden for benævnte Freydarbierg, hvilke ogsaa i be-

v) Mig ere saadanne ei bekiendte. I Skotland findes vel saadanne, ogsaa med Runer paa, som sees af *Gordons* Itinerario. Men det er uvist, om desse ere satte af Folk fra vor Norden eller ei.

x) Uden Tvil have de været brugelige for Othins Tilder, og deres Brug, ved ham, bragt til Norden, fra de ved Tanais beliggende Lande, hvor saadanne Steene paa Begravelses-Høiene have været giængse.

y) Jagurskinna hos *Torfæum* in Hist. Norv. Par. 2. Lib. 5. cap. 11. pag. 226. sætter, at der blev kun opreist een Bautasteina.

z) See den Danske Oversættelse af Snorro, pag. 83.

i bemeldte Skribents Tiider vare at see a). Dette var den sidste Forretning i foromtalte store Tildragelse paa More, mellem Kong Hagen og Ericks, eller som de nu gemeenligen kaldtes, Gunhilds Sonner. Den Skade, som sidstbemeldte havde lidt, under dette Forsog, ved Nederlag paa deres Folk, ved Kong Gamles Død især b), gik dem meget til Hierte; de ponsede derfor iidelig paa Hævn, paa at kunne udfore den Ret, de syntes sig at have til Kronen i Norge, fremfor Kong Hagen; Kong Harald i Danmark, forbittret over den Skade, Kong Hagen ved adskillige Leiligheder havde tilfoiet ham, over det Nederlag, hans Folk havde liidt paa seeneste Tog til Norge, opmuntrede dem dertil, ved alle Leilighеder, og lovte dem tilstrækkelig Hiælp c): men man havde havt saa mange Prover paa Kong Hagens Tapperhed; hans Anstalter vare saa vel trufne, hans Magt saa ansеelig, at dette ei saa let eller saa hastig kunde iværksættes; allerhelst da denne forsigtige Regent til foromtalte Anstalt med Skibreedene, som forsynede ham med en mægtig Flode og Soemagt, foiede, efter seeneste fiendtlige Overfald d), en anden ei mindre nyttig Indretning, hvorved han og Indbyggerne, over det heele Riige, kunde i en Hast blive advarede mod alle uformodentlige Overfald. At Viter, Varer, eller Fyre, oprettede paa hoie Steder, paa Fiældene, af store Stokke eller K. Hagen lader overalt

a) See Snorro i Hakonar-Saga, Kap. 27. pag. 155. Hr. Strøm meener, paa anførte Sted, Kap. 9. pag. 455, at den er een af de 12 Kiæmpe-Grave, som findes i Krokvik, ved Gaarden Risteſund, paa den De Qvamske paa Sundmor.

b) Denne Prints synes at have været den tapperste blandt Kong Ericks Sønner. Som Sagan af Þordr Hræda beskriver ham, har han tilliige været gavmild og vennekiær.

c) See Fagurskinna paa nyeanførte Sted.

d) Fagurskinna anfører dette, som skeet efter Ericks Sønners Tog paa More; og bemeldte Forfatter har jeg her fulgt. Snorro derimod foier denne Anstalt sammen med hin foromtalte, eller Skibreedenes Indretning. Begge Dele kunne være; dert er vanskeligt at fastsette det rigtigste.

oprette Viter eller Varer.

ler Træer, og antændte, for at bebude fiendtligt Indfald i Landet, have fra meget gamle Tider af, været brugelige i Norge, kan sees af Kong Hertiofs og Kong Vikars Historie e): men Indretningen var der ei almindelig; den var ei heller sat paa nogen ret fast og ordentlig Fod. For at bringe dette til Veie, som et Middel, der frem for andre kunde være tienligt, til at forebygge alle uformodentlige Angreebe, fik K. Hagen det af Almuen fastsat, som en almindelig vedtagen Lov, at langs Kysterne og den heele Fiældstrækning af Norge, skulde paa de dertil bequemmeste Steder, ei længer imellem hvert Sted, end at man kunde see fra det eene til det andet, oprettes Viter eller Varer af Tømmer, og samme, hvor noget fiendtligt Indfald blev mærket, strax antændes, først den sydligste, og saa videre, den eene efter den anden, det heele Land igiennem. Dette skeede; Indretningen blev strax i Stand sat; og man befandt den at være af den Nytte; eller Fiendens Ankomst i Landet derved saa hastig at kunne bebudes, at inden 7 Dages Forløb, fra den Tid af, da den sydligste Vare, ved Riiget Grændse hos Goth-Elven blev antændt, kunde bemeldte fiendtlige Indfald være blevet Indbyggerne bekiændtgiort, langs den heele Soe-Kyst, fra Riigets sydlige Kanter af, liige indtil de nordligste Grændser af Halogaland f), og inden samme Tid det heele Riige være kommen i fuld Bevægelse, for at sætte sig i Bereedskab, til at modtage Fiendens Anfald. Denne Indretning var derfor i sig selv ypperlig; den tillige med foromtalte giorde ogsaa, i Begyndelsen især, den Virkning, at hverken Gunnhilds Sønner, ei heller de Danske, en Tid lang, turde eller kunde angriibe Norge: men siden begyndte den at føre ei mindre Uleilighed, end Nytte med sig, enten Aarsagen dertil var en

Virkningen af den Indretning.

Deraf flydende Uleiligheder.

pur

e) See denne Histories 1ste Deel, Kap. 4. §. 21. pag. 260.
f) See Snorro i Hakonar-Saga, Kap. 21. pag. 149.

pur Hændelse, eller det skeede, hvilket jeg helst skulde troe, efter Overlæg af Riigets Fiender, for at trætte vedkommendes Aarvaagenhed, og derved bane sig Vei, til eengang at kunne overrumple Kong Hagen, mod hvilken de saae sig med Magten intet at kunne udrette. For at opnaae dette Øiemærke, seilede Gunhilds Sonner, eller andre af deres Partie, ofte med nogle faa Skibe, ind under de Norske Kyster, uden at have den Danske Flode i Følge med sig, uden at nærme sig i det Forsæt, at giøre noget Angreeb, men kun for at udspeide Leiligheden, eller for at giøre en blind Allarm: thi saa snart de vare komne under Kysterne, vendte de om igien, og foere strax tilbage til Danmark g). Foruden dem, havde en Hob, uden Tvil Danske og Gothiske Soerøvere slaaet sig sammen, for at forurolige de Norske Kyster, ved deres ødelige Angreebe. Desse havde deres Sammelpladse, eller Smuthuller, ved Grændserne af Goth-Elven, eller under Kysterne af Halland, saasom ved Brenøerne, ved Vardøerne, ved Myl og i Mystrasund h), Steder, der laae dem og deres Forehavende saa beleiligt, at de i en Hast kunde stikke derfra over til Norge, og giøre der Anfald, nu paa eet, nu paa et andet Sted, især ved Udøerne, eller langs Kysterne. Desse, enten forstilte eller virkelige, skiønt lætte Angreebe, foraarsagede saavelsom hine foromtalte, ofte en blind Allarm eller Oplob, over det heele Riige, og de satte der Indbyggerne i en næsten bestandig Uroe. De, som vare satte til at passe paa Varderne, ved de sydlige Grændser af Landet, hvor bemeldte Anfalde fornemmelig skeede, de som der holdte

g) See Snorro paa nysanførte Sted, Kap. 22. pag. 150.

h) See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 5. cap. 10. pag. 223.

holdte Vagt i), tændte Varderne an, saasnart de bleve bemeldte fiendtlige eller Søerover-Skibe vaer; førend Sagens Beskaffenhed kunde ret undersøges eller blive bekiændt, var det heele Riige derover sat i Bevægelse: men naar man havde samlet sig, var ingen Fiende at finde; man maatte altsaa skilles ad igien, for inden en foie Tiid at samles paa nye; og dette foraarsagede Indbyggerne megen Umage, unyttig Bekostning og stor Tiids-Spilde. Desse bleve derover fortrædelige og besværede sig for Kongen; ham fortrød det ei mindre, at en saa gavnlig Indretning skulde blive Landet til Fortræd og Byrde, i Stedet for Nytte; og han truede derfor saavel dem, der vare satte til at passe paa Varderne, som andre, med den alvorligste Straf paa Liv eller Lemmer, dersom de bleve overbeviiste, enten at have antændt Varderne, uden Fornødenhed, eller paa anden Maade at have bragt Feide-Bud, som siden befandtes at være urigtigt. Derved bleve vedkommende mere varsomme og paaholdende, i at antænde Varderne; dette tilliige med de iidelige smaae Angreebe, af bemeldte fiendtlige Skibe og Søerover-Partier, som befandtes at være af ingen Betydenhed, trættede efterhaanden vedkommendes Aarvaagenhed; og derved naaede Gunhilds Sønner, eller den listige Kong Harald i Danmark k), endelig det, de længe havde luret efter, nemlig Leilighed til at kunne overfalde Kong Hagen, med den forønskede Eftertryk; hvilket skeede paa følgende Maade.

§. 100.

i) I K. Hagens Gulathings-Lov, i Pauses Samling, Tom. 1. pag. 239, er fastsat, at Varden skulde antændes, naar man saae 5 Skibe og derover. Den, som da ei tændte Varden, skulde være fredløs, hvis det vare Krigsskibe: men antændte han Varden for ferre Skibe, skulde han bøde 40 Mark.

k) See denne Konges Character i Throndhiemske Samlinger, 1 Stykke.

§. 100.

Fem eller 6 Aar, efter Gunhillds Sonners foromtalte vanhældige Forsøg paa Møre, da Kong Hagen havde regieret over Norge i 25 til 26 Aar l), fra den Tid at regne, da K. Erick var bleven twungen til at undviige Riiget m), samlede bemeldte Printser til sig en endnu større Søemagt og Flode, end den, de forige Gang havde havt, i Forsæt, at prøve Lykken paa nye, om mueligt, med bedre Held, med et meere ønskeligt Udfald, end tilforn. At vente, med Magten at kunne udrette noget, havde de forige Forsøge viist dem, at være forgieves; at kunne overrumple Kong Hagen, ubereed til at tage imod et Angreeb, derpaa skulde da dette Foretagendes lykkelige Udfald fornemmelig beroe. Til den Ende, seile de vel med bemeldte Flode liige over til Norge, men de nærme sig ei Landet, uden med smaae Baade, for at udspeide Kong Hagens Tilholds-Sted; deres Ankomst fik derfor ingen at viide; og af denne, saavelsom foranførte Aarsager, bleve Varderne ingensteds antændte: thi deels var Anordningen eller Skikken, som derved burde iagttages, denne, at med Vardernes Antændelse skulde begyndes øster fra, fra de sydlige Kanter, eller fra Viigen af n); deels hindrede foromtalte Kongens strænge Forbud Vardernes Antændelse, eftersom Forbudet giorde vedkommende frygtsom-

Gunhildis Sønner overfalde K. Hagen paa nye, med en stor Krigsmagt. Ao. 863.

l) *Theodoricus Monachus* bevidner in Histor. Regum Norv. cap 4 pag 9. at Kong Hagen regierede i 25 Aar; de Islandske Skribente tillægge ham 26 Aar.

m) Dette berettes udtrykkelig af Snorro i Hakonar Saga, Kap. 28 pag. 156, og i Olafs Saga, 1ste Deel, Kap. 25. pag. 24. b. Kong Erick forlod Norge 838; følgelig indfalder K. Hagens sidste Regierings-Aar i Ao. 863. Naar bemeldte Theod. Monachus ellers beretter, at Kong Hagen førte Krig med Ericks Sønner i 5 Aar, stemmer det ei overeens, uden med hans egen Beretning, at Kong Hagen regierte 25 Aar, men i Fred 19, ei heller med foregaaende Historie, som viiser, at Krigen med Ericks Sønner har varet i 6 til 7 Aar.

n) See Snorro paa nysanførte Sted, Kap. 22. pag. 150.

me for at antænde dem, forend de vare visse i deres Sag, eller forend de bleve noget fiendtligt Angreeb tilfulde vaer. Kong Hagen opholdt sig den Tiid paa Hordaland, paa den Kongelige Gaard Fitjom, paa Øen Stord o), eller Storøen, hvor han nu, liigesom forige Gang paa More, i et Giæstebud beværtede sine Hofmænd, tilliige med en temmelig Deel, af de paa Landet der omkring boende Adelsmænd eller Bønder, som han havde indbudet til sig p). Med dem sad Kongen just over Middags-Taffelet, da Gunhilds Sønner, efter indhentet Kundskab om hans Tilholds-Sted, komme for fulde Seil med deres heele Flode, og søgte liige hen til Øen. Den anseelige Mængde af store Skibe, som nærmede sig Landet, giorde vel de vagthavende opmærksomme: men de vare uvisse, hvad de i dette Tilfælde skulde giøre: at melde det saa strax for Kongen, syntes dem farligt, da han, under haard Straf, havde forbudet at bringe nogen Krigs-Tidende, saafremt den befandtes at være urigtig; at lade det længer henstaae, uden at advare Kongen, ansaae de paa den anden Side at være uforsvarligt q).

Den berømte Skald, Eyvind Skaldaspiller.

I Kongens Hof var den Tiid den beromte og fortræffelige Skald, Eyvind, kaldet Skaldaspiller, en nær Forvante af Kongen, en meget ansetlig Mand, som nedstammede fra de fornemste Familier i Norden. Han var en Sønneson af foromtalte Eyvind Kaunbe r), der blev givt med den i Kong Haralds Historie ofte benævnte Thorolfs

o) See om den Historiens 1 Deel, Kap. 5. §. 5. pag. 282. Hos Theod. Monachus kaldes den Storch, Gaarden Friar, lutter Karse-Fell, som let kunde begaaes af Udgiveren, der ei forstod det gamle Nordiske Sprog.

p) See Snorro i Hakonar-Saga, Kap. 28. pag. 156. Disse Omstændigheder vare da de samme, som under foromtalte Overfald paa Møre, og derfor kunde disse Tildragelser, i visse Ting, let forbyttes med hinanden.

q) See Snorro paa nysanførte Sted.

r) See foregaaende §. 42, i Kong Haralds Historie.

Thorolfs Enke paa Sandnes, paa Halogaland, men en Søn af Finn Skiallge, som havde til ægte Gunhillde, en Dotter-Dotter af Kong Harald Haarfager, men Dotter af Halfdan Jarl paa Uplaud, givt med Kong Haralds Dotter Ingeborg s). Eyvind nedstammede altsaa fra Guderne selv, nemlig giennem sin Farmoder, fra Othin og Sæming, hvis Efterkommere paa Halogaland han selv har opregnet, i et Vers, kaldet Haleigiatall, giennem sin eegen Moder, som var Kong Hagens Søster-Dotter, fra Nord og Ynglingerne; han stod tilliige i stor Anseelse, i stor Naade hos Kongen, ei mindre for hans fortræffelige Gaver til Poesie, end for hans nær Forvandtskab med den Kongelige Familie; og til ham og nu, i bemeldte Omstændighed, een af de vagthavende sin Tilflugt, med Begiering, at træde ud fra Giæstebudet, i et meget vigtigt Ærinde. Eyvind gaaer ud; han bliver vaer, saa snart han kommer op paa et Sted, hvorfra han kunde see ud over Havet, at en fiendtlig Flode var for haanden; og han træder ufortøvet ind for Kongen, med desse Ord til dem; „Tiiden løber hastig; Middags-Maaltiidet varer for længe.„ Da Kongen spurte: hvad Nyt, Eyvind? svarte denne ham i et Vers, at Blodøxes Sønner vare for Dørren; i Tiid derfor længer at spiise; her maatte strax gribes til Vaaben; man maatte lave sig til, at tage imod en for Dørren værende Fiende. „Jeg kiender Dig, Eyvind, sagde Kongen, i det han befallede at Bordene strax skulde borttages, „for saa brav en Karl, at Du intet urigtigt Budskab bringer „os;„ og han gaaer selv ud, for at erkyndige sig om Sagen. Her mærker han, at Eyvinds Udsagn var rigtigt; han bliver selv vaer den mægtige fiendtlige Flodes Ankomst, og han vender sig derfor til sine omkringstaaende Venner, med

Han advarer Kongen om Fiendens Ankomst.

s) See den Danske Oversættelse af Snorro, pag. 50. og *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 1. cap. 21.

dette Spørsmaal: „ hvad skulle vi nu giøre, stige om bord „ paa vore Skibe, og drage længer nord i Landet, for at „ trække flere Tropper til os: eller skulle vi, med de faa „ Folk, vi her have, gaae en saa meget overlegen Fiende i „ Møde? Jeg har, lagde han til, ofte figtet med desse „ Fiender, med uliige Storke, uden at see paa deres Mæng- „ de: men nu ere de saa mandstærke, at de forige Tilfælde

Han raader til en Træfning, og den besluttes.

„ ei komme i Liigning med nærværende. „ Her tiede alle stille; ingen turde eller ville yttre sig med sine Tanker, som man muelig vidste ei at stemme overeens med Kongens: da Eyvind atter tog Ordet, og i et Vers opmuntrede de andre til at figte, med Forsikkring om Seier. „ Dette er efter mit „ Sind, svarte Kongen, Du har noget nær truffet mm „ Meening: men jeg vil dog høre de andres Betænkning. „ Man havde af det foregaaende lært mærket, hvad Kongens Villie var; alle raabte derfor med een Mund, at de heller vilde døe, med Sværdet i Haanden, end vende deres Fiender, de Danske, Ryggen; man havde ofte tilforn fegtet imod dem, med uliige Kræfter, med mindre Krigsmagt, end den man nu havde; man havde dog vundet: og man vilde derfor nu atter forsøge Lykken, i Haab om et godt Udfald. Dette dette blev Kongen serdeles fornøiet; han roste deres Mandighed; han lagde til, som Fagurskinna beretter t), at det skilte ei meget, hvor mange Danske der fegtede mod een Nordmand; og han begyndte derpaa strax at lade sig til den forestaaende Træfning, at væbne sig. Han kastede, heder det u), sin Brynje, eller sit Harnisk over sig; han bandt sit Sværd, den berømte Dværnbiter, ved sin Side; han satte en forgyldt Hiælm paa sit Hoved; et Kaste-Spyd (Kesio) tog han i sin Haand; og han lod binde et Skiold paa sin Arm.

§. 101.

t) See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 5. cap. 12. pag. 228.
u) See Snorro i Halonar-Saga, Kap. 28. pag. 157.

§. 101.

Med deſſe Vaaben udruſtede nu Kong Hagen ſig, til den foreſtaaende Træfning; og de vare de Vaaben-Stokker, ſom gemeenlig udgiorde de Gamles fulde Ruſtning: dog havde ei alle Stridsmænd ſaa mange Vaaben; det vare kun de fornemſte, ſom dermed vare forſynede. Eet Skiold og eet Spyd, eller blandt de Norſke, en Striids-Øxe, med en Staal-Hue, vare de meeſt giængſe Vaaben. Et godt Sværd var derimod meget rart; det var blandt de Gamle en af de koſtbareſte Eiendeele, en Kongelig Foræring; og ſaa koſtbare, ſaa rare, maatte de Gamles Sværde nødvendig være, naar de ſkulle beſidde de Dyder, de rare Egenſkaber, ſom man tillægger Kong Hagens forommalte Sværd, Qværnbiter, og endeel andre, om hvilke de Gamles Beretninger ſynes at gaae ind i det fabelagtige. Man beſkriver os de Gamles Sværde, for ſaa ſmidige, at de kunde bøies ſammen, liige indtil Fæſtet, men ſlaae ſig liige igien v); for ſaa haarde tilliige, at de, uden at beſkadiges, kunde hugges imod Steene, ſom Bodvards Sværd, Løve x), at Stokker Steene med dem kunde afhugges y), og tykke Jærn-Harniſker klyves, liige ned igiennem, ſom fortælles om den Franſke Greve Vilhelm, der blev kaldet Jærnſkiærer, fordi han med ſit Sværd hug en Nordmand igiennem hans Pantſer, fra Axelen liige ned til Bugen z); ei at tale om Kong Hagens forbemeldte Sværd, Qværnbiter a). Saa vel hærdede vare de Gamles Sværde b): men de vare desuden ſaa hvaſſe, ſom Rageknive, eller derover, ſaa ſkarpſkiærende, at de

Underretning om de Gamles Vaaben.

Deres Sværde.

v) See Svarfdæla, Kap. 8.
x) See Hiſtoria Hrolfi Kraki, pag. 103. 122.
y) See Sturlaugs Saga, Kap. 9. pag. 21.
z) See *du Cheſnes* Scriptores Rerum Francic. Tom. 4. pag. 84.
a) See foregaaende §. 71. i Kong Hagens Hiſtorie.
b) See noget vidnere herom i Hervarar-Saga, pag. 45 og 70.

de kunde affkiære et hængende Haar, eller som fortælles om Sigurd Fofnesbanes Sværd, Gramur, overskiære en Tot Uld, der for Strømmen kom drivende ned paa deres modsatte Æg c); de vare saa blanke og vel polerede, at de, som berettes om Ingiolfs Sværd, gave Skin fra sig i Mørket d); og de vare saa hvide som Sølv e). Dette, det maae for Resten være sandt, eller det maae, for en Deel, være overdreevet, viiser dog, hvad her eegentlig sigtes til, nemlig, hvor stor Priis de Gamle have sat paa deres Sværde. Saadanne Sværde, som have været bekiændte, ogsaa uden for vor Norden, som de gamle Celtiberier i Spanien have vidst at forarbeide f), havde derfor særdeles Navne g); de vare overalt bekiændte; og man frygtede ofte meere for Sværdet, end for Personen, som førte det: „ havde jeg vidst, sagde Kiøll til „ Sturlaug, at Du havde det Sværd, skulde jeg aldrig „ have givet mig i Kamp med Dig h). „ Et godt Sværd blev derover regnet blandt de allerkostbareste Sager, som tilforn er anmærket i); det gik i Arv, som et stort Liggendefæ; man ansaae det, for at kunne i Værdie veie op mod et heelt Skib k); og uden saadant eet Sværd at eie, kunde ingen bli-

ve

c) See Norna-Gests Saga, Kap. 4. i Olaf Tryggvasons Saga, 2 Deel, pag. 137

d) See Landnama Saga, 1 Deel, Kap. 5. pag. 6.

e) See Sturlaugs Saga, Kap. 9. pag. 21. om Sturlaugs Sværd, Angurvadal.

f) See *Diodori Siculi* Histor. pag 310 edit. Rhodomanni. Vore gamle Forfædre gjorde meget af de Valske Sværde, og der tales, i vore gamle Historier, ofte om dem: uden Tvil have de faaet deres beste Sværde fra Spanien og andre Valske Lande; disse Sværde have været af dem, som bemeldte Celtiberier vidste at forfærdige.

g) See herom *Tycl. Rothes* Tract. de Gladiis Veterum. At opregne alle saadanne Navne, vilde her blive for vidtløftigt.

h) See Sturlaugs Saga, Kap. 10. pag. 25.

i) Brage tilbød Loke 3 kostbare Ting: en Hest, et Sværd, et Armbaand. See Ægis-Drekka, eller Lokka-Senna i den gamle Edda, Strophe 12.

k) Saaledes Ingemunds Sværd, Ettartagga. See Vatsdæla, Kap. 31.

de en stor Stridshelt: hvorfor man næsten for ingen Ting giorde sig saa megen Umage, eller vovede saa meget, som for at faae et godt Sværd. Da Hervora vilde blive Skioldmøe, da hun vilde ud, for at forsøge sig, for at indlægge Ære i Krigen, blandt de Tiiders Helte, søgte hun sin Faders Sværd Tirfing i hans Hoi, midt igiennem den Ild, som brændte om hans og hans Brødres Hoie, uagtet al den Fare, hvormed hun truedes l); at rove de Dødes Grave, blev ellers anseet som en stor Forbrydelse, i de hedenske Tider, som Ran og Nidings-Værk; hvad som var lagt i Høien hos den Afdøde, ansaaes for at være hans Eiendom: men naar det galdt om, at blive et godt Sværd mægtig, tog man det ei i Betænkning, og man undsaae sig da ei, at bryde end ogsaa de berømteste Kongers Hoie, som Skiegge giorde med Kong Hrolf Krakes Hoi, ved Leire paa Siæland, for at faae hans Sværd Skofning m). Desse Sværde vare lange og tunge, undertiiden $2\frac{1}{2}$ Alne lange, een tvær Haand breede, eller der over, med saa store Skafte eller Haandgreebe, at man kunde fatte derom med begge Hænder n); og man bar dem derfor i Gehænge, som enten hang over Axlene o), eller vare spendte til Livet, oven over Hoftene p). Paa de beste, de ypperligste Sværde, vare giærne Fæsterne af Guld, Greebene ligesaa, med prægtig udstafferede Skeeder og Gehænge q). Ei mindre Fliid og Prydelse anvendte de Gamle paa deres andre Vaaben, især paa deres Spyde, hvilke vare

Deres Spyde.

mëere

l) See Hervarar-Saga, Kap. 7.
m) See Saga af Þorde Hredu, Kap. 3.
n) See Hromund Gryptesons Saga, pag. 19, i Biörners Nordiska Kämpa-Dater.
o) See Sturlangs Saga, Kap. 16. pag. 71.
p) See Thorstein Vikingssons Saga, pag. 87. Heraf den Talemaade: hann gyrte sig Sverde; han spændte Sværdet om sig.
q) See foregaaende §. 70. i Kong Hagens Historie.

meere giængse end Sværde, men af adskillige Slags, samt af forskiællig Skikkelse, som nu ei ret kan forklares. Nogle kaldtes Kroka-Spiot, eller Krog-Spyde, giorte foran som en Sax r) (et kort Sværd) eller dannede, til baade at hugge og at stinge dermed, omtrent liigesom de saa kaldte Hepti-Saxer s), og Høeg- eller Hoeg-Spiot (Hug-Spyde) vare, eller af det Slags, som Kroka-Ref giorde sig t). Andre, som man brugte, baade til at skyde fra sig, og til at stinge med, kaldtes Flein u), eller Kesior, hvilket sidstbemeldte Navn bemærker uden Tvil det samme, som Galliernes Gæsa, der anvendtes baade til at stinge og at skyde med v). Foranførte Navne have ellers uden Tvil, for det meeste, været brugte om hinanden, saa det derover er næsten umueligt, ret at skille dem imellem; og for Resten har man brugt dette Slags Vaaben, større og mindre, efter enhvers Hensigt, indrettet baade til at hugge, til at stinge, og til at skyde med, efter Fornødenhed; hvorfor Forfatteren af det gamle Norske Skrivt, Speculum Regale, eller Konge-Speilet, siger x), at et Spyd i Feldtslag til Lands, var af langt større Nytte, end tvende Sværde. Den gemeene Mands Vaaben bestod derover, som oftest, kun af saadant et Spyd, og af et Skiold. Men for at giøre Spydene des meere brugbare, for at kunne anvende dem, baade til at stinge, og at skyde med, som tilforn er sagt, forsynede man dem gierne, liigesom Piile, med Fiædre,

r) See Saga af Þorde Hredu, pag. 69.
s) See Grettirs Saga, Kap. 69.
t) See Sturlaugs Saga, Kap. 6 pag. 9. Heimskringla, Tom. 1. p. 662, og Kroka-Refs Saga, Kap. 2.
u) I Grettirs Saga, Kap. 69, siges Flein og Hepti-Sax at være det samme: men Reenhielm in Not. ad Thorst. Vikingsk. Saga, pag. 23, meener, at Flein er Galliernes Gæsum.
v) See *Th. Bartholini* Antiqvit. Dan Lib. 2. cap. 7. pag. 365. og Prof. Erichsens Noter til Speculum Regale, pag. 408.
x) See dets pag. 385.

Fiædre, øverſt paa Skaftene y), paa en Alens Længde omtrent längs Skaftet z), da de kaldtes Snar-Spiot a), eller Fiadra-Spiot b); og af det Slags Skyde-Spyde vare iſær de saa kaldte Gaſloke, giorte uden Tvil, ſom en Gaft, eller saaledes indrettede, at de, efterat være udſkudte, kunde ſlaae ſig ud i 2de Greene, ved Hiælp af en Feder c), og det i et dobbelt Diemærke, ſaavel for ei at ſkydes tilbage, ſom for at blive hængende, hvor de komme, fornemmelig i Fiendernes Skiolde, i Henſigt, at giøre bemeldte Skiolde derved ubrugelige, ligeſom de Gamles Paalſtaver giorde; til hvilken Ende vore Forfædre ogſaa undertiden brugte haſtis amentatis d), d. e. Spyde, forſynede med en ſtærk Snor, for ved den ſaavel at trække det udſkudte Spyd tilbage, ſom at fraritve Fienden hans Skiold. En af de fornemſte Ting, man ved Spydene havde at iagttage, var ellers at forſyne dem med ſtærke Skafte, og at forekomme, det bemeldte Skafte ei ſkulde hugges over. Til den Ende belagde eller omſnoede man Skaftene med Jærn e): men til Prydelſe lod man Spydenes Blade, og Spydſtagen, paa Halſen iſær, eller næſt under Bladet, indlægge eller omvinde, enten med Guld og Guld-Traade, paa hvilken Maade Asmunds Spyd, hvormed han ihielſkiød Asbiorn f), Arnliots g), Kiartans og Olafs h),

y) See Gretters Saga, Kap. 22.
z) See den gamle Laxdæla.
a) See Kialneſinga-Saga, Kap. 8.
b) See Gretters Saga, Kap. 47. og Vatsdæla, Kap. 46.
c) See herom Profeſſor Erickſens Noter til Speculum Regale, pag. 387.
d) See *Saxonis* Hiſtor Dan. Lib. 1. pag. 4.
e) Saaledes var Ingiolfs Spyd forſynet. See Vatsdæla, Kap. 46. See og herom Laxdæla.
f) See Heimskringla, 1 Deel, pag. 600.
g) See ſammeſteds, pag. 659.
h) See om dem det gamle Skrivt Laxdæla.

Griiſes i) og ſleeres var udſtafferet, eller med Sølv, ſom
Deres Øxer. Gretters k). Paa ſamme Maade omtrent udpyntede de Gamle ogſaa deres Striids-Øxer. Deſſe vare vel tildeels brugelige overalt i Norden, ogſaa i Engelland, ſamt paa ſleere Steder, men dog fornemmelig i Norge. En Striids-Øxe er derfor bleven ſat i det Norſke Riiges Vaaben, ſom de Norſke iſær tilhørende, ſom et for dem adſkillende Mærke; og det Slags Vaaben blev fornemmelig i Norge forarbeidet, hvorfra man dermed forſynede ſig, baade i Danmark og paa andre Steder a). Viſt nok er det, at intet Slags Vaaben var i Norge meere almindeligt: de Norſke, deres Printſer, Konger, og andre fornemme Mænd, ginge dermed, ogſaa hiemme, ogſaa i Freds-Tiider, ſtedſe bevæbnede b); Fremmede kaldte derfor dette Slags Vaaben, den Norſke Øxe (Securis Norica c); endeel fremmede Skribente berette derover, at de Norſke ei brugte Sværde (deri er Beretningen urigtig) men Øxer; de bevidne tilliige, at de Norſke vidſte at forarbeide deſſe Øxer meget ſmukke, af det beſte Staal, at de indførte Brugen deraf med ſig i Irland, og at, efter deres eller Oſtmændenes Exempel, brugte de Irſke

i) See Olaf Tryggvaſons Saga, 2 Deel, Kap. 21. pag. 123. b.

k) See Gretters Saga, Kap. 6 pag. 123. b.

a) See Snorro i Olafs Helga Saga, Kap 263, i Heimskringla, 1 Deel, pag. 829, hvor berettes, at Kong Knud den Store forlangte af Kalf Arneſøn i Norge 3 Tolter, eller 36 af de beſte Striids-Øxer, men fik af den misfornøiede Kalf det Svar, at han for Kong Knud havde ingen Øxer, men for hans Søn, Svend, ſkulde tilveiebringes ſaamange, at han ſkulde være fornøiet.

b) See Snorro i Saga Magnuſſar Goda, i bemeldte Heimskringla, 2 Deel, Kap. 13. pag 16. og Þattr af Sneglu Halle i Flatøyar-Bok, om Kong Harald Haardraade.

c) See Ordericus Vitalis in Hiſt. Eccleſ. apud Ducheſnium inter Scriptor. Rerum Normannicarum, Lib. 13. pag. 923, hvor berettes om den Engelſke Konge, Stephanus, at han i et Slag var bevæbnet med den Norſke Øxe (Securi Norica).

ſe at gaae med ſaadanne Øxer, i Stedet for Stave, i Hænderne d). Hrolf eller Rollo, den første Nordmandiſke Hertug, var fra Norge, ſom tilforn er viiſt; ei Under derfor, at man har afmalet ham med en Striids-Øxe i den venſtre Haand e), paa ſamme Maade omtrent, ſom man næſten overalt ſeer den Norſke Konge, Oluf den Hellige, afmalet med ſin Striids-Øxe, ſom kaldtes Hel f). Saa almindelig brugelige ſom bemeldte Øxer vare, ſaa megen Umage giorde man ſig, for at udſtaffere dem paa det prægtigſte. Man lod dem indlægge, ei alleene med fiint Arbeide i Solv g), men ogſaa med Guld h); man lod dem udpynte end og med Ædelſteene, ſaadan ſom den Øxe var, hvilken den Norſke Konge, Harald Haardraade, pleiede at bære, hvorom berettes, at den var overalt indlagt med Guld, men dens Skaft omvundet med Solv-Traade, og forpaa beſlagen med en ſtor Solv-Holk, i hvilken en koſtbar Ædelſteen var indfattet i). For Reſten vare deſſe Øxer tildeels meget ſtore, undertiiden en Alen lange for Æggen k), ſaaledes indrettede, at man kunde bruge dem, ei alleene til dermed at hugge, at ſtinge: men man betiente ſig ogſaa af dem og deres lange Skafte, til at beſtige høie Steder l), til at klavre op ad Muure, Planke-

d) See *Giraldus* in Topographia Hiberniæ ap., *Cambden*, in Scriptor. Angl. Norman. pag 738, og efter ham *Bromton* in Chronico, ap. Twysden, int. Scriptor. 10 pag. 1075.

e) See *Walſingham* in Hypodigmate Neuſtriæ, in præfat. ap. Cambden, loc. cit.

f) See Snorro i Saga Magnuſſar Goda, i Heimskringla, 2 Tom. Kap. 29. pag. 34.

g) See Olaf Trygvaaſons Saga, 2 Deel, Kap. 21. pag. 86. a.

h) Saadan var den Øxe, ſom Hakon Jarl forærede Olaf. Lardæla.

i) See om den forbemelte Partr af Snæglu-Halle, i Flatøyar-Bok.

k) Saadan var Gull-Porers Øxe, allnar fiorir munr, ſom det heder i hans Saga, Kap. 12.

l) Ved Hialp af ſaadan en Øxe, klavrede Grim op til en Hule i et brat Bierg, See Ketill Hængs Saga, Kap. 7. pag. 13.

Værke m), til at bestorme Kastteller n); hvortil de saa kaldte Tapar-Øxer ere mueligt fornemmelig blevne brugte o).

§. 102.

Deres Forsvars-Vaaben.

Saadanne vare de Gamles Angreebs-Vaaben: thi om deres Buer og Piile veed jeg intet besynderligt at berette, der skulde være adskilt fra andre Folkes Brug; og om de Norskes Stærke, Færdighed eller Behændighed, i at skyde med Buer, skal tales ved en anden Leilighed. Her erindre vi, for det første, at vore Forfædres Forsvars-Vaaben vare vel ei mindre udstafferede, mindre kostbare, end hine, men de vare dog mindre giængse, naar man undtager Skioldet, som var hver Mands, der vilde gaae i Striid. Undertiiden brugte vel de Gemeene, eller mindre Fornemme, et Slags

Hiælme.

simple Hiælme: men de vare dannede, kun som en anden Hue, passede alleene efter Hovedet, og kaldtes derfor Staal-Huer. De store egentlige Hiælme, vare derimod langt meere kostbare, og derover kun de Fornemstes, hvis Hoved, Hals og Ansigt, for den største Deel, dermed vare bedækkede l). At desse Hiælme have ofte været meget kostbare og prægtige, kan skiønnes af den i Laxdæla anførte Gudrunis Drom, hvori hun syntes sig at eie en Hiælm af Guld, besat med Ædelsteene. I det mindste vare de Fornemstes Hiælme, enten prægtig forgyldte, hvorpaa haves mangfoldige Exempler m), eller indlagde med Guld, som Kong Olaf Tryggvesons

m) See om Karl hos Snorro, i Olafs Saga Helga, i Heimskringla, 1 Tom. Kap. 143. pag. 621.
n) See om Iskull, som paa den Maade besteeg et Kastel, Vatnsfirdinga-Saga, Kap. 35.
o) See Niala, Kap. 359.
l) See Saga af Havarde Isfirding, pag. 48. a. og Prof. Ericksens Noter til Speculum Regale, pag. 401.
m) See blandt andre om Hunnernes Krigshær, Hervarar-Saga, Kap. 19. pag. 171.

vesons og Kollbiorns n), samt tilliige udstafferede med adskillige Farver, som Sigurd Fofnisbanes. De Kongelige Hofmænds Hiælme vare tilliige ofte beprydede med visse Mærker, visse Tegn, hvorved de ventelig skulde skilles fra andre, som f. Ex. Kong Oluf den Helliges Hofmænd, der havde forte Kors tegnede paa deres Hiælme o). Ei mindre prægtig indlagde, forgyldte, med adskillige Farver anstrøgne, og tegnede eller mærkede havde de Gamle deres Skiollde. Benævnte Kong Olaf Tryggvesons og Kollbiorns Skiollde vare indlagde med Guld; Kong Sigurds Skiold var udstafferet paa samme Maade, og deri saaes en Drage, mærket med adskillige Farver, mørkebrun oven til, men neden til hoirod; i Olafs rødmalede Skiold stod en forgyldt Løve p); en Løve førte ogsaa Kare i sit forgyldte Skiold q); men Helge i sit en Hiort; og Bolle i sit en forgyldt Ridder r). At jeg her intet skal melde om de forgyldte Skiollde, hvormed Nere Jarl havde Veggene rundt omkring behængte i sin Spiise-Stue s); et noget om dem, hvormed foromtalte Thorolf paa Halogaland udstafferede Veggene rundt omkring i den store Lade, i hvilken han tracterede Kong Harald Haarfager, med 800 andre Giæster; ei heller noget om dem, hvormed de Gamle beprydede Skibs-Bordene, rundt omkring paa deres Krigsskibe t). Hvoraf kan sees, hvor almindelige saadanne forgyldte Skiollde have været. De Vaaben, vore Forfædre anvendte

Deres Skiolde.

n) See Olaf Tryggvesons Saga af Reenhielm, pag. 244.
o) See Heimskringla, 2 Deel, pag 424.
p) See derom forantørte Laxdæla.
q) See Niala, eller Nials Saga, Kap 81.
r) See dette i bemeldte Laxdæla. At vor heele Heraldik har herfra sin Oprindelse, er ei at tvile paa. Skioldemærkene vare, ligesom Tilnavnene, i Begyndelsen kun enkelte Personers; siden bleve de Familiernes. Alt dette regner sin Herkomst her fra Norden.
s) See Gautreks Saga, pag. 47 og 55.
t) See foregaaende §. 56. i Kong Haralds Historie.

te mindst Umage paa at udstaffere, vare deres Brynier: desse bare de vel uden over deres andre Klæder, naar de skulle gaae i Striid, men de bedækkede dem gemeenligen med en Kiortel, af Silke- eller andet Toi u). For Resten vare Brynierne giorte liige frem af Jærn, enten af Jærn-Ringe, snoede i hinanden, da de kaldtes Ringe-Brynier, eller af Jærn-Plader, lagde med Kanterne, den eene over den anden, da de forte Navn af Spange-Brynier. Begge Slags vare undertiiden saa lange, at de naaede ned til midt paa Beenene, og saa stærke tilliige, at intet Sværd eller andet Vaaben kunde biide paa dem v). Samme Dyd eller Beskaffenhed tillægges ogsaa de Gamles Pantsere, eller linnede Harniske, der vare stoppede eller vævede, de sidste, gemeenlig af Uld, eller af Haar, ja vel ogsaa af Silke, Materier, som syntes allermindst tienlige til at kunne udholde Hug, Skud og Sting, af saa skarpe Sværde og Vaaben, af saa fore Næver, som vore Forfædre brugte eller forte: desse Pantseres Forfærdigelse ansaae man derover for ei at kunne skee, uden ved overnaturlige Kunster; og de maatte, som de Gamle foreskillede sig det, nødvendig være giorte, ved Hiælp af Hexerier, saa faste, saa uigiennemtrængelige, at den, som dermed var beklædet, var sikker mod Sting, mod Hug, af de hvasseste Sværde, og andre Slags Vaaben x).

Deres Brynier.

Deres Pantsere.

§. 103.

u) See Olaf Tryggvesons Saga af Reenhielm, pag. 244. Samme Maade finder man ogsaa at have været brugt blandt de gamle Persер. Deres Anforer, Masistius, var, som Herodot fortæller, in Calliope, §. 22. pag. 517, edit. Gronov., bevæbnet over sit heele Legeme, saa han ingensteds kunde saares, uden giennem Øinene, og ifort en Spange-Brynie, uden over hvilken han havde en Purpur-Kappe.

v) See Heimskringla, Tom. 2. pag. 170, i Kong Harald Haardraades Historie.

x) See Professor Eriksens Anmærkninger til Speculum Regale, pag. 377. 378. Landnama, 2 Deel, pag. 38. 3 Deel, Kap. 4. pag. 92. og andre.

§. 103.

Kong Hagen ruſter og væbner ſig til Slaget paa Stord.

Deſſe vare vore gamle Forfædres fornemſte Vaaben; og med ſaadanne udruſtede nu K. Hagen ſig, til den foreſtaaende Træfning, ſaaſom, med en forgyldt eller med Guld indlagt Hiælm, med ſit Skiold, ſit Spyd, ſit Sværd, og ſin Brynie, hvilken han dog kaſtede af ſig igien, førend Slaget gik an y), for at fegte des friere, for des bedre at kunne bruge ſit Sværd. Ifort ſin Ruſtning, opſtillede han derpaa i en Slagtordning, ei allene ſine Hofmænd, ſine Huus-Troppper, men ogſaa de tilſtædeværende Bønder, ſaa mange, ſom vare vaabenføre, og han lod tilliige ſin Fane opſætte, imedens Eyvind Skaldaſpiller, til Krigshærens Opmuntring, opſtemmede en Sang, ſom Kongen ſelv i et Vers beſvarede z), hvis Fyrighed, hvis muntre og mandige Aaſyn, gav alle tilſtædeværende det ſikkerſte Haab om Seier a), lad være, det faldt dem ſamtlige i Øinene, at Fienden var uliige ſtærker. Thi imidlertiid nærme ſig Ericks Sønner, for hvilke K. Harald Ericſſen, efter Kong Gamles Fald, nu var Anfører; de giøre Landgang paa Øen, uden Hinder af Kong Hagen; de opſtille deres Slagtordning; og man mærker da, at paa deres Siide kunde 6 b) til 7 c) regnes mod hver een i Kong Hagens Krigshær: thi ſom Saxo beretter os, havde Kong Harald

y) Saa ſiger Eyvind Skaldaſpiller i hans Hakonar-Mal, eller Vers, giort til Kong Hagens Berømmelſe. See Snorro i Hakonar-Saga, Kap. 30. pag. 158.

z) See Fagurſkinna ap. *Torfæum*, in Hiſt Norv. Par. 2. Lib. 5. cap. 12. pag. 229.

a) Dette beretter nysanførte Fagurſkinna, paa bemeldte Sted.

b) See Snorro paa anførte Sted, og Olafs Saga, 1ſte Deel, Kap. 26. pag 26. a. Man mærker ellers heri en Liighed med Slaget paa Møre, ſee foregaaende §. 97. not. m), mueligt en blot Forbyttelſe, hvilken derfor kan ogſaa i andre Omſtændigheder have havt Sted.

c) See den Danſke Overſættelſe af Snorro, pag. 85.

Harald i Danmark understottet dette deres Foretagende, med ei mindre, end med en Krigsmagt og Flode, paa 60 Skibe, under Hiælp tilliige eller Anforsel, af Hevind d) og Karlshofde e), som bemeldte Skribent kalder dem. Dog havde Kong Hagen om sig en Krigsmagt, bestaaende vel af faa, men dog af lutter duelige udsogte Mænd: det var hans, liigesom hans Faders, Maxime, ei at antage andre blandt sine Hofmænd, sine Huus-Tropper, end dem allene, som havde Fortrinnet for alle andre, i Dristighed og Mood, i Tapperhed og Sterke; i desse Ting bar K. Hagen selv Prisen for de storste Helte; og deri kom ingen, i de Tider, ham nærmer, end en Thorolf Skolmsson f), kaldet den Stærke g). I Gunhilds Sonners Krigshær vare ogsaa endeel hærdede Karle, fornemmelig deres Morbrodre, Eyvind Skreya og Alf Askmand, 2de af deres Sterke og Duelighed, i Krigs-Sager, men ei mindre af deres mange onde Bedrivter, navnkundige eller berygtede Mænd. Da begge Krigshære derfor nærmede sig, eller rokkede an mod hinanden, begyndte Striiden med den storste Hidsighed, først med Kaste-Spyde, og andre Skyde-Gevær: men siden greeb man til Sværdene.

K Hagens Tapperhed under Træfningen.

Med en forunderlig Hurtighed, med et Aasyn, fuldt af Ild, af Mood og Fyrighed, havde Kong Hagen anfort sine Folk til Slaget; og i det udviiste han en Tapperhed, der ei noksom kunde

d) Saa siger *Saxo* in Hist. Dan. Lib. 10. pag. 181. Ved Hevind forstaaes den Eyvind Skreya, som her i det efterfolgende omtales.

e) Denne Karlshofde nævnes ei af de Norske Skribente, men adskillige Omstændigheder give tilkiende, at han er den samme, som de kalde Alf Askmand. Navnet Karlshofde (Karlhollsthe hos Saxo, er en Skrive- eller Læse-Feil) maae være et Øgenavn, som ham er givet ved en vis Leilighed.

f) Olafs Saga, 1 Deel, Kap. 27. pag. 26. a. kalder ham Þorolf Skolpnissun.

g) See Snorro i Hakonar Saga, Kap. 30. p. 158. *Torfæi* Histor. Norv. lec. cit. cap. 14. pag. 233.

kunde roses h). Bag sig havde han sin fortroligste Ven, sin Soster-Dotters Son, foromtalte Eyvind Skaldaspiller; men ved sin Side benævnte Porolf, bevæbnet paa samme Maade omtrent, som Kongen, med Hiælm, med Skiold, med Kesia, med et Sværd, kaldet Fetbreide i); og i Sælskab med ham stillede Kong Hagen sig nu for den Kongelige Fane, hvor de, med deres Sværde, hugge om sig til begge Sider, paa langs, paa tværs, giennem Fiendens Krigshær k). Blandt alle var Kongen meest kiændelig, han trak alles Opmærksomhed til sig, saavel ved denne sin Tapperhed, som i Anledning af den stærk forgyldte Hiælm, han havde paa sit Hoved; denne gav en stærk Glands fra sig, ved det Solen skinnede derpaa; den faldt derover alle i Øinene, og de fleeste i den fiendtlige Krigshær sogte ind paa ham, fornemmelig Dronning Gunhilds bemeldte Brødre, Eyvind og Alf, hvilke giennem et Nederlag, af en Hob til begge Sider flagne Fiender, tragtede efter at bane sig Vei til ham. Dette bliver Eyvind Skaldaspiller vaer, som staaer bag Kongen; han frygter for Følgerne deraf; og han trækker en Hat over Kongens Hiælm, paa det han ei skulde være alt for meget kiændt, ei udsat for alt for stor Fare: men i det samme hører man Eyvind Skreya, i den fiendtlige Krigshær, at raabe af fuld Hals: „ Hvad nu, søger de Nordmænders Konge at skiule sig, el-
„ ler har han taget Flugten, eller er han falden, og hvor
„ er den forgyldte Hiælm afbleven? „ i det han, tilliige med sin Broder Alf, hug om sig til begge Sider, som rasende.
„ Hold kun liige frem, Eyvind, som du har begyndt, raabte
„ da Kongen ham til, dersom du vil finde de Nordmænders
„ Konge; „ han kastede i det samme Skiolden paa sin Ryg,

h) See Fagurskinna hos Torfæum, loc. cit. pag. 229.
i) Olafs Saga, Kap. 27. pag. 26. a. kalder det Fetilseidur.
k) See den Danske Oversættelse af Snorro, pag. 85.

greeb Sværdet med begge Hænder, og satte sig fremst i Spidsen for sine Folk, svarende Thorolf, da denne tilbød sig, at ville gaae Eyvind i Mode, i Kongens Sted, „mig har han udfordret, mig skal han finde l). „ Det varede derfor et længe, førend Kongen kom Eyvind ganske nær; denne griber i det samme Sværdet med begge Hænder, for at hugge til Kongen: men Hugget afværger Thorolf, ved at kaste sit Skiold for ham; Eyvind saaer derved et saa hæftigt Stød af Thorolfs Skiold, at han var nær ved at falde; og ved den Leilighed giver Kong Hagen, den af Stødet rokkende eller snublende Eyvind et saa kraftigt Hug, med sit Sværd Qværnbiter, over Hovedet, at han klov det tilliige med Hiælmen, lige ned i Skuldrene m); men imidlertiid det skeede, dræber Thorolf Eyvinds Broder, Alf Askmand n). Dette bestemmede, for en stor Deel, Slagets Udfald. De Norske, opmuntrede af deres Konges Tapperhed, som de nu havde i Spidsen for sig, fulgte alle hans Exempel; de satte med største Fyrighed an paa Fienden; og denne bestyrtset, paa den eene Side, over bemeldte 2de deres Formænds Død, paa den anden, over Kong Hagens og hans Stridsmænds hidsige Angreebe, tænke nu paa intet, uden paa Flugten: men de leede derved et stort Neder-

Fienden drives paa Flugt.

lag,

l) See dette i Jagurskinna hos *Torfæum*, Hist. Norv. Lib. 5. cap. 12. pag. 229.

m) *Saxo* er i sin Fortælling, Histor. Dan. Lib. 10. pag. 187, noget forskiellig fra de Norske eller Islandske Skribentes Beretning. Han siger, at Eyvind hug til Kongen, med en usædvanlig stor Øxe (en Stridsøxe, som de Norske gemeenlig brugte) men at een af Kongens Drabante afvergede Hugget, ved at kaste sig for Kongen, hvorover han af Eyvind blev huget tvert over: men da Eyvind vilde trække sin Øxe til sig, steeg Kongen op paa den Dødes Krop, og hug Eyvind ihiel.

n) Dette bevidnes af Eyvind Skaldaspiller, som var selv tilstede i Slaget; hans Vidnesbyrd er derfor i dette og andet meest at troe. Saxo beretter, at Thorolf, niens bemeldte skeede, brød ud af et Baghold, dræbte Karlshøfde, og dreev de Danske paa Flugt.

lag, deels underveis til Stranden, deels ved Skibene, hvor man saae nogle at falde for Fiendens Sværde, andre, som vilde svømme ud til Skibene, at omkomme i Vandet, foruden dem, som laae paa Valpladsen o). Dog komme mange derfra med Livet, blandt dem alle Kongerne, Gunhilds Sønner; desse begave sig om Bord paa deres Skibe, de hastede derfra, og Flugten unddrog dem fra deres Fienders Sværde, skiønt forfulgte et Stykke Vei af Kong Hagens Folk p). Men imidlertiid havde denne, ei mindre forsigtige, end tappre Konge, samlet endeel af sine Tropper til sig, for at være i Stand, til at tage imod Fienden, om han skulde vove et nyt Forsøg, efterat have samlet eller forstærket sig paa nye hos sine Skibe; og med denne Trop holdt Kong Hagen paa Valpladsen, eller satte i god Orden efter den flygtige Fiende q): da der tildrog sig en Hændelse, som skilte ham ved Nytten af denne nye og saa meget herliger Seier, som han havde selv giort det meeste til at erhverve den. En Piil, eller et Kaste-Spyd, af det Slags, som kaldtes Flein r), kom flyvende, fra den fiendtlige Krigshær, der traf Kongen i det tykke Kiød, eller i Muskelen, neden for hans eene Arel, og gav ham der et stort og dybt Saar; men uviist af hvem udskudt. Man havde Dronning Gunhild mistænkt for Trol-

Men Kong Hagen saares af en Piil, eller af et Kaste-Spyd.

o) Dette bevidner Snorro i Hakonar Saga, Kap. 31. pag. 161. og Olafs Saga, Kap. 27. pag. 27. b:, efter den gamle Skalds, Þordur Siarecksons Beretning, hvis Vers de anføre. Saxo kan derfor her, som paa mange andre Steder, ei frietages fra Partiskhed: han tilstaaer vel, at Seieren blev Kong Hagens, men siger tillige, at Slaget løb dog af med lige Fordeel, og at Forliisen deri var den samme, paa begge Sider.

p) See Snorro og Olafs Saga, paa nysanførte Steder.

q) See den Danske Oversættelse af Snorro, pag. 86. og Saxo paa anførte Sted, pag. 188, som siger, at Kong Hagen da begav sig til sine Skibe.

r) See Snorro paa nysanførte Sted, pag. 161. Saxo kalder det Jaculum.

doms Kunster; ved dem ansaae man dette for at være tilveiebragt; endeel berettede derfor, at en hendes Skoesvend eller Kammer-Tiener, ved Navn Kisping, kom midt under Krigs-Buldret løbende frem, raabende: giver Kongens Banemand Plads, og skiød bemeldte Flein til Kongen s); andre foregive, at man saae Kastespydet længe svævende omkring i Luften, at det truede nu een, nu anden, og at det endelig skiød sig ned i Kongens Arm t): men de fornuftigste sagde, som er det rigtigste, at ingen kunde vilde, hvorfra eller fra hvem Skudet kom, da Piile og Kaste-Spyde fløie om, saa tykke, i saadan Mængde, som Snee u). Vist nok er det, at bemeldte fatale Skud kostede denne ypperlige Konge Livet. Efterat have faaet dette farlige Saar, lod han sig strax bringe om Bord paa sit Skib, for at faae Saaret forbundet: men det deraf rindende Blod kunde ei standses; hans Kræfter begyndte derover mod Aftenen at aftage, saa at han tilsidst faldt i en Besvimelse, og han befallede derfor, at man skulde bringe ham nord til sin Gaard Alfreksstad: men under Veis blev Kongen saa heftig syg, at man maatte lægge til Lands. Dette skeede hos den saa kaldte Hakons-Helle, hvor man maatte bringe ham ind i visse, til den Ende opslagne Telte v). Her kom det med den syge Konge til det yderste; han lader derfor sine Venner indkalde, for at give dem sin sidste Villie tilkiænde, i Hensigt til Succesionen i Riget; og han erklærer for dem, at eftersom han ingen Børn havde

s) See Snorro og Olafs Saga: men desse vilde intet om den i Luften svævende Pil.

t) See den Danske Oversættelse af Snorro, og Saxo. Mueligt har man dannet denne heele Fabel af det usædvanlige, der var ved Skudet. Det har været et Bue-Skud, ei brugeligt blandt vore Forfædre: man har seet Spydet stige, lidt at holde Liigevægten i Luften, og derpaa at falde.

u) Saadan er den fornuftige Skribents, Snorros, Betænkning derom.

v) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 2. Lib. 5. cap. 12. pag. 230.

havde, uden en Dotter x), saa burde Riiget tilfalde hans Fettere, Kong Ericks Sønner. Dem, eller Harald blandt dem især y), skulde de derfor strax bringe denne hans Afstaaelse og Hilsen, med det tillagde Vilkaar alleene, med ingen videre Betingelse, end at hans Venner og Paarørende maatte skaanes, og dem paa Liv, paa Lemmer og Gods ingen Skade tilføies. Under sine Synders Bekiændelse, med den inderligste Fortrydelse, at han, paa den eene Side, havde ladet sig bringe fra sit Forsæt, at indføre den Christne Religion i sit Riige, men derimod, paa den anden, saa længe ført Krig imod sine Fettere, Kong Ericks Sønner z), gik derpaa den brave Konge sin Død i Møde: „Er mig, sagde han videre til sine „omkringstaaende Venner, længer Liv beskiæret, vil jeg „drage herfra til Christne Lande, der bøde for mine Synder, der bestørke min Troe: men dør jeg, saa begraver mig, „som Eder selv best synes;„ givende sine Venner, da de tilspurgte ham, om de skulde bringe hans Liig til Engelland, for der at lade det begrave, paa de Christnes Viis, dette Svar: „jeg haver levet, som en Hedning; som en Hedning bør jeg derfor begraves, ei som Christen.„ Kort efter dette mandige Svar dør Kong Hagen, ved bemeldte Hakons-Helle, følgelig just paa samme Sted, hvor han var født a); derfra bringe hans Venner hans Liig, til Nord-Hordeland, til Gaarden Sæheim, hos Lygrafiord b); der opkaste de en stor Høie; i den lagde den afdøde Konges Legeme, iført hans fulde Rustning,

Af hvilket Saar han dør.

x) Hun heed Thora, var endnu et Barn, og uden al Tvil avlet uden Ægteskab: thi man finder ingensteds meldt, at Kong Hagen har været gift.

y) Fagurskinna nævner Harald alleene, ventelig, som den fornemste iblandt dem.

z) Torfæus anseer ham for lastværdig i begge desse Poster: men jeg troer, han deri fortiener at undskyldes; hvorom meere i efterfølgende §. 104.

a) See den foregaaende §. 56, i Kong Haralds Historie.

b) Dette Sted, eller bemeldte Fiord, nævnes i Fagurskinna.

ning, hans prægtigste Prydelser, men uden Penge eller andre Kostbarheder, af saadant blev slet intet lagt i Hoien hos ham, uden Tvil efter den afdøde Konges egen Anordning; og man lader endelig, til hans vel fortiente Berømmelse, holde en Tale over hans Grav, efter den blandt vore hedenske Forfædre vedtagne Skik c), hvormed de efterlevende ønskede ham en lykkelig Reise til Vallhalla.

§. 104.

K. Hagens Character.

Saaledes endte Kong Hagen sit Liv, sin roesværdige Regiering, vel alt for tiidlig, vel til største Sorg og Savn for sine Undersaatte, men efter en herlig Seier, og paa en Maade, som efter de Tiiders Smag var den allerberømmeligste: thi hvilken større Lykke og Ære for en Konge, en Striidshelt, end at døe efter en herlig Seier, efter saa store aflagde Prøver, paa et uovervindeligt Mood og Tapperhed? hvad meere herligt, end at komme, geleidet af en stor Skare slagne og overvundne Fiender, i et triumpherende Optog, til Odins Sal, til Vallhalla, og efter Døden at leve bestandig i Efterkommernes Erindring? Men i Hensigt til Kong Hagen, om dette for ham fortiener Navn af Lykke, da han var af en anden Tænkemaade, var ingen Ære, ingen Lykke saa stor, at han jo fortiente den større. Man maae betragte ham, som Striidshelt, som Anfører, som Soldat, som Regent og Lovgiver; saa fortiener han, i alle Henseender, at staae anteegnet blandt de største Konger. Norge har havt, som en Prints, der var udprydet med alle de Legems og Sinds Gaver, som kunne danne en stor Regent, især efter da værende Tiiders Indretning. I en Majestætisk Anseelse og Legems Høide, liignede han sin Fader, Kong Harald; i Storke

c) See om den videre *Th. Bartholini* Antiqvit. Dan. pag. 378. Meliat er Eyvind Skaldaspillers Vers, til Kong Hagens Berømmelse, kaldet Hakonar-Mal, ved den Anledning forfattet.

i Storke og Kræfter, overgik han næsten alle andre, som leve-de i hans Tider; i Tapperhed og Mood efterlav han ingen, ikke Kong Harald selv, var ei mindre Krigs-Anforer, end han, men, som det synes, større Soldat, meere dristig og forvoven, i Feldtslage og Træfninger. Dette gjorde ham anseet, frygtet og æret, blandt Undersaatte og Fremmede, blandt Venner og Fiender: men hans Veltalenhed, hans Belevenhed, hans muntre og indtagende Væsen, hans Mildhed og Høflighed, i Tale og Omgang, gjorde ham ei mindre elsket. Derved vandt han Undersaatternes Hiærter og Fortroelighed, den herligste Seiervinding, en Konge kan indlægge sig; derved ei mindre, end ved Lovenes Forbedring, ved at fremme Ret og Retfærdighed, ved at udbreede Handel og Vandel blandt Undersaatterne, erobrede han heele Provincer, og befordrede Landets indvortes Sikkerhed, medens han, ved foromtalte Anstalter, satte det, imod udvortes Fiender, i den beste Forfatning, i en ypperlig Forsvars-Stand; og ved alt dette viiste han noksom Prøver paa sin Viisdom, sin Indsigt i Stats- og Regierings-Sager: at man her intet skal tale om den Klogskab, og den Ædelmodighed, som fremskinnede giennem hans første Stats-Forretning, da han skiænkede Undersaatterne, eller gav dem deres Odels-Ret, den ældgamle Rettighed, tilbage, som Kong Harald havde frataget dem; dette kan mueligt heller ansees for en Virkning af Intriguer, for et Stats-Kneeb, af den sneedige Sigurd Jarl, som derved vilde bane den unge Prints Veien til Thronen, end for Ædelmodighed. Man har desuden vildet lægge Kong Hagen til Last, deels at han bemægtigede sig det Riige, den Ret, som tilkom hans ældre Broder, hvoraf hans Fortrydelse derover, da han skulde døe; deels at han lod sig bringe fra sit Forsæt, at indføre den Christne Religion i sit Riige, af alt

for stor Foielighed mod Undersaattene, af Lættroenhed, af Svaghed, hvorved han lod sig lokke, i den sneedige Sigurd Jarls Snarer d). Men jeg troer, at Kong Hagen, mod desse Beskyldninger, kan læt undskyldes, om ei ganske friekiændes. Er det første en Feil, bliver det en Feil, som ganske saa, og mueligt ingen blandt Printserne, kunne ganske frietages fra, og neppe, som jeg troer, nogen Feil hos vor Hagen. Lad os ret forestille os da værende Omstændigheder. En ung, munter, ærekiær Prints, maae see sig selv skilt ved sin Andeel i det Riige, hvortil Fødsel, ældgammel Vedtægt og Sædvane, ja Lovene selv, giorde ham ei mindre berettiget, end hans øvrige Brødre; han seer Fædrenelandet truet med et utaaleligt Aag, under et hærskesygt, et listigt og voldsomt Fruentimmer, under en Regent, som ei tog i Betænkning, at overtræde Landets Love, at sætte Ret og Retfærdighed til Side, at besmitte sine Hænder med sine eegne Brødres Blod, for at mætte sin Herske-Syge. I denne Sagernes Tilstand, indkaldes han af Folket; Fædrenelandet anraaber ham om Hiælp; han opmuntres af de fornemste, de mægtigste Mænd i Riget; han understøttes af en Ven, en mægtig Regent og Konge; og mueligt driver et større, et ædlere Øiemeed, end at bestiige en Throne, hans Foretagende: Fædrenelandets Omvendelse, til den Christne Religion. Skulde, eller burde han da ei fore sig saa retmessig en Leilighed til Nytte? Kunde han vel, uden at handle mod den Pligt, han skyldte sig selv, sit betrængte Fædreneland, lade den gaae sig af Hænderne? Sandt nok: hans ældre Broder maatte derover undvige Riiget: men uden al Tvil var dette skeet, uden Hagens Medvirkning, om denne Prints aldrig var kommen

d) See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 5. cap. 12. pag. 230. & cap. 14. pag. 233.

kommen til Norge; mueligt var Hagens Ankomst til Norge, en Lykke for Kong Erick selv: denne Prints skaffede sin landflygtige Broder et andet, skiont mindre, langt uanseeligere Rige, i Northumberland, som Erick, uden hans Hiælp, neppe havde faaet: men hvilken Tieneste skeede et Fædrenelandet, ved denne Forandring? det blev befriet fra et tyrannisk Aag; det blev, ved Kong Hagens kloge Regiering, sat i Velstand, i en fortræffelig Forfatning; og for Resten kom han jo til Regieringen, ei ved Magt, ei ved List og Underfundighed, men med Folkets eenstemmige Villie og Samtykke, hvorpaa altiug, i de Tider, fornemmelig beroede? Mig synes, dette er tilstrækkeligt nok, til Kong Hagens Forsvar, i Henseende til den første Post. Men han lod en saa vigtig Sag, som den Christne Religions Indforsel, i sit Fædreneland, alt for lætsindig falde; han lod sig for meget leede og dreie af den listige Sigurd: dette synes at robe en alt for ringe Skarpsindighed, en alt for svag og kleinmodig Regent. Denne Bebreidelse synes saa meget meere grundet, som den er ham giort af een blandt hans eegne Eftermænd, af Kong Olaf Tryggveson selv e): men jeg troer, at Kong Hagen, efter da værende Omstændigheder, ei kunde, eller burde opfore sig anderledes, end han giorde; og hvo fortiener meest Roes, Kong Hagen, som gik frem med Lempfældighed, som erindrede sig, at han ei alleene var Christen, men ogsaa Regent, ogsaa Fædrenelandets, alle sine Undersaattes Fader, eller Kong Oluf, som dreev Sagen med den yderste Strænghed, undertiiden til et Slags Tyrannie? jeg skulde meene: den første. Er det en Feil hos en Regent, som det i visse Tilfælde kan blive, at viise Lempfældighed mod Undersaatterne, at give efter for en oprørt Almue, at eftergive visse personlige Fornær-

 melser;

e) See Olaf Trygguesons Saga, 2 Deel, Kap. 25. pag. 105-107.

melser; da er det een af de elskværdigste Feil. Almuens, eller rettere, endeel af de fornemste Throndersk Dristighed imod Kongen, synes at have gaaet alt for vidt; det er sandt: men hvad havde vel Følgen blevet, om Kongen, i denne Sag, havde brugt behørig Strænghed? indbyrdes Krig, Kongens og Undersaatternes fælles Ødelæggelse. Dreeve hine Thronder Sagen for vidt, des større bliver Kongens Roes, jo prisværdiger dens Forstand og Klogskab, der vidste saa vel at lempe sig efter Tiiden og Omstændighederne; der ei, ved en utiidig Fremfusenhed, en for vidt dreeven Strænghed, en alt for stor Haardhed, saavel i endeel andre Ting, som i at fremme den Christne Religion, styrtede sig selv og Riget i Ulykke, som en Kong Oluf den Hellige, med Rette, kan beskyldes for. Man seer, at Kong Hagen har, i andre Tilfælde, vidst at skaffe sine Anordninger den behørige Eftertryk, at han har været frygtet, og frygtet i høi Grad f). Han har da givet efter, ei af utiidig Kempsældighed, ei af Feighed og Svaghed: men fordi han indsaae Fornødenheden deraf; han følede ogsaa fuldkommen den Fornærmelse, ham var skeet; det var hans Forsæt at søge Hævn: men hert vidste han ogsaa, at lempe sig efter Omstændighederne; desse bøde ham at lade Straffen eller Hævnen falde, strax var han færdig dertil, til at sætte sin eegen Ret til Side, for det almindelige Beste. Derover var Kong Hagen saa elskværdig i alles Øine: han havde Undersaatternes Hiærter, han besad deres Kiærlighed, deres Fortrolighed, saa længe han levede; den største Ære og Lykke, der kan vederfares en Regent; og kan vel nogen Triumph være herligere, end den, som han indlagde sig efter Døden? han blev almindelig begrædet, af Venner, af Fiender; og alle tilstode, med een Mund, at Norge vilde aldrig

f) See foregaaende §. 100. i Kong Hagens Historie.

aldrig meere faae saa ypperlig en Konge g). Ingen tænke, at man her hører Hyklerens Røst, en tom Lovtale. Nei! Historien selv, og følgende viiser, at denne Roes ei er overdreeven. En stor Mængde af alle omkringboende, af alle, som kunde komme tilstede, samlede sig til denne elskværdige Konges Begravelse, som for at begræde en felles Fader, for at bevise ham den sidste Ære, for at udøse Suk og Taarer over hans Grav, og for at ledsage den Afdøde, med deres Velsignelser og Ønsker, til Valhalla.

§. 105.

Eyvind Skaldaspillers Vers, til den afdøde Konges Ære.

Blandt alle var dog ingen, som tog sig Kong Hagens Død nærmere til Hierter, end hans Fetter, den fortræffelige Skald, Eyvind Skaldaspiller. Denne sammensatte en vidtløftig Sang, kaldet Hakonar-Mal, til den afdøde Konges Berømmelse, hvori han har fulgt omtrent samme Plan, som er brugt, i foromtalte Sang, over K. Erick Blodøxe. Othin forestilles at udsende visse Personer, for at udsee sig en Konge af Ynglingernes Ætt, værdig til at giøre ham Sælskab i Valhalla; Kong Hagen ansees for den værdigste; de udsendte finde ham i Slaget paa Stord, hvilket ved denne Leilighed ret poetisk beskrives; de indbyde ham der til Valhalla; han kommer; mod hans Ankomst udsender Othin Hermod og Brage, for at tage imod den sig nærmende Helt; den heele Forsamling hilser ham med de kiærligste Lykønskninger; og han træffer der for sig otte af sine Brødre, samlede i Valhalla. Denne Helte-Sang er noget nær det fortræffeligste Stykke, vi endnu have tilovers af det Slags Alderdommens Lev-

 ninger.

g) See Snorro i Hakonar Saga, Kap. 32. pag. 163. og Olaf Tryggvasons Saga, 1 Deel, Kap. 28. pag. 28. a.

ninger, af vore gamle Skalldes Arbeider h); og den fortiente, af en vore Tiiders Poeter at oversættes i det nu brugelige Sprog. Benævnte store Skalds Vidnesbyrd anføres ellers overalt af Skribenterne, i Kong Hagens Historie; og det tiener fremfor alt andet til at stadfæste dens Rigtighed: thi i saadanne Ting kan intet være troeværdiger, end hvad en Mand af Eyvinds Character beretter, som selv havde været med, selv seet, selv hørt det meeste af hvad han beretter. Dog er han ei den eeneste, blandt de gamle Skallde, paa hvis Vidnesbyrd bemeldte Konges Historie grunder sig; men man har endeel fleere, hvis efterladte Sange ere os Borgen for dens Rigtighed. Vi have f. Ex. en Glumer Geirasons Helte-Sang, om Harald Ericsson, kaldet Graafelder-Drapa, saavidt de Ting angaaer, som K. Hagen har havt at bestille med Kong Ericks Sønner i); Vi have foruden ham en Guttorm Sindre, der i et Vers, kaldet Hakonar-Drapa, har opregnet Kong Hagens Bedrivter, og bevaret dem til Efterkommernes Erindring k); Vi kunne til dem endnu lægge en Kormac Augmundarson, der om Sigurd Jarls Bedrivter har forfattet en Helte-Sang l), samt en Þordr Skaretsson, som har efterladt sig et Vers, til foromtalte Þorolfs Berømmelse, der var Kong Hagens Hofmand, og tilliige, som af Historien kan sluttes, en af hans trofasteste Ven-

Paa det, og andre Skalldes Vers, grunder sig Kong Hagens Historie.

ner

h) See det hos Snorro paa nysanførte Sted, Kap 33. En stor Deel deraf er anført og forklaret i *Th. Bartholini* Antiqvit. Dan. Lib. 2. cap. 11.

i) See Snorro sammesteds, som anfører Stykker af dette Vers, pag. 131. 36. 55. 68.

k) See Snorro sammesteds, og hos ham Stykker af dette Vers, pag. 133. 48. 54.

l) See og af den noget hos Snorro, pag. 142.

ner m). Denne Porolf har uden Tvil selv været Skalld; i det mindste anføres en Thorolfs Vers i Snorro-Edda n). Thorolf synes ellers at have været fra Island o), og havt der hiemme; han har da havt god Leilighed til at samle, og siden at give sine Landmænd de sikreste Efterretninger, om Kong Hagens Bedrivter, og det samme have foruden ham fleere Islændere kundet giøre, hvilke i de Tider opholdte sig, enten i Norge, eller i Kong Hagens Hof, saasom en Eyolf p), og foruden ham, en Thorgeir, bemeldte Konges Hofmand, som var selv med i Slaget paa Stord, og fik det Tilnavn Hoggintkin, af den Skramme han der bekom i Ansigtet q). Til desse kan lægges en Thorstein, Bards Søn, men Sønneson af Heyangur-Biørn, Herse i Sogn, hvilken Thorstein var ogsaa tilstæde i bemeldte Slag r). Foruden dem mærkes endnu en Høskulld, som var en Dotter-Søn af foromtalte Thorstein Raude, Konge i Skotland; da denne Høskulld under sin Reise til Norge, besøgte Kong Hagen i Brennoerne, hvor Kongen da holdt Ting og indrettede Riigets Sager,

m) Denne paaberaaber ogsaa Snorro sig, sammesteds, pag. 159. 161. Ligesaa paaberaabes dette og foranførte Skaldes Vers, i Olafs Saga, Kap. 16. 27.

n) I de Poetiske Navngivelser.

o) See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 5. cap. 14. pag. 233.

p) See Viga-Glums Saga, Kap. 2.

q) Han var en Søn af Hafnar-Orm, som drog, fra Stavanger i Norge, over til Island. See Landnama-Saga, 1 Deel, Kap. 17. p. 20.

r) See bemeldte Landnama, 3 Deel, Kap. 18. pag. 119, og 4de Deel, Kap. 10. pag 142. *Torfæus* l. c. cap. 13. pag. 131. kalder ham Finn, hvilket vel er en Forseelse. Denne Thorstein, da han skulde gaae i bemeldte Slag, giorde sig et Pantser af en Ore-Hud; hvoraf han blev kaldet Leder-Hals.

Sager, fik han af bemeldte Konge en Skibs-Ladning Tømmer, et Guld-Armbaand, paa en Mark, et Sværd af samme Værdie, og desuden Titel af Hird- eller Hof-Mand c). Et at tale derom, at i Kong Hagens Tiid flottede endnu en heel Colonie fra Norge, fra Nordmør især, over til Island, og det ved følgende Anledning. Paa bemeldte Nordmør, paa Gaarden Stockum i Sviinadal (rettere, som jeg troer, Syrnadal eller Surnudal; nu Surendal) boede mod Slutningen af Kong Hagens Regiering, en Mand, ved Navn Þorkell Skersenke, Herse over bemeldte Dal. En af dennes Sønner, ved Navn Are, gift med Ingebiorg, en Dotter af Isi i Fiorden Fibul paa Nordmør f), blev nedlagt af en Bærserk, ved Navn Biørn Hiun, eller Hire, i en Eenekamp, paa den Holme, Stockaholm, i Surnadal, men hans Død hævnet, af Ares Broder Giisle, efter hvis Afgang den yngste af Þorkells Sønner, Þorbiørn, blev alleene Eier af sin Faders Gaard og Gods. Denne Þorbiørn giftede sig med Þora, en Dotter af Raud paa Fridarey u); men han kom i Trette og Striid, med adskillige af de omkringboende, saaledes med Kolbiørn, boende paa Hellu, med Baardr, der beboede Gaarden Granaskeid, med en, af sine mange Eenekampe bekiændt Mand, kaldet derfor Holmgaungu-Skegge, hvis Boepæl var paa den De Saxu. Disse Uenigheder ginge endelig saa vidt, at tvende af sidstbemeldte Skegges Sønner, som boede paa Flidrunes, norden for Throndh-

En ny Colonie flotter fra Nordmør over til Island.

s) See herom Laxdæla.

t) *Torfæus* har last Fibul, see Hist. Norv. Par. 2. Lib. 5. cap. 15. p. 234. men i den trykte Giisle Surssons Saga, er Navnet endnu meere forkeert: der heeder Fiorden Erfoibul.

u) Herved stadfæstes endnu meere, at Den Freydarey, hvor Kong Hagen fegtede med Gunhilds Sønner, har ligget paa Nordmør. See foregaaende §. 97.

Throndhiem, giorde engang et Forsøg paa at brænde Porbiorn inde, med sin heele Familie: men det Forsøg vilde ei lykkes; Porbiorn undkom til Fridarey, hvor han bestorker sig; han brænder derpaa Kollbiorn inde, som havde været deelagtig i foromtalte Forsøg; tager siden Skegge, med hans paa Flidrunes boende Sønner af Dage, og drager, efter denne Forretning, uden Tvil for at undgaae Kong Hagens Straf, med et Følge af 60 Mænd, over til Jisland v). Her kunde man altsaa, efter foranførte Omstændigheder, ei mangle Underretninger, om nysbenævnte Konges Bedrivter; og liigesaa liden Mangel kunde man der have, paa de nøiagtigste Efterretninger, om Kong Harald Haarfager, og hans Historie, saavel i Hensigt til de mangfoldige Colonier, hvilke under hans langvarige Regiering, da flyttede fra Norge over til Jisland, som til de mange ypperlige Skallde, hvilke da fandtes i Norge, sær i Kong Haralds Hof, saasom en Piodulfuk hinn Hvinverski, en Audun Illskellda, en Porbiørn Hornklofe, en Aulver Hnufa, en Guttorm Sindre, en Ulfr Sebbason x), en Bardr den Hvite, en Jørunn Skaldmøe, foruden foromtalte Kvældulf, og hans Sønner Porolf og Skalagrim, med fleere; hvis Vers ere, formedelst den idelige Omgang mellem Norge og Jisland, strax blevne bragte over til sidstbemeldte Øe, hvor de, tilliige med andre ældre Vers eller Sange, som adskillige Norske Skallde da førte med sig over til Jisland, saasom en Vadi Skald y), en

Grunde, hvorpaa K. Harald Haarfagers og K. Hagens Historie er bygget.

v) See Sagan af Gisla Surssyne, Kap. 3.

x) See Skalldatall, som staaer bag ved Snorros Heimskringla.

y) See Gull-Porirs Saga, Kap. 1.

en Aunund Trefot z), en Halſtein Hromundſon a), en Havardr Iſfirding b), en Thordr Hredu c), en Thorleif hin Spake d), en Þord Skalld fra Atleey e), have tient der værende Indbyggere, blandt dem Skalldene iſær, ſaavel til Modeller for deres Sange eller Poetiſke Arbeider, ſom til de paalideligſte Efterretninger, i den Norſke iſær, og andre Nordiſke Landes Hiſtorier.

z) Grettirs Saga, adſkillige Steder.

a) See Landnama, pag. 83.

b) See hans Saga.

c) See hans Saga.

d) See Landnama, 4 Deel, Kap. 7. pag. 137.

e) See *Torfæi* Hiſt. Norv. Par. 2. pag. 129.

Anhang

Anhang

om

de Norskes Bedrivter udenlands, og om endeel Norske berømte Mænd, under Kong Haralds og hans tvende Sønners Regiering, saavidt derom ei tilforn i Historien er erindret.

§. 1.

De Norskes aldgamle Bedriver i Vester-Havet.

Efterat have viist Regieringens og dens Forfatnings Tilstand i Norge, under Kong Harald Haarfager, og hans tvende Sønner, Erick og Hagen, vil det ei være af Veien, her i mueligste Sammenhæng, at anføre de Norskes Bedrivter udenlands, i bemeldte Regentes Tiider, tilliige med et kort Udtog af de Mænds Historie, som da have giort sig berømte indenlands, eller der forvaltet vigtige Embeder. Hvor mange, hvor vidt udstrakte de Norskes Bedrivter have været paa fremmede, eller paa udenlandske Steder, i de ældre Tiider, kan nokſom sees af foregaaende Historie; denne lærer os, at de have udbreedet deres Colonier, deres Streiferier og Erobringer, til alle Kanter: men Vester-Havet, og de der beliggende større og mindre Øer, have dog, saavel i de ældre, som fornemmelig i Kong Harald Haarfagers og følgende Tiider, været meest udsatte for deres

Anfalde. Vi have i det foregaaende anfort Exempler, tilstrækkelige til at beviise dette; dog ville vi, til Sagens videre Oplysning, endnu lægge til endeel fleere, som tilforn ere blevne forbigangne. At de Norske have streifet om i bemeldte Vester-Hav, ogsaa for Christi Tider, have vi tilforn erindret a). Denne Sag maatte have sin fulde Rigtighed, dersom man kunde fæste Troe til den gamle Skribents Galfridi Monemuthensis Beretning b), om Brennus, de Britters og Galliers Anforer, den samme, som indtog Rom, at han har fort Krig med Cheulf (mueligt Kalf eller Kvælldulf) de Morauers (de Maurers eller Morers) Konge, som havde landet i hans Riige, og at Brennus fordreev ham derfra: men derimod besvogrede han sig med de Norskes Konge Elsing (Helsing, eller rettere Elling) hvis Dotter han tog til ægte, efterat have til den Ende giort en Reise over til Norge, hvorfra han kom tilbage til Northumberland, med et anseeligt Tall Norske Hiælpe-Tropper, men mistede underveis sin Brud, som blev bortsnappet af de Dacers, de Danskes Konge, Guithlac (Gudlaug). Hertil kan lægges, hvad Johan. Fordun fortæller af ældre Skribente: at de Moravier (Morer) under Anforsel af Roderic (Rorek), i Augusti Tider, ginge ud giennem Danubium (saa kalde de midlere Tiders Skribente undertiden Danmark), igiennemstreifede siden, med deres Roverier, alle Vige og Bugte, i Nord-Havet, men sloge sig derefter til Picterne, angreebe derpaa Brittannien, og singe, da deres Konge var dræbt af Romerne, Motavia (Murray) og Catanes at beboe bb). Vi paatage os ei

a) See den Norske Histories 1ste Deel, 2det Kap. §. 23. 24. pag. 122.
b) See hans Origines & Gesta Regum Britanniæ, inter Rerum Britannicarum Scriptores, ver H. Comelinum. Heid. 1587. p. 16. 17. Lib. 3. cap. 1 & 2.
bb) See *Fordums* Scotorum Historia int. Scriptores Brittan., Angl. &. 15. per *Gale*, pag. 569. Det er mærkværdigt, at desse være just de Lande,

ei, at forsvare det overdreevne i desse, sær i Galfridi Fortællinger, fornemmelig i Hensigt til Tiidens Elde: men sæt dette nogle hundrede Aar, ei for, men efter Christi Fødsel; sæt det ved de Tider, og følgende, da saa mange Norske Søerøver-Konger sværmede omkring fra alle Kanter i Norge c), for at giøre Erobringer, saa kan dette meget tiene til at oplyse, udviide og bestærke, hvad tilforn er anført om den Helgelandske Konges Gudlaugs Bedrivter; om sammes Erobringer eller Besiddelser i Danmark d); om de gamle Britters, Picters og Scoters Krige, Handel og Forvandtskab med endeel Norske eller Nordenfiældske Konger, med de Mariske især e); og om den Christne Religions Indførsel, ved den Leilighed, paa Morene. Vi tilstaae gierne, at Beretningerne, om desse dunkle Tider, ere ved Fabler endnu meere fordunklede; det negter vel ingen: men vi see dog, giennem desse morke Fortællinger, den Sandhed fremskinne, at de bekiændte Picter især, og de Skoter have staaet i nøie Foreening, eller i Forvandtskab med de Norske. Dette stemmer nøie overeens med andre, med troeværdige Skribentes Beretninger. De af Irlands Indbyggere, som komme først didhen fra Scythien (Norge) bevidner Joh. Bromton, efter Giraldi Udsigende ee), at have været ældre, end de som komme didhen fra Spanien; den gamle ærværdige Engelske Skri-

Lande, som de Norske indtoge, under Thorstein Raudes og Sigurd Jarls Anførsel.

c) See bemeldte Histories 1ste Deel, Kap. 3. §. 9-23.

d) See bemeldte Histories 1ste Deel, Kap 3. §. 28. pag. 209. Uden Tvil bliver den Cochilagus, som de Franske Skribenter omtale, bemeldte Historie, Kap. 7. §. 4. pag. 451, den samme, som den her nævnte Guithlak, hvilken kaldes af *Pont. Verunnius* Britan. Historiæ, Lib. 3. i foranførte Camelini Samling, pag. 96, Guthlac.

e) See bemeldte Histories 1ste Deel, Kap 5. §. 33. 34. pag. 347.

ee) See hans Chronicon int. Scriptor. Rerum Anglic. 10 per Twysden, pag. 1073.

hent Beda ſelv beretter, at de Picter komme til Skibs fra Scythien, uden omkring de nordlige Kanter af Brittanien, til Irland, og ſatte ſig derpaa ned i Skotland, hvor Skoterne efter dem ogſaa fæſtede Boepæle f); den gamle Skribent Nennius ſtemmer deri med ham overeens, berettende, at de Picter indtoge forſt Orkenoerne, men udplyndrede derpaa, fra de naſtliggende Oer, mange Lande ff); det ſamme giør Ranulphus Higdenus *), der bevidner, at de Picter, et Gotiſk Folk, komme paa Lange- eller Krigsſkibe over til Irland, men indtoge derpaa Catanes i Skotland. De Norſke have derfor beſtandig i de ældre Tider, tilegnet ſig Beſiddelſen af bemeldte Lande, men iſær, af de der omkringliggende Oer; de have trolig underſtottet bemeldte Picter og Skoter i deres Krige, i deres Streiferier, mod Romerne og mod de Britter i Brittanien; hine Picter have i fornodent Tilfælde, faaet Tilſtode eller Udſætning fra Norge; de have didhen imellemſtunder taget deres Tilflugt g); og dette har uden Tvil givet den bekiændte, den mægtige Brittiſke Konge Artur, Anledning eller Leilighed, til at hiemſoge deſſe Fiender, paa hin Siide Havet, hvor han, ved Hiælp af endeel Norſke Konger ſelv, ved Forbunde, eller ved Svogerſkab med dem, har overvundet Riculf, uden Tvil Konge paa Morene, og underlagt ſig en Deel af Norge h). Men deſſe Erobringer el-

ler

f) See Bedæ Hiſtoria Eccleſ. Gentis Anglorum, Lib. 1. cap. 1. og cap. 14.

ff) See hans Hiſtoria Britonum ap. Gale, int. Britan., Anglicæ Hiſtor. Scriptores 15. pag. 99.

*) See hans Polychronicon, loc. cit. pag. 209.

g) See te i den Norſke Hiſtories 1 Deel, Kap 2. §. 24. pag. 129, herom anførte Steder. See og *Galfred. Monumet.* paa nyeanførte Sted. Lib. 4. cap. 17. Lib 5. cap. 2. og 8. Lib. 6. cap. 1. & 3. 7.

h) See nyeanførte *Galfredus*, Lib. 9. cap. 11. Han taler, Lib. 11. c. 2, om en anden Konge i Norge, en Vaſall af Artur, ved Navn Osbrict, og Lib. 12. cap. 8. om en Godbold, Konge paa Orkenoerne.

ler Besiddelser have været af ingen Bestandighed; Britterne tabte, efter Arturs Død, i en Hast hvad de i Norge havde benægtiget sig; de Norskes Streiferier i Vester-Havet bleve siden langt meere almindelige, end de havde været tilforn; og de udstrakte sig i de seenere Tider, under en Gurmund d: Geirmund især i), ei alleene til de Irrske, Engelske og Franske Kyster, men end ogsaa liige ind til Afrika k).

§. 2.

Man kunde her have Anledning, til at fremdringe en vidtløftig Fortælling om de Nordmænders Toge og Bedrivter udenlands, grundet paa de Beretninger, som derom findes hos de saa kaldte Midlere Tiders Skribente. Men dette vilde, paa den eene Side, bringe os ind i en alt for stor, sig ei passende Vidtløftighed, og paa den anden kun lidet tiene til Historiens Oplysning: det er ligesaa usikkert, at henføre til de Norske alt hvad, hos bemeldte Skribente, forekommer under de Nordmænders Navn, som at tilegne de Danske hvad i benævnte Tiiders Historier gaaer under deres Navn. Vi ville derfor kun holde os til det, som vi med nogen Vished kunne ansee at tilhøre de Norske især. Skribenterne bevidne, at de, ved Aar 795, have i Selskab med de Danske, angreet det Northumberland, og taget der meget ilde afsted, her med at dræbe og plyndre, hist ved at ødelægge Kirker og Klostere l). De hedenske Folk (som toge saaledes afsted) komme fra *Norwagia* og *Dacia*, siger en gammel Engelsk Skribent ll); en

De have der været meget vidt udstrakte.

i) *Giraldus* kalder dem udtrykkelig en Norsk, Norvagiensis, in Topographia Hiberniæ, ap. *Cambden* in Scriptor. Angl., Norman. pag. 749.

k) *Galfredus* siger paa anførte Sted, Lib. 12. cap. 8, at han kom til Brittannien med 160,000 Afrikaner; en af denne Skribents overdrevne Beretninger.

l) See *Matth. Westmonasterienſis* Flores Historiarum, pag. 146.

ll) *Rog. de Hoveden*, Annal. Par. 1. int. *Savilii* Scriptor. Rerum Angl. poſt Bedam qvinqve, pag. 410.

en anden bevidner, at bemeldte Ødelæggelse, som ellers tillægges de Danske *), skeede af et hedensk Folk, af de Norwagenser, eller de Norske **). At de Norske have havt en stor, om ei den fornemste Deel, i de store Søerover-Toge, som de Nordiske Folk foretoge sig, under Anførsel af Regner Lodbroks Sønner, og under Navn af Nordmænder, er ei alleene høist riimeligt, da bemeldte Konge stod i saa stor Forening med de Norske, og besad anseelige Lande i Norge m): men man finder ogsaa derom bemeldte gamle Skribenters udtrykkelige Vidnesbyrd. „ En uendelig Mængde Barbarer, „ siger Simeon Dunelmensis n), nemlig Ingvar og „ Ubba og Halvdan, med de Danskes og Norageners (de „ Norskes) heele Krigsmagt kom ved de Tider (Aar 796) „ paa deres Skibe til Engelland. „ En anden Skribent bevidner end videre, at det var aftalt mellem de Dacer og Northgenser, at de skulde angriibe Engelland, for der at røve og plyndre o); man forsikrer, at fra den Tid, da de Danske havde foretaget sig at besøge Engelland (med deres Streiferier) var det tilliige deres Forsæt, at tage de Norriganer i Sælskab med sig, og giøre dem deelagtige i deres Seirvindinger oo); saa ofte, siger man, som de Danske siden komme til Engelland, for at føre Krig, hver Gang de sendte en Krigsmagt didhen, stode de Norske dem bie, og vare med

paa

*) See *Ranulph. Higdenus* in Polychron. ap. Gale, int. Script. Brit. 15. pag. 262.

**) See Chronica de Mailros ap. Gale, loc. cit. pag. 139.

m) See den Norske Histories 1ste Deel, Kap. 6 §. 20. pag. 401. §. 22. pag. 407.

n) See hans Epist. int. Scriptor. Angl. 10, per Twysden, pag. 78.

o) See *Ealredus Rievallensis* de genealogia Regum Angliæ, paa mydenanførte Sted, pag. 356.

oo) *Wilh. Malmesburiensis* de Pontificibus, ap. Gale, int. Scriptor. 15. pag. 368.

paa Toget *); og i en Tale; som Wilhelm Conqveſtor holdt til ſine Krigsfolk, opmuntrer han dem blandt andet, med den Foreſtilling, at de Engelſke vare ofte af de Dacer og Norvagenſer blevne overvundne p). De Norſke tilkommer altſaa, for en ſtor Deel, alt hvad i Almindelighed, eller paa en ubeſtemt Maade, af de Gamle berettes, om de Nordmænders og om de Danſkes Krigstoge eller Bedrivter i Veſter-Havet, fornemmelig paa de Engelſke, de Tydſke, de Franſke, og Spanſke Kyſter; ſaaſom f. Ex. naar fortælles q), at en ſtor Flode af Nordmænder kom Aar 828 til Gallicien, hvor de udplyndrede alt hvad dem forekom, indtil Ranimir gik dem i Mode, ſom tilfoiede deſſe Rovere en ſtor Skade, og opbrændte 70 af deres Skibe, da de begave ſig til Sevilla, giorde der et ſtort Bytte, og vendte hiem igien, efter 3 Aars Forlob: men bemeldte Norſke tilkommer desuden det meeſte, af hvad Skribentene fortælle om de Danſkes, de Nordmænders, eller Oſtmænders Bedrivter i Skotland og Irland, til hvilke Lande de Norſke havde, eller tileegnede ſig, et Slags ældgammel Eiendoms Ret, ſom af foregaaende kan ſees; dem tilkommer ogſaa iſær, hvad under deres Navn anføres hos Skribentene, eller under Omſtændigheder, ſom tydelig pege hen til dem. Den Danſke Konge-Son Mander, ſom ſiges Aar 823 at have udplyndret Øen, Jona eller Hy ved Skotland r), troer jeg derover at have været fra Norge. De Nordmænder, ſom Aar 832 giorde Anfald paa de Flandriſke Kyſter, ſiden paa de Franſke, ved Seine-Flodens Udløb,

*) *Knygthon* de Eventibus Angliæ, int. Scriptores 10 per Twysden, pag. 2321.
p) See *Joh. Bromtons* Chronicon ap. Twysden, loc. cit. pag. 960.
q) See *Joh. Vaſæus* in Hiſpan Illuſtr. Tom. 1. pag. 709
r) See Chronologia Anſchariana, i Hr. Etatsraad *Langebecks* Scriptor. Rerum Danica. Tom. 1. pag. 510.

løb, hvor de bleve dreevne tilbage, men brøde siden ind i Aqvitanien d: Gvienne, siges udtrykkelig at være komne didhen fra Norge s). De Norwegenser nævnes ligeledes, som deelagtige i de Nordiske Folkes Angreebe paa Engelland, ved Aar 838 t). Om de Danske Soeroevere, som Aar 841, giorde Indfald i Frankerig, hos Rouan, hvor de toge strækkelig afsted med Roven, med Ild og Sværd, ødelæggende saavel bemeldte Stad, som alle omkring Seinen beliggende Steder, berettes u), at de komme didhen fra det store Hav, med Malstrommen i, (ab Oceano Euripo) følgelig fra det Nordenstældske, eller fra de nordligste Kanter af Norge; hvorimod endeel andre Nordmænder, som kort derefter, nemlig Aar 843, ginge med en Flode ind i Loire-Floden, hvor de indtoge og udplyndrede Staden Nantes, kaldes Vesfaldinger, uden Tvil fordi de vare fra de vestlige Kanter af Norge, fra den Province Vestfolden især w). Men i Selskab med de Danske vare de Norgvigenser paa nye, da de Aar 851, deels i adskilte Partier, deels med en samlet mægtig Flode, overstreifede det heele Brittaniske og Belgiske Hav, angreebe baade Engelland og Skotland, nu paa eet, nu paa et andet Sted, og ginge op ad Themsen, hvor de indtoge og udplyndrede London selv x). De Hollandske Kyster vare et helker frie for deres Streiferier: didhen vendte de Nordmænder og Danske sig ligeledes med en Flode, ved Aar 856; de ødelagde der Staden Dorested; de indtoge Utrecht, og overvunde de Hollandske i en Træfning y).

Samme

s) See Meyeri Annales Flandriæ, fol. 11. b. anførte af Hr. Langebeck, loc. cit. pag. 516.
t) See *Matth. Weſtmonaſterienſis* Flores Hiſtoriarum, pag. 156.
u) See de saa kaldte Annales Bertiniani, pag. 198.
v) See Scriptor. Rerum Danic. Tom. 1. pag. 525. not. r).
x) See *Johannis Fordun* Scotochronicon, pag. 305-307.
y) See Chronicon *Johannis de Beka*, pag. 28, anført i Scriptor. Rerum Danic. Tom. 1. pag. 547. Chronic. Eginond. cap 4. pag. 5. in Matthæi

Samme Skiæbne havde nogle Aar derefter de Franske Kyster, da bemeldte Nordmænder og de Danske, Aar 864 omtrent, komme med en uendelig stor Krigs-Flode didhen, hvor de især landede hos Xaintogge og Bourdeaux, udplyndrede de omkringliggende 5 Provincer, og leede vel af Hertug Arnald i Gasconien noget Forliis, men ødelagde siden den største Deel af hans Krigsmagt z). I den Tiid (ved Aar 881), sige de Islandske Annaler, vare mange Konger, som stridde paa Frankland (Frankerrige) baade af Norsk og Dansk Ætt, saasom Sigfred, Erick, Hiordungur, Rodulfur, Yngvar o: Ivar, Regner Lodbroks Son, den stemmeste blandt dem alle. Hvormed den gamle Skribent Ordericus Vitalis istemmer, hvad Engelland angaaer, berettende zz), at under Anførsel af Jugar (Inggvar) Halfdan, Gudrun og flere Tyranner, komme en stor Mængde Barbarer didhen fra Dacia og Norregavia. Saa store, saa vidt udstrakte, vare da de Nordmænders eller Norskes Søeroverier i Vester-Havet, over hvilke Skribenterne føre de bitterste Klager: men hos dem bliver dog, ved sidstbemeldte Tider, neppe nogen Søerover-Anfører meere omtalt, end en Hasting, en Jarl eller Hofmester for en anden, den yngre Regner Lodbroks Son, Bier eller Biorn Jarnside, hvilken Hasting begynder i Historien at omtales ved Aar 841, da han giorde Indfald i Frankeriige a). Endeel berette om ham, at han var den samme, som foromtalte Gurmund b), men andre beskrive

Matthæi Annal. nævner deres Anførere, *Gillandus*, de Danskes, *Rollandus*, de Northvegianers.

z) See Fragment. Leinovic. ap. du Chesne, Scriptor. Rerum Francic. Tom. 2. pag. 400.

zz) See hans Hist. Eccl. ap. Duchesinium inter Script. Rerum Normann. Lib. 4. pag. 541.

a) See Chronicon Turonense, inter Scriptores Rerum Normannic. pag. 25.

b) Vid. Vetus Chronicon int. Scriptores Rerum Normann. per du Chesne, pag. 32.

dem, som adskilte Personer, berettende, „at Gudrain, „ som de Engelske kaldte Gurmund, lod sig ved Aar 874 „ døbe i Engelland *), da han fik Øst-Angelen og Northum- „ berland, som et arveligt Leen; men Asteng, og de andre, „ som ei vilde lade sig døbe, droge over til det faste Land, „ hvor Indbyggerne best kunde fortælle alt der onde, som de „ gjorde: thi de udplyndrede den heele Søe-Kyst, lige ind- „ til det Tyrrheniske Hav, og blottede Paris, Tours med „ mange fleere Stæder, fra Indbyggere c). „ Hasting faaer for Resten hos Skribenterne adskillige Navne d); blandt andre kaldes han Hadding e), ogsaa Hasten eller Hastein, Navne, som man af foregaaende Historie seer at have været meget gængse eller brugelige i Norge. Rimeligst er det derfor, at fleere Personer, af samme Navn, ere forbyttede med hinanden; dog er det tilligemed troeligt, at den ældste Hasting har været en adskilt Person fra Gurmund, men tilligemed staaet i et Slags nøie Forbindelse med ham, muligt været hans Jarl, og uden Tvil, ligesom Gurmund selv, fra Norge. Dette sees af foranførte Sted hos Ordericus Vitalis; det sees desuden tydelig af Wilh. Gemmeticensis Beretning, om bemeldte Hasting og hans Følge, at de i stor Mængde komme, som en Strøm, fremvældende fra de Norske eller Danske Kanter f); det sees endnu tydeligere af den Samtale, som Skribenterne fortælle os at være holdt, mellem forom- talte

*) Om denne Gurmunds eller Gutrums Tyranniet og grumme Fremfart i Engelland. See Chronic. *Joh. Walling ford* int. Hist. Brit. Norm. Scriptor. 15 per Gale, pag. 537.

c) See Forfatteren af Fortsættelsen til Beda de Gestis Anglorum int. Script. Rerum Brittanicarum per H. Comelinum, pag. 298.

d) See dem opregnede af Hr. Etatsraad Langebeek, in Scriptor. Rerum Danic. Tom. 1. pag. 525. not. q).

e) See dette og meere om Hasting i *Spelmans* Vita Ælfredi M. p. 39-46.

f) See hans Historia Normann. Lib. 1. ap. du Chesne in Script. Rerum Norman. pag. 216.

talte Rollo, eller Gange-Hrolf, fra Norge, og Hasting, da denne af den Franske Konge var sendt til hin, for at spørge, hvorfra han var: „have I hørt, sagde da Hasting blandt „ andet, noget berette om en vis Hasting, en Landsmand „ af Eder, som seilede hid med et stort Antal Krigsfolk? „ Vi have hørt, svarede Hrolf og hans Følge, om ham: „ han begyndte vel, men endte slet g). Hasting har altsaa været fra samme Land, som Rollo, om hvilken Skribenterne berette, at han havde sin Herkomst fra en vel meget fornem, men næsten forældet Familie blandt de Norske h); hvilket meget vel kommer overeens med hvad om denne Heltes Herkomst, af vore gamle Skribente tilforn er anført i): men har Hasting været fra Norge, følger deraf tilluige, at hvad de gamle Skribente berette om hans og hans Følges Bedrivter k), maae tilhøre de Norske, og mueligt en Deel deraf forommalte Atle Jarls Son, Hastein, fra Sogn og Fiordene, hvilken længe drog om paa Søeroverier, i Selskab blandt andre med en Leif l), som ogsaa virkelig nævnes i Hastings Historie m), men maatte endelig gaae i Landflygtighed; en Omstændighed, som ogsaa passer sig paa den berømte Hasting n).

g) See *Dudo de S. Quintino*, Lib. 2. pag. 76, int. Scriptor. Rerum Normann.

h) See Bedæ de Gestis Anglorum Continuationis Lib. 2. cap. 6. p. 298. loc. cit.

i) See den foregaaende §. 33 og 45. i Kong Haralds Historie.

k) See de Steder anførte af Hr. Etatsraad Langebeck, in Chronologia Anscheriana.

l) See derom foregaaende §. 23 og 30, i Kong Haralds Historie.

m) See Spelmanni Vita Ælfredi M. pag. 46. not.

n) Hasting anføres hos *Thom. de Walsingham* in Hypodigmate Neustriæ, ap. Cambden in Angl. Norm. saa talende: „ Have I hørt Ha„ sting nævnet, som blev giort landflygtig fra Eder, og kom hid med „ en Flode, og enten underkvang sig eller udplyndrede det meeste af „ Frankrig. „

§. 3.

De Norskes Angreebe og Besiddelser paa Irland.

Alle desse hidindtil berørte store og vidt udstrakte Krigs-Toge skeede, for det meeste, endnu førend Kong Harald Haarfager havde undertvunget sig Norge; hvoraf lættelig kan sluttes, hvor mange Søe-Toge, Streiferier og Angreebe paa fremmede Lande, siden den Tiid, ere foretagne af de Norske, som da i Mængde forlode deres Fædreneland. De søgte hen til alle Kanter, de overstreifede alle Have, og de søgte sig Boepæle, hvor de bequemmest kunde dertil finde Leilighed: dog var Vester-Havet deres fornemste Tilflugts-Sted, og Engelland, Irland, Skotland, med omkringliggende Øer, liigesom i ældre Tider, saa og nu, de Lande, de fornemmelig søgte hen til. Dog var næsten intet Land meere udsat for deres Angreebe end Irland. Der havde de Norske sat sig fast, under Navn af Austmænd, anlagt der adskillige Stæder, og oprettet endeel Riger, som tilforn er berettet o): men det skeede under næsten bestandige Krige med de Irriske, hvilke søgte ei mindre at skille sig af med hine ubudne Giæste, end desse at rodfæste sig; og dette gav de omstreifende Vikinger desmeere Leilighed til at fiske i rørt Vande. Paa Irland rovede derfor Ketil Gufa, der nedstammede fra de gamle Rogalandske og Hordalandske Konger p), men satte sig siden ned paa Island; der rovede ogsaa An Raudfeld fra Hrafnistе, en Søn af Grim Lodinskinn den yngre, men Dotter-Søn af den berømte An Bogsveiger g), efterat være kommen i Uenighed med Kong Harald Haarfager, og fik der Biartmar Jarls Dotter Grielad til ægte; der liigeledes Leif eller Hiorleif, een af Islands første Beboere, som streifede vidt omkring ved Landets Kyster, og

o) See den Norske Histories 1ste Deel, Kap. 7. §. 27. 29.
p) See Landnama-Saga, 2 Deel, Kap. 24. pag. 65.
g) See bemeldte Landnama, 2 Deel, Kap. 26. pag. 69.

og samlede derved et stort Bytte h); der maae ogsaa en Porer Hyrnu have dreevet Soerøverie, og ved den Leilighed faaet Fridgeir til ægte, en Dotter af Kong Kiarvall i Irland i); liigesom Eyvind Austmand, paa samme Maade, uden Tvil, er bleven givt med en anden Irrsk Princesse, med Rafortu, ogsaa Kong Kiarvalls Dotter k), hos hvilken Prints bemeldte Eyvind synes, ved den Leilighed, at være bleven Landværnsmand l), efterat denne Irrske Konges Lande, en Tiid lang, vare blevne angreebne, af foromtalte Aunund Trefot fra Hordaland, af hans Stalbroder Balke fra Sotanes, af Orm den Riige, og af en Hallvardr m), hvilke efter Slaget i Hafursfiord foretoge sig deres forige Soerøver-Forretning i Vester-Havet, under hvilken bemeldte Aunund, i Selskab med Prand, Eyvinds Broder, angreebe de tvende mægtige Soerøvere, Vigbiodur og Vestmadur, som med en Flode paa 13 Skibe havde længe forurroliget Vester-Havet, de Irrske Kyster især, men bleve nu endelig af bemeldte tvende forenede overvundne i en Soe-Træfning, under Den Boot ved Skotland n). De Norske have da stiftig rovet paa Irland: men de have ogsaa tillige ofte sat sig der ned, og givet sig med de fornemste Familiers, undertiiden med Kongernes egne Dottre. Saaledes giorde foromtalte Porer og Eyvind; saaledes ogsaa en Audun Stote, en Søn af Vale den Stærke. Denne Vale var Haralds Hofmand: men han giorde et Nederlag inden Hoffet, hvilket var strængelig forbudet i Hof-Lovene; han blev derover erklæret for landflygtig eller fredløs, og han tog, som saa mange andre i de Tiider,

h) See Landnama, 1 Deel, Kap. 5. pag. 6.
i) Landnama, 3 Deel, Kap. 10. pag. 102.
k) See Sagan af Gretter Asmundssyne, Kap. 3.
l) See Landnama, 3 Deel, Kap. 12. pag. 106.
m) See bemeldte Saga, Kap. 1, sammenlignet med Kap. 6.
n) See derom videre i Gretters Saga, Kap. 3.

der, sin Tilflugt i Vester-Havet, hvor han satte sig ned paa Sudøerne o). „Dette var endnu ikke hans Sønner beleiligt; desse værmede siden omkring paa Søeroverier, under hvilke een af dem, nemlig bemeldte Audun, fik Mirund, en Dotter af Kong Maddad i Irland, til ægte, men satte sig siden ned paa Island p). Til desse Streiferier havde bemeldte Norske og andre Søerovere saa meget meere Leilighed, som deres Landsmænd, under Navn af Østmænder, havde for rum Tiid siden sat sig overalt faste paa benævnte Irland, hvor de oprettede sig smaae Stater og Kongeriiger; men laae derover næsten i bestandige Krige, deels med de indfødde eller Irerne, deels mellem dem selv indbyrdes. Vi have i den foregaaende Deel af denne Historie, anført bemeldte Østmænders Bedrivter i Irland, indtil Kong Harald Haarfagers Tiider; hvorfor vi her ville fortsætte samme, igiennem hans og hans Sønners Regiering i Norge. Efterat en Stilstand var

Fortsættelse af de Østmænders Bedrivter i Irland.

Ao. 859. sluttet mellem Østmændenes Konger, Olaf og Ivar, paa den eene, den Irrske Konge-Malachlin, paa den anden Side,

Ao. 862. dødde denne ei længe derefter, da Lorcan, foromtalte Cathald den Hvides Søn, og Cornelius, Dermitii Søn, deelte Midien sig imellem: men deres Regiering varede kun kort. Lorcan blev af en anden Irrsk Konge, nemlig Edan, med Tilnavn Finliat, fangen og blindet, med de Norskes Hiælp, men bemeldte Cornelius af Kong Olaf druknet, og Edan tituleret

Ao. 869. for Konge over Irland q). Kong Olaf foretog sig siden et nyt Tog mod Staden Armach; der kom det til en Træfning mellem ham og de Irrske, hvori 1000de af desse bleve nedlagde, men Staden derpaa af Østmændene udplyndret og opbrændt. Imidlertiid var en nye Sværm Nordiske Søerøve-

re

o) See Landnama-Saga, 2 Deel, Kap. 6. pag. 36.
p) See bemeldte Landnama, sammesteds, Kap. 10. pag. 43.
q) See *Jac. Warei* Antiqvitates Hiberniæ, pag. 108.

re kommen over til Engelland. Den yngste Regner Lodbroks Søn, Inggvar, der ligesom forommtalte Bier ɔ: Biorn maae have staaet i nøie Forbindelse med de Norske, eftersom den bekiændte og mægtige Hakon Jarl den Riige, eller Hagen Hlade-Jarl, siges fra ham at have nedstammet r), bemeldte Inggvar, siger jeg, og hans Broder Ubbo, vare, i Selskab med fleere Nordiske Konger eller Jarler, nemlig Halfdan, Osketill, Bagseg, Hasten, Eybind, Hamund og Guthrum s), komme over til Engelland, eller ind i Tvede Floden, med en mægtig stor Skibsflode. Denne Krigsmagt bestod af Danske, Norreganer, Suaner og Gouther, hvilke i Staden Yorck dræbte de 2de Northumbriske Konger Osbricht og Ella t), tilligie med Kiærnen af de Northumbrers Mandskab: men deres Magt blev siden meget svækket; hvorover Østmændernes Konger i Irland, Olaf og Ivar, komme dem til Hiælp, med en Flode paa 200 Skibe; de oprettede hines forfaldne Sager i Engelland: men imidlertiid forglemte de ei heller deres fornemste Diemærke; thi de vendte følgende Aar, med et stort Bytte, og med mange Fanger, tilbage til Dublin u). Ao. 865. Ao. 867. Ao. 870.

§. 4.

Det varede siden ei længe, førend Kong Olaf enten dødde, eller, som vore Skribente berette v), omkom i en Træf. Deres Krige, med Irerne, og mellem

r) See *Adami Bremenſis* Hiſtoria Eccleſiaſt. Lib. 2. pag. 20, cap. 15. ap. Lindenbrog. int. Scriptor. Septentrion.

s) Man kiender her iaien adskillige af de Norske da omstreifende Søerøver-Konger eller Anførere, Hastein, Eyvind Austmand, Hamund og Geirmund Helsarskinn, m. fl.

t) See *Lelandi* Collectanea Par. 1. p. 220. *Flor. Wigornienſis*, p. 693. og Chron. Joh. Abbatis S. Petri de Burgo, ap. *Sparke* in Script. Rerum Anglic. pag. 15.

u) See *Jacobi Waræi* Antiqvitates Hiberniæ, pag. 108.

v) See Landnama, 2 Deel, Kap. 15. pag. 51.

dem selv ind-byrdes.

Træfning i Irland; hvorved Østmændenes Sager der bleve satte i megen Forvirring, allerhelst, da den anden Broder,

Ao. 872. Kong Ivar, ogsaa dødde kort derefter, hvilken i de Irlandske Aarbøger kaldes de Nordmænders Konge, over heele Irland, ventelig efterat Kong Olaf var død, eller paa bemeldte Maade omkommen: thi da maatte Kong Olafs Søn, Thorstein, tage Flugten til Sudurøerne x); men hans anden Søn, Eystein, efterat have overvundet Skoterne, i et stort Feldtslag, hvori de leede et stort Nederlag, blev, ved

Ao. 875. sine egne Landsmænds Underfundighed, tagen af Dage. Ved den Leilighed synes Godfred, Ivars Søn, at være kommen til Regieringen y), under hvilken intet af Betydenhed forefaldt, indtil en nye Krig sammensvandt sig, mellem

Ao. 888. Austmændene og de Irrske, i hvilken et blodigt Feldtslag forefaldt, med et stort Nederlag, paa begge Sider. Blandt andre, som omkomme, paa den Irrske Konges, Flann Side, var foromtalte Cornelii Søn, Edan, Konge i Connaut: men kort derefter blev Godfred tagen af Dage, og det ved sin egen Broders, Sitrics eller Sigtrygs Underfundighed. Derved tiltog den begyndte Uenighed. Imellem bemeldte Sigtryg, paa den eene, og en ved Navn Galfrid, paa den anden Side, en meget ansеelig og berømt

Ao. 892. Mand i Dublin, reiste sig saadan Uenighed, at bemeldte Stad blev derover deelt i tvende Parter; hvoraf Følgen synes at have været denne, at endskiønt Østmændene i Dublin,

Ao. 895. ventelig under Sigtrygs Anførsel, giorde et nyt Tog ind i Ulster, og atter udplyndrede Staden Armach, blev han dog følgende Aar dræbt af sine egne Undersaatte. Derved faldt Regieringen til Ivars tredie Søn, Olaf: men denne regierede kun kort, og omkom i et Feldtslag, som forefaldt mellem

x) See Landnama sammesteds.
y) See *Wæreus* paa nyeanførte Sted, pag. 108.

sem ham og de Irrske i Ulster, i Tirconal. De saa kaldte Danske, eller egentlig de Norske i Irland z), maatte da kalde deres Landsmænd til Hiælp; der kom ogsaa en nye Flode til Irland, just ved de Tider, da Kong Harald i Norge deelte Riiget mellem sine mange Sonner a), men udrustede tilliige endeel af dem, deriblandt Frode og Torgils især, med de fornødne Krigsskibe, af hvilke de siden bestente sig, først under deres Vester-Viking, eller See-Toge i Vester-Havet, under hvilke de, en Tiid lang, rovede paa Skotland; Bretland og Irland, siden til at sætte sig fast i Irland, hvor de regierede i nogen Tiid, fornemmelig i Dublin b), og have altsaa der blandet sig med deres Landsmænd, de Østmænder. Bemeldte Torgils forekommer vel ei hos udenlandske Skribente; vore have derfor mueligt forbyttet ham med den ældre Torgils eller Turgesius; og den yngre har maaskee aldrig regieret i Dublin: men derimod finder man Frode; man finder ogsaa hos fremmede Skribente Navne paa endeel andre Kong Harald Haarfagers Sonner, hvis Bedrivter og Skiæbne vore slet intet melde om, saasom foromtalte Frodes og Torgilses Broder, Tryggve eller Sigtryg, deres Halv-Brodre, Harek, Gudriod og Ragnar, eller Reginhald c). Desse oprettede deres Landsmænds forfaldne Sager i Irland. Vel leed foromtalte til Irland nye ankomne Flode, som de Irrske berette d), et stort Nederlag af Indbyggerne i Leinster, og det ei langt fra Dublin: men de bleve siden der des mægtigere, især efterat de havde slaget Carnot, Konge over heele Irland, af Mar- Ao. 905.

Ao. 902.

z) Saadan Forklaring gisre de Irrske selv derover. See *Jac. Wareus* paa anførte Sted, pag 114.
a) See foregaaende §. 52. i Kong Haralds Historie.
b) See Snorro i Haralds Saga Harfagra, Kap. 35. pag. 113.
c) See foregaaende §. 53. i Kong Haralds Historie.
d) See *Wareus*, anførte Sted, pag. 109.

ken e). Dog reiste sig derpaa nye indbyrdes Uenighed og Krig imellem dem, under hvilken det kom til en hidsig Soe-Træfning, mellem Barred (jeg meener Harek f) og Reginhald,
Ao. 914. eller Ragnar, hvori denne gik af med Seieren, men hin omkom. Dette svækkede dog ei saaledes deres Kræfter, at
Ao. 915. de jo kort efter kunde, med en stor Flode, paa nye angriibe Monmouth. De bleve vel der overvundne i endeel Træfninger: men i Leinster fegtede de derimod med bedre Fremgang, efterat have faaet, som jeg troer, en anseelig Forstærkning, under forbenævnte Sigtrygs, samt Frodes og Torgilses Anførsel. Thi nu kommer en nye Sitrik for Dagen, i den Irrske Historie, som man ei veed hvorfra g), men som man finder igien i den Norske Historie, som en ældre Broder til Frode og Torgils, hvilke regierede i Dublin. Sigtryg har, for det første, anført det heele Tog, som den ældste, han er derfor bleven meest bekiændt, især ved sine Krige og Seier
Ao. 916. mod de Irrlandske. Først overvandt han dem i et Feldtslag, hvori Angarr, Konge i Leinster, omkom, tilligе med mange af de Leinsterske fornemme Herrer; efterat Østmændene fra Dublin havde udplyndret Øen Mona eller Anglesey,
Ao. 918. men deres Landsmænd i Monmouth giort et Anfald paa Skotland, tilfegtede Sigtryg sig en nye, en endnu større
Ao. 919. d. 15 Sept. Seier, i det blodige Feldtslag, som forefaldt tæt uden for Dublin, mellem ham og den Irlandske Konge, Nell, eller som vore Forfædre have udtalt det, Niall, hvilken blev paa Vallpladsen, tilligе med en stor Deel af Irernes fornemste Anførere. Men nærstfølgende Aar blev Krigen fornyet eller fortsat; det kom da til en nye Træfning, hvori Irerne,

e) See den gamle Walliske Skribent, *Caradoc of Llancarvan*, eller *W. Wynnes* History of Wales. Lond. 1697. 8. pag. 44.

f) Med mindre man vil anse Barred for at være Navnet, Bardr, tilforn gieængs blandt de Norske.

g) See foregaaende § 57. i Kong Haralds Historie.

Irerne, under Anførsel af deres nye Konge, Donat, Flans Søn, giorde et stort Nederlag paa Østmændene; og i dette Slag synes Sigtrygs Broder, Torgils, at være omkommen, som førte maaskee Regieringen i Dublin, mens Sigtryg var selv fraværende paa et Tog i Engelland. Reginhald, de Østmænders Konge i Dublin, dødde ogsaa kort derefter, hvorved Regieringen tilfaldt en Godfred, der var enten bemeldte Reginalds Søn, eller foromtalte Kong Harald Haarfagers Søn, Gudriød h), hvilken strax søgte at oprette Østmændenes Forliis, ved først at foretage sig et Tog til Ulster, under hvilket Staden Armach paa nye blev udplyndret, siden et andet mod Staden Limerick: men paa det Tog mistede han en stor Deel af sin Krigsmagt; og da han derpaa sendte sin Søn, Olaf, med friske Tropper ind i Ulster, blev denne tvende Gange dreeven paa Flugt, og med stor Nød reddet af sin Fader, som kom efter ham med nye Tropper fra Dublin. An. 921. An. 924.

§. 5.

Bemeldte Olaf fulgte sin Fader i Regieringen, da denne dødde, i et meget ondt Rygte for sin Grumhed og Tyrannie, efterat have med en stor Krigsmagt og Flode, giort et Tog over til Walles og Engelland i). Foranførte Valliske Skribent Caradoc har anseet denne Olaf for den samme, som siden blev saa mægtig i Irland, og skaffede de Engelske tilliige saa meget at bestille k): men heri har han, med fleere, An. 934. De Norskes Bedrivter i Engelland.

b) Dette Navn, som ubekiendt, og vanskeligt for Fremmede at udtale, kunne de let have forbyttet med et meere bekiendt Godfred; som et skeet med saa mange andre Navne Sitricks Søn i Northumberland, som andre gemeenlig kalde Godfred, kalder *Joh. Wallingford*, in Chron. int. Histor Britann. Norm. per Gale, pag. 540, Guttred, som er vort Nordiske Gudrød.

i) See *W. Wynne* History of Wales, pag. 47, hvor Godfred kaldes Leofred.

k) See *Warei* Antiqvit. Hibern. pag. 110.

vist nok taget Feil, og derved foraarsaget en Forvirrelse i Historien. Den mægtige Irlandske Konge, Olaf, var forommalte Sigtrygs eller Sitriks Son, om hvis Historie følgende kan anmærkes, førend vi gaae videre i de Irlandske Austmænders Bedrivter. Medens Austmændene, eller de Norske, toge paa forantørte Maade afsted i Irland, vare de andre Lande i Vester-Havet ei mindre udsatte for deres idelige Streiferier, især Northumberland. De Engelske Skribente henføre de Danskes eller Nordmændenes andet store Angreb
Ao. 873. paa Engelland til Aar 873, just til samme Tiid, da Kong Harald havde, foruden det meeste af de Sondenfiældske Districter, bemægtiget sig, eller var næsten færdig med at bemægtige sig det Throndhiemske, med alt hvad som ligger der norden for, liige indtil Gandviken l). Vi have tilforn vidst, hvor stor Deel de Norske have havt i alle de Toge, som de bleve foretagne mod Engelland; men vi ville endnu høre et Vidnes Udsigende, som angaaer Northumberland især, og
Ao. 896. under Aar 896 melder saaledes. „De afskyelige Hedninger's Krigshær søgte hen til Northumberland. O! ved „ hvor ofte igientagne Udplyndringer, ved hvor svære Gier„ vordigheder, paa hvilke forfærdelige og begrædelige Mad„ der, er heele Engelland bleven hiemsøgt, ei alleene af de „ Danske, men ogsaa af desse Satans Børn m). „ De saa kaldte Hedninger, som ofte forekomme hos de Engelske Skribente, have desse da skilt fra de Danske, og følgelig derved fornemmelig forstaaet de Norske. Desse Folkes Streiferier havde den mægtige og stridbare Engelske Konge, Alfred, vel for den største Deel hemmet, saa længe han levede: men efter hans Død komme de i fuld Gang indtil foromtalte Engelske
Ao. 925. Konge, Adelstan, kom paa Thronen. Denne forstod den Kunst,

l) See foregaaende §. 16. og følgende, i Kong Haralds Historie.
m) See *Matth. Westmonasterienſis* i Flor. Historiar. pag. 119.

Kunst, at bestriide de Nordiske Folkes Tapperhed, ved Hiælpe-Tropper fra Norden, eller ved endeel af de omstreifende Nordiske Soerøvere selv. Desse sværmede omkring for at indsamle Ære og Bytte; Kong Adelstan søgte derfor, ved en mild Haand at mætte deres Begierlighed; han viiste sig meget gavmild mod dem, som stode i hans Tieneste; og derved lokkede han en stor Mængde af bemeldte Soehaner og Vovehalse, som ved idelige Skiærmyssler vare hærdede til Krigshaandværket, til at samle sig under hans Fane. Han havde noie udstuderet desse Folkes Tilboielighed eller Sindelav, da han i sin Ungdom opholdt sig, en Tiid lang, i foromtalte Kong Gudrums eller Gurmunds Hof; han vidste at lempe sig derefter; de vare ham derfor særdeles tilgenegne n); og af deres Hiælp betiente han sig fornemmelig, til at hemme de Nordiske Vikingers, samt Naboernes Anfald paa Engelland. Blandt andre havde især foromtalte Sitrik eller Sigtryg, Ostmændenes Konge i Irland, uden Tvil i Anledning af forbemeldte Krigs-Toge til Mona og paa Skotland, samt ventelig ved samme Tiid, angreebet Engelland, hvor han, understottet af Kong Constantin i Skotland o), tvang Kong Edvard, efter Gudrums Død, at afstaae til sig en Deel af Northumberland, da Gudrums Son Ranald eller Ragnvalld fik den anden p). Men saasnart Edvards Son Adel-

stan,

n) See Chronicon *Joh. Wallingford* int. Brit. Norm. Scriptor. 15 per Gale, pag. 540.

o) See *Joh. Fordun* Scotichronicon paa nyeanførte Sted, Lib. 3. c. 21. pag. 671.

p) See bemeldte Fordun, cap. 20. pag. 670. Antager man, at der have været tvende Personer af det Navn Gudrum, kan denne ogsaa ansees for Kong Harald Haarfagers Son, Godorm. See foregaaende § 52. i Kong Haralds Historie. Derved fik der man, hvor denne Prints er afbleven, der ellers forsvinder af Historien; man udfinder hans Slægtskab med Sigtryg d: Sitrik; man finder og Grunden til dennes Paastand om Northumberland, efter Gudrums Død, og hvorfor Kong Harald selv har paastaaet Ret til det Riige.

stan havde tiltraadt Regieringen, vidste han at trække Sitrik fra Forbundet med Skoterne, ved at give ham sin Søster til ægte, og tilliige Konge-Titel over en Deel af Northumberland q). Kort derefter dør Sitrik; af den Leilighed betiener strax Adelstan sig; og han fordriver Sitriks Sønner, Olaf og Godfred d: Guttred, fra Northumberland, af hvilke den første tog Veien tilbage til Irland, men den anden sin Tilflugt til Skotland r). Det varede siden ei længe, førend Omstændighederne vilde tillade desse at søge Hævn, eller førend de saae sig i Stand, til at kunne med Magt tage tilbage, hvad Kong Adelstan havde skilt dem ved: men endelig bringes et stort Forbund tilveie imod ham. Kong Constantin i Skotland, bemeldte Olaf, som havde den Skotske Konges Dotter til ægte *), og Godfred, tilliige med en Kong Frode rr), samle sammen en uendelig Mængde, som det heder, af Danske, Norreganer eller Norske; Indbyggerne af Dyfenserne slaae sig ogsaa til deres Partie; og med denne Magt angriiber man Northumberland s). Kong Adelstan findes paa sin Side ei heller ubereed; han trækker ogsaa til sig en Hob fremmede Hiælpe-Tropper; man kan, af da værende Tiiders Omstændigheder læt slutte, at de Norske, som da, i saa stor en Mængde, sværmede omkring paa alle Kanter, ei have forsømt Leiligheden, men slaaet sig til ham i Hobe-Tali og man har derpaa tilliige et betydeligt Exempel t). En stor

Endeel Norskes Krigs-Tieneste under K. Adelstan i Engelland.

Trop

q) Sammenligner her anførte Skribenter, pag. 540. og pag. 672.
r) See *Lelandi* Collectanea, Par. 1. pag. 142, og Par. 2. pag. 414.
*) See *Usserii* Antiqvit. Eccles. Britannicarum, pag. 375.
rr) At en Kong Frode i Irland har været paa Olafs Partie mod Kong Adelstan, bevidner *Henr. Huntingdonensis* int. Scriptores 5 post Bedam, pag. 264. Denne er rimelig ingen anden, end K. Harald Haarfagers Søn, som siges at have regieret i Dublin.
s) See *Ingulphi* Historia int. Scriptores Rerum Anglic. post Bedam, pag. 499.
t) See Sigla, som bevidner, at mangfoldige Norske søgte hen til K. Adelstan, Kap. 32.

Trop Vikinger fra Norge, især fra Fiordene, Fialafylke og Sogn, foruden fleere andre, havde ved de Tider igiennemstreifet Øster-Soen, samt de Danske og Friisiske Farvande, under foromtalte Thorolfs og hans Broders Eigills Anførsel u), de havde siden en Tiid lang opholdt sig paa de Saxiske og Flandriske Kyster v), ventelig for at rove rundt omkring paa Tydskland, Frankerriige og Engelland. Saasnart desse hørte Rygtet om K. Adelstans store Gavmildhed, saavelsom om den Krig, med hvilken han blev truet af Naboerne, dreev Begiærlighed efter Penge, Ære og Bytte dem strax hen til hans Hof, 600 omtrent i Tallet; og desse toge ei i Betænkning, at lade sig primsigne, som det da kaldtes, eller betegne med det Christne Korses Mærke x), for at kunne omgaaes de Christne, og komme i den Engelske Konges Tieneste, hvilken satte dem til sine Landværnsmænd x). Efterat Kong Adelstan havde fordreevet forbemeldte Sigtrygs Sønner fra Northumberland, havde han beskikket 2de Jarler, Alfgeir og Gudrek z), til at forsvare benævnte Riige, saavel mod de Danskes, som mod Skoternes Anfald. Over Bretland (Cornubien og Walles) havde samme Tiid, paa Kong Adelstans

u) See foregaaende §. 64 og 65, i Kong Ericks Historie.

v) See Eigla, Kap. 33-35. og *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 3. cap. 3. 4. pag. 161.

x) Dette var meget brugeligt i de Tider. De, som saaledes vare blevne primsignede, lode det gierne blive derved, eller opsatte deres Daab, til en anden Gang, til deres Deds Stund, som især kan sees af Norna-Gests Saga. Imidlertiid havde de primsignede den Fordeel, at de kunde omgaaes baade Christne og Hedninger; og de vare en Blanding af begge Deele.

y) See Eigla, Kap. 36.

z) Man seer af Navnene, at desse have ogsaa været af Nordisk Herkomst, med mindre man vil sige, at vore Nordiske Skribenter have fordreiet deres Navne, efter den Nordiske Udtale; som hos dem ei er usædvanligt.

stans Vegne, 2de andre Jarler at befalle, som vare Brødre og duelige Stridsmænd; nemlig Hring og Adils a), hvilke med deres Folk altiid stode i Spidsen for Kongens Armee. I desse Omstændigheder vare Sagerne i Engelland, da en i Skotland regierende Konge, af Nordisk Herkomst, ved Navn Olaf Raude, som paa sin Faders Side var af Skotsk Ætt, men paa modrene Side af Regner Lodbroks Familie b), samlede en Krigsmagt, og faldt dermed ind i Northumberland, hvor han slog bemeldte 2de Northumbriske Jarler af Marken, nedlagde Gudrek, og bemægtigede sig derpaa Northumberland. Denne Seier, og det store Tilløb, som Kong Olaf derved fik, opmuntrede saavel andre, som især de 2de benævnte Jarler i Bretland, til Frafald. Desse stødte med deres Folk til Kong Olaf; og derved blev dennes Krigshær saa mægtig, at Kong Adelstan ei saae sig stærk nok, til at binde an med en saa meget overlegen Fiende. Her blev da besluttet, at Kong Adelstan, som var rokket an mod Kong Olaf, skulde selv trække sig tilbage, til Riigets sydlige Kanter, for der at opbyde og samle alle sine Krigsfolk, men imidlertiid skulde de Tropper, som allereede vare samlede, sætte sig imod

a) Om desse Navne kan anmærkes det samme, som om forige.

b) See Eigla, Kap. 37. Jeg kan neppe troe andet, end at denne Konge i Skotland maae have været en Søn, eller en Forvant, af den i vore Historier bekiændte Thorstein Raude, hvilken blandt Fremmede er dog ligesaa ubekiendt, som denne Olaf. Thorstein Raude nedstammede rigtig nok fra Regner Lodbrok. See Norske Historie, 1 Deel, Kap. 7. §. 29. pag. 522; og da han regierede i Skotland, kunde hans Søn siges at være af Skotsk Ætt, paa Fædrene Side. Vore Historier kiende ei saadan Søn af Thorstein Raude, det er sandt, dette gior vor Formodning mindre rimelig: men uden Tvil er han der bleven unævnt og ubekiendt, fordi han ingen Indflydelse har havt i de Norske og Islandske Sager, af samme Aarsag, hvorfor den Norske Konges, Olaf Hvites Søn, Eystein, med hans Paarørende, og Østmændenes Bedrivter i Irland, ere blevne vore Skribenter ubekiendte.

imod Fiendens Foretagender, saaledes som det best kunde lade sig giøre, under Anførsel, saavel af endeel andre, som af forbenævnte Thorolf og Eigill især c). Til den Ende sendte man et Gesandtskab til Kong Olaf, lod ham i Kong Adelstans Navn udfordre til en ordentlig Træfning; og man beramnede dertil en vis Tiid og et vist Sted, nemlig paa Vinheide. Dette skeede, for at hindre Kong Olaf fra at fortfare med sine Plynderier: thi efter da værende Maximer, var det fastsat, at saasnart et Feldtslag var berammet, skulde holdes inde med alle Plynderier, indtil Feldtslaget var forbi. Men Kong Adelstan kom ei med sin Armee til den Tiid, man havde ventet; Thorolf og Eigill indlade sig derover i Freds Underhandlinger med Fienden, for at vinde Tiid; og man naaer derved sit Øiemeed, som var, at opholde Fienden saa længe, indtil Kong Adelstan indfandt sig med en tallriig Krigsmagt. Herover blev Fienden høftig fortornet; man søger at giengiælde List med List; og man beslutter, at bemeldte Brettiske Jarler, skulde ved Natte-Tiider uformodentlig anfalde den Engelske Leir. De nærme sig til den Ende med deres Tropper: men Thorolf bliver deres Ankomst i Tiide vaer; han giver sine Tropper Tegn til Striid; og han deeler dem i 2de Floie eller Hobe, hvoraf han betroede den eene til forbenævnte Alfgeirs Anførsel: men den anden, som bestod af Norske og andre fremmede Tropper, udrustede med Norske Vaaben, samt for Resten udmunderede eller klædde paa Norsk d), anførte Thorolf selv, hvis Fanedrager var en Thorfinn Strange. Derpaa gaaer Træfningen for sig: men den havde ei varet længe, forend Afgeir tager Flugten, og rømmer siden

c) Eigill lod sig da høre med et Vers, mod de frafaldne Brettiske Jarler; det er forfattet, ret i det gamle Sprog, og i den gamle Verse-Art; hvilket stadfæster de deri omtalte Tings Rigtighed. *Torfæi* Histor. Norv. l. c. pag. 163.

d) See foranførte Eigla, Kap. 38.

Engelland. Herover falder Træfningens heele Byrde paa Thorolf; han sender sin Broder, med endeel af sine Tropper, mod Adils, som havde dreevet Alfgeir paa Flugt: men han vender sig selv mod Hring Jarl, trænger frem til hans Fane, uedhugger den og dræber Hring selv. Men med dette var Krigen endnu ikke endt. Folgende Dag kommer Kong Olaf, med sin Krigshær, rokkende an mod Kong Adelstans Leier; Striiden gaaer for sig paa nye, med en lige Krigsmagt omtrent paa begge Sider; Thorolf bliver atter een af de fornemste Anforere: men han rokker for hastig frem; han bliver dervover af Adils, som stod i et Baghold, afskaaren fra sine, og nedlagt. Dog fornyer hans Broder, Eigill, Striiden mod Adils, som dræbes; de Bretter tage derover Flugten; Skoterne giore det samme, efter en kort Modstand; Frygt, Nederlag og Flugt udbreeder sig overalt; og tilsidst omkommer Kong Olaf selv. Efterat have en Tiid lang forfulgt den flygtige Fiende, og tilstrækkelig hævnet sin Broders Død, lader Eigill ham prægtig begrave, opretter over ham en stor Høi, og udtrykkede i et Vers, sin store Sorg over hans Død. I et andet Vers berømte han Kong Adelstans Seier over Kong Olaf; og han fik af den Engelske Konge anseelige Foræringer, saavel for sig selv, som for sin Fader, deriblandt 2de kostbare Guld-Armbaand, til Erstatning for sin Broders Tab: men for et Vers, han sammensatte til Kong Adelstans Berømmelse, fik han 2de andre Guldringe, hver en Mark vegtig, foruden Kongens eegen kostbare Kappe.

§. 6.

Det store Slag hos Brunanburg.

Saaledes fortæller den saa kaldte Eigla desse Tildragelser, om hvis Rigtighed, for det meeste, man ei har Aarsag at tvile, lad være endeel af dem synes at henhøre til seenere Tiider, til det, mod Slutningen af Kong Adelstans Regiering forefaldne store Feldtslag hos Brunanburgh, hvilket vo-

re

re Skribente have uden Tvil, i mange Ting, forbyttet med nysomtalte Træfning, der maae have gaaet for sig, i Kong Adelstans første Regierings Aar, da han fordreev Sitriks Sønner fra Northumberland. Om sidstbemeldte Krig, tale de Engelske kun lidet, og i almindelige Udtrykke; om de efter den forefaldne Tildragelser, ere de meget uefterretlige; og om de Omstændigheder, som Eigla udforlig fortæller, finder man næsten intet optegnet hos bemeldte gamle Engelske Skribente. De berette alleene i Almindelighed, at den Skotske Konge har næsten bestandig fort Krig mod Kong Edvard, og Kong Adelstan, deels for den Hiælp, han giorde de Danske (eller Norske) deels fordi han tog Indbyggerne af Cumberland e), og paa andre Steder i Engelland, i Forsvar, som dem, der trolig hængde ved hans Partie f). At bemeldte Kong Constantin har derfor, kort efterat Kong Adelstan havde tiltraadt Regieringen, eller efterat han havde fordreevet Sitriks Sønner fra Northumberland, betient sig af forommalte Kong Olaf, eller understottet hans Indfald i Engelland, for enten at hiælpe de Northumbriske, eller ved den Leilighed at bemægtige sig Northumberland, er meget riimeligt; allerhelst da man finder, at bemeldte Kong Constantin, har bestandig holdt de Danskes eller Norskes Partie, imod Kong Adelstan. Dette giorde benævnte Skotske Konge ogsaa under det store Krigstog, som Sitriks Sønner foretoge sig til Engelland, for der at tage deres forlorne Besiddelser tilbage, et Tog der gav Anledning til det store Feldtslag hos Brunanburg, hvorom de Engelske Skribente fortælle os følgende Omstændigheder. Efter Ankomsten til Engelland, fande Sitriks Sønner der Gemytterne meget indtagne for

e) Dette Land, med de øvrige vestlige Kanter af Engelland, synes vore Forfædre ogsaa at have indbefattet under Navnet Bretland.

f) See Scotichronicon, Lib. 3. cap. 21. pag 671.

dem og deres Partie, sær i de nordlige Kanter af Riiget; de Northumbriske antoge med Glæde Olaf og Godfred for deres Konger; og desse foreenede derpaa deres store Krigsmagt med Kong Constantins g). Kong Adelstan trækkede sig da med Villie tilbage, og hine rykte immerfort efter ham, indtil det Sted Brunanburgh, Bruneforde eller Brounyg-
Ao. 937. eller 939. feld gg), hvor det kom mellem begge Partier, til et af de blodigste Feldtslage, som nogensinde ere holdte i Engelland, men til de foreenede Kongers Forliis og Nederlag: thi forunden Kong Constantin i Skotland h), omkomme i dette Slag, som de Engelske regne, 5 Konger, 12 Jarler, og en stor Mængde andre Barbarer i), men Kong Olaf (som en gammel Engelsk Skribent udtrykkelig kalder *Noricus*, eller den Norske ii), undkom derfra med Livet over til Irland, hvor han siden længe regierede, og blev meget mægtig. Ham tilkommer egentlig den Titel af Over-Konge i Irland (forstaae blandt Østmændene) som Caradoc giver en Abloic eller O-
Ao. 941. laf *), ikke foromtalte Godfrids Son Olaf, som dødde meget hastig, kort efterat nysanførte var skeet **), da Olaf Sitriks Son derimod levede længe derefter. Da Kong Adel-
Kortsattelse af Østmændenes Bedrivter i Irland. stan var død, bragte sidstbenævnte Olaf, ved Hiælp af sin Broders Godfreds eller Gutfreds Son, Reginald, samt ved en Norsk

g) See nysanførte Fordun's Chronicon, paa bemeldte Sted, Kap. 22. pag. 672.

gg) Fleere adskilte Navne paa dette Sted hos Skribente, see *Usserii* Antiqvit. Ecclesiarum Brittan. pag. 375.

h) See *Lelandi* Collectanea, Tom. 1. pag. 259. Det er mærkværdigt, at de Engelske have om dette store Feldslag forfattet en Sang, som *Henr. Huntingdonensis* bevidner int. Scriptores 5 post Bedam, pag. 242.

i) See *Will. Malmesb.* de rebus Gestis Regum Angliæ Lib. 2. cap. 6. pag. 49. int. *Savilii* Scriptor. Rerum Angl. post Bedam 5.

ii) See nysanførte Wilh. Malmesb. loc. cit.

*) See W. Wynne History of Wales, pag. 49.

**) See *Jac. Waræi* Antiqvit. Hiberniæ, pag. 110. seqv.

Norsk Konges Olafs Understøttelse, det saa vidt, at han fik først det halve, siden efter et nyt Forsøg, det heele Northumberland k); men han maatte dog omsider lade sin Ret dertil fare. Imidlertiid fortsatte Østmændene i Irland deres Krige med de Irrske. De udplyndrede, ved adskilte Partier, Ao. 942.
de Stæder Dunuen, Klonarda og Kildara, med tilgrændsende Lande, de fordrives vel af de Ulsterske fra Lecale: men de hævne sig tilstrækkelig, ved ei alleene at nedlægge en Kong Muir- Ao. 943.
tach i en Træfning, men ogsaa ved at udplyndre Staden Armach. Vel indtog den nye Irrske Konge Kongalach, understøttet af Brien, Konge i Leinster, Staden Dublin, som
da blev udplyndret: men Kong Olafs Broder, Blacar, tog Ao. 945.
bemeldte Stad tilbage; han satte i Stand, han lod igien opbygge, hvad der var ødelagt, og giorde derpaa, for at hævne den tilfoiede Skade, et Indfald i Midien, som for en stor Deel blev udplyndret. Men Østmændene bleve derpaa af bemeldte Kong Kongalach slagne, først i en, siden da de formyede Krigen, i en anden Træfning, hvori Kong Blacar Ao. 948.
selv omkom. Under hans Eftermand, Sitriks Son Godfred, bleve vel Østmændene omvendte til den Christne Religion: men Krigen vedvarede dog fremdeles, mellem dem og de Irrske, med afvexlende Lykke. Efterat Østmændene tvende Gange havde udplyndret Midien, under Godfreds Anførsel,
bleve de af Irrlænderne overfaldne underveis, da de anden Gang vendte tilbage til Dublin, belæssede med meget Bytte. Ao. 951.
De leede derved et stort Nederlag: men de Irrske et ikke mindre, da det kom til en nye Træfning, nogen Tiid derefter, i Leinster, i hvilken Kong Kongalach selv blev slagen og om- Ao. 956.
kom. Imidlertiid havde Kong Olaf selv at bestille med forbemeldte Krigstoge paa Engelland, hvor han giorde adskillige Forsøge, for at komme paa nye i Besiddelse af Northum-
ber-

k) See foregaaende §. 78. i Kong Hagens Historie.

Ao. 959. herland, og udplyndrede blandt andre Steder Øen Mona eller Anglesey l). Dog maatte han endelig lade sin Retrighed til bemeldte Land fare, som tilforn er erindret, da forbenævnte Østmændenes Konge Godfred, Kong Olafs Son
Ao. 962. eller Broder m), dødde, og da Kong Edgar i Engelland angreeb Irland selv med Krig, hvor han blandt andre Steder, bemægtigede sig Staden Dublin n).

§. 7.

De Norskes Bedrivter i Skotland.

Saavidt om Østmændenes, eller om de Norskes Bedrivter i Irland og Engelland; hvorfra Turen nu bringer os til det næstgrændsende Skotland. Af det, som tilforn er anført, kan let sluttes, hvor stor Indflydelse de Norske have i dette Lands ældste Sager. Picterne havde for en stor Deel kundet regne deres Herkomst fra Norge; de og Skoterne havde i Nods Tilfælde didhen taget deres Tilflugt; de havde derfra faaet idelige Tilstøde, og Hiælpe-Tropper i deres Krige mod Romerne, og mod de Britter især o); da den Skotske Konge Kenneth, ved Aar 850, ødelagde de Picters Riige, toge de overblevne Picter, for en stor Deel deres Tilflugt til Norge oo); de Norske have derved faaet Leilighed til at sætte sig faste, saavel paa det faste Land, som paa de omliggende Øer, ogsaa paa Sudurøerne, hvor otte af deres Konger ere blevne begravne, alleene paa

l) See *Waræus* paa nyanførte Sted, pag. 112. cap. 24.

m) Hos Waræus kaldes Godfred Sitrifs Søn pag 111, men paa følgende Siide Olafs Søn.

n) See bemeldte Waræus, pag. 23. cap. 4. og cap. 24. pag. 112.

o) Det er mærkværdigt, hvad Fordun beretter om en Grim, som igiennembrød den af Romerne og Britterne opførte Vold, see *Usserii* Antiqvit. Ecclesiarum Britan. pag. 319, naar man sammenligner det med Snorros Beretning, at adskillige Steder i Brittanien havde Navne der efter de Norske, og anfører deriblandt en Grimsbæ See §. 76. i Kong Hagens Historie.

oo) See *Joh Forduns* Scotichronicon, Lib. 3. cap. 1. pag. 621. paa anførte Sted.

paa Øen Jona eller Hy p); og de have derover, under deres Krigs-Toge i Vester-Havet, gemeenlig brugt Skotland og bemeldte Øer, som deres fornemste Stand-Quarterer. Da foromtalte Norske Konge, Olaf den Hvite, med sin Broder Ivar, foretog sig det store Tog til Irland q); komme de vidhen med 200de Skibe fra Skotland, og med et stort Bytte, som de havde samlet af de Engelske, Britterne og de Picter r); da bemeldte Konge var død i Irland, eller omkommen i en Træfning, tog hans Dronning Audur med sin Søn, Thorstein, kaldet Raude, sin Tilflugt til Sudurøerne, hvor denne da givtede sig med foromtalte Eyvind Austmands Dotter, Þuridr, blev siden Hær-Konge, og underlagde sig, i Sælskab med den Orkenoiske Jarl Sigurd, meere end det halve Skotland s), som tilforn er berettet t). Men Thorstein kom, ved Skoternes Underfundighed, af Dage; og da tog bemeldte Audur, med Familie, atter Flugten til Sudurøerne, hvorfra hun begav sig til Færøerne, og endelig til Island. Dette synes først at være skeet, efter hendes Faders, Ketill Flatnefs Død, som paa foromtalte Maade havde sat sig i Besiddelse af bemeldte Sudurøer u). At Kong Harald Haarfager siden har slaaet desse Øer reent af sit Sind, er ikke at formode; det stemmer ei overeens med hans Character; og jeg finder, at i hans Tiid har været en Jarl over Sudurøerne, efter Tryggves Fald, som det heeder, ved Navn Asbiørn Skerjableſe v). Dette giver mig

p) See derom *Buchanan* i hans Historia Scotiæ.
q) See den Norske Histories 1ste Deel, Kap. 7. §. 28. pag. 519.
r) See foranførte *Usserii* Antiqvit. Ecclesiarum Britann. pag. 375.
s) See Olaf Tryggvesons Saga, 2 Deel, Kap. 9. pag. 15.
t) See foregaaende §. 45. i Kong Haralds Historie.
u) See den foregaaende §. 44. i Kong Haralds Historie.
v) See Kiotsdæla, eller Saga af Helga og Grime Droplaugssønnum.

mig Anledning, til at troe, at benævnte Konge har fadet, ved en af sine Sønner, den foromtalte Tryggve eller Sigtryg x), enten Ketill Flatnef fordriive fra Sudureerne, eller efter hans Død Øerne igien lægge under sit Herredømme: men da Tryggve var død, har Kong Harald betroet Stadholderskabet over bemeldte Øer, til benævnte Asbiørn, hvis Skiæbne var følgende. I Sogn boede en fornemme Mand, en Herse eller Høvding, kaldet Geir, uden Tvil af den gamle Konge-Familie, af Vemund den Gamles Efterkommere i Sogn, som kan sluttes af Geirs eget, og hans Families Navne xx). Geir fik, af sin Hengivenhed til Offringer, sit Navn foroget med Ordet, Ve, hvilket liigeledes tillagdes alle hans Børns Navne. Selv kaldtes han Vegeir, men hans Sønner, den eene Vebiørn, med Tilnavn Signatrauft, eller Signakappe, den anden Vesteirn, den tredie Vedorinur, den fierde Veimundr, den femte Vegestur, den siette Vebrn, og Dotteren Vedis y). Vebiørn var en stor Kiæmpe, og giorde sig meget berømt af sine Bedrivter: men han stødte Kong Haralds Sviger-Fader, Hakon Jarl for Hovedet, maatte derover forlade sit Fædreneland, og satte sig siden ned paa Island; det samme giorde ogsaa hans Brødre, Vestetrn z) og Veimund a). Vedorinr blev ogsaa uvenlig med Kong Harald selv b), og drog derfor fra Norge over til Jamteland, hvor han opryddede endeel øde Marker, og fæstede der Boepæl: men ogsaa der blev han ved at øve

det

x) See dette foregaaende §. 3. i Anhanget.
xx) See den Norske Histories 1ste Deel, Kap. 4. §. 3. pag. 220.
y) See Landnama, 2 Deel, Kap. 29. p. 75.
z) See sammesteds, Kap. 27. pag. 70.
a) See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. pag. 111. 122.
b) See Landnama, 5 Deel, Kap. 12. pag. 170. Vedorm kaldes der en Søn af Veimund den Gamle: men Veimund har uden Tvil været hans Farfader. Veimund var Herse, og en Søn af Viking Skjeneyar-Skelm. Landnama sammesteds, Kap. 8. pag. 162.

det da giængse Haandværk, nemlig Soeroveriet. Sin Son, Holmfast, og sine Soster-Sonner, Guttorm, Grym og Orm, lod han reise ud paa bemeldte Forretning; de rovede først med twende Skibe i Øster-Soen, paa Sverrig især: men siden voxte deres Soemagt til 14 eller 18 Skibe; og med den foretoge de sig at drive Soeroveriet i Vester-Havet, hvor de angreebe Aebiorn, Jarl paa Suduroerne, brændte ham der inde, og bortførte hans Hustrue og Dotter, som de følgte til Slavinder c). At dette er skeet, for at hævne en Familie-Uret, eller af nogen-anden saadan Aarsag, viise Omstændighederne; og denne Aarsag bliver let at finde, naar man veed, at Vedormr var af Ketill Flatnefs Familie. Dennes Moder, Velaug, var en Dotter af Vemund den Gamle, Herse i Sogn, Vedorms Farfader d). Dette har været Aarsag til Vedorms Flugt fra Norge, da Kong Harald der forfulgte Ketills Familie e), for hans Opførsel paa Suduroerne; derover har Familien, da den saae sig i Stand dertil, hævnet dette paa Kongens Jarl over bemeldte Øer; og dette har tilliige givet Forfatteren af Fliotsdæla Anledning til den Vildfarelse, at Vedormr var en Son af Ketill Raum i Romsdalen, hvilken han har forbyttet med Ketill Flatnef.

§. 8.

Saadanne, og saa vidt udstrakte, vare da de Norskes Soeroverier og Erobringer i Vester-Havet; hvorover en gammel Skribent siger om dem, at de igiennemstovede alle Tilstanden i Finmarken.

c) Dotteren kiøbte en Ketill af Veradal, som og var med paa Toget; men Jarlens Hustrue fik Vedorms Syster-Son, benævnte Grym. Landnama sammesteds, pag. 71 og 129.

d) See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. pag. 114. At Vemund den Gamle var en Son af Viking, Skanevar-Skelm, er tilforn anmærket.

e) See den foregaaende §. 44. i Kong Haralds Historie.

Hav, og pletede, fremfor alle andre Folk, at drive Søe-roveriet *). At dette er rigtigt, viiser nokſom foregaaende Hiſtorie. Deſſe deres Streiferier og Erobringer udſtrakte de Norſke, endogſaa til det yderſte Norden, til Biarmeland, til de nordlige Kanter af nu værende Rusland, og til Finmarken. Dette Finmark var da beboet af lutter Finner, og ſtrakte ſig langt viidere ud mod Sonden og Osten, end nu værende Finmark, hvilket tydelig ſees af følgende Eiglas Beſkrivelſe derover, ſom vi her paa nye ville anføre, meere fuldſtændig, end den, vi tilforn have anbragt f). „ Finmark, heeder det, er overmaade ſtor; der gaaer Hav de-„ ſten for, og deraf ſtore Fiorde, ogſaa norden for, og alt „ osten omkring: men ſonden for er Norge; og indtager „ Marken (Finmark) næſten ſamme Strækning til Fields, „ ſoer ud, ſom Halogaland ved Soeſiden: men oſten for „ Naumudal er Jamtaland, ſaa Qvænland g), ſaa Fin-„ land, ſaa Kirialand: men Finmark ligger oven (norden) „ for alle deſſe Lande; og ere der ſtore Fieldbygde paa Mar-„ ken, ſomme med Dale, ſomme med Soer og Vande. I „ Finmark ere forfærdelig ſtore Soer, og høie ſtore Fielde, „ og hos Soerne Marklande, men høie Fielde ligge langs „ igiennem dem. „ Dette Finmark ſtrakte ſig, eller grændſede da til Nummedalen, til Jamteland, til Qvænland og Finland, til Kirtaland og det Hvide-Hav; og af de der boende Finner blev, i de ældre Tider, oppebaaret Skat, deels af de gamle Helgelandſke Konger, ved dertil beſtikkede Leensmænd, blandt hvilke, uden Tvil, den Ketill Kialfare

*) See *Giraldus* in Topographiæ Hiberniæ, ap. Cambden, in Script. Angl Norm. pag. 720.

f) See foregaaende §. 24. i Kong Haralds Hiſtorie.

g) Her ſettes Halogaland atter ind imellem, ſom enhver let ſeer at være en Forſeelſe; thi hvorledes kan Halogaland ſiges at ligge oſten for Qvænland?

fare har været, som nævnes i Landnama *), deels af de Helgelandske Høvdinger, hvis fornemste Indkomste da bestode i den Skat, de finge af Finnerne, hvilke betalte denne deres Skat, i Fugle-Feder, i Skind-Varer af Maar, Rensdyr og Bierne, i Hvalfiske-Been, og i Skibs-Reede af Hvalrosse- og Sælhunde-Skind b). Men efter Monarkiets Indførsel blev dette afskaffet: ingen maatte da, uden Kongens, efter hans Sysselmands Tilladelse paa Halogaland, fare i Kiøbmandskab til Finmarken; og ingen, under Livs Straf, drive Handel med Finnerne i). At denne Forandring har foraarsaget megen Misfornøielse, og givet mange af de fornemste Indbyggere paa Halogaland Anledning, til at begive sig andensteds hen, kan let sluttes. Blandt desse troer jeg, at den bekiendte Oddr eller Other kan regnes, som boede i Senjen, paa Halogaland k), men gik i den Engelske Konges, Alfreds Tieneste, og blev af ham brugt, til at undersøge de nordligste Kanter af Europa, ved hvilken Leilighed denne Other har givet os den ældste rette Jord-Beskrivelse over Norden. Sammesteds fra troer jeg ogsaa at Skinna-Biørn har været, saa kaldet, fordi han i Holmgaard (den nordlige Deel af nu værende Rusland) dreev Handel med Skind-Varer, hvilke han ventelig der indkiøbte, og solgte paa andre Steder: men satte sig endelig ned paa Island. Didhen begav ogsaa hans Søn Skegge sig, en anseelig, berømt og meget bereist Mand. Denne dreev, en Tid lang, Søeroverie i Øster-Søen, og laae engang, under

Paa Halogaland.

Der fornemte Mænd.

Other.

Skinna-Biørn.

Skegge.

*) 1 Deel, 18 Kap. pag. 21.

b) See herom *Other's* Periplus, udgiven af *Andr. Buſſæus*, §. 6 og 7. pag 11 og 12.

i) See Þattr af Oddi Ofeigssyne i Flatøyar-Bok col. 813. Dette giør foromtalte Thorolfs Reise til Finmarken og Øvenland, uden Kongens Tilladelse, fuldkommen straffværdig, og viser, for en Deel, Sagens rette Beskaffenhed.

k) See Forsøg til Norges gamle Geographie, §. 19. pag. 42.

der sin Tilbagereise, ved Sialand. Der gaaer han, ved den Leilighed, i Land, bryder Kong Hrolf Krakes Hoi ved Letre, tager der bemeldte Konges Sværd, Skofnung, og Hialtes Øxe; men han var dog ei i Stand, til at bemægtige sig Bodvar Biarkes Sværd, Laufa eller Love, saa fast skal den afdøde Helt, efter Beretning, have holdt paa sit Sværd. Nogen Tid derefter gik Skegge over til Island, hvor han satte sig ned i Midfiord, hvorover han blev kaldet Midfiar-dar-Skegge l). At dette er skeet af Misfornøielse over Kong Haralds Regiering, kan formodes, da denne Aarsag drev

Grim. flere didhen, fra Halogaland, saasom Grim den Halenske, og hans Broder, Hromund, der i fierde Led nedstammede fra foromtalte Ketill Kialfare, og fulgte med Kvælldulf til

Porer. Island m); Porir Pussasprengur, fød i Ømd eller And paa Halogaland, uden Tvil saa kaldet af hans Strid med

Loden. de Helgelandske Pusser eller Joter n); Lodinn Aungull, der boede paa Aungulsey o); Sigvatr hin Raude, en meget anseelig Mand, gift med Ranveig, en Dotter af foromtalte Eyvind Lambe oo), foruden andre flere, hvilke, maaskee af andre Aarsager, droge fra Helgeland, blandt

Olaf Bek. dem en Olafr Bekkr, en Son af Karl i Biarkey paa Halogaland, hvilken for et Drab, han havde begaaet paa en Porir hin Svarte, maatte gaae i Landflygtighed, og i Sælskab med en Ulfr, en stor Viking eller Søerøver, gik over til Island p). For Resten maae, i Henseende til da-

Fiskerier paa Halogaland. værende Tilstand paa Halogaland, mærkes, at endskiønt paa

l) See Landnama, 3 Deel, Kap. 1. pag. 88.
m) See bemeldte Landnama, 1 Deel, Kap. 18. pag 21. og 2 Deel, Kap. 2. pag. 24.
n) See ogsaa dette i Landnama, 3 Deel, Kap. 14. pag. 110.
o) See dette sammesteds, Kap. 17. pag. 118.
oo) Denne drog af regen Drivt til Island. Landnama, 5 Deel, Kap. 3. pag. 152.
p) Dette ogsaa sammesteds, Kap. 11. pag. 104 og 105.

paa ſine Steder dreves temmelig Agerdyrkning q), ſtørre end man nu gemeenlig forestiller ſig, saa vare dog Fiskerierne det Brug, ſom Indbyggerne, tilliige med Soeroveriet, fornemmelig nærede ſig ved. Desſe bestode vel tildeels i Silde-Fiskerie, hvorved man indsamlede en anseelig Forraad, til Husfornødenhed r), en stor Hiælp, sær ved indfaldende Misvæxt; hvorover en vis Puriður fik Tilnavn af Sundafyller, fordi hun, i et paa Halogaland indfaldende Uaar, bragte det, ſom de Gamle berette, ved ſine Troldoms-Kunſter, saa vidt, at alle Sunde, alle Fiorde bleve der fulde af Sild s): men dog bestode desſe de Helgelandſkes Fiskerier fornemmelig i Skreid- eller Torſke-Fiskerie, hvilket dreves just paa det Sted, hvor endnu det stærſte Torſke-Fiskerie drives i Nordlandene, nemlig i Vaagen eller Vogum; en Omstændighed, ſom fortiener at anmærkes. „ Thorolf „ ſyndte Mænd i Skreidfiske i Vagus (Vagum) „ heeder det i Eigla t). Dette Skreid-Fiskerie var den Tiid saa fordeelagtigt, at mange, endogsaa de fornemſte Mænds Sønner, søgte didhen, for at fortiene ſig Penge, ſom de siden kunde anvende, enten paa Soeroverie, eller paa Kiøbmandskab; hvorpaa man, blandt andre, har et Exempel i den saa kaldte Guld-Porers Saga. I Kong Harald Haarfagers Hof opholdt ſig Sigmund, en Søn af Kong Lodver i Gautland. Blandt andre, ſom i de Tider havde nedſat ſig paa Island, var bemeldte Sigmunds Broder, Oddr, hvis Søn, Porer, leedsaget af Barde, der havde giort Oddr Sælskab paa hans Soerøver-Toge, af Ketillbiørn, og af

q) See foregaaende §. 36. i Kong Haralds Hiſtorie.
r) See ogsaa noget herom foregaaende § 39. i bemeldte Hiſtorie. Heraf synes det at være en fornøden Følge, at de Norſke ſiden Tiid have allereede forſtaaet at nedſalte Silden.
s) See Landnama-Saga, 2 Deel, Kap. 29. pag. 74.
t) See det 16 Kapitel.

af andre de fornemste Mænds Børn paa Island, begav sig over til Norge, til bemeldte Sigmund. Da denne mærkede, at de vare slet forsynede med Penge, vilde han ei tilstæde dem at være ved Hoffet, men sendte dem til Halogaland, for der at forhverve sig Penge, i Skreid-Fiskerie, til sin Ven,

Ulf paa Thrones. Ulf paa Prandarnes. Hos ham dreeve de en Tid lang Fiskeriet: men Porer blev keed af den Forretning, og fik i Sinde, at skaffe sig Penge, paa en anden Maade; det var hans Forsæt, for det første, at bryde en stor Høi, som laae ei langt fra Ulfs Gaard, hvori en stor Bærserk og Søerøver, Agnar, en Søn af Reginmod den Ille, laae begraven med sit heele Skibs-Selskab, og med meget Gods. Men Porer faaer viide u), at denne Agnar var hans nærmeste Paarørende, hans Faders Halv-Broder; han lader derfor bemeldte Forsæt fare, men fatter et andet, for at skaffe sig Penge, nemlig at frarøve den Viking, Valr, sit meget Guld, paa hvilket han sagdes, tilligemed sine Sønner, at ligge som en Drage og rue, i en Heller i Finmarken, ved Dumbs-Hav, i det Fiæld Bleseberg v); hvilket Guld endeel andre havde tilforn forsøgt at fratage ham, men med deres Undergang. Dette forestillede Ulf bemeldte Porer: men han foer dog affted med sine Stalbrødre, var lykkelig i sit Foretagende, og vandt derved saa meget Guld, at han derover fik Navn af Gull-Porer.

§. 9.

Ummeda. lens Tilstand At bemeldte Ulf har været en Mand af Betydenhed, kan slet sluttes af foranførte. Mueligt har han været Kongens Syssel-

u) Gull-Porers Saga beretter, at Agnar selv i en Drøm aabenbarede dette for Porer; et Tillæg af Forfatteren, for at ponte paa Historien.

v) See bemeldte Gull-Porers Saga, Kap. 3. Man seer at Tingen er her dreiet om til det fabelagtige. Valur har mueligt været en af de gamle Jøter, som endnu fulgte den gamle Maade, at bo i Hellere.

Syſſelmand, over den nordre Deel af Halogaland og Finmarken. Det er ellers mærkeligt, at under Kong Harald og hans Eftermænd, ei findes nogen Jarl omtalt eller Herſe, over Halogaland, ſom man dog finder i de fleeſte andre Provincer. Uden al Tvist har derfor Halogaland ſtaaet under de mægtige Hlade-Jarlers Beſtyrelſe; hvorefter ogſaa findes kiendelige Spor, ſær i Hakon Jarl den 1ſtes, eller Griotgardſons Hiſtorie, for hvis Voldſomheder, eller Uvenſkab, endeel Familier ſiges at have flottet fra Halogaland over til Island x). Man ſeer da heraf, hvor vidt bemeldte Jarlers Magt og Herredomme har ſtrakt ſig, da de foruden Halogaland, havde ogſaa heele Throndelagen, med meere, at byde over. Dog havde den imellemliggende Province Naumudal ſine egne Jarler: thi foruden foromtalte Hrollaug y), finder jeg der en Jarl at have været i Kong Harald Haarfagers Tiid, ved Navn Torgnyr z). De fleeſte beromte Mænd, ſom Nummedalen i de ældre Tider havde havt, vare af den navnkundige Hrafniſtiſte Familie: men den tabte nu ſin Anſeelſe, eller gik ganſke under, i Anledning af de Striidigheder, ſom reiſte ſig mellem den og Regieringen. Herover maatte foromtalte Ketill Hæng, den yngſte, gaae i Landflygtighed, og ſætte ſig ned paa Island, hvor hans Søn Rafn blev den forſte Lavmand. Didhen flottede ogſaa Ketillbiørn, en meget navnkundig Mand i Nummedalen, ogſaa af bemeldte Familie, en Søn af Ketill og af Hakon Jarl Griotgardſens Dotter, Aſa, men givt med Helga, en Dotter af Þordr Skegg, formodentlig ogſaa een af de fornemſte Mænd i Nummedalen

og beromte Mænd.

Torgnyr Jarl.

Ketill Hæng.

Ketillbiørn den Gamle.

Þordr Skegs.

x) See foregaaende §. 24. i Kong Haralds Hiſtorie.

y) See bemeldte Hiſtorie, §. 18.

z) See den ſaa kaldte Suarfdœla, Kap. 1.

medalen a). Af samme Hrafnistiske Familie var en Porer Sneepil, en stor Søerøver, som havde til ægte Jorun, en Dotter af Porgny, Lavmand i Sverrig, men drog til Hetland, og kom siden i en Træfning med endeel Vikinger, da han vilde reise til Island aa). Af denne berømte Familie var liigeledes An Raudfeld, som i Anledning af et Uvenskab, der havde reist sig imellem ham og Kong Harald, uden Tvil, efterat hans Fetter, Ketill Hæng, havde taget Hilderides Sønner af Dage, maatte forlade Norge, da han for det første sværmede en Tiid lang omkring i Vester-Havet, paa Søeroverier, men fæstede tilsidst Boepæl paa Island b). Uden Tvil har samme Aarsag bevæget en Porstein Svarfadur, en Søn af Raud Ruggu i Nummedal c), at flytte over til Island; samme ogsaa dreevet tidhen en Baugur, Ketill Hængs Fostbroder, men Descendent fra en af de Irlandske Konger d); samme lügeledes foromtalte Ketillbiorns Halvbroder Hallkell e). Paa saadan Maade mistede da Nummedalen mange af sine Indbyggere: men denne Skiæbne havde ogsaa den næstgrændsende Throndelagen. Mange flyttede derfra over til Jamte- og Helsingland, mange ogsaa til Island. Iblandt desse fortiener især at nævnes Porhaddur den Gamle, Høvding i Throndelagen og Templets Forstander paa Mære, hvilken mod sin Reise nedbrød bemeldte Tempel, tog med sig alleene Ondveigs-Sulerne og endeel af Muulden derunder, som hellig, og indviede dermed den heele Stodvarfiord, hvor han siden nedsatte sig paa Island, til at være et ligesaa helligt Sted, som Mære f). En ei mindre anseelig og fornem

An Raudfeld.

Throndelagens berømte Mænd.

Porhaddur den Gamle.

a) See Landnama-Saga, 5 Deel, Kap. 12. pag. 169.
aa) See sammesteds, 3 Deel, Kap 17. pag. 117.
b) See bemeldte Landnama, 2 Deel, Kap. 26. pag. 69.
c) Samme Landnama, 3 Deel, Kap. 13. pag. 108.
d) See bemeldte Landnama, 5 Deel, Kap. 4. p. 154.
e) See sammesteds, Kap. 12. p. 171.
f) Ogsaa berte sammesteds, 4 Deel, Kap. 6. p. 135.

fornem Mand var Rafn, kaldet hin Heimske, som regnede sin Herkomst fra den mægtige Danske Konge, Harald Hildetand, og fra hans Søn Hræreck Slongebaand; en Mand, hvis Hals var uden Tvil alt for stiv, til at kunne bøies under Kong Haralds Aag; hvorover han undvigte, og bortbyttede sit Fædreneland med Island g), hvor han blev Stamme-Fader for den bekiændte Sæmund den Frode, og fleere fornemme Mænd. Det samme giorde Porgeir den Horske, en Porgeir. Rafn hin Heimske.
Søn af Bardr Blönduhorn, som boede i Viggio i Throndhiem, men drog derfra over til Island h); det samme Ketil. Ketill.
til og Graut-Atle, Porer Pidrandes Sønner fra Veradal, tvende af de da værende fornemste Kiøbmænd i Norge, som reiste med deres Varer omkring til adskillige Lande, men omvexlede undertiiden, naar Leilighed dertil gaves, Handelen med Søeroveriet ii); under hvilken sidstbemeldte Forretning de giorde foromtalte Norske Søerøvere Selskab, som angreebe Sudurøerne, og dræbte der Kong Haralds Jarl, Asbiørn, hvis Dotter Ketill kiøbte og tog til ægte, men satte sig siden ned paa Island i); det samme giorde Kolgrim den Gamle, Kolgrim.
en Søn af Rolf Herse, og af Unnur Hakon Jarls Dotter k).
Det samme giorde ogsaa Porgeir, hvis Fader var Gunstein, Gunstein.
kaldet Berserkiabane, af det Nederlag han giorde paa tvende Barserker, af hvilke den eene havde dræbt Griotgard,
Jarl paa Halogaland (Hakon Jarl den 1stes Fader) i Solvo inden for Agdanes l); det samme Biørn Gullbere af Örkedal, en af de store fornemme Halse i Throndelagen, som hel- Biørn Gullbere.

g) Sammesteds, 5 Deel, Kap. 1. p. 149.
h) See sammesteds, Kap 2. p. 150.
i) Landnama, 4 Deel, Kap. 2. p. 129. Denne Ketill er den samme, som var med i at dræbe foromtalte Asbiørn, Jarl paa Sudurøerne.
ii) See Fliotsdæla, eller Saga af Helga og Grime, Kap. 1.
k) See bemeldte Landnama, 1 Deel, Kap. 17 p. 19.
l) See herom sammesteds, 5 Deel, Kap. 7. p 161.

ler vilde forlade deres Fædreneland og Eiendeele, end taale Kong Haralds for haarde Regiering m); det samme Eilif Eilif Orn. Ørn, en Søn af Atle Skidason den Gamle i Al eller Aalen n), tilligemed hans Broder Porkel; det samme Skage Skage. Skaptesøn, en meget fornemme Mand, af Aarsag, at han Eystein Glumru. var bleven ueens med Eisten Glumru o); hvoraf sees, at bemeldte Eysten, som var den berømte Rognvalld More-Jarls Fader, maae en Tiid, som Jarl eller Herse, have havt en Deel af det Throndhiemske at byde over, hvor hans Forfædre tilforn havde været Konger p). Til desse kunne endnu lægges Ref den Røde. Eivind Vopni, og Ref den Røde, hvilke i Anledning af et Uvenskab, der havde reist sig mellem dem og Kong Harald, giorde sig færdige, hver paa sit Skib, at reise fra Strind i det Throndhiemske, over til Jisland; dette lykkedes for Eyvind: men Ref blev af Modvind dreeven tilbage, og efter Kongens Befalling dræbt q). Et Uvenskab mellem Hakon Aulver den Hvide. Jarl den 1ste og Aulver den Hvide, en Sonnesøn af Ørnehøiporer, hvilken Aulver var Leensmand, og boede i Almdalum, foraarsagede ligeledes, at bemeldte Aulver satte sig for at forlade Landet; han kom dog ei længer, end til Irriar eller Irelandet, hvor han døde: men hans Søn Porstein den Hvide drog til Jisland r). Berømte Mænd paa Møre. Samme Skiæbne, som desse vare underkastede, havde ogsaa en stor Deel af de fornemste Indbyggere paa Møre, som forlode deres forige Boepæle, og satte sig ned paa fremmede Steder. Endeel giorde dette med frie Villie, men de fleeste af Misfornøielse over

m) See samme Landnama, 1 Deel, Kap. 19. p. 23. og Sagan af Hørde og Holmverium, Kap. 1.
n) See oftanførte Landnama, 3 Deel, Kap. 6. p 96.
o) Samme Landnama, 3 Deel, Kap. 16. p. 117.
p) See den Norske Historie 1 Deel, Kap. 7. §. 17. p. 489.
q) See Landnama, 4 Part, Kap. 1. p. 126.
r) See bemeldte Landnama, sammesteds, p. 126.

over den nye indførte Regiering, eller tvungne dertil af Overmagten. Til de første kan regnes den bekiændte Rognvalld More-Jarls Søn Hrollaug, en stor Høvding, som efter Kong Haralds eeget Raad eller Tilskyndelse, satte sin Boepæl paa Jisland, fik der, fra bemeldte Konge, anseelige Foræringer, og blev Stamme-Fader, saavel for andre berømte Mænd, som for de Sturlæsønner, blandt dem, for vor bekiændte Historie-Skriver Snorro s). Foruden bemeldte Hrollaug, finder man ellers Kong Harald at have selv raadet adskillige andre, at boesætte sig paa Jisland, saasom Þorolf Fasthalde, en meget anseelig Mand i Sogn t), Ingemund, en Sønneson af Ketill Raum i Romsdal u), Unni den Danske, en Søn af Gardar, som fandt Jisland v). Dette synes saa meget meere mærkværdigt, som man finder berettet om Kong Harald, at han selv strængelig forbød sine Undersaatte at flytte fra Norge over til Jisland x); og derfor maae bemeldte Konge vist nok have havt sine Hensigter, med at lade forbenævnte Mænd, som deels vare af de anseeligste Familier i Riiget, sætte sig der ned. Denne sin Hensigt viiste han ogsaa da bemeldte Unni reiste, efter hans Tilskyndelse, over til Øen. Det var denne Mands Forsæt, at underlægge sig Landet, opmuntret af Kong Haralds Løfte, at han skulde faae Regieringen derover, som Jarl: men Unni besad ei de til saa vigtig en Forretning beqvemme Egenskaber; man mærkede hans Hensigt; han blev derover forhadt, og endelig dræbt y). Dette uagtet, synes dog adskillige Omstændigheder tilkiændegive,

Hrollaug.

K. Haralds Myndighed paa Jisland, i Beboelsens første Tider.

s) See ogsaa dette i Landnama, 4 Deel, Kap. 9. p. 139. Confer. *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 2. cap 19. pag. 143.
t) See Landnama, 2 Deel, Kap. 31. p. 79.
u) See sammesteds, 3 Deel, Kap. 2. p. 90.
v) Ogsaa dette sammesteds, 4 Deel, Kap. 4 p. 131.
x) See Are Frodes Jislændinga-Bok, Kap. 2. p. 10.
y) See Landnama, 4 Deel, Kap. 4. p. 132.

at K. Harald, i det mindſte i Begyndelſen af Øens Beboelſe, har tileegnet ſig, og deels udøvet et Slags Herredomme over denne de Norſkes Colonie, hvilken mueligt er bleven anlagt med hans gode Villie og Samtykke. Iſær er det, i denne Henſeende mærkværdigt, at K. Harald foreſkrev de første Islands Indbyggere Love og Forordninger, hvorefter de burde rette ſig, i at bebygge Landet. Da de ſeenere til Landet ankommende ſyntes, at de tilforn ankomne havde greebet alt for meget om ſig, og tiltaget ſig meere, end dem vel tilkom, ſatte Kong Harald dem den Lov, at ingen ſkulde, af det nyefundne Land, meere indtage, end han, i Sælſkab med ſine Skibs-Kamerater, kunde paa een Dag indvie ſig til Boepæl og Eiendom; hvilken Indvielſe ſkulde ſkee ved Ild, hvormed det Stokke Land, man tænkte at tileegne ſig, ſkulde rundt om liigeſom indcirkles, og det paa følgende Maade z). Man ſkulde, saa lydde Kongens Befalling, optænde en Ild, naar Solen var liige i Øſt, og den Ild ſkulde vedliigeholdes indtil Aftenen, eller indtil Solen var liige i Veſt, da en nye Ild paa et andet Sted ſkulde antændes. Alt hvad man i den Tiid havde omkringgaaet med en Ild eller med et Fakkel i Hænde, ſaaledes, at man kunde ſee fra den eene antændte Ild til den anden, ſkulde anſees for den Indtagendes rettmæſige Eiendom a). Om denne Anordning ei tilkiændegiver et Slags Herredomme, over Islands første Beboere, maae andre domme om. Jeg ſkulde helſt troe; at Øen, for det første, er bleven beboet med Kong Haralds gode Samtykke: ingen af Islands første Opfindere og Beboere finder man at have været denne Konges Uvenner, eller af Frygt for ham, at have begivet ſig didhen, ei Nadod, ei Gardar, ei Floke, ei Ingiolf og Hiorleif, med

fleere,

z) See Landnama, 5 Part, Kap. 1. p 148.

a) See en anden Maade, at hellige ſig et Sted til Beboelſe, ved Ild, i bemeldte Landnama, 3 Part, Kap. 12. pag. 107. See og noget herom i *Torfæi* Hiſtor. Norveg. Par. 2. Lib. 2. cap. 11. p. 124.

ſteere; tvertimod beretter Ped. Clauſen aa), uden Tvil efter ældre Skribente, at Floke ſogte Jisland, efter Kong Haralds Raad og Befalling; at Floke ſiden laſtede Landet for ham; men Thorolf roſte det, ſigende: Herre min, der dryber Smør af huerjum Quiſte, huerjum Straae; hvoreſter Kongen ſagde: du ſkal bygge Landet, og du ſkal heede Thorolf Smør. Jisland er da, for det forſte, blevet beboet, med Kong Haralds gode Villie: men en Mængde, af hans mægtige Uvenner, ſatte ſig ſiden efterhaanden der ned, fornemmelig efter det ſtore Soeſlag i Hafursfiord; deſſe ſkilte ham, uden al Tvil, ved den Myndighed, han tilforn havde havt over Indbyggerne; han feilede derved ſit Diemeed; og derefter troer jeg, at han forſt forbod ſine Underſaatte at flotte bidhen, eller at fæſte Boepæl der paa Øen.

§. 10.

Fleere Mæriſke berømte Mænd.

Men nok herom; vi komme igien til vor egentlige Materie. Næſt foromtalte Hrollaug, var hans Paarørende og Broder-Søn, Jørund, kaldet Hals, en Søn af foromtalte Thorer Jarl den Stiltiende paa Møre, men avlet med en Frille, en af de fornemſte, ſom ved de Tider forlode Norge, og fæſtede Boepæl paa Jisland; dog med Kong Haralds Samtykke b). Der ſatte ſig ogſaa ned en anden af ſamme Familie. Thordis, ſom foromtalte Einar Jarl paa Orkenøerne havde avlet med en Frille, var bleven opdragen i Rognvald Jarls Hof, men ſiden givt med Thorgeir Klauſe. Deres Søn Einar reiſte over til Orkenøerne, til ſine Paarørende. Deſſe vilde ei kiændes ved ham, hvorover han drog til Jisland c). Der nedſatte ſig ogſaa Diri, en mægtig og anſeelig Mand paa Sundmør, og gav Diraſiord Navn d); fra

Jørund Hals.

Einar.

Diri.

Møre

aa) Norriges Beſkrivelſe, p. 154.
b) See Landnama, 3 Part, Kap. 2. p 90.
c) See *Torfæi* Hiſt. Norv. Par. 2. Lib. 2. cap. 19. p. 144.
d) Landnama, 2 Deel, Kap. 27. p. 71.

Thordr Vikingſon. Mere ſiges ligeledes den Þordr Vikingsſon at have været, ſom man gemeenlig anſaae for en Son af Kong Harald ſelv, ſamt hans Broder Aunundr Vikingſon e); og fra Nordmær iſær var en Gnupr, kaldet Moldagnupr, fordi hans Fader, Rolf Hoggvande, boede paa Moldatun. Gnupr og hans Broder Veimund, vare mægtige Striids-Kiæmper; Gnup fik engang med elleve andre at beſtille, og nedlagde dem alle tilſammen: men endelig begik han og hans Broder et Nederlag, hvorover de maatte romme Norge f). Jisland var da det ſædvanlige Tilflugts-Sted; der nedſatte ſig en ſtor Deel af de fornemſte Familier i Norge, men ingenſteds fra fleere eller anſeeligere, end fra Romsdal og Sogn g). Den foromtalte Ketil Flatnef var Herſe i Romsdal, og hans Familie udſpreedte ſig vidt omkring, paa Sudurøerne, Orkenøerne, Færøerne og Jisland. Vi have tilforn anført det meeſte af hans Hiſtorie; og vi have berettet, at hans Dotter, Audur, regierede en Tiid lang, ſom Dronning i Irland; hun var ſiden hos ſin Son, Thorſtein Raude, Konge i Skotland, indtil hans Fald, eller Død, da hun drog til Orkenøerne, hvor hun givtede Thorſteins eene Dotter, Gro, med Dungard Jarl paa Katanes, hvis Dotter, Grielad, fik ſiden den Orkenøiſke Jarl, Þorfinn, til ægte; derfra foer Audur til Færøerne, hvor hun givtede den ene den Thorſteins Dotter, Olufa, ſom blev Stamme-Moder for den der paa Øerne mægtigſte og anſeeligſte Familie, for de ſaa kaldte Getuſkegger: men hun dødde ſelv paa Jisland, hvor hendes Brødre, Helge Biola og Biorn Auſtræne, ogſaa fæſtede Boepæle, efterat alle Ketills Børn havde antaget den Chriſtne Religion, Biorn alleene indtil

Romsdalens berømte Mænd.

Ketill Flatnef.

Audur.

Helge Biola og Biørn Auſtræne.

gen

e) Landnama ſammeſteds, og Kap. 29. p. 74.
f) See Landnama, 4 Deel, Kap 12. pag. 145.
g) See *Torfæi* Hiſtor. Norv. loc. cit. pag. 124. cap. 11.

gen h). Sidstbenævnte havde hans Fader ladet blive tilbage i Norge, paa sine Godser, da han drog til Sudureerne: men da Ketill faldt Kongen fra, som tilforn er berettet i), bleve desse Godser lagde under Kronen. Biørn var ei tilstæde, da dette skeede, men paa hin Side Kiolen, i Sverrig, eller muligt paa Soeroverte i Øster-Soen. Saasnart han fik dette at vide, begav han sig over Kiolen tilbage, til Throndhiem, og derfra til Romsdal, hvor han fordreev de Kongelige Sysselmænd fra Godserne, og satte sig deraf paa nye i Besiddelse, opmuntret til dette af Kongens Fraværelse, som da opholdt sig i Viigen. Men saadanne Fornærmelser var Kong Harald ei vandt til at taale: ei saa snart fik han dette at vide, førend han begav sig til Throndhiem, hvor han lod stævne sammen et Ting, af de otte Throndhiemske Fylker, og Biørn domme fredløs, overdragende derpaa forommalte Hauk Habrok, hvilken Kongen udrustede med et udvalgt Følge, at udføre Sagen mod Biørn. Denne, advaret herom af sine Venner, satte da sin Familie og sine Eiendeele paa en Skude, hvormed han begav sig, for det første, til Thorolf Mostrarskeg, som boede paa Øen Mostur, beliggende paa Hordaland; denne Thorolf beholdt Biørn hemmelig hos sig Vinteren over, men forærede ham-følgende Foraar et Krigsskib, og lod sin Søn, Hallstein, geleide ham over til Sudureerne, hvor han fandt sin Fader at være død, men blev vel imodtagen af sin Broder Helge, og sine Søstre, hos hvilke, samt hos sin Søster-Søn, den Skotske Konge, Thorstein Røde, han opholdt sig et Par Aar, men begav sig saa til Island, hvor han fæstede sin Boepæl k), og hvor han blev Stam-

h) See bemeldte Landnama, 2 Deel, Kap. 11. pag 44.
i) See den foregaaende §. 44. i Kong Haralds Historie.
k) See herom *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 2. cap. 8. pag. 119.

Stamme-Fader, saavel for endeel andre berømte Mænd, som for den bekiændte Throndhiemske Erkebisp, Eystein, eller Augustinus. Foruden hidindtil omtalte havde Romsdalen, ved de Tider, endeel andre berømte Mænd. Blandt dem ville vi her ei forbigaae en meget anseelig Mand, ved Navn

Ofeigur. Ofeigur, hvilken ragede i Uvenskab med Kong Harald. Denne Ofeigr giorde sig derover færdig at reise af Landet: men da alting var tillavet, lod bemeldte Konge ham dræbe. Dog fuldførte hans Hustrue, Asgierd, hans Forsæt; hun reiste afsted, med sine Børn, og sin Broder Þorolf, til Island, hvor hun satte sin Boepæl l). Men blandt alle, som

Ketill Raum. da beboede Romsdalen, var Ketill Raum, og hans Familie den anseeligste. Han nedstammede fra de ældste Norske Konger, fra Norr og hans Søn Raum, var selv Herse i Raumsdal, og temmelig til Aars, da Kong Harald kom til Regieringen, men havde i sin Ungdom, ved sine Bedrivter, indlagt sig stor Berømmelse, og derved tilliige indsamlet sig overmaade store Rigdomme m). 24 Gange havde han været i Enekampe, og altiid gaaet derfra med Seieren, saa stor var hans Tapperhed: men han besad ei mindre Veltalenhed. Saasnart han paa Tingene begyndte at tale, tiede den heele Forsamling; hvad han fremsatte, fandt almindeligt Bifald, og hans Tale fortes med den Eftertryk, at alle bleve af

Hans Søns, Thorsteins Historie. hans Meening n). Med sin (første) Hustrue, Miøl, havde han avlet en Søn, Thorstein, som vel var stor, stærk og anseelig af Person, efter hans Jævnlige at domme, men dog

l) See Landnama, 5 Deel, Kap. 2. pag. 150.

m) See hans og Børns Historie, i Vatnsdælinga-Saga, eller Vatsdøla, i *Torfæi* Histor. Norv. loc. cit. cap. 5. seqv. og 3 Deel, Kap 2. pag. 89.

n) See Saga af Þorgrime Þruda og Vigiunde Vena, Kap 2. Der siges vel Ketill at have raadet for Raumarike: men Historien veed ei der af nogen Ketill; og maae altsaa Raumarike være sat for Raumsdal.

dog deri langt under sin Faders Maal. Da denne Thorstein var 18 Aar gammel, kom det Rygte, at Rovere havde lagt sig paa den Skov, som var mellem Romsdal og Oplandene, hvor adskillige reisende, undertiiden 15 eller 20 tilsammen, blebe savnede. Man besværte sig herover for Ketill, og denne bebreidede ved den Leilighed sin Son, Thorstein, i de haardeste Udtrykke, sin Efterladenhed, i at forsomme saa god Leilighed, til at indlægge sig Berommelse, ulig herudi sin Fader, sine Forfædre, som igiennem Farer og Krigs-Moisommeligheder, havde indsamlet sig Ære og Rigdomme. Over dette blev Thorstein hæftig fortornet; han sætter sig paa sin Hest, rider eene afsted hen til bemeldte Skov, træffer der paa en Stie, som laae afsides fra den alfare Vei; han folger denne Stie, kommer hen til et stort nyebygt Huus, finder det prægtig indrettet, fuldt af alle Slags Varer, og et Bord besat med allehaande Retter. Han sluttede, at her var Rovernes Boepæl, og han lægger sig i Skiul, iblandt de mange der inde opstablede Bylter, af alle Slags Varer, deels for ei at blive kiendt, deels for at passe paa Leiligheden, til at kunne overrumple Roverne. Mod Aftenen seer han en velskabt og anseelig ung Person, at træde ind i Stuen, saa hoi af Vext, at han syntes deri at overgaae Ketill Raum selv, en Mand af usædvanlig Hoide; bemeldte unge Person toer sig, drikker og spiiser et tarveligt Aftens-Maaltid, men gaaer derpaa hen til Fyr-Stedet. Der bliver han vaer, at Ild ei for længe siden havde været antændt; han fatter derover den Mistanke, at nogen maatte have været eller være der inde, som luurede ham efter Livet; han griiber derfor sit Sværd med den eene, tager en itændt Brand i den anden Haand, og gaaer hen til bemeldte opstablede Bylter, for at see sig om: men imedens han leedte dem igiennem, ved den eene Kant af Stuen, springer Thorstein ved den anden; uformærkt hen i Skorsteenen, og stikker sig

af Veien. Hin leder tree Gange, men forgiæves: han sætter derfor sit Sværd fra sig, og lægger sig at sove. Imidlertiid er Thorstein i megen Uvished, hvad han skal giøre: den unge Persons ædle Anseelse, deilige Skabning, anstendige Opførsel, og hans Ungdom selv, opvakte, paa den eene Side Medlidenhed; men paa den anden, blev den bestridet og overvunden, af Frygt, for steere Bebreidelser fra en fortornet Fader, af Begierlighed, efter et ansseligt Bytte, og efter Ære at indlægge, ved at afstraffe en Røver, der havde giort saa megen Skade. Denne beslutter han derfor at rydde af Veien; han nærmer sig til Sengen, da han mærker, at Roveren var falden i en dyb Søvn, og stikker ham igiennem Brystet med hans eget Sværd, hvilket blandt alt det Gods, som Roveren havde samlet, stod Thorstein forneммelig an; hin faaer vel derved et dødeligt Saar: men han vogner i det samme, griber Thorstein fat, og stænger ham mellem sig og Veggen, saa fast, at han ei kunde komme af Rummet. Her trues Thorstein for det første, med Døden: men da Roveren faaer hans Navn at viide, hans Herkomst, Anledningen til denne hans Gierning, er han saa ædelmodig, at han skiænker Thorstein Livet. Han giver sig derpaa tilkiende for dette sin Fiende; han siger sig at heede Jøkul, og at være en Søn af Ingemund Jarl i Gothland; han tilstaaer at have ilde anvendt sin Tiid, ved at berøve og dræbe uskyldige Mennesker, for paa den Maade at samle sig Midler; han lægger til, at det derover nu var hans fulde Forsæt, at forlade denne skammelige Levemaade, just paa den Tiid, da den retfærdige Hævn overfaldt ham; og han befaller Thorstein at dølge sit Navn, som han, ved bemeldte sin skammelige Levemaade havde vanhædret, men derimod at reise til Gothland, at aabenbare der for Jøkuls Moder den heele Tildragelse, og at bringe hende den Ring, han havde paa sin Haand, til Tegn eller Forvisning om hans

Han dræber Jøkul, Ingemund Jarls Søn i Gothland.

hans sidste Villie, som bestod ei alleene dert, at Thorstein skulde skienkes Livet og fuld Forladelse, for hvad han havde begaaet, men ham og gives Jokuls Søster til ægte. Han tvilede ei paa, at jo hans Moder, skiønt inderlig bedrøvet over hans Død, skulde bringe dette til Veie, naar hun fik sin Sons Villie at vide, eller skaffe Thorstein, hos hendes Mand, saavel Forladelse, som bemeldte Giftermaal.

§. 11.

Derpaa drog Jokul, efter tagen Forsikring af Thorstein, om foranførte Postens Fuldbyrdelse. Thorstein meere bedrøvet over, at have taget en saa stor Mand af Dage, end fornøiet over sin Seier, over den lykkelig overstandne Fare, reiser derpaa hiem, med Jokuls Ring og Sværd, men modtager under Veis sin Fader, geleidet af en stor Mængde deres Slægtninge, Paarørende og andre, for at lede efter Thorstein, som man havde savnet. Denne savnes nu derfor med Glæde af sin Fader, Thorstein fortæller ham den heele Tildragelse, og han lader siden, paa et offentligt Ting, som til den Ende blev stævnet, giøre bekiændt, at Røverne, som tilforn havde giort Veiene usikre, nu vare dræbte, at de, som havde tabt noget af deres Gods, skulde give det tilkiende, da det tabte skulde dem gives tilbage, men Thorstein for sig intet videre beholde, end det, som ingen kiændtes ved. Dette opvakte hos alle høie Tanker, om Thorsteins ei mindre Ædelmodighed, end Tapperhed: men hans Standhaftighed i at holde det Løfte, han havde giort Jokul, fortiener ei mindre Roes. Hans Fader raadde ham af al Magt fra den Reise; han indsaae selv, hvilken Fare ham derved kastede sig i: men han forsikkrede, at Livet var ham langt fra ei saa kiært, som at fuldbyrde den Forretning, han havde lovet sin ædelmodige Velgiører, der havde skiænket ham Livet; og han reiser afsted. Efter Ankomsten til Ingemunds Hof, aabenbarer

barer han sig og den heele Sag for Jokuls Moder, bringer hende hans sidste Villie, samt sit Ærinde, og leverer hende hans Ring. Denne, bevæget ei mindre af Thorsteins Ædelmodighed, end af den store Tilliid, som Jokul havde viist til hendes Kiærlighed, gior sig al muelig Umage, for at opfylde hans sidste Villie; og hun bringer det endelig saa vidt, at Jarlen ei alleene skiænker Thorstein Livet, men lover ham ogsaa sin Dotter, Thordis, til ægte. Efter saa vel forrettet Ærinde, reiser Thorstein tilbage til sin Fader, og indbyder ham, med de fornemste Mænd i Romsdalen, til Bryllup, i hvilket Ingemund Jarl intet sparede, hvorved han kunde viise sin Pragt, for de fremmede Giæster, eller Festen giores fornoielig og anseelig. Thorstein blev siden tilbage hos sin Sviger-Fader, og forrettede paa hans Vegne, det meeste af hvad hans Embede medforte, indtil Ketill Raum ved Døden afgik. Han bliver da, ved et Gesandtskab, fra de Romsdalske, anmodet om at komme til Fædrenelandet, for at tiltræde sin Faders ledige Embede o); og Thorstein begiver sig, med Hustrue og øvrige Familie, til Norge. Som Herse i Romsdalen, hendreev han siden Sommerne, efter de store Herrers da værende Maneer, med Soerøverier, men forrettede sit Embeds og sine Huus-Sager, medens han var hiemme, og det til alles Fornoielse. Med sin Hustrue avlede han imidlertiid en Søn, hvilken han, i Følge sit til Jokul givne Løfte p), kaldte efter sin Sviger-Fader Ingemund,

Han faaer Jokuls Søster til ægte.

Bliver Herse i Romsdalen.

og

o) *Torfæus* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 2. cap. 5. pag. 109, meener, man heraf kan beviise, at Leenene have, under de smaa Konger, været arvelige: men jeg tviler meget paa, at dette heraf kan godtgiøres, og troer neppe, at Leenene have, i de ældre Tider, nogensinde været arvelige.

p) *Torfæus*, paa nysanførte Sted, giver Thorstein stor Roes for hans Standhaftighed, i at holde sit Løfte, og derfor at vove sig i den sienfynligste Livs-Fare; en Opførsel, som fortiener ei mindre Bemærkelse, end den *M. Att. Regulus* gives i den Romerske Historie.

og lod opdrage hos en fornemme Mand i Hafne eller Hafney paa Helgeland q), ved Navn Ingialld, som opfostrede ham i Sælskab med sine eegne Sønner, Grim og Hroinnd. Saafnart havde Ingemund ei opnaaet sin mandige Alder, førend han tænkte paa Soeroveriet, hvortil han af sin Fader forlanger de fornødne Skibe og Penge. Imod Formodning faaer han ei meere end eet Skib; hans Foster-Broder Grim udrustes af sin Fader med et andet, de drage dermed affted, og ere i dette deres første Forsøg saa lykkelige, at de med 5 erobrede Skibe komme tilbage, til Ingemunds Fader; hos hvilken de bleve den første Deel af Vinteren over; den øvrige hendreeve de hos Ingialld: men følgende Sommer foretoge de sig deres forige Forretning, under hvilken de efter de rette, de ægte og skikkelige Vikingers Maneer, ingen anden angreebe, end alleene Røvere, som giorde Kiøbmænd og Bønder Overlast. Iblandt andre, som de under deres Soerøver-Toge fulge med at bestille, truffe de eengang paa en Sæmund fra Sogn, kaldet den Sudureiske, fordi han en Tiid lang havde opholdt sig paa Sudureerne; med hvilken de slogtes en heel Dag lige til Aftenen. Ingen af begge Deele kunde rose sig af Seieren; de indginge derfor Staldbroderskab med hinanden, som i saadanne Tilfælde gemeenlig pleiede at skee; derved tiltog deres Styrke; de vare derover i Stand til at giøre des anseeligere Bytte; og dermed vendte de mod Vinteren tilbage, Sæmund til Sogn, men Ingemunds Sælskab til Thorstein Herse. Paa denne Maade bleve de ved, tree Aar efter hinanden, at røve i Vester-Havet: men da de den sidste Sommer komme tilbage, fra deres Soereverier, og ind under Jadar, faae de at viide, at tvende mægtige Skibs-Floder laae der færdige, til at angribe hinanden, den eene

Hans Søn Ingemund.

Ao. 880.

Hans Bedriver til Øses.

Ao. 881.

Ao. 885.

q) *Torfæus*, bemeldte Sted, mener, at her skal forstaaes Hesne paa Nordmør.

eene under Asbiørn Kiotve (saa kaldes ham i Vatsdæla) den anden under Harald Luso. Her kunde Ingemund og Sæmund ei blive eenige om, hvis Partie de skulde slaae sig til; Sæmund ansaae Kong Haralds Fremfart for voldsom, for ubillig; at understøtte ham i hans Foretagende, syntes ham altsaa at være daarligt, men ei mindre betænkeligt, at tage Partie imod ham; han reiser derfor hiem til Sogn: Ingemund derimod tilbyder Kong Harald sin Tieneste r); denne tager med Glæde derimod; efter Seieren belønner han Ingemund med 3 Skibe, udrustede med alle fornødne Ting, forsynede med den fornødne Besætning; og han forærer ham desuden et lidet, af Sølv udarbeidet Freys Billede, som K. Kiotve havde eiet og dyrket; det til Ingemund, ei for dets Værdie, men til Erindring om Seieren over Kiotve, med tillagde Løfter, om større Belønning for Fremtiden. Dermed reiste Ingemund sin Vei, først til Sæmund i Sogn, hvilken han underrettede om Kong Haralds Trusler, fordi han drog hiem, uden at slaae sig til hans Partie, og ham raader nu derfor Ingemund, at undflye Kongens Vrede, ved at drage over til Island; hvilket Sæmund efterkom. Efter Hiemkomsten, først til sin Fader, siden til sin Foster-Fader, skal en Spaa-Qvinde have underrettet Ingemund derom, at Skiæbnen havde ogsaa bestikket nysbemeldte Land til hans Boepæl. Denne Spaadom foragtede vel Ingemund: men for det første flottede begge hans Fosterbrødre didover, uvist af hvilken Aarsag s); og siden kom dog Turen til Ingemund selv.

Er paa Kong Haralds Partie, i Hafursfiords-Slaget..

Kong

r) Ingemund handlede heri efter sin Pligt, da Romsdalen allerede var i Kong Haralds Eie, og Ingemunds Familie, som det synes, beslægtet eller besvogret med Rognvalds Jarl. See foregaaende §. 20.

s) Muelig er det skeet, i Anledning af Thorolfs Drab. Den Grim Halevyske, som fulgte paa Qvældulfs Skib over til Island, skulde jeg næsten troe, at have været den samme Grim, som her omtales: thi begge

Kong Harald, da han, efter Hafurfiords-Slaget, havde bragt fit Riiges Sager i Rigtighed, anfaae det, fom høift tienligt, faavel til Riiges Sikkerhed for Fremtiiden, fom til fin egen Ære at fremme, at belønne dem paa det befte, fom havde været ham behiælpelige, i hans ftore Foretagende at bringe faa lykkelig til Ende; og han befluttede derfor at aflægge dem med anfeelige Foræringer, eller at forfremme dem til Ære, til Værdighed, eller til anfeelige Betieninger. Han indbyder dem alle til et ftort Giæftebud hos fig, iblandt andre ogfaa Ingemund; han aflægger dem alle med Belønninger, paa ovenanførte Maade; men Ingemund blev ifær ei glemt. For at ophøie ham til ftørre Værdighed, for at bringe ham i Anfeelfe, eller for at forbinde fig ham des noiere, gav Kongen ham til ægte Vigdis, Thorer Jarls Dotter paa Møre, dog avlet, ei med Kong Haralds Dotter, men med en Frille; han bærede felv Ingemunds Bryllup med fin Nærværelfe, og aflagde ham da paa nye med ftore Foræringer: men bemeldte Spaadom, om hans tilkommende Boepæl paa Iisland, fkal ftedfe have ftaaet ham for Hovedet; den betog ham al Fornoielfe; han raadførte fig derom med Kong Harald felv; og denne tilfkyndede ham da, at fæfte Boepæl paa bemeldte Øe t). Dette Raad efterfølger Ingemund; han begiver fig paa Reifen, og han faaer til Sælfkabs-Brødre adfkillige af de fornemfte Mænd i Romsdal og paa Møre, faafom, fin Kones Broder, foromtalte Jorund

Han faaer Thorer Jarls Dotter til ægte.

Han fætter fig ned paa Iisland.

begges Broder heed Hromund. See Landnama, 1 Deel, Kap. 18. og 2 Deel, Kap. 2. pag. 29. Men deres Faders Navn ftemmer ei dermed overeens.

t) Man kan have Anledning til at troe, at under dette Foregivende har været fkiult en Politik, et Stats-Kneeb, figtende til at bringe Iisland under Kong Haralds Lydighed; hvilket dog har fundet alt for ftore Vanfkeligheder.

Jorund Hals, en Eyvind Sorkver, en Asmund, en Hvate u), med fleere, hvilke alle satte sig ned paa Island. Der opbygde Ingemund et stort Tempel paa sin Gaard, som deraf blev kaldet Hof, men giorde selv siden en Reise til Norge, for derfra at hente Bygnings-Materialier, hvorhen han da, blandt andre Foræringer for Kong Harald, bragte ham en hvid Biorn, den første, som nogensinde var seet i Norge. Hvorimod Kongen ei alleene gav ham Tilladelse, at lade hugge bemeldte Materialier i de Kongelige Skove, men lod dem ogsaa, paa egen Bekostning, bringe til Ladde-Stedet, og forærede ham tilliige et ypperligt Skib, Stigande kaldet, hvormed de kunde bringes over til Den. Der levede Ingemund længe i megen Anseelse, og var saa hoit elsket, at endeel af hans Venner ei vilde leve efter ham, men toge sig selv af Dage, for at nyde hans Omgang efter Doden.

§. 12.

Berømte Mænd i Fiordene, Fialafylke og Sogn.

I bemeldte Tider vare de fornemste Romsdalske Familier, for en stor Deel, noie forenede med de store Familier i Fiordene, Fialafylke og Sogn, af hvilke mange have, uden Tvil, kunnet regne deres Herkomst fra den, i de ældre Tider, meget berømte og anseelige Herse i Sogn, Porer, hvis Dotter, Ingebiorg, blev givt med den berømte Vest-Gothiske Konge, Gautrek uu). Foromtalte Ketill Flatnef, som en Tid lang var Herse i Romsdal, mueligt efter Thorsteins Død, som indfaldt, førend dennes Søn, Ingemund, drog til Island, nedstammede fra de Sogniske Herser. Hans Fader var Biørn Buna, Herse i Sogn, givt med Velaug, en Søster af foromtalte Vemund den Gamle, ogsaa Høvding eller Herse i Sogn v); hans Farfader Vedra-

Biørn Buna.

u) See Landnama, 3 Part, Kap. 2. pag 90.
uu) See Gautreks og Hrolfs Saga, Kap. 12. pag. 67.
v) See den foregaaende §. 7. i Anhanget.

dra-Grim, Herse sammesteds, hvis Hustrue var Hervor, Vedra-
en Dotter af Kong Helge paa Halogaland, der havde Thor- Grim.
gierd til ægte, en Dotter af Eylaug, Konge eller Herse i
Sogn x): men for Resten kunde Vedra-Grim regne sin Her-
komst fra de gamle Hordalandske Konger. Ei underligt
derfor, at bemeldte Biorn Buna, eller hans Familie, et
vel har kundet findē sig i at taale Kong Haralds myndige
Herredomme. Foruden foromtalte Ketill Flatnef, havde
Biorn tvende Sønner, Hrappr og Helge. Alle vare de Hrap.
meget anseelige Mænd; og fra dem nedstammede de fleeste
af de fornemste Familier paa Jisland y). Hraps Son var
Pord Skeg, som synes længe at have faret i Vester-Viking, Pord Skeg.
eller paa Soeroverier i Vester-Havet, forend han satte sig
ned paa Jisland, eftersom han havde faaet til ægte Vilborg,
en Dotter af Kong Osvald og af Ulfrun, som var Kong Ed-
munds Dotter i Engelland. Hrap selv synes ogsaa en Tid
lang, paa bemeldte Sted, at have dreevet samme Handte-
ring, eftersom en anden hans Son, Aurlyg, blev opfostret Aurlyg.
hos en Biisp eller Abbed, Patrick, paa Suduroerne, og ved
den Leilighed omvendt til den Christne Religion z). Der-
mod synes Biorns anden Son, Helge, tillige med dennes Helge.
Son, ogsaa Helge kaldet, samt Sonneson, Heyangur- Heiangur-
Biorn, at have været, efter hinanden, Herser i Sogn, hvil- Biørn.
ket ogsaa udtrykkelig bevidnes om sidstbemeldte Biorn a), uag-
tet endeel af deres Born ogsaa nedsatte sig paa Jisland, saa-
som Pord Illhuge, Helges Sonneson, Asbiorn, Helge og
Bardr, Biorns Sønner b). Alle desse vare fra Sogn:

x) See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 2. cap. 7. pag. 114.
y) Saa siger Landnama, 1 Part, Kap. 10. pag. 11.
z) See bemeldte Landnama, sammesteds, Kap. 12. pag. 13.
a) See Appendix til Landnama, pag. 178.
b) See om dem samme Landnama, 3 Part, Kap. 18. pag. 119. 4 Part, Kap. 10. pag. 141 og 142.

men foruden dem vare endnu andre anseelige Mænd i Sogn, som bleve berømte, især af deres Udvandringer, saasom
Ketill. Ketill Hellusslage, som havde til ægte Þurid, en Dotter af foromtalte Harald Guldskiæg, Konge i Sogn. Hans
Evar. Søn, Evar, foer længe i Soeroverie, med sine fire Sønner; men endelig begav han sig til Island c). Didhen sog-
Þorolf. te ogsaa Þorolf Fasthaldi, en berømt Mand i Sogn, som blev ueens med Hakon Jarl Griotgardson, og drog derfor af Landet, med Kong Haralds eeget Raad og Samtykke d); didhen liigeledes Þord Knappe, en Søn af Biørn paa Hau-
Gunolf. ge e); didhen Gunolf den Gamle, i Anledning af et Drab, han begik paa foromtalte Vegeir, om hvis Familie tilforn er mældet, hvilken gav Sogn ogsaa endeel Herser f); og
Aussur den Svide. didhen Aussur den Hvide fra Sogn, som begik et Drab paa et Helligt Sted, da han paa Uplandene var i Kong Haralds Sous, Sigurd Hrises Bryllups-Færd g). Endeel foromtalte og andre fleere at forbigaae. Dog kunne her endnu tillægges endeel Mænd fra Fialaskylke og Fiordene, berømte, deels af deres Udvandringer, deels af andre Aarsager, saasom en Brand Nesia, en anseelig Mand, hvis Søn, Thorstein, havde Lopthæno til ægte, en Dotter af Arnbiorn Herse i Fiordene; en Hroskell, bemeldte Thorsteins Søn, givt med en Joreid, af Motull Konges (ventelig Finne-Konges) Familie, som Hroskell ventelig har faaet, under Soersøver-Toge til Finmarken og Biarmeland; en berømt gammel Skald, Erp Lutande, hvis Dotter blev givt med en endnu meere berømt Skald, Brage den Gamle gg); en

c) See bemeldte Landnama, 3 Part, Kap. 5. pag. 94.
d) See samme Landnama, 2 Part, Kap. 31. pag. 79.
e) See sammesteds, 3 Part, Kap. 11. pag. 104.
f) Ogsaa dette sammesteds, pag. 105.
g) See sammesteds, 5 Part, Kap. 10. pag 165.
gg) See sammesteds, 2 Part, Kap. 1. pag. 28.

en Kolbiørn Klackhofde, Son af Atle paa Atleey, som dog synes at have været en anden Atle, end den berømte Atle Jarl, men muelig af hans Familie h); en Sigurdur Svinhofde paa Svenvoga-Strand, en stor Stridsmand og Kiæmpe, hvilken hans Son Herjulf i alle Maader liignede, om ei overgik. Da denne var otte Aar gammel, dræbte han en Biørn, en Gierning som ved et Vers blev bevaret, til Efterkommernes Erindring, og meere end 12 Aar havde han ei paa Bagen, da han hævnede sin Faders Død. Han var derfor i sin Tid een af de dueligste Mænd i Norge i). Foruden dem maae endnu omtales: Porbiørn en mægtig Herse i Fialafylke, som boede paa Gaulom, og var der Templets Forstander, hvilket Tempel blev anseet for saa helligt, at da Thorbiorns Dotter-Son, Loptr, i Sælskab med endeel andre, drog fra Gaulom til Island, hvor de beboede Gaarden, efter Gaulom kaldet Gaulværiabæ, reiste bemeldte Loptr hvert tredie Aar til Norge, for paa egne, og sin Morbroder, Floses Vegne at offre i Templet paa Gaulom k). Bemeldte Flose, muligt Herse efter sin Fader, var ellers kommen i Trette med Kong Harald, og havde ved den Anledning dræbt trende af Kongens Sysselmænd; hvorover han maatte flygte til bemeldte Island l). Men saa ivrig, som forbenævnte Lopt var i sin Guds-Tieneste, saa stor Frietænker en anden i Familien. Hallur, en Broderson af bemeldte Thorbiorns Hustrue, Hilde m), vilde aldrig offre, men

Kolbiørn. Porbiørn Herse. Flose. Hallur.

h) Dasaa sammesteds, 1 Part, Kap. 5. pag. 35.
i) See Landnama, 2 Part, Kap. 9. pag. 42.
k) See sammesteds, 5 Part, Kap. 8. pag. 162.
l) De:te ogsaa sammesteds, Kap. 7. pag 159
m) Denne Hilde havde Moder tilfælles med foromtalte Pordr Skea en Søn af Hrap, Biørn Bunas Søn. Alsaa har vel Uvenskabet mellem Hildes Broder, Flose, og Kong Harald, reist sig fra Hraps Broder, Ketill Flatnef. See nestfølgende citerte Sted.

han troede paa sin Storke, liigesom hans Fader, Thorer Gudlov n), for ham havde giort.

§. 13.

Forfatningen Nordenfiælds i Henseende til Statholderskabene.

Saa mange mægtige og anseelige Mænd vare ved de Tider, i forbenævnte Nordenfiældske Districter, Sogn, Fiordene og Fialafylke; om hvilke endnu maae anmærkes, som mærkværdigt, at efter Atle Jarls Død, finder man ingen Jarl der at nævnes, men alleene Herser. Dette giver mig Anledning til at troe, at fra den Tiid af, da Kong Harald havde overdraget Statholderskabet, over Sogn og Fiordene, til sin Sviger-Fader, Hakon Jarl, som tilforn er berettet o), har dette Embede fulgt hans Søn Sigurd Jarl, hvilken derfor var med paa Krigs-Toget, da Kong Harald bemægtigede sig de Districter p). Forfatningen, i Henseende til de Nordenfiældske Statholderskabe, under Kong Harald og hans Sønner, bliver da denne. Statholderskabet over Halogaland havde Hlade-Jarlene, dog saaledes, at paa Helgeland vare tilliige 2de Kongelige Leensmænd, som paa Kongens egne Vegne oppebare Skatten af Finmarken, og dreeve Handel med Finnerne. Nummedalen havde sin eegen Jarl. Throndelagen stod under de mægtige Hlade-Jarlers Bestyrelse. Romsdalen med Romsdal bleve forvaltede af More-Jarlene: men Fiordene, Fialafylke og Sogn bleve regierede af benævnte Hlade-Jarler. Derimod havde Hordaland sin eegen Jarl, eller een tilfælles med næstgrændsende Rogaland, over hvilken Province Statholderskabet, i Kong Haralds Tiid, blev fort af en Jarl, ved Navn Eireck. Denne var, som det heeder,

Berømte Mænd paa Horda- og Rogaland.

n) Landnama, 1 Part, Kap. 11. pag. 11.

o) See foregaaende § 16. i Kong Haralds Historie. Hakon Jarl maae og virkelig, for en Tiid, have fort Statholderskabet, om ei over heele Sogn, saa dog over en Deel deraf. See Landnama, 2 Part, Kap. 31. pag 79.

p) See foregaaende §. 23.

en Kolbiørn Klackhøfde, Son af Atle paa Atleey, som dog synes at have været en anden Atle, end den berømte Atle Jarl, men muelig af hans Familie h); en Sigurdur Svinhøfde paa Svenvoga-Strand, en stor Stridsmand og Kiæmpe, hvilken hans Son Herjulf i alle Maader liignede, om ei overgik. Da denne var otte Aar gammel, dræbte han en Biørn, en Gierning som ved et Vers blev bevaret, til Efterkommernes Erindring, og meere end 12 Aar havde han ei paa Bagen, da han hævnede sin Faders Død. Han var derfor i sin Tiid een af de dueligste Mænd i Norge i). Foruden dem maae endnu omtales: Porbiørn en mægtig Herse i Fialafylke, som boede paa Gaulom, og var der Templets Forstander, hvilket Tempel blev anseet for saa helligt, at da Thorbiorns Dotter-Son, Loptr, i Sælskab med endeel andre, drog fra Gaulom til Jisland, hvor de beboede Gaarden, efter Gaulom kaldet Gaulværiabær, reiste bemeldte Loptr hvert tredie Aar til Norge, for paa egne, og sin Mor-broder, Floses Vegne at offre i Templet paa Gaulom k). Bemeldte Flose, muligt Herse efter sin Fader, var ellers kommen i Trette med Kong Harald, og havde ved den Anledning dræbt trende af Kongens Sysselmænd; hvorover han maatte flygte til bemeldte Jisland l). Men saa ivrig, som forbenævnte Lopt var i sin Guds-Tieneste, saa stor Frietænker en anden i Familien. Hallur, en Broderson af bemeldte Thorbiorns Hustrue, Hilde m), vilde aldrig offre, men

Kolbiørn. Porbiørn Herse. Flose. Hallur.

h) Dasaa sammesteds, 1 Part, Kap. 5. pag. 35.
i) See Landnama, 2 Part, Kap. 9. pag. 42.
k) See sammesteds, 5 Part, Kap. 8. pag. 162.
l) Dette ogsaa sammesteds, Kap. 7. pag 159
m) Denne Hilde havde Moder tilfælles med forommelte Porer Skeg en Søn af Hrap, Biørn Bunas Søn. Alsaa har vel Uvenskabet mellem Hildes Broder, Flose, og Kong Harald, reist sig fra Hraps Broder, Ketill Flatnef. See nestfølgende citerte Sted.

han troede paa sin Storke, liigesom hans Fader, Thorer Gudlov n), for ham havde giort.

§. 13.

Forfatningen Nordenfælds i Hensigt til Statholderskabene.

Saa mange mægtige og anseelige Mænd vare ved de Tider, i forbenævnte Nordenfældske Districter, Sogn, Fiordene og Fialafylke; om hvilke endnu maae anmærkes, som mærkværdigt, at efter Atle Jarls Død, finder man ingen Jarl der at nævnes, men alleene Herser. Dette giver mig Anledning til at troe, at fra den Tiid af, da Kong Harald havde overdraget Statholderskabet, over Sogn og Fiordene, til sin Sviger-Fader, Hakon Jarl, som tilforn er berettet o), har dette Embede fulgt hans Søn Sigurd Jarl, hvilken derfor var med paa Krigs-Toget, da Kong Harald bemægtigede sig de Districter p). Forfatningen, i Hensigt til de Nordenfældske Statholderskabe, under Kong Harald og hans Sønner, bliver da denne. Statholderskabet over Halogaland havde Hlade-Jarlene, dog saaledes, at paa Helgeland vare tilliige 2de Kongelige Leensmænd, som paa Kongens egne Vegne oppebare Skatten af Finnmarken, og dreeve Handel med Finnerne. Nummedalen havde sin eegen Jarl. Throndelagen stod under de mægtige Hlade-Jarlers Bestyrelse. Romsdalerne med Romsdal bleve forvaltede af More-Jarlene: men Fiordene, Fialafylke og Sogn bleve regierede af benævnte Hlade-Jarler. Derimod havde Hordaland sin eegen Jarl, eller een tilfælles med næstgrændsende Rogaland, over hvilken Province Statholderskabet, i Kong Haralds Tiid, blev fort af en Jarl, ved Navn Eireck. Denne var, som det heeder,

Berømte Mænd paa Horda- og Rogaland.

n) Landnama, 1 Part, Kap. 11. pag. 11.

o) See foregaaende § 16. i Kong Haralds Historie. Hakon Jarl maae og virkelig, for en Tiid, have fort Statholderskabet, om ei over hele Sogn, saa dog over en Deel deraf. See Landnama, 2 Part, Kap. 31. pag 79.

p) See foregaaende §. 23.

heeder, en stor, mægtig Forste, og tracterede engang Kong Harald, med hans heele Hof, i et prægtigt Giæstebud, hvori Jarlen berettes selv at have opvartet Kongen over Bordet q), og aflagt ham med anseelige Foræringer; hvorimod Kongen antog i sit Hof, Jarlens Son, ved Navn Porgrim, siden kaldet den Prude, hvis Moder vel var Jarlens Frille, men dog en Soster til Porer Herse i Sogn. Denne opforte sig saaledes i Kongens Hof, at Kong Harald fattede megen Naade eller Kiærlighed for ham: men han forspilte den tilsidst ved sin eegen Opforsel. Porgrim havde fattet Kiærlighed til en Olufa, en Dotter, som berettes, af en Porer Jarl, hvilken efter alle Omstændigheder, ei kan have været nogen anden, end Porer Jarl den Stiltende paa Møre r); denne Olufa begiærer han til ægte af hendes Fader; han faaer vel af ham Afslag: men han forlover sig hemmelig med Jomfruen; og drager derefter ud paa Soerøverier, under hvilke han indsamler sig baade Ære og Riigdomme. Men imidlertiid forlanger den gamle Ketill af Raumariike (Raumsdal s) Porgrims forlovede til ægte; hun bliver ham lovet; og deres Bryllup berammes. Dette faaer Porgrim, efter Hiemkomsten fra et Soerøver-Tog, at viide; han forlanger Hiælp af Kongen, men faaer Afslag; han tager derover Afskeed fra Kongens Tieneste; han bortforer Olufa med List, da Brylupet skulde gaae for sig, og rømmer med hende fra Norge over

Porgrim Prude.

Porer Herse i Sogn.

q) See den saa kaldte Saga af Porgrime Pruda, Kap. 3.

r) See bemeldte Saga, Kap. 2. Forfatteren af denne Saga har villet ære sin Helt stor; han har derfor overdreevet endeel Omstændigheder, og han har, uden Tvil, tilliige forbyttet visse Personer med hinanden. Han taler, Kap. 4, om en Sigurd Hertug, som da ei fandtes i Norge; med mindre her skal være meent Sigurd Jarl paa Orkenøerne.

s) At her maae være meent Ketill Raum, sees deraf, at Kong Harald siger, da han forlod Ketill, at være reist sønder paa, og da ankommen til Rogaland. Kap. 3.

over til Jisland, men bliver derover af Kong Harald erklæret fredløs. Samme Skiæbne omtrent, men af en ganske anden Aarsag, havde forommalte Porer Mostrarskeg. Denne var en Son af Aurnulf Fiskreka; han boede paa Øen Mostur paa Hordaland; og han havde, som tilforn er berettet, taget imod den, af Kongen for fredløs erklærte Biorn Austræne, Ketill Flatnefs Son t). Dette saaer Kong Harald at viide; han lader derover Porolf forstaae, at enten skulde han overlade sig, med alt hvad han eiede, i Kongens Vold og Godtbefindende, eller følge den i Landflygtighed, hvis Venskab han havde agtet høier, end Kongens. Porolf var en stor Blotmand; han giorde nu derfor, i desse Omstændigheder, et stort Offer til Thor, spurte ham til Raads, og fik det Svar, at han skulde begive sig over til Jisland. Porolf adlyder: han udruster et meget stort Skib; nedriver Thors Tempel der paa Øen; skiber Materialierne om Bord, tillige med den hellige Muld, som havde ligget under Thors Alter; og han reiser afsted med Familie og Gods u). En stor Deel af hans Venner, giorde ham ogsaa Selskab, af Frygt for Kong Haralds Vrede. Da Porolf var kommen Jisland i Sigte, skiød han sine Ondveigs-Suler over Bord, paa hvilke Thors Billede var udskaaret, med Løfte, at fæste Boepæl, hvor de landede, og at give Districtet Navn efter Thor. Sulerne fandtes igien ved et Forbiærg i Breidafiorden; der fæstede da Porolf, efter Løfte, sin Boepæl, kaldte Næsset Porsnes, opbygde der et stort Tempel, som han helligede Thor, satte der det første Herreds-Ting paa Jisland, og ansaae det heele Nes for serdeles helligt, men især det nær derved beliggende Biærg, som han kaldte Helgafell, hvori han meente sin og Fræn-

Porolf Mostrarskeg.

t) See foregaaende §. 10. i Anhanget.
u) See Landnama, 2 Part, Kap. 12. pag. 45, og *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2 Lib. 2. cap. 11. pag. 124.

Frænders Boepæl at skulle blive efter Døden. Efter Þorolf satte sig ogsaa ned paa Island foromtalte hans Søn Hallstein, som havde fulgt Biørn Austræne til Sudurøerne. Hallstein rovede siden en Tiid lang paa Skotland, fik der, blandt andet Bytte, endeel Slaver, af hvilke han siden betiente sig, til at koge Salt, paa de saa kaldte Svefnøer, og bekom i Skotland, eller paa Sudurøerne, Dsk til ægte, en Dotter af foromtalte Thorstein Raude, Konge i Skotland v). Endnu en Dotter af samme Thorstein, nemlig Þorhilde, blev givt med en anden anseelig Mand fra Hordaland, med Alf, en Søn af Eystein Meinfret, der boede paa Øen Østu, norden for nu værende Bergen, hvilken Alf har uden Tvil, liigesom saa mange andre Norske, i de Tiider, sværmet om paa Søeroverier i Vester-Havet, og ved den Leilighed faaet bemeldte Þorhild til ægte x). Foruden desse har paa Hordaland giort sig beromt: Hallvard Sugande, fra Sætrum paa Hordaland, som var en af de fornemste Høvdinger i Hafursfiords-Slaget, mod Kong Harald, men maatte derover romme Riiget y); Thorstein Hofde, Herse paa Hordaland z); Þrase, en Søn af Thorolf, som kaldes Konge paa Upland, men var en Sønneson af foromtalte Herjolf Hornbryder a); Skioldulfur, Vemundson, en Broder til Berdlu Kare b), om han ei retter henhører til Fiordene; Hallbiørn fra Alvidra, som i sin Tiid maae have været een af de fornemste Kiæmper paa Hordaland, hvorover han blev kaldet Horda-Kappe c); og endelig den, som først burde

Hallstein.

Alf fra Østu.

Hallvard Sugande.

Þorstein.

Þrase.

Hallbiørn.

v) See Landnama, 2 Deel, Kap. 23. pag. 64.
x) See bemeldte Landnama, sammesteds, Kap. 18. pag. 55.
y) See dette sammesteds, Kap. 29. pag. 74.
z) See Landnama, 3 Part, Kap. 19. pag. 120.
a) See sammesteds, 5 Part, Kap 1. pag. 148.
b) See bemeldte Landnama, 4 Part, Kap. 2. pag. 129.
c) Dette ogsaa sammesteds, 5 Part, Kap. 8. pag. 162. conf. pag. 74.

Ulfliot. burde nævnes, den bekiændte Ulfliot, Lavmand paa Island, og Islændernes første Lovgiver, som satte Althinget der paa Landet, og for at forbedre dets Love, giorde, da han var 60 Aar gammel, en Reise over til Norge, hvor han, med sin Morbroder, Thorleif hin Spakes o: Viises, (den yngres) Hiælp, forfattede den Islandske Lov, som gemeenlig kaldes Ulfliots-Lov d). At Ulfliot har været fra Hordaland, vil jeg helst troe, eftersom han nedstammede fra Hørda:Kare, giennem sin Moder Þoru, en Dotter af Ketill, Hordakares Søn. Hordakare selv nedstammede, giennem sin Fader, Aslak, fra Bisra-Kare og fra dennes Fader, Orn Hyrnu; men en Søn af Hordakare var Þordr Herse, en meget anseelig Mand, der i mange Ting overgik andre, i sin Tiid, ogsaa i Hensigt til endeel berømte Sønner, om hvilke noget videre vil forekomme i følgende Deel af vor Historie dd).

Hørda:Kare.

§. 14.

Berømte Mænd paa Vors. Lodmund.

Men nok om Horderne. I Kong Haralds Tiid havde ogsaa Vors sine berømte Mænd. Blandt dem kan nævnes, Lodmund den Gamle fra Þulunes i Vors, meest bekiændt af sin Færdighed i Troldoms-Kunster, i hvilke han skal have prøvet Styrke med en vis Þrase paa Island, efterat han havde sat sig der ned, tilliige med sin Foster-Broder Biolf e).

Þorer. En anden Mand paa Vors, ved Navn Þorer, var berømt af sin anseelige Hoide, og blev kaldet hin Hæi f); en Þormodr fik Tilnavn af den Gode, for sin Fromheds Skyld ff); og en anden heed Vikinga-Kare, uden Tvil, af hans mange

See-

d) See sammesteds, 4 Part, Kap. 7. pag. 137.
dd) See Saga af Þordi Hredu, Kap. 1. og om Hordakares Familie Olaf Tryggvasons Saga, 2 Deel, Kap. 19. pag. 64.
e) See Landnama, 4 Part, Kap. 5. pag. 133.
f) See sammesteds, Kap. 6. pag. 135.
ff) See dette og sammesteds, 2 Part, Kap. 6. pag. 35.

Soerover-Toge *), hvis Son var Sigurd, men dennes Son Vigfus, Herse paa Vors, i Kong Hagen Adelsteens Fostres Tiid **), hvor da tillige boede en Mand af fornemme Herkomst, en Hreidar, som lagde vind paa Kiøbmandskab, mens hans Broder Ivar drog hver Sommer ud paa Soeroverier; der boede ogsaa Bodvar, bemeldte Vikinga-Kares Søn, fra hvilken Kong Oluf Tryggveson, paa sin Mors Side, nedstammede **); ligesom bemeldte Vikinga-Kare kunde regne sin Herkomst fra Regner Lodbrok. Kares Familie var altsaa i sin Tiid, en af de storste Familier i Norge: men foruden ham var, blandt de Vorsiske fornemme Mænd, uden Tvil Bodvar hin Hvite, den anseeligste, eftersom han, tilliige med en anden beromt Mand, Brand-Aumund, hans Frænde, nedstammede fra de gamle Hedemarkiske Konger, fra Hrolf og Goe g). Denne Bodvar satte sig ned paa Island, uden Tvil af samme Aarsag, som saa mange andre; og fra desse, eller nysomtalte middelste Provincer i Norge, samt fra Rogaland, synes alle de at have været, som forst opfunde og beboede bemeldte Øe. Vi have talt om dem, samt om Geirmund og Hamund Heljarskin, om Aunund Trefot, foruden fleere, som havde deres Herkomst fra Rogaland, og derfor her forbigaaes. Om bemeldte Geirmund maae dog endnu erindres, at han, ved sine Soeroverier i Vester-Havet, indsamlede store Riigdomme, og indlagde sig megen Berommelse. Efter Hafursfiords-Slaget, samlede sig derfor de fornemste Norske Flygtige til ham, i Forsæt at antage ham til Anforer, for paa nye at giore et Forsog mod Kong Harald, som efter bemeldte Slag havde lagt alle deres God-

Bodvar den Hvite.

Berømte Mænd paa Rogaland især.

Geirmund Heljarskin.

*) See Landnama, 3 Part, Kap. 12. pag. 108.
**) See Vyga-Glums Saga, Kap. 3. og Landnama, 3 Part, Kap. 12. pag. 108.
**) See herom ogsaa Landnama, i App-ndix, pag. 176.
g) See sammesteds, 4 Part, Kap. 7. pag. 136.

ſer under Kronen, ſom i bemeldte Slag havde fegtet imod ham h): men Geirmund indſaae alt for vel Umueligheden af dette Forehavende; han forſikkrede dem, at det vel ſtridde mod hans Hoihed, enten at blive Kong Haralds Træl, eller at bede ham om det, ſom var hans Odel og Eiendom, ſom ham derfor med Rette tilkom: men han foreſtillede dem nilliige, hvor lidet Haab man kunde giøre ſig om, at afvinde Kong Harald noget med Streiferier og Plyndren, eller med lette, med ſvage Angreebe, efterat have ligget under i et Slag mod ham, hvori næſten heele Riigets Sterke var ſamlet; og derfor, lagde han til, vil jeg forſøge at oprette min Skade, paa en anden Maade. Imidlertid beretter dog Sturlunga i), at Geirmund og hans Broder, efterat vare blevne keede af Soeroveriet, vendte tilbage til Norge, hvor de, uden Tvil, have faaet deres Godſer og Eiendeele, i det mindſte, for en ſtor Deel tilbage: men Kong Harald havde dem beſtandig miſtænkte; de kunde mueligt ei heller finde ſig i den forandrede Regierings-Form; og dette giorde, at de endelig begave ſig over til Jisland. Geirmund var da meget gammel; men han ſogte dog at føre en Stats, der nogenlædes kunde ſvare til hans forige Værdighed, ſom Konge. Han var den fornemſte blandt alle dem, ſom fæſtede Boepæl paa bemeldte Ø k); foruden den Gaard, han ordentlig boede, eiede han fire andre ſtore Gaarde, paa hver af hvilke han holdt ſin Foged og en ſtor Familie; han havde iidelig ei mindre end 80 Frigivne om ſig; og ligeſaa mange bevæbnede Mænd i ſit Følge, ſaa ofte han reiſte mellem ſine Gaarde.

Ulf hin Skialge.

Blandt de fornemſte, ſom fulgte ham til Jisland, var hans Frænde, Ulf hin Skialge, en Søn af Hogn den Hvide, ſom

h) See Gretters Saga, Kap. 3.
i) See *Torfæi* Hiſt. Norv. Par. 2. Lib. 2. cap. 14. pag. 131.
k) See Landnama, 2 Part, Kap. 20. pag. 61. og Torfæus paa nyſanførte Sted.

ſom nedſtammede fra de gamle Rogalandſke Konger l). Af Geirmunds Paarørende maatte desuden ogſaa en Ørn, en meget anſeelig Mand paa Rogaland, gaae i Landflygtighed, dreeven dertil af Kong Haralds voldſomme Regiering, ſom det heeder m), eller retter, misfornøiet med det af benævnte Konge, indførte Eenevolds Regimente. Samme Skiæbne havde endnu en anden af Familien, nemlig Ketil Gufa, en Søn af Ørlig, ſom havde Signi, foromtalte Hogne den Hvides Søſter til ægte, hvilken Ketill havde længe været paa Søeroverie i Veſter-Havet, fornemmelig paa Irland, hvorfra han havde med ſig endeel Irriſke Trælle n). Ørlig ſelv maatte ogſaa forlade Norge og gaae til Island, i Sælſkab med ſin Foſtbroder, Koll, med tvende Brødre, begge af det Navn Porſtein, Sønner af Bodvar Blødruſkalle, og med mange fleere o). Samme Tur tog ogſaa Hogne den Hvides Sønneſøn, Geirleif, tilliige med ſin Foſter-Fader, Ørmodr den Røde p). At jeg her ei ſkal tale om Geirmunds Broder, Hamund pp); om Helge, en Søn af foromtalte Eirek Jarl paa Rogaland q); om Finn den Riige, og om Orm, begge fra Stavanger r); om Þormod hin Ramme, en Svenſk Mand, ſom ſynes at have boet paa Jedderen, efterſom han der dræbte Girdmod Skialgs Fader, men derpaa at have rømt til Sverrig, hvor han for bemeldte Drab, blev giort landflygtig af Kong Biørn paa Hauge rr); om Þorvalld fra Jæderen, og hans Søn, den

Ketill Gufa.

Ørligr.

Bodvar Blødruſkalle.

Geirleif.

Helge.

l) See Landnæma, 2 Part, Kap. 22. pag. 63.
m) See ſammeſteds, Kap. 26. pag. 69.
n) Dette ogſaa ſammeſteds, Kap. 24. pag. 65.
o) See ſammeſteds, Kap 26. pag. 68. 69.
p) See ſidſtanførte Sted, pag. 68.
pp) See Landnama, 3 Part, Kap. 13. pag. 109.
q) See Saga af Þorgrime Þruda, Kap. 18.
r) See Landnama, 1 Part, Kap. 17. pag. 19 og 20.
rr) See Landnama, 3 Part, Kap. 11. pag. 105.

bekiændte Erick Raude, som siden opfandt Grønland; om Aumund Trefot, hvilken vel gik paa et Træ-Been, efter Slaget i Hafursfiord, men skal dog have været den stridbareste og raskeste Mand iblandt alle dem, som satte sig ned paa Island ss): men om ham vidcre siden. Endeel flere ville vi og gaae forbi, for at komme til den nærliggende Province Agder, hvor jeg finder en Audun Jarl, at have ført Statholderskabet i Kong Haralds Tiid, og følgende da der at have tildraget sig.

Berømte Mænd paa Agder.

I Gothland boede en mægtig og fornem Mand, ved Navn **Biørn**, en Søn af Rolf fra Anit, hvis Hustrue, Hlif, nedstammede fra den Danske Konge Ingiellð t). I Anledning af en Trette, der havde reist sig imellem bemeldte Biørn og en Sigfast, hvis Dotter var givt med Solvar, Jarl i Gautland, havde Jarlen bemægtiget sig Biørns Gaarder og Jorde-Gods. Dette fortrød Biørn saaledes, at han, for at hævne sig, overleverede sine Eiendele i sin Hustrues og i sin Søns Eyvinds Hænder, læssede alt sit Solv paa 12 Heste, og drog dermed til Norge: men bræmte Sigfast inde med 30 Mænd, Natten førend han drog afsted.

Grimherse.

I Norge begav Biørn sig til **Grim**, Herse paa Agder, en Søn af Kolbein Sneiper, men Frænde til Arnbiørn i Fiordene, hvilken Grim boede i Qvinisdal (paa nu værende Liister). Denne tog vel imod ham; Biørn blev hos ham Vinteren over; men han fornam endelig, at Grim tragtede ham efter Livet, for at faae hans Solv eller Penge; hvorover han drog derfra til en anden Mand paa Agder, ved Navn **Qndott Kraku**, som boede i Hvinisfiord, en mægtig og anseelig Mand.

Qndott Kraku.

Af ham bliver Biørn forsynet med Folk og

ss) See sammesteds, 2 Part, Kap. 14. pag. 49.
ss) See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 2. cap. 15. pag. 136.
t) Landnama, 3 Part, Kap. 12. pag. 105, kalder Hlif en Sønne-Dotter af Ingiæld: men Tids-Regningen viser, at ved Dotter ei kan forstaaes uden en Descendent.

og Skibe; han hendriiver dermed eendeel Sommere paa Soeroverier i Vester-Havet, men Vintrene hendreev han hos Ondott, indtil hans Hustrue dødde. Da gifter Biorn sig med Ondotts Søster Helga, lader sin Søn Eyvind komme til sig fra Gautland, og overdrager ham sine Krigsskibe, samt forige Forretning, efterat han selv var bleven leed deraf. Ey- vind fortsatte derpaa Soeroveriet, fornemmelig langs Kysterne af Irland, hvor han faaer det Tilnavn Austmand, fordi han var kommen didhen osten fra Sverrig, og han faaer der tilliige, som tilforn er berettet u), Ragfortu til ægte, hvilken fødde ham, i Sudurøerne, en Søn Helge, kaldet Magre, som siden fik Ketill Flatnefs Dotter Jorun til ægte. Imidlertiid døer Biorn; hans Søn Eyvind er ei alleene fraværende, men hans anden Søn, avlet med Helga, Thrand, kaldet Miokſiglande, af hans mange Seilatser, er ogsaa ude paa Soeroverier i Vester-Havet v); og af den Leilighed vil foromtalte Grim Herse betiene sig, til at blive Biorns Midler mægtig, foregivende, at Arven efter ham, som en Udlænding, burde tilfalde Kongen, eftersom hans Sønner opholdte sig udenlands, for vesten Havet x): men Ondott setter sig derimod, og holder Arven sin Søster-Søn til Haande, indtil Thrand, underrettet om sin Faders Død, kom selv tilstæde, efter en forunderlig hastig Seilats fra Sudurøerne; hvorover han fik bemeldte Tilnavn y). Dette kostede Ondott Livet. Grim boede ei langt fra sin, ogsaa paa bemeldte Lister boesatte, Farbroders Gaard, som heed Ingialld, med Tilnavn hin Trygge, eller den trofaste, men tæt hos denne laae

Biørn Kolfsen.

Eyvind Austmand.

Thrand Miokſiglande.

Ingialld.

u) See foregaaende §. 3. i Anhanget.
v) See Gretters Saga, Kap. 2. og Landnama, 3 Part, Kap 12. p. 106.
x) Man seer heraf, at Herserne have været Kongelige Statholdere, hver i sit District, og som Kongens Fogder, i at holde over og paasee hans Rettigheder.
y) See Landnama, anførte Sted, Kap. 15. pag. 112.

laae Ondotts Gaard, kort fra Soen. I Anledning af den tilstundende Jule-Høitid, havde Ondott engang at bestille i Skoven, med at hugge Veed til Brygning; men under den Forretning bliver han der, ved Natte-Tider, overfalden af Grim og dræbt. Hans Hustrue Signi, en Dotter af Sighvat paa Lidum i Viigen, lader strax efter indloben Tidende derom, endnu samme Nat, bringe alt sit Gods om Borde paa et Krigsskib, for at begive sig til sin Fader; men han tør ei tage sine Sønner Asmund og Asgrim med sig, af Frygt for Grim Herse; og dem sender hun derfor til sin Foster-Fader Hedin, boende i Soknadal. Denne Forsigtighed befandtes strax at have været fornoden; Grim sætter efter den flygtende Signi, med 2de Krigsskibe, han henter hende ind, osten for Lindesnes, og ransager hendes Skib: men da han ei finder hendes Sønner, lader han hende fare; og hun vender tilbage igien til Ondotts Gaard.

Asmund og Asgrim.

Hedin. Imidlertiid havde bemeldte Hedin stukket Ondotts Sønner af Veien, eller forvaret dem i et lønligt Værelse, under Jorden hos sin Gaard z); der turde Grim ei søge efter dem, skiønt han havde Hedin mistænkt: men da Asmund og Asgrim havde været paa bemeldte eensomme Sted, til langt ud paa Høsten, bleve de kiede af det Levnet, og løbe derfra, i Forsæt at søge hen til deres Morfader. Dette vilde ei lykkes dem; de fare længe vild; og de komme endelig, vansmegtige af Kulde til en Gaard, som de kiende at være deres Faders; der tør de ei komme; de forlade den strax, og begive sig til Ingialldr, der havde været deres Faders Ven, hvilken ogsaa, i Erindring af dette Venskab, efter sin Hustrues Tilskyndelse, tog imod dem, og lod dem blive hos sig, under fremmede Navne.

§. 15.

z) Saadanne havde de Fornemme blandt vore Forfædre gemeenlig hos deres Gaarde, med Løn-Gange didhen, for enten der at kunne giemme deres kostbareste Sager, eller stikke sig af Veien, i paakommende Tilfælde.

§. 15.

Imidlertiid havde foromtalte Aunund Trefot a), ſom i Sælſkab med Thrand var kommen tilbage til Norge, opholdt ſig en Tiid lang hos ſine Paarørende paa Rogaland, iſær hos en, ved Navn Kolbein, men hemmelig, af Frygt for Kong Harald, mod hvilken han, tilliige med Thrand, havde fegtet i Hafurſiords-Slaget. Herover havde bemeldte Konge ogſaa lagt hans Gaarde, hans Jordegods, under Kronen, og ſat en ved Navn Harek til Foged derover. Denne overfalder Aunund uforvarendes, ved Natte-Tiider, dræber ham, udplyndrer hans Gaard, og ſætter ſiden Ild paa den; hvorefter han opholdt ſig, nu paa eet, nu paa et andet Sted, for ſaaledes at undgaae Kong Haralds Vrede, eller for at tilfoie ham og hans Tilhængere endnu meere Skade, naar Leilighed dertil gaves. For ſin Bortreiſe fra Norge, og forend han drog til Iisland, havde foromtalte Prand bedet ſin i Norge tilbageblivende Ven, bemeldte Aunund, at være ſin Moder og Paarørende paa Agder behiælpelig. I dette Øiemærke kommer Aunund til Agder, da Sagerne der vare i de Omſtændigheder, ſom nyelig er berettet; han indfinder ſig der hos Ondotts Enke; og han tilbyder hende ſin Tieneſte b). Man kan let foreſtille ſig, hvori hun helſt ønſkede ſig den, nemlig i at ſøge Hævn over Ondotts Død. Til den Ende lader man dennes Sønner hemmelig hente til ſig; man aftaler Sagen med dem; og man udſætter Speidere paa Grim, for at udforſke Leiligheden. Denne ſinder man, da Grim havde indbudet forbenævnte Audun Jarl paa Agder til et Giæſtebud, paa en Tiid, da man paa Grims Gaard var i Arbeide, med at brygge det til Giæſtebudet

Aunund Trefot.

Audun Jarl paa Agder.

a) See foregaaende §. 25. i Kong Haralds Hiſtorie.
b) See *Torfæi* Hiſt. Norv. Par. 2. Lib. 2. cap. 15. pag. 134.

ſtebudet fornødne Øll. Da overfalde Asmund og Asgrim ham uforvarendes, med Aununds Hiælp, brænde ham inde, med 30 andre, og borttage saa meget af hans Gods, de kunde bortslæbe. Over denne Fremfart mod en, der var Ingiallds saa nær paarørende, bleve de fordreevne fra hans Gaard (videre Straf forbød den, blandt vore Forfædre saa hellige Giæste-Ret ham at udøve mod dem), men de skiulte sig, tilliige med Aunund, i den næste Skov, for at oppasse benævnte Jarl, der havde været Grim behiælpelig, i at dræbe deres Fader, naar Jarlen uvidende, om Grims Død, kom til Giæstebuds-Gaarden. Jarlen kommer, han indqvarterer sig i et Huus, som stod tilbage paa Gaarden, men hans Folk maae tage deres Herberge paa Skibet. Her overfaldes han uformodentlig om Natten, af de tvende Brødre: den eene bemægtiger sig Vagten, som bestod af 2de Karle; den anden sætter Jarlen Spydet for Brystet, og fordrer Penge af ham, til Sone for sin Faders Død. Jarlen maae da levere fra sig tree Guld-Armbaande, et Guld-Smykke, som han baer om sin Hals, og sin kostbare Kappe; dermed begive Ørndotts Sønner sig strax om Bord paa deres Baad; og de roe ud ad Fiorden: men de blive vaer, at Jarlens Folk satte efter dem; de kaste derfor Jarlens Kappe ud paa Søen; da hine finder den, bilde de sig ind, at Ørndotts Sønner vare druknede, og vende om c). Paa denne Maade undkomme Asmund og Asgrim; og de toge nu deres Tilflugt til en, norden om Strømmen, i Surnadal, nu Syrdalen d), boende Eireck Øllfus, Leensmand, over den der værende Province. Sammesteds boede, foruden Eireck, en anden Leensmand, ved Navn Hallstein Hest. Desse tracterede hinanden skiteviis i næstfølgende

Eireck Øllfus

Hallstein Hest.

c) See Landnama, 3 Part, Kap. 15. pag. 213.
d) *Torfæi* Histor. Norveg. loc. recens cit. pag. 135.

gende Jule-Høitiid, Eireck først Hallstein meget prægtig, denne derimod hin ligesaa slet og gniervurren, og gav desuden Eireck, til Afskeed, et Slag af et Drikke-Horn. Dette fortrod meget Ondotts Sønner; da Eireck derfor med sit Følge reiste hiem, blev Asgrim tilbage, overfaldt Halstein uformodentlig, gav ham et stort Saar, til Straf for hvad han havde giort mod Eireck, og løb derpaa til Skoven, forfulgt af Hallsteins Karle, hvilke ei kunde indhente ham paa Flugten, men gave dog Asgrim mange store Saar af deres Kaste-Spyde, som de skiøde efter ham, da han svømmede over en Aae, for at redde sig. Han undkom dog med Livet til en gammel Kiærling, som boede i Skoven; af hende bliver han hemmelig lægt, i et Huus under Jorden; og han begiver sig derpaa til Eireck, efterat hans Broder Asmund, i Selskab med Aunund, og med en Bodolf fra Hvine eller Hvinesdal, var reist fra Norge til Bodolf.
Island, i den Tanke, at Asgrim var omkommen, eftersom man, i lang Tiid, havde forgieves ventet paa Tidende fra ham, eller paa hans Tilbagekomst. Men denne faaer af sin Ven Eireck et stort Krigsskib, paa 30 Rum; dermed reiser han ud paa Seeroverie; og driver denne Forretning nogle Aar efter hinanden, bestandig efterfat af en Porgeir, Porgeir.
Grims Søster-Søn, som Kong Harald havde udrustet med 2de Skibe, for at opleede og afstraffe Asgrim. Men Porgeir kunde ingensteds træffe ham; han reiser derover til Island, for at vende sin Hævn og Vrede mod Asmund: men Asgrim kommer omtrent ved samme Tiid didhen; Porgeir seer sig ei i Stand til at udføre sit Forehavende; han forliger sig derfor med begge Brødre; og alle desse, fra Hvinesdal i Norge, nedsætte sig derpaa i den Dal paa Island, som efter dem blev kaldet Hvinveriadal. Dog vare desse ikke de eeneste, som ved de Tider forlode Agder. Det samme skeede ogsaa af Steinolf den Lage, en Søn af Hrolf, ogsaa Hrolf Herse. Herse paa Agder, samt af Steinolfs Sviger-Broder, Slet- Slettubiørn.

tubiørn e), som nedstammede fra de gamle Svenske og Russiske Konger: thi Gorm, en Herse i Sverrig, givt med Poru, Kong Ericks Dotter i Upsala, efterlod sig en Son, Þorgils, som med Elino, Kong Burislafs Dotter, i Gardarike, avlede Herfinn, hvis Dotter Gro, var bemeldte Slettubiorns Moder ee). Det samme, som desse havde giort, skeede ogsaa af en Kolgrimur den Gamle, formodentlig en anden Son af nysbenævnte Rolf Herse *); det

Alf. samme lügeledes af Alf hin Egdski, eller den Agdiske, der gik i Landflygtighed, for ei at underkaste sig Kong Haralds Herredomme f), samt af hans Broderson Þorgrim, hvis

Grimolf. Fader Grimolf maae have været en mægtig Viking, eftersom han havde faaet til ægte en Dotter af Kiarvall, Konge i Irland, saa at denne Familie har følgelig været besvogret med foromtalte Eyvind Austmand; det samme skeede desuden af adskillige

Aulver Barnakall. Aulver Barnakalls Sonner, hvilken Aulver var i sin Tiid en berømt anseelig Mand i Norge, og en ei mindre Viking, dog ei af de tyranske Soerøvere, ei af dem, som øvede Grusomheder mod spæde Børn især, mod hvilke han tvertimod viiste megen Medlidenhed, hvorover han fik det Tilnavn, Barnakall g). Men blandt de Fami-

Ørna-Þorer. lier, som flottede fra Agder, var vel Ørna-Thorer een af de fornemste. Denne faaer i Laxdæla Titel af Herse; han var for Resten en meget riig og anseelig Mand paa Agder, hvor han iblandt andet Jordegods eiede 3 Øer, og paa hver af dem 80 Ørne. Da det engang hendte sig, at Kong Harald trængte til Proviant for sin Flode, under et Soe-Tog, og bad derover Þorer om Strandhug, viiste Þorer sig saa

hei-

e) See Landnama, 2 Part, Kap. 21. p 62.
ee) See samme Landnama, 3 Part, Kap. 9. p. 100.
*) See sammesteds, 1 Part, Kap. 14. p. 16.
f) See sammesteds, 5 Part, Kap. 13. p. 172.
g) Ogsaa dette sammesteds, Kap. 11. p. 168. og Kap. 13. pag. 172.

hoimodig og gavmild mod Kongen, at han forærede ham een af bemeldte Øer med alle derpaa værende Øxne h). Men dette uagtet, maae siden have reist sig Misforstaaelse mellem Kongen og Porers Familie, uvist af hvilken Aarsag: thi man finder adskillige af hans Familie at have forladt Norge, og at have sat sig ned andensteds, især paa Jisland i), hvis første Opfinder Naddod, var en Broder til bemeldte Øxna-Þorer k), og nærpaarørende tilliige til Aulver Barnakall; af hvis Familie den Baudulf mueligt har været, som havde Þorun, en Dotter af Þorolf hin Frode, eller den Viise, til ægte l); ligesom Ofeigur og hans Frænde Þormodur Skopte, hvilke af Frygt for Kong Haralds Vrede, forlode deres Fædrenelaand, og dreeve Soeroverier i Vester-Havet, især paa Kysterne af Skotland m), havde ogsaa deres Herkomst fra bemeldte Familie.

Þorolf den Viise.

Ofeigur Þormodur.

§. 16.

Om berømte Mænd, i det Sondenfiældske, have vi kun lidt at anføre, foruden hvad om dem er mældt i Historien selv. Vi finde kun nævnt en Harek, Uplendinga-Jarl n); en Eyvind, der uden Tvil har ogsaa været Jarl paa Upland, riimeligst i Haddingdalen eller Thelemarken, eftersom han var paa Kong Kiotve den Riiges Partie, i Hafursfiords-Slaget, mod Kong Harald. Denne Eyvind nedstammede ellers fra den berømte Nere eller Nereid Jarl den Gamle, og omkom, uden Tvil, i bemeldte Slag, men hans Søn, Orin den Gamle, maatte romme Landet, og gaae til Jisland o). Man finder desuden en Ale eller

Berømte Mænd paa Uplandene.

Harek Jarl.

Eyvind Jarl.

Ale Herse.

h) See Landnama, Appendix, pag. 178.
i) See sammesteds, pag. 179. og 3 Part, Kap. 14. p. 111. og Kap 7. p. 98. 2 Part, Kap. 14. p. 48. k) See Landnama, 1 Part, Kap. 1. p. 2.
l) See sammesteds, 3 Part, Kap 19. p. 121.
m) See Gretters Saga, Kap. 3. n) Landnama, 3 Part, Kap. 11. p. 104.
o) See Landnama, 5 Part, Kap. 13. p. 172.

Aſe, Herſe i Haddingdalen p), hvis Broder, Grim, drog til Jisland. Uden Tvil er dette den ſamme Aſe, ſom i Hiſtorien omtales, i Anledning af viſſe andre blandt hans Familie, der-fæſtede Boepæl paa bemeldte Jisland. Hans eene Sonneſon, Kollur, havde en af den Skotſke Konges, Thorſtein Raudes Dottre, Þorgerd, til ægte-q); den anden, Þorer, forlod Norge, og begav ſig over til Jisland, hvor bemeldte Kollur liigeledes ſatte ſin Boepæl r). Foruden deſſe hidindtil anforte, finder man ogſaa nævnt

Ketill Vedur. Ketill Vedur, Herſe paa Hringarike s). Men fremfor andre paa Uplandene er en Asgrim, Herſe i Thelemarken, og hans Son, Þorſtein, bleven bekiændt, af følgende Tildragelſe. I bemeldte Thelemarken var en mægtig og

Ulf Gylder. riig Herſe, ved Navn Ulf Gylder, hvis Son maae have beſiddet ei mindre Riigdomme, end hans Fader, uden Tvil forhvervede ved Soerøverier, eftersom han forte Navn af

Gull-Þorer. Gull-Þorer t). Denne Thorer boede, liigeſom hans Fader, paa Fiflavollum, i Tindal u), paa Thelemarken;

Asgrim Herſe. og efter ham liigeledes hans Son, Asgrim, hvilken, efter Forfædrenes Maneer, lagde megen Vind paa Soeroveriet, men kom, liigeſom ſaa mange andre, i de Tiider, i Trette med Kong Harald, om begges Rettigheder, ved følgende Anledning. Det var bemeldte Konges Forſæt, en af hans Stats-Maximer, ſom af hans Hiſtorie kan ſees, at alle inden Norges Grændſer ſkulde betale ham Skat; deri troer jeg den Odel, eller den Odels-Rettighed, fornemmelig og egentlig at have beſtaaet, ſom denne Konge, ved Monarkiets

p) See bemeldte Landnama, 2 Part, Kap 5. p. 33.
q) See ſammeſteds, Kap. 16. pag. 52.
r) Ogſaa dette ſammeſteds, 5 Part, Kap. 9. p. 164.
s) See Landnama, 3 Part, Kap. 12. p. 107. og 1 Part, Kap. 11. p. 11.
t) Han nævnes ei i Landnama, 5 Part, Kap. 6. pag. 158, men i Þatt af Þorſteine Asgrimsſyne i Saga Magnuſar Kongs i Flateyar-Bok.
u) Tindal ſtaaer i Flateyar-Bok, men Stardal i Landnama.

kiets Indførsel, siges at have tileegnet sig, fornemmelig i Hensigt til dem, som han var bleven nødt til, med Sværdet at undertvinge sig. Man seer dette best af de Gamles egne Beretninger derom: hvad Snorro og endeel andre kalde Odel, saaer i Uphaf Rikes Haralds Harfagra Navn af Landskyld. Det var da Skat og Landskyld af Odelen, ei Eiendom deraf, som Kong Harald tileegnede sig, som ingen blev undtagen fra, især blandt dem, hvilke havde greebet til Vaaben imod ham. Blandt desse vare Pelerne; de burde derfor, efter bemeldte Stats-Maxime, betale Kong Harald Skat: men dette havde Pelerne hidindtil ei giort, ei heller Asgrim; og derover sender nu Kong Harald, uden Tvil efter Slaget i Hafursfiord, sin Frænde, Pororm, som boede paa Tottn, til Asgrim, for at kræve Skat af ham og Thelerne: men han lod svare, hans Forfædre, hans Paarørende havde ingen Skat betalt; derfor vilde han ei heller betale den. Dermed maatte Pororm reise sin Vei. Dog betænker Asgrim sig siden anderledes: han lader kort efter sammenkalde Thelerne til et Thing, og han giver dem tilkiende, at han nu vilde beqvemme sig til det, som ingen af hans Formænd tilforn havde giort, nemlig at sende Kongen Foræringer. Dette skeer: Asgrim sender Kongen en stor Deel Solv eller Penge, samt en Gothisk Hest, som en Foræring, ei som Skat: men dermed er Kong Harald ei fornøiet. Han sender Asgrim sine Foræringer tilbage; lader ham tilliige forstaae, at det tilkom ei Asgrim, men Kongen, at anordne Lov og Ret i Riiget, og sender sin Foged, Porer, boende paa Øen Prumu paa Agder, for at tage Asgrim af Dage, om han ei vilde betale den forlangte Skat. Asgrim, underrettet herom, lader atter stævne Thing, og forlanger Thelernes Betænkning, hvad Svar derpaa skulde gives. Desse overdrog saadant til ham, som den, de havde

udseet

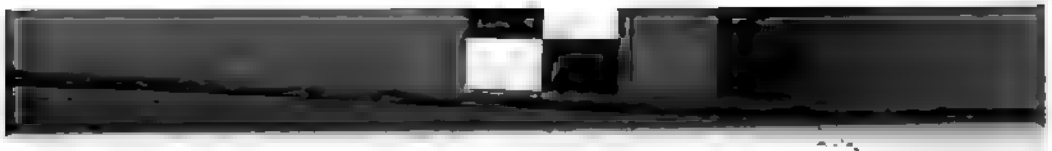

ter dog Reiſen, og han finder endelig den Biærg-Knoll, den Heller, i hvilken Kong Dofre boede. Bue bliver der vel imodtagen; han finder Dofres Hof, hans Spiiſe-Sal, fuld med Giæſter, ſamt alting der paa det prægtigſte indrettet, efter de Tiiders Maade; og ved at vinde Dofres Dotters, Fridurs Fortrolighed, bringer han, med hendes Hiælp, det endelig ſaa vidt, at Dofre ei alleene udleverer ham Skakſpillet, hvilket han ei tilforn hayde villet lade Kong Harald bekomme, men aflægger ogſaa Bue med Foræringer. Dermed reiſer denne ſin Vei; han kommer til Steinkiær, finder der Kong Harald, og overleverer ham den koſtbare, den længe forynſkte Skak-Tavle, med ſit Tilbehor: men Kongen havde Lyſt at prove Bues Storke; han befaller denne at brydes med en Blaamand, eller en Morian, ſom var ved Hoffet; og Bue maae atter adlyde. Kampe-Pladſen var en, med Høie omringet jævn Mark, paa hvilken ſtod en ſtor, oven til ſpids Steen. I Begyndelſen har Bue al ſin Kunſt, Behændighed og Storke nodig, til at forſvare ſig mod den, ham i Kræfter meget overlegne Blaamand; han ſoger derfor kun at udmatte ſin Fiende, lader ſig af ham forę rundt omkring den heele Mark, og ſtræber kun at forebygge, at han ei ſkal falde eller ſlæbes hen til foromtalte Steen, hvorhen hin af al Magt vilde bringe ham, for der at knække ham Ryggen over: men endelig bliver hin Blaamand ganſke træt eller afmægtig; ſaaſnart Bue mærker det, lader han ſig med Villie bringe hen mod Steenen, hvorhen da han var kommen, river han ſig, i en Haſt løs fra Blaamanden, kaſter ſig over Steenen, og rokker i det ſamme hin til ſig, med den Force, at hans Broſt blev knuſet mod den ſpidſe Steen. Derved gik Bue, ſom Seierdinder, af Kampe-Pladſen; Kongen lader ham derover reiſe ſin Vei med Fred, og Bue gaaer tilbage til ſit Fædreneland.

Med Ragnhild.

Erick Blodøxe.

valld. Gamle. Guttorm. Harald.
agnfred. Erlend. Gudraud.
Sigurd. Ragnhild.

Med Aſhild.

Dag. Hring. Ragnar Rikkill.
Gudriod Skerja. Ingeborg.

Gunhilde.

Eyvind Skaldaſpiller.

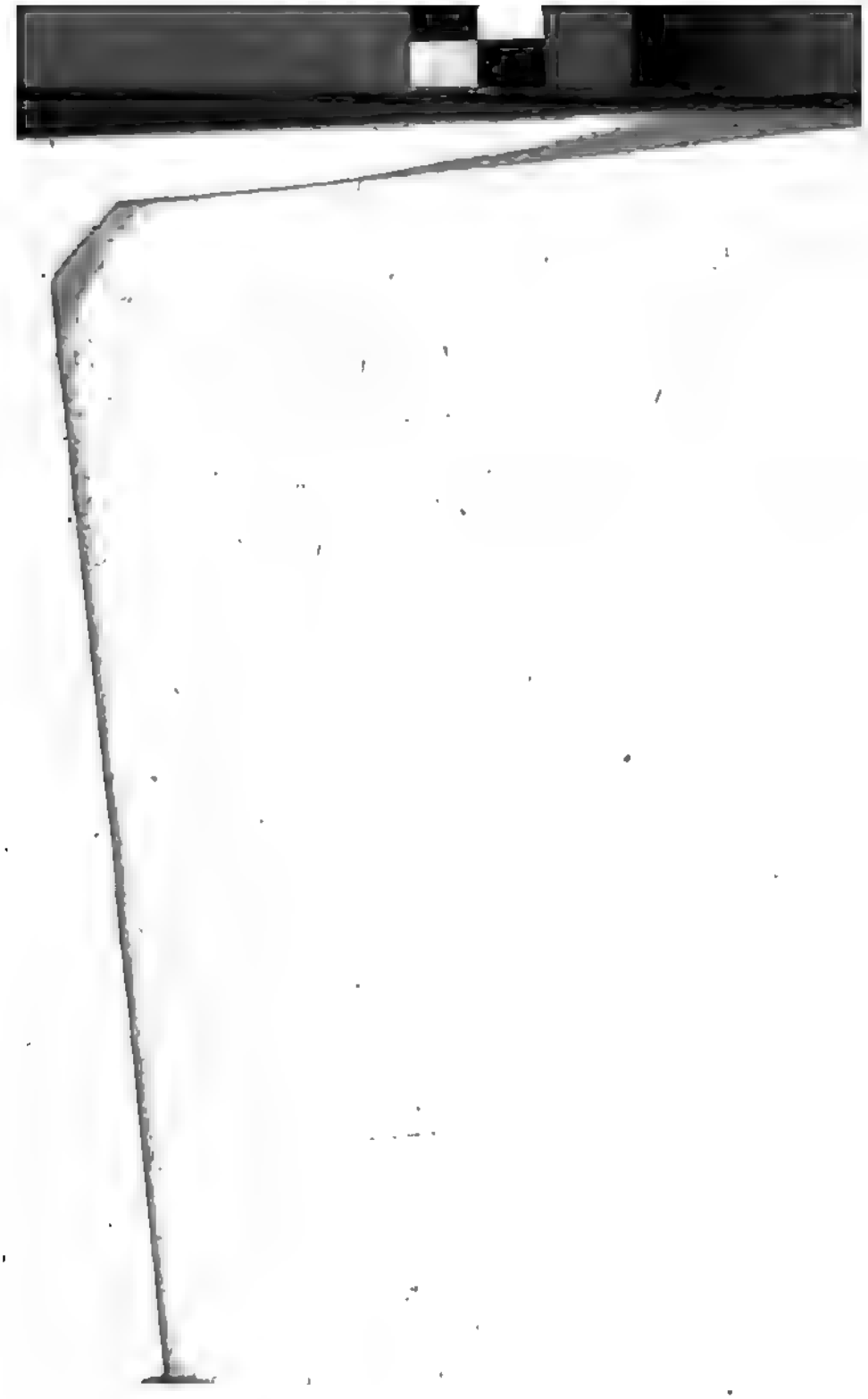

2den Deel.

Med Ragnhild.

Erick Blodøxe.

valld. Gamle. Guttorm. Harald.
agnfred. Erlend. Gudraud.
Sigurd. Ragnhild.

Med Ashild.

Dag. Hring. Ragnar Rikkill.
Gudriod Ekerja. Ingeborg.

Gunhildе.

Eyvind Skall-
daspiller.

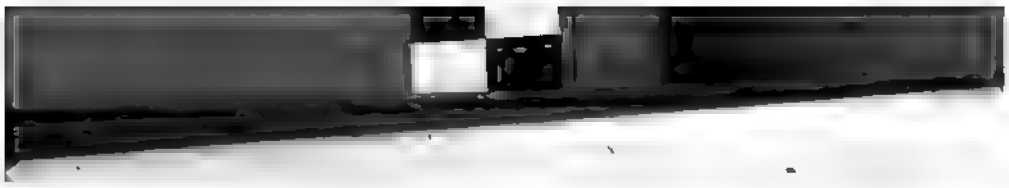

Register.

A.

Aalen, et Diſtrict. Pag. 460.
Adloic, Konge i Irland. 446.
Adam af Bremen, hans Urigtigheder. 234.
Adelſtan, Konge i Engelland. 210. 216. 219.
  hans Geſandtſkab til Norge. 212.
  han trues med Krig af Kong Harald. 219.
  han fordriiver de Norſke. 220.
  har Norſke i Krigs-Tieneſte. 244. 440.
  underſtøtter Kong Hagen. 268. 284.
  overlader K. Erick Northumberland. 285. 286.
  hans Regiering og Død. 293.
  han er en Ven af Eigill Skalagrimsſon. 317.
  hans Stats-Maximer. 438.
  han fordriiver Sitriks Sønner. 440.
  hans Krig med K. Olaf i Skotland. 442.
Adils, Ragnas Fader. 19.
Adils Svarte, Konge. 19.
Adils, Jarl i Bretland. 442.
Ættartaanga, et Sværd. 392.
Afguderie, foragtet af endeel Hedninger ſelv. 229.
Agapeti 2. Bulla. 309. 310. 311.
Agdarnes, et Forbiærg. 205.
Agder, overdrages Hertug Guttorm. 49.
  dets Tilſtand. 88.
  der Konger. 88.
  der Jarler. 88. 486.
  der berømte Mænd. 89. 102. 115. 197. 486. 488. 492.
  der Herſer. 115. 486. 491. 492.
  der Love. 288.
  der Leensmænd. 490.
Agnar, en Søerøver. 456.
Aki, i Værmeland. 46.
  dræbes af Kong Erik Emundſen. 47.
Al, i det Throndhiemſke. 460.
Ale, Herſe. 493.
Alf Aſkmand. 243. 251. 402. 404.
Alf, fra Oſtu. 481.
Alf, hin Egdſki. 492.
Alfgeir, Jarl i Northumberland. 441.
Alfheim, dets Konger. 15. 17. 25. 41. 42. 193.

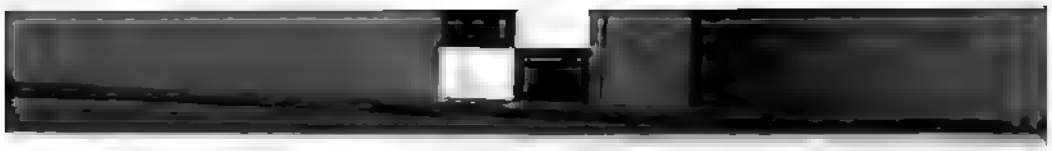

Regiſter.

indtages af Erich Emundſen. 42.
tages tilbage af Kong Harald. 49. 89.
Alfhild, K. Haralds Dotter. 190. 193.
Alfred, Konge i Engelland. 178. 183.
Alfrekoſtad. 208. 254.
Alinheim. 318.
Almheim paa Sundmør. 319.
Almdølum. 460.
Alof, Arbot, K. Haralds Dotter. 124. 167. 209.
Aloſt, en Ø paa Halogaland. 81. 132.
Alsherjar-Ting. 249. 352.
Alvidra, paa Hordaland. 481.
America opfindes først af de Norſke. 227.
Amund, den Slemme, i Sverrig. 309.
And, paa Halogaland. 454.
An Bogſveiger. 116.
An Raudfeld. 116. 430. 458.
Angar, Konge i Irland. 436.
Angleſey 436. 448.
Angurvadal, et Sværd. 392.
Anlaf, de Oſtmænders Konge. 211. 244.
Anlaf, en Norſk Konge. 294.
Anlaf, Sitrifs Søn. 294.
fordrives fra Northumberland. 295.
Anſgarius. 100. 101.
Aræſn, Rum i Skibe. 40.
Are, Thorkellſon. 416.
Armagh, plyndres af de Norſke. 432. 434. 437. 447
Armodr, Jarl i Værmeland. 312.
Armodr Skeg. 327.
Armodr, den Rede. 485.
Armodar-Veitſla. 327.
Arinbiørn, Jarl over Fiordene. 78.
Arinbiørn, Herſe i Fiordene. 232. 241. 245. 249. 313. 319. 476. 486.
følger K Erick i Landflygtighed. 281. 316
kommer tilbage til Norge. 304. 325.
gaaer atter i Landflygtighed. 314. 326.
redder Eigilſs Liv. 315.
hans Ædelmodighed. 317. 325. 326.
Arnfinn, Jarl paa Orkenøe. 364.
Arnkell, Jarl paa Orkenøerne. 284. 297. 258.
Arnþrudur. 232.
Arnvid, Konge paa Sundmør. 70. 71. 73.
Arnvid, Jarl i Værmeland. 312. 328.
negter at betale Kong Hagen Skat. 312.
fordrives. 330.
Artur, de Britters Konge. 412.
Arv, hvorledes toges efter udenlandſke. 325. 487.
Aſa, Hakon Jarls Dotter. 37. 61. 187. 209. 457.
Aſa, den Dellige. 115.
Asbiørn, Kong Haralds Jarl. 73.
Asbiørn, paa Midhufum. 354. 360.
Asbiørn Skerjableſt. 449. 451.
Asbiørn Kleive. 472.
Asbiørn, fra Sogn. 475.
Aſe, Herſe. 494.

Register.

Ashild, K. Haralds Dronning. 190. 193.
Asgaut, Kong Haralds Jarl. 73.
Asgierd, Biorns Dotter. 245.
Asgrim, paa Agder. 488. 491.
Asgrim, paa Thelemark. 494.
Askegaard. 246. 256. 324.
Aslak, paa Hordaland. 482.
Aslaug, Herting Guttorms Dotter. 152.
Asmund, hans Begravelse. 380.
Asmund, fra Romsdal. 474.
Asmund, paa Agder. 488.
Astrid, Adils Dotter. 19.
Atle, Skidason. 460.
Atle, Arnvids Søn. 330.
Atle, den Skamme. 318. 324.
  nedlægges af Eigill. 325.
Atle, Jarl. 55.
  udgiver en Lov. 55.
  omkommer i en Træfning. 57.
Atle-Ey. 57. 241. 242. 418. 476.
Aurland, i Sogn. 239. 249. 318.
Aurlyg, Kraps Søn. 475.
Aurlyg, paa Rogaland. 485.
Aurmulf, Fiskreka. 480.
Audbiørn, Konge i Fiordafylke. 71. 72. 73.
Audun, Stote. 431.
Audun, Jarl paa Agder. 486. 489.
Audur, den Grundrige. 115. 157. 160. 380. 449. 454.
Augvalldenes. 208. 366.
Aulmodr, den Gamle. 110.
Aulver, den Hvide. 460.
Aulver, i Vermeland. 328. 329.
Aulver Hnufa. 75. 78. 80. 92. 133. 149. 150.
Aulver, Barnakall. 102. 115. 492.
Aulver, i Fiordene. 241.
Aulvishaug. 361.
Aumd, paa Halogaland. 81.
Aungley, paa Halogaland. 81. 454.
Aungulseyarsund. 121.
Aunund, Trefot. 89. 92. 156. 418. 431. 486. 489.
Aussur, den Hvide. 476.
Austfold, der Konger. 193.
Auststorde, paa Island. 102.
Austurhorn, paa Island. 103.

B.

Bærsærker. 38. 84.
Bærsærks-Gang. 153. 324.
Bagseg, Osterover-Konge. 433.
Bahuus-Leen, tages tilbage af K Harald. 49.
Balke, Blackings Søn. 89. 431.
Bardr, hin Hvide. 80. 83. 84. 90. 92. 125.
Bárdr, Biornsøn. 116.
Bardr, Kong Ericks Sysselmand. 242.
Bardr, paa Gramaskeid. 416.
Bardr, i Irland 436.
Bardr, paa Island. 455.
Bardr, Blønduhorn. 459.

Register.

Barlek, en Gaard. 75.
Barred, Konge i Irland. 436.
Baudolf. 493.
Baugr, fra Nummedal. 458.
Bautasteene. 382.
Begravelser, de Gamles. 224 324. 377. 408.
Begravelses-Vers. 301.
Begravelses-Høie. 378. 454.
Begravelses-Steene. 381.
Beiter, Gorrs Søn. 68.
Bera, fra Ø ordene. 149.
Berg-Aunund. 246. 250. 254. 256. 318.
Bergliot, Sigurd Jarls Huſtrue. 209. 352.
Berlu ɔ: Berlo, en Gaard. 75.
Berlu-Kare. 75. 79. 481.
Biærgboere, de Joter. 11. 82.
Biarkey. 454.
Biarmeland, Østerstoge dibben. 86. 233. 452. 476.
Others Reise dibben. 184.
dets Beskaffenhed 185.
der drives Handel af de Norske. 202. 215.
der Overvorder. 452.
Biarmar, Jarl. 430.
Bier, Ledbrocks Søn. 427. 432.
Biſra-Kare. 482.
Birkeſtrand, en Gaard. 371.
Biørne i Norge. 256.
Biørn, i Gothland og paa Ygder. 486.
Biørn, Gullbere. 459.
Biørn Buna. 116. 157. 474. 475. 477.
Biørn, hinn Auſtræne. 158. 290. 464 456.
Biørn, paa Hange, Konge i Sverrig. 165. 316. 476. 485.
Biørn, Kong Haralds Søn. 187. 201.
bliver Konge. 193. 201.
driiver ſtørk Handel. 202.
bliver kaldet Kiæbmand ɔ: Farmand. 203.
dræbes af Erick. 204.
Biørn, Blaaſide, fra Sverrig. 214. 215.
Biørn, Hauld, i Sogn. 239. 245. 246.
Biørn, Hinn. 416.
Biørn, Jernſide. 427.
Biørnulf, i Fiordafylke. 108.
Biørgulf, paa Halogaland. 82. 83. 126.
Blacar, Østmændenes Konge. 447.
Bleſeberg, ved Dumbshaf. 456.
Blindheim, paa Sundmør. 318.
Blothuus ɔ: Tempel. 342.
Blotmand. 342. 480.
Blot-Kiellda. 345.
Bodolf, fra Hoine. 491.
Bodolf, fra Ygder. 493.
Bodvar, hin Hvite. 116. 482.
Bodvar, Biarke. 454
Bodvar, paa Vors. 482.
Bodvar, Blodruſkalle. 485.
Boot, Ø ved Skotland. 431.

Borg,

Register.

Borg, Skalagrims Gaard. 154.
Borgarfiord, paa Jisland. 107.
Bo-Þegne, hvad var. 353.
Botolfr. 361. 491.
Brage-Berger. 347.
Brage, Skallb. 87. 476.
hans Vers. 316.
Brand, Nesia. 476.
Brand-Aunund. 483.
Brecan, Dansk Konge-Søn. 156.
Brennus, har med de Norske at bestille: 420.
Brennøer. 197. 308.
der Sammenkomster. 308. 415.
der Øsersøer-Smuthulle. 385.
Bretland. 196. 441. 445.
der Øseroverier af de Norske. 195. 233. 293. 297. 435.
Brevveksling, hvordan. 279.
Breydafiord, paa Jisland. 106.
Briamslæk, paa Jiæland. 107.
Brien, Konge i Irland. 447.
Broder, det Ords Tvetydighed. 335.
Brunanburgh, Brunanford, der et Slag. 244. 444.
Bruna-Old, Brænde-Alderen. 355. 377.
Brune, hin Hvite, fra Upland. 115.
Bryden. 498.
Brynjulf, paa Halogaland. 81 82, 83. 90. 126.
Brynolf, i Sogn. 239. 249.
Brynjer, de Gamles.
Ringe-Brynier. 400.
Øyange-Brynier. 400.
Bue, Andridsson. 497.
hans Reise til Dofre. 498.
Burislaf, Konge i Garderike. 492.

C.

Carnot, Konge i Irland. 435.
Cheulf, de Moraners Konge. 420.
Cochilagus, Gudlaug. 421.
Constantin, Konge i Skotland. 244. 439.
han understøtter de Norske. 440. 445.
nedlægges i en Træfning. 446.
Cornelius, Konge i Irland. 431.
Correspondance, hvordan førtes. 279. 468.

D.

Dacer, de Danske. 420. 424.
Dag, Hringsson. 190.
Dag, Kong Haralds Søn. 190. 193.
Dale, paa Sundmør. 321.
Dalefiord, i Fialafylke. 108.
Dalaland, i Øverrig. 43.
indtages af Kong Harald. 49.
Dan Mikillate, forandrer Begravelses-Maaden. 378. 379.
Danaholm. 308.
der Møder. 309.

Danne-

Register.

Dannemark, dobbelt hos de Gamle. 174.
bemærker Halland og Skaane. 185.
derved forstaaes undertiden Norge. 186.
der de Norske giort Erobringer. 306.
bekriges af Kong Hagen. 332. 335.
der. Konger. 484.
Danske, deres Navn forbyttes med de Nordmænners. 173.
de angriibe Norge. 332. 364.
driives paa Flugt. 375.
de kaldes Dacer. 420.
deres Seersværier. 423. 424.
Anfalde paa Engelland. 423.
Danubius, Danmark. 420.
Diri, fra Sandmør. 463.
Dirafiord, paa Island. 463.
Disablot. 348.
Dofre, spiller Kong Hardan et Puds. 6. 7. Not. k). 9. berøver hans Skatkammer og fanges. 8. 9. befries af sit Fængsel, og opfostrer Prints Harald. 10. hans Herkomst. 11. 12. han opmuntrer Harald at søge Enevolds-Herredømmet. 13. 14. 58. hans Hof. 497.
Dofre-Fiæld. 11.
Dofra-Fostre, kaldes K. Harald. 11. 497.
Dommere, hvilke vare. 247.
Dommer-Pladse. 249. 251. 345.
Dommernes Antall. 249.
Dom-Ring. 345.
Donat, Konge i Irland. 437.
Dorestad, plyndres af de Norske. 426.
Drager, Krigsskibe. 38.
Drønime, Kong Halfdans. 4.
Dronning Ragnhilds. 6.
Dungard, Jarl paa Katanes. 464.
Død, foraarsaget af en Tand. 161.
Dødsstraf, smertelig. 169.

E.

Edjafs-Bakke i Skotland. 160. 161.
Edan, Konge i Irland. 432. 434.
Edmund, Konge i Engelland. 294. 291. 475.
slutter Fred med Kong Anlaf. 294.
fordriver Kong Erick. 297.
Edred, Konge i Engelland. 295.
Edvard, Konge i Engelland. 210.
Eed de Gamles. 247. 451.
dens Formular. 248.
12 Mænds. 324.
Eenekampe. 252. 319. s. Holmgange.
deres Brug. 320. 325.
deres Love. 320. 322. 323.
Omstændighederne derved. 321. 323.
hvor de bleve holdte. 321.
Egder, de paa Agde. 90.
Eggio. 361.
Eide det indre. 75.
Eigill, Skalagrimsøn, 443. 444.
kommer til Norge. 241.
dræber Bardr. 242.

Register.

gaaer i Engelsk Tieneste. 344. 441. 443.
kommer igien til Norge. 245.
søger der sin Hustrues Arv. 246. 249.
han trænges fra sin Ret. 251.
forfølges af Kong Erick. 253.
han hævner sig. 256. 257. 259.
falder i Kong Ericks Hænder. 315.
reddes af Arinbiørn Herse. 315.
giør et Vers til K. Ericks Bersømmelse. 316.
reiser til Norge. 317.
nedlægger Liotur. 324. og Atle. 325.
hans nedrige Sindelav. 326.
han reiser til Vermeland. 326. 329.
hævner sig paa Armodr. 328.
faaer Skatten af Arnvid-Jarl. 329.
overfaldes, men dræber sine Fiender. 329.
Eigill, Ullserck. 51.
opmuntrer Kong Hagen til Slag. 372.
driver Fienden paa Flugt. 374.
omkommer i Slaget. 376.
begraves. 382.
Eilif, Orn. 460.
Einar, Jarl. 163. 463.
Elino, Burislafs Dotter. 492.
Ella, Konge i Northumberland. 433.
Elling, Norsk Konge. 420.
Elsing, Norsk Konge. 420.
Engelland, angriibes af de Norske. 423.
af Østmændene. 441. 447.
der Kongen 475.
Ericks Sønner. 307. 331. 364. 383.
de overrumple Kong Hagen. 389.
Erick, Konge i Upsala. 492.
Erick Ølfus. 490.
Erick, Rode. 486.
Erick, Jarl paa Rogaland. 478. 485.
Erick, en Øse-Konge. 427.
Erich Allspakur. 313.
Erich Edmundsen. 41. 42. 152. 165. 190. 214. 306.
Erich, Konge paa Hordaland. 62. 86. 91.
Erich, Konge i Jylland. 188.
Erich, K. Haralds Søn. 189. 192. 195. 274.
erklæres for Konge. 192.
dræber sin Broder Rognvalld. 200.
driver Vaersverier. 203. 232. 293. 297.
dræber sin Broder Biørn 204. 274.
overfaldes derover af Kong Halfdan. 205.
erklæres for Monark. 221. 231.
hans Opdragelse. 232, 240.
han faaer Gunhilld til agte. 237.
hans Character. 238. 261. 273. 275. 298. 301.
han forliiger Porolf med K. Harald. 240.
han kommer i Trette med Eigill. 242. 251.
han forfølger Eigill. 253.
hans Børn. 254. 257. 298. 303. 307. 331. 364.
Forbund mod ham. 264.
han ombringer sine Brødre Sigraud og Olaf. 264. 273.

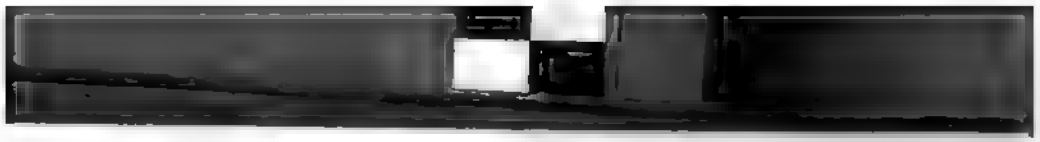

Regiſter.

han faaer Navn af Blodøxe. 264. 273.
han underlægger ſig Viigen. 265.
fordrives fra Riiget. 280.
hvor længe regierte. 282.
gaaer til Orkenøerne. 283.
driver Søerøverier. 284.
faaer Northumberland. 285. 411.
antager den Chriſtne Religion. 288. 301.
Tildragelſer med ham i Engelland. 293.
han fordrives fra Northumberland. 294.
antages paa nye. 295.
brødre eller omkommer. 296. 298. 300.
han angriber Engelland. 294. 298.
holder en Farp Trefning med de Engelſke. 298. 300.
indtager en Deel af Skotland. 300.
hans Begravelſes-Vers. 301.
Erlend, Jarl paa Orkenøerne. 284. 297. 298.
Erlend, Kong Ericks Søn. 303.
Erling den Riige. 246.
Erp Lutande, en Skald. 476.
Eſtland. 196.
Evar, fra Sogn. 115. 476.
Eydaſkog, mellem Norge og Vermeland. 313. 327.
Eylaug Konge. 157.
Eynafylke. 33.
Eynbygd, et Diſtrict. 19.
Eyolf. 415.
Eyſtein, Meinfret, 481.
Eyſtein, Konge (paa Heedemarken). 17. 19. 24. 187.
Eyſtein, Sigurdſøn. 46. 68. 69.
Eyſtein Glumru. 57. 68. 460.
Eyſtein, Jarl paa Hedemark. 187. paa Veſtfold. 187.
Eyſtein, Olafs Søn. 434.
Eyſtein, Erkebiſp i Throndhiem. 466.
Eyvind Sarkver. 474.
Eyvind Vapni. 460.
Eyvind Lambe. 75. 92. 149. 388. 454.
Eyvind, Jarl paa Thelemark. 89. 493.
Eyvind Auſtmand. 160. 431. 433. 486.
Eyvind Skreya. 243. 244. 402. 404
Eyvind Skalldaſpiller.
hans Herkomſt. 200. 388. 389.
han advarer Kong Hagen. 389.
opmuntrer til et Slag. 390.
hans Vers over Kong Hagen. 413.
Eyvind Øe-Konge. 433.

F.

Færøerne, deres Beboelſe. 101. 106.
hvoraf faaet Navn. 101. Not. b).
deres første Opfinder. 102. 106.
Indbyggernes Stamme-Fædre. 105. 464.
Farevid, Konge i Qvenland. 134. 138.

Register.

Farmands-Høi. 204.
Faxe, Floles Stalbroder. 107.
Fehirde, hvad var. 241.
Fenhring, en Ø. 246.
Fenjuviik. 256.
Fetbreide, et Sværd. 403.
Fialafylke, der berømte Mænd. 108. 115. 474. 476.
Fibul, en Fiæd paa Nordmør. 416.
Fiflavøllum, i Thelemark. 494.
Finn, en af Dofres Slægt. 6. 7. Not. k).
hans Herkomst. 12.
Finn, Svåse. 50. 52. Not. d).
Finn, Skallge. 389.
Finn, den Rige. 485.
Finner, forbyttes med Jøter. 53.
deres Hexerier. 53. 234. 236.
deres Skatskyldighed under Norge. 82. 185. 452.
Handel med dem. 83. 202. 453.
de forbyttes med de Norske. 234.
deres Konger. 235. 476.
deres Kunster. 236.
Finnferd, hvad var. 84. 138.
Finne Skat. 127. 132. 133. 135. 137. 140. 185. 452. 453.
til hvem betaltes. 453.
hvori den bestod. 453.
Finmarkens Grændser og Strækning. 83. 138. 185. 452.
Leensmænd derover. 83. 84. 126. 137. 452. 457. 478.
deres Reiser didhen. 127. 134. 138.
der de Norskes Handel. 202. 453.
dets Indbyggere. 452.
Fiordafylke, der Jarler. 55. 56. 77. 78. 108. 232.
der Konger. 71. 74. 281.
der Herser. 76. 108. 232. 245. 280. 476. 477.
undertvinges af Kong Harald. 77.
der fornemme Mænd. 108. 109. 115. 474. 476.
der Leensmænd. 149.
Fiskerie, drives af de Norske. 139 185. 455.
Hvalfiske- 185.
Silde- 455.
Torske- 455.
Fitjom paa Stord. 208. 387.
Fiølkunnungr, hvad var. 198.
Fiørbaugsgard, hvad var. 249.
Flan, Konge i Irland. 434.
Flein, et Slags Spyde. 394.
Flidrunes. 416.
Floke, finder Island. 104.
Flokavarde. 105.
Forleeninger, 2 Slags. 44. f. Leene.
om arvelige, 470.
Forsending, hvad var. 326.
Fredøe paa Nordmør. 371.
Freiarsund. 374.

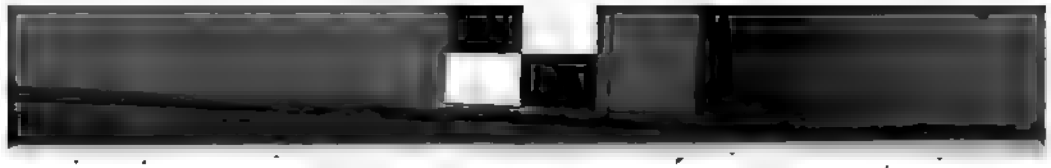

Register.

Freyarberg 374. 382.
Freydarey. 371. 416.
Freyr, er Land-Aß. 258.
bliver Gud i Norden. 339.
forſtetter Gudsdyrkelſen til Upſala. 339.
hans Skaal. 347.
hans Billede af Sølv. 472.
Fridgeir, paa Sundmør. 319.
Fridgeir, Kiarvalls Dotter. 431.
Fridur, Dofres Dotter. 498.
Frietenkere. 477.
Frisland,
der Søerøverier af de Norſke. 314.
Froda, en Ø. 371.
Frode, Konge paa Herdemarken. 17. 24.
Frode, K. Haralds Søn. 124. 193. 440.
Konge i Irland. 196. 435.
Frode, Kong Ericks Frænde. 254.
Froſto, i Throndhiem. 288.
Froſto-Things-Lov. 288.
Froſto-Thing. 352.
Furuſund, Havn paa Hordaland. 141.
Fylgior troes af de Gamle. 59. 94.
Fyrer, paa Fiældene. 383.

G.

Gaarde, de Gamles, omringede med Plankeværke. 143.
Længange derfra. 488.
Gæſa, et Slags Øyde. 394.
Gaſloke, et Slags Øyde. 395.
Galfrid, i Dublin. 434.
Galdur, hvad var. 198. 199.
Gallicien, plyndres af de Nordmænder. 425.
Gamle, Kong Ericks Søn. 303. 307.
gior et Tog mod Kong Hagen. 371.
drives paa Flugt. 375.
ankommer i Slaget. 377.
Gandalf, i Alfheim. 17. 18. 19. 22. 25.
Gandvigen. 215.
Gar ɔ: Gard, en Gaard. 225.
Gardar, Svafars Søn, finder Island. 103. 461.
Gardarsholm, Island. 104.
Gardarike. 492.
Gardiſke Familie. 86. 88.
Gauldæla-fylke. 93.
Gaulom. 55. 56. 243. 247. 288.
der Tempel og Tingſted. 247. 288. 477.
Gaulverjaba paa Island. 477.
Gaut, Konge i Gautland. 88.
Gautrek, Konge ſammeſteds. 474.
Geirleif fra Rogaland. 115. 485.
Geirmund Heljarſkinn. 86. 88. 115. 180. 433. 483.
Geirmund ɔ: Gurmund. 423. 433.
Geiter, Gorrs Søn. 68.
Geſandtſkaber, ſærlige. 313. 326.
hvo dertil brugtes. 313.

Register.

Giaflauk, Kiallaks Dotter. 158.
Giæstebude, mod Kongerne. 44. 46. 55. 128. 479.
Giæstebude-Leene. 44. 138.
Giæstebude, store. 128. 129. 399.
Giæstebude, under Offringerne. 242. 347. 346. 348.
Giæstebuds-Leege. 348.
Giæste-Retten. 490.
Gidskye paa Sunnmør. 74.
Gilland, Sværsvær. 427.
Girdmod, Skalgs Fader. 485.
Gisle Thorkelsen. 416.
Giftermaale, lovlige. 50.
uden Bryllup. 126.
Glumr Geirason, en Skald. 303. 414.
Godar. 247.
Godord. 247.
Godbold, paa Orkenøerne. 422.
Godfred, de Østmænders Konge. 211. 437. 440. 445.
Godfred, Ivars Søn. 434.
Godfred, Sitriks Søn. 447.
Godorm, Kong Haralds Søn. 124. 193. 220. 439.
Godrand, Kong Biørns Søn. 265. 279.
bliver Konge paa Vestfold. 280.
Goe, fra hende Hoke. 104.
fra hende Bodvar. 116. Herdakare. 208.
hendes Maaned. 348.
Gorr, hans Sønner. 68.
hvordan de deele hans Lande. 68.
Gorm, Herse i Sverrig. 492.
Goth-Elven. 48.
der Sammenkomster. 308.
der samles Sværsvære. 385.
Gothland, Vester, udplyndres af K. Har. 48.
indtages for en Deel af K. Hagen. 330. 336.
Øster, plyndres af Kong Hagen. 334.
Gothland, der Jarler. 468. 486.
Go-vætter. 258.
Graafeldar-Drapa. 332. 414.
Grænland, der Konger. 193.
Grænmar, paa Vestfold. 43. 496.
Gramur, Sigurds Sværd. 392.
Grampius Mons. 161.
Granaskeid, en Gaard. 416.
Graut-Atle fra Throndhiem. 459.
Gravsteder, de Gamles. 324.
Grielad, Biartmars Dotter. 430.
Grielad, Dunkags Dotter. 464.
Grimsbær, i Northumberland. 284. 448.
Grim s Skalagrim.
Grim Kambøn 102. 106.
Grim, Bards Søn. 126.
Grim Lodinkin. 430.
Grim i Skotland. 448.
Grim, i Jamteland. 451.
Grim, Ingialds Søn. 471.
Grim, Herse paa Aader. 486. 490.
Grim, fra Haddingdal. 494.
Grim, den Hallevske. 454. 472.

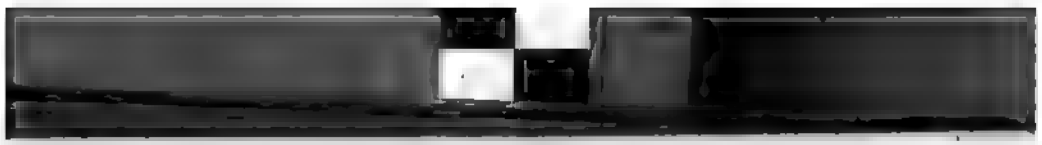

Regiſter.

Grimolf, i Soen. 239.
Grimolf, paa Agder. 492.
Grinder, brnaelige i Norge. 256.
Griotgard, Haſon Jarls Søn. 73.
Griotgard, Haſon Jarls Fader. 459.
Gro, Kong Thorſteins Dotter. 464.
Gro, Herſinns Dotter. 492.
Gryte, en Gaard. 28.
Gryting, en Konge. 28.
Grytinge, et Konge-Sæde. 358.
Gulathing. 247. 324.
Gulathings Lov. 287.
Gulſe. 283.
Gull-Porer. 456. 494.
Gudbrandsdalen, dens Regente. 12. 193.
Gudbrand, Herſe. 24.
Gudrek, Jarl i Northumberland. 441.
Gudriod Liome. 51. 165. 166. 193.
tragter efter Riiget. 167.
maae ſtaae fra ſit Forſæt. 167.
drukner. 197.
Gudriod Skeija, Kong Haralds Søn. 190 435. 437.
Gudram. 428. 439.
Guder, dannede af Mennesker. 102. 190.
Gudernes Villeder 338. 340. 343. 344.
Gude Læren, dib hørende. 258. 337.
Gude-Dyrkelſen. 337. 344.
Gudernes Nagler. 343.
Gudlaug, Norſk Konge. 420. 421.
Gudraud, K. Haralds Søn. 124. 193. 435.
Gudraud, Biørns Søn. ſ. Gobraud
Gudrand, Kong Erichs Søn. 303.
Gudrød, de Oſtmænders Konge. 211. 437.
Guitlac, Danſk Konge. 420.
Gunhild, Kong Haralds Dotter-Dotter. 389.
Gunhild, Kong Ericks Dronning. 235.
hendes Herkomſt. 235.
hun oplæres i Troldoms Kunſter. 235. 236.
hun gives med Kong Erick. 237.
hendes Character. 238. 262. 273. 301.
hun tragter Porolf efter Livet 243.
tvinger Eigill fra ſin Ret. 251.
miſtænkes for K Halfdans Død. 263. 272.
antager den Chriſtne Religion. 285. 301.
flyer til Orkenerne. 298.
miſtænkes for Hexerier. 315. 316. 405.
hun gaaer til Danmark. 364.
Gunhilds Sønner. 383. 385. 387. ſ. Ericks Sønner.
de overfalde Kong Hagen. 387.
de drives paa Flugt. 405.
Gunolf den Gamle. 476.
Gunolf, Krappe. 496.
Gunſtein fra Throndhiem. 459.
Gurmund, de Nordmænder Anfører. 210. 423. 427. 428. 439.
Guttred. 437. 440. 446.
Guttorm Sindre, en Skald. 333. 375. 414.

Register.

Guttorm, Sigurd Jarls Søn. 162.
Guttorm, Hertug, hans Egenskaber og Bedrivter. 16. 18. 21. 38.
han erklæres for Hertug. 21.
ham tillægges visse Lande. 21.
han faaer Kringarike. 49.
bliver Statholder over Viigen. 49.
han dør. 152.
hans Børn. 152.
Guttorm, Kong Haralds Søn. 38. 61. 164.
bliver Statholder over Viigen. 165. 193.
dræbes af Solve Klofe. 197.
Guttorm, en Konge. 298.
Guttorm, Kong Ericks Søn. 303.
omkommer i en Træfning. 366.
Guttorm i Jamteland. 451.
Gyda, Kong Ericks Dotter. 62. 64. 123. 187. 193
Arinbiorns Søster. 320.
Gøtuskiægger paa Færøe. 105. 464.

H.

Hagen, Adelsteens-Foster.
hans Fødsel. 207.
Opdragelse. 210. 265.
han sendes til Engelland. 216. 221.
han faaer Northumberland. 219. 285.
hans Egenskaber og Character. 266. 271. 276. 278. 287. 289. 318. 331. 402. 408. 416.
hans Tapperhed. 333. 401. 404. 409.
han opdrages i Engelland. 266. 276.
bliver kaldt Adelsteens Foster. 267.
kaldes til Riiget i Norge. 268. 410.
lander i Viigen. 270.
gaaer til Throndhiem. 270.
holder der Thing. 272.
giver Odels-Rettigheden tilbage. 278. 409.
udnævnes til Konge og Monark. 278. 409.
antages til Konge paa Uplandene. 279.
og i Viigen. 280.
ruster sig mod Kong Erick. 280.
faaer heele Norge. 282.
gior Anstalter med Kong Erick. 286.
faaer Tilnavn af den Gode. 287.
forbedrer de Norske Love. 287. 288.
bringer Jamte- og Helsing'and til Norge. 289 291. 304.
giver dem Love. 292.
han bringer Værmeland til Lydighed. 304. 312 314. 330.
regierer rolig i 19 Aar. 308.
holder Møder med Naboe-Regenterne. 308.
hans Møde paa Danaholm. 309.
han indtager en Del af Vester-Gothland. 330. 334.
rager i Krig med Danmark. 331.
gior et Tog didhen. 332.

under-

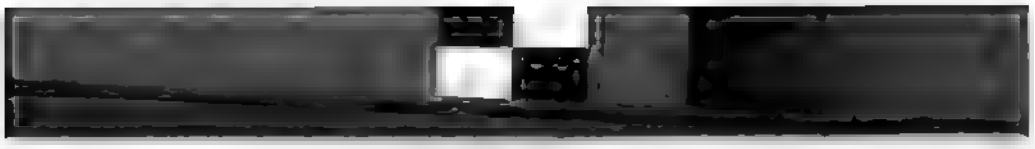

Regiſter.

underlægger ſig en Deel deraf. 333. 334. 335.
ogſaa noget af Gothland. 334. 335.
han ſætter Kong Tryggue til Stathol-der over Vigen. 334.
han ſøger at indføre den Chriſtne Religion i Norge. 336. 350. 411. 304.
han gaaer vaerſom frem derved. 348 349.
finder ſtor Modſtand af Thrønderne. 354.
mod ham ſtiftes et Forbund. 360.
han tvinges til at offre. 361.
han beſlutter at hævne ſig. 362.
han forliger ſig med Thrønderne. 365.
ſlaaer Eriks Sønner. 366.
han opretter Skibscreeder. 368.
lader oprette Varder. 383.
hans Regierings Tid. 387.
han overrumples af K. Ericks Sønner. 389.
hans Stats-Maximer. 402.
han driver Fienden paa Flugt, men ſaaes. 404.
hans Død. 407. og Begravelſe. 407.
almindelig Sorg derover. 412. 413.
Grund for hans Hiſtorie. 414. 417.
Haar, guult og ſtort, en ſtor Prydelſe. 65.
Hadding, Annunds Broder. 255.
Hadding ɔ: Haſting. 428.
Haddingdal, der Herſer. 494.
Haddnr, den Haarde, fra Thelemark. 89.
Hadeland, der Konger. 166. 193. 202.
Hafnarfiord, paa Island. 107.
Hafnar-Orm. 415.
Hafney, paa Halogaland. 471.
Hafursfiord ɔ: Hafsvog. 91.
Hafursfiords-Slag. 91. 472. 483. 481. 493.
Følgerne deraf. 93. 114. 117.
Hake, Gandalfs Søn. 17. 18.
Hakedal. 18.
Hakon Jarl, den Rige. 124. 283. 342. 433.
Hakonar-Drapa. 333. 414.
Hakonar-Mal. 401. 408. 413.
Hakons-Helle. 210. 406. 407.
Hakon, Jarl Griotgardſon. 30. 32. 38. 81. 82. 111. 116. 457. 459. 476.
faaer Strinden. 33.
Statholder i Throndhiem. 43.
paa Halogaland. 457.
faaer Sogn og Fiordafylke. 56. 478.
omkommer i en Trafning. 57.
hans Børn. 73. 116. 457.
Hallbiørn, Hordakappe. 481.
Haleygir, Helgelandſke. 30.
Haleygiatall, et Vers. 389.
Halogaland, der Konger. 27. 31. 82. 157. 192. 281 421. 475.
Jarler. 30. 82. 457. 478.
dets Tilſtand. 31.
der Lensmænd over Finmarken. 82. 84. 90. 126. 137. 457. 477.

Halogaland, kommer under Kong Haa.
81. 82.
der berømte Mand. 215. 235. 453.
471.
der Fiskerier. 455.
Half, Konge. 86.
Halfs-Kiæmper. 31.
Halfdanske Familie. 86. 88.
Halfdan, den Svarte, hans Giæstebud paa Hadeland. 6.
hans Skatkammer berøves. 8.
hans Bedrivter. 12. 15.
store Anlægge. 14. 15.
Halfdan Eysteinsøn, Konge i Throndhiem. 27. 68.
Halfdan Halegg. 51. 164. 166. 167. 169. 168.
Halfdan Svarte, den yngre. 61. 190. 192. 195. 196. 273.
Halfdan Svarte, vil hævne Biørns Død. 205. 274.
bliver forliigt med sin Fader. 207.
erklæres for Over-Regent. 262.
døer pludselig. 263. 273.
Halfdan Hvite. 61. 192. 196.
Halfdan, Jarl. 190. 389.
Halfdan, Søerøver-Anfører. 424. 427. 433.
Hallkell, fra Rummedal. 458.
Halladur, Rognvalds Søn. 122. 162.
Hallstein, Thorolfs Søn. 465. 481.
Halvdan
Halvdan
Hamund
445.
Handel, de Fø
202. 214 2
Handels-Varer. 13. 14.
Harald Haarfager, hans
Opdragelse. 6. 10. 11.
kommer til Dofre. 7.
befrier Dofre. 9.
opfostres af Dofre. 10. 13. 216.
kaldes Dofra-Fostre. 11. Lufo. 95.
hans Egenskaber og Character. 13. 15. 39. 65. 155. 225. 227. 230. 273. 274. 275. 465. 497.
indtager Romerike og Vingulmark. 18. 25.
hans første Kiæmpe at bemægtige sig heele Norge. 20.
hans Love. 20. s. Love.
indtager Hringarike, Hedemark, Gudbrandsdal, Hadeland, Totn. 20. Alfheim. 25.
indtager Ørkedal. 28.
hans Stats Indretninger. 28. 171. 172. 185. 192. 194. 226. 260.

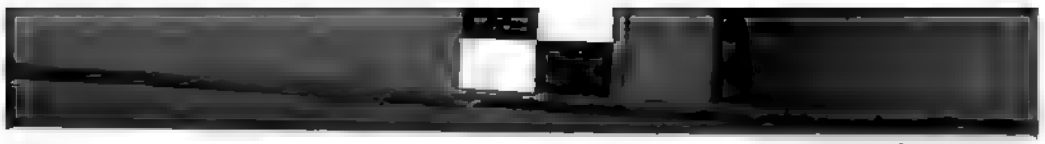

Register.

hans Politik 29. 154. 187. 213. 222. 473.
faaer en Vindsforvant i Hakon-Jarl. 30. 32.
intager Gaulardal og Strinden. 33.
Stioradal og Indre-Throndehiugen. 33.
Nummedalen. 34.
giver ſig med Aſa. 37.
hans Børn. 38. 51. 61. 124. 164. 186. 187. 189. 190. 193. 200. 208. 210. 389. 464.
hans Hofſtat. 39. 230.
hans Krig med Erick Emundſen. 44.
Tog paa Gothland. 48.
Giotermani med Snæfrid. 49. 274.
anden Tog til det Throndhiemſke. 54.
Uenighed med Atle Jarl. 55.
underlegger ſig atter Throndhiem. 58. 497.
Vildfarelſe i hans Tids-Regning. 59.
forlanger Gyda til egte. 62.
ſover anden Gang af undertvinge Norge. 63.
indtager Nordmør og Romsdal. 70.
erobrer Sundmør. 74. og Fiordafylke. 77.
Sogn indtages. 77. 78.
hans Stats-Maximer. 78. 85. 125. 171. 213. 228. 461. 472. 494.
han ſtræver til ſig de Helgelandſke. 82.
et ſtort Forbund mod ham. 85.
vinder det ſtore Hafurſtorde-Slag. 91.
underlegger ſig heele Norge. 93. 483. 489.
hans første Tog i Veſter-Havet. 118.
han lader ſit Haar klippe. 123.
han faaer Tilnavn af Haarfager. 123.
hans Dronninger. 37. 49. 123. 187. 188. 189. 190. 193.
Anſtalter til Rigets Sikkerhed. 124.
han beſeger Halogaland. 128.
han nedlægger Thorolf. 147.
hans vanſkelige Regiering. 154. 207.
hans Sønner trænge efter Riget. 166. 275.
hans andet Tog i Veſter-Havet. 169.
han tager Ragnhild til Dronning. 189. 274.
han deler Riget mellem ſine Sønner. 192. 275.
Misforſtaaelſe mellem ham og Kong Adelſtan. 211. 221.
hans Geſandteſkab til Engelland. 216. 218.
hans treede Tog i Veſter-Havet. 219.
underlegger ſig atter Sudmørerne. 449.
hans Handel med Kong Adelſtan. 219. 221. 439.
han afſtaaer Riget til Erick. 221. 262. 275.
hans Død. 223.

hans Bryllupsfest. 224. 225.
hans Character. 225. 272.
hans Historiens Grund. 417.
hans Myndighed paa Island. 461.
han forfølger sine Modstandere. 472.
belønner dem, som vare paa hans Parti. 473.
Harald Hyldetann. 26. 381.
Harald, Jarl paa Halogaland. 31. 35.
Harald, Kong Haralds Jarl. 73.
Harald Blaatand. 244. 306.
hans Fordringer paa Engelland. 220.
han understøtter Kong Ericks Sønner. 332. 364. 367. 371. 402.
truer Norge med Krig. 363. 383.
hans Character. 386.
Harald, Kong Ericks Søn. 254. 257. 303. 307. 331.
opfostres af K. Harald i Danmark. 307. 308. 331.
hans Prætensioner paa Norge. 332. 363.
hans 1 Tog til Norge. 332.
2 Tog didhen. 364. 366.
3 Tog. 371.
4 Tog. 387. 401.
Harams-Øe. 379.
Hareid, en Øe. 319.
Harek, Jarl paa Upland. 115. 493.
Harek, Kong Haralds Søn. 124. 193. 435. 436.
Harek, Hilderides Søn. 126. 190. 135.
Harek, en Sø-Konge. 298.
Harpe, de Gamles. 1230.
Hasteirn, Jarl i Sogn. 78. 109. 110. 115. 427. 429. 433.
Hasting, Norsk Sørøver. 427. 428. 429. 433.
Haud, Audmunds Broder. 255.
Haud, en Øe paa Sundmør. 319.
Haugasund. 223. 224.
Haugom. 224.
Hauga-Øld, Høie-Alderen. 359.
Haugne, Konge paa Heedemark. 17. 24.
Haugne, Karason. 17. 22. 24.
Hauk Habrok. 213. 215. 216. 465.
Haukfliot, et Sted i Northumberland. 284.
Hauld, Haulder, hvad var. 162.
Haurder, de paa Hordaland. 90.
Havard, Grisegardson. 82.
Hedin, paa Agder. 488.
Heedemarkiske, Konger. 17. 193. 483.
Jarler. 187.
Heidur, hos Gandvigen. 216.
Hefne, paa Nordmør. 441.
Heiter, Gorms Søn. 68.
Hellabiørn. 496.
Hel, Oluf den Helliges Øre. 397.
Helga, Audotts Dotter. 487.
Helga, en Dotter af Ketill Hæng. 83.
Helga, Ørns-Dottir. 109.
Helga, Nords Dotter. 457.

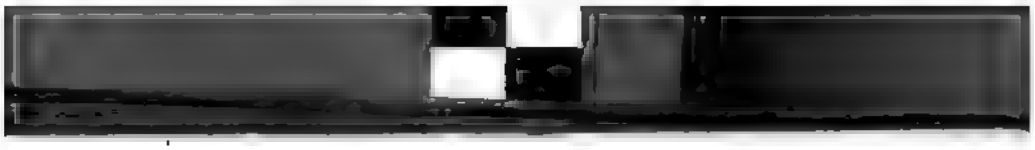

Regiſter.

Helgafell. 480.
Helge Viola. 116. 158. 464. 475.
Helge, Konge paa Halogaland. 475.
Helge, Søn af Biørn Buna. 475.
Helge, Helges Søn. 475.
Helge, Erichs Søn. 485.
Helge, Søn af Hepangur-Biørn. 116.
Helge Magre. 160. 487.
Hellere, beboes i ældre Tider. 10. Not. r). 498.
Hellu, en Gaard. 416.
Helgrim, Kong Haralds Gesandt. 218.
Helsing, Norske Konge. 420.
Helsingland, beboes af Thrønder. 34. 289.
Helsingernes Sprog. 290.
Forfatning. 290.
Hepti-Sax, et Slags Sypde. 394.
Herdis, Dotter af Gaut. 88.
Herfinn, Torgils Søn. 492.
Herjolf, Fiokes Stalbroder. 107.
Herjolfshavn, paa Island. 107.
Herjulf, fra Fiordene. 476.
Herjolf, Hornbryder. 481.
Herlaug, Konge i Rummedal. 35. 37.
Herlaug, Haken Jarls Søn. 73.
Herlo, en Ø. 254. 255.
Herloværr. 255.
Herlosund. 257.
Herſer, deres Indkomſter. 29.
deres Pligter. 45. 487.
Herſtein, Ares Søn. 109. 110.
Hertugs Titel i Norden. 23.
Hervor, Eylugs Dotter. 157. 475.
Herør, hvad var. 373.
Heſte-Kiød, ſpiſes. 358.
anſees for afſkyeligt. 359.
Hexe-Characterer. 197. 257.
Hexe-Sang. 198. 199.
Hexemier, de Gamles. 51. 52. 197. 199. 234. 257. 482.
Hepangur-Biørn. 116. 425. 475.
Hiælme, de Gamles.
de vare prægtige. 398.
Hialtland ɔ: Hetland. 105.
indtages af Harald Haarfager. 119.
der Jarler. 122. 159.
Hilde, Hrolfs Dotter. 121.
Hilde, Kong Haralds Dronning. 193.
Hilde, fra Fiordene. 477.
Hilderide, Hognes Dotter. 126.
Hilderides Sønner. 130. 135. 137. 148.
Hior, Konge paa Rogaland. 86. 87. 316.
hans Tog til Biarmeland. 86.
hans Sønner. 86.
Hiordungur, Sør-Konge. 427.
Hiorleif, fra Fiordene. 78. 109. 111. 113. 430.
Hiorleif, Konge. 86.
Hiorleifshøfde, paa Island. 113.
Hirdſtiore, hans Embede. 16.

Hiſar-

Register.

Hisargasl 109.
Hisingen. 143.
Historie, K. Hagens, hvorpaa grundet. 414.
Kong Haralds. 417.
Hlade, det boer Hakon Jarl Griotgardsen. 56.
der de ældre Kongers Boepæl. 60.
der Kong Haralds Boepæl. 61.
der Sigurd Jarls. 209.
der et Tempel. 340. 357.
der Offringer. 357.
Hlade-Jarler,
deres Magt. 457. 478.
Hlaut, Offer-Blod. 347.
Hlaut-Teiner. 344.
Hlif, Biorns Hustrue. 486.
Hogne, paa Lekkey. 126.
Hogn, den Hvide. 484. 485.
Holmfast. 451.
Holmgaard, hvad var. 30.
de Norskes Handel der. 214.
Holmgangsmænd. 319.
Holmgange-Love. 319. 320. 322 325.
Holmgange, hvoraf Navn. 321.
hvorledes bleve brugte. 322. 323.
brugelige i Rettergange. 325.
Holmgaungu-Skegge. 416.
Holmstein, Atles Søn. 109. 110.
Hordaland, der Konger. 62. 86. 87. 89. 193. 281.
dets Tilstand. 86. 88.
der Jarler. 89.
der berømte Mand. 89. 102. 481. 482.
der Troldmænd. 199.
der Herser. 481. 482.
Horda-Kare. 104. 109 110. 116. 208. 482.
Horsfei blandt Ørkenser. 162.
Hræreck Slyngebaand, den yngre. 26.
Hræreck, paa Halogaland. 126.
Hrafn, Hafnarlidill. 496.
Hrafnistiske Familie, 72. 79. 81. 115. 116. 122. 148. 150. 457.
Hrap, Biorns Søn.
Hreidar, paa Vors. 483.
Hringarike, der Konger. 17. 22. 49. 165. 190. 193.
indrømmes Hertug Guttorm. 49.
der Herser. 157. 494.
der Jarler. 190.
Hringisaker. 24
Hring, paa Hringarike. 190.
Hring, Kong Haralds Søn. 190. 193.
Hring, Jarl i Bretland. 442.
Hroalld, Jarl i Fierdafylke. 77. 78. 232.
Hroalld, i Fiordafylke. 108.
Hrodmar, i Fiordafylke. 108.
Hrodny, fra Bisru. 108.
Hrollaug, Konge i Numuledal. 35. 457.
Hrollaug, Rognvalds Søn. 115. 122. 163. 46.
udsætter sig paa Island. 461.

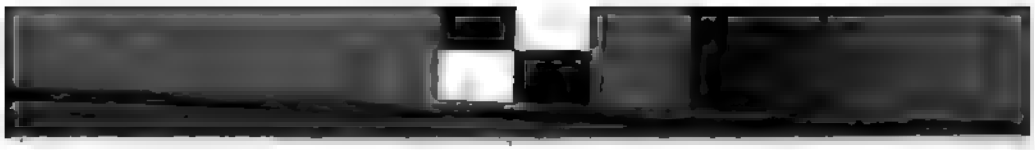

Regiſter.

Hromund, Gryposſon. 108.
Hromund fra Halogaland. 454. 464. 471.
Hrolf, Krake, hans Hal brydes. 454.
Hrolf fra Anit. 486.
Hrolf, Herſe paa Agder. 115. 491. 492.
Hrolf Neſia. 121. 122.
Hrolf, d: Gange Hrolf. 122. 163. 177. 318.
  bliver Oerneverier. 177. 178.
  reiſer indenlands mod Forbud. 179.
  erklæres derfor landflygtig. 179.
  angriber Engelland. 178. 180.
  hans ſtore Tog til Frankerrig. 178. 181. 182.
  han angriber Paris. 183.
  han faaer Neuſtrien. 183.
  var fra Norge. 397.
Hroskell, fra Fiordene. 476.
Hroesmær. 185.
Hrørek, Kong Haralds Søn. 124.
Hunthiof, Konge paa Nordmør. 67.
Hunſabæ paa Ibri. 361.
Huuſe, deres Tage. 146.
  deres Prydelſe. 129.
  under Jorden. 488. 491.
Hval-Fangſt. 185.
Hval-Tænder. 185.
Hvalros. 185.
Hvate, fra Romsdal. 474.
Hvide-Hav, der handle de Norſke. 202.
Hvine, paa Nordre-Agder. 197. 491.
Hviniesfiord, ſammeſteds. 486.
Hvinesdal. 491.
Huitsverjadal. 491.
Hye, Øe ved Skotland. 425. 449.
Høge-Tal. 350.
Høie, Begravelſes. 35. 204. 223. 324. 378.
  de brydes. 224. 393. 454.
  deres Beliggenhed. 378.
  deres Indretning. 379. 380.
  Familie-Høie. 379.
  de Dødes Stilling i Høiene. 380. 381. 456.
  Riigdomme i Høiene. 380. 382. 456.
  de vare hellige. 393.
Høikuld, hans Reiſe til Norge. 415.
  faaer Forretninger af Kong Hagen. 416.

J.

Jadar, der ſlaget i Hafurdsfiord. 91.
  der berømte Mænd. 485.
Jamteland, beboes af Throndher. 34. 290.
  der berømte Mænd. 122. 290.
  der Jarler. 158. 290.
  om har været under Kong Harald Haarfager. 290.
  det opryddes af Norſke. 450.
Jarls Titel. 23. 36. 228.
Jarler, deres Indkomſter. 28.
  deres Embede. 29. 45. 55.
  deres Beſtikkelſes Maade. 36.

Register.

deres Sæde. 36. 192.
hvor mange i Norge. 369.
Idri o: Idersen. 361.
Island, Dens Størrelse. 97. 98.
Distance fra Norge. 98.
er ei de Gamles Thule. 99.
om været bekiendt, førend de Norske fun-
de den. 99. 102. Not. nn).
findes af Naddod. 102. 493.
faaer Navn af Sneeland. 103.
naar først fundet. 103. 104. Not. s).
findes af Gardar. 103.
kaldes Gardarsholm. 104.
findes af Flocke. 104
faaer Navn af Island. 107.
roses og lastes. 108.
Dens 4de Opfinder Ingiolf. 108. 111.
naar først bebøet. 111. 112.
Ingiolf fæster der Boepæl. 113.
hvad Tiid det er skeet. 113.
en stor Mengde flytter did. 114. 117.
151. 416.
de fornemste, som der satte sig ned. 115.
deres Herkomst. 116. 117. 464. 475.
483.
de fleeste Beboere fra det Nordenfieldske
117. 483.
beboet med Kong Haralds Samtykke. 461.
473 476.
Isefiord paa Island. 107.
Islandske Skribenter. 159.
Ild, bruges til Indvielser. 462.
Ingeborg, Thorers Dotter. 474.
Ingeborg, K. Haralds Dotter. 190. 389.
Ingeborg, Dotter af Ise. 416.
Ingegerd, Kong Haralds Dotter. 190.
Ingemund, fra Romsdal. 115. 124.
461. 471. 473.
Ingemund Jarl i Gautland. 468.
Ingiald, paa Halogaland. 471.
Ingiald, Konge i Danmark. 486.
Ingiald, den Trygge. 487.
Ingiolf, fra Fiordene. 78. 108. 109. 116.
han opleeder Island. 114.
fæster der sin Boepæl. 113.
Ingiolfshøfde, paa Island. 113.
Ingiolfsnæust. 113.
Inggvar, Lodbroks Søn. 424. 427. 433.
Ingvelld, Ketills Dotter. 157.
Jona hvoraf Navn. 156.
der Norske Konger begravne. 156. 425.
449.
Joreid, Kong Motuls Dotter. 476.
Jorvik o: York. 284.
Joter, Leninger af dem. 2. Not. k).
8. 11. 12. Not. v) 82. 150.
216. 454. 456.
de forbyttes med Finner. 53.
Prindser af dem tilhørt Romsdal. 52.
67. 69.
de ere berygtede for Troldom. 53.
deres Gudedyrkelse. 338.

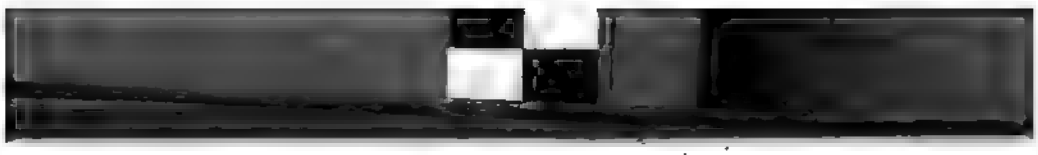

Regiſter.

Irjar, Oreland. 460.
Irland, der Irriſke Konger. 431. 432 434. 435. 436. 447. 492.
der Jarler. 430.
der Oſtergoerier af de Norſke. 196. 233. 293. 297. 430. 435. 485. 492.
der Norſke Konger. 210. 196. 211. 435.
der Oſtergoerier af Kong Erick. 293. 297.
af hans Sonner. 304.
af Kong Tryggue. 334.
af Ketill Guſa. 430.
af An Raudfeld. 430.
og flere. 431.
Oſtmændenes Bedrivter der. 432. 434. 447.
angribes af de Engelſke. 448.
Irlands forſte Indbyggere. 421. 422.
Iſe, paa Nordmør. 416.
Jule-Feſt, de Gamles. 344. 348.
den forflottes. 350.
Jule-Giæſtebud. 360. 491.
Jurah, hvoraf Navn. 156.
Ivar, Jarl paa Upland. 68.
Ivar, Rognvalds Søn. 122.
Ivar, en Øe-Konge. 298.
Ivar, Lodbroks Søn. 427.
Ivar, de Oſtmænders Konge. 432. 433.
Ivar, paa Vors 483.
Iylland, beſtodes af de Norſke. 306.
plyndres af Kong Hagen. 333.
Jökull fra Gautland. 468
Jörund Hals. 463. 474.
Jörund, en Viking 496.
Jörunn, en Skjaldmø. 207.
Jörunn, Dotter af Porgny. 458.
Jörunn, Dotter af Ketill Flatnef. 487.

K.

Kalf, Norſk Konge. 420.
Kare, Berlu-, 75. 79.
Kare, paa Grytinge. 358. 360.
Kare, den Gamle paa Sundmør. 379.
Kare, Biſke-, 482.
Kare, Hørda-, 104. 109. 110. 116. 208. 482.
Kare, Vikinga-, 482. 483.
Karl, i Biarkey. 454.
Karlshöfde, et Øgnavn. 402.
Kathnes, i Skotland. 160. 168. 170. 420.
tilhører de Orkadiſke Jarler. 170.
der Jarler. 464.
Kaupanger, i Sogn. 202.
Kenneth, Konge i Skotland. 448.
Ketill, Hellufiage. 476.
Ketill Kialfare. 452.
Ketill af Veradal. 451. 459.
Ketill, Guſa, rover paa Irland. 430. 485.
Ketill, Kong Ericks Frænde. 254.

Register.

Ketill Vedur. 157. 494.
Ketill, Jarl i Nummedal. 148.
Ketill, i Bifru. 108.
Ketill Hæng, i Nummedal, den yngre. 81. 83. 115. 148. 457.
Ketill, Søn af Horda-Kare. 104. 482.
Ketill Flatnef. 115.
bliver Statholder over Sudurserne. 157.
hans Herkomst. 157. 451. 474.
han falder fra. 158.
hans Børn. 158. 160. 464. 487.
Ketill Raum, i Romsdal. 67. 69. 115. 122. 124. 290. 451. 466. 479.
Ketillbiørn, den Gamle. 116. 457.
Ketillbiørn, paa Island. 455.
Kiallak, Jarl. 158. 290.
Kiarvall, Konge i Irland. 431. 492.
Kiesia, et Slags Spyde. 394.
Kiotve, Konge paa Agder. 88. 93. 472.
Kisping, Dronning Gunhilds Tiener. 406.
Kiøbstæder i Norge. 201. 202.
Kiøbmænd. 459. 483.
Kiøl, enhver Fiældstrækning. 96.
Kiøl, mellem Qvænland og Karelen. 134. 139.
Klædedragt, de Gamles. 214. 325.
Koll, fra Haddingdal. 494.
Koll, sendt til Værmeland. 314.
reiser tilbage. 327.
Koll, fra Rogaland. 485.
Kollbein, Sneiper. 486.
Kollbein, paa Rogaland. 489.
Kollbiørn, paa Hellu. 416.
Kollbiørn, Klakhøfde. 476.
Kollgrim, den Gamle. 459. 492.
Kongahelle, hvoraf saaet Navn. 308.
Kongalach, Konge i Irland. 447.
Konger, deres Skatkamre. 8. 233.
deres myndige Alder. 16. 232.
Maade at fornedres til Jarler. 36.
deres Gavmildhed. 39.
deres Fane. 40.
Fanedrager. 372.
Giæstebude for dem. 44. 45. 479.
deres Leensmænd. 72. 484. 487.
deres Hof. 87. 195. 208. 230. 431. 484. 495.
naar de modtoge Opvartninger. 136. 216.
deres Gaarde. 138. 254. 387. 371. 484. 495.
deres Sæde d: Throne. 36. 192.
deres Tieneste-Folk. 208.
deres Stats-Klæder. 214.
de præsidere paa Tingene. 251. 485.
deres Sammenkomster ved Goth-Elven. 308.
deres Taler paa Thingene. 353.
deres Skove. 474.
deres Indkomster. 487.
Kongelle. 185.
der Handel. 202.

Register.

Kormac Augmundarſon, en Skald. 352. 414.
Kormt d: Karmen. 208.
Kormtſund. 224.
Kornavling, i Norge. 129.
Krigs-Piil. 373.
Krigs-Puds. 375.
Krigs-Skibe. ſee Skibe.
Krokviik, paa Sundmør. 383.
Kylpinger, de ſom bas ved d: paa Kiølen. 96. 128. 139.
Kyrialer. 134. 139.

L.

Lader, ſtore i Norge. 129.
Lagmand, hvad var. 288.
Land, et Diſtrict. 19.
Landvættir. 258.
Laufa, et Sværd. 454.
Laurum. 360.
Leene. 45. om arvelige. 740. ſee Forleeninger.
Leenemænd, deres Pligter. 45.
Leif, en Slavindes Søn. 87.
Leif, fra Fiordafylke. 109. 111.
ſætter ſig ned i Island. 113.
Leif, en Søerøver. 429.
Lekkey. 37. 122. 126. 130.
Lidum, i Viigen. 488.
Lindheim, paa Sundmør. 318.
Liotr, hin Bleike. 319.
Liſter, der berømte Mand. 486.
Liuſino, fra Biarmeland. 86.
Lodinn Angull, fra Halogaland. 81. 454.
Lodmund, den Gamle. 432.
Lodver, Konge i Gautland. 455.
Lopthæno, Arinbiørns Dotter. 476.
Loptur, fra Fiordene. 477.
Lorcan, Konge i Irland. 432.
Love, Kong Haralds. 20. 192. 462.
Atle Jarls. 55.
Hof-Love af Kong Harald. 80. 150. 431.
for Søerøvere. 109. 201. 471.
for Holmgange. 319.
nye Grund-Lov af Kong Harald. 192.
Ulfliots Lov. 259. 288.
Kong Hagens. 287. 292.
Heidſivia-Lov. 289.
Borgarthings-Lov. 289.
Lovgiver, for Island, Ulfliot. 116. 482.
for Norge. 289.
Lund, i Skaane, plyndres af de Norſke. 242.
Lygrafiord, paa Hordaland. 407.
Løfter, høitidelige. 109. 20. 63.
deres Fuldbyrdelſe. 489.
Løve, et Sværd. 391. 454.

M.

M.

Mære, i Throndhiem. 116.
der Tempel. 116. 340. 458.
der Offer-Fæst. 360.
Mærhæse ɔ: Murray i Skotland. 160. 420.
Maddad, i Irland. 432.
Magnet-Naalen. 105.
Malachlin, Konge i Irland. 432.
Man ɔ: Maun, indtages af Kong Harald Haarfager. 120.
Mander, Norsk Konge. 425.
Mark, Guld. 170.
Markeder, i Norden. 142. 247. 308. 348.
i Norge. 202.
Marker, en Deel af Norge. 43. 66.
Maurer ɔ: Mører. 420.
Medaldal ɔ: Meldal. 27.
Medalhuus ɔ: Midhuus. 354.
Melbrigde, Tønn, Jarl i Skotland. 160.
Miruno, Maddads Dotter. 432.
Miøll, fra Nummedalen. 122.
Ketill Raums Hustrue. 466.
Molda-Gnupr. 464.
Moldatun, paa Nordmør. 464.
Mona, didhen Norges Grændser. 121.
den plyndres af de Norske. 211. 436.
af de Østmænder. 448.
Moravia, Murray. 420.
Moraver ɔ: Mører. 420.
Mord, hvad derfor ansaaes. 316. 317.
Mostrarsund, en Havn. 143.
Mostur, en Ø. 209. 465. 480.
Motul, de Finners Konge. 235. 476.
Murray, indtages af de Norske. 160. 420.
Murtach, Konge i Irland. 447.
Musik, Kyndighed deri. 230.
Myl, under Halland. 385.
Myrarmænd, paa Island. 154.
Mystrasund, under Halland. 385.
Møre, der Konger. 69. 167. 420. 422.
der Jarler. 70. 167.
der berømte Mænd. 115. 460. 463.
der bygges Kirker. 351.
den Christne Religion. 421.
Handel med de Picter. 421.

N.

Naddod, beboer Færøerne. 102.
finder Island. 102. 493.
Narfe i Værdal. 361.
Naukve, Konge i Romsdal. 69. 70.
Naustdal, der dræbes Kong Vemund. 74.
Nell, Konge i Irland. 436.
Nere Jarl. 19. 493.
Nereid, den Vise. 19. 115. 493.
Niall, Konge i Irland. 436.

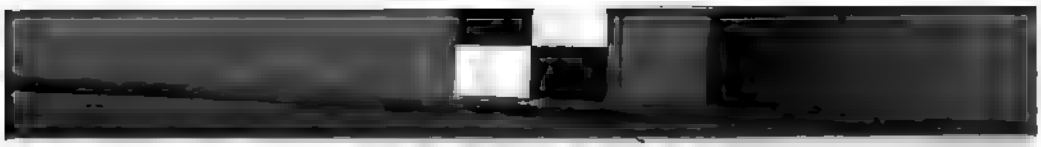

Regiſter.

Nidinge-Stang, hvorban var. 259. 321.
Nidinge-Værke, hvilke. 316. 317. 320. 393.
Nidinge-Navn. 320.
Noragener, de Norſke. 424.
Nordmænder i Irland. 210.
Nordmændenes Bedrivter,
i Engelland. 423. 424. 438.
i Spanien. 425.
Nordens ældſte Beboere. 337.
Nordens Guder og Gudsdyrkelſe. 337.
Normandie, dobbelt hos de Gamle. 174.
Nordmænner, de Norſke. 174. 175. 185.
deres Navn ubekiendt. 172.
det forbyttes med de Danſkes. 173.
bliver bekiendt, naar? 173. 174. 175.
Nordmandiſke Tog, Anledning dertil. 171. 172. 177.
Normandia bliver Neuſtrien kaldet af de Norſke. 184.
Nordmør, dets ældre Tilſtand. 66.
der Konger. 67. 192.
indtages af Kong Harald. 70.
der Jarler. 70.
dets Strækning. 205.
derfra Colonier til Island. 416.
der Herſer. 426.
Norgvigenſer, de Norſke. 426.
Norreganer. 433.
Norregavia, Norge. 427.
Norriganer, de Norſke. 424.
Norvagenſer, de Norſke. 424. 425.
Norvegenſer, 426.
Norveg, det Navns Ælde. 27.
Norreygia. 27.
Norge, Tilſtand da Harald Haarfager tiltræder Riiget. 12. 16.
derved forſtaaes iſær Throndhiem. 26. 27. 38. 59.
Tilſtand efter Hafursfiord-Slaget. 97.
Grændſer. 97. 121. 305.
Tilſtand der, under de ſmaae Konger. 125.
der Korn-Avling. 129. 455.
der Fiſkerier. 139. 185. 455.
andre Nærings-Veie. 139.
Tilſtand, da Kong Harald var 40 Aar. 164.
der Fædrivt. 185.
Tilſtand, efter Riigets Deeling. 195.
der Markeds-Madſe. 202.
der Tilſtand, da Erick Blodøxe blev Konge. 260.
dets Love. 287. 289.
dets og øvrige Nordens Tilſtand, under Kong Hagen. 305. 367.
der indføres den Chriſtne Religion. 337.
der Templer. 340. 341.
Riigets Sømagt. 369.
erobres af Artur. 422.
Norſke Vaaben. 443.

Register.

Norske, Colonier. 97. 173. 227. 416. 421.
Norske, deres mange Sø-Reiser. 101. 173.
Norske, flygtige gjøre Kysterne usikre. 117.
Norske, deres Sørøverier. 118. 155. 173. 176. 196. 423. 451.
deres Handel. 139. 201. 202. 214. 215. 289. 459. 483.
deres Troldoms Kunstrr. 197. 234.
de forbyttes med Finnerne. 235.
betiene sig af Finnernes Hexerier. 235.
deres Krigs-Tieneste i Engelland. 244. 441.
deres Bedrivter i Vester-Havet. 419. 421. 422. 423.
de understøtte Brennus. 420.
deres Bedrivter i Engelland. 420. 433. 438. 441.
i Skotland. 422. 425. 448.
i Irland. 430. 435.
i Frankerrige. 425. 426. 427.
de streife om med de Danske. 423.
Nothmannaland, Norge. 185.
Northuega. 184.
Northvegianer. 427.
Northgenser, de Norske. 424.
Northumberland. 420. 433.
der Norske Konger. 210. 211. 220. 284. 295.
loves Hagen Adelstan. 219. 285.
angriibes af Kong Erick. 284.
besiddes af de Norske. 284.
overlades Kong Erick Blodøxe. 285.
indtages af Kong Anlaf. 294. 438.
faaes igien af Kong Erick. 295.
plyndres af de Norske. 423. 438.
der Engelske Konger. 433.
angriibes af de Irrske Ostmænder. 438. 440. 445. 447.
der Jarler. 441.
Nummedal, der Jarler. 31. 35. 148. 457.
der Konger. 34. 35.
der berømte Mænd. 115. 116. 122. 457. 458.

O.

Obbe, i Varmeland. 46.
Ochelske Bierge. 161.
Odel, Odels-Ret, fratages de Norske. 28. 77. 494.
Odel, Orkenøernes, klabes af Einar Jarl. 170.
Odelen gives tilbage af Kong Hagen. 278.
hvori den bestod. 494.
Odinsaler, et Distrikt. 21.
Oddur, fra Senjen. 453.
Oddur, paa Island. 455.
Offer-Steder. 338.
Offer-Feste, for Gudinderne. 242. 348.
almindelige. 243. 247. 344. 345. 346. 357. 358. 360.
Lystigheder derved. 348.

Register.

Offer-Giæstebude. 346. 347. 358.
Offer-Steen. 345.
Offer-Blod. 346. 347.
Ofeigur fra Romsdal. 466.
Ofeigur, fra Agder. 493.
Offrid, Kong Haralds Gesandt. 218.
Offringer, de Gaules. 105. 112. 247. 345.
af Menneſker. 345. 346.
deres Forſtandere. 347. 357.
Olaf den Hvite. 157. 432. 449.
Olafr, Geirſtada-Alf. 187. den yngre. 201. 204.
bliver Konge. 193.
bliver Statholder over Viigen. 200.
erklæres for Over-Regent. 262.
nedlægges. 264. 273.
Olafr, de Oſtmænders Konge. 211. 432.
Olafr, en Norſk Konge i Engelland. 294. 446. 447.
Olaf, Under-Konge i Engelland. 298.
Olaf, Sitriks Son. 294. 438. 440. 445. 446. 447.
Olaf, Ivars Son. 434.
Oluf, Godfreds Son. 437. 446.
Olaf, Raude, Konge i Skotland. 442.
Olaf, Bekkr. 454.
Oluf, den Hellige, hans Forfædre. 89.
Oluf, Tryggveſøn, hans Forfædre. 312. 483.
han indfører den Chriſtne Religion. 411.
Olufa, Erlings Dotter. 264.
Olufa, Kong Thorſteins Dotter. 464.
Olufa, Dotter af Porer. 479.
Opdal. 27.
Orakler, adſpurgte. 112. 480.
Orland i Sogn. 239.
Orm den Riige, fra Hordaland. 89. 92. 431.
Orm, i Lauxum. 360.
Orm, i Jamteland. 451.
Orm, fra Stavanger. 485.
Orm, den Gamle. 493.
Orvarbod, hvad var. 373.
Osbricht, Konge i Norge. 422.
Osbricht, Konge i Northumberland. 433.
Osk, Thorſteins Datter. 481.
Osketill, Soe-Konge. 433.
Oſlye, en Fiord. 24.
Oſſur-Tote, paa Halogaland. 235.
Oſtafiord. 150.
Oſter-Øe. 245. 481.
Oſtu. 481.
Oſtmænder, de Norſke. 95.
i Irland. 196. 210. 430. 447.
deres Konger der. 210. 211. 432.
deres Bedriveter. 432. 436. 447.
de angrible England. 438.
Osvald, Konge i Engelland. 475.
Other, fra Halogaland. 184 453.
hans Reiſe til Biarmeland. 184. 453.
Othin, indfører Hexerier. 198.
er Land-Alf. 258.

ind-

indfører Forandring i Gudsdyrkelsen. 338. 339.
sættes blandt Guderne. 339.
hans Skaal. 347.
indfører Forandring i Begravelsens Maaden. 377.
Otrarfiord. 150.
Orættir, hvad var. 258.

P.

Paalstaver, et Slags Kaste-Spyde. 295.
Pantsere, de Gamles. 400.
Paper, paa Orkenserne. 159.
Papey, ved Island. 99.
Papyle, paa Island. 99.
Patrik, paa Sudurserne. 475.
Petter paa Orkenserne. 159. 422.
Petland d: Orkenserne. 120. Not i).
Petlands-fiord. 103.
Picter, deres Forvandtskab med de Norske. 421. 422. 448.
de bebygge Skotland. 422.
faae Hiælp fra Norge. 422. 448.
tage did deres Tilflugt. 448.
deres Riige ødelægges. 448.
Purpur-Klæder. 51.

Q.

Qvamsøe paa Sundmør. 383.
Qvældulf, i Fiordafylke. 72. 75. 79. 149.
hans Sønner. 29.

R.

Radbod, de Friisers Første. 181. 182.
Rafn hin Heimski. 116. 459.
Rafna-Floke. 105.
Rafortu, Kiarvalls Dotter. 431.
Ragnfred, Kong Ericks Søn. 303.
Ragnhilde, Rognvalds Hustrue. 121.
Ragnhilld, Kong Guttorms Dotter. 152.
Ragnhilld, K. Haralds Dronning. 188. 189. 306.
Ragnhilld, Kong Ericks Dotter. 303. 364.
Ragna, den Fagre. 18. 22. 38. 64.
Ragnar, Kong Guttorms Søn. 152.
dræbes. 154.
Ragnar Rikkill, Kong Haralds Søn. 187. 190. 193. 435. 436.
Ranarike, hvoraf Navn. 43.
tages tilbage af Kong Harald. 48. 49.
Randver, besvogrer sig med de Throndhiemske. 26.

Register.

Rane hin Gautski. 43. 49.
han omkommer. 49.
Ragnvalld, Rettilbein. 51. 166. 193.
over Troldoms-Konster. 198.
indebrandes derfor. 200. 273.
Ragnvalld, Møre-Jarl. 67. 121.
hans Herkomst. 68. 69. 121.
Jarl over Romsdal og Møre. 70. 74.
han indebrænder Kong Vemund. 75.
han boer paa Gidskse. 74.
hans Børn. 122. 162. 163. 177. 461.
bliver Jarl over Ørkenserne. 122. 161.
indebrændes af Kong Haralds Sønner. 167.
Ragnvalld, Kong Ericks Søn. 254. 302.
han dræbes. 257.
Ragnvalld, en Søe-Konge. 298.
Ragnvalld, Sitriks Søn. 439.
Ranald, Sitriks Søn. 439.
Ranveid, Eyvinds Dotter. 454.
Rastar-Kalv. 372.
der en Træfning. 374.
Raud, paa Fridarey. 416.
Raud, Ruggu. 458.
Raumarike, der Konger. 21. 41. 193. 204. 280.
besiddes af Sigurd Hring. 41. 43.
tages tilbage af Kong Harald. 44.
Raumarike, Nedre-, der Konger. 193. 204.
Ravne, brugte til Veivisere. 105. 106.
Reensdyr, bruges af de Norske. 185.
Ref, den Rode. 460.
Reginald. 435. 436. 437.
Reginald, Godfreds Søn. 446.
Reginmod, den Ille. 456.
Regnalld, Guthreds Søn. 294. 295.
Regner Lodbrok. 43.
Reikianes, paa Island. 106.
Reikiavik, sammesteds. 113.
Reiner, de Barbacers Første. 181.
Reinsletto. 206.
Rennebo. 27.
Rettergange, de Gamles. 247.
Rettergangs-Maade. 250. 252. s. Thing.
Reydarfiall, paa Island. 102.
Rhampsinitus. 8.
Riculf, Konge i Norge. 422.
Rinarøey. 169.
Risteſund. 372. 383.
Roalld Hrigur, fra Thelemark. 89.
Roderik, Norsk Konge. 420.
Rodulfur, Søe-Konge. 427.
Rogaland, dets Tilstand. 86.
dets Love. 288.
der Konger. 86. 88. 281.
der Jarler. 88. 478.
der bersinte Mend. 102. 104. 115. 415. 483. 489.
Rognvalld, s. Ragnvalld.
Rolland, Søersøer. 427.

Regiſter.

Romsdal, dens ældre Tilſtand. 67.
der Herſer. 67. 115. 157. 464 470. 474.
der Konger. 69. 167. 192.
indtages af Kong Harald. 70.
der berømte Mænd. 115. 461. 464. 474.
der Jarler. 70. 167.
der bygges Kirker. 351.
Roſe i Skotland. 160.
Rouan, indtages af Hrolf. 182.
Runer. 198.
brugte til Hexerier. 257. 259. 328.
Aul-Runer. 257.
Lim-Runer. 258. 328.
Mal-Runer. 258.
Mand-Runer. 328.
Rune-Steene. 382.
Rute, dræber Atle. 330. 342.
Ryevaren paa Rogaland. 105.
Ryger, de paa Rogaland. 96.
Ryttere, tarf i Norden. 57.
Rødøe, paa Sundmør. 324.
Røreſ. 420.

S.

Saamsey, paa Sundmør. 379.
Sæheim, ved Tunsberg. 264.
paa Hordaland. 208. 209. 407.
der begraves Kong Hagen. 407.
Sæmund, fra Sogn. 471.
Sænge-Klæder, koſtbare. 51.
Sætrum, paa Hordaland. 481.
Sagar, de gamle. 252.
Saga, Landnama 103.
Hauks Hæbrokar. 214.
af Þorgrime Pruda. 479.
af Bue Andriðsſyne. 497.
Salgard Sark, en Svenſk Kiæmpe. 214. 215.
Saltſtrand, et Diſtrict. 21.
Saltvik, en Fiord. 21.
Samſtord, paa Sundmør. 379.
Sandey, i Fiordene. 242.
Sandnes, paa Halogaland. 82. 84. 144. 145. 149.
Sandſerres Brug. 236.
Saudey, i Fiordene. 242.
Saudungeſund. 253.
Saulva, en Gaard. 205. 459.
Saulve Kloſt. 67. 70 71. 73.
han dræber Kong Guttorm. 197.
Saxe, en Gaard. 416.
Sax, et kort Sværd. 394.
Saxland, der Sværdvexter af de Norſke. 314.
Saxo, Grammaticus.
hans Urigtigheder. 220.
Skanør, der et ſtort Marked. 142.
Skerſoch, et Bierg. 161.
Skiðit, det ſkadeligſte Hexerie. 199.

Register.

Seidmænd. 199.
Selv-Dom, Raade at afgiøre Tretter. 110.
Seming, Othins Søn. 30.
hans Familie. 31. 32.
Sendibit, en Helte-Sang. 207.
Siæland, plyndres af Kong Hagen. 333.
indtages af ham. 336.
Sigefrid, de Normanners Første. 183.
Sigfast, i Gautland. 486.
Sigfred, Søe-Konge. 427.
Sigfrod, K. Haralds Søn. 61. 192. eller
Sigriod. 192. 263.
bliver erklæret for Over-Regent. 263.
nedlægges. 264. 273.
Sigmund, fra Gautland. 455.
Signy, fra Nordmør. 31.
Signy, Ondotts Hustrue. 488.
Sigrid, gift med Bardr. 84.
faaer Thorolf. 126.
siden Eyvind Lambe. 149.
Sigtryg, Kong Haralds Søn. 124. 187.
193. 204. 211. 220. 435. 436.
439. 450.
Sigtryg Snarfare. 141. 144. 147. 153.
Sigtryg, Konge paa Herdepark. 185.
Sigtryg, Konge i Irland. 210. 244.
Sigtryg, en anden Konge i Irland. 434.
Sigtuna. 339.
Sigurd Ring, hans Familie. 31. 41. 68.
hans Besiddelser i Norge. 41. 43.
Sigurd Rise. 51. 166. 193. 476.
Sigurd, Kong Haralds Søn. 61. 192.
Sigurd Jarl, Hakons Søn. 76. 209.
270. 409.
han giver Hagen Navn efter sin Fader.
210.
opdrager Kong Haralds Sønner. 209.
hans Egenskaber og Character. 270. 352.
409.
hans Magt og Anseelse. 270. 283.
han understøtter Prints Hagen. 171. 409.
hans Tale paa Tinget i Throndhiem. 272.
han faaer heele Throndelagen. 283.
forfatter Frostothings-Lov. 288.
han stiller Folkets Opløb. 356.
forliiger Throndherne med Kongen. 365.
Sigurd, paa Halogaland. 82. 84.
Sigurd, Hertug Guttorms Søn. 152.
dræbes. 154.
Sigurd, Jarl paa Orkenøerne. 159. 160.
161.
Sigurd Jarl, Hlodversøn. 171.
Sigurd, en Søe-Konge. 298.
Sigurd, Hiedaskalle. 312.
Sigurd Slefa, K Ericks Søn. 303. 371.
Sigurd, Svinhøfde. 476.
Sigurd, Hertug. 479.
Sigurd, paa Vors. 483.
Sigvatr, hin Raade. 454.
Sigvatr, paa Lidum. 488.
Silke-Vadet. 52.

Sitrik,

Register.

Eitrik, Konge i Irland. 210. 211. 220. 244. 434. 439.
Skaale, i Giæstebude. 347. 358.
Skaane, plyndres af Kong Hagen. 334.
Skage, Skaptesøn. 460.
Skak-Spill 497.
Skalagrim, vil ei gaae i Kongens Tieneste. 79. 150.
gaaer til Island. 115. 154.
opmuntrer sin Fader til Hævn. 149.
hvoraf saaet Navnet Skalagrim. 149.
han hævner sin Broders Død. 153.
tager mod Biørn Hauldr. 239.
hans Børn. 239.
Skaldene, ere stor Anseelse. 84. 206. 230.
Skaldmøer. 207. 417.
Skalde, Piodulf hin Huinverske. 39. 165. 189. 197. 417.
Audun Illskellda. 40. 84. 417.
Kong Harald Haarfager. 51. 230.
Porbiørn Hornklofe. 54. 73. 84. 94. 417.
Aulver Hnufa. 75. 84. 417.
Eyvind Lambe. 75.
Bardr hin Hvite. 80. 84. 417.
Porolf) Kvaldulfs Sønner. 84.
Skalagrim) 417.
Brage, den Gamle. 87. 476.
Einar Jarl. 168.
Eyvind Skaldaspillet. 200. 387. 401. 413.
Guttorm Sindre. 206. 333. 336. 375. 414. 417.
Eigill, Skalagrimsøn. 241. 257. 315. 317. 443.
Glumr Geirason. 303. 332. 414.
Kormac Augmundsøn. 352. 414.
Pordr Biarkesøn. 405. 414.
Porolf Skolmesøn. 415.
Ulfr Sebbason. 417.
Iørunn Skaldmøe. 417.
Vadi Skald. 417.
Aunund Trefot. 418.
Halstein Hromundsøn. 418.
Havardr Isfirding. 418.
Thordr Hreda. 418.
Thorleif hin Spake. 418.
Thord Skald. 418.
Erp Lutande. 476. f. Verk.
Skaun. 33.
Skeg-Porer. 254.
Skialdabiørn. 496.
Skibe, Krigs-, 38. 94. 491.
hvorledes udstafferede. 94.
deres Bestemmelse. 142. 145. 151. 245. 369.
deres Størrelse. 164. 491.
deres Pragt. 218.
hvor mange i Norge. 369.
Skibs-Kiobmænds. 139.
Skibs-Toue. 185.
Skibreeder, i Norge. 366.

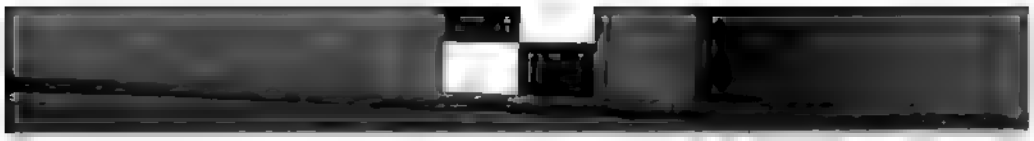

Regiſter.

Skielsber. 216.
Skiegge, bryder Kong Hrolfs Hoi. 393. 454
Skiegge, paa Saxe. 416.
Skinnabiørn. 453.
Skofnung, et Sværd. 393. 454.
Skiold, en Konge. 21.
Skiolde, de Gamles. 399.
beres Pragt. 399.
Skiolde-Marker. 399.
Skiolduliur. 481.
Skoter, beres Forening med de Norſke. 421. 448.
tage deres Tilflugt til Norge. 448.
Skotland, angribes af Harald Haarfager. 120.
indtages for en ſtor Deel af de Norſke. 160.
der Konger. 106. 157. 160. 300. 442. 448.
der Jarler. 160.
der Sværsverier af de Norſke. 196. 211. 233. 293. 304. 334. 435. 449. 481. 493.
Skov, mellem Vermeland og Gothland. 47.
Skov, mellem Romsdal og Oplandene. 467.
Skov-Rævrie. 467.
Slavinder. 451.
Slaver. 481. 484. 485.
Slettubiørn, fra Agder. 115. 492.
Sleitu-Helge. 496.
Smidde-Arbeider. 79.
Smiørſund. 105.
Smykker, de Gamles. 490.
Snæfrid, Svaſes Dotter. 50. 53. 187.
hendes Herkomſt. 52. 199.
hendes Børn. 61. 165. 199.
Snær. 53.
Sneeland, kaldes Jdland. 103.
Snorro Sturlæſon, hans Herkomſt. 461.
Sogn-Sø. 153. 253.
Sogn, der Jarler. 55. 78.
der Herſer. 75. 116. 167. 239. 249. 318. 450. 451. 474. 475.
underkuuges af Kong Harald. 77.
der berømte Mænd. 115. 116. 157. 450. 461. 471. 474. 475.
der Konger. 157. 193. 181. 475.
Soknadal, paa Agder. 488.
Solskiel, der et Søeſlag. 69.
der 2det Søeſlag. 72.
Solundar-Eyar. 152.
Sote, Jarl paa Rogaland. 88. 93.
Sote, paa Sotanes. 89.
Sotanes. 89. 365.
Sotes Hoi. 379.
Spaadomme. 472.
Spaakvinder. 472.
Sparbyggia-Fylke. 33.
Sporrer, brugelige. 161.
Spyde, de Gamles.
Kroka-Spiot. 394.
Hoog-Spiot. 394.

Register.

Snar-Spiot. 395.
Sindre-Spiot. 395.
deres Dannelse. 395.
deres Skafte. 396.
deres Prydelse. 396.
Staalhuer, et Slags Hielme. 398.
Stads ved Throndhiem. 206.
Staf, i Varadal. 361.
Stafanes-vog. 57.
Stardal, i Thelemark. 494.
Stats-Forfatning, didhen hørende. 212. 217.
Stat, et Forbiærg. 74.
Stavanger.
der berømte Mænd. 485.
Stavnboere, hvilke. 40.
Steene, Begravelses. 155.
Steinkiær, der de gamle Kongers Voepæl. 60. 497.
der residererer Kong Harald. 60. 497.
der drives Handel. 202.
Steinolf hin Lage. 115. 491.
Steinsund. 253
Stigande, et Skib. 474.
Stioradal. 33.
Stokkeholm. 416.
Stokkum, en Gaard. 416.
Stord en Ø. 388.
der et Feldtslag. 401.
Strandhug, hvad var. 144. 171. 179. 334. 492.
Strinda-Fylke. 33.
Stødvarfiord, paa Island. 458.
Sudurland, i Skotland. 160.
Sudurøerne, plyndres af Kong Harald Haarfager. 120.
deres gamle Tilstand. 155.
de Norske satte sig der ned. 155. 448. 471.
Spor efter dem der. 155. 156. 448.
Oesersvere første der Voepæle. 156.
der Norske Jarler. 157. 449.
de besøges af Hrolf. 180.
plyndres af Kong Erik Blodøre. 293.
han befæstrer sig der. 297.
indtages af Kong Harald. 449. 456.
Sulke, Konge paa Rogaland. 86. 88. 93.
Sundmør. 318.
der Konger. 70.
der berømte Mænd. 319.
der Lensmænd. 379.
Suvendal. 416.
der Herse. 416.
Sumadal 416. 490.
Sværde, prægtige. 212. 267. 393.
meget kostbare. 391. 392.
deres Egenskaber. 391. 392. 393.
Valske Sværde. 392.
deres Skeeder og Behange. 393.
korte Sværde. 394.
Svanhild, Kong Haralds Dronning. 187. 193.
Svase, en Jotun. 50.

Register.

Svend, Treskiæg. 309.
Sverrig, der Herser. 492.
Svinadal. 416.
Syrdalen. 490.
Sømagt, den Norske. 369.
hvorved vedligeholdtes. 370.
Sørøvere, ei meget hinderlige for Handelen. 201. 471.
befordre selv Handelen. 202.
Sørøverier drives af Kong Gunthiof og Tolve Klose. 69 70. 73.
af Kare og Kvarldulf. 75.
af Aulver, Eyvind og Grim. 79.
af Porolf 80.
af Kong Hior. 86.
af Aunund og Orm. 89. 431.
af Uadod. 102.
af Floke. 104.
af Ingiolf og Helf. 109. 113. 430.
af Hastein, Herstein og Holmstein. 109.
af Viigbiodur og Vestmadur. 156. 431.
af Ketill Flatnef. 157.
af Thorstein Raude. 160.
af Thorer Treskiæg og Ralf Skurfa. 163.
af Hrolf d: Gange-Hrolf. 177.
af Thorgils og Frode. 195. 211. 435.
af Halfdan Svarte og Halfdan Hvite. 196.
af Kong Erich Blodøxe. 233. 283. 293. 297.
af Porolf og Biørn Hauklb. 240.
af Porolf og Eigill. 242. 244.
af Kong Ericks Sønner. 303. 332. 370.
af Arinbiørn Herse 314. og Eigill. 326.
af Kong Tryggue. 334.
af Gurmund. 423. 483.
af Inggvar, Ubbo, Haldan. 424.
af Ketill Gufa. 430. 485.
af An Raudfeld. 430. 458.
af Grim Lodinkin. 430.
af Porer Hyrnu. 431.
af Balke. 43 .
af Eyvind Hustmand. 431. 487.
af Audun Stute. 431.
af Thorolf og Eigill. 441.
af Holmfast, Grim, Guttorn., Orm. 451.
af Skiægge. 453.
af Ulfr. 454.
af Odor og Barde. 455.
af Biorn Austrene. 465.
af Porer Snepill. 458.
af Ketill og Atle. 459.
af Thorstein Isfulsson. 470.
af Ingemund og Grim. 471.
af Sæmund. 471.
af Thord Skieg. 475.
af Hrap. 475.
af Evar Karlsson. 476.
af Porgrim Prude. 479.

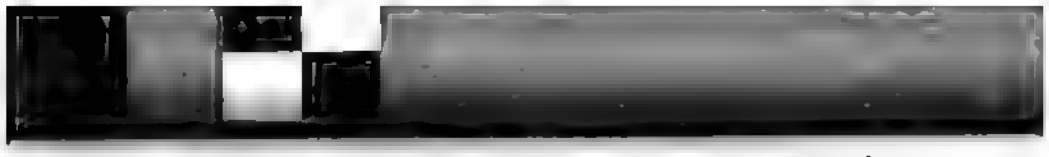

af Hallſtein. 481.
af Ivar paa Vors. 843.
af Grimmund Heljarſkin. 483.
af Biørn og Eyvind. 487.
af Thrand Mokſigiande. 487.
af Aegrim. 491.
af Porgrim. 492.
af Ofeigur og Thormodr. 493.
af Aegrim i Thelemark. 496.
af Vellabiørn. 496.
af Thorbiørn Bitra. 496.
af Gleitu Helge. 496.
af Grafn Hafnarlitill. 496.
Sölvar, Jarl. 486.

T.

Taler, holdte paa Tingene. 272. 353. 354. 466.
Templenes Ære. 344.
Ringe. 344.
Hellighed. 344. 477. 497.
Templer i Norden. 339. 341.
Tempel, paa Møre. 116. 340. 458.
paa Ateey. 242. 341.
paa Gaulom. 247. 341. 477.
i Upſala. 339.
i Sigtuna. 339.
i Gothland. 340.
paa Hlade. 340.
i Gudbrandsdalen. 340.
paa Veſtfold. 341.
paa Raudey. 341.
i Sogn. 341.
paa Vors. 341. paa Moſtur. 341.
paa Agder. 342.
Templenes Forſtandere. 247. 458.
Indretning. 247. 342. 343.
Indkomſter. 339.
deres Pragt. 341. 342. 343.
deres Rigdomme. 341. 343.
deres Dannelſe. 343.
Templer, private Perſoners. 342. 474.
Thaus, paa Sundmør. 205.
Thelemark, der Konger. 89. 193. 204.
der Jarler. 89. 493.
der berømte Mænd. 108.
der Herſer. 494.
Theler. 90.
de ville ei betale K. Harald Skat. 495.
Thiodolf Huinverſki. 165. ſ. Skald.
Thor, er Land-Ås. 258.
dyrkes af de Norſke. 259. 340. 480.
bliver Gud i Norden. 339.
hans Billede. 340. 480.
hans Skaal. 347. 358.
han ſpørges til Raads. 480.
Thor, hans Mærke ☆ Hammer. 358.
Thors-Steen. 346.
Thora, Kong Ericks Dotter. 492.
Thora, Ketills Dotter. 482.

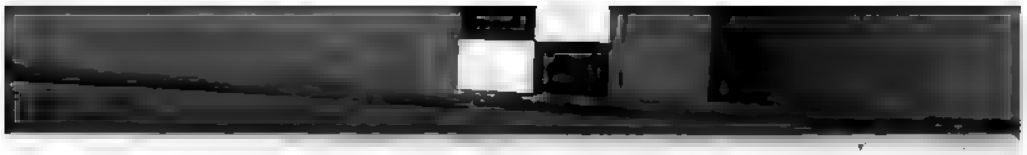

Regiſter.

Thora, paa Fridarey. 416.
Thora, Kong Eyſteins Dotter. 19.
Thora Moſturſtaung. 208. 265.
ſøder Prints Hagen. 210. 265.
Thora Hladhorn i Sogn. 239. 246.
Thora, Arinbiorns Søſter. 313.
Thora, Kong Hagens Dotter. 407.
Thorberg paa Vargnes. 360.
Thorbiørn, Herſe. 477.
Thorbiørn, Biarka. 496.
Thorbiørn Thorkelſon. 416.
Thordis, Einars Dotter. 463.
Thordis, Jokuls Søſter. 470.
Thord Illhuge. 475.
Thord, Knappe. 476.
Thordr, Søn af Heyangur-Biørn. 116.
Thordr, paa Hiſingen. 143.
Thordr, Vikingſon. 191.
Thordr, Herſe paa Hordaland 482.
Thordr, Herſe i Sogn. 249. 318.
Thordr, Siarkelſon en Skald. 405. 414.
Thordr Skeg. 457. 475. 477.
Thordr Vikingſon. 464.
Thorer Hiort, Konge paa Halogaland. 27.
Thorer Puſſaſprengur paa Halogaland. 81. 454.
Thorer Hakkang. 88. 92.
Thorer Theyande. 122. 124. 163. 167. 209. 463. 473 479.
Thorer Prum. 143. 495.
Thorer, Herſe i Fiordene. 232. 243. 242. 245. 246.
hans Børn. 239. 245.
Thorer Skeg. 254. 257.
Thorer, Jarl i Vermeland. 312.
Thorer, Skiag. 361.
Thorer Pegn 380.
Thorer Hyrnu 431.
Thorer hin Svarte. 454.
Thorer, Guld, 455. 494.
Thorer, Snepil. 458.
Porer Pidrande. 459.
Thorer, Herſe i Sogn. 474. 479.
Thorer, Gudlov. 477.
Thorer, Haſt. 482.
Thorer fra Hadbingdal. 494.
Thorer, paa Thrumu. 495. 496.
Thorer Hauknef. 496.
Thorfind, Strange. 243. 443.
Thorfinn, Hauſakliufur. 284. 203. 364.
Thorfinn, ved Eydaſkog. 328. 329.
Thorgeir, paa Hiſingen. 143.
Thorgeir Piornſot. 246.
Thorgeir Hogginkin. 415.
Thorgeir Herſke. 459.
Thorgeir, fra Throndhiem. 459.
Thorgeir Kloſe. 463.
Thorgeir, fra Agder. 491.
Thorgerd, Thorſteins Dotter. 494.
Thorgerd, Eylaugs Dotter. 475.
Thorgerd, Horgabrudr. 343.

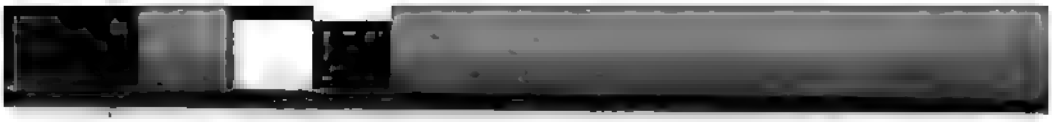

Thorgils, Kong Haralds Søn. 124. 193. 196. 210. 435. 437.
Thorgils Giallande. 132. 139. 146.
Thorgils, Gorms Søn. 492.
Thorgrim Prude. 479.
Thorgrim, en Viking. 492.
Thorhaddur, den Gamle. 116. 458.
Thorhilld, Thorſteins Dotter. 481.
Thorkatle. 496.
Thorkell, Jarl i Rummedal. 148.
Thorkell, Skeersauke. 416.
Thorlaug, i Thelemark. 496.
Thorleif, den Viſe. 5. 51. 104. 287. 288. 482.
Thorleif, den Spake. 418. 482.
Thormodr, den Gode. 482.
Thormodr, hin Ramme. 485.
Thormodr, Skopte. 493.
Thorolf, hinn Frode. 493.
Thorolf, paa Upland. 481.
Thorolf Moſtrarſkeg. 465. 480.
Thorolf Faſthalde. 461. 476.
Thorolf Skolmeſøn. 402. 414.
Thorolf Smør. 106. 107. 463.
Thorolf, Qvelduls Søn, bliver Hofmand. 80. 84. 92. 125.
bliver Leensmand over Finmarken. 126.
hans Reiſe til Finmarken. 127.
han beſøges for Kongen. 130. 135.
hans anden Reiſe til Finmarken, og Reiſe til Qvenland. 134.
han aſſættes. 137.
hans Tog til Qvænland. 138.
hans Plynderier. 143. 144.
hans Død. 147.
den hævnes. 148.
Thorolf, Skalagrims Søn. 239. 243.
gaaer i Engelſk Tieneſte. 244. 441. 443.
omkommer i en Trefning. 245. 444.
Thororm, paa Totn. 495.
Thoroborg, paa Stadsbygd. 206.
Thorones, paa Island. 480.
Thorſtein Raude, Konge i Skotland. 106. 157. 415. 442. 449. 464. 465. 481. 494.
indtager en ſtor Deel af Skotland. 160. 449.
Thorſtein, Bards Søn. 476.
Thorſtein Eriksſøn. 313. 314.
faaer ſit Gods i Norge. 317.
befales at reiſe til Vermeland. 326.
lader Skatten derfra bringe Kong Hagen. 330.
Thorſtein, Bards Søn. 415.
Thorſtein, Svarfadur. 458.
Thorſtein, den Hvite. 460.
Thorſtein, Ketill Raums Søn. 466.
Thorſtein, Hoſde. 481.
Thorſtein, Bodvars Søn. 485.
Thorſtein, i Thelemark. 494. 496.
Thorun Hyrna. 158. 160.
Thorun, Dotter af Porolf. 493.

Register.

Thorvalld Upſe. 243.
Thorvalld, fra Jedderen. 485.
Thraine Hei. 379.
Thrand, den Gamle. 26.
Thrand, Miekſigiande. 89. 93. 156. 431. 487.
Thrand, i Gern. 105.
Thrandr Hake. 361.
Thrandarnes. 456.
Thraſe, paa Jitland. 482.
Thraſe, Thorolfs Søn. 481.
Throndhiem, deelt mellem mange Konger. 26.
dets Konger. 27. 68. 69. 191. 262. 263.
dets Jarler. 43. 76. 283. 460.
hvoraf ſaaet Navn. 60.
der berømte Mønd. 116. 458.
der Riigets Storſte. 270.
dets Love. 288.
der Herſer. 460.
Throndelagen, Indre-, 33.
Thrumbe. 143. 495.
Thrønder, flygte til Jamte- og Helſingland. 34.
de ſatte ſig i Fritzed. 57.
de undertvinges paa nye. 58.
deres Exempel rette andre ſig efter. 351.
de ſatte ſig mod den Chriſtne Religion. 354.
de ødelegge hvad dermed var begyndt. 361.
Thyſunes, paa Vern. 482.
Thyridur, Horſtein Kaare Dotter. 160. 449.
Thyridur, Gundeſyſter. 455.
Thyridr, Kong Haralds Dotter. 475.
Tiids-Regning, Bibſkrelſe i Kong Haralds. 59.
Tindsl, i Thelemark. 494.
Ting, almindeligt. 191. 249. 272. 352. 465. 495.
Ting-Sæder. 247. 248. 249. 251. 348
de vare hellige. 252.
Ting, i Throndhiem. 272. 465.
paa Froſte. 353.
Tinge, naar holdtes. 348. 465.
Taler paa Tingene. 354. 466. 495.
Tiorfe, Kong Haralds Jarl. 73.
Tirconal, i Irland. 434.
Tirſing, et Grænd. 393.
Toftheim d: Toſte. 50.
Torfnes, i Skotland. 164.
Torf-Einar. 164.
Torgnyr, Jarl i Nummedal. 457.
Torgny, Lavmand i Sverrig. 458.
Torgunn, paa Halogaland. 82. 90. 128. 138. 148.
Toten, en Province. 19.
dens Konger. 19. 193.
der berømte Mønd. 495.
Træfninger, til Sværd. 40. Not. a). 72. 91. 96.

Trold-

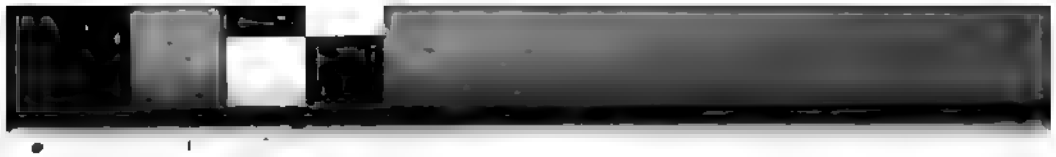

Regiſter.

Troldoms-Kunſter. 197.
  øves af de Norſke. 197. 233. 482.
  hvorledes de øves. 197. 198.
  Priis ſættes derpaa. 235.
Troldmænd. 199.
Tryggve, Kong Haralds Søn. 187. 193. 204. 435. 449.
Tryggve, Kong Olafs Søn. 265. 279.
  bliver Konge. 280. 335.
  Statholder over Viigen. 334.
  overvældes af Kong Erichs Sønner. 364.
  Jarl over Sudurøerne. 449.
Turgeſius, de Norſkes Konge i Irland. 210.
Tønsberg, en gammel Stad. 44. 264.
  Reſidents for Statholderne i Viigen. 49. 152. 165. 201.
  der reſiderer Kong Biørn. 201.
  driver ſtark Handel. 201. 202.

U.

Ubbo, Søerøver-Anfører. 424.
Ulf Gylder. 494.
Ulf hin Skialge. 115. 484.
Ulf, 2de Brødre af det Navn. 319.
Ulf, en Søerøver. 454.
Ulf, paa Thronen. 455.
Ulfaſund i Nordfiord. 371.
Ulfhedner, Kong Haralds Kiæmper. 40. 92.
Ulfkiot, Lavmand. 116. 288. 482.
Ulfheim paa Sundmør. 379.
Ulland i Sogn. 239. 249.
Unni, den Danſke. 461.
Unnur, Hakon Jarls Dotter. 459.
Updals-Skov. 57.
Upland, der Jarler. 68. 89. 115. 190. 493.
  der berømte Mænd. 115. 481. 493.
  der Konger. 481.
Upſala-Tempel. 339. 340.
Upſala-aud. 339.
Utrecht, tages af de Norſke. 426.
Utſtein. 208.

V.

Vaaben, hvilke paa Krigsſkibene. 369.
Vaaben, lagde i de Dødes Høie. 381.
Vaaben, de Gamles. 391.
  de meeſt gængſe. 391. 394.
  Angrebs-Vaaben. 391.
  Forſvars-Vaaben. 397.
Vaaben, ved dem svøres. 248.
Vaagen. 202.
  der drives Handel. 202.
  der Torſk-Fiſkerie. 455.
Værdal. 33.
  der berømte Mænd. 361. 459.
Værmaland, fratages de Svenſke. 41. 42.
  der Jarler. 312.
  erobres af Kong Harald. 44. 47. 312.

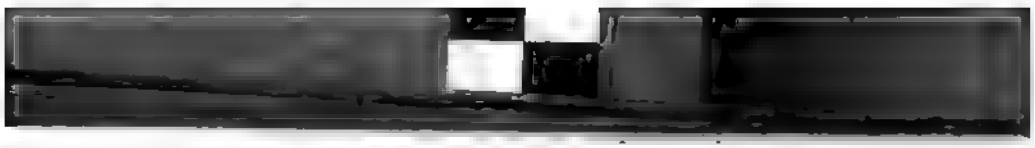

Regiſter.

ſlegnes Norge. 305.
tvinges til Lydighed af Kong Hagen. 311. 314. 330.
Vare, Æg-, 139.
Vare, Sæl-, 139.
Walcheren, indtages af Hrolf. 181.
Valdemar, Atterdag. 311.
Valdres, foreenet med Hordaland. 62. 86.
der Kong Harald i Giaſtebud. 150.
Vale, den Stærke. 431.
Valgerd, Floles Moder. 104.
Valland, der Skeervorier af de Norſke. 233.
Valſke, Sværde. 95.
Valur, en Viking. 456.
Vanerne, bleevne i Hæderer. 199.
Varder, paa Fiældene. 383.
deres Nytte. 384.
Ulæiligheder deraf. 385.
Orden ved deres Antændelſe. 387.
Vardøerne, under Halland. 385.
Varg i Veum, hvad var. 243. 252.
Vargnes. 360.
Vaſall, hvorved en blev. 212.
Vatnar, Konge paa Hordaland. 62.
hans Efterkommere. 102. 157.
Vatnsfiord paa Island. 106.
Vebiorg. 249.
Vebiørn, Signatkauf. 115. ꝛc Signalaxſ. 450.
Vebønd. 251.
Vedis, i Sogn. 450.
Vedorm i Sogn. 450.
Vedorm, i Jamtland. 122. 290. 450. 451.
Vedra-Grim, Herſe i Sogn. 116. 157. 474.
Veitzlor, et Sort Leene. 44. 138.
Veſſif ꝛc Veſſi n. 135.
Vegeir, i Sogn. 450. 476.
Vegeſtr. 450.
Vegard. 249.
Velaug, fra Sogn. 157. 451.
Vemund, paa Berm. 481.
Vemund Kamban. 74.
indebrændes af Rognvald Jarl. 75.
Vemund den Gamle. 157. 291. 450. 451. 474.
Vemund den yngre. 450.
Vemund fra Nordmør. 464.
Vendil i Jylland. 371.
Vere, Halvøgiatall. 389.
Sigurdar-Drapa. 352.
Snæfridar-Drapa. 51.
Geirs-Drapa. 54.
af Qvældulf og Grim. 154.
af Eitar Jarl. 168.
af Jerunn. 207.
Dronning Gunhilds. 269.
over Kong Erick Blodøxe. 301.
Hofudlauſn. 317.

Register.

Vers af Kong Hagen. 401.
Hakonar-Mal. 401.
Om Herjulfs Mandighed. 476. f. Skalde.
Vesteirn fra Sogn. 116. 450.
Vester-Viking, hvad var. 89. 196. 233. 244. 297. 303. 334. 419. 435. 451. 475.
Vesterlandske, Varjer. 95.
Vestmadur, en Østrover. 156. 431.
Vestfold, der Konger. 41. 49. 193. 201. 262. 280.
tages tilbage af Kong Harald. 44.
indtoges Hertug Guttorm. 49.
der Jarler. 187.
Vestfoldinger. 426.
Vestern, i Sogn. 450.
Vidner, deres Forelse. 251.
Vigdis, Porer Jarls Dotter. 124. 473.
Viigen, der berømte Mand. 89. 313. 488.
der Statholdere. 49. 165. 193. 197. 200. 335.
der Konger. 162.
der røve de Danske. 332. 364.
Viigbiodur, en Øverøver. 156. 431.
Vigfus, Herse. 483.
Vighardus, fra Halogaland. 215.
Viggio, i Throndhiem. 459.
Vigren paa Sundmør. 318.
Viikinger, deres Maneer. 70. 471.
Viking, Skaneyar-Skelm. 450.
Vikinga-Bool, hvad var. 101.
Vikinga-Kare. 312. 432. 483.
Vilborg, Kong Osvalds Dotter. 475.
Wilhelm, Jærnskiærer. 391.
Vinheide i Engelland. 443.
Vindheim paa Sundmør. 379.
Vingulsmark. 17.
der Konger. 21. 41. 193. 280.
tages tilbage af Kong Harald. 48.
Viter, paa Fieldene. 383.
Vitgeir, en Trondhiand. 129.
Vers, der berømte Mand. 116. 312. 482. 483.
der over Vei til Uplandene. 150.
der Herser. 483.
Vorse, en Ø paa Sundmør. 324.

Y.

Ynggvar, Lensmand i Fiordene. 149.
Yrjom. 30.
Yrna-Porer paa Agder. 102.

Ø.

Øl-Bryggerie. 145. 488. 489.
Ømd, paa Halogaland. 454.
Øndott. 115. 486.
Øndott, Kraku. 486.
han dræbes. 488.
Øndveige, hvad var. 84. 113.
Øndveigs-Suler. 113. 343. 458. 480.

Ørelan-

Regiſter.

Orelandet. 30. 460.
Oreſund, Vikingers Sammel-Plads. 333.
Orkedal. 27. 28.
der Konger. 28.
der Jarler 28.
Indbyggerne holde en Fare Trefning med Kong Harald. 57.
der fornemme Mænd. 459.
Orkenøerne, hørt Norge til fra oldgamle Tider. 119. 123 422.
indtages af Kong Harald Haarfager. 120.
der Jarler, Rognvalld. 121. 122.
Sigurd. 123. 159.
Guttorm. 162.
Halladur. 162.
Einar. 163. 167. 171.
Sigurd. 2. 171.
Einars Sønner. 284. 303. 464.
indtages af Halfdan Haleg. 168.
tages tilbage af Einar. 168.
maae betale en ſtor Sum Penge. 170.
dib gaaer Erick Blodøxe. 282. 284. 297.
hans Sønner tilegne ſig der Regieringen. 303.
de overlade den til Arinſinn. 364.
de beboes af Picter. 159. 422.
der Konger. 422.
Orlig, ſ. Yrlig.
Ørn, i Fiordafolke. 108.
Ørn, fra Rogaland. 115. 485.
Ørn, den Gamle. 115.
Ørn, Hyrnu. 482.
Øſter-Søen. 196.
der Søerøverier af de Norſke. 196. 203. 233. 240. 242. 332. 451. 453. 465.
Øſter-Søen, paa Hordaland. 246.
Øſtmand, hvad var. 487.
Øſtmændene, ſee Irland.
Øxer, Stridsø, 241.
gjængſe iſær blandt de Norſke. 396.
deres Pragt. 397. deres Brug. 397.
Øxer, Tapar-, 398.
Øxne. 492.

De indlobne faa Trykke-Feil kunne rettes saaledes:
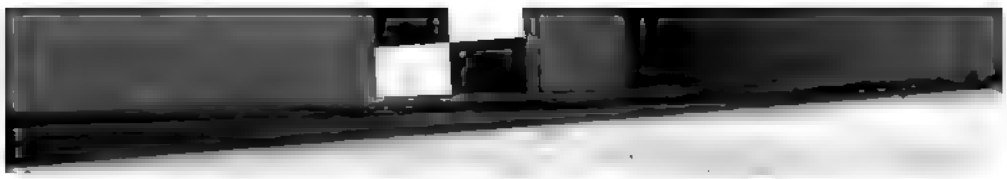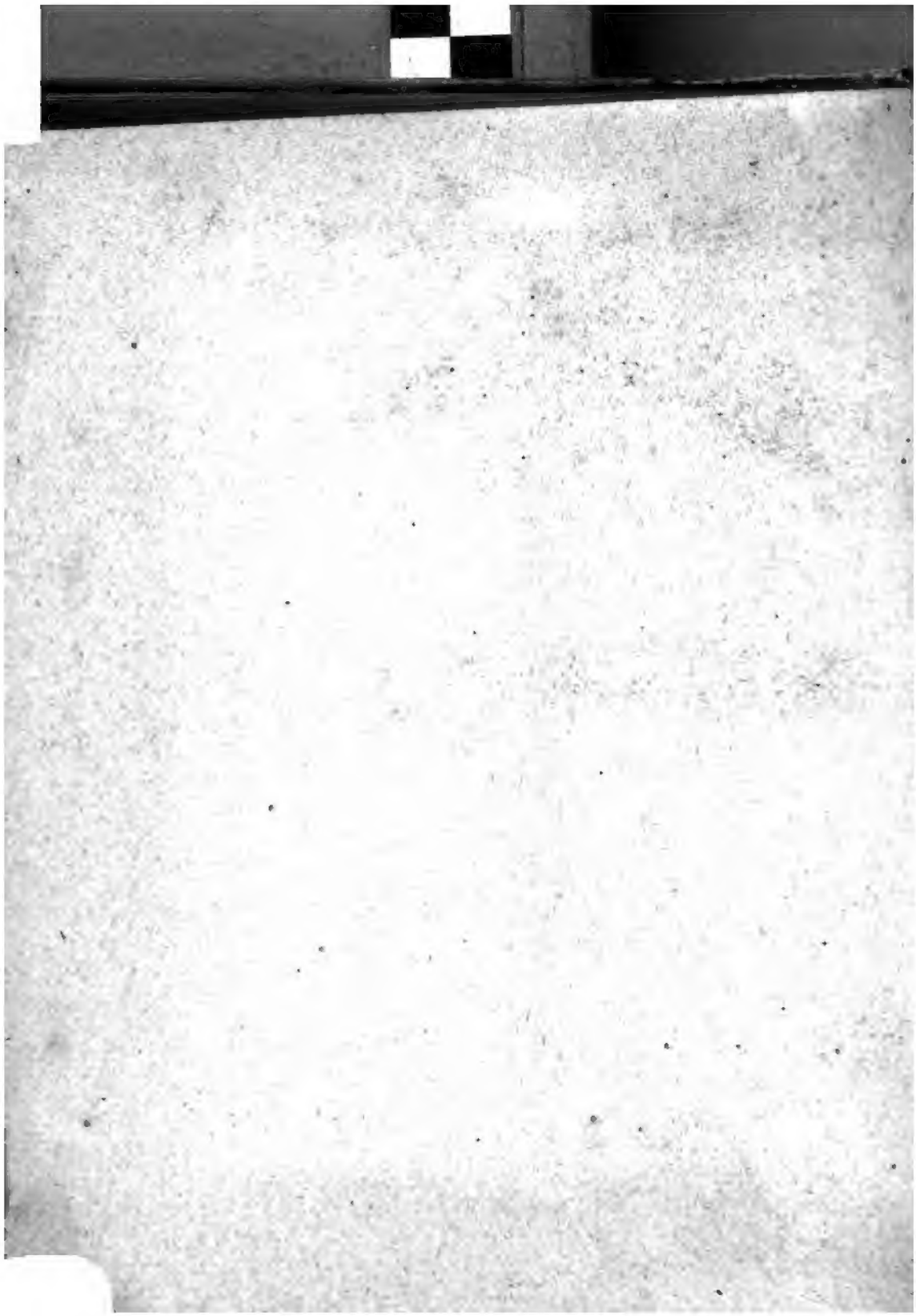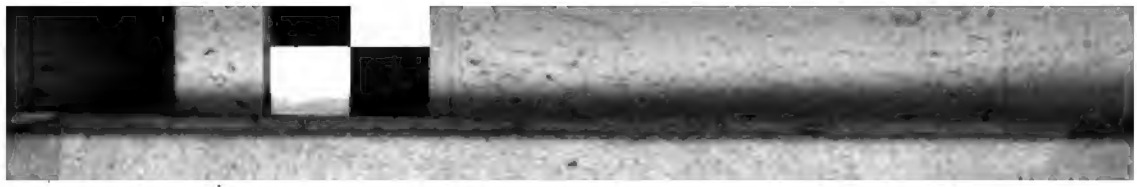
For	ſigrr	Pag.	13.	Not. a).	læs ſiger.
—	Gandulf	—	19.	Not. a).	— Gandalf.
—	720. 753.	—	31.	Not. c).	— 820. 853.
—	af	—	54.	Not. h).	— at.
—	Flotcyar	—	61.	Not. a).	— Flateyar.
—	Faber	—	68.	Lin. 20.	— Farfaber.
—	Miſtſiglande	—	89.	Lin. 13.	— Miſkſiglande.
—	dito	—	93.	Lin. 7.	
—	Ao. 883.	—	107.	Lin. 5.	— Ao. 866.
—	Suerro	—	152.	Not. k).	— Snorro.
—	Helga	—	159.	Lin. 4.	— Helge.
—	man kaldte	—	198.	Lin. 14.	— kaldte man.
—	Skalldaſpillers	—	200.	Not. t).	— Skalldaſpillers.
—	Lavet	—	253.	Lin. 4 i Marg.	— Livet.
—	Litu-Runer	—	258.	Lin. 1.	— Lim-Runer.
—	Vemund	—	291.	Lin. 6.	— Vedorm.
—	Navne	—	437.	Not. h).	— Navne.
—	Gvenvoga-Strand	—	477.	Lin. 4.	— Qvænvoga-Strand.
—	Porer Moſtrarſkeg	—	480.	Lin. 3.	— Porolf Moſtrarſkeg.